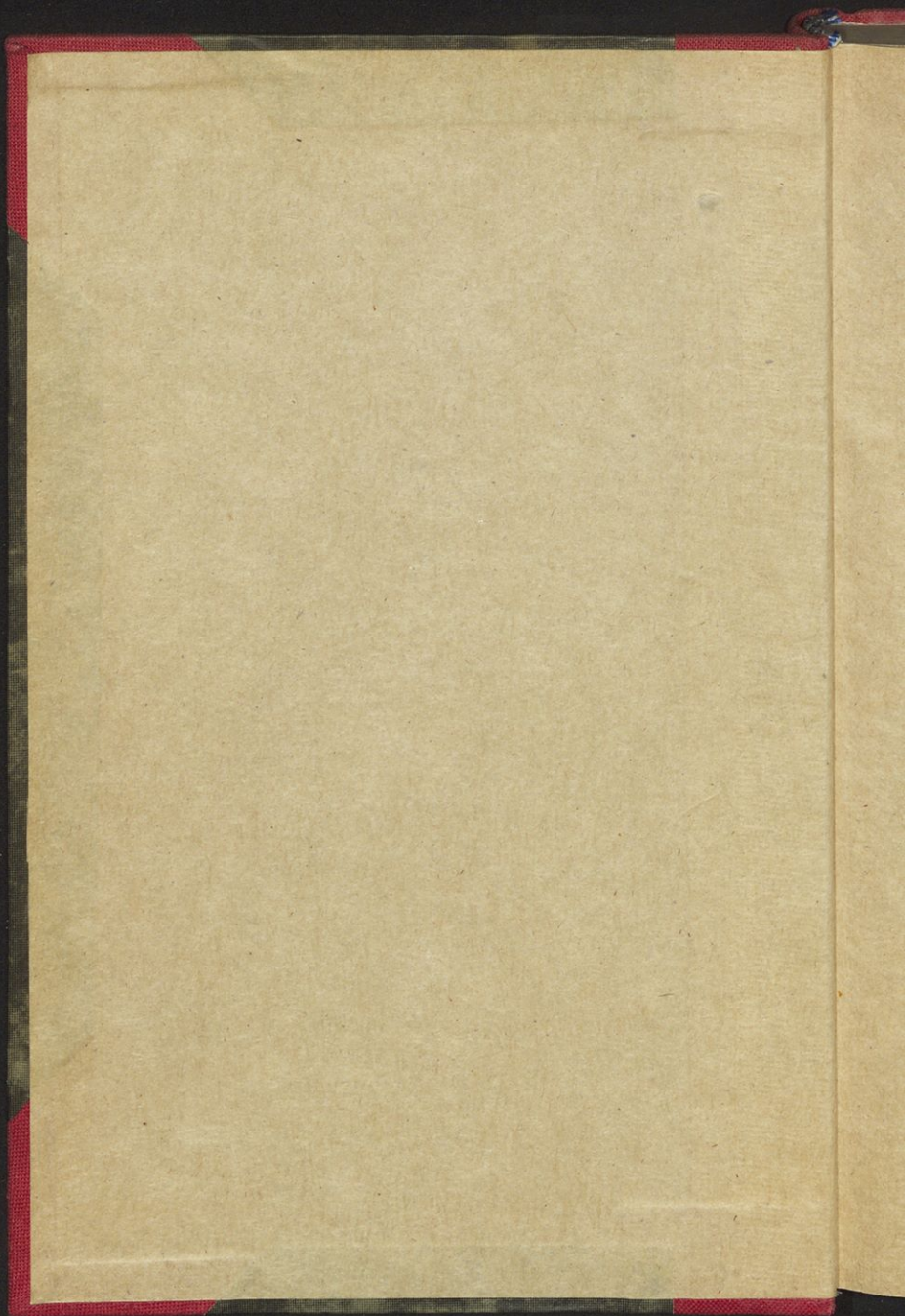

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

104690

/3

V padišahovej senci.

POTNI ROMAN.

Karol May. — Prestavil L. P.

III. KNJIGA.

IZ BAGDADA V ŠTAMBUL.

Ponatis iz "GLAS NARODA".

Tiskala in izdala Slovenic Publishing Co., 82 Cortlandt Street,
New York, N. Y.

104690

104690

98207/1950

PRVO POGlavJE.

Med tatovi.

Na jugu velike sirijske in mezopotamske puščavine, obdane od Rudečega morja in Perzijskega zaliva, leži polotok Arabija, ki svoj najskrajnejši rob razteza daleč v vodove penečega in viharnega arabsko-indijskega morja.

Na treh straneh je dežela obrobljena s plodovitimi bregovi, ki so sicer ozki, toda neizrečeno rodovitni; proti notranjosti dežele pa se začenja pusta dežela, ki je posebno proti vzhodu oklenjena z visokimi gorskimi vrhovi, katerim prištevamo tudi puste šamarske gore.

To deželo, ktere kvadratna površina še dandanes ni dobro znana strokovnjakom, so v starih časih imenovali Arabia peträa, Arabia deserta in Arabia felix, po slovensko: petrejska, zapuščena ali puščavska in srečna Arabija. Nekateri zgodovinarji so mnenja, da znači izraz peträa "skalnat" kar izvajajo iz grško-latinske besede "petra", kar pomenja skála. Vendar je to mnenje napačno; Petra se je imenovalo starodavno mesto najbolj severne provincije. Arabci imenujejo svojo deželo dšesirat el Arab, arabsko otočje, dočim nazivljejo Turki in Arabci deželo Arabistan.

Nad to deželo se spenja vedno jasno nebo, na katerem ponoči zvezdice čisto in jasno svetijo navzdol; skozi gorske soteske ali po neobljudenih puščavah, ki še večjidel niso preiskane, pa potuje napol divji sin te dežele, Arabec, na brzih konjih ali na neutrudljivih kamelah. Njegovo oko je vsepovsod, ker živi z vsem svetom v prepiru in sovraštvu, le s člani svojega rodu ne. Od ene meje do druge veje pih mirne, žalostne poezije, kmalu se pa spremi v divji orkan, ki vse uničuje pred seboj.

Kot rodbinski oče pravih Arabcev ali Joktanidov še vedno velja Joktan, sin Hutov, ki je bil potomec Sema v petem kolenu, in ktereга sinovi so se naselili v onem delu Arabije, ki se imenuje "Srečna Arabija." Mnogo rodov pa pripoveduje, da so potomec Izmaela, sina Hagare, kar je lahko brati tudi v svetem pismu.

Kakor pripoveduje pravljica je prišel Izmael s svojim očetom Abrahamom v Meko in tam postavil sveto kabo. Resnica pa je, da so kabo pokorejšiti. Studenec zem-zem in črni kamen, ki je baje padel iz neba, so največje dragocenosti v Meki.

Sem romajo različni arabski rodovi, da opravljajo svoje verske pobožnosti. Meka je bila Arabcem in je še dandanes isto kot Grkom Delfi, in Jeruzalem Judom; bilo je središče razkropljenim nomadom, ki bi se sicer brez nje razkropili na vse štiri vetrove.

Ker je bila Meka tedaj v posesti korejšitov, je bil slednji rod najbolj ugleden med Arabci in najbolj močan, in seveda tudi najbolj premožen, ker potniki niso nikdar praznih rok prihajali v Meko.

Neki siromak rodu korejšitov, imenom Abd Alah (služabnik božji) je umrl leta 570 po Kristusu, in nekaj mesecev po njegovi smrti je porodila njegova udova dečka, kteremu so pozneje dali ime Mohamed. Zelo resnično je, da je imel kot deček drugo ime; Mohamed so ga imenovali šele potem, ko je s svojimi preroškimi besedami in oznanjevanjem nove vere dosegel upljiv in moč nad svojimi rojaki. Ime Mohamed pišejo tudi Muhamed ali Muhamad; iz spoštovanja do preroka se ne drzne noben privrženeec turške vere nositi prerokovega imena; besedo pogosto spremenijo Mehemed.

Dečku oče ni zapustil ničesar družega kot dve kameli, pet ovac in abesinsko sužnjo. Iskati je moral pomoči in varstva najprvo pri svojem starem očetu Abd al Mokolib, in ko je slednji umrl, pri svojih strijeih Zuheiru in Abu Talebu. Ker pa oba moža Mohamedu nista bila ravno naklonjena, se je moral preživljati sam kot ovčji pastir. Pozneje je postal kamelski poganjač ter strelec, kjer se je izvrstno izuril v orožju.

Ko je bil star petindvajset let, je prišel v službo k bogati trgovski udovi, Hadidši, ktorej je služil s tako zvestobo in udanostjo, da ga je vzljubila in vzela za svojega soproga. Toda velikansko premoženje trgovske udove je zgubil po krivičnem potu. Do svojega štiridesetega leta je živel kot samostojen trgovec. Na svojih daljnih potovanjih se je seznanil z Judi, kristijani, bramanci in častilci ognja; vedno se je trudil, da se kolikor mogoče uglobi v njih vero. Trpel je na epilepsiji in razdraženih živcih, ki so mu povzročevali pogoste halucinacije. Ker se je ukvarjal neprestano z verskimi rečmi, je naravno, da je slednje še bolj pospeševalo njegovo nervoznost. Konečno se je umaknil v samoto in sicer na goro Haro v bližini Meke. Tu je imel svoje prve vizije.

Četa vernikov, ki se je zbrala okoli njega, je štela najprvo le njegovo ženo Hadidšo, sužnja Zaida, dva Mekanca Otmana in Abu Bekrja, in njegovega mladega strijčnika Alija, ki je pozneje dobil častni priimek Aret Alah, božji lev.

Slednji Ali je bil rojen leta 582. po Kristusu, in Mohamed ga je tako čislal, da mu dal svojo hčer Fatimo za ženo. Ko je prerok v krogu svoje družine prvič pripovedoval o svojem verskem naziranju in vprašal: "Kdo izmed vas hoče biti moj privrženeec?" so vsi molčali; samo Ali, ves navdušen po Mohamedovem govoru, je odločno zaklical: "Jaz hočem biti in tebe nikdar ne zapustiti!" Tega mu Mohamed ni nikdar pozabil.

Ali je bil hraber, predrzen borilec, in se vdeležil skoro vseh podjetij za razširjanje islama. Vendar, ko je umrl Mohamed brez pravomočne oporoče, so Alija prezrli in izvolili kalifom, to je Mohamedovem nasledniku, Abu Bekrja, Mohamedovega tasta. Temu je sledil leta 634 drugi tast Mohamedov, imenovan Omar in Omarju Mohamedov zet Otman. Slednjega je leta 656. sin Abu Bekrja z nožem zabodel. Sum pa je padel na Alija, in ko ga je njegova stranka izvolila kalifom, mu je več namestnikov v

provincijah odpovedalo pokorščino. Štiri leta se je bojeval za kalifat, dokler ga ni leta 660. Abd er Raman umoril. Pokopan leži v Kufi, kjer so mu tudi spomenik postavili.

Od tedaj traja razpor v mohamedanizmu, ki je mohamedance pregnal v dva tabora, v sunite in šiite. Spor je nastal edino iz osebnega nasprotstva glede nasledstva v kalifatu. Privrženci šije so namreč trdili, da je imel edino Ali pravico slediti Mohamedu, ne pa Abu Bekr, Omar in Otman.

Ali je zapustil dva sina Hasana in Hoseina. Prvega so izvolili šiiti za kalifa, dočim so privrženci sune imenovali Muavija I, ustanovnika dinastije Omajadov, kalifom. Slednji je ustanovil svojo prestolnico v Damasku, določil, da je kalifat deden, in še ko je živel, določil za naslednika svojega sina Džesida, ki je pa postal tak grozovitež in tiran, da ga celo suniti, njegovi privrženci, še dandanes kolnejo. Hasan se svojemu nasprotniku Muaviji ni mogel ustavljati in je umrl leta 670 v Medini vsled zastrupljenja.

Njegov brat Hosein ni hotel priznati Džesida kot kalifa. Hosein je postal junak tragičnih dogodkov v zgodovini islama.

Kalif Muavija je vladal s železno roko, in njegovi guvernerji so ga podpirali z vsemi močmi. Zijad, guverner v Basri, je izdal povelje, da po popolnem zahodu se živa duša ne sme več prikazati po mestnih ulicah, sicer bo vsak, kdor bi se povelju ustavljal, plačal svojo predrznost s smrtjo. Na večer istega dne so obglavili nad 200 oseb, ki so jih dobili na ulicah; drugi večer se je število že zmanjšalo, in tretji dan ni bilo nikogar več na ulici. Najgrozovitejši vseh Omajadov je bil Hadjadš, guverner v Kufi, ki je za časa svoje vlade pomoril 120.000 ljudi.

Še slabši kot Muavija je bil njegov sin Džesid. Ob njegovem času je bival Hosein v Meki, kjer je iz Kufe sprejemal poslance, ki so mu prigovarjali, naj pride k njim, ker ga hočejo proglasiti kalifom. Sledil je njihov pozivu — v svojo pogubo.

S sto svojimi pristaši je prišel pred Kufo, a mesto je že zasedel sovražnik s katerim se je pričel pogajati. Živila so mu pošla, voda se je posušila, živali so pokrepale, in njegovi vojniki so gledali blede smrt pred seboj. Zaman je klical na pomoč Alaha in preroka. Obejd Alah, Džesidov vojskovodja, ga je napadel pri Kerbeli, pomoril vse njegove ljudi in na posled njega samega; ker že več dni ni vžil ne jedi ne pijače, je bil že skoro napol mrtev; zastonj se je branil; grozoviteži so mu odrezali glavo, nataknili jo na sulico in jo nosili po taboru.

To se zgodilo 10. muharema, in še dandanes praznujejo šiiti ta dan kot praznik žalosti. Po Hindostanu nosijo podobo njegove glave, pritrjeno na sulico. Okoli 10. muharema zadoni vsako leto grozni krik od Borneo do Celebes, čez Indijo in Perzijo do zapadne Azije, kjer so privrženci šije že precej razkropljeni, in v Kerbeli se vrše grozni dramatični prizori, ki jednačijo najdivjejšemu obupu. Gorje sunitu, gorje gjavru, ki se ta dan drzne prikazati v Kerbeli med blazno druhaljo šiitov. Raztrgali bi ga na se! — — —

Ta zgodovinski uvod smo napisali, da bralci boljše razumejo sledeče dogodke.

Ob reki Zab smo sklenili, da jahamo naravnost ob njenem bregu do Širhana proti Cibar Kurdom. Do Širhana smo imeli priporočilna pisma od meleka iz Licana in beja iz Gumri, naprej pa smo si hoteli sami pomagati. Širbani so nas prijazno sprejeli, dočim so nas Cibar Kurdi zelo grdo gledali, vendar se mi je pozneje posrečilo pridobiti si njih naklonjenost in varstvo. Srečno smo prišli do rečice Akra, kjer smo pa naleteli na tako divje gorske narode, da smo morali spremeniti svoj prvotni načrt in jahati proti jugovzhodu. Reko Zab smo prekoračili vzhodno od gorovja Gara Surg, pustili Pir Hasan na levici, in ker tamošnjim Kurdom nismo zaupali, smo se držali smeri proti jugovzhodu, da bi kje v bližini Dijale prekoračili reko Tigris. Upali smo, da nas Žerboa Arabci gostoljubno sprejmejo in preskrbijo s kašipoti, vendar v našo žalost smo zvedeli, da so se slednji zvezali z Arabci rodu Obeide in Beni Lam ter se vojskovali proti vsem rodovom med reko Tigris in Tatar. Sicer so bili Šamarji, kateremu rodu je pripadal Mohamed Emin z enim oddelkom Obeidov, katerim je načeloval znani šejk Esla el Mahem, prijatelji, vendar mož je tekom časa svoje mnenje lahko spremenil, in o drugih oddelkih je bil Mohamed Emin prepričan, da mu niso naklonjeni. V teh okoliščinah je bilo torej najpametneje jahati proti Sulimaniji. Ker smo Amad el Gandurja oprostili in ga že tako daleč pripeljali, smo raje naredili ovinek kot bi se po nevarnosti.

Tako smo dospeli po daljšem času, po mnogih naporih in težavah srečno do severnih oddelkov gorovja Cagros.

Bilo je zvečer, in taborili smo ob parobku platanskega gozda. Nad nami se je bliščal firmament s srebrnimi zvezdicami. Nahajali smo se v bližini perzijske meje, in perzijski zrak je znan radi svoje čistosti. Svetloba zvezd je bila tako močna, da sem lahko tri korake daleč videl kazalec moje žepne ure. Bral bi prav lahko. Čistost orijentalkega firmamenta zelo upliva na orijentalško mišljenje, in zvedel sem, zakaj je Perzija domovina astrologije.

Prenočevali smo na prostem. Po dnevu smo si od nekega pastirja kupili ovce; prižgali smo ogenj in spekli bravetino.

Konji so se pasli v bližini. Zadnje dni so precej trpeli, ker smo bili vedno na sedlih; potrebovali so odpočitka, ki pa je bil skoro nemogoč. Vsi smo bili zdravi razven jednega. Bil je Sir David Lindsay, kateri je zelo trpel.

Pred nekoliko dnevi ga je rapadla mrzlica, ki se ga je držala štiriindvajset ur. Zginila je sicer, a zapustila je oni grozni orijentalški spomin, ki ga imenuje Latinee Febris Aleppensis, Francoz pa Mal d' Aleppo. Ta alepo-bula je vselej posledica mrzlice; naredi se na obrazu, ali na prsih, nogah ali rokah; traja skoro celo leto, in ko zgine, zapusti brazgotine, ki se za vedno poznajo.

Opisano bulo sem že večkrat videl pri ljudeh, toda nikdar še v toliki velikosti kot pri master Lindsayu. Ne samo, da se je bula bliščala v živalni

rudeči barvi, celo toliko je bila predrzna, da se mu je vsedla baš na nos. Naš Anglež svoje nadloge ni baš prenašal z potrpežljivostjo, kot bi mu pristojalo kot zastopniku very great and excellent nation, temveč svojo jezo in nevzdržnost je izražal v izbruhih, da so naša ušesa in mišice kar trepetale.

Tudi sedaj je sedel ob ognju in neprestano tipal po nesramni buli.

“Master!” zakliče proti meni obrnjen. “Sem pogledati!”

“Kam?”

“Hm! Neumno vprašanje! Na moj obraz! Yes! Ali je zopet narastla?”

“Kdo? Kaj?”

“Darned! Bula! Mnogo narastla?”

“Zelo! Prav kakor kumara.”

“All devils! Grozno! Nesramno! Yes!”

“Morebiti postane sčasoma še fowling-bull, Sir!”

“Hočete zaušnico, master? Sem takoj pripravljen! Želel bi, da se tudi vam kaj enacega pripečati na nos!”

“Ali vas boli?”

“Ne.”

“Torej bodite vesel!”

“Vesel? Zounds! Kako naj bom vesel, ko ljudje mislijo, da je moj nos že na svet prišel s to snuff-boxo. Kako dolgo traja ta stvar?”

“Skoro eno leto, Sir!”

Anglež me pogleda z očmi, da sem se strahu umaknil nekaj korakov nazaj, in odpre usta, da bi lahko šel v notranjost njegov nos z bulo vred na sprehod.

“Eno leto? Celo leto? Dvanajst polnih mesecev?”

“Približno.”

“Oh! Ah! Horrible! Grozno, neznosno! Ali ni nobenega sredstva? Mazilo? Obliž? Kaša? Odrezati?”

“Prav ničesar.”

“Toda proti vsaki bolezni so vendar sredstva, da se jih prežene.”

“Za alepo-bulo ne, Sir. Bula ni nevarna, toda če jo dražite, ali celo režete, vam povzroči obilo sitnostij.”

“Hm! Kaj potem, ko zgine? Ali se še vidi?”

“Kakor je. Čimvečja bula, temvečja brazgotina ostane.”

“My sky! Brazgotina, luknja?”

“Žalibože!”

“Ah! Grozna dežela tukaj! Miserable okolica. Grem nazaj na Old England! Well!”

“Le potpitate, Sir!”

“Zakaj?”

“Kaj bi ljudje rekli v Angliji, ko bi opazili, da je Sir David Lindsay dovolil svojemu nosu ustanoviti podružnico!”

“Hm! Imate prav, master! Paglavci po cestah bi kričali za menojo. Torej ostanem tukaj in — — —”

“Sidi!” zakliče Halef, “nikar se ne ozri!”

Hrbet sem imel obrnjen proti gozdu in seveda takoj pogodil, da je Halef nekaj nenavadnega opazil.

“Kaj vidiš?” ga vprašam.

“Dvoje oči. Ravno za teboj so dve platane, in med njimi grm. Tam se skriva mož, ktereга oči sem opazil.”

“Ali jih še vidiš?”

“Počakaj!”

Halef gleda prav neprisiljeno na grm, dočim zašepetam jaz svojim tovarišem, naj kramljajo kot dosedaj med seboj.

“Sedaj!” reče Halef.

Jaz vstanem in grem navidez iskat drv za ogenj. Odstranim se tako daleč od tabora, da me niso mogli več videti. Nato jo pa zavijem v gozd in se plazim med drevesi nazaj. Še ni preteklo pet minut, že sem za obema platanama. Halef je imel res hitro oko. Med drevesi in grmom je tičala človeška postava, ki je opazovala, kaj delamo pri ognju.

Zakaj neki opazuje? Nahajali smo se v pokrajini, kjer milje daleč ni bilo človeške naselbine. Bili so pač v bližini kurdske rodovi, ki so živeli v neprestanih bojih med seboj; sempatja se je priklatil tudi kak perzijski nomadski rod čez mejo, da se s plenom obložen vrne domov. Poleg tega pa je živelo v tem kraju dovolj posameznih oseb, ki so se klatile okoli in čakale prilike, da se pridružijo temu ali onemu rodu.

Zaupati nisem smel nikomur; počasi in previdno se splazim prav tik do moža in ga mahoma zgrabim za vrat. Prestrašil se je tako hudo, da je celo zakričati pozabil; brez upora ga zvežem in nesem k ognju. Tam ga vržem na tla in potegnem bodalo.

“Človek, ne gani se, sicer si takoj mrtev!” ga svarim.

Sicer nisem tako hudo mislil, vendar tujec se prestraši mojih besed, ker sklene roke in zakliče:

“Milost, gospod!”

“Milost zavisí od tebe; če mi ne poveš čiste resnice, si zgubljen. Kdo si?”

“Turkman, rodu Bejat.”

Turkman? In v tem kraju? Oblečen je bil sicer kot Turkman, torej sem mu skoro verjel. Tudi sem se spomnil, da so prej ob Tigridu in perzijski meji res prebivali Turkmani, in da so bili Turkmani rodu Bejat. Divjali in četovali so najraje po lurijski puščavi. Ko je pa Nadir-šah napadel s svojimi četami Ejalet Bagdad, je preselil Bejate v Korošan.

“Bejat?” vprašam. “Ti lažeš!”

“Govorim resnico, gospod!”

“Toda Bejati ne stanujejo v tej okolici, temveč v daljnem Korosanu.”

“Imaš prav, gospod; toda iz Korosana se je preselilo mnogo Bejatov v te kraje, in njih potomci so se precej pomnožili, da štejejo danes že preko tisoč hrabrih bojevnikov. Svoje šotorišče imamo v okolici Kizzel-Karaba in ob bregovih Kuru-Čai.”

Spomnim se, da sem res nekaj enakega slišal.

“In sedaj ste res v bližini?”

“Da, gospod.”

“Koliko šotorov imate?”

“Nobenih.”

Slednje je bilo kaj sumljivo. Če zapusti nomadski rod svoje taborišče, ne da bi vzel s seboj šotore, gre navadno na rop ali na vojno. Vprašam torej nadalje:

“Koliko mož vas je zbranih?”

“Dvesto.”

“In žensk?”

“Ženske niso pri nas.”

“Kje taborite?”

“Ne daleč od tukaj. Če zaviješ tam okoli gozdnega roba, si takoj pri nas.”

“Torej ste najbrž opazili naš ogenj?”

“Da, videli smo ga, in kan je odposlal mene, da poizvem, kdo tabori pri ognju.”

“In kam ste namenjeni?”

“Proti jugu.”

“Kje leži vaš cilj?”

“V bližini in okolici Sine.”

“Sina je vendar že v Perziji!”

“Gotovo. Naši prijatelji so tam priredili veliko svečanost, h katerej so tudi nas povabili.”

Slednje je bilo sumljivo. Bejati so prebivali pri razvalinah Kizzel-Karaba in ob bregovih Kura-Čai, torej v bližini Kifre; slednje mesto je precej oddaljeno od našega taborišča in Sina pa istotako proti jugovzhodu. Zakaj niso šli Bejati iz Kifre direktno v Sino? Zakaj so naredili tolik ovinek?

“Kaj delate v tej okolici?” vprašam zategadelj. “Zakaj ste naredili tolik ovinek in pot skoro za polovico podaljšali?”

“Ker bi sicer morali korakati po ozemlju paše v Sulimaniji; paša pa je naš sovražnik.”

“Toda saj ste vendar tudi sedaj na njegovem ozemlju.”

“V tem kraju nas paša ne bo iskal. Znano mu je, da smo se dvignili na pot, in pričakuje nas gotovo na jugu svojega ozemlja.”

Vse te izpovedi in odgovori so bili dozdevno zelo resnični, vendar možu kar nisem mogel vrjeti. Vendar so nam Bejati lahko koristili. Če se podamo z njimi do Sine, je nevarnost za nas prestana. Med enakim premišljevanjem, me vpraša Turkman:

“Gospod, kaj ne da me spustiš, ker ti nisem ničesar naredil?”

“Storil si le svojo dolžnost, ker si spolnil povelje svojega načelnika; prost si!”

Mož se odahne.

“Hvala, gospod! Kiam ste vi namenjeni?”

“Proti jugu.”

“In prihajate od poldneva?”

“Da. Baš smo se mudili pri bervardskih Kurdi in Kaldejeih.”

“Torej ste zelo pogumni in hrabri možje. Kteremu rodu spadate?”

“Ta mož in jaz sva emira iz Frankistana, in ostali so moji prijatelji.”

“Iz Frankistana! — Gospod, ali hočete z nami potovati?”

“Ali mi bo vaš kan kan ponudil svojo gostoljubnost?”

“Gotovo. Znano nam je, da so Franki pogumni vojniki. Ali naj mu grem povedat?”

“Pojdi in vprašaj ga, če nas sprejme!”

Mož vstane in se oddalji. Vsi so bili zadovoljni z mojim ukrepom, posebno se je veselil Mohamed Emin.

“Efendi,” reče, “že večkrat sem slišal o Bejatih. Z Arabci rodu Džerboa, Obeidov in Beni Lam žive v večnem sovraštvu, torej nam lahko koristijo, ker tudi mi nismo prijatelji imenovanih Arabcev. Vendar jim nečemo povedati, da smo Hadedini, ker je bolje, da zamolčimo.”

“Seveda, previdni moramo biti, ker še ne vemo, če nam njih kan obljubi gostoljubnost. Pripeljite konje in pripravite orožje, ker previdnost nikdar ne škoduje.”

Bejati so se morali glede nas precej dolgo posvetovati; predno nam pošljejo sela, smo mi že spekli jareca in povžili. Konečno začujemo korake; Turkman, ktereга sem prej ujel, pride s tremi tovariši.

“Gospod,” reče, “kan me pošilja. Takoj pridite k njemu, ker ste mu dobrodošli.”

“Torej korakajte vi naprej!”

Zajedno s svojimi tovariši stopim na konja in sledimo vodnikom s puškami v rokah. Ko prekoračimo gozd, še ne opazimo nobenega taborišča; naposled pa dospemo do nekega mesta, ki je bilo popolnoma zaraščeno z grmovjem; v sredini je plapolal velik ogenj. Taborišče je bilo izborna, ker ga je bilo zelo težko opaziti.

Ogenj so najbrž zapalili, da si skuhamo večerjo. Dvesto temnih postav leži v travi precej tesno vsaksebi, in na osamljenem prostoru zapazim kana, ki se pri našem prihodu počasi dvigne. Jahamo prav do njega in poskačemo s konj.

“Mir bodi s teboj!” ga pozdravim.

“Mi nevahet kjerdem — se klanjam!” odvrne kan in se prikloni.

Govoril je perzijsko. Morebiti je hotel s tem dokazati, da je res Bejat, ktereга glavni oddelek ima svoje bivališče v Korosanu v Perziji. Perzijanec je orientalski Francoz. Njegov jezik je upogljiv in lepo doneč, kar ima posledico, da ga govore skoro na vseh dvorih azijskih vladarjev. Toda prijazno, priliznjeno kretanje Perzijanca ni nikdar dobro uplivalo na mene; veliko bolj so mi ugajali Arabci s svojim odločnim, skoro surevim nastopom.

Tudi ostali vojniki so planili po koncu in skušali priti do naših konj, da jih odvedejo na pašo; toda držali smo jih krepko za uzde, ker še nismo vedeli, če bomo gostoljubno sprejeti.

“Le izroči jim konje! Moji ljudje bodo skrbeli za nje,” zagotovi kan. Hotel sem biti gotov, raditega vprašam kana, seveda v perzijskem jeziku:

“Hestu iršad engie — ali smo varni pri tebi?”

Klan se zopet prikloni in reče:

“Mi saukend hordem — prisegam! Vsedite se poleg mene, da se pogovorimo!”

Bejati odpravijo naše konje, le Halef obdrži mojega, ker je dobro vedel, da bom odobraval njegov nastop. Vsedemo se poleg kana; ogenj je živo plapolal in razsvetljeval obraze. Kan je bil srednje starosti in zelo bojevitega izraza. Obrazne poteze so vzbujale spoštovanje in odkritosrčnost, in dejstvo, da so se mu njegovi vojniki bližali z velikim spoštovanjem, je pričalo o njegovem velikem upljivu.

“Ali ti je že znano moje ime?” me vpraša.

“Ne,” odvrnem.

“Jaz sem Heider Mirlam, nečak slavnega Hasan-Kerkuš beja. Ali si že slišal o njem?”

“Da. Prebival je v bližini vasi Dšenija, ki leži ob poštni cesti Bagdad in Tank. Bil je zelo bojevit človek, vendar je ljubil mir, in vsak zapuščeni je dobil pri njem dovoljnega varstva.”

Imenoval mi je svoje ime, in uljudnost je zahtevala, da mu tudi jaz povem svojega; raditega nadaljujem:

“Tvoji poslanci so ti menda že povedali, da sem Frank. Imenujejo me Kara ben Nensi — — —”

Kljub orijentalškemu samozatajevanju se ni mogel zdržati začudenega vzklika.

“Ajah — oh! Kara ben Nensi! Torej je oni emir, ki sedi poleg tebe, emir iz Inglistana, ki koplje kamenje in starodavna pisma?”

“Ali si že slišal o njem?”

“Da, gospod; samo svoje ime si mi povedal, vendar poznam tebe in njega. Mali mož, ki drži tvojega konja, je pa gotovo hadži Halef Omar, katerega se boji toliko velikanov.”

“Uganil si.”

“In kdo sta ostala tvoja spremljevalca?”

“Moja prijatelja, ki sta sklenila zamolčati svoje ime. Kdo ti je pripovedoval o naših imenih?”

“Ali poznaš Cedar ben Hulija, šejka Abu-Hamedov?”

“Da. Ali je tvoj prijatelj?”

“On ni moj prijatelj in ne moj sovražnik. Nikar se ne boj, ker se ne bom maščeval radi njega nad teboj.”

“Ne bojim se, ne.”

“Vrjamem. Srečal sem ga pri Eski Kifri in pripovedoval mi je, da si ti kriv, ker mora plačevati davek Hadedinom. Bodi previden, gospod! Če prideš v njegove roke, te gotovo usmrti!”

“Bil sem že v njegovi oblasti, toda ni me umoril. Bil sem njegov ujetnik, pa sem mu vseeno pobegnil.”

“Slišal sem. Umoril si leva v temi popolnoma sam, in nato si z levjo kožo odjahal. Meniš, da bi tudi meni pobegnil, če bi bil moj ujetnik?”

To je bilo sumljivo, vendar mu mirno odvrnem:

“Tudi tebi bi pobegnil, vendar ne vem, zakaj bi me ujel!”

“Gospod, nas je dvesto, vas pa samo pet!”

“Kan, ne pozabi, da sva med temi petimi dva emirja iz Frankistana, ki sta toliko vredna, kot vseh tvojih dvesto vojakov!”

“Govoriš zelo ponosno!”

“In ti zelo negostoljubno! Ali naj dvojim o resnici tvojih besed, Heider Mirlam?”

“Vi ste moji gostje, dasi so mi imena dveh tvojih spremljevalcev neznana; dobili boste kruha in soli.”

Na njegovem obrazu se pojavi pomenljiv smeh, in pogled, ki zadene oba Arabea iz njegovih oči, mi je dovolj povedal. Kan je spoznal Mohameda Emina, katerega je bilo lahko opaziti med tisoči radi njegove dolge bele brade.

Na kanov migljaj prinesejo njegovi vojniki štirivoglate usnjene kose. Na usnju, ki so služili kot krožniki, je bilo meso, dateljni in kruh, in ko nekoliko povžijemo, dobimo vsak svojo pipo; kan sam lastnoročno prižge tobak v naših pipah.

Šele sedaj smo bili njegovi gostje, torej varni; Halefu pomignem, da odpelje mojega konja k drugim živalim. Ko izvrši povelje, se vrne in vsede poleg nas.

“Kam ste se namenili?” poizveduje kan.

“Jahamo proti Bagdadu,” odvrnem previdno.

“In mi gremo v Sino. Morda hočete z nami?” vpraša kan.

“Če nam dovoliš?”

“Veselilo me bo, če vas vidim s seboj. Podaj mi svojo roko, Kara ben Nems. Moji bratje so tvoji bratje, in moji sovražniki so tvoji sovražniki!”

Ponudi mi svojo desnico, in jaz mu sežem v roke. Tudi vsem ostalim krepko strese roko; vsi so bili veseli, ker so dobili nepričakovano prijatelja in varuha. Seveda pozneje smo se radi tega bridko kesali. Bejat je sicer dobro mislil z nami; toda uporabiti nas je hotel za svoje načrte, ki bi mu prinesli mnogo dobička.

“Kteri rodovi stanujejo v okolici, kjer se sedaj mudimo in ob potu v Sino?” vprašam kana.

“Tu je prosta dežela, kjer se pojavi zdaj ta zdaj drugi rod; kdor je močnejši, ta ostane.”

“H kateremu rodu ste vi povabljeni?”

“K Džiafom.”

“Torej se veseli svojih prijateljev; rod Džiafov je najbolj mogočen v deželi. Šejk Ismael, Cengeni, Kelogavani, Kelhori in celo Šenki in Holali se ga bojijo.”

“Emir, kaj si bil že enkrat v teh krajih?”

“Še nikdar.”

“Toda saj vendar poznaš vse rodove v okolici.”

“Ne pozabi, da sem Frank.”

“Da, Frankom je znano vse, celo ono, kar še niso nikdar videli. Ali si slišal tudi o vojnikihih rodu Bebe?”

“Da. Rod Bebe je najbolj premožni rod daleč naokoli; mnogo vasij in šotorov je njih lastnina.”

“Dobro si podučen. Ali imaš med njimi morda prijatelje ali sovražnike?”

“Ne, ker še nikdar nisem občeval z Bebi.”

“Mogoče jih še spoznaš.”

“Kaj jih bomo srečali med potjo?”

“Mogoče, dasi bi se jim radi ognili.”

“Ali ti je pot v Sino natančno znana?”

“Gotovo.”

“Kako daleč je od tukaj do Sine?”

“Kdor ima dobrega konja, pride tja v treh dneh.”

“In kako daleč je do Sulimanije?”

“Samo dva dnij ježe.”

“Kdaj se napotite jutri naprej?”

“Tako, ko se prikaže solnce. Ali bi rad šel k počitku?”

“Če dovoliš.”

“Gostova želja je taboru postava, in vi ste trudni, ker ste že zdavnaj odložili pipe. Tudi mož z bulo na nosu že zapira oči. Voščim vam mirnen počitek.”

“Bejatend širinkar — Bejati imajo lepe navade. Dovolj, da razgrnem svojo preprogo.”

“Seveda. Alah aramed šumara — Alah vas zaziblji v spanje.”

Moji tovariši se vležejo na pripravljene preproge. Jaz pa si zavežem okoli roke konec moje lase, katero zvežem z uzo svojega konja, nakar se oddaljim izven taborišča. Konja mi ni mogel nihče ukrasti, sosebno še, ker je pes čuval na moji strani.

Tako mine nekaj časa. Še nisem zatisnil oces, ko se mi približa temna postava. Bil je Anglež, ki je prinesel obe svoji odeji s seboj.

“Lepo prijateljstvo,” začne mrmrati. “Sedim pri vas in ne razumem nobene besedice! Mislim, da mi razložite. Ste šli prezgodaj spat. H m! Hvala!”

“Oprostite, Sir! Na vas sem v resnici pozabil!”

“Mene pozabili! Ali ste slepi, ali pa nisem jaz dovolj velik!”

“No, vidi se vas pač lahko že tristo klafter daleč, posebno odkar nosite svetilnik na svojem nosu. Torej kaj hočete vedeti!”

“Vse! Sicer pa o svetilniku molčite, master! Kaj ste s šejkom ali kanom govorili?”

Povem mu ves najin pogovor.

“Well! Je ugodno. Ne?”

“Da. Biti tri dni varen ali ne je precejšen razloček.”

“Vi ste rekli: v Bagdad? Ali res menite potovati v Bagdad?”

“Najraje bi šel tja, vendar ni mogoče.”

“Zakaj ne?”

“Ker se moramo vrniti k Hadedinom, kjer imate vi svoje služabnike, in tudi jaz se ne morem ločiti od Halefa. Vsaj zapustim ga ne prej, dokler nisem prepričan, da pride zdrav in varen k svoji mladi ženi.”

“Pravilno! Yes! Priden dečko! Desettisoč funtov vreden. Well! Bi šel sam rad k Hadedinom!”

“Zakaj?”

“Radi fowling-bulls.”

“Ah, starih razvalin dobite tudi v bližini Bagdada več kot preveč. Ali ste že čuli o razvalinah pri Hili? Tam je stal starodavni Babilon, in tam je razvalin v okrožju več milj, dasi Babilon ni bil tako velik kot Ninive.”

“Oh, Ah! Takoj tja! V Hilo! Ali ne?”

“O tem sedaj še ni govora. Glavna stvar je, da pridemo srečno do Tigrisa. Kam se obrnemo pozneje, se že dogovorimo!”

“Lepo! Yes! Well! Good night!”

“Lahko noč!”

Dobremu Lindsayu se niti sanjalo ni, da pridemo prav kmalu v bližini starega Babilona in sicer v vseh drugačnih okoliščinah kot smo mislili. Zavil se je v svojo odejo in kmalu z glasnim smrčanjem izdal, da spi spanje pravičnega. Tudi jaz sem kmalu zaspal, vendar sem še opazil, da so štirje Bejati zajahali konje in odšli.

Ko se prebudim, je bil že precej dan, in posamezni Turkmani so krmili in napajali svoje konje. Halef, ki se je že tudi prebudil, pride k meni in mi naznani, da je sinoči opazil, kako so štirje Bejati odjahali. Torej je tudi on, nekaj slutil. Po daljšem pomenku me vpraša:

“Sidi, zakaj odpošiljajo poslanece iz tabora, če so pošteni?”

“Ne vrjamem, da so štirje jezdeci ravno radi nas odjahali. Saj nas ima kan vseeno popolnoma v oblasti, če namerava kaj slabega z nami. Le ne skrbi, Halef!”

Mislil sem, da je kan odposlal naprej štiri može, da poizvedo za pot, in res mi je pozneje kan povedal, da je poslal može kot oglednike naprej.

Po kratkem in bornem zajutreku, se napravimo na pot. Kan je razdelil svoje ljudi v posamezne oddelke, ki so v presledkih četrte ure jahali eden za drugim. Kan je bil previden in moder mož, ki je po možnosti skrbel za varnost svojih ljudi.

Ne da bi se odpočili, jahamo do poldneva. Ko je bilo solnce na višku, se ustavimo, da privoščimo konjem počitka. Tekom dopoldanske jeze nismo srečali žive duše; le tupasem smo opazili znamenja štirih jezdecov, ki so odjahali ponoči iz tabora v dokaz, da jahamo po pravi poti.

Ta znamenja pa mi postanejo kmalu prava uganjka. Kan mi je včeraj povedal, da leži Sina, kamor smo hoteli potovati, v smeri proti jugovzhodu, mi smo pa jahali takoj s početka naravnost proti jugu. Obrnem se k kanu da mi poda potrebno razjasnilo.

“Rekel si, da gremo k Džiafom, kaj ne?”

“Da.”

“In ta potujoči rod se nahaja sedaj v bližini Sine?”

“Da.”

“Toda če jahamo v tej smeri naprej, ne pridemo nikdar do Sine, temveč v Bano ali pa v Nveigijo!”

“Ali hočeš varno potovati, gospod?”

“Gotovo.”

“Mi tudi. Raditega sem sklenil, da se ognem vsem sovražnim rodovom, ktere bi morda srečali med potjo. Do danes zvečer bomo jahali neutrudno naprej in šele potem se spočijemo; jutri šele lahko pričakujem, da je pot proti vzhodu prosta.”

Ta izjava mi ni nič kaj ugajala; ker pa kanu nisem mogel ugovarjati, molčim in mislim svojo.

Po dveurnem počitku se odpravimo zopet na pot. Jahali smo zelo hitro in opazil sem, da večkrat križkraž; kan se je namreč ravnal po znamenjih, ki so mu jih zapustili štirje Bejati pred njim. Proti večeru dospemo do neke nižine precej podobne soteski. Jahal sem ob kanovi strani pri prvem oddelku. Že smo bili ven iz soteske, ko nas zagleda jezdec, ki je bil videti precej preplašen, ker najbrž ni mislil, da dobi na tem kraju ptujce. Prijaha k nam, povesi sulico in reče:

“Salam!”

“Salam!” odvrne kan. “Kam te vodi tvoja pot?”

“V gozd. Hotel sem si uloviti srno.”

“Kterega rodu si?”

“Rodu Bebe.”

“Ali stanujete v tej okolici, ali ste na potovanju?”

“Mi stanujemo ob zimskem času; poletu pa vodimo svoje črede na pašo.”

“Kje stanuješ po zimi?”

“V Nveigiji, proti jugovzhodu od tukaj. V eni uri si lahko tam. Moji tovariši vas bodo z veseljem pozdravili.”

“Koliko mož vas je?”

“Štirideset in pri drugih četah jih je še več.”

“Daj mi svojo sulico!”

“Zakaj?” vpraša mož začuden.

“In tvojo puško!”

“Zakaj?”

“In tvoj nož! Ti si moj ujetnik!”

“Mašalah!”

Ta beseda znači presenečenje. Toda mož ne pomišlja dolgo; bliskoma obrne konja in odkopita s svojim konjem.

“Le ulovite me,” zaslišimo še njegov klic, nakar ga zgubimo izpred pogleda.

Tu prime kan za svojo puško in nastavi, da ustreli bežečega. Komaj sem mu mogel še puško izpodbiti, ko že zadoni strel. Seveda je kroglja zgrešila svoj cilj. Kan dvigne pest, da me udari, vendar se premisli.

“Izdajalec! Kaj počenjaš?” zakriči ježno nad menoj.

“Jaz nisem izdajalec,” odvrnem mirno. “Jaz pač ne morem videti, da se kar tako ustrelil nedolžnega človeka.”

“Toda on mora umreti. Če nam pobegne, imamo mi škodo.”

“Ali mu pustiš življenje, če ga pripeljam nazaj?”

“Da. Toda ujeti ga ne moreš več!”

“Tako!”

V istem trenutku pa odjaham za bežečim; videti ga nisem mogel več, ko pa pridem ven iz soteske, ga zopet opazim. Pred menoj leži ravnina in tam daleč pred seboj zagledam temno gozdno črto. Če begunec pride do gozda, ga ne ujamem več.

“Ri!” zakličem in položim svojemu vrancu roko okoli vratu. Izvrstna žival je zadnje dni že mnogo tpeela; na to znamenje pa zleti kot ptič in kot bi počival več tednov. V dveh minutah se približam Bebeju za kakih dvajset konjskih dolžin.

“Stoj!” mu zakličem.

Mož je bil precej pogumen. Mesto da bi bežal dalje, obrne konja in jaha meni nasproti. V trenutku bi morala trčiti skupaj. Opazil sem, kako je prijel za sulico, torej posežem po moji brzostrelki. Tu pridivja mimo mene; konec njegove sulice je bil obrnjen proti mojim prsom; toda s puško pariram njegov sunljaj in takoj obrnem konja. Mož je hotel jahati v drugi smeri in skušal pobegniti. Zakaj vendar ni streljal? Tudi njegov konj je bil dokaj izvrsten, da ga nisem hotel ustreliti. Moram se torej poslužiti svoje lase. En konec privežem ob sedlo, dočim zvijem ostali del v kolobare. Mož se ozre in vidi, da prihajam vedno bližje. Najbrž še lase nikdar niti videl ni, torej tudi ni slutil, kako se uide tako nevarnemu predmetu. Tudi do svoje sulice je zgubil vse zaupanje, ker vzame v roko puško in pomeri. Z očmi premerim daljavo med menoj in njim in prav v trenutku, ko dvigne cev, zašumi jermenje po zraku. Komaj sem nekoliko obrnil konja, že me nekaj povleče na stran, začuje se krik, konja ustavim, in Bebe leži zvezan na rokah na tleh. Trenutek pozneje sem že pri njem.

“Ali si se ranil?”

Moje vprašanje se je v teh okoliščinah seveda glasilo kot zasramovanje. Mož skuša oprostiti svoje roke in škriplje s zobmi:

“Ropar!”

“Motiš se! Jaz nisem ropar, pač pa želim, da jahaš z menoj.”

“Kam?”

“H kanu Bejatov, kteremu si pobegnil.”

“Bejatov? Torej so možje, ktere sem prej srečal Bejati? In kako se imenuje njih kan?”

“Heider Mirlam.”

“Ah, sedaj vem vse. Alah naj vas uniči, ker ste roparji in lopovi.”

“Nikar ne psuj! Obljubim ti pri Alahu, da se ti ničesar ne zgodi.”

“V tvoji oblasti sem in slediti ti moram.”

Ízza pasa mu potegnem nož in poberem tudi sulico in puško. Nato odvežem jermenje in takoj skočim na konja, pripravljen na vse. Toda mož ni nameraval pobegniti, ker požvižga svojemu konju, katerega zajaha.

“Tvoji besedi zaupam, torej grem s teboj brez upora.”

Tako odjahava skupno nazaj in naletiva na Bejate pri koncu soteske, kjer so čakali na naju. Ko zagleda Heider Mirlam ujetnika, se takoj razjasni njegovo temno obličje.

“Gospod, ali si ga res ujel?” zakliče.

“Da, ker sem ti obljubil. Toda zastavil sem mu svojo besedo, da se mu ne zgodi ničesar žalega. Tu je njegovo orožje!”

“Pozneje dobi vse nazaj, toda sedaj ga zvežite, da ne pobegne.”

Bejati takoj spolnejo kanovo povelje. Medtem je dospel do nas drugi oddelek vojakov, katerim izroči kan ujetega moža s pripomnjo, da lepo z njim ravnajo, vendar ga dobro čuvajo, da ne pobegne. Nato pa nadaljujemo s prekinjeno ježo.

“Kako si ga dobil v svojo pest?” vpraša kan.

“Ujel sem ga,” odvrnem na kratko, ker mi ni ugajalo kanovo vedenje.

“Gospod, zakaj se jeziš,” reče kan; “saj moraš vendar sam priznati, da sem bil prisiljen ujeti tega človeka.”

“Upam.”

“Mož ne sme pripovedovati drugim ljudem, ki so morda v okolici, da je videl Bejate v bližini.”

“Kdaj ga spustiš?”

“Takoj ko mine nevarnost za nas.”

“Pomisli, da je pravzaprav moj. Upam, da ne boš osramotil moje, njemu dane besede.”

“Kaj storiš, če ravnam nasprotno in prelomim tvojo besedo?”

“Brez pomisleka bi te —”

“Umoril?” prekine me v govoru.

“Ne. Jaz sem Frank, to je kristijan; človeka umorim le tedaj, kadar je moje življenje v nevarnosti. Toda uničil bi ti roko, s katero bi se predrznil sramotiti mojo besedo. Emir Bejatov bi bil potem kot deček, ki ne more držati noža v rokah, ali pa kakor stara baba, katere nihče ne posluša.”

“Gospod, da mi je to kdo drugi povedal, bi se smejal; o tebi sem pa prepričan, da bi me napadel v sredini mojih vojakov.”

“Na vsak način. Med nami ga ni, ki bi se bal Bejatov.”

“Tudi Mohamed Emin ne?” vpraša smehljlaje.

Spoznal sem, da je moja skrivnost izdana, vendar odvrnem brez strahu:

“Tudi on ne.”

“In Amad el Gandur, njegov sin?”

“Ali si že kdaj slišal, da je bojazljivec?”

“Nikdar! Gospod, da niste vi možje, bi vas nikdar ne sprejel in povabil k sebi; mi jahamo namreč po potih, ki so kaj nevarna. Želim, da bi naše potovanje srečno zaključili.”

Večer se je storil, in vladala je že popolna tema, ko dospemo do nekega potoka, ki je prihajal iz labirinta skal in pečin. Tam so nas že pričakovali oni štirje Bejati, ktere je kan poslal naprej. Kan stopi takoj s konja in se dalj časa z njimi pogovarja.

Zakaj neki je vse tako skrival pred nami? Morebiti je kaj nameraval, kar mi ne smemo vedeti? Konečno zapove svojim ljudem, da stopijo s konj. Eden štirih Bejatov nas pelje med skalovje. Po kratkem časi pride-mo do neke kotline, kjer je bil kaj pripravljen prostor za tabor. Kraj je bil varen proti vsakemu napadu; seveda je bil veliko premajhen za dve-sto ljudij s konji vred.

“Ali ostanemo tukaj?” vprašam.

“Da,” odvrne Heider Mirlam.

“Toda ne vsi!”

“Samo štirideset mož; drugi pa taborijo v bližini.”

S tem odgovorom sem moral biti zadovoljen; le čudil sem se, ker kljub varnemu prostoru niso prižgali taboriščnih ognjev. Slednje se je tudi mojim tovarišem zdelo sumljivo.

“Lep prostor!” reče Lindsay. “Jako lep, kaj ne?”

“Gotovo.”

“Toda vlažno in mrzlo pri vodi. Zakaj ne ognja narediti?”

“Ne vem. Morebiti so sovražni Kurdi v bližini.”

“Kaj nam morejo Klurdje. Nihče nas ne more videti. Hm! Mi ne ugaja!”

Anglež sumljivo pogleda kana, ki je govoril tiho s svojimi ljudmi, da bi ga mi ne razumeli. Vsedem se poleg Mohamed Emina, ki je menda že čakal te prilike, ker me takoj vpraša:

“Emir, koliko časa ostanemo pri Bejatih?”

“Dokler se nam zljubi.”

“Če ti je prav, se že jutri ločimo od njih!”

“Zakaj?”

“Mož, ki zamolčuje resnico, ni odkritosrčen prijatelj.”

“Meniš, da je kan lažnik?”

“Ne; toda on je mož, ki ne pove vsega, kar misli.”

“Tebe je že spoznal.”

“Vem; videl sem v njegovih očeh.”

“In ne samo tebe, temveč tudi tvojega sina, Amad el Gandurja.”

“Je že mogoče, ker ima moj sin iste poteze kot jaz.”

“Ali te kaj skrbi?”

“Ne. Postali smo gostje Bejatov, ki nas ne bodo izdali. Toda zakaj so vendar ujeli onega Bebeja?”

“Da ne izda njih navzočnosti v teh krajih.”

“Zakaj naj jih ne izda, emir? Česa naj se dvesto dobro oboroženih vojniki boji, posebno, ko še nimajo s seboj žensk in otrok, ne bolnikov ne starčkov, ne šotorov ne črede? V kateri okolici smo sedaj, efendi?”

“V sredi pokrajine, kjer prebivajo Bebeji.”

“In kan je rekel, da gre k Džiafom? Opazil sem že, da jahamo proti opoldnevu. Zakaj je kan razdelil svoje ljudij v dva tabora? Emir Heider Mirlam ima dva jezika, dasi ne namerava ničesar slabega z nami. Če se jutri poslovimo od njega, po katerem potu jo udarimo naprej?”

“Gorovje Cagros leži na naši levici. Glavno mesto pokrajine leži v naši bližini, če se ne motim. Imenuje se Bana. Če se ognemo Bane, pridemo mimo mest Amehdabad, Bija, Surene in Bajendere. Za Amehdabdom pelje neki gorski prelaz v Kiceleie. Pri razdvoju Bistan in Karadšolan, ki je v bližini Kiceleie, smo že na varnem. Toda ta pot je zelo nevarna.”

“Kdo ti je povedal?”

“V Bagdadu sem govoril z nekim Bulbasi Kurdom, ki mi je vso okolico tako natanko opisal, da sem si lahko naredil majhen zemljevid. Vrjel nisem, da ga bodem kdaj potreboval, vendar ga nosim še sedaj v svojem žepu.”

“In meniš, da je ta pot varna?”

“Znana so mi sicer še druga pota, vendar meni je najljubši ta, o katerem sem ti povedal. Lahko bi jahali v Sulimanijo ali pa v Sino, toda gotovi nismo, kako nas bodo tam sprejeli.”

“Torej ostanimo pri tem: jutri se ločimo od Bejatov ter se podamo čez gore v Kiupri. Ali te tvoja karta ne bo varala?”

“Ne, če me Bulbasi ni nalagal!”

“Torej mirno zaspimo in odpočijmo se! Bejati pa naj storijo, kar se jim ljubi.”

Predno se podamo k počitku, napojimo pri potoku še konje in poiščemo za nje primerne živeža. Nato se moji tovariši zavijejo v svoje preproge, jaz pa poiščem kana.

“Heider Mirlam, kje so ostali Bejati?”

“V bližini. Zakaj vprašuješ?”

“Pri njih je ujeti Bebe, ktere ga bi rad videl.”

“Zakaj ga hočeš videti?”

“Moja dolžnost je, ker je moj ujetnik.”

“Ni tvoj, temveč moj ujetnik, ker si ga meni izročil.”

“No, o tem se sedaj ne bodeva prepirala; toda videl bi ga rad, kako se počuti.”

“Zelo dobro. Če Heider Mirlam kaj obljubi, tudi spolne svojo besedo. Ne skrbi gospod, temveč vsedi se k meni, da v miru spušiva pipico duhana.”

Da ga ne razjezim, sledim njegovim besedam, vendar ga kmalu zapustim, da se vlečem k počitku. Zakaj ne bi smel videti Bebeja? Slabo niso z njim ravnali, kar mi je pričala kanova beseda. Vendar je imel kan z njim gotove namene, katerih nisem mogel uganiti. Sklenem torej, da jutri zjutraj v svojo lastno nevarnost oprostim Bebeja in se nato poslovim od Bejatov. S to mislijo tudi zaspim.

Kdor sedi od jutranje zarje do poznega večera na konju, je gotovo truden, in tako je bilo tudi z menoj. Spal sem kot ubit in se zjutraj gotova

ne bi zbudil, da me ni opozoril moj pes. Zbudilo me je njegovo glasno renčanje. Klo odprem oči, je bila še tema, vendar spoznam nekega moža, ki je stal v moji bližini.

Takoj zgrabim za nož.

“Kdo si?”

Pri tem vprašanju se zbude tudi moji tovariši in pograbijo za orožje.

“Ali me ne poznaš, gospod?” glasi se odgovor. “Bejat sem!”

“Kaj hočeš?”

“Gospod, pomagaj nam! Bebe nam je pobegnil!”

Po teh besedah planem takoj kvišku, in tudi moji tovariši.

“Bebe? Kdaj?”

“Ne vem. Med tem, ko smo spali.”

“Ah! Stošestdeset ljudij ga je čuvalo, pa je vendar pobegnil!”

“Saj ljudij ni tukaj!”

“Kam so pa šli?”

“Takoj se vrnejo.”

“In kje so sedaj?”

“Ne vem.”

“Kje je kan?”

“Z njimi je odšel.”

Tu zgrabim moža za prsa.

“Človek, kaj vendar nameravate z nami? Slabo vam plačamo, če mislite na hudobijo!”

“Pusti me, gospod! Kako naj se spozabimo nad vami! Saj si vendar naš gost!”

“Halef, pojdi in preišči, koliko Bejatov je še v bližini!”

Bilo je še tako temno, da nisem mogel daleč pogledati. Halef takoj odide, da spolne moje povelje.

“Še štirje smo tukaj,” reče Bejat, “in eden stoji zunaj pri vhodu v to kotlino na straži. V drugem taboru nas je bilo pa deset, ki smo čuvali ujetnika.”

“Kako vam je pa vendar pobegnil? Peš?”

“Ne, vzel je s seboj svojega konja in še naše orožje.”

“Dokaz, da ste zelo čuječi in pametni stražniki. Toda zakaj vendar si prišel k meni?”

“Gospod, ulovi pobegega Bebeja!”

Skoro bi se na glas zasmel. Bolj naivno me ni mogel nagovoriti. Vendar se ne zmenim za njegove besede, temveč sprašujem dalje:

“Torej ne veste, kam je odšel kan s svojimi ljudmi!”

“Res ne vemo.”

“Toda moral je vendar imeti vzrok, ker je odšel iz tabora!”

“Gotovo!”

“In kaj je ta vzrok?”

“Gospod, tega ti nečem povedati!”

“Dobro. Bomo videli, kdo bode sedaj zapovedoval jaz ali kan — —”

Halef se vrne in mi naznani, da so res samo štirje Bejati v taboru.

“Tam stojte ob ovinku in nas poslušajte!” reče.

“Pustimo jih! Toda povej, ali so tvoje pištole naložene, hadži Halef Omar?”

“Ali so bile že kdaj prazne, sidi?”

“Vzemi jih izza pasa, in če mi ta mož ne odgovori na vprašanje, katero mu zadnjikrat stavim, tedaj mu poženi krogeljo skozi glavo. Si me razumel?”

“Le ne skrbi, sidi; dobil bo dve krogliji mesto ene!”

Halef vzame v roke dve pištole in napne petelina. Jaz pa vprašam ponovno Bejata:

“Zakaj je odšel kan iz tabora?”

Mož se niti trenutek ne pomišlja z odgovorom:

“Da napade Bebeje.”

“Bebeje? Torej me je nalagal! Rekel mi je, da hoče obiskati Džiafe.”

“Gospod, kan Heider Mirlam nikdar ne laže. Če se mu posreči napad na Bebeje, se poda res k Džiafom.”

Sedaj se šele spomnim, da me je kan vprašal, če sem prijatelj ali sovražnik Bebejev.

“Ali živite z Bebeji v sovraštvu?” vprašam nadalje.

“Bebeji z nami, gospod. Zato jim hočemo danes odvzeti njih črede, preproge in orožje. Stopetdeset mož bode prineslo plen domov, in petdeset se jih poda s kanom k Džiafom.”

“Če bodo Bebeji dovolili,” pristavim.

Kljub temi opazim, da Bejat ponosno dvigne glavo. “Bebeji? Bebeji so bojzljiveci! Ali nisi videl, kako je naš ujetnik bežal pred nami?”

“Eden pred dvesto ljudmi!”

“In ti si ga sam ujel!”

“Prav lahko; v enakih okoliščinah bi polovil deset Bejatov brez posebne muje. Na primer: ti in tvoji štirje tovariši, zajedno s stražo in ostalimi vojniki v taboru ste sedaj vsi moji ujetniki. Halef, čuvaj na izhod. Kdor se oddalji brez mojega dovoljenja, tega vstrelj na mestu!”

Hrabri hadži Halef takoj zgine na svoje mesto; Bejat pa boječe reče: “Gospod, ti se samo šališ!”

“Nikakor ne. Kan mi je pozabil povedati najbolj važno stvar, in tudi ti si govoril, ker si bil prisiljen. Raditega ste zdaj vsi moji poroki, da sem jaz varen. Pojdite sem, vi stražniki!”

Bejati pridejo takoj brez ugovora.

“Odložite svoje orožje k mojim nogam!” In ko se obotavljajo spolniti moje povelje, še pristavim: “Če ne mislite na hudobije, se vam ničesar ne zgodi, in tudi svoje orožje dobite povrnjeno; če se pa branite spolniti moje povelje, vam niti sam satan ne pomaga.”

Bejati prestrašeni odlože svoje orožje, ktereга izročim Mohamed Eminu, in ga zajedno poučim, kaj mu je storiti. Nato pa se podam ven iz kotline, da zasledujem tek potoka.

Med skalami pred uhom v kotlino naletim na stražo, ki me takoj spozna.

“Kdo te je postavil na to mesto?” vprašam.

“Kan.”

“Zakaj?”

“Da ob svojem prihodu takoj zve, da je vse v redu.”

“Dobro! Pojdi v kotlino k taboru in povej mojim tovarišem, da se kmalu vrnem.”

“Svojega mesta ne smem zapustiti.”

“Saj kan o tem ne bode ničesar zvedel.”

“Na vsak način.”

“Naj pa zve; tedaj mu pa jaz povem, da sem ti jaz zapovedal zapustiti ta prostor.”

Mož odide. Vedel sem, da ga Mohamed pridrži pri sebi in razoroži. Poiskati sem moral še drugo taborišče; kmalu začujem konjsko rezgetanje, in ko sledim tem glasovom, pridem v kratkem času do tabora, kjer sedi v temi devet Bejatov; od daleč so me smatrali za enega svojih ljudi; nekdo mi celo zakliče nasproti:

“Kaj je rekel?”

“Kdo?”

“Tuji emir!”

“Tu stoji v lastni osebi,” odvrnem.

Sedaj me spoznajo in vstanejo.

“Ah, emir, pomagaj nam!” prosi eden. “Bebe nam je pobegnil, in ko se vrne kan, se bo zelo jezil nad nami.”

“Kako je pa vendar pobegnil? Ali ga niste zvezali?”

“Bil je zvezan, toda ko smo spali, se je najbrž zmotal iz svojih vezij, vzel svojega konja in vse naše puške ter zbežal.”

“Vzemite svoje konje in sledite mi!”

Brez ugovora me poslušajo, in jaz jih peljem proti našemu taborišču. Ko pridemo tja, je Hadedin že prižgal majhen ogenj, ki je razsvetljeval okolico. Stražo je razorožil, kakor sem pričakoval. Devet mož, ktere sem baš pripeljal, je bilo tako prestrašenih, da mi brez upora izroče svoje suvice in nože. Nato pa povem vsem petnajstim Bejatom, da so lahko brez skrbi, ker kazen prejmejo le tedaj, če nas njih kan namerava zavratno napasti; ubeglega Bebeja pa nisem mogel več dobiti v svojo oblast.

Master Lindsay je za časa moje nenavzočnosti nekaj zvedel od Halefa, kolikor se je pač mogel z njim pogovoriti. Vendar ta razlaga ga najbrž ni zadovoljila, ker ko se vrnem v tabor, pride k meni, da se po možnosti natančno informira.

“Sir, kaj počnemo z ujetimi aduti?”

“To vidimo šele tedaj, ko se vrne kan.”

“Če pa pobegnejo?”

“To se jim ne posreči. Mi jih bomo čuvali, in hadži Halef Omar stoji pri vhodu v taborišče.”

“Pri vhodu?” — Anglež pokaže na pot, ki je vodila iz kotline. Ko

prikimam, pa še pristavi: "Ni dovolj! — Je še en izhod iz kotline. Tam zadaj! Yes!"

Pogledam v smeri, kamor je kazal Lindsay s svojo roko in res opazim neko skalno klečet, pred katero je stal precej gost grm.

"Vi se šalite, Sir!" rečem. "Kdo more preplezati čez ono skalo! Saj je najmanj pet metrov visoka!"

Anglež se zasmeje, kar se more, in sicer na oni znameniti način, da so tvorila njegova usta trapezoid, in so se svetili njegovi rumeni zobje.

"Hm! Ste pameten adut, master! Toda David Lindsay je še bolj zvit! Well!"

"Razložite mi, Sir!"

"Pojdite vendar tja in pogledjte si skalo in grm!"

"Torej je res? Toda k skali ne smem, ker bi opozoril Bejate, da mi je znan njih skrivni izhod."

"Izhod je res pri skali, master! Yes!"

"In kakšen je?"

"Skala, ki jo vidite, ni ena skala, temveč dve in v sredini je razpoklina, katero zakriva grm. Razumete?"

"Ah, nekaj prav imenitnega za nas. Ali vedo Bejati o tem izhodu?"

"Ne vrjamem; ko sem se mudil na onem prostoru, me nihče še pogledal ni."

"Ali je razpoklina široka?"

"S konjem lahko jahate skozi."

"In kakšen je svet za skalo?"

"Ne vem. Nisem mogel videti."

Stvar je bila tako važna, da sem jo moral takoj preiskati. Svojim tovarišem sporočim, kaj nameravam in se napravim na poizvedovanje. Ker je bila še tema, in je ogenj le slabo razsvetljeval okolico, sem se precej trudil, predno pridem do grma in omenjene skale. Razpoklina, katero je grm zakrival, je bila skoro dva metra široka. S konjem bi prav lahko prišli skozi.

Ker nisem vedel, kaj se lahko prigodi, potegnem nož izza pasa in vrežem tako globoko v grm, da se je moral podreti, kdor bi jahal s konjem skozi razpoklino. Seveda sem svoje delo tako previdno opravljal, da Bejati v taboru niso ničesar opazili. Nato se pa vrnem k svojim tovarišem. Halefu sporočim, da mi vsakega došleca takoj naznani.

"Kaj si našel, efendi?" me vpraša Mohamed Emin.

"Krasen izhod za slučaj, če se moramo posloviti brez "salam aalejkum."

"Skozi grm menda?"

"Da. Grm sem prerezal. Takoj ko pride jezdec v dotiko z grmom, bo slednji padel, in njegovi tovariši imajo potem prosto pot."

"Meniš, da bomo rabili to pot?"

“Ne vem, vendar slutim. Ne smejaš se, Mohamed Emin; toda že v otročji dobi sem imel nekatere slutnje, ki so se pozneje skoro vedno uresničile.”

“Vrjamem ti. Alah je velik!”

“O dobrih stvareh še nisem nikdar vnaprej slutil. Toda semtertja me zgrabi nekak nemir, nekak strah, kot bi učinil kaj slabega, in bi se moral bati posledic. Nekaj se je gotovo zgodilo, kar mi bo škodovalo. In če pozneje primerjam čas, pa sem uganil pravo; nevarnost se je pričela ravno v onem trenutku, ko me je popadla zla slutnja.”

“Torej hočemo poslušati svarilo, ki ti ga pošilja Alah!”

Moja skrb se je polotila tudi tovarišev; molče smo sedeli okoli ognja, dokler se ni posvetil dan. Komaj pa pogledam v daljino, že prisopiha Halef in naznani, da se bliža mnogo jezdecev. Natančnega števila ni mogel razločiti.

Takoj stopim h konju, vzamem daljnogled iz žepa ob sedlu in sledim Halefu. Skozi daljnogled opazim večje število temnih postav na ravnini.

“Sidi, kdo je?” vpraša Halef.

“Bejati.”

“Toda saj Bejatov ni toliko!”

“Vračajo se s svojim plenom. S seboj peljejo tudi črede Bebejev. Kakor vidim, jaha kan kar se da hitro. On bo prvi pri taboru.”

“In kaj storimo mi?”

“Hm! Čakaj! Takoj sporočim tovarišem.”

Vrnem se k svojim in jim povem, kar sem videl. Bili so prepričani, da kan ne namerava ničesar hudega. Očitati mu nismo smeli družega, kot da je bil proti nam neodkritosrčen. Po kratkem posvetovanju sklenemo, da ga sicer previdno, vendar prijazno sprejmemo.

Oborožen od nog do glave se vrnem k Halefu.

Kan je s svojimi četami prihajal v galopu, in ne mine pet minut, že stoji s svojim konjem pred menoj.

“Salam, emir!” pozdravi. “Gotovo si se začudil, ko me nisi videl v taboru, ko si se zbudil. Toda moral sem se podati na važno pot; načrt se mi je posrečil. Poglej v daljavo!”

Jaz pogledam njemu v obraz.

“Ti si kradel, kan Heider Mirlam.”

“Kradel?” vpraša s začudenim obrazom. “Kdor jemlje svojim sovražnikom, kar jim more vzeti, ali imenuješ ti take ljudi tatove?”

“Kristijani govore: On je tat, in ti veš, da sem jaz kristijan. Zakaj si pa o svojem pohodu nasproti nam molčal?”

“Ker bi postala sovražnika. Ali bi nas zapustil v tem slučaju?”

“Na vsak način.”

“In svaril Bebeje?”

“Bebejev ne bi svaril, ker znano mi ni bilo, kateri tabor hočeš napasti. Toda če bi na svojem potu srečal Bebeja, bi mu povedal o nevarnosti, ki jim grozi.”

“Torej vidiš, emir, da sem prav slutil. Preostajalo mi je samo dvoje: — ali naj svoj naklep napram tebi zamolčim, ali pa te vjamem in s silo obdržim pri sebi, dokler se mi napad ne posreči. Ker si moj prijatelj, sem volil prvo pot.”

“Jaz sem šel pa ponoči v tabor onih desetih mož, ki si jih ti pustil za stražo,” glasi se moj odgovor.

“Kaj si delal pri njih?” vpraša kan.

“Vjel sem jih.”

“Alah! Zakaj?”

“Ker sem zvedel, da si nas zapustil. Vedel nisem, kaj se nam lahko pripeti; zato sem proglasil vse Bejate svojim ujetnikom, da sem bil varen.”

“Gospod, ti si zelo previden; vendar mi lahko brez skrbij zaupaš. Kaj si storil z Bebejem?”

“Ničesar. Niti videl ga nisem, ker je pobegnil.”

Kan spremeni barvo in zakliče:

“Ovbe! Saj ni mogoče! Lahko mi naredi lep škandal. Pojdiva k tem psom, ki so spali, mesto, da bi čuvali.”

Šele sedaj skoči s konja, ktereга pusti stati na mestu, dočim sam divja med skalami proti taborišču. Oba s Halefom mu slediva. Med kanom in njegovimi ljudmi se je odigral prizor, ki je nepopisljiv. Kan je divjal kot obstreljeni mrjasee, brcal z obema nogama po svojih ljudeh, jih suval v hrbet in prsa in ni odnehal prej, dokler ga niso moči zapustile. Nikdar nisem vrjel, da zamore kan tako zdvijati.

“Pomiri se vendar, kan,” ga prosim, “moža bi moral vseeno oprostiti.”

“Seveda bi ga,” se jezi, “toda danes še ne, ker mi lahko izda ves moj načrt.”

“In kakšen je tvoj načrt?”

“Bebejem smo vse vzeli, kar smo dobili pri njih. Sedaj hočemo plen razdeliti. Kar je dobrega in koristnega pošljem po svojih ljudeh v naše glavno taborišče, kar je pa manj vrednega, vzamemo mi s seboj, ki smo namenjeni k Džiafom. Spotoma puščamo manj vredne stvari za seboj, in Bebeji bodo mislili, da so jih napadli Džiafi, med tem pa pridejo moji vojniki neovirano s svojim plenom do naših vasij in stanovanj.”

“Načrt je zelo dobro izmišljen.”

“Toda sedaj je izjalovljen. Ujeti Bebe je bil vojniki onega oddelka, ktereга smo mi napadli; znano mu je bilo, da smo mi Bejati in izdal nas bode svojim tovarišem. S seboj je imel izvrstnega konja. Kaj če je hitel k prijateljskim rodovom in jih obvestil o našem napadu na njih rod?”

“To bi bilo slabo za vas in tudi za nas, ker nas je videl v vaši družini,” pripomnim.

“Tudi za naše taborišče ve, in pričakovati, je da nas Bebeji kmalu napadejo.”

Komaj je kan zgovoril zadnjo besedo, ko se začuje od vhoda sem klic:

“Alah il Alah! So že tukaj! Vjemite jih žive!”

S kanom se obrneva proti strani, od koder je prihajal klie, in opaziva prej ujetega Bebeja, ki plane nad mene; za njim se pa drenja in pritiska številna množica, do glave oborožena z grozovitim tuljenjem. Med najinim pogovorom smo popolnoma pozabili na dogodke izven taborišča in pozabili celo postaviti stražo pred uhod. Sicer pa nisem imel mnogo časa za premišljevanje, ker Bebe, ki je bil najbrže šejk, pridivja nad mene. S seboj ni imel niti sulice niti puške; toda v njegovi desnici se je blesketal afganski nož. Drznega napadalec sprejemem s prostimi rokami in ne posežem niti po svojem orožju. Z levico zgrabim njegovo desno roko, v kateri je držal nož in z desnico ga pograbim za vrat.

“Umri, ropar!” zakriči nad menoj, ko si zaman skuša oprostiti svojo roko, v kateri je držal bodalo.

“Motiš se,” mu odvrnem. “Jaz nisem Bejat in tudi vedel nisem, da vas hočejo slednji napasti.”

“Ti si tat, pes! Ti si me vjel, toda sedaj si ti moj ujetnik. Jaz sem šejk Gazal Gaboja, kteremu še ni nihče pobegnul!”

Kot blisk prešine moj spomin misel, da sem že enkrat čul njegovo ime, in sicer kot ime najhrabrejšega Kurda. Pomišljati nisem mogel več.

“Torej me vjemi če me moreš!” mu odvrnem.

Po teh besedah ga spustim in stopim nekoliko nazaj. Šejk je menil, da sem odnehal, ker se bojim, in že je stegnil visoko svojo roko, da me zabode. Baš tega sem pričakoval; s pestjo ga udarim s toliko močjo na senčno stran, da sem sam omahnil. V velikem krogu pade šejk skoro šest korakov od mene na tla, in predno se zamore polbrati, ga popolnoma onesvestim.

“Na konje in za menoj!” zakričim Bejatom in tovarišem.

En sam pogled mi predoči ves položaj. V naše taborišče je udrlo okoli dvajset Bebejev, s kterimi so se Bejati borili; dva sta se lotila master Lindsaya, in videl sem, da je baš enega podrl na tla; oba Hadedina sta se naslonila na steno in odbijala napadalec, in mali Halef je klečal na sovražniku in s pištolo udarjal po njegovi glavi.

“Sidi, nikar ne bežimo, saj smo z lopovi takoj gotovi!” zakliče Halef za menoj.

“Zunaj jih je še več; Bejati so napadeni. Naprej! Hitro!”

Na tleh ležečemu Gazal Gaboji spulim še bodalo iz rok, da si ga obdržim kot spomin na ta nesrečni dan, in skočim nato na konja. Da si naredim prostor in oprostim prijatelje njih napadnikov, stisnem konju ostroge v trebuh, da se spne kvišku, nakar zajaham v sredo med Bebeje. Prestrašeni se Bebeji umikajo, dokler niso zasedli vsi moji tovariši konje in mi sledili. Konja obrnem naravnost proti grmu pred skrivnim izhodom. Tovariši mi sledijo.

Takoj ko pridemo ven izmed skalovja in se prepričamo, da smo vsi zbrani, poženemo konje in zdirjamo ven na planjavo.

Kratek pomislek me pouči o celem položaju; šejk Gazal Gaboja je bil kaj pameten mož; mesto, da bi šel sosede prosit pomoči, je takoj zbral svoje vojake in z njimi obkolil od treh strani taborišče Bejatov, da so morali biti slednji veseli, če uidejo z golim življenjem. Za nami je še divjal boj. Kako se je Bebejem posrečilo tako neopaženo obkoliti tabor, nisem imel časa premišljevati. Na levo od nas zapazim dolgo vrsto jezdecev, ki so se približevali bojnemu pozorišču. In na desno od nas je bila vsa planjava pokrita s premakljivimi točkami; tudi tu so bili jezdeci.

“Naprej, efendi,” zakliče Mohamed Emin, “sicer nam lopovi zaprejo pot. Ali si odnesel zdravo kožo?”

“Da. In ti?”

“Samo malo prasko sem dobil na roko.”

“Pridite malo bližje k meni,” opominjam tovariše; “jahajmo eden za drugim. Kdor nas vidi od daleč bo mislil, da jaha posamezni jezdec.”

Mojemu mnenju se tovariši takoj pridružijo, vendar se le prekmalu prepričamo, da se nam zvijača ni posrečila; Bebeji so nas opazili in poslali za nami precejšen oddelek vojakov, da nas preganjajo.

“Sidi, ali nas bodo dohiteli?” vpraša Halef.

“Kdo ve! Odvisno je od njih konj. Toda, hadži Halef Omar, kaj je vendar s tvojim očesom? Ali si ranjen?”

Njegovo oko je oteklo, dasi je minulo šele nekaj minut po napadu.

“Nič ni, sidi,” odvrne. “Bebe, ki me je napadel, je bil petkrat tako dolg kot jaz in z bodalom me je ranil blizu očesa. Hamdulilah, v bližini mojega očesa ne bo nikdar več stikal!”

“Pa ga vendar nisi umoril!”

“Ne. Vem, da ti nisi prijatelj moritve, efendi!”

Bil sem lahko zadovoljen, ker nismo umorili nobenega sovražnika. Če pridemo Bebejem kdaj v roke, nam ne morejo očitati krvnega maščevanja.

Skoro četrť ure jahamo v galopu naprej. Bojno pozorišče je že zdavnej zginilo izpred našega pogleda, toda zasledovalci so bili še vedno za nami. Oni, ki so imeli dobre konje, so se nam že precej približali, dočim so ostali bili še precej oddaljeni.

“Emir, došli nas bodo, če ne jahamo hitreje,” reče Amad el Gandur.

“Živalij ne smemo preveč mučiti. Sicer so se pa preganjalec ločili, in bolje je, če z njimi govorimo takoj, kot da bi nas podili cel dan po tem divjem kraju.”

“Mašalah, ti hočeš z njimi govoriti!” zakliče Mohamed Emin.

“Na vsak način. Upam, da jih pregovorim od nadaljnega zasledovanja. Jahajte naprej, jaz pa počakam na tem mestu.”

Tovariši jahajo naprej. Jaz pa stopim s konja, vzamem turban z glave, pripravim orožje, se vsedem na zemljo in se z obrazom obrnem proti preganjalcem.

Že so bili oddaljeni kakih tisoč korakov, ko zamaham s turbanom po zraku. Sovražnik takoj opazi moje znamenje in prične počasneje jahati.

Približno petsto korakov od mene se ustavijo, in po kratkem posvetovanju pošljejo enega svojih k meni.

“Zakaj sediš na zemlji?” me vpraša. “Je li zvijača ali resnica?”

“Govoriti hočem z vami.”

“Z vsemi ali samo z enim?”

“Samo z enim; izvolite ga iz svoje srede in pošljite k meni.”

“Toda ti imaš orožje s seboj.”

“Tudi vaš mož ga lahko obdrži.”

“Odloži orožje daleč vstran; le tedaj pošljemo k tebi govornika!”

“Potem naj tudi on odloži orožje.”

“Na vsak način.”

Vstanem, položim oba noža in revolverja na zemljo in obesim brzo-strelko in medvedovko čez sedlo; nato se pa zopet vsedem. Sicer pa ljudje gotovo niso vedeli, koliko orožja nosim s seboj; da sem bil nepošten, bi lahko neopazeno vsaj revolverje pridržal.

Naštejem enajst mož. Oni, ki je z menoj govoril, se vrne k svojim tovarišem in precej dolgo govori z njimi. Nato pa stopi s konja, odloži puško, nož in sulico in koraka počasi proti meni. Bil je lep, vitek mož, približno petdeset let star. Njegove črne oči so me temno pogledovale, vendar se mirno vsede poleg mene, ne da bi spregovoril besedico.

Ker molčim tudi jaz, in ker je bil že nepotrpežljiv, začne z razpravo:

“Kaj hočeš od nas?” vpraša.

“Govoriti hočem s teboj.”

“Torej govori!”

“Ne morem.”

“Alah! Zakaj ne?”

Z roko pokažem za svoj hrbet.

“Poglej, več orožja sem imel s seboj kot ti, vendar sem vsega odložil. Tudi ti si mi obljubil, da vse odložiš. Odkdaj so postali Bebeji lažniki?”

“Kaj menda lažem?”

“Kaj dela kol pod tvojo obleko?”

Ker je bil spredaj zelo napet, sem takoj spoznal, da je skril pod nedrje svoj vojni kol. Ko ga opomnim, seže pod obleko in vrže buzdovan od sebe.

“Pozabil sem ga odložiti,” se izgovarja.

Ker je vrgel orožje od sebe, sem se prepričal, da ni nameraval ničesar nepoštenega. Zaupal mi ni in se je hotel najbrž preskrbeti za vse slučaje. Z razpravo začnem takoj nadaljevati:

“Tako! Mir naj vlada med nama, dokler se pogovarjava. Ali mi obljubiš s svojo besedo?”

“Obljubim!”

“Daj mi roko!”

“Tu je!”

“Zakaj nas preganjate?” vprašam nadalje.

Bebe me začudeno pogleda.

“Kaj si nor?” zakliče. “Vi ste nas oropali; prišli ste čez našo mejo kot roparji in tatovi, in sedaj me vprašuješ, zakaj vas preganjamo!”

“Mi nismo prišli k vam kot tatovi in še manj kot sovražniki!”

Pogleda me še bolj začudeno.

“Ne? Alah il Alah! In vendar ste nam odvedli naše črede in vse premoženje, ki ste ga dobili v naših šotorih!”

“Motiš se! Ne mi, temveč Bejati so vas pokradli.”

“Pa saj ste vi vendar Bejati!”

“Nikakor ne! Nas je pet miroljubnih mož. Jaz in še eden mojih tovarišev sva Franka; tretji je moj služabnik, Arabec, rojen onstran Meke, ostala dva sta pa miroljubna Arabca iz zapada, ki še nista bila nikdar vaša sovražnika.”

“Govoriš le, da bi me preslepil, vendar se ti ne bo posrečilo. Vi ste Bejati!”

Vrhnjo ogrinjalo vržem od sebe in zaviham rokave svoje suknje; nato pa zaviham tudi spodnje oblačilo.

“Ali ima Bejat, Kurd ali Arabec tako ramo?” vprašam Bebeja.

“Bela je,” odvrne. “Ali je celo tvoje truplo belo?”

“Gotovo. Ali znaš brati?”

“Da,” odvrne ponosno.

Iz žepa potegnem bilježnico in mu pokažem pismenko.

“Ali je ta pisava Arabca ali Kurda?”

“Tuja pisava je.”

Bilježnico vtaknem zopet v žep in potegnem ven svoj potni list.

“Ali poznaš ta pečat?”

“Katera Alah — pri Alahu! To je pečat velikega sultana!”

“In ta pečat moraš spoštovati, ker si vojniki paše iz Sulimanije, ki je podložnik velikega sultana. Veruješ sedaj, da nisem Bejat?”

“Verujem.”

“In res je tudi vse, kar sem ti povedal o svojih tovariših.”

“Toda vi ste bili pri Bejatih!”

“Sešli smo se na potovanju. Sprejeli so nas kot goste; povedali so nam, da so namenjeni k Džiafom. Nam ni bilo znano, da so sovražniki Bebejev in tudi slutili nismo, da hočejo vas napasti. Ko smo včeraj pod njih varstvom zaspali, so ponoči odšli iz tabora in vas napadli in oropali. Ko so se vrnili, smo šele spoznali, da smo jedli roparski kruh. S Heider Mirlamom sem se začel prepirati, in med preprirom ste nas vi napadli.”

“Ah, Alah naj pomaga, da nam Heider Mirlam ne uide. Ali ste se branili proti našim?”

“Da, ker so nas napadli.”

“In koliko ste jih ubili?”

“Nobenega.”

“Prisezil!”

“Jaz ne prisegam, ker sem kristijan!”

“Kristijan!” reče presenečeno in skoro pomilovalno. “Ah, sedaj sem prepričan, da nisi Kurd niti moslem, ker slednji ne bi nikdar priznal ali rekel, da je kristijan. Sedaj vam tudi vrjamem, da niste nikogar naših ubili temveč pobegnili. Kako more kristijan ubiti moslema!”

Govoril je mož tako zaničevalno, da bi mu najrajši pripilil par mastnih okoli ušes; vendar radi naše varnosti sem moral biti miren. Bili smo v prav neprijetnem položaju; skoro petsto korakov pred menoj je stalo tri-deset Bebejev pri svojih konjih. Najmanjša neprevidnost me lahko takoj pogubi.

“Torej sprevidiš, da nismo vaši sovražniki; ali nas pustite neovirano potovati naprej?”

“Kam ste namenjeni?”

“Proti Bagdadu.”

“Počakaj. Govoriti hočem s svojimi tovariši.”

Mož vstane in koraka proti svojim, ne da bi pogledal za svojim orožjem, katerega je prej na moj poziv odložil. Med Bebeji se prične dolgo, zelo živahno posvetovanje, in minilo je četrť ure, predno se mož zopet vrne.

Ker se ne vsede, vstanem tudi jaz.

“Ti lahko greš,” reče, “vendar tvojih tovarišev še nismo videli. Pokliči jih sem! Na moj poziv pridejo tudi štirje Bebeji, nakar smo jednaki po številu.”

Ta predlog je bil kaj nevaren za nas. Dosedaj se še nisem ozrl po tovariših, ker nisem hotel zgubiti svojega ugleda pred poslancem; ko pa pogledam za njimi na njegov poziv, jih opazim v oddalji kakih dvatisoč korakov; poskakali so s konj in čakali mene. Ali naj se vrnejo k meni? V toliki oddalji so bili varni, ne pa v slučaju, da se vrnejo. Moral sem biti torej zelo previden.

“Motiš se,” odvrnem poslancu, “potem še ne bomo jednaki.”

“Zakaj ne? Vas je pet in nas bo pet!”

“Pomisli na prednost, katero imajo sedaj moji tovariši, in katero bodo imeli potem, če se vrnejo, in če nam vi ne ponudite miru.”

Bebe zamaha z roko in skremži zelo zaničevalno svoj obraz.

“Le ne boj se, gjavr! Mi Bebeji nismo Bejati!”

V drugih okoliščinah bi moža pošteno splačal za njegovega “gjavra”; sedaj sem pa menil, da je najbolje, če se naredim gluhega za žaljenje, raditega mu odvrnem:

“Zaupam ti! Ali pridejo tvoji štirje možje oboroženi?”

“Kakor hočeš!”

“Naj le obdržijo orožje in tudi moji tovariši ga prinesejo s seboj.”

Mož pokima in se vrne k svojim. Jaz pa poberem orožje na tleh in zajaham konja. Nato pa pomigam tovarišem. Ozračje je bilo tako čisto in jasno, da so tovariši kljub veliki razdalji opazili moj migljaj. Kmalu so pri meni in od nasprotni strani pride pet Bebejev.

“Kdo je drugi Frank?” vpraša načelnik.

Pokažem na Lindsaya in odgovorim: "Ta!"

Kurd se zasmeje in reče z zaničljivim glasom:

"Vrjamem, da je kristijan in Frank, ker ima nos kot prešič, kterega imenujejo sicer rilee."

Mož je postal že preveč predrzen, torej sem ga moral zavrniti.

"Enake nosove sem videl že pri mnogih moslemih v Dierbekirju in v Alepo."

Kurd pa zagrmí nad menoj: "Molči gjavr!"

Jaz pa priženem konja še bližje njega in rečem:

"Čuj, mož, rekel si, da lahko bereš. Ali si kdaj že bral vaš kuran?"

"In kaj tebi mar, če sem ga!"

"No, kuran me ravno ne briga dosti, ker sem kristijan; ti si pa moslem in moraš spolnovati prerokove nauke! Ali ne pravi vaš Mohamed: "Kdor spoštuje sovražnika, je ljubljén od hrabrih; kdor ga pa sramoti, tega poveljujejo bojzljívci." Ti si prejel svojo vero po preroku in meni, da je prava; mi smo jo prejeli od Jezusa in trdimo, da je naša prava; torej nama obema pristojá pravica, da se imenujeva gjavra. Ti si me sramotil jaz pa tebe ne, ker ni lepo človeka sramotiti. Kdor poniža svojega bližnjega v prah, se sam onesnaži. Zapomni si, Bebe!"

Kurd nekaj časa samega začudenja ne more spregovoriti; nato pa bliskorá potegne bodalo izza pasa in zakriči:

"Človek, ti me hočeš učiti? Ti kristijan, kterega naj prekolne Alah in prerok? Pripravljen sem bil, da vas spustim; sedaj pa vam zapovedujem: poberite se, nečisti! Jahajte petsto korakov naprej, potem pa hodite k vragu v peklo!"

Obrnem se k tovarišem; na obrazih Halefa in obeh Arabbeev opazim jezne poteze. Tudi Angleš me ostro pogleduje, pripravljen na vse. Ker našega razgovora ni razumel, sem mu moral stvar raztolmačiti:

"Sir, če jaz streljam, streljajte tudi vi, toda samo na konje!"

"Yes! Lepo Krasno!" odvrne.

Nato pa mirno odgovorim Bebeju:

"Dobro, mi hočemo jahati; prej ti pa hočem še nekaj povedati. Ne misli, da smo te prosili miru, ker se te bojimo! Mi ljubimo mir le, ker nečemo prelivati človeške krvi. Ti pa nisi hotel miru, torej glej na posledice!"

"Vi? Vi se ne bojite nas?" psuje Kurd. "Ali se nisi pred menoj vsedel v prah in me prosil usmiljenja, gjavr?"

"Bebe, ne zgovori več te besede, ker sicer te zadene moja roka kot blisk iz neba! Hotel sem imeti mir radi vas, toda pokazati vam hočem tudi, da vas zaničujemo. Nobene milosti nečemo od vas, temveč boj se naj začne takoj. Le pridite sem!"

"Tako naj bode!" zakriči Bebe in pograbi za svoje bodalo. V istem trenutku švigne moj konj mimo njega, jaz mu pa zbijem bodalo iz rok, pograbim za njegovo in ga potegnem k sebi. Dva strela zadonita in še štirje, in ko bliskoma obrnem konja, vidim, da se štirje Bebeji valjajo s svojimi konji po tleh.

“Naprej! Hitro!”

S tovariši odjaham kot blisk. Bebeja pa potegnem k sebi, mu prisolim par gorkih okoli ušes, nakar ga vržem na tla. Tako sem mu plačal njegovega gjavra. Vse se je zgodilo v taki naglici, da so Bebeji šele sedaj opazili položaj in se s huronskim tuljenjem vrgli za nami.

“Ali sem naredil prav ali ne?” vprašam Arabca med begom.

“Emir,” odvrne Mohamed Emin, “prav si delal; mož ni razžalil samo tebe, temveč tudi nas. Vojnik ne sme biti več, ker je dobil od kristijana zaušnice. To je še hujše kot smrt. Čuvaj se, da ne prideš v roke Bebejev, ker te čaka mukopolna smrt!”

V desetih minutah se Bebeji zopet razdele v dva oddelka; samo pet jih je zaostalo, ker smo jim postreljali konje. Šest jezdecev je jahalo na čelu vsem drugim; teh smo se morali znebiti, ker so imeli izvrstne konje, s katerimi so prihajali vedno bližje in bližje. Svoje mnenje razložim Hadedinom, skočim s konja in pripravim puško na strel.

“Streljati?” vpraša Lindsay, ki me je pozorno ogledoval.

“Da. Konje!”

“Yes! Interesantno! Veliko denarja vredno!”

Tovariše še prosim, da ne streljajo prej, dokler ni vsak gotov svojega konja, katerega je vzel na muho. Pregarjaleci so se nam že precej približali, ko spoznajo naš namen. Mesto, da obrnejo, ustavijo konje.

“Fire!” komandira master Lindsay.

Dasi Arabca angleške besede nista razumela, vendar sta uganila, kaj pomeni. Vsi sprožimo, midva z Lindsayem dvakrat, in opazimo takoj, da je vsak dobro pogodil — šest jezdecev se valja po tleh s svojimi konji.

Nato pa zopet zajahamo konje. Kmalu zaostanejo pregarjaleci daleč za nami, in mi dirjamo sami po planjavi.

No, planjava se je kmalu končala. Od strani se dvignejo velikanske gore pred nami. Nehote zadržimo konje vsi hkrati kot bi se zmenili.

“Kam?” vpraša Mohamed.

“Hm!” zagodrnjam.

Še nikdar v življenju nisem bil tako negotov svojega pota kot v tem trenutku.

“Premisli, emir,” reče Amad. “Časa imamo dovolj, in tudi naši konji se lahko nekoliko odahnejo.”

“Tudi jaz bi vam lahko rekel, da vi nekoliko pomislite,” odvrnem. “Sicer ne vem ravno, kje se nahajamo, vendar slutim, da ležijo proti jugu, kraji Merva, Bejtoš in Dejra. Ta pot bi nas pripeljala v Sulimnijo — — —”

“Tja ne gremo,” ugovarja Mohamed Emin.

“Torej se moramo odločiti za gorski prelaz, o katerem smo govorili.”

“Sem popolnoma tvojega mnenja,” reče Mohamed Emin.

Obrnemo torej konje proti jugu. Svet je postajal vedno bolj visok in strm; gore in doline so se menjavale med seboj; malo pred solničnim

zatonom pa dospemo sredi v gorovju do male kočice, iz ktere odprtine se je kadilo.

“Tu pa nekdo stanuje,” reče Halef.

“Najbrž človek, ki nam ne more škodovati; ostanite tukaj, jaz pa hočem pogledati v kočo.”

Stopim s konja in korakam proti koči. Zidana je bila iz kamenja, in lastnik je posamezne razpokline in luknje zamašil z mahom. Odprtina pri vratih je bila tako majhna, da bi se moral pripogniti še otrok, če bi hotel v kočo.

Ker so v notranjosti krasnega stanovališča najbrž začutili moje korake, se prikaže pri odprtini nekaka glava, o kateri sem sprva menil, da je medvedova; kmalu se pa prepričam, da me je prišel pozdraviti povsem navaden — pes. Nato pa začujem v notranjosti oster žvižg in pri vhodu se prikaže druga glava, ki je imela isto čudovito lastnost, da sprva nisem mogel pogoditi, čegava je in kake vrste bitju pripada. Videl nisem ničesar družega kot lase, zmedene in skuštrane kot pri gorili, ogljeno-črn, širok nos in dvoje svetlikajočih oči, ki so bile podobne šakalovim.

“Ivari 'l ker — dober večer,” pozdravim.

Za odgovor dobim debelo brenčanje.

“Ali sam stanuješ v tej koči?” vprašam nadalje.

Brenčanje postane še bolj debelo.

“Ali je še kaj več hiš v bližini?”

Brenčanje je postalo že grozovito; nato pa se prikaže ost neke sulice, — ktero je nevidna roka stezala vedno dalje, dokler se sulica ne ustavi ob mojih prsih.

“Pridi vea!” prosim z uljudnim glasom.

Glej ga zlodja, glas še debeleje zabrenči, da me je skoro streslo in sulica prične stikati po mojem vratu. Jelo mi je presedati. Potegnem torej sulico in jo iztrgam iz rok nevidnemu sovražniku. Skrivnostni prebivalec koče je svoje orožje dobro držal; ker ni hotel spustiti sulice, ga torej potegnem z njo vred iz koče: najprvo njegove bujne lase s črnim, dimnikarskim nosom, nato dve roki iste barve in širokimi kremplji; temu slede nekake cape in konečno dvoje čevelj, ktere je svoje dnij najbrž nosil slavni Brdavs.

Takoj ko prestopi čevelj vrata in se čudovito bitje postavi nasproti meni kakor je bilo dolgo in široko, plane tudi pes iz koče. Tudi pasja beštija je imela črne oči, ogljeno-črn nos, oziroma gobec in skuštrano dlako, kot njen gospod; neznano bitje in pasja mreina sta se menda mene bolj bala kot jaz njiju.

“Kdo si?” vprašam kar morem surovo.

“Alo!” zamomlja bitje, vendar takoj spoznam, da so to človeški glasovi.

“In kaj si?”

“Ogljar.”

Ah, raditega je imel z ogljem namazan nos, oči, roke in noge. Takoj opazim, da mu moj nastop kaj ugaja ter se me celo boji. Tudi njegov pes je stisnil rep med noge in se skril za svojega gospodarja.

“Ali je kaj ljudij v bližini?” vprašam nadalje.

“Ne.”

“Kako dolgo se mora korakati, da se pride do ljudij?”

“Več kot en dan.”

“Za koga žgeš oglje?”

“Za gospoda, ki dela železo.”

“Kje pa stanuje?”

“V Bani.”

“Ali si Kurd?”

“Ne.”

“Džiaf?”

“Ne.”

“Bebe?”

“Ne.”

Pri slednji besedi pa zelo debelo pljune na tla. Ta estetični pojav pa vzbudi vse moje zanimanje.

“Kteremu rodu pripadaš?”

“Jaz sem Bana.”

“Poglej navzdol, Alo! Ali vidiš štiri jezdece?”

Salamuči se popraska nekoliko po obrazu, najbrž, da podeli svojim očem daljši pogled, nakar obrne oči v pokazani smeri. Kljub zalogi ogljenega prahu na obrazu, pod katerim se je skrivala še njegova debela, zaka-jena kurdska koža, človek pobledi in se prestraši.

“Ali so Kurdje?” vpraša boječe.

Aha, sedaj je pričel že sam govoriti. Ko njegovo vprašanje zanikam, nadaljuje:

“Kaj pa so?”

“Trije Arabci in dva kristijana.”

Glupec me debelo pogleda.

“Kristijani? Kaj je to?”

“Povem ti pozneje, ker nocoj prenočimo pri tebi.”

Mož se še bolj prestraši kot prej.

“Gospod, nikar ne!”

“Zakaj ne?”

“Ker stanujejo hudobni duhovi v gorovju.”

“Nam je prav ljubo, ker bi radi z duhovi govorili,” mu odvrnem.

“In tudi dežuje včasih.”

“Voda nam ne bo škodovala.”

“Grmi tudi.”

“Se razume.”

“Pa medvedje so v gorah.”

“Mi radi jemo njih tace.”

“Toda roparji pridejo v gorovje.”

“Bomo vse postreljali.”

Konečno, ko sprevidi, da noben izgovor ne pomaga, pa pove resnico, in sicer reče s prosečim glasom:

“Gospod, bojim se vas!”

“Nič ne bo hudega! Mi nismo morilci in ne roparji. V bližini tvoje hiše hočemo prenočiti in jutri se napotimo dalje. Če nam dovoliš prenočiti pri tvoji hiši, dobiš srebrn pijaster. (Približno pet centov.)

“Srebrnega, celega?” vpraša začuden.

“Da, ali pa celo dva, če boš prijazen!”

“Gospod, zelo prijazen sem!”

Pri tem zatrdilu se zasmije ves adut s svojim truplom in dušo; oči so žarele, usta so zijala, a nos je skakal kot obseden nad ustmi. In nje-govi lasje! Enakih še nisem videl v celem svojem življenju. Z njimi bi lahko hodil po travnikih, kadar najbolj lije iz neba, pa bi niti moker ne postal; lasje so ga čuvali bolj kot vsak dežnik. Salamučijevo veselje se je polastilo najbrž tudi njegovega psa, ker slednji ponižno zmakne rep, katerega je dosedaj držal v ozadju, nekako sramežljivo pomaha z repom in igraje s taceo zamahne proti mojemu Dojanu, ki se pa zanj toliko zmeni kot kitajski cesar za cestnega pometaća.

“Ali si v gorah dobro znan?” ga vprašam čez nekaj časa.

“Da, vsepovsod!”

“Ali veš kje je Berozija reka?”

“Da, na meji je.”

“Kako daleč je do nje?”

“Pol dneva.”

“Ali veš kje je Bana?”

“Vsako leto grem dvakrat tja.”

Vedel je tudi za mesto Amehdabad in Bajendereh.

“Toda Bistan ne veš, kje leži?” nadaljujem prijazno.

“Prav dobro, ker tam stanuje moj brat.”

“Ali vsak dan delaš?”

“Delam, kadar se mi ljubi,” odvrne ponosno.

“Torej greš lahko na pot, kadar hočeš?”

“Gospod, ne vem, zakaj vprašuješ?”

Prazgodovinski človek je bil celo previden, kar mi je jako ugajalo.

“Povedati ti hočem, zakaj vprašujem,” mu odvrnem. “V teh krajih smo vsi tujci, in pota čez gorovje so nam neznana; zato potrebujemo poštenega moža, ki bi nas vodil. Vsak dan mu plačamo dva pijastra.”

“Ah, gospod, ali je res? Meni plačajo za delo vsako leto deset pija-strov (petdeset centov) z mlekom in soljo. Ali naj vas jaz vodim?”

“Danes te hočem šele spoznati. Če bomo s teboj zadovoljni, zaslužiš v kratkih dnevih več denarja kot prej v desetih letih.”

“Pokliči sem može! Moko dobijo od mene, sol in lonec, kjer lahko kuhajo; tudi divjačino imam, kolikor jo hočete, konji pa dobijo za živež

najlepšo travo, kar jo je v Kurdistanu. Tam zgoraj je studenec z mrzlo vodo, in prenočišče vam pripravim tako mehko, kot sultanu v Štambulu.

Starinski Alo se je v trenutku prelevil — in vse to je povzročil le up na svetle pijastre.

Medtem pa pomigam svojim tovarišem, ki so bili že kaj radovedni, zakaj se s črauhom tako dolgo pogovarjam. Takoj pridejo k meni, in ko zagledajo sajastega in črnega Kurda, se prav tako začudijo kot jaz prej. Posebno Anglež je kaj pačil obraz; toda tudi salamuči je opazoval nos mastra Lindsaya z izrazom, ktereга je bilo treba le pogledati. Konečno pa spregovori prvi Anglež:

“Sto hudičev!” zakliče. “Kdo je to? Gorila?”

“Ne, temveč Kurd rodu Bana.”

“Hudič! Umij se!” zagrmí nad siromakom; ker pa revež angleškega seveda ni razumel, je ogljeni prah naravno ostal še na njegovem obrazu. Medtem so pa tovariši že razjahali, privezali konje, kjer so našli ugodno mesto in razgrnili po mehkem mahu preproge. Skupno se vsedemo na tla; Mohamed Eminu razložim vse, kar mi je povedal zamazani Kurd, ki je pa bil vseeno zlata duša za nas. Po soglasnem sklepu ga sprejmemo za našega vodnika, vendar določimo objednem, da hočemo nanj strogo paziti.

Salamuči privleče iz koče vrečo z moko in postavi pred nas majhen sodček soli. Nato pa prinese še nekak lonec, ki je leta in leta služil bogvekakšnim namenom. Potem pa odpre majhno jamo za hišo. Stene jame so bile obdane s kamenjem; jama je bila salamučijeva jedilna shramba; iz nje privleče dva zajca in ustreljeno srno, ktero je pa že pričel jesti. Lahko smo si zbirali. Odložimo se za srno. Položimo jo v vodo, kjer jo dobro umijemo, ker sladki ostanki salamučijevih ust so se že poznali na enem delu srne. Halef pripravi ogenj, Mohamed Emin pa nareže z nožem obilno trave konjem, ker jih nismo spustili iz naše bližine, da se ne zatečejo.

“Umazan adut!” mrmra Anglež; “toda zelo priden. Škoda!”

“Zakaj škoda?”

“Slab lonec! Yes! Bi bilo lepo, da je loñec čist. Bi lahko pekli v njem!”

“Koga pa vendar, zlodja?”

“Puding.”

“Puding? Aha! Kako ste se vendar spomnili na puding, Sir?”

“Hm! Ali nisem Englishman?”

“Gotovo. Toda povejte mi vendar, kakšen zlodjev puding hočete peči?”

“Vseeno je kakšnega. Yes!”

“Jaz sam poznam preko dvajset vrst pudinga, vendar na tem mestu ga ne moremo peči.”

“Ah! Oh! Zakaj ne?”

“Ker nam vsega manjka.”

“Vse? O, no! Imamo srno, moko, sol, vse!”

“Srno, moko, sol — vse lepo, Sir, vaš imenitni recept si hočem zapomniti. Kar se pa sicer potrebuje za puding, slanina, jajca, čebula, poper, limona, peteršilj, zabela, to vse le pokvari puding, kaj ne?”

“Tako je! Well!”

Anglež dobi mesto pudinga zalogaj srninega mesa, kterege obere do koščice. Ko začnem pečenko razdeljevati tovarišem, stoji Kurd pri vratih svoje kože in si poželjivo liže saje na svojih rokah.

“Pojdi sem, Alo, vsedi se in jej!” ga povabim.

V trenutku je pri meni, in sprevidel sem, da je od tega časa naprej postal moj največji prijatelj.

“Koliko velja srna?” ga vprašam.

“Gospod, srno vam podarim. Če bom lačen, pa drugo ulovim.”

“Mi jo hočemo pa vseeno plačati! Evo vzemi!”

Posežem v žep in izročim Kurdu dva pijastra.

“Ah, gospod, tvoja duša je polna dobrote! Ali hočeš speči tudi zajce?”

“Jutri jih vzamem s seboj.”

V bližini salamučijeve kože je bil kup listja. Listje privleče Kurd k nam, da nam pripravi ugodno ležišče. S pomočjo naših preprog, ktere smo vedno nosili s seboj, dobimo res ugodno ležišče, da smo morali drugega jutra priznati, da že dolgo časa nismo tako prijetno spali.

Predno se podamo na pot, povzije še vsakdo kos včeraš spečene srne.

“Ali ste plačali, master?” reče Lindsay; “vam vse povrnim.”

“Malenkost.”

“Ali nas bo ta gorila vodila, in koliko dobi na dan?”

“Dva pijastra.”

“To jaz preskrbim, razumete?”

“All right, Sir!”

Ker je bil tudi Mohamed zadovoljen, da nas Kurd vodi na našem potovanju, pokličem ogljarja k sebi, da ga izprašam.

“Ali si že slišal o jezeru Kiupri?”

“Sem bil že sam tam.”

“Kako daleč je do jezera?”

“Hočete videti mnogo vasi ali malo?”

“Najbolje, če nobene.”

“Torej potrebujete šest dni.”

“Kje pelje pot?”

“Od tukaj se gre do Berozije in ob vodi do Amehdabada; tu zavije gorski prelaz na desno proti Kizelziji, kjer se že lahko vidi vodo jezera Kiupri.”

V moje veliko začudenje mi je Kurd isto povedal kot oni Kurd v Bagdadu, ko sem ga vprašal za pot.

“Ali nas hočeš voditi?” ga vprašam znova.

“Gospod, lahko vas vodim, dokler ne pridete v dolino pred Bagdadom.”

“Kje si pa zvedel za vsa pota?”

“Vodil sem trgovce, ki pridejo obloženi z blagom v gorovje. Takrat še nisem bil ogljar.”

Mož je bil kljub svoji umazanosti pravi biser za nas. Sicer je bil nekoliko omejene pameti, vendar pošten in zvest. Zatorej se požurim, da ga dobim za svoje namene.

“Peljal nas bodeš v dolino in vsak dan prejel dva pijastra. Če nam boš zvest, dobiš tudi konja, ktereга boš sam kupil; denar preskrbimo mi. Ali si zadovoljen?”

Konja! To je bilo že preveč bogatstva za salamučija. V naglici zgrabi za mojo roko in jo pritisne na ono mesto svoje brade, kjer sem slutil, da se nahajajo njegova usta.

“Ah, gospod, tvoja dobrotljivost je bolj velika kot naše gore! Ali smem vzeti s seboj tudi psa in boste njemu dajali potrebne hrane?”

“Da. Divjačine lahko dovolj nastreljamo, da bomo imeli vsi dovolj.”

“Hvala, gospod; jaz nimam puške, torej moram živali loviti v mreže. Kdaj hočeš kupiti konja za mene?”

“Prej ko mogoče.”

Kurdu še naročim naj vzame s seboj tudi zalogo soli, katero smo med potjo večkrat pogrešali. Kako dragocena je sol, se spozna šele tedaj, ko se jo mesece in mesece pogreša. Večina Beduinov in mnogo Kurdov pri svojih jedilih sploh ne uporablja soli.

Alo je bil s svojimi pripravami kmalu gotov. Meso in sol, kar je ni rabil, skrije v jamo, zgrabi za svoj nož in že prej omenjeno sulico ter priveže psu vrstico okoli vratu. Pokrivala sploh ni imel.

Na pot se podamo s precejšnjim zaupanjem na našo sedanjo srečo. Naš vodnik je korakal vedno naravnost proti jugu, dokler okoli poldne ne dospemo do reke Berozije. Tu se odpočijemo in skopljemo v valovih reke. Ki sreči pregovorim salamučija, da se tudi on skoplje. Mesto mila uporabi pesek ob bregu in iz vode je prišel kot čisto prerojen človek.

Nato pa se napotimo naprej in sicer proti vzhodni strani; veliko ovinov je zadrževalo našo pot; ob reki je bilo mnogo nomadskih naselbin, katerih smo se ogibali. Zvečer pa prenočimo ob bregu nekega potoka, ki je prihajal iz gorovja in se zlival v Berozijo.

D drugega jutra smo bili komaj pol ure na potu, ko pride k meni Kurd in me spomni moje obljube, da mu kupim konja. Pove mi, da ima v bližini nekega znanca, ki baš prodaja konja.

“Ali stanuje v veliki vasi?” ga vprašam.

“Le malo hiš je v bližini.”

Meni prav ljubo, ker nisem hotel vzbuditi pozornosti, Kurda pa tudi nisem hotel samega poslati v vas, ker mu še nisem dovolj zaupal.

“Koliko je konj star?” ga vprašam.

“Konj je še zelo mlad; star je šele petnajst let.”

“Lepo. Midva greva skupaj k ljudem in si ogledava konja, dočim čakajo tovariši na nas. Poišči prostor, kjer se lahko skrijejo.”

Čez četrto ure že zagledamo ob vodi nekaj raztresenih koč.

“To je vas,” reče Alo. “Počakaj me na tem mestu, da skrijem tvoje tovariše.”

Kurd odpelje moje prijatelje naprej, vendar se že vrne čez nekaj minut.

“Kje so?”

“V nekem grmovju, kjer jih nihče ne najde.”

“Ljudem v vasi ne smeš povedati, kdo sem jaz in tudi ne smeš povedati, da čakajo štirje na mene in kam smo namenjeni.”

“Gospod, niti besedice ne bom zinil. Ti si bil tako dober z menoj, da sem te pričel ljubiti. Le ne skrbi, vse bom dobro izvršil.”

Skupna jahava torej s Kurdom po pobočju neke gore, in kmalu prideva v dolino, kjer opazim nekoliko raztrganih bajt. Pred kočjo, kjer je bilo razobešenih nekaj sedel in jermenja, počakava. Za hišo je bila nekaka ograja, kjer je par sestranih konj zaman iskalo hrane. Star, suh Kurd se nama približa.

“Ti, Alo?” vpraša začuden. “Prerok blagoslovi tvoj prihod in vsa tvoja pota!” In na tihem ga pa še vpraša: “Kdo je imenitni gospod s teboj?”

Naš salamuči je pa bil tako prebrisan, da politično odgovori:

“Gospod je velik efendi iz Kerkuka, ki hoče v Keleko, da se snide tam s pašo iz Sine. Ker so meni znana vsa pota ga spremljam. Ali imaš kakega konja preveč?”

“Da,” odvrne mož in poln začudenja pogleduje mojega vranca. “Za hišo jih imam precej. Pojdi.”

Ker oba moža nisem hotel pustiti sama, skočim urno s konja, ga privežem ob plot in jima sledim v pregrajo.

Konj, katerega je Kurd imel v mislih, ni bil ravno najslabši; ker je imel lastnik še več konj, ki so bili slabejši, sem se čudil, zakaj ravno najboljšega prodaja.

“Koliko velja konj?” ga vprašam.

“Dvesto pijastrov,” se glasi odgovor.

“Pokaži ga.”

Mož ga pripelja izza ograje, ga pusti teči, galopirati, dirjati; baš s tem pa vzbudi mož mojo sumnjo.

“Položi mu na hrbtišče tovorno sedlo in tovor!”

Zgodi se kot rečem, in žival je poslušala vsak migljaj.

“Ali ima konj morebiti kakšno napako?”

“Niti ene, gospod,” zatrjuje lastnik.

“Konj ima napako, torej je bolje, da takoj poveš. Žival je za tvojega prijatelja Ala, katerega gotovo nečeš preslepariti.”

“Saj ne sleparim.”

“Dobro, torej hočem skušati, da odkrijem napako. Vzemi tovor s konja in prinesi jezdno sedlo!”

“Zakaj, gospod?”

To vprašanje mi je pokazalo, da sem na pravem sledu.

“Ker hočem tako imeti,” odvrnem kratko.

Mož uboga in nato mu zapovem, da zajaha konja.

“Gospod, saj ne morem,” se opravičuje.

“Zakaj ne?”

“Ker me trga po nogah, da ne morem jahati.”

“Torej bom jaz poskusil.”

Bral sem mu na obrazu, da se boji, ker bom takoj spoznal konjsko napako. Konj stopi k meni, toda v trenutku, ko vzdignem nogo, se vmakne vstran. Na noben način se mi ne posreči priti na sedlo, dokler ne priženem konja do zida poslopja. Tu pa hitro skočim na sedlo, toda v istem trenutku skoči žival pokoncu, da bi spredaj skoro zdrčal na tla; takoj za tem pa se spne spredaj skoro ravno kot sveča, nakar začne skakati na vse strani, da uporabim prvo priliko in skočim s sedla. Nalašče skočim tako, da se je zdelo kot bi me konj vrgel s sedla.

“Mož, ta konj ni vreden piškavega oreha, kaj šele dvesto pijastrov; nihče ne more jahati na njem, ker ga je nekdo pokvaril.”

“Gospod, konj je dober. Morebiti samo tebe ne more trpeti na sedlu.”

“Le ne govori, ker enake konje poznam. Dolgo časa je imel na sebi slabo sedlo in še slabjšega jezdeca, kar si žival dobro zapomni. Kdo naj sedaj zajaha konja? Kvečjem se ga lahko porabi še za prenašanje tovorov.”

“Ali ne potrebuješ tovrnega konja, gospod?”

“Ne. Vsaj sedaj ne, pač pa mogoče pozneje.”

“Torej ga kupi takoj, ker pozneje ne prideš več tako poceni do konja.”

“Ali naj vlačim s seboj žival, ki mi že sedaj provzroča sitnosti?”

“Konja ti dam za stopetdeset pijastrov.”

“Sto dobiš, pa ne pare več.”

“Gospod, ti se šališ!”

“Pa ga obdrži. V Bani kupim družega. Pojdi, Alo!”

Jaz zajaham vranca, ogljar pa žalostnega sreca caplja za menoj. Komaj pa prideva petdeset korakov daleč, ko začujeva glas za seboj:

“Daj stotrideset, gospod!”

Jaz molčim.

“Stodvajset!”

Jaham naprej, ne da bi se ozrl za možem.

“Gospod, pojdi nazaj; konja dobiš za sto pijastrov!” (Skoro pet dolarjev.)

Sedaj se šele vrnem in vprašam, če more tudi sedlo in preprogo prodati. Oboje mi prinese in zaračuna štirideset pijastrov. In kar je bilo še najboljšje za mene: trgovec je vzel denar v samem drobižu, kateri se je

polagoma nabral v mojem žepu. Ko mu plačam, denem konju sedlo na hrbtišče, nakar se poslovimo.

“Zdravstvuj! Hotel si ogoljufati svojega prijatelja, vendar boš takoj videl, da je konj trikrat toliko vreden!”

Mož mi odvrne samo s zvitim, skoro zaničevalnim smehom. Tudi Alo se poslovi in hoče takoj konja zajahati. Njegovo zaraščeno lice, oziroma deli, kateri so se videli izpod brade in las, so se svetili veselja in ponosa, ker je smel s konjem med svet. Toda Kurd ga zgrabi za rame.

“Za prerokovo voljo, nikar ne zajahaj konja! Konj te vrže s sedla in ti si zlomiš vrat.”

“Mož ima prav,” pritrjujem. “Stopi ti na mojega konja, ki te bo dobro držal, dočim jaz vsedem na tvojega, da pokažem, kako zna ubogati.”

Alo res spleza z največjim veseljem na hrbet mojega vranca, ki je tak atentat kaj mirno prenesel, ker je čutil mene v bližini. Jaz pa priženem mrho do zidu in srečno skočim na sedlo. Zopet se spne pokoneu; nekaj časa ga pustim skakati, potem ga pa trdo primem in stisnem v lakotnicah. Hoče se speti kvišku — ne posreči se mu; spenja se in spenja, dokler končno utrujeno ne odneha; pot mu teče iz vseh znojnih luknjic, in iz gobea mu padajo pene na vse strani — žival stoji mirno, dasi je nisem več stiskal z ostrogami.

“Konj je ukročen, mož,” se zasmejem. “Le pazi, kako bo slušal vsak moj migljaj; v prihodnje nikar več ne slepari svojih prijateljev. Alah bodi s teboj!”

Jaham naprej in Ri sledi z Alom na hrbtu.

“Gospod, vranec je sedaj moj, kaj ne?”

Hm! Tudi vprašanje!

“Ne,” odvrnem.

“Zakaj ne?”

“Ker bi te vranec vrgel s sedla, takoj ko te jaz zapustim. Mojega konja boš jahal samo danes, da se novi konj privadi pokorščine.”

“In bo moj tudi potem, ko se poslovim od vas?”

“Da, namreč če bomo zadovoljni s teboj.”

“Saj naredim vse, kar zahtevate od mene.”

Kmalu prideva do grmovja, kjer so bili skriti tovariši. Skupno nadaljujemo potovanje; vsi so bili kaj zadovoljni z mojo konjsko kupčijo kupčijo. Le Halef je držal mulo.

“Sidi,” reče, “tega ti Alah nikdar ne oprostí, ker si svojega Rija zaupal temu pasjedlakeu. Naj se vsede na mojega konja, in jaz zajaham Rija.”

“Pusti ga, Halef! Alo bi bil sicer razžaljen.”

“Mašalah, kako more biti Kurd razžaljen, ki žge oglje in je nesnago s svojimi prsti!”

Vendar ostane kljub Halefovim ugovorom pri mojem.

Popoldne dospemo do gorovja v bližini Bane in po kratki, toda naporni ježi dospemo do prelaza, ki je vodil proti jugu. Ker so bili konji

vsled naporne popoldanske ježe precej utrujeni, smo jim sklenili privoščiti izdaten počitek; umaknemo se v postransko dolinico, gosto obraščeno z grmovjem. Divjačine smo med potjo nastreljali dovolj, da nismo stradali. Po večerji določimo nočno stražo, ker v bližini važnega gorskega prelaza se nismo nič kaj varne čutili; vest o uropani čredi je šla po vsej okolici, in govorilo se je gotovo tudi o nas.

Noč mine brez nevarnosti in z jutranjo zoro že jahamo proti prelazu. Zvolili smo si prav primeren čas, ko smo lahko popolnoma neopaženo prišli čez nevarno mesto.

Pot je vodila čez golo skalovje in vrhove, skozi temne soteske in puste doline, kjer ni bilo nobene vode. Jasno je kazalo vse, da se nahajamo na ozemlju, kjer dosedaj ni bil še noben Evropejec.

Bilo je že blizu poldne, ko smo se bližali neki dolini. Prav ko smo že prišli na drugi konec, naenkrat obstane Dojan in me proseče pogleda. Takoj sem videl, da je opazil nekaj nenavadnega, in z očmi me je prosil, da mu pustim prosto pot. Ustavim torej konja, preiščem okolico, vendar ne opazim sovražnega sledu.

“Pojdi, Dojan,” rečem, in takoj skoči pes v grmovje. Nekaj minut pozneje začujemo krik in za tem oni glas, ki mi je naznanjal, da je Dojan nekoga zgrabil.

“Halef, pojdi!”

Oba skočiva s konj, in slediva peš psu. Res, pod nekim trnjevim grmom leži mož in nad njim pes, ki ga je pograbil za grlo.

“Dojan, nazaj!”

Pes spusti moža, ki se takoj dvigne.

“Kaj delaš tukaj?”

Mož me pogleda kot bi šele mislil na odgovor, vendar ne zine ne bev ne mev, temveč skoči vstran in zgine v grmovju.

Na moj migljaj plane Dojan za beguncem. Ne preteče minuta, že začujem ponovno prejšni krik in pasje lajanje. Poleg mesta, kjer je mož ležal, dobim njegovo puško na zlomljeni veji. Halefu pomigam, da jo spravi, nakar jo ubereva med grmovje. Psa in moža dobim v istem položaju kot prej. Mož se ni drznil premakniti in suniti z nožem, ki ga je držal v svoji roki.

“Dovolim ti še enkrat, da se dvigneš, toda povem ti: če skušaš zopet pobegniti, te pes raztrga,” ga svarim.

Nato pozovem Dojana, da spusti neznanca. Mož vstane in obstoji pred menoj.

“Kdo si?”

“Prebivalec iz Sote,” odvrne.

“Bebe?”

“Ne, gospod. Mi smo sovražniki Bebejev, ker smo rodu Džiaf.”

“Od kod si pa prišel?”

“Iz Ahmed Kulvana.”

“Ta kraj je zelo oddaljen. Kaj si pa delal tam?”

“Skrbel sem za črede tamojšnjega kiaje.”

“In kam si sedaj namenjen?”

“V Soto k svojim prijateljem. Džiafi praznujejo velik praznik, ktere ga bi se rad udeležil.”

Mož je govoril resnico.

“Ali so Džiafi k temu prazniku povabili tudi goste?”

“Slišal sem,” odvrne, “da pride Heider Mirlam ~~kam s~~ **kan s** svojimi Bejati.”

Tudi to se je vjemalo. Mož ni imel namena lagati.

“Zakaj si se pa skrival pred nami?”

“Gospod, kam naj gre posameznik v tej divjini, ko zagleda četo obo-roženih jezdecev pred seboj? V teh gorah človek nikdar ne ve, če sreča sovražnika ali prijatelja.”

“Toda zakaj si mi skušal pobegniti?”

“Ker sem mislil, da si moj sovražnik, ko si nahujskal svojega psa zoper mene.”

“Ali si res popolnoma sam v tej okolici?”

“Popolnoma; lahko mi vrjameš, ker prisegam pri prerokovi bradi.”

“Dobro torej; stopaj pred menoj!”

Halaf, jaz in tujec se vrnemo k tovarišem, kjer je moral mož svojo izpoved še enkrat ponoviti. Vsi so bili mnenja, da nam mož ne more biti nevaren. Izročim mu torej njegovo puško in rečem, da lahko gre. Ko se zahvali in nas blagoslovi po mohamedanskem načinu, zgine med grmov-jem, mi pa nadaljujemo prekinjeno ježo.

Opazil sem, da je Alo tujca zelo pomenljivo pogledoval; tudi sedaj je še zamišljeno sedel na svojem konju, in pravkar sem ga hotel vprašati, kaj premišljuje, ko pride sam k meni.

“Gospod, ta človek vas je nalagal. Poznal sem ga prej, vendar se ne morem spominjati, kdo je. Sedaj pa se mi je vrnil spomin. On ni Džiaf, temveč Bebe. Če se ne motim, je brat ali pa sorodnik šejka Gazal Gaboja. Oba sem videl večkrat v Nvejegiji.”

“Ali je res? Ali se ne motiš?”

“Mogoče, vendar mislim, da sem dobro videl.”

Takoj povem tovarišem, kar mi je povedal ogljar in pristavim:

“Skoro bi jahal za tujcem in ga zopet ujel.”

Mohamed Emin pa odkima z glavo.

“Zakaj hočeš gubiti čas in moža preganjati? Če je mož res Bebe, kako naj bi vedel, da je Heider Mirlam namenjen k Džiafom v goste. Heider Mirlam svojim sovražnikom vendar ni povedal, kam je namenjen!”

“In,” pristavi Amad el Gandur, “saj nam mož ne more škodovati. On jaha proti severu, mi pa proti jugu. Dohiteti nas ne morejo, četudi pri-poveduje v Bani o nas.”

Ti vzroki so bili seveda zelo jasni, torej sklenem, da ne jaham za tujcem. Samo Anglež ni bil zadovoljen.

“Zakaj spustiti aduta?” jezi se Sir David, ko mu vse razložim. “Bi aduta ustrelil. Ga ni škoda. Vsak Kurd je lopov! Yes!”

“Ali je bil bej iz Gumri tudi lopov?”

“Hm! Da!”

“Sir, vi ste pa zelo nehvaležni!”

“Vas nič ne briga! Bej bi nas ne sprejel tako uljudno, da nas ni Mara Durime tako dobro priporočila. Dobra žena, krasna žena, ta stara grandmother!”

Z imenom Mare Durime se pojavijo v meni spomini, da pozabim za trenotek na sedanost. Premišlujem in premišlujem, dokler me Anglež ne opomni, da je čas, da se spočijemo.

Imel je prav. Kljub slabemu potu smo prejahali precejšno daljino, da smo konjem lahko privoščili nekoliko počitka. Ko dobimo ugoden prostor, povžijemo nekoliko hrane, nakar zaspimo, ko smo še prej določili, kdo straži, da nas nihče ne preseneči med spanjem.

DRUGO POGLAVJE.

Napad.

Ko se prebudimo, so se naše živali že dovolj spočile. Najprvo sklenem, da poskusim, če lahko novega konja zaupam ogljarju. Žival je medtem že zapazila, da je pri nas ne bomo mučili. Tako sem svojega Rija zopet lahko zajahal, in sicer k sreči ravno prav, kot sem se lahko kmalu prepričal.

Čimbolj smo se približevali jugu, tembolj je postajala planota, oziroma gorovje obraščeno; tudi voda se je pogosteje pojavljala. Vendar ježa je bila zelo naporna. O pravilnem potu sploh ni bilo govora. Zdaj smo morali plezati po strminah, zdaj zopet drčati navzdol z konji; tu smo jahali med skalami drugje pa zopet po močvirnati zemlji ali pa čez podrti drevesa. Tako dospemo popoldne v majhno dolino, kjer je bilo le v sredini nekoliko zelenja, na obeh straneh pa se je razprostiral mogočen gozd. V daljavi se je pa dvigala mogočna gora, ki nam je navidez zapirala nadaljno pot.

“Ali pridemo čez goro?” vprašam našega vodnika.

“Da, gospod. Obrnemo proti levi in jahamo ob vznožju gore.”

“Kaj pravi mož?” vpraša Lindsay.

“Da nas bode pot vodila ob levem vznožju gore.”

“Nam ni treba vedeti,” zagodrnja Lindsay.

Toda kmalu je spregledel, da je imel naš vodnik zelo prav s svojo opazko; komaj sem namreč odprl usta, da nekaj odgovorim Angležu, ko počijo od vseh strani strelji, in zajedno plane nad nas iz grmovja in iz drevja okoli petdeset oboroženih jezdecev, ki nas v trenutku obkoliijo.

Za nas grozno presenečenje. Vsi konji mojih tovarišev so bili ranjeni, le moj je ostal nepoškodovan. Kakor sem pozneje zvedel, se ni zgodil le

slučaj, temveč napadalci so hoteli imeti mojega konja nepoškodovanega. V trenutku smo popolnoma obkoljeni. Nad mene planeta dva jezdeca, ktera takoj spoznam: šejk Gazal Gaboja in Bebe, s katerim sem se pogovarjal, ko so nas začeli preganjati.

Streljali so samo na naše konje, torej so nas hoteli žive dobiti v roke. Raditega pustim brzostrelko in zgrabim za težko medvedovko.

“Črv, sedaj te imam!” zakliče šejk. “Sedaj mi ne pobegneš!”

S kolom zavihti proti moji glavi, toda v istem trenutku plane nanj Dojan, ki ga zgrabi za vrat. Šejk glasno zakriči, njegov udarec mahne vstran in zadene glavo mojega konja. Ri glasno zarežgeče, skoči z vsemi štirimi kvišku, ter mi pusti tako dovolj časa, da priložim Bebeju precejšen udarec s puško po plečih, nato pa zdivja konj naprej, in mene niti slusati ni hotel več radi grozne bolečine, ki mu jo je prizadjal udarec na glavo.

“Dojan!” zakličem še za seboj, ker izvrstnega psa nisem hotel pogrešati; sovražnik se zažene s sulicami nad mene; z medvedovko jih odbijem, naprej se pa ne morem spominjati, kaj se je zgodilo; toda ježa, ki se je sedaj pričela, te pa ne pozabim celo svoje življenje. Noben jarek ni bil preglobok, noben kamen previsok, nobena skala pregladka in nobeno močvirje premokro — vse, vse, drevesa, grmovje, skale, gore in doline so se vrtile okoli mene, dokler polagoma podivjane živali ne dobim v svojo oblast. Nato sem bil pa sam v divji, nepoznani okolici; zapomnil sem si samo smer, od koder sem prišel, in ravno pred menoj se je dvigala ona gora, o kateri smo trenutek pred napadom govorili.

Kaj naj storim? Hiteti na pomoč tovarišem? Nemogoče, ker sem pričakoval, da bodo Bebeji tudi mene preganjali. Toda kako so prišli Kurdje v gorovje? Kje so zvedeli za naša skrivna pota? To je bila uganjka, ktere nisem mogel rešiti.

V trenutku tovarišem nisem mogel pomagati. Bili so mrtvi ali zvezani in ujeti. Predvsem se moram skriti in šele jutri pogledati na vojno pozorišče. Potem šele jim morem pomagati.

Najprvo preiščem glavo svojega konja; rana se je spremenila v nevarno bulo; žrebea peljem do bližnje vodice, kjer se je moral vleči: rano mu obvežem s skrbjo kot obvezuje mati svojega otroka. Minilo je gotovo že četrte ure, ko sem bil sam s svojim konjem, ko začujem v bližnjem grmovju šum. Bilo je stokanje in sopihanje, kot bi komu sape zmanjkalo — v istem trenutku pa že skoči nekdo na mene, da sem se skoro zvrnil v travo.

Dojan!”

Pes tuli in cvili — kar potolažiti ga nisem mogel. Enkrat skoči na mene, drugič zopet vstran, zdaj zopet nad konja; moral sem ga pustiti, dokler se sam ni umiril. V svoje veselje nisem opazil na njen nobene poškodbe.

Pametna žival je prav kmalu opazila, zakaj se bavim s konjem; ko me nekaj časa pozorno ogleduje, se spne na konjsko glavo in jo začne

lizati; Dojan in Ri sta bila velika prijatelja. Ri je mirno počival na tleh in zdaj pa zdaj prijazno zarezgetal.

Tako sem se mudil skoro eno uro na mestu, dokler se ne spommim, da je čas zapustiti prostor. Najbolje je bilo poiskati vznožje one gore, o kateri je ogljar govoril. Zajaham torej konja in se podam na pot. Pobočje gore je bilo zaraščeno z gostim drevjem, le bolj spodaj je bilo toliko prostora, da sem s konjem neovirano prodiral naprej. Tam zapazim tudi parobek gozda, ki se je raprostiral precej daleč v dolino; tam je lahko vsakdo opazil prihajajoče; za mene zelo ugodno. V desetih minutah sem že na mestu, kjer razjaham, skrijem konja v grmovju in se vležem. Ko počivam tako nekaj časa, Dojan tiho zalaja, znamenje, da je opazil nekaj nenavadnega. Ker je bil položaj prenevaren, da bi pustil psa samega, mu privežem vrv okoli vrata in s puško v roki sledim Dojanu.

Psu se je najbrž zdelo, da korakam prepočasi; vrvico je tako grozno nategoval, da se mi je skoro strgala; med dvema drevesoma se vstavi; ko potisnem veje, ki so se razprostirale do tal, nekoliko vstran, opazim precejšno jamo, dva čevlja v premeru.

Morebiti je v jami kaka žival? Najbrž ne. Ko pa sunem s puško v notranjost, začutim, da sem dregnil ob človeško truplo, in sicer je človek moral biti živ; nevarnost mi ni pretila, to sem spoznal iz obnašanja Dojana; ko mu pokažem naj skoči notri, veselo zalaja, zamaha z repom, se postavi pred jamo in me prijazno gleda.

Tu se odločim, da sam posežem v jamo. Kmalu zagrabilim — obraščeno, kuštravo glavo. Ah, sedaj je bila zastavica rešena. V jami je tičal ogljarjev pes. Žival je najbrž pobegnila, ko je slišala strele, in se v svojem strahu skrila v jamo.

“Ajza!” zakličem.

Čul sem namreč, da je ogljarjevemu psu “Ajza” ime. Žival se sprva ne premakne; ko jo pa ponovno pokličem, se začne premikati. Veje potisnem še nekoliko bolj vstran, in kaj mislite, zagledam? Najprvo začujem zadovoljno mrmranje, nato se pa prikažejo skuštrani lasje in brada, med katero opazim širok nos in dvojne oči; za tem se pa dvignejo dve roki, oboroženi z mogočnimi kremplji, nato nekaj cunj in za cunjami dvojne nog z velikanskimi cokljami — pred menoj je stal salamuči Alo, kakor je živel in živoraril.

Prijetna slutnja se me poloti, ko ga zagledam; če se je salamučiju posrečilo pobegniti, zakaj se drugim ne bi!

“Ti tukaj, Alo?” zakličem.

“Da,” odvrne priprosto in resnično.

“Kje je tvoj pes?”

“Poginil, gospod!” reče z zelo žalostnim glasom.

“Kako si pa pobegnil?”

“Ko so vsi za teboj jahali, ni nihče na nas pazil, in ta trenutek sem skočil med grmovje. Prišel sem na to mesto, ker sem ti povedal, da hočemo

jahati ob vznožju gore. Mislil sem tudi, da prideš sem, če te Bebeji ne ulovijo.”

“Kdo je še ušel?”

“Ne vem.”

“Počakajmo na tem mestu, morebiti pride še kdo za nami. Poišči skrivališče za konja!”

“Vem za zelo dobro skrivališče, gospod!”

“Kaj si znan v tem kraju?”

“Da, ker sem že večkrat oglje žgal. Le pojdi za menoj s konjem.”

Kurd me pelje skoro četrt ure v gorovje, dokler ne prideva do mesta, kjer so bile skale popolnoma zaraščene z nepredornim grmovjem. Kurd potisne nekaj grmičja vstran, in prikaže se prostor, kot nalašč izbran za skrivališče.

“Tu sem jaz stanoval,” mi razlaga. “Priveži konja v tej dupljini, jaz pa preskrbim za njegov živež.”

V skale je bilo zabitih več kolov, ki so svoje dni opravljali službo nog salamučijeve mize. Ob enega kolov trdno privežem konja, da prostora brez moje vednosti ni mogel zapustiti. Zunaj je Kurd že marljivo rezal travo.

“Pojdi navzdol, gospod,” me prosi. “Medtem je gotovo že kdo prišel. Takoj, ko sem gotov, pridem za teboj.”

Res se podam navzdol ter si zberem tako mesto, kjer se mi je odpiral pogled daleč na planjavo pred menoj, dasi mene ni mogel nihče opaziti, ker sem bil skrit. Čez četrt ure se mi pridruži tudi ogljar.

“Ali je konj varen?” vprašam in ko mi salamuči zatrdi, da je še pristavim: “Ali si lačen?”

Dvomljivo mrmranje je bil ves odgovor.

“Žal, da jaz nimam ničesar s seboj; potrpeti morava do jutri zjutraj.”

Kurd zopet zamrmra, nato pa nezaupljivo vpraša:

“Gospod, ali dobim tudi danes dva pijastra?”

“Celo štiri boš dobil.”

Kmalu se zvečeri, in ko zgine zadni žarek svetlobe, se mi zazdi kot bi se na levisi od mene plazila med grmovjem neka postava. Ker pa je bilo že temno, sem se tudi lahko varal; vendar, da se prepričam, vstanem in grem pogledat. Kurdu naročim naj ostane pri svojih puškah, dokler se ne vrnem. S seboj vzamem tudi psa.

Še nisem prišel do pol pota do omenjenega grmovja, ko skoči postava drugam. Takoj skočim tudi jaz na isti prostor. Postava mora mimo mene. Že hočem z nožem zamahniti, kar mi pa k sreči Dojan prepreči. Pes začne prijazno lajati. Postava obstane in se začudi.

“Zounds! Kdo je tukaj?”

In dve dolgi roki sežejo proti meni.

“Lindsay! Sir David! Ali ste res vi?” kričim.

“Oh! Ah! Master! Well! Jaz sem! In vi? Ah! Ah! Well! Vi ste tudi! Yes!”

Anglež je bil kar iz sebe, ko je spoznal, da sem jaz v njegovi bližini. Zgrabi me s svojimi Krpanovimi rokami ter pritisne svoja usta na moje, pri čemur mu pa je njegov nos delal velike ovire.

“No, da bi pa vas dobil na tem mestu, pa nisem mislil, Sir David!”

“Ne? Gorila — no ogljjar je vendar povedal, da moramo mimo tega mesta.”

“Torej vidite, da je dober človek! Toda povejte vendar, kako ste se rešili!”

“Hm! Je šlo hitro. Konj pod menoj ustreljen; me je vrgel na tla; videl, da so vsi za vami, pa sem zginil med grmovjem.”

“Prav kakor Alo.”

“Alo? Tudi tako naredil? Tudi tukaj?”

“Tam zadaj sedi. Pojdite!”

Peljem ga v naše skrivališče. Veliko je bilo veselje Kurda, ko zagleda drugega tovariša pred seboj.

“Kako se vam je godilo?” povprašuje Anglež.

Povem mu vse.

“Torej je vaš konj nepoškodovan?”

“Bulo ima na glavi, sicer je dober.”

“Moj je mrtev! Pridna žival! Streljal na Bebeje, vse postreljal! Yes!”

“Ali imate še svojo puško?”

“Puško? Menite, da sem jo Bebejem podaril? Tu leži.”

V temi nisem zapazil njegovega orožja.

“Torej bodite veseli, Sir! Puška je v tem času zelo dragocena.”

“Imam tudi nož, revolverje in patrone v mošnji.”

“Kolika sreča, da jih niste imeli v žepu pri sedlu! Kaj menite, če je še kdo pobegnil?”

“Ne vem. Halef je še ležal pod svojim konjem, in Hadedina sta zašla v sredo med sovražnike.”

“Gorje, potem sta oba zgubljena!”

“Počakati, Master! Alah akbar — Bog je velik, pravijo Turki.”

“Imate prav, Sir. Upajmo, da pride še kdo za nami, če se pa varamo, potem poskusimo vse, da rešimo tovariše, če so vjeti.”

“Pravilno! Toda sedaj spati. Sem truden; sem moral sopihati in drveti kot obseden. Spati brez pokrivala! Siromaški Bebeji! Slaba okolica! Yes!”

Anglež zaspi in Kurd z njim. Jaz sem pa še dolgo čul; stopil sem tudi navzgor, da pogledam za konjem. Nato pa poskusim zaspiti; nad nami je čuval Dojan, na ktereга smo se lahko zanesli. Ko se prebudim, me nekdo zelo krepko prime za roko. Baš se je pričel dan svitati.

“Kaj je?” vprašam.

Mesto odgovora pokaže Kurd med drevesa proti parobku gozda — tam zapazim srnjaka, ki je baš stopil k vodi, da bi pil. Potrebovali smo mesa, in dasi bi nas strel izdal, vendar zgrabim za puško in sprožim. Ko zagrmí strel, plane Lindsay pokoncu.

“Kaj je? Kje je sovražnik? Kako? Kaj? Kje? Yes!”

“Tam leži pri vodi, Sir!”

Anglež pogleda proti vodi.

“Ah! Roe — buck — srnjak! Krasno! Ga takoj pojemo! Ničesar jedel od včera. Well!”

Alo odhiti po srnjaka. Nekaj minut pozneje pa že zapalimo ogenj, kjer se je cvrla mastna pečenka. Vsak je potolažil svoj glad, in tudi Dojan je dobil svoj del. Med jedjo sklenemo, da počakamo še do opoldne, nato pa se napotimo za Bebeji, da poiščemo še Mohamed Emina, njegovega sina in Halefa. Med pogovorom dvigne Dojan glavo in pogleda v gozd. Nekaj časa se zdi kot bi ne vedel, kaj naj stori, nato pa skoči v goščavo, ne da bi pogledal po meni. Takoj se dvignem tudi jaz, primem za puško in mu sledim.

Toda mesto sovražnika zagledam — malega hadži Halef Omarja, sicer brez konja, toda z vsem orožjem, s puško, revolverji in nožem za pasom.

“Hamdulillah, sidi, ker sem te našel in ker še živiš,” me pozdravi. “Moje sree je bilo zavito v žalost radi tebe, tolažil sem se le z mislijo, ker ne more nihče sovražnikov dohiteti tvojega Rija.”

“Hadži!” zakliče Lindsay. “Oh! Ah! Ne umorjen! Krasno! Nepri- merno! Takoj pečenko jesti. Well!”

Dobri Lindsay je bil kaj praktičen; vedel je, da mora biti Halef lačen, torej mu takoj ponudi bedro od srnjaka.

“Kako si pa pobegnil?” ga vprašam.

“Bebeji so streljali na naše konje,” reče. “Tudi moj konj je padel na tla in obvisel sem med jermenjem; ljudje se niso mnogo brigali za nas; samo tebe in tvojega Rija so hoteli imeti; raditega jih je Alah udaril s slepoto, da niso opazili, kdaj je pobegnil Alo in Anglež. Tudi jaz sem se oprostil nevarnega položaja, zgrabil za orožje in pobegnil.”

Bebeji so bili pravi tepci. Da bi dobili nas v pest, so streljali na konje, vendar smo skoro vsi pobegnili.

“Toda kje sta Hadedina?” ga vprašam.

“Še ko sem bežal, sem opazil, da so ju zvezali.”

“Torej ne smemo zgubljati časa, temveč tovarišem moramo takoj hiteti na pomoč.”

“Počakaj, sidi, da ti vse povem! Ko sem srečno pobegnil sovražnikom, sem se spomnil, da je bolj pametno, če sovražnika opazujem kot da bežim dalje. Splezam torej na drevo, kjer se skrijem med listjem. Na drevesu sem ostal do večera, in šele ko se je popolnoma stemnilo, sem splezal navzdol.”

“In kaj si videl?”

“Bebeji niso zapustili svojega mesta. Postavili so tabor; naštel sem osemdeset ljudi.”

“In kako so naredili tabor?”

“Zgradili so kočje iz vej. V eni izmed koč ležita oba Hadedina zvezana na rokah in nogah.”

“Ali dobro veš?”

“Da sidi. Celo noč nisem spal, temveč lazil okoli tabora v nadi, da se približam Mohamed Eminu in ga rešim z njegovim sinom. Toda vse je bilo zaman; samo tebi bi se posrečilo; ti si izučen v vseh vrstah zvijače in umetnosti zalezovanja.”

“Ali nisi mogel zvedeti, zakaj Bebeji niso zapustili svojega mesta in zakaj so naredili tabor. Jaz kar ne morem razumeti, zakaj nas niso nadalje preganjali.”

“Jaz tudi ne, sidi; toda zvedeti nisem mogel ničesar.”

“Sicer te pa moram pohvaliti, hadži Halef Omar, ker se ti je posrečilo se priplaziti v našo bližino, ne da bi te kdo opazil. Kako si vedel, da smo mi baš na tem mestu?”

“Ker te poznam, sidi, da vedno tam iščeš skrivališče, kjer lahko sam vse opazuješ, dočim te drugi ne morejo videti.”

“Halef, spočij se nekoliko medtem hočem pa jaz premisliti, kaj naj začnemo. Alo, pelji mojega konja k vodi in daj mu sveže hrane!”

Še se ni dvignil Kurd, da spolne moje povelje, kar moj pes tiho zalaja. Na obzorju se pokaže jezdec, ki se nam hitro približuje in jaha v najhujšem diru mimo nas.

“Halo! Ali naj mu eno prismodim, master?” vpraša Lindsay.

“Nikakor ne!”

“Saj je vendar Bebe!”

“Pustite ga, ker nismo zavratni morileci.”

“Toda če ga ustrelimo, dobimo njegovega konja!”

“Konj dobimo dovolj.”

“Hm!” smeje se Anglež. “Ne zavratni morileci, toda lopovi vseeno. Hoče konje krasti! Yes!”

Jezdec mi je dal mnogo misliti. Zakaj je zapustil svoje, in kam je namenjen?

Zastavica je bila rešena že čez eno uro, ker Bebe se vrne in jaha prav v naši bližini, ne da bi slutil, da smo mi tako blizu.

“Kaj vendar jaha ta adut okoli?” vpraša Anglež.

“Mož je poslanec.”

“Poslanec? Čegav?”

“Šejka Gazal Gaboja.”

“Toda kam ga je poslal?”

“K oddelku Bebejev, ki so pol ure od tukaj zasedli pot.”

“Toda od kod veste, da so Bebeji pol ure od tukaj zasedli pot?”

“Slutim. Šejk je bil prepričan, da pridemo mi njemu v past, ter je zastavil pot na dveh mestih, da pridemo drugi četi v past, če prvi pobegnemo.”

“Je prebrisan adut, šejk, če je res tako!”

Treba je bilo pomisleka. Po kratkem posvetovanju določimo, da ostane Anglež s Kurdom v dosedanjem skrivališču in pri konjih, dočim se s Halefom napotiva na poizvedovanje. Predno odidem, še naročim Angležu: “Če se ne vrnem do opoldneva drugega dne, zajahajte vi mojega konja in pod vodstvom ogljarja jezditu do Bistana, kjer stanuje njegov brat; pri tem čakajte štirinajst dni na mene. Če pa s Halefom še tedaj ne pridem,” pristavim — “tedaj sem mrtev, in vi, Sir David, ste moj dedič.”

“Hm! Testament! Grozno! Pobijem ves Kurdistan! Dedič? Kaj pa naj podedujem?” vpraša začudeni Anglež.

“Mojega konja,” odvrnem.

“Ga ne maram. Če ste vi mrtvi, pokončam celo deželo! Vzamem vse konje, ovce, Bebeje, vse! Yes!”

“Sedaj veste vse. Samo Kurdu, ki ostane pri vas, moram še pojasniti položaj.”

“Le pravilno mu povejte, Sir! Ne morem govoriti z njim nobene besedice. Lepa zabava! Veliko veselje! Krasno! Bi bil rad doma v Old England. Ne rabim fowling-bulls! Yes!”

Ko še Kurdu razložim vse potrebno, vzamem obe puški in pod Halefovim vodstvom nastopim nevarno pot.

Halef me pelje po istem potu, po katerem se je zjutraj priplazil do mene, dokaz, da je bil zelo dober učenec. Porabil je vsako skrivališče, dobro pregledal tla ter zakrival za seboj sled, da bi se celo izurjenemu Indijancu težko posrečilo ga zasledovati.

Tavala sva vedno med drevjem toda tako, da sva lahko opazovala okolico pred seboj. Psa sem imel pri sebi, in ker nam je še veter pihal nasproti se nisem bal presenečenja.

Konečno se približa prostoru, kjer sva bila napadena. Halef me hoče še dalje spremljati, vendar mu ne dovolim.

“Če mene ujamejo, tedaj veš, kje je Anglež z Kurdom,” rečem Halefu. “Najbolje je za tebe, če splezaš na ono pinijo ter se skriješ med listjem. V slučaju nevarnosti hočem streljati, in ker si že tako dolgo pri meni, prav lahko razločuješ pok moje puške od drugih pušk. V nevarnosti bom le tedaj, če bom streljal.”

“Kaj naj pa potem storim, če streljaš?”

“Ostani na drevesu, razven, če te pokličem. Pojdi na drevo!”

Psa pokličem prav k sebi, in se plazim dalje. Nevarno podjetje je bilo pač, se plaziti pri belem dnevu do sovražnikovega tabora, ker izdajalsko oko me je prav lahko spazilo. Čez kratek čas ugledam med drevjem prvo kočjo taborišča. Takoj potem pa ležem nazaj, da obkrožim ves tabor, ker sem se moral prepričati, če so Bebeji tudi dalje v gozdu. V tem slučaju bi mi prišli za hrbet ter me lahko prijeli.

Od drevesa do drevesa se premikam in pogledujem na vse strani v gozd po sovražniku. Kmalu zapazim, da je bila moja sumnja neopravičena, ker od časa do časa sem začul človeške glasove, in pes je tupasem tiho zarenčal. Pametna žival je vedela, da ne sme lajati; neprestano me je gledala s svojimi velikimi očmi.

Ko pogledam proti oni smeri, od koder so prihajali glasovi, vidim tri može pod nekim ogromnim drevesom; okoli drevesa je pa bilo obilo grmovja; kraj je bil kakor nalašč za prisluškovanje. Možje so se med seboj pogovarjali; in ker sem slutil, da je predmet njih pogovoru najbrž včerajšnji dogodek, počenem na tla in se tiho, polagoma priplazim popolnoma med nje, kjer se skrijem med grmovje, da sem njih besede lahko prav dobro razumel.

Kako se začudim, ko opazim med njimi tudi onega tujca, ki je dvakrat ležal pod mojim psom, in katerega sem spustil, ker se je izdal za Džiafa. Tudi Dojan ga spozna, ker njegove oči se povečajo in me pozorno ogledujejo, kot bi me hotel vprašati, če se naj vrže na sovražnika. Alo je imel torej prav, ko mi je povedal, da je mož Bebe. Mož je bil najbrž na straži in je imel nalog javiti naš prihod glavni četi.

“Vsi so bili neumni!” reče svojim tovarišem, “najbolj pa oni, ki je jahal na krasnem vrancu.”

Najbrž so mene vlekli čez zobe in sicer nič kaj prijazno.

“Da ni ujel ostalih Bejatov in jih razžalil,” nadaljuje govornik, “tedaj bi tudi mi ne zvedeli za pot, po katerem je nameraval jahati.”

Sedaj je bila tudi ta uganjka rešena. Ko smo se med Bejati med seboj razgovarjali, da se ločimo od slednjih, je naš pogovor nekdo prisluškoval. Bejati so pa Bebejem izdali naš načrt, seveda v nadi, da njih sovražniki bolj milo z njimi postopajo.

“Neumen je bil tudi,” nadaljuje sosed prejšnjega govornika, “ker se je dal od tebe preslepiti.”

“Da. Neumen je bil pa tudi Gazal Gaboja, ker je nam zapovedal, da postreljamo konje, jezdece pa pustimo. Kaj nam mar jezdeci, ko nimamo konj. Štirje so pobegnili, med njimi njih načelnik, in ker nimajo konj, lahko pridejo čez najbolj strme gore. S konji bi pa morali jahati po ozem potu, katerega smo mi zasedli.”

Vsi trije Bebeji so iskali po gozdu gobe, ktere so med pogovorom čistili, da jih prinesejo v tabor. Med čiščenjem so imeli časa dovolj, da se pogovorijo.

“Kaj je pa sklenil šejk?” vpraša tretji.

“Poslal je sela k drugemu oldelku, kateremu je naročil naj čaka, dokler solnce ne doseže poldneva. Če se ubežniki še do tedaj ne pojavijo, naj se ostali oddelek pridruži nam, ker ni več upanja, da jih zopet dobimo v pest. Mi se pa še danes vrnemo domov.”

“Kaj se pa zgodi z obema ujetnikoma?”

“Oba sta zelo imenitna moža, ker še nista spregovorila nobene be-

sedice. Vendar povedati nam bosta morala, kdo sta in plačati veliko odškodnino, če nečeta umreti.”

Slušal sem dovolj, torej se pričenem umikati. Bebeji so svoje delo skoraj zvršili in me lahko zapazijo, ko se vračajo v tabor.

Torej jaz sem bil neumen, najbolj neumen izmed vseh! Ta ljubeznivi poklon sem moral, žal, mirno utakniti v žep, ne da bi zinil le besedico. Najbolj me je skrbelo, ker so sklenili že opoldne odpotovati. Do tedaj moram oba Hadedina oprostiti. Toda kako?

Trije možje se dvignejo. Oni, ki se je izdal za Džiafa, reče tovarišem: “Pojdite! Mdtm pa jaz pogledam, kje so konji.”

Od daleč mu sledim. Mož me pelje, seveda proti svoji volji, proti majhnemu izviru. Tu je bilo privezanih osemdeset konj med grmovjem in drevjem in sicer v taki razdalji, da so imeli vsi dovolj trave. Prostor je bil kaj solnčen in svetel; od prvega do zadnjega konja je bilo kakih osemsto korakov.

Med konji je bilo več kaj krasnih živalij; v duhu si zberem šest najboljših. Najbolj pa me je veselilo, ker je bil pri konjih en sam stražnik, kterega sem lahko potolkel na tla.

Moj neprostopoljni vodja se poda k nekemu rjavcu, ki je bil skoro najboljši konj med celo četo. Najbrž je bil on konjev lastnik; sklenil sem, da mu dam priliko peš korakati domov, ker me je prej tako ljubeznivo imenoval največjega tepea.

Ko spregovori nekaj besed s stražo, se napoti proti taboru. Sledim mu še nekaj časa, da se prepričam, če je še kdo v bližini; nikjer ne opazim živega bitja; brez skrbi se torej podam na konjsko tatvino, prej si pa še ogledam tabor.

Po skrbnem opazovanju naštejem šestnajst koč med drevesi. V največji je stanoval gotovo šejk Gazal Gaboja, ker je bila na vrhu okrašena s kosom turbana. Koča je bila prav na koncu polkroga, kterega je tvorilo taborišče, da sem se ji lahko približal; poleg šejkovega šotoru sta pa bila zaprta oba Hadedina; pred tem šotorom opazim dva Kurda s puškami na ramah.

Lahko sem se vrnil k Halefu, ki je še sedel na drevesu. Ko me zagleda, spleza takoj navzdol, in pričenem mu razlagati svoj načrt, kako rešiti oba Hadedina; skrijeva se v bližini tabora, od koder sva lahko opazovala celo okolico. Poloti se naju velika nepotrpežljivost kot vedno v enakih slučajih. Pred nevarnim dogodkom je človek razburjen, razmišljen, dočim v trenutku dejanja zadobi mirne živce.

Kake dve uri pozneje zapazim prav zdolaj v dolini jezdeca.

“Ta najbrž prinaša poročilo,” meni Halef.

“Mogoče. Ali si videl oni visoki hrast v bližini konjskega skri-vališča?”

“Da, sidi.”

“Splazi se tja in čakaj na mene. Jaz moram zvedeti, kakšno poročilo prinaša jezdec. Vzemi Dojana s seboj. Tudi moje puške vzemi s seboj, ker jih ne potrebujem in bi me samo ovirale.”

Halef vzame psa in odide; jaz pa hitim v bližino šejkovega šotorja, da slišim, kaj se bodo pogovarjali. Komaj se skrijem za mogočnim drevesom, ko pridirja jezdec, ki takoj razjaha.

“Kje je šejk?” vpraša.

“V svojem šotoru.”

Gazal Gaboja stopi iz šotorja in se približa došlecu.

“Kakšno je tvoje sporočilo?”

“Tvoji vojniki pridejo takoj za menoj.”

“Torej niste ujeli nikogar?”

“Nobenega.”

“Morali ste biti pač vsi skupaj slepi.”

“Bdeli in čuvali in pazili smo celo noč dosedaj. Zasedli smo vse stranske doline, toda živa duša se ni prikazala.”

“Že prihajajo,” začuje se klic v taboru.

Kar je bilo vojakov v taboru odhite na prosto nasproti svojim tovarišem; celo oba paznika pred šotorom obeh ujetnikov zapustita svoj prostor; prepričana sta bila, da Arabca ne moreta pobegniti, ker sta zvezana.

Prilika za beg je bila kaj ugodna. Z enim skokom sem pri koči ujetnikov — dva ureza z nožem in že sem v šotoru. Tu sta ležala oba, zvezana na rokah in nogah.

“Mohamed Emin, Amal el Gandur, kvišku! Na noge!”

V dveh sekundah jima prerežem vezi na rokah in nogah.

“Brez orožja?” vpraša Mohamed Emin.

“Kdo je vama orožje vzel?” vprašam Mohamed Emina.

“Šejk.”

Hitro stopim iz šotorja in pogledam naokoli; živ krst ni pazil na tabor.

“Ven in za menoj!” — Spotoma skočim v šejkovo celico, oba Hadedina za menoj. Bila sta silno razburjena. V šotoru dobi vsak svoje orožje; jaz pa vzamem s seboj tudi šejkovo puško in oba revolverja; za trenutek pogledam iz šotorja; opazil nas še nihče ni. Hitro planemo iz šotorja in dravimo proti dolini, kjer je Halef čakal; v dveh minutah smo že pri njem.

“Mašalah, čudež božji!” zakliče.

“H konjem!” opominjam tovariše.

Paznik je še vedno sedel pri konjih, s hrbtom okrenjen proti nam.

Na moj migljaj plane pes nanj in kmalu leži mož pod njim. Enkrat je zakričal, a drugič se ni drznil. Amadu pokažem šest najboljših konj in mu zakličem: “Drži svojih šest konj! Halef pa Mohamed zapodita ostale konje v gozd!”

Halef in Hadedin me takoj razumeta. Pravkar se je dvignil za nami stoterni klic, ko smo skakali od konja do konja in rezali vrvi, s katerimi so bili privezani. Tako oproščene živali potem zapodimo s palicami in ka-

menjem v gozd. Amad el Gandur se je trudil na vso moč, da je obdržal svojih šest živalij. Čez ramo sem obesil tri puške in dve pištoli. Nato pa zajaham rjavca in primem še družega konja za povodec.

“Na konje in naprej! Skrajni čas je že!”

Ne da bi se ozrl, kaj se godi za menoj, ženem konje proti gorskemu vrhu, kjer se kmalu skrijemo med drevjem. Seveda pot je bila zelo slaba in mnogi ovinki so nam pot še bolj otežili; vendar pridemo kmalu na boljše cesto, kjer poženemo živali v dir.

Tu začujemo glasen krik za seboj; časa nismo imeli, da se ozremo, kaj se godi za našim hrbtom. Le naprej, naprej!

Jahali smo v velikem loku, in prav na oni točki, kjer smo okrenili, se pokažeta dva jezdec. Takoj ko nas zapazita, obrne eden svojega konja, dočim nam drugi nemudoma sledi.

“Galop, najhitrejši galop, tovariši, sicer zgubim svojega Rija!” zakličem. “Bebeji so nam že za petami.”

Pohvaliti se moram, da smo izbrali najboljše konje, ki so divjali kot veter po ravnini. Kmalu zagledamo pred seboj gozdni parobek, in po preteku petih minut že stojim pred Alom.

“Kje je Anglež?” ga vprašam.

“Zgoraj pri konju.”

“Tu imaš puško. Zajahaj tega rjavca, ker je tvoj!”

Kurdu izročim šejkovo puško in sopiham navzgor k svojemu konju. Pred skrivališčem sedi Lindsay.

“Že tukaj, master? Ah! Oh! Kako je bilo?”

“Dobro, dobro! Toda sedaj nimamo časa, ker nas preganjajo; bežite, kar se da po bregu navzdol, Sir; spodaj vaš čaka konj!”

“Preganjajo? Ah! Lepo! Krasno! Konj za mene? Dobro! Well!”

Lindsay plane navzdol po klancu. Jaz pa odvedem svojega vranca in dvim za njim. Vendar ni šlo tako hitro kot sem mislil; ko dospem navzdol so že vsi sedeli na svojih konjih.

“Dolgo si se obotavljal, efendi,” reče Mohamed Emin. “Poglej, skoro je že prepozno!”

Mohamed pokaže iz gozda ven, kjer se je baš prikazal prvi jezdec. Pogledam ga zelo natančno in takoj spoznam moža.

“Ali ga poznate?” vprašam tovariše.

“Da, sidi,” odvrne Halef, “oni je, ki se je izdal za Džiafa.”

“V resnici je pa Bebe, ki nas je izdal. Pustite ga mimo, in kmalu bo v naši oblasti.”

“Toda če med tem pridejo drugi na pomoč?”

“Tako hitro že ne — Sir David! Midva jahava naprej in dobiva Bebeja v svojo sredino. Če se hoče braniti, mu izbijte orožje iz roke!”

“Lepo, master! Krasno! Yes!”

Bebe zgine za gozdnim ovinkom in mi zapustimo svoje skrivališče. Ko doseževa z Lindsayem ovinek, sva se mu že približala za petdeset korakov. V trenutku nas spozna in se tako prestraši, da nehotе zadrži konja.

Menil je, da smo pred njim, pa smo se naenkrat pojavili za njegovim hrbtom. Predno se zave svojega položaja, sva ga že zgrabila.

Ko hoče potegniti nož izza pasa, mu stisnem pest, da mu pade orožje na tla; dočim mu strga Lindsay iz rok sulico, prerežem jaz jermen, kjer je visela njegova puška. Bil je razorožen, in njegov konj je pobegnil v gozd. Udal se je v svojo usodo.

Nato pa ga vzamem k sebi, in se zakadimo s svojimi konji naravnost proti jugu. Dirjamo in dirjamo skoro dobro uro, dokler nisem bil prepričan, da smo pred preganjanjem precej varni. Tedaj velim ustaviti konje in zapovem salamučiju, da jaha naprej kot vodnik.

“Kaj storimo z adutom, master?” vpraša Lindsay.

“Kaznovali ga bomo!”

“Yes! Napačni Džiaf! Kakšna kazen?”

“Ne vem. O tem se hočemo posvetovati.”

“Lepo! Session! Gorenja zbornica, poslanska zbornica! Well! Kako ste rešili oba Hadedina?”

Povem mu v kratkih besedah ves dogodek. Ko mu pripovedujem, kako smo konje nagnali v gozd, naenkrat preneham z govorom.

“O gorje! Kaj sem vendar storil!”

“Kaj, master? Saj je vse dobro!”

“V naglici sem pozabil poklicati psa od moža, katerega je popadel!”

“Oh! Ah! Neprijetno! Pride za nami!”

“Nikdar! Pes je že mrtev in zajedno tudi straža.”

“Zakaj mrtev?”

“Takoj ko se mu kdo približa, umori prvega človeka pod seboj. Bebeji so ga seveda takoj ustrelili. Kar žene me, da jaham ravno radi psa nazaj, dasi mi preti velika nevarnost. Žal, da bi bila pot zaman.”

Tudi Halefa je neznansko jezilo, ker smo zgubili psa, ki je bil neprepelčljiv; tako sem se jezil in robantil celo popoldne. Zvečer, ko se je delal že mrak, prekinemo potovanje, da se odpočijemo. Ujetega Bebeja zvezemo šele sedaj. Kljub velikanski naglici je imel Halef še čas, naložiti pri našem prejšnjem skrivališču pravkar vstreljeno srno na konja; jesti smo imeli dovolj.

Po večerji zaslišimo Bebeja. Dosedaj ni zgovoril niti besedice. Najbrž je upal, da nas njegovi tovariši kmalu dohitijo in njega oprostijo.

“Čuj, mož,” začnem z razpravo, “kaj si, Džiaf ali Bebe?”

Adut molči.

“Odgovori moje vprašanje!”

Mož ne zgane niti s trepalnicami.

“Halef, vzemi mu turban z glave, in odreži mu lase s temena!”

To je največje onečaščenje, ki ga more doživeti Kurd ali sploh mohamedanec. Ko zgrabi Halef za svoj nož, da spolne moje povelje, me prosi mož:

“Gospod, pusti moje lase! Odgovarjati hočem tvojim vprašanjem!”

“Dobro. Katerega rodu si?”

“Bebe sem.”

“Toda včeraj si nas nalagal.”

“Sovražniku ni treba povedati resnice.”

“Tvoje mnenje je prav lopovsko; ko si včeraj izjavil, da si Džiaf, si svojo izjavo prisegel pri prerokovi bradi.”

“Prisege napram neverniku ni treba držati.”

“Toda med nami se tudi mohamedanci in celo štirje, katerim si prisegel.”

“Mene nič ne briga.”

“Nadalje si mene imenoval tepca.”

“To je laž, gospod!”

“Rekel si, da smo vsi neumni, jaz pa najbolj trapast med vsemi. Temu ne moreš ugovarjati, ker sem slišal na lastna ušesa — za vašim taborom, ko ste čistili gobe. Ležal sem za grmom in poslušal vaš razgovor; nato sem pa oprostil oba vaša ujetnika in vaše konje zapodil v gozd. Torej lahko vidiš, če sem res tak trapez, kot si govoril o meni.”

“Oprosti, gospod!”

“Oprostiti ti ne morem ničesar, ker beseda iz tvojih ust me ne more razžaliti. Včeraj sem te osvobodil, ker si mi ugajal; danes si pa zopet v mojih rokah. Kdo je torej bolj pameten izmed naju? — Ali si ti brat šejka Gazal Gaboja?”

“Nisem.”

“Hadži Halef Omar, odreži mu lase na temenu!”

Kurd se prestraši.

“Kdo ti je povedal, da sem.”

“Nekdo, ki te pozna.”

“Torej povej, koliko odkupnine zahtevaš od mene?”

“Vi ste hoteli od obeh Arabcev zahtevati odkupnino; vi ste Kurdje; jaz pa ne vzamem nikdar odkupnine, ker sem kristijan. Vjel sem te le, da ti pokažem, da smo mi bolj pametni in zviti, kot vi mislite. Kdo je prvi opazil, da so ujetniki pobegnili?”

“Šejk.”

“Kako je zapazil?”

“Stopil je v svoj šotor in zagledal, da je zginilo njegovo orožje in tudi orožje obeh ujetnikov.”

“Vse orožje sem mu jaz pobral.”

“Mislim, da kristijan ne krade tujega blaga.”

“Imaš prav. Kristijan ne vzame nikdar tujega blaga, toda on tudi ne dovoli, da ga Kurdje pokradejo. Vi ste nam ustrelili šest konj, ki so nam bili zelo priljubljeni; zato sem vam odvedel šest vaših konj, ker ste vi krivi, da smo zgubili konje. V žepih pri sedlih smo imeli mnogo stvari, ki so bile zelo potrebne; vi ste nam sedla pobrali, in raditega sem odnesel iz šejkovega šotora njegovo orožje. Pravzaprav smo samo menjali med seboj; vi ste pričeli menjavati s silo, jaz sem pa s silo končal.”

“Naši konji so boljši, kot so bili vaši!”

“Me nič ne briga, predno ste vi naše konje ustrelili tudi niste vprašali, če so slabši kot oni, na katerih vi jahate. Zakaj pa mojega konja niste ustrelili?”

“Šejk ga je hotel imeti.”

“Ali je res vrjel, da ga dobi v svojo oblast? In če bi ga tudi, jaz bi gotovo prišel do njega. Kdo je zapazil, da so vaši konji zginili?”

“Tudi šejk. Tekel je v šotor ujetnikov, ki je bil prazen in nato v skrivališče konj, ki so vsi zbežali v gozd.”

“Ali ni ničesar družega našel?”

“Paznika, ki je ležal pod psom.”

“Kaj se zgodilo z njim?”

“Pustili smo ga ležati pod psom za kazen, ker ni čuval konj.”

“Grozno! Ali ste ljudje ali živina?”

“Šejk je tako zapovedal.”

“In kaj se zgodi s teboj, ker nisi dobro stražil in prišel nam v pest! Ležal sem za grmom en sam korak od tebe; šel sem za teboj h konjem, dasi nisem vedel, kje so; in ko si se vrnil v tabor, sem ti tudi tja sledil.”

“Gospod, nikar ne povej tega šejku!”

“Brez skrbi! Svojim tovarišem hočem povedati, kar si mi razodel, nakar naj izrečejo svojo sodbo. Ne bodo te sodili kristijani, temveč štirje mohamedanci!”

Ker sem z Bebejem govoril kurdsko, pretolmačim moj pogovor tovarišem v arabsko.

“Kaj nameravaš z njim?” vpraša me Mohamed Emin.

“Ničesar,” odvrnem mirno.

“Emir, nalagal nas je, osleparil in izročil sovražniku v pest. Zaslužil je smrt.”

“In njegov največji greh je,” pristavi Amad el Gandur, “ker je krivo prisegel pri Mohamedovi bradi. Bebe zasluži trojno smrt.”

“In kaj praviš ti, sidi?” vpraša Halef.

“Sedaj ničesar. Sami določite, kar nameravate.”

Dočim se štirje Mohamedanci posvetujejo, stopi k meni Anglež in vpraša:

“No? Kaj storimo?”

“Ne vem. Kaj bi vi storili z njim?”

“Hm! Ustrelil, takoj ustrelil!”

“Ali pa imamo tudi pravico streljati?”

“Yes! Zelo!”

“Pot pravice je sledeča: Mi se pritožimo pri konzulatu; od tu gre pritožba v Carigrad, in potem dobi paša v Sulejmaniji povelje, da kaznuje krivca — če ga neče celo obdariti.”

“Lepa pot pravice!”

“Toda edina, ki je nam dovoljena, ker nismo državljani turške države. In nadalje: Kaj bi vi kot kristijani storili s svojim sovražnikom?”

“Obdržite svoja vprašanja v ustih, master! Jaz sem Englishman. Storite, kar hočete!”

“In če ga spustim?”

“Pa naj jo pobriše! Jaz se ga ne bojim; radi mene ga ni treba pobiti. Posadite mu raje moj nos na njegov obraz, kar bi bila najboljša kazen zanj; včeraj nas je vodil za nosove, ki so bili še bolj zanimivi kot moj sedanji! Yes!”

Med tem dolgim posvetovanjem se Bebeja poloti nestrpnost. Ker so štirje Mohamedanci še vedno govorili med seboj, se obrne k meni:

“Gospod, kaj se zgodi z menoj?”

“Vse je odvisno od tebe. Kdo naj te sodi? Oni štirje možje, ktere ti imenuješ vernike, ali pa midva z Lindsay emirjem, ktere si imenoval “gjavre”?”

“Gospod, jaz molim k Alahu in preroku; o moji osodi naj določijo oni, ki so pravi verniki!”

“Zgodilo se bo po tvoji volji. Midva bi te takoj oprostila in jutri bi bil že lahko pri svojih. Naj se zgodi po tvojem; želim le, da se pozneje ne boš kesal, ker si dvojil o besedi kristijanskega emirja, ki bi ti gotovo prizanesla.”

Mohamed Emin, njegov sin, Kurd in Halef so se končno zjediniili.

“Emir, sklenili smo, da ga ustrelimo!” reče Mohamed Emin.

“Tej obsodbi jaz ugovarjam!” odvrnem.

“Sramotil je našega preroka!”

“Ali morate vi o tem soditi? Kar je zakrivil proti svoji veri, naj poravna s svojo vestjo!”

“Bil je ogleduh, ki nas je izdal!”

“Ali se je komu izmed nas skrivil las?”

“Ne, toda zgubili smo mnogo družega.”

“In mnogo tudi pridobili. Hadži Halef Omar, tebi je znano, kaj mi-slim; žalosten sem, ker si postal naenkrat tako krvoloč.”

“Sidi, jaz nisem glasoval za smrt;” se opravičuje hadži; “le Mohamed Emin, njegov sin in Kurd so pritiskali v mene.”

“Moje mnenje je, da Kurd ne more glasovati, ker je naš vodnik, ktereга plačamo. Spremenite svojo obsodbo!”

Možje se zopet vsedejo in posvetujejo; čez pet minut mi Mohamed Emin pove izid njih posvetovanja.

“Emir, mi nečemo njegovega življenja, pač pa ga onečastimo. Lase mu porežemo z glave ter ga bijemo z palicami v obraz. Kdor je s palicami tepen, nima več časti.”

“To je še strašnejše kot smrt, in tudi do zaželenega uspeha ne vodi. Nekemu Bebeju sem dal zausnico, ker je sramotil mojo vero in včeraj sem ga videl, da se je bojeval ob strani svojega šejka. Ali so ga udarci torej osramotili?”

“Toda odrezani lasje mu vzamejo čast!”

“Na glavi bo nosil turban, da se ne izda.”

“In ti si sam prej hotel ukazati, da se mu odrežejo lasje.”

“Ker sem ga hotel ustrašiti. Sicer pa — zakaj hočete Bebeje še bolj razdražiti? Bebeji mislijo, da nas preganjajo s pravico, ker smo baje zavezniki Bejatov; niti slutijo ne, da mi nikakor nismo odobravalni ropanja in moritve Bejatov; nadalje ne slutijo, da sem Heider Mirlam kanu očitno zabrusil v obraz, da bi Bebeje svaril, če bi vedel za namene Bejatov; Bebeji so nas dobili skupno z roparji in seveda mislili, da smo mi njih zavezniki. Sedaj ko smo jim srečno pobegnili, pa jih hočete z novim grozodejstvom še enkrat nahujskati zoper nas!”

“Emir, mi smo bili njih ujetniki in moramo se maščevati.”

“Tudi jaz sem bil ujetnik, in mogoče večkrat kot vi, toda maščeval se nisem. Rejs iz Šorda, Nedšir-bej me je vjel; toda oprostil sem se sam in mu pozneje odpustil, nakar je postal moj prijatelj. Ali ni bolje živeti v miru kot v krvnem sovraštvu?”

“Emir, ti si kristijan, in kristijani so ali izdajalci ali pa ženske!”

“Mohamed Emin, reci kaj tacega še enkrat, in najini poti se takoj ločite; ti greš na desno, jaz na levo. Nikdar nisem sramotil tvoje vere; zakaj ti sramotiš mojo? Ali si menda opazil, da sva midva z Lindsay bejem izdajalca ali strahopetna kot ženske? Tudi jaz bi lahko sramotil islam; rekel bi lahko: mohamedanci so nehvaležni, ker pozabijo, kar jim kristijani storijo dobrega. Toda ne bom ti očital, ker vem, da mnogi me morejo krotiti svojih strastij, dočim se drugi lahko zadržujejo!”

Mohamed Emin plane po koncu in stegne obe roki proti meni.

“Emir, oprosti! Moja brada je bela, in tvoja še temna, vendar ima tvoje srce razum starosti, dasi je še mlado in vnoče. Bebeja izročimo tebi in naredi z njim po svoji volji!”

“Mohamed, zelo sem ti hvaležen! Ali je tudi tvoj sin zadovoljen?”

“Zadovoljen, efendi,” odvrne Amad el Gandur.

Obrnem se torej k ujetniku.

“Enkrat si nas že nalagal. Ali obljubiš, da govoriš sedaj resnico?”

“Obljubim.”

“Dobro torej; štirje moslemini so te oprostili smrtne obsodbe; danes ostaneš še pri nas, a jutri se lahko vrneš k svojim.”

Odvežem mu roke in noge.

“Gospod,” reče, “lagati se ne sme, sedaj pa sam govoriš neresnico.”

“Zakaj?”

“Rekel si, da so me ti štirje možje oprostili, kar ni res. Tebi samemu se imam zahvaliti za življenje; hoteli so me ustreliti, nato pa s palicami biti po obrazu in mi odvzeti kras moje glave, ti si se pa mene usmilil. Razumel sem vsako besedico, ker arabsko govorim tako dobro kot kurdsko. In spredidel sem tudi iz tvojih besedij, da niste pomagali Bejatom, temveč bili celo naši prijatelji. Emir, ti si kristijan; kristijane sem vedno sovražil; danes sem jih pa spoznal od druge strani. Ali hočeš biti moj prijatelj in brat?”

“Hočem!”

“Ali mi hočeš zaupati in počakati na tem mestu, dokler ne dorpejo vaši preganjalci?”

“Zaupam ti!”

“Daj mi svojo roko!”

“Tu je! Ali so tudi moji tovariši varni?”

“Vsak, ki je tvoj tovariš. Od mene nisi zahteval odkupnine; ohranil si moje življenje in mojo čast; tebi in tvojim se ne bode niti lasu skrivilo!”

Tako smo bili namah oproščeni vseh skrbij. Niti sanjalo se mi ni, da razume Bebe arabsko; vendar sem bil srečen, ker sem moral baš tej okoliščini pripisovati svojo zmago. Da slednjo vsaj nekoliko proslavimo, potegnem iz žepa ostanek tobaka, ki sem ga nosil s seboj; sicer ni bilo dosti, vendar dim je povzročil, da smo postali veseli in vse družega mnenja kot pri začetku obravnave.

Z veselo nado se vležemo k počitku; celo tako predrzni smo bili, da smo opustili običajno stražo za časa počitka.

Ko se družega jutra prebudimo, stopim k Bebeju in mu rečem:

“Sedaj si prost; tam stoji tvoj konj in v bližnjem grmovju dobiš tudi svoje orožje.”

“Ne, ostati hočem pri vas, dokler ne pridejo moji tovariši sem.”

“Če pa ne pridejo?”

“Oni pridejo!” odvrne zelo odločno, “in skrbel bom, da ne bodo jahali mimo.”

Prenočili smo namreč v majhni, stranski dolini in sicer za nekim ovinkom, da nas v glavni dolini ni mogel nihče zapaziti. Bebe koraka proti izhodu doline, da so ga morali njegovi tovariši že od daleč zapaziti. Ostali smo pa nepotrpežljivo čakali nadaljnjih dogodkov.

“In če nas zopet oslepari?” reče Mohamed Emin.

“Jaz mu zaupam. Znano mu je, da bo prost, in če bi imel skrivne načrte, bi mi ne povedal, da razume arabsko. Bebe ne namerava ničesar slabega.”

“Toda če nas zopet preslepari, tedaj prisegam pri Alahu, da mu prvi zapodim kroglo v glavo.”

“Potem tudi ničesar družega ne zasluži.”

Tudi Lindsayu ni bilo nekaj po volji.

“Master, tam sedi Bebe pri izhodu,” reče; “in če nas zopet nalaže smo mi v najbolj nevarni luknji, kar smo jih še kedaj videli. Ne zamerite, če pogledam po svojem orožju in konju!”

Vsekako sem prevzel veliko odgovornost za svoje in življenje svojih tovarišev; odkritosrečno priznam, da mi položaj ni nič kaj ugajal. K sreči nismo dolgo čakali odločilnega trenutka.

Bebe se dvigne, dene roke nad oči in pozorno gleda v daljino; nato pa poišče svojega konja, ktereга takoj zajaha.

“Kam?” ga vprašam.

“Bebejem nasproti,” odgovori; “dovoli, da jih pripravim na vse, gospod!”

“Le pojdi!”

Mož odjaha. Mohamed Emin pa reče:

“Emir, ali nisi naredil velike napake?”

“Upam, da se nisem prevaral. Sklenili smo mir, in če bi Bebe opazil, da mu ne zaupam, postal bi tudi on moj sovražnik.”

“Toda imeli smo ga v svojih rokah in bi ga lahko porabili kot talnika!”

“Na vsak način se vrne k nam. Naši konji so pripravljeni, da smo lahko z jednim skokom na sedlih. Pripravite orožje, vendar tako, da ne vzbudimo sumnje.”

“Kaj nam koristi, emir? Sovražnikov je veliko več kot nas in ti vedno želiš, da streljamo na konje in ne na ljudi.”

“Mohamed Emin, povem ti: Če nas meni Bebe izdati, nam ničesar ne koristi pobitje konjev, in jaz bom prvi, ki bo obrnil svojo puško na jezdece. Sedite mirno na svojih prostorih, dočim čakam jaz pri vhodu.”

Konja peljem proti izhodu doline, zajaham in pripravim brzostrelko. Za nekim drevesom dobim zavetje; ko se nekoliko sklonem naprej in pogledam po veliki dolini, zapazim tropo jezdecev, ki so se v diru ustavili, da poslušajo govor nekega moža. Bil je brat šejka. Čez nekaj minut se ločita dva jezdeca od glavnega oddelka, dočim ostanejo drugi na svojem mestu. V dveh jezdecih spoznam šejka Gazal Gaboja z njegovim bratom; prepričal sem se takoj, da nam ne preti več nesreča.

Ko prideta bližje in me ugledata, ustavita konje. Šejk me temno pogleda in vpraša:

“Kaj hočeš tukaj?”

“Tebe sprejeti!” mu kratko odvrnem.

“Toda tvoj sprejem ni uljuden, tujec!”

“Kaj boš menda od emirja iz zapadne dežele zahteval, da te sprejme bolj prijazno kot ti njega?”

“Mož, zelo predrzen si! Zakaj sediš na konju?”

“Ker tudi ti jahaš.”

“Pojdimo k tvojim tovarišem. Mož, katerega vidiš ob moji strani, je sin mojega očeta in želi, da se pogovorimo, če ti morem res odpustiti.”

“Torej pojdi tudi ti z menoj; moji tovariši se hočejo posvetovati če te bodo kaznovali ali pomilostili.”

To mu je bilo pa vendar preveč.

“Človek,” zakriči nad menoj, “pomisli, kdo ste vi, in kdo smo mi!”

“Vem,” odvrnem kratko.

“Vas je samo šest.”

Smejaje pokimam z glavo.

“In nas je cela vojska!”

Pokimam še enkrat.

“Torej poslušaj in spusti me k svojim tovarišem!”

Pokimam tretjič in se umaknem s konjem nekoliko vstran, da sta šejk in njegov brat lahko jahala v dolino. Igra je bila za nas dobljena; šejk in njegov brat se morata pokoriti vsem našim poveljem, ker sta bila v naših rokah.

Oba jahata do mojih tovarišev, kjer poskačeta s konj in se vsedeta. Jaz sledim njih zgledu.

“Ali je prijazno ali sovražno, master?” vpraša Lindsay.

“Še ne vem. Ali hočete pomagati?”

“Gotovo! Yes!”

“Čez minuto vstanite z najbolj nedolžnim obrazom —”

“Well! Grozno nedolžen!”

“In pojdite k izhodu, kjer boste stražili —”

“Watchman! Lepo! Krasno!”

“In če vidite, da ostali Bebeji hočejo naprej k nam, pokličite —”

“Yes! Bom glasno zakričal!”

“In če hoče šejk ali njegov brat iz doline, ne da bi jaz dovolil, tedaj ga ustrelite.”

“Well! Vzamem svoj pihalnik s seboj. All right! Sem David Lindsay! Ne razumem šale! Yes!”

Oba Bebeja sta naravno poslušala, kar sem z Lindsayem govoril.

“Zakaj govorita v tujem jeziku?” vpraša me šejk.

“Ker hrabri emir iz Londonistana govori samo v tujem jeziku,” odvrnem in pokažem na Lindsaya.

“Hraber? Ali res meniš, da je kdo izmed vas hraber?” In z zaničevalnim smehom še pristavi: “Vi ste bežali pred nami!”

“Govoriš resnico, šejk,” odvrnem smeje. “Dvakrat smo vam ušli, ker smo bolj pametni in hrabri kot vi. Nihče Bebejev se ne more spoprijeti z nami.”

“Mož, ali me hočeš žaliti?”

“Gazal Caboja, naj bo mirna tvoja duša, da ostane tudi tvoje oko čisto! Prišel si k nam, da obravnavamo o miru. Če hočeš res imeti mir, te prosim da si bolj uljuden kot do sedaj. Nas je malo mož, in vas je cela vojska. Toda vsa tvoja vojska nas ni mogla zadržati. Ali je to čast ali sramota za nas? Boju se nismo ognili iz strahopetnosti, temveč, ker nismo hoteli pogubiti vaših življenj.”

“Tujec, tebi se meša!” reče šejk.

“Misliš? Enega tvojih ljudi sem imel pred seboj na konju; tvoj brat je bil naš ujetnik, in ko smo bili v sredini tvojega tabora, da oprostimo tvoje ujetnike, tedaj vas bi lahko še več postreljal. Mi smo vam prizanašali in prizanesti vam hočemo tudi sedaj; zahtevam pa tudi, da si toliko moder in spoznaš položaj, v katerem se nahajaš.”

“Poznam ga. V položaju zmagalca sem. Pričakujem od vas, da me prosite odpuščanja in povrnete vse, kar ste nam odnesli!”

“Šejk, motiš se, ker se nahajaš v položaju premaganega. Ne mi, temveč ti moraš prositi odpuščanja, in sicer takoj.”

Bebe me neverjetno začudeno pogleda, nato pa se zakrohota na ves glas.

“Tujec, meniš, da so Bebeji psi in jaz, njih šejk, sramotni pes psice? Udal sem se prošnjam svojega brata in prišel k vam, da vam odpustim velikost vaše krivde; vaša kazen bi bila zelo mila. Ker pa nečete spoznati dobrote, naj še nadalje odmeva glas sovraštva med nami, in sprevidili boste, da potrebujem samo ziniti, da vas vse pomandramo.”

“Zapovej takoj, šejk Gazal Gaboja!” odvrnem mrzlo.

Tu pa prične govoriti njegov brat, ki je doslej molčal:

“Ta tujec iz zapadne dežele je moj prijatelj; rešil me je sramote in smrti; zastavil sem svojo besedo, da bode mir in prijateljstvo vladalo med nami in svojo besedo hočem tudi držati.”

“Le drži jo, če jo moreš!” roga se mu šejk.

“Bebe ne prelomi nikdar dane besede. Jaz ostanem na strani mojega prijatelja, dokler se nahaja v nevarnosti in videti hočem, če se vojniki našega rodu drznejo napasti one može, ki so se podali pod moje varstvo.”

“Tvoja varstvo ni varstvo rodu. Tvoja neumnost te zapelje v nesrečo, ker boš poginil zajedno s temi možmi.”

Šejk vstane in stopi k svojemu konju.

“Ali je to tvoja zadnja beseda?” vpraša ga njegov brat.

“Da. Če ostaneš pri tujeih, glej za svojo lastno kožo; pomagati ti ne morem več kot da dam povelje, da moji ljudje ne streljajo na tebe.”

“Tvoje povelje ne bo ničesar koristilo. Jaz ustrelim vsakega, ki bo grozil mojim prijateljem, in ustrelim tudi tebe, če se drzneš napasti ljudi, katerih prijatelj sem jaz.”

“Stori, kar hočeš! Alah je pripustil, da si zgubil pamet; on naj te varuje, ker jaz te ne morem. Jaz grem!”

Dočim ostane njegov brat pri nas, zajaha šejk konja, da zapusti dolino. Tu pa se dvigne Lindsay in nastavi svojo puško na šejkova prsa.

“Stop, old boy — stoj, stari mladič!” mu zapove. “V trenutku razjahaj, ker sicer ti pošljem nekoliko svinca med rebra! Well!”

Šejk se obrne k meni in vpraša: “Kaj govori ta mož?”

“Ustreliti te hoče,” odvrnem mirno, “ker ti nisem dovolil zapustiti tega prostora.”

Držal sem se odločno in mrzlo, in šejk je sprevidel, da se ne šalim. Zajedno opazi tudi, da napenja Anglež petelina — šejk obrne konja in ježno zakriči:

“Tujec, ti si lopov!”

“Šejk, še enkrat reci to besedo, pa dam znamenje stražniku, ki te v trenutku ustreli!”

“Ti si me izdal! Prišel sem k tebi kot poslanec svojega rodu, ki ima prost odhod.”

“Ti nisi poslanec, temveč vodja svojega rodu; ti nimaš pravice pogajati se z drugimi strankami.”

“Ali veš, kaj je mednarodno pravo?”

“Vem, toda tebi ni znano. Morebiti si kje slišal o mednarodnem pravu, toda tvoj duh ni zrel dovolj, da bi kaj razumel. Pravo, o katerem govoriš, zapoveduje poštenost v boju; nadalje zapoveduje sovražnika pred napadom obvestiti. Ali si ti to storil? Ne. Napadel si nas kot roparje, razbojnike in tatove. In sedaj se čudiš, če te smatramo roparjem. Prišel si k nam, ker si menil, da smo bojazljiveci, ki se boje tvojega spremstva; toda povem ti: ne boš zapustil preje tega prostora, dokler ti jaz ne dovolim. Če skušaš s silo pobegniti, si mrtev v istem trenutku. Stopi s konja in vsedi se k nam. Toda ne pozabi, da zahtevam od tebe uljudnosti, in da je tvoja smrt neizogibna, če se Bebeji drznejo nas napasti.”

Šejk res stopi obotavljajoč s konja, vendar jezno pripomni:

“Moji ljudje me bodo grozno maščevali!”

“Tvojih ljudij in njih maščevanja se ne bojimo, o čemur si se menda že prepričal! Toda bodi pameten in govori v miru o zadevi, ki te je pripeljala k nam. Govori, šejk Gazal Gaboja, toda opusti vsako neuljudnost!”

“Vi ste naši sovražniki, ker ste se združili z Bejati, da nas oropate — — —”

“Motiš, se šejk! Bejati so nas srečali, ko smo prenočevali, in njih šejk Heider Mirlam nas je povabil v svoj tabor in nam obljubil gostoljubnost. Povedal nam je, da je na poti k Džiafom, in mi smo mu vrjeli. Da smo mi slutili o njegovih roparskih nakanah, bi se mu nikdar ne priklopili. Vzel vam je vaše črede, ko smo mi spali, in ko sem opazil njegovo roparsko dejanje, je prišlo do prepira med njim in menoj. Ti si pa med tem napadel tabor in nas preganjal; mi nismo hoteli streljati na vas, in tudi dokazal sem, da smo nedolžni. Ti si nas pa še nadalje zasledoval in nas hotel pogubiti. Ujeli smo tvojega ogleduha, vendar smo milostno postopali z njim. Ti si nas napadel, in prizanesli smo tvojemu življenju. Prišel sem v vaš tabor in rešil svoje tovariše; lahko bi te ustrelil, vendar nisem niti kapljice krvi prelil. Vi ste nas preganjali; ujeli smo tvojega brata, vendar mu nismo niti lasu na glavi skrivili. Pomisli šejk, da nismo bili tvoji sovražniki temveč vedno tvoji prijatelji. V zahvalo si pa prišel k nam z neuljudnimi besedami; nas žališ in tirjaš, da te prosimo odpuščenja, kar se pravzaprav tebi pristoja. Alah bodi sodnik med nami in vami! Mi se vas ne bojimo!”

Šejk me je malomarno poslušal, in ko sem končal še bolj malomarno pripomnil:

“Tvoj govor je zelo dolg, tujec, toda vse, kar si povedal, je lažnjivo in krivično!”

“Dokaži!”

“Dokaz je lahek. Bejati so naši sovražniki. Vi ste bili pri njih, torej ste tudi vi naši sovražniki. Ko so moji ljudje preganjali tvoje tovariše, ste jim postreljali njih konje. Ali je to prijateljstvo?”

“Ali ste bili menda vi prijatelji, ko ste nas preganjali?”

“Ti si me udaril na glavo, da sem zgubil zavest. Najhrabrejšega mojih vojakov si udaril v obraz, da je padel na zemljo kot črv. Ali je to prijateljstvo?”

“Ti si me prvi napadel, torej sem se moral braniti; najhrabrejši

“Ti si me prvi napadel, torej sem se moral braniti; najhrabrejši proti meni sam črv.”

“Tvoji udarci so največja sramota za mojega vojnika; on zahteva tvoje kri!”

“Moji udarci zanj niso sramota temveč čast, ker si mu vseeno dovolil, da se bojuje ob tvoji strani. Če zahteva mojo kri, naj pride sem in me pozove na boj!”

“In včeraj si nam ukradel šest naših najboljših konj. Ali je ta prijateljstvo?”

“Konje sem vam vzel, ker ste nam vi naše postreljali. Vsi tvoji izgovori in očitanja so krivična in brez prave podlage. Mi nimamo niti časa niti volje, da se s teboj nadalje pričkamo. Povej nam kratko, kar zahtevaš, in nato dobiš tudi od mene kratek odgovor!”

Sedaj prične šejk narekovati svoje pogoje:

“Zahtevam, da pridete k mojim vojakom — — —”

“Naprej!” rečem.

“In nam izročite vaše konje, orožje in vse, kar imate pri sebi.”

“Naprej!”

“Možu, kterega si udaril v lice, moraš dati zadoščenje.”

“Naprej! Kaj še družega?”

“In potem greste lahko, kamor hočete.”

“Ali je to vse?”

“Da. Vidiš torej, da sem zelo milosten!”

“In kakšno zadoščenje naj dam možu, ki sem ga udaril?”

“Plačati mu moraš odškodnino, ki jo določimo!”

“Motiš se, šejk! Vi ne dobite ničesar. Mi bomo zahtevali odškodnino, ne vi. Sicer so pa vse tvoje tirjatve skoro blazne. Kako naj plačam možu odškodnino, če mi vi prej pobereite ves denar! Svetujem vam, da nas pustite v miru, ker bo najbolje za vas! Pomisli, da si v moji oblasti!”

“Ali me hočeš umoriti?”

“In sicer takoj, ko pričnejo tvoji vojniki s napadom.”

“Maščevali me bodo, kar sem ti že prej povedal.”

“Ne bodo se maščevali temveč drveli v lastno pogubo. Poglej seni, šejk Gazal Gaboja! V tej puški imam petindvajset krogelj in v tej dve; vsak izmed mojih dveh revolverjev ima šest krogelj in vsaka moja pištola za pasom lahko dvakrat ustrelji; torej lahko ustrelim triinštiridesetkrat zaporedoma, ne da bi basal. Moji tovariši imajo tudi dobro orožje, in nahajamo se na mestu, kamor more priti hkrati le posamezen sovražnik. Vsi tvoji ljudje bi v boju padli, ne da bi enega nas v pest dobili. Poslušaj moj glas in glas svojega brata: Pusti nas v miru!”

“Ali naj se mi moji vojniki smejejo in me zasramujejo? Zakaj lažeš, da imaš petindvajset krogelj v eni puški. Zakaj govoriš neresnico?”

“Jaz ne lažem. Naši orožni kovači so bolj prebrisani kot vaši. Pogledaj si puško!”

Pokažem mu napravo pri svoji brzostrelki in pri revolverjih; viden znak začudenja opazim na šejkovem obrazu.

“Alah je mogočen!” mrmra. “Zakaj ni podelil svojim vernikom umešnosti izdelovati enake puške?”

“Ker bi zlorabili orožje. Alah je dober in moder; on podeli brzostrelke samo kristijanom, ki jih rabijo šele tedaj, ko jim poide potrpežljivost. Povej, kaj si sklenil!”

“Gospod, videl sem tvoje orožje, ki je strašno, vendar se te ne bojim. Vendar se vas hočem usmiliti, če mi izročite, kar sedaj zahtevam.”

“In kaj zahtevaš?”

“Onih šest konj, ki ste jih nam ukradli in tvojega vranca. In poleg tega mi izroči tudi svojo brzostrelko s petindvajsetimi krogeljami in oba revolverja; to je vse, kar zahtevam!”

“Konj ti ne dam, ker si ukazal naše postreliti; tudi mojega vranca ne dobiš, ker je več vreden kot tisoč vaših konj. Orožje potrebujem sam. Da se pa prepričaš, da želim mir, ti hočem izročiti ono orožje, ki sem ga odnesel iz tvojega tabora.”

“Pomisli, tujec, kaj si — — —”

Šejk preneha govoriti, ker zunaj je nekdo ustrelil, dva strela, trije, štirje. Takoj pokličem Angleža.

“Kaj je novega, Sir?”

“Dojan!” odvrne.

Ta beseda me tako elektrizira, da planem po koncu in hitim proti izhodu doline. Res, moj pes je dobil mojo sled in hitel meni nasproti. Kurdje so ga pričeli takoj loviti; žival je bila toliko pametna, da je dirjala v loku, kar ji pa ni mnogo pomagalo. Pes je bil tako slab in utrujen, da so konji Bebejev hitreje dirjali kot on. Nahajal se je v nevarnosti, da da ustrele. Takoj skočim k mojemu konju.

“Šejk Gazal Gaboja, sedaj se lahko prepričaš, kakšno orožje nosi emir iz zapadne dežele. Toda ne gani se s svojega mesta. Ti si moj ujetnik, dokler se nevrnem.”

Po teh besedah pa zajaham konja.

“Kam hočeš, sidi?” zakliče Halef.

“Psa moram čuvati!”

“Jaz grem s teboj!”

“Ostani! Skrbi, da oba Bebeja ne pobegneta!”

Nato pa odjaham ven v veliko dolino ter dajem Kurdom z rokami znamenje, da pustijo psa. Opazili so pač moja znamenja, vendar žival niso nehali preganjati. Tudi pes me zapazi ter zdirja naravnost proti meni. Pri tem pa je moral tik mimo svojih preganjalcev. Na vsak način sem

moral preprečiti, da Kurdje psa ne ustrele. V trenutku zadržim konja. Pomerim in poderem na tla konja dveh Kurdov, ki sta bila psu najbližja. Dojan ostane nepoškodovan, dočim drve Bebeji s krikom proti meni.

Pes skoči k meni na konja ter kaže na vse mogoče načine svoje vese-lje. Vendar mu ukažem, da skoči navzdol, ker me je nadlegoval.

“Buraja, Buraja — sem, sem!” zaslišim kričati šejka, ki je hotel uporabiti to priliko, da uide nevarnemu položaju. Kurdje začujejo njegov klic, spodbodejo konje in vihtijo orožje. Seveda sem bil jaz hitrejši kot Bebeji; baš ko pridem k vhodu, opazim šejka na tleh, in nad njim Halefa in Angleža, ki sta ga skušala zvezati. Njegov brat je pa stal mirno poleg.

“Emir, prizanesi mojim bratom!” me prosi.

“Če hočeš ti šejka čuvati!” odvrnem.

“Gotovo!”

V trenutku skočim s konja in zapovem tovarišem, da se skrijejo za skalo pri vhodu.

“Streljajte samo na konje!” prosim.

“Ali tako držiš svojo besedo, emir?” jezi se Mohamed.

“Šejkov brat nas ni prevaril. Prvi strel torej oddajte na konje, na-
kar vidimo, kaj porečejo Bebeji.”

Vse se je zvršilo s tako naglico, da so se Bebeji že približali na strel-no daljavo v naše zavetišče. Ustrelil sem že dvakrat iz medvedovke ter primem za brzostrelko. Strelil zadonijo, še enkrat in še enkrat.

“Hura, že padajo!” zakliče Anglež. “Pet, osem, devet konj! Yes!”

Anglež je klečal, zdaj se pa dvigne, da puško znova naloži. Tudi Alo, ogljar, je enkrat ustrelil. Ker ni bil previden strelec, je rnil enega iz-med Bebejev; drugi so bili svojih strellov gotovi.

Prvi strelji so naval Kurdov tako dolgo zadržali, da smo puške znova naložili; ko pa drugič ustrelimo, se Kurdje umaknejo.

“Come on — naprej!” kriči Lindsay. “Ven, pobite pasje lovce, bijte, morite!”

Puško prime za cev in hoče res planiti nad Kurde. V zadnjem tre-nutku ga še obdržim.

“Kaj ste obsedeni, Sir?” mu zakličem. “Kaj hočete menda zgubiti svoj patentovani nos? Ostanite, kjer ste!”

“Zakaj? Trenutek je ugoden! Le po njih, master, le po njih!”

“Neumnost! Tu smo varni, zunaj pa ne!”

“Varni? Hm! Torej se vlezite na divan in malo zaspite, master. Ne-umnost, če adute pustimo pobegniti! Well!”

“Le mirni bodite! Ali ne vidite, da se umikajo. Posvetili smo jim dobro, da bodo še dolgo pomnili.”

“Lepo posvetili! Saj so zgubili samo nekaj konj!”

Tu stopi k meni šejkov brat in mi poda roko.

“Emir,” reče, “hvaležen sem ti! Lahko bi umoril toliko ljudij kot je sedaj mrtvih konj, vendar nisi. Kristijan si, vendar Alah te bo-
de čuval!”

“Ali vidiš, da je naše orožje boljše kot vaše?”

“Prepričal sem se.”

“Torej pojdi svojim tovarišem in povej jim!”

“Šel bom. Toda kaj se zgodi s šejkom?”

“Šejk ostane pri nas. Četrť ure ti dovolim, da se pogovoriš s svojimi tovariši. Če se do tedaj ne vrneš, tedaj obesimo šejka na prvo drevo. Nikar ne mikli, da se šalim. Preneumno se mi zdi, da bi se bojeval s trdovratnim sovražnikom.”

“In če prinesem mir?”

“Tedaj šejka izpustimo.”

“In kaj ukreneš radi njegovih zahtev?”

“Šejk ne dobi ničesar.”

“Tudi svoje puške in revolverje ne?”

“Ne. On je kriv napada, katerega smo pravkar odbili; od mene ne more pričakovati prizanašanja. Mi smo zmaganci, ti pa naredi, kar hočeš!”

Mož odide k Bebejem, jaz pa zapovem tovarišem, da nabašejo vse puške in revolverje. Pes je ležal pri mojih nogah in veselja cvilil, dasi mu je vsled utrujenosti visel jezik iz gobca.

“Kaj misliš, emir,” vpraša Amad el Gandur; “ali je pes stražnika umoril, pri katerem smo ga pustili?”

“Ne vrjamem. Najbrž je moža zapustil, ker je predolgo ležal na njem. Čuval je pri njem celo popoldne in celo noč; uboga žival je grozno trudna. Halef, daj mu jesti! Vode dobi šele pozneje.”

Šejk leži zvezan na tleh in ne spregovori besedice; toda s pogledom je opazoval vse naše delo. Na obrazu sem mu bral, da ne postane nikdar naš prijatelj.

Z napetostjo smo pričakovali, kakšen odgovor nam prinese šejkov brat. Bebeji so sedeli tesno vsaksebi in se burno posvetovali. Konečno se vrne naš sel.

“Gospod, prinašam vam mir,” reče.

“Pod katerim pogojem?”

“Brez pogojev.”

“Tega nisem pričakoval. Videl sem, da si zelo govoril v naš prid, za kar se ti lepo zahvaljujem!”

“Poslušaj me gospod, predno se zahvaljuješ! Prinašam ti sicer mir, toda tudi vi ne smete Bebejem staviti nobenih pogojev.”

“Ah! Oni imenujejo to mir! Dobro, torej se tudi jaz zavarujem. Povej Bebejem, da vzamem njih šejka kot talnika s seboj.”

“In kako dolgo ga obdržiš v svoji oblasti?”

“Dokler se mi bo zljubilo; tako dolgo, dokler nisem prepričan, da nas ne preganjate. Nato ga pa izpustim na svobodo.”

“Vrjamem ti, gospod. Dovolj mi, da povem tvoje besede mojim vojnikom.”

“Da, le pojdi tja in zapovej jim, da se umaknejo do onih gor, ki omejujejo dolino. Takoj pa ko opazim, da nas preganjajo, umorim njih šejka.”

Mož odide, in kmalu zapazimo, da se vsi Bebeji, na konjih in pešnikajo proti severu. Sam šejkov brat se pa vrne k nam, da odpelje svojega konja.

“Emir,” reče, “bil sem tvoj ujetnik; ali me hočeš spustiti?”

“Da. Ti si moj prijatelj. Vzemi revolverje svojega brata. Ne njemu, temveč tebi jih vračam. Puška pa ostane last onega moža, kteremu sem jo posodil.”

Šejk v brat ostane pri nas, dokler nismo šejka zvezanega posadili na konja in se pripravili na odhod. Nato pa mi ponudi roko.

“Zdravstvuj, gospod! Alah blagoslovi tvoje roke in noge. S seboj vodiš moža, ki je tvoj in moj sovražnik, in vendar ga priporočam tvoji dobrotljivosti, ker je sin mojega očeta.”

Še dolgo gleda za nami, dokler nismo zginili; šejk svojega brata niti pogledal ni; bil sem prepričan, da je postal njegov smrtni sovražnik.

Konje obrnemo proti jugu. Halef in Alo sta jahala ob strani šejka; med potjo smo le malo govorili; opazil sem na obrazih svojih tovarišev, da niso odobraval moje mnenje tekom zadnjih dni. Sicer mi nihče črnil niti z besedico, vendar sem bral na njih pogledih in očeh nezadovoljnost. Njih molčečnost mi je zelo presedala; raje bi videl, da bi vsak odkritosrčno povedal svoje mnenje. Tudi narava, v kateri smo se baš nahajali, ni bila prijazna. Jahali smo po strmih, pustih gorskih klečeh, skozi temne soteske; zvečer je postalo mrzlo in vetrovno kot po zimski; tudi noč, ko smo prenočili, med dvema ogromnima skalama, ni zboljšala našega občevanja.

Malo pred jutranjo zoro vzamem v roke puško in se napotim v gozd, da ustrelim kako zverjad za hrano. Po dolgem iskanju se mi posreči ustreliti suhega jazbeca, katerega prinesem kot edini plen v tabor. Pogled, katerega sem takoj po povratku opazil v Halefovih očeh, mi je pričal, da se je za časa moje odsotnosti v taboru nekaj pripetilo. Da zvem za dogodek, mi ni bilo treba dolgo čakati; komaj se vsedem, že pride k meni Mohamed Emin:

“Emir, kako dolgo bomo Bebeja še vlačili s seboj?”

“Če hočeš z menoj dalj časa govoriti, tedaj ukaži, da prepeljejo ujetnika na drugo mesto, ker sicer bo poslušal najin razgovor, ker je več arabščine,” mu odvrnem.

“Alo naj ga čuva med tem časom.”

Ujetega šejka res odpeljem na samotno mesto, kjer ga izročim varstvu našega vodnika. Ko mu priporočim, da ne obrne svojega pogleda od njega, se vrnem k Mohamedu.

“Nihče naju ne posluša,” začne Mohamed Emin, “in svoje vprašanje, kako dolgo nameravaš še vlačiti s seboj šejka, ponavljam še enkrat.”

“In zakaj vprašuješ?”

“Ali nisem menda upravičen, efendi?”

“Pravico imaš, ktere nečem oporekati. Hotel sem ga obdržati pri sebi, dokler ne bi bil prepričan, da nas njegovi vojniki več ne preganjajo.”

“In kedar se prepričaš, da smo varni?”

“V kratkem času; mi jahamo naprej do poldne; nato pa vi poiščete na pripravnem mestu nočno taborišče, jaz pa jaham nazaj in prepričam bom, da dobim sled Bebejev, če nas preganjajo. Jutri predpoldne sem pa zopet pri vas.”

“Ali je sovražnik vreden tolikega truda?”

“On ni vreden, toda naša varnost zahteva tolike previdnosti.”

“Zakaj pa ne olajšaj nam in sebi svoje varnosti?”

“Na kakšen način?”

“Ti veš, da je šejk naš sovražnik?”

“Celo hudoben sovražni je.”

“Ki nas je vedno zalezoval, da nas usmrti.”

“Gotovo.”

“Ki nas je celo izdal, ko je bil v naši oblasti; poklical je k sebi svoje ljudi, ko si ti zapustil dolino, da braniš psa.”

“Imaš prav, Mohamed Emin.”

“Po postavah Šamarjev je zaslužil večkratno smrt.”

“Kaj veljajo postave Šamarjev v tem kraju?”

“Vseposod, kjer Šamar lahko sodi.” (Šamar je mogočen rod Arabcev, h katerim je tudi Mohamed Emin pripadal.)

“Aha, torej hočete ujetnika obsoditi? — Kakor slutim ste se glede sodbe že zjedini! In kaj ste sklenili?”

“Obsodili smo ga na smrt.”

“In zakaj obsodbe že niste zvršili?”

“Ker ti nisi bil navzoč, emir.”

“Torej nimate poguma obsodbe brez mene zvršiti; toda pogumni ste dovolj, da sodite ujetnika brez mene! Ah, Mohamed Emin, zašel si na napačna pota, ker jetnikova smrt bi bila tudi tvoja.”

“Kaj misliš s temi besedami?”

“Mohamed Emin, tu sedi moj prijatelj David Lindsay-bej in tu moj hrabri hadži Halef Omar. Meniš, da bi tebi moja prijatelja dovolila, jetnika brez moje vednosti usmrtiti?”

“Branila gotovo ne bi, ker vesta, da sva jaz in moj sin močnejša kot sama.”

“Res je, da sta vidva najhrabrejša sinova Hadedinov, toda pomisli, da tudi Lindsay in hadži Halef še nikdar nista čutila strahu v sebi. Kaj meniš, kaj bi naredil jaz, ko bi ob svojem povratku opazil, da ste ujetnika umorili brez moje vednosti?”

“Dejstva bi ne mogel spremeniti.”

“Res je, toda tudi vaša smrt bi bila zapečaten. Utaknil bi pred teboj in tvojim sinom nož v zemljo in bi se z vama bojeval kot maščevalec onega, ki je bil umorjen. Alahu samemu je znano, če bi se vama posrečilo mene premagati.”

“Emir, molčimo raje o tem. Saj vendar vidiš, da smo te prej vprašali, predno smo hoteli sodbo izvršiti. Šejk je zaslužil smrt; posvetujmo se torej, kaj zasluži za svoje izdajstvo; radi bi slišali tudi tvoje mnenje!”

“Posvetovali? Ali ne veste, da sem obljubil njegovemu bratu, da takoj spustim šejka, ko se prepričam, da nas njegovi vojniki ne zasledujejo?”

“Obljubil si prehitro. Obljubil si, ne da bi nas vprašal. Kaj si morda naš zapovednik, ker si prilastuješ nekako poveljstvo nad nami?”

Mohamed mi je vrgel v obraz očitane, ktereга nisem pričakoval. Molčim nekaj časa, da pomislim, nato pa odvrnem:

“Prav imate, ko trdite, da sem sempatja ravnal po svoji volji. Vendar se to ni zgodilo, ker sem sebe smatral vašim zapovednikom, temveč iz drugih vzrokov. Vi ne razumete kurdskega jezika, torej sem skoro vedno sam govoril za vas. Ali naj vas pri vsakem vprašanju, pri vsakem odgovoru vprašujem za svet? Ali ima človek čas se posvetovati s svojimi tovariši, ki ne razumejo jezika dežele, kjer se nahajajo, pri vsakem važnem dogodku, ko je treba hitrega dejanja? Ali ni bilo vedno koristno, če ste storili tako kot sem vam svetoval?”

“Odkar smo se sešli z Bejati je bil tvoj nasvet vedno pogubonosen.”

“Ne vem če je res, dasi se nečem z vami prepirati. Jaz nisem Alah, temveč človek, ki se lahko zmoti. Dosedaj ste mi radovoljno prepustili vodstvo, ker ste mi zaupali; ker je pa vaše zaupanje v mene zginilo, odstopam od svojega mesta. Mohamed Emin, ti si najstarejši med nami; ti prevzemi čast našega vodje!”

Tovariši niso pričakovali kaj takega; toda zadnji stavek je imel v sebi preveč časti za Mohamed Emína, da bi jo slednji odvrnil od sebe.

“Ali si govoril iz prepričanja, emir? In res meniš, naj postanem jaz vodja našega oddelka?”

“Da, ker si moder, močan in hraber.”

“Hvala! Toda kurdskega jezika ne morem govoriti.”

“Jaz rad prevzamem službo tvojega tolmača.”

“Sicer pa,” dodenem še, “pridemo kmalu v kraje, kjer se govori arabsko.”

“Ali so tudi ostali zadovoljni s tem predlogom?” vpraša Mohamed Emin.

“Hadži Halef stori, kar mu jaz rečem, in Angleža hočem takoj vprašati.”

Ko razložim Angležu ves položaj, reče suhoparno:

“Ne bodite neumni, Sir! Sem že zdavnej opazil, da Hadedine srce tišči. Mi smo kristijani in smo njim veliko prečloveški. Well!”

“Zadeli ste pravo, master. Vprašam vas le, če pripoznate šejk Mohamed Emína kot našega vodja?”

“Yes, če so mu pota znana. Sicer pa k vragu z vodjem. Sem Englishman in delam, kar hočem!”

“Ali naj mu povem vaše mnenje?”

“Povejte mu, in radi mene mu tudi povejte še kaj družega. Jaz sem zadovoljen, če prevzame vodstvo naša gorila, ogljar Alo.”

Nato se obrnem k Mohamed Eminu in mu rečem:

“David Lindsay-bej je zadovoljen. Njemu je vseeno, kdo je poveljnik, ti ali ogljar Alo. On je emir iz Inglistana in dela, kar se mu poljubi.”

Šejkov obraz se potemni.

“Kdor v mene zaupa, bo zadovoljen z menoj,” odvrne. “Toda govorimo o ujetem Bebeju. Zaslužil je smrt. Ali naj ga ustrelimo ali obesimo?”

“Živi naj. Povedal sem ti že, da sem zastavil svojo besedo za njegovo življenje.”

“Emir, tvoja beseda ne velja več, ker sem jaz poveljnik. Kar reče poveljnik se mora zgoditi!”

“Kar reče poveljnik, se zgodi šele tedaj, če so vsi zadovoljni. Jaz ne pripustim, da se prelomi moja beseda.”

“Efendi!”

“Šejk Mohamed Emin!”

Tu potegne mali hadži Halef Omar svoje pištole izza pasa in me vpraša:

“Sidi, ali želiš, da pošljem enemu izmed nas krogeljo v glavo? Pri Alahu, če rečeš, takoj spolnem svojo grožnjo!”

“Hadži Halef Omar, vtakni svoje orožje za pas, ker smo prijatelji, dasi so Hadedini pozabili na prijateljstvo,” odvrnem mirno.

“Gospod, mi nismo pozabili,” odvrne Amad el Gandur, šejkov sin; “toda pozabiti ne smeš, da si kristijan v družbi pravovernih mosleminov. Tu veljajo postave kurana, in kristijan nas ne sme zadrževati. Branil si že brata ujetega šejka; njega samega ti pa ne izročimo. Zakaj si nam vedno zapovedoval naj streljamo na konje? Ali smo morda dečki, ki rabijo orožje za igračo? Zakaj prizanašamo izdajalcu? Nauk, po katerem se ti ravnaš, ti lahko vzame tvoje življenje!”

“Molči, Amad el Gandur, ker si še deček, dasi nosiš ime junaka. Spoznaj prej može, predno govoriš!”

“Gospod,” zakliče jezno, “jaz sem mož!”

“Ne, ker če bi bil mož, bi vedel, da slednji svoje besede nikdar ne sme prelomiti.”

“Saj ne prelomiš svoje besede, ker bomo mi Bebeja kaznovali in ne ti.”

“In jaz prepovedujem!”

“In jaz zapovedujem!” zakliče šejk Mohamed Emin, ko jezno vstane.

“Ali ti zapoveduješ tukaj?” ga vprašam.

“Morda ti prepoveduješ?” mi odvrne.

“Da. Moja zastavljena beseda me sili k temu.”

“Tvoja beseda pri nas ne velja. Mi se ne pustimo več vladati od moža, ki ljubi naše sovražnike. Pozabil si, kar sem ti dobrega storil. Sprejel sem te kot gosta, ko si prišel k meni; dal sem ti celo konja, ki je vreden pol mojega življenja. Ti si nehvaležen!”

Čutil sem, kako mi je šinila kri v lice; roka je že grabila po bodalu za pasom, vendar se premagam.

“Vzemi svojo besedo nazaj, Mohamed Emin,” odvrnem narobe in vstanem.

Halefu pomigam, nato pa odkorakam proti mestu, kjer je ležal zvezani šejk s svojim čuvajem. Tam se vsedem. Na preteče minuta, že je Anglež pri meni.

“Kaj pa je, master?” vpraša. “Zounds, kaj se jokate? Človek, povejte mi, koga naj ustrelim ali zakoljem!”

“Onega, ki se dotakne tega ujetnika.”

“Kdo je tako predrzen?”

“Hadedini. Šejk Mohamed Emin mi je očital, da sem nehvaležen. Njegovga vranca mu hočem izročiti nazaj.”

“Vranca? Kaj ste znoreli, master, da izročate nazaj tako žival, ko je že tako dolgo vaša last? Upam, da se premislite!”

Tu pride k meni Halef in pripelje dva konja; eden je bil njegov, drugi je bil pa odveč, ker sem Bebejem vzel šest konj. Tudi moje sedlo je bilo na njem, katerega je Halef vzel s hrbta vranca. Mojemu Halefu stopijo solze v oči, in njegov glas se mu trese, ko spregovori:

“Prav si naredil, gospod. Hadedina je obsedel šejtan. Ali naj vzamem bič, da mu ga izženem?”

“Odpustil sem mu vse. Podajmo se na pot!”

“Sidi, kaj storimo, če skušajo Bebeja umoriti?”

“V istem trenutku jih postreljamo.”

“Prav in pravično. Alah naj kamenja lopove!”

Ujetnika privežemo na konja in zasedemo naše živali; jaz seveda ne vranca temveč konja, ki mi ga je privedel Halef. Nato pa jahamo mimo Hadedinov, ki sta še sedela na travi. Mislila sta, da se udamo. Ko pa vidita, da nameravam res odpotovati, skočita oba po koncu.

“Emir, kam si namenjen?” vpraša Mohamed Emin.

“Stran,” odvrnem kratko.

“Brez nas?”

“Kakor se vam ljubi!”

“Kje je vranec?”

“Tam, kjer sem ga pustil.”

“Mašalah, saj je vendar tvoj!”

“Vračam ga tebi. Salama — Alah ti podeli mir!”

Konja spodbodem z ostrogami in v diru odjahamo naprej. Komaj pa se oddaljimo dobro miljo, že prideta oba Arabca za nami. Amad el Gandur je jahal vranca in peljal svojega konja za uzdo. Sprevidel sem, da bi konja sam rad obdržal; torej mi je bilo nemogoče, da ga še kdaj vzamem nazaj.

Mohamed Emin se pridruži meni, dočim zaostane njegov sin za našim spremstvom.

“Določili smo, da sem jaz poveljnik, emir!” začne Mohamed.

“Mi potrebujemo vodnika, pa ne tirana!”

“Bebeja hočem kaznovati, ker je mene in mojega sina ujel. Kaj sem pa tebi storil žalega?”

“Mohamed Emin, zgubil si ljubezen in spoštovanje treh mož, katero si do danes užival; trije možje so za tebe in za tvojega sina zastavili svoje življenje in bi ga še danes.”

“Efendi, oprosti!”

“Saj nisem jezen.”

“Vzemi vranca!”

“Nikdar!”

“Kaj hočeš mene starca kaznovati in zasramovati mojo sivo brado?”

“Ravno tvoja starost in tvoji sivi lasje bi ti morali povedati, da jeza ni nikdar dobra.”

“Ali naj se menda med otroci Hadedinov pripoveduje, da je bilo šejku Mohamed Eminu vrnjeno darilo, ker ni bil vreden da ga podari?”

“Govorilo se bode!”

“Emir, grozovit si, ker mečeš sramoto na mojo sivo glavo.”

“Ti sam si me sramotil. Bil sem tvoj prijatelj in ljubil sem te; tudi danes ti odpuščam. Vem kakšna sramota te čaka, ko se vrneš k svojim in pripelješ s seboj vranca; rad bi ti pomagal, toda ne morem.”

“Prav lahko, samo vranca sprejmi nazaj.”

“Rad radi tebe in tvoje časti, toda postalo je že nemogoče. Ozri se!”

Šejk pogleda nazaj, vendar zmaje z glavo.

“Ne vidim ničesar. Kaj si menil s svojimi besedami, emir?”

“Ali ne vidiš, da ima vranec že novega lastnika?”

“Razumem te, efendi. Amad el Gandur hoče takoj razjahati.”

“Toda konja ne vzamem več. Tvoj sin je položil nanj svoje sedlo in ga zajahal; to je znamenje, da ste ga sprejeli od mene nazaj. Da si ga pripeljal tako nazaj kot sem ga pustil pri tebi, bi bil prepričan, da sva prijatelja in ti bi bil oproščen sramote. Amad el Gandur mi je očital, da sem kristijan in se ravnam po svojih naukih; dobro torej, on je moslem, pa ne posluša naukov svoje vere; zajahal je konja, ki je nosil kristijana. Pripoveduj vernikom, ktere srečaš med „potjo!”

“Alah il Alah! Kako sem se zmotil!”

Smilil se mi je stari šejk, vendar mu nisem mogel pomagati. Ali naj se sam osramotim, da prihranim njemu sramoto? Ne? Kar razumeti nisem mogel, kak satan je oba Arabca tako hipoma popadel. Osebnost me gotovo nista sovražila. Morebiti sta se skrivaj že dalj časa nad menoj jezila, in njih jezo sem še pospeševal, ko sem s sovražnikom vedno milo postopal. Prizanašanje napram Bebeju je bila pa iskra, ki je vnela streho. Dasi me je zguba vranca neizrečeno bolela, vendar svojega mnenja napram krvičelnim Arabcem nisem hotel spremeniti.

Dolgo časa jaha Hadedin tiho poleg mene. Konečno pa me boječe vpraša:

“Zakaj se tako dolgo jeziš, emir?”

“Jezim se ne, šejk; toda žalosti me, ker želi tvoje srce po krvi onega, kteremu je tvoj prijatelj oprostil.”

“Dobro; torej hočem poravnati svojo napako.”

Mohamed se obrne. Za menoj je jahal Halef z Angležem; za Angležem Alo z ujetnikom in zadnji Amad el Gandur. Nazaj nisem pogledal, ker sem menil, da hoče šejk govoriti s svojim sinom; tudi Halef in Lindsay se ne ozreta. Šele tedaj pogledam za svoj hrbet, ko začujem glasni klic Hadedinov:

“Jahaj k svojim, ker si prost!”

Prvi pogled me prepriča, da je Mohamed Emin prerezal vezi ujetnika, ki je takoj odjahal.

“Šejk Mohamed, kaj si učinil?” zakriči Halef.

“Thunder-storm, kaj počenja ta človek!” jezi se tudi Anglež.

“Ali sem prav naredil?” vpraša Mohamed Emin.

“Ravnal si kot deček!” mu odvrnem ježno.

“Spolniti sem hotel tvojo željo,” se opravičuje.

“Kdo ti je povedal, da želim ujetnika takoj oprostiti? Zgubili smo talnika in zopet smo v nevarnosti.”

“Alah isaster — Bog mu odpusti!” zakliče Halef. “Pojdimo ga loviti!”

“Ne dohitimo ga več,” rečem; “naši konji so slabši kot je njegov; same vranee je hitrejši.”

“Amad za njim!” zapove šejk Mohamed Emin. “Pripelji ga živega ali mrtvega!”

Amad obrne vranca in odjaha. Komaj pa se oddalji petsto korakov, ko se njegov vranec brani dalje dirjati; vendar Amad se ni dal takoj iz sedla vreči. Tudi mi jahamo za Amadom, ki je pravkar zginil za nekim ovinkom. Kmalu ga pa zagledamo, kako se v daljavi kakih tisoč korakov bojuje s plemenitim konjem. Uporabil je vso svojo moč in spretnost, vendar zaman, ker končno vendar pade s sedla. Konj se pa obrne in pri dirja k meni; vsi so se čudili.

“Alah akbar — Bog je velik,” reče Halef; “konju je podelil boljše srce kot ga imajo ljudje. Škoda, sidi, da ti čast ne dovoljuje ga sprejeti nazaj.”

Hadedin je precej težko padel, vendar poškodoval se ni.

“Ta vranec je satan!” reče. “Prej me je vedno rad nosil na svojem hrbtu.”

“Pozabil si, da je bil pozneje moj,” mu rečem, “in jaz sem konja tako naučil, da nosi samo onega, kojemu jaz dovolim.”

“Satana nikdar več ne zajaham.”

“Pametno bi bilo, da bi ga že prej pustil v miru. Da sem jaz sedel na njem, nam bi šejk Gazal Gaboja ne bi pobegnil.”

“Zajahaj in pojdi za Bebejem!” prosi Mohamed Emin.

“Ne žali me, šejk!”

“Torej naj Bebe pobegne?”

“Po tvoji krivdi.”

“Grozno!” toži Anglež. “Neumnost! Zelo neprijetno! Yes!”

“Kaj začnemo, sidi?” vpraša Halef.

“Ničesar. Za pobeglim šejkom bi poslal psa, pa mi je predragocen. Vendar čas je, da se posvetujemo.” In ko se obrnem k Hadedinu, mu rečem: “Ali ste se danes zjutraj, ko sem jaz odšel na lov, posvetovali o nameravanem potu v navzočnosti Bebeja?”

Mohamed odlaša z odgovorom, Halef pa reče:

“Da, sidi, govorili so, kam smo namenjeni.”

“Toda arabsko,” se opravičuje Mohamed.

“Pametno vseeno ni bilo. Kaj ste pa govorili?”

“Da hočemo v Bistan.”

“Ničesar drugega? Pomisli vendar! Gre se za vsako besedico, ki ste jo spregovorili. Malenkost, ki jo zamolčite, nam lahko veliko škoduje.”

“Rekel sem, da iz Bistana potujemo lahko v Ahmed Kulvan, najbrž pa v Kizeldsi, da pridemo h Kiupri jezeru.”

“Bil si norec, Mohamed Emin! Prepričan sem, da nas bo šejk Gazal Gaboja preganjal. Ali še vedno misliš, da si sposoben za vodnika in zapovednika?”

“Emir, oprost! Prepričan sem, da nas Bebeji ne morejo več doseči. Pomisli na dolgo pot, katero mora šejk prejahati predno pride do svojih!”

“Misliš? Bil sem pri več narodih, katerih značaje sem spoznal, torej me ne more kdo kar tako preslepariti. Šejkov brat je pošten mož, toda on ni zapovednik Bebejev. Pri njih je dosegel samo naš prost odhod; toda zastavim svojo glavo, da so nam Bebeji skrivno sledili. Dokler je bil šejk v naši oblasti smo bili varni, sedaj pa nam vsak trenutek preti nevarnost. Maščevali se bodo za se in tudi za konje, ki smo jih odvedli.”

“Mi se jih ne bojimo,” tolaži nas Amad el Gandur; “odvedli smo jim šest najboljših konj in več njih postreljali, da nam ne morejo vsi slediti. In če pridejo, jih pa sprejmemo z našimi dobrimi puškami.”

“Rečeno je lahko, toda storjeno ni kmalu. Bebeji so sprevideli, da jih v očitnem boju premagamo; pripravili nam bodo zasado ali pa nas ponoči napadli.”

“Ponoči razpostavimo stražo.”

“Nas je samo šest mož in šest straž rabimo, če se hočemo popolnoma zavarovati pred napadom. Mislimi moramo na kaj drugega.”

Naš vodnik, ogljar se ni udeležil posvetovanja, ker je stal nekoliko vstran od nas. Bil je precej v zadregi, ker se je bal, da mu bodem očitni, ker se Mohamed Eminu ni ustavljal, ko je slednji ujetega šejka izpustil.

“Kako daleč proti jugu jahajo Bebeji?” ga vprašam.

“Do jezera,” mi odvrne.

“Ali jim je okolica dobro znana?”

“Seveda. Vsako goro in vsako dolino med Dergecinom in Miekom poznajo tako dobro kot jaz.”

“Torej moramo spremeniti pot, po kateri smo prvotno namenili jahati. Proti zapadu ne smemo. Kako daleč je od tukaj proti vzhodu do glavne točke Zagros gorovja?”

“Osem ur, če bi lahko po zraku jezdili.”

“In po zemlji?”

“Ne vem natančno. Bolj spodaj mi je znan neki prelaz. Če jahamo proti vzhodu, lahko prenočimo v varnem gozdu, in pridemo jutri do opoldne do Zagros gorovja.”

“Tam je že perzijska meja, če se ne motim?”

“Da, v bližini meji Kurdistan na Perzijo.”

“Ali so tam Kurdje rodu Džiaf?”

“Da, in zelo bojeviti so.”

“Morebiti nas prijazno sprejmejo, ker nismo njih sovražniki. Tudi je mogoče, da nam bo koristilo ime šejka Heider Mirlama. Pelji nas k prelazu, o katerem si govoril. Mi jahamo proti vzhodu!”

Z ogeljarjem sem govoril kurdsko; tovarišem pretolmačim, kar sem sklenil, in vsi mi pritrdijo. Ko je Amad el Gandur vzel drugega konja in ga zajahal, nadaljujemo prekinjeno ježo; Mohamed Emin vodi vranca za uzdo.

Tekom omenjenega pogovora in zamude je minilo precej časa, in bilo je poldne, ko dospemo do prelaza. Nahajali smo se v sredini divjega gorovja; ob prelazu zapustimo našo sedanjo smer poti, ker se obrnemo proti vzhodu. Za seboj smo zakrili vse sledove, da bi nas sovražnik le s skrajno težavo poiskal.

Že čez eno uro opazimo, da se svet zopet prične nižati, in ko vprašam ogeljarja po vzroku, mi pove, da se nahaja med dosedanjim svetom in Zagros gorovjem velika dolžinska dolina.

Prepir, ki je vzbruhnil med nami, je imel tudi svoje posledice; nikomur se med potjo ni zljubilo govoriti, in na vseh obrazih sem bral nekako pobitost. Vranca niti pogledati nisem smel. Sicer moj novi konj ni bil slabič, vendar z Rijem se niti primerjati ni dal. Seveda sem mu iz srca privoščil, ker ni nosil na hrbtu nobene teže in prosto tekal poleg Mohamedovega konja.

Proti večeru pridemo do gozda, kjer sklenemo prenočiti. Med potjo nismo opazili živega krsta, pač pa mnogo divjačine, ki nam je nudila dobro večerjo. Tudi pri jedi smo molčali vsi; vsak je skušal, da se čimprej vleže, k počitku.

Imel sem prvo stražo in sedel nekoliko vstran od tovarišev. Tu se priplazi k meni Halef, se skloni nad menoj in zašepeta:

“Sidi, tvoje srce je žalostno; toda ali ti je konj ljubši kot tvoj hadži Halef Omar?”

“Ne, Halef. Za tebe bi dal deset in še več enakih konj.”

“Torej potolaži se, sidi, ker jaz sem pri tebi in ostanem pri tebi.”

Roko položi na prsa ter se vleže poleg mene.

D drugega jutra nadaljujemo spočiti našo pot; skazalo se je, da je bil Alo dober vodnik; že pred poldnevom se pojavijo pred nami Zagros gore; utrujenim konjem privoščimo nekoliko počitka. Utaborimo se v dolini, kjer smo menili, da smo popolnoma zavarovani. Konje spustimo na pašo, sami se pa vležemo v svežo, visoko travo, ki je bila kaj sočnata, ker je dolino napajal miren potoček z obilo vodo.

Lindsay leži poleg mene. V roko vzame kost, katero kaj skrbno gloda in mrmra nekaj neumevnega. Bil je slabe volje.

Hipoma se vzravna kvišku in pokaže z roko proti smeri, kterej sem kazal hrbet. Obrnem se in opazim tri može, ki so se nam približevali. Na sebi so imeli le slabo obleko brez pokrivala in obuvala; vsak je nosil s seboj nož, a drugega orožja nisem opazil. Radi teh slabičev pač ni bilo treba prijeti za orožje. Ko pridejo do nas, obstanejo in spoštljivo pozdravijo.

“Kdo ste?” jih vprašam.

“Kurdje smo rodu Mer Mamali.”

“In kaj delate v tem kraju?”

“Živimo v krvnem maščevanju ter smo pobegnili, da pri drugemu rodu iščemo zavetja in pomoči. Kdo ste pa vi, gospod?”

“Tudi popotniki.”

“In kaj delate tukaj?”

“Počivamo.”

Govornik kar nič ni zameril, ker sem mu kratko odgovarjal; po kratkem premisleku me vpraša:

“V tej vodi je mnogo rib. Ali dovoliš, da jih nekaj polovimo?”

“Saj nimate niti mreže niti trnkov!”

“Mi jih kar z rokami lovimo.”

Tudi jaz sem v vodi opazil več lepih postrv, in ker sem bil radoveden, kako se ribe z rokami lovijo, rečem:

“Povedali smo vam, da smo tuji v teh krajih; ribarjenja vam ne moremo zabraniti.”

Neznanci začnejo takoj z nožmi rezati travo. Ko so jo imeli že precej, znosijo na kup precej kamenja, da zajeziijo del potoka. Ko se voda odteče, ostane na dnu struge precej rib. Ker me je stvar zanimala kakor tudi moje tovariše, primemo sami za delo. Nalovili smo precej, in ker so nam polzke ribe vedno uhajale iz rok, smo posvečevali več pozornosti lovu kot tujim možem, ko naenkrat zakriči naš vodnik:

“Gospod, pazi, možje kradejo!”

Hipoma se ozrem in opazim vse tri adute sedeti na naših konjih; eden izmed njih je odvedel celo vranca, drugi mojega rjavca in tretji Lindsayevega najboljšega konja. Predno se zavemo, kaj se je zgodilo, so bili že precej daleč!

“All devils, moj konj!” zakliče Lindsay.

“Alah kerim — Bog bodi milosten, vranec, krasni vranec!” kriči Mohamed Emin.

“Za njimi!” rjovi Amad el Gandur.

Med vsemi ostanem miren edini jaz. Opraviti nisimo imeli s konjskimi tatovi niti z bogve kako prebrisanimi ljudmi, ker sicer bi nam pobrali vse konje.

“Stojte, čakajte!” zakličem. “Mohamed Emin, ali priznaš, da je vranec tvoj?”

“Da, emir.”

“Dobro! Nazaj ga ne sprejemem več, toda posodiš ga lahko za trenotek. Ali mi ga izročiš za nekaj minut?”

“Saj so ga vendar odpeljali!”

“Povej hitro, če ga posodiš?”

“Da, emir.”

“Torej jahajte ali pojdite počasi za menoj!”

V trenutku skočim na prvega konja in drvim za tatovi. Kar sem pričakoval, se je zgodilo; nekaj sto korakov pred menoj, je visel eden Kurdov na hrbtu vranca, ki je skakal kot divji. Še nisem prišel popolnoma v njegovo bližino, ko zleti Kurd s sedla. Vranec se vrne ter obstoji pri meni. Takoj ga zajaham, pustim družega konja na mestu in drvim za ostalima tatovoma.

Medtem se je pa Kurd pobral s tal in skušal pobegniti. Ko dirjam s konjem mimo njega, dvignem kopito svoje puške in ga treščim po glavi, da se zvrne na zemljo. Nato pa vzamem laso v roko. Vrancu položim roko med ušesa in zakličem:

“Ri!”

Konj zdirja hitreje kot ptič v zraku. V eni minuti sem že pri prvem jezdecu.

“Stoj! Doli s konja!” mu zapovem.

Adut se ozre, vendar ne obstane, temveč dirja s konjem naprej. Že sem bil z njim v enaki vrsti, ko mu vržem laso za vrat. Mož zdrči na tla, in jaz skočim s konja, da ga rešim lase, katero mu odvežem od vratu, nakar skočim zopet na konja, da ulovim še zadnjega lopova. Tudi njega dobim kmalu v pest. Tudi on pače zadet od lase s konja na tla in se onesvesti. Takoj skočim navzdol in mu prevežem laso okoli telesa; njegov konj je tresoč se po celem telesu ostal miren na mestu.

“To so torej ribe, katere ste hoteli ujeti! Kako se imenuješ?”

Mož molči.

“Kaj si že pozabil govoriti. Ne pričakuj milosti, če molčiš! Kako se imenuješ?”

Adut še vedno molči.

“Torej leži na tleh, da privedemo tudi tvoja dva tovariša.”

Vsedem se poleg njega in čakam, da pridejo tovariši za menoj. V kratkem času se zopet združimo, ko smo dobili nazaj konje, ulovili tatove, in — kar je bilo še najboljšje — Alo je bil tako pameten, da je med tem časom ujete ribe zavil v svoj plašč in jih prinesel s seboj. V zemljo skopljemo luknjo, naredimo ogenj in sprajžimo ribe brez vode in ribje zabele.

Lindsaya se je vsled tega dogodka zopet polotila dobra volja. Toda bolj so se pa "giftali" trije adutje, ki so si privoščili kratko potovanje z našimi konji. Niti kvišku pogledati se niso upali.

"Zakaj ste nam hoteli ukrasti konje?" vprašam enega jetnikov.

"Ker jih kot begunci zelo nujno potrebujemo."

Ta izgovor je bil zelo dober, posebno če pomislimo, da Kurdje konjske tatvine ne smatrajo za zločin.

"Ti si še mlad. Ali imaš stariše doma?"

"Da, in moji tovariši tudi; ta, ki sedi na moji levici, je zapustil celo ženo in otroka."

"In zakaj ne govorita tvoja tovariša?"

"Ker se sramujeta."

"Ti pa ne?"

"Eden ti mora odgovarjati."

"Slab človek nisi, in ker se mi vsi trije smilite, hočem videti, kaj porečejo moji tovariši."

Toda vsi, tudi Halef in Lindsay so šilili v mene, da tatovi morajo biti kaznovani. Lindsay je želel, da bi jih s palicami pretepli, vendar umakne svoj predlog, ko mu razložim, da je pretepanje nečastno, ker smatrajo Kurdje konjsko tatvino za viteški čin.

"Torej ne našeškati," reče. "Well! Torej požgati njih brade! Krasno! Imenitno! Yes!"

Moral sem se sam smejati in tudi drugim omeniti Lindsayev predlog. Vsi mi pritrdijo. Tri može primemo trdo za roke in po preteku dveh minut so imeli vsi "štuce" mesto brade, ktere smo jim zapalili, ne da bi pri tem kaj trpeli. Nihče adutov se ni branil ali spregovoril besedico; ko pa jih spustimo, se skoro ustrašim pogledov, s kterimi so se poslavljali. Čez eno uro se tudi mi podamo na pot. Tu stopi Mohamed Emin k meni in reče:

"Emir, ali mi storiš uslugo?"

"Ktero?"

"Za danes ti hočem posoditi vranca."

Lisjak! Menil je, da se mu bo z njegovim zvitim načrtom posrečilo me z njim zopet sprijazniti ter mi znova podeliti konja.

"Jaz ga ne potrebujem," mu odvrnem.

"Toda vsak trenutek se ti lahko ponudi prilika, da ga rabiš, kot si ga prej."

"Torej te prosim, kadar ga rabim."

"Morebiti niti časa ne boš imel, da bi me prosil. Jahaj ga, efendi, ker ga nihče drug ne more."

"Pod pogojem, da ostane konj tvoja last!"

"Tako naj bode."

Ker sem že nekoliko pozabil na njegova očitanja, mu željo spolnem, seveda v prepričanju, da konja nikdar več ne sprejemem v svojo last. Nisem slutil, da bo prišlo kmalu vse drugače.

TRETJE POGLAVJE.

Mohamed Emin mrtev.

Ker je Zagros gorovje zelo strmo, smo sklenili, da potujemo po dolini, ki je vodila proti jugu. In ko se je solnce že precej pomaknilo proti zapadu, pridemo do osamljene skale, za katero smo dobili toliko varstva, da smo sklenili pri njej prenočiti. Najprvo jahamo okoli in okoli. Bil sem na vrhuncu skale, obrnil okoli vogla — — in bi skoro pogazil mlado kurdsko ženo, ki je nosila mladega fantiča na ramah in se zelo prestrašila. Prav v bližini, ob robu majhnega gozdička je stalo kamenito poslopje, najbrž kakega veljaka.

“Ne boj se,” prosim ženo in ji ponudim roko v pozdrav. “Alah blagoslovi tebe in tvojega lepega dečka! Čegava je ta hiša?”

“Šejka Mahmud Kanzurja.”

“Kterega rodu je šejk Mahmud Kanzur?”

“Rodu Džiafov.”

“Ali je doma?”

“Ne. Šejk pride zelo redko sem, ker ta hiša je njegovo poletno stanovanje. Nahaja se daleč na severu, kjer praznujejo velik praznik.”

“Slišal sem že o tem prazniku. Kdo stanuje za časa njegove odsotnosti v tej hiši?”

“Moj mož.”

“Kdo je tvoj mož?”

“Imenuje se Gibrail Mamras ter je hišni oskrbnik šejkov.”

“Ali nam bo dovolil prenočišče v svoji hiši?”

“Ali ste prijatelji Džiafov?”

“Tujci smo, ki od daleč prihajamo; prijatelji smo vseh ljudij.”

“Torej počakajte! Govoriti hočem s svojim možem.”

Žena odide, mi pa razjahamo. Kmalu pa se nam pridruži mož, kakih štirideset let star. Imel je pošteno, odkritosrčno obličje ter je posebno na mene naredil zelo dober utis.

“Alah blagoslovi vaš prihod,” pozdravi. “Dobrodošli ste, če se vam zljubi prenočiti v naši hiši.”

Vsakemu posebej se prikloni in strese desnico. Ta uljudnost nam je pričala, da smo se nahajali že na perzijskem ozemlju.

“Ali imaš tudi prostor za naše konje?” ga vprašam.

“Prostora in živeža je dovolj. Konji stoje lahko na dvorišču in zobljejo oves.”

Poslopje je bilo zidano v podobi pravokotnika; zadaj je bilo dvorišče in vrt. Ko vstopim v hišo, zapazim, da je razdeljena v dva oddelka; za moške in ženske. Naš gostitelj nas seveda pelje v moški oddelek, ki je bil kakih dvajset korakov dolg in deset širok. Oken ni bilo v sobi; svetloba je prihajala od stropa, ki je bil na posameznih mestih odprt. Pletenje iz bičevja je zakrivalo gola tla. Okoli in okoli štirih sten pa opazim dovolj

naslonjač, ki sicer niso bile visoke, vendar zelo vabljive za osebo, ki je sedela več tednov nevzdržema na sedlu.

Ko se vsedemo po naslonjačah, odpre naš gospodar nekaka vratica v zidu in vpraša:

“Ali imate lastne pipe s seboj?”

Nobenega vprašanja se ne bi bolj razveselil! Kaj je pač prijetnejšega kot popušiti pipico duhana v miru in počitku, posebno, če je človek dalj časa v divjih gorah, kjer se mu ne nudi prilika priti do tobaka. Alo je ostal zunaj pri konjih; nas je bilo torej pet v sobi; pri vprašanju našega gostitelja pa se stegne petdeset prstov in deset rok proti možu in proti pipam in v zboru odgovorimo vsi hkrati: “Da!”

“Torej dovolite, da vam ponudim tobak!”

Kmalu prinese dolgo pogrešano zelišče. Alah il Alah, še enkrat Alah! Tobak je bil one vrste, kot se ga dobi le v okolici Basirana, na severni meji perzijske puščave Lut. V trenutku so pipice nabasane, in komaj se dvignejo prvi oblaki dima v zrak proti stropu, že pride tudi gostiteljeva žena, ki nam ponudi okrepečujoče pijače, v podobi sladko dišeče kave, kot jo imajo samo v Perziji. Bil sem tako zadovoljen in vesel, da bi v tem trenutku ne samo enega temveč deset, dvajset vrancev vzel od Mohameda, če bi mi jih ponudil; jezil sem se le, ker sem danes toliko časa zgubil pri lovu rib. Tak je človek vedno — suženj trenutka!

Ko spijem tri ali štiri škudelice kave, stopim s prižgano pipo na dvorišče, da pogledam za konji. Ogljar zagleda mojo pipo, in izza njegove brade, kjer sem slutil, da se nahajajo njegova usta, začujem tako poželjivo mrmranje, da hitim takoj v hišo, da preskrbim tudi za našega vodnika nekoliko tobaka. Ko mu ga prinesem, ga vtakne v — usta mesto v pipo. Imel je pač drug okus kot mi.

Zidovje okoli dvorišča je bilo precej visoko, da so bili konji popolnoma varni takoj, ko se zapro vrata pri vhodu. Zadovoljen se vrnem v sobo, kjer se je gospodar že pogovarjal arabsko z mojimi tovariši. Kmalu prinese gospodinja v sobo nekaj papirnatih svetilk, ki so razprostrale prijetno pol-svetlobo; za tem pa dobimo večerjo, večinoma mrzlo perutnino in riž.

“V tej okolici mora biti precej ptičev,” pripomni Mohamed Emin.

“Zelo veliko,” odvrne Mamras. “Jezero ni daleč od tukaj.”

“Ktero jezero?” vprašam.

“Zeribar.”

“Ah, jezero Zeribar, na katerega dnu leži pogreznjeno mesto greha, ki je bilo zidano iz čistega zlata?”

“Da, gospod. Ali si že slišal o tem mestu?”

“Mestni prebivalci so bili tako brezbožni, da so zasramovali Alaha in njegovega preroka; tu je poslal Alah nad nje potres, ki je požrl celo mesto.”

“Govoril si resnico. Ob gotovih dnevih, kdor se vozi po jezeru, vidi v globočini zlate kupole mošej in zlate hiše, ki se leskečejo; in kdor je

od Alaha posebno blagoslovljen, sliši celo glas velikega duhovna, ki kliče iz minareta: "Hai aal el salah — pripravite se k molitvi!" In potem lahko vidi, kako pogreznjeni hite v mošeje, kjer molijo, dokler se ne spokorijo dovolj za svoje grehe."

"Ali si jih že videl in slišal?"

"Ne, toda oče moje žene mi je pripovedoval. Rihbaril je po jezeru in je bil priča vsega, kar sem ti pripovedoval. Toda dovolite, da zaprem hišna vrata. Gotovo ste trudni in si želite počitka."

Mož odide in kmalu čujemo, kako zaškripljejo vrata v tečajih.

"Master, priden adut!" reče Lindsay.

"Gotovo. Ni nas vprašal po naših imenih, niti kam gremo in od kod smo prišli. To je pravo orientalsko gostoljubje."

"Bom plačal, dobro plačal! Well!"

Ko se vrne gospodar v sobo, nam prinese podvzglavnike in preproge.

"Ali stanujejo v tej okolici med Džiafi tudi Bebeji?" ga vprašam.

"Le malo. Džiafi in Bebeji niso prijatelji. Bebeji so najdivjevši roparji; slutimo, da se pripravljajo na napad. Raditega so Džiafi s svojimi četami odšli."

"In ti si ostal?"

"Ker mi je moj gospod zapovedal."

"Toda roparji lahko pridejo in ti vse odnesejo."

"Dobili bodo samo zidovje in ničesar drugega."

"In ti zapadeš njih maščevanju."

"Tudi mene ne bodo dobili v pest. Jezero je obdano z bičevjem in močvirjem. Tam so skrivališča, ki jih ne izvoha noben tujec. Toda dovolite, da odidem, ker vas nečem motiti pri vašem počitku."

Ali ostanejo vrata v našo sobo odprta?" vprašam.

"Da. Zakaj vprašuješ?"

"Mi smo navajeni, da čujemo pri naših konjih vsak nekaj časa in pri tem moramo hoditi iz sobe in v sobo."

"Vam ni treba stražiti, ker bom jaz vaš čuvaj."

"Tvoja dobrota je prevelika; prosim te, da si ne pritrguješ spanja radi nas."

"Vi ste moji gostje, in Alah mi zapoveduje, da čuvam nad vami. Naj vam podeli mirno spanje in prijetne sanje!"

Kmalu nas prevzame spanec, ki je bil za vse kaj krepčilen. Ko se drugega jutra podamo zopet na pot, nam svetuje gospodar, da ne jahamo dalje proti vzhodu, ker se tam nahaja roparski rod Bilbov; pove nam, naj raje jahamo proti reki Djali ter ob njenem bregu proti jugu. Sicer me kar nič ni mikalo jahati po tem potu, ker bi lahko naleteli na Bebeje, če nas preganjajo. Toda oba Hadedina sta bila s tem potnim načrtom zelo zadovoljna, da se tudi jaz udam njih mnenju.

Ko smo Mamrasa in njegovo ženo zelo bogato obdarovali, se podamo na pot. Oddelek Džiafov na konjih nas spremlja. Čez nekaj ur dospemo do doline med gorovjem Zagros in Aroman. Skozi to dolino vodi znamenita

pot Samian, ki tvori zvezo med Sulimanijo in Kirmašahom. Ob bregu male rečice se ustavimo.

“To je reka Garan,” reče načelnik Džiafov. “Potujte ob tej reki, dokler ne pridete do Djale. Zdravstvujte in Alah naj vas spremlja!”

Džiafi odidejo, in bili smo zopet pripuščeni samim sebi.

Prihodnjega dne pridemo do Djale, ki vodi proti Bagdadu. Ob bregu se počijemo; bilo je okoli poldne. Bil je jasen, solnčnati dan, kterega nikdar ne pozabim. Na desni strani so šumeli vodni valovi; na levi pa se je dvigala precejšnja planota, obraščena s platanami, kostanji in borovei.

Mamras nam je dal na pot precej jedil, ktere smo pa že povžili; zgrabim torej puško, da pogledam v bližini po divjačini. Grem v gozd in korakam skoro pol ure, ne da bi kaj dobil. Nevoljen korakam proti dolini nazaj; še nisem dospel tja, ko začujem strel in še enega. Kdo le strelja? Svoje korake požurim, da pridem prej do tovarišev. Ko pridem do taborišča, dobim samo Halefa, Angleža in ogljarja.

“Kje sta Hadedina?” vprašam.

“Meso sta šla iskat,” odvrne Lindsay. Tudi on je slišal strele, vendar je menil, da sta streljala Mohamed in njegov sin. Tu — zopet počita dva, trije streli in čez trenutek še več.

“Za božjo voljo, takoj na konje!” zakličem. “Zgodila se je nesreča.”

Zajahamo in odirjamo. Alo sledi nekoliko počasneje, ker vodi oba Hadedinova konja za uzdo. Zopet počita dva strela; nato pa začujemo oster strel iz pištole.

“Boj, resnični boj!” reče Anglež.

Jahamo po dolini, potem pa zavijemo okoli ovinka in bojno pozorišče se pojavi pred nami, da smo takoj opazili, kaj se godi.

Ob reki je počivalo nekaj kamel, in v bližini se je paslo več konj. Da bi živali preštel nisem imel časa; videl sem le poleg kamel žensko nosilnico in ob skali sedem, osem tujih postav, ki so se branili proti številnim Kurdom, in ravno pred nami Amad el Gandurja, ki se je branil s puškinim kopitom proti svojim napadalcem, ki so ga obkolili. Tik poleg njega leži Mohamed Emin kot mrtev na zemlji. Tu ne velja obotavljanje in vpraševanje. Ko izstrelim parkrat iz puške, planem v sredino med Kurde.

“On je, on je! Varujte njegovega konja!” zaslišim znan glas za seboj. Ko se obrnem, zagledam šejka — Gazal Gaboja. Izgovoril je zadnjo besedo v svojem življenju: — Halef jaha proti njemu in ga ustrelil, da na mestu izdahne. Nato se je pa vnel boj, kterega podrobnostij se ne morem več spominjati, ker niti takoj po boju nisem vedel, kaj pravzaprav se je zgodilo. Pogled na mrtvega Mohamed Emina, našega ljubega tovariša in očaka, nas je naredil divje. V podivjanosti bi planili proti tisoč sulicam, če bi nam zapirale pot. Samo spominjam se, da sem krvavel, da je moj konj krvavel, da so pokali streli in švigali bliski okoli moje glave; odbijal sem udarce in sunljaje, in opazil sem, da se je neka postava ob moji strani vedno trudila, udarce, kterih nisem mogel opaziti, odbijati od mene — bil je zvesta duša Halef. Tu se pa vzpne moj konj, ker ga je nekdo zabodel v

vrat — bodljaj je veljal meni — konj se visoko vzpne in pade na tla; dalje pa nisem ničesar videl, slišal in čutil — — —

Ko se prebudim, zapazim poleg sebe objokani obraz malega hadžija.

“Hamdulillah — Alahu hvala, on živi! Že odpira oči!” zakliče Halef. “Sidi, čutiš bolečine?”

Hočem odgovoriti, toda ne morem. Bil sem tako slab, da sem skoro omedleval.

“Ia Alah, ia jacik, ia ia Alah, Alah, hu, ia — o gorje, gorje, Alah, Alah, Alah, gorje, on umira!” čujem še Halefa nato pa me spomin popolnoma zapusti.

Sanjal sem grozne sanje. Bojeval sem se z zmaji in pesoglavci, proti velikanom in gigantom; toda naenkrat vse te grozne pošasti zginejo; prijeten vonj plava okolu mene; tihi, angeljski glasovi šumljajo kot rahle sapice ob moji glavi, in mehke, gorke ročice se trudijo okoli mene. Ali so sanje ali resnica? Zopet odprem oči.

Gore nam nasproti so odsevale v zadnjih žarih poslavljaajočega se solnea in čez dolino se razprostira polmrak; toda bilo je svetlo dovolj, da spoznam dve krasni ženski, ki sta čuvali pri moji glavi.

“Diriga, bija — o gorje, vstran!” zakliče nekdo v perzijskem jeziku; ženske si zakrijejo obraz in zbežijo.

Skušam se na svojem ležišču vستي in z malim trudom se mi res posreči; pri tem opazim, da imam na nogi veliko rano. Kot sem pozneje zvedel me je nekdo zbodel s sulico. Tudi po ostalem telesu čutim velike bolečine. Rana je bila skrbno zavezana, in vonj, ktereга sem prej v sanjah duhal, je še sedaj pihljal okoli mene.

Tu pride Halef in reče:

“Alah kerim — Bog je usmiljen; podelil ti je novo življenje; hvala njemu na veke!”

“Kaj se je zgodilo s teboj?” vprašam zvestega služabnika s slabim glasom.

“Nič sidi. Ustrelil me je sicer pasji sovražnik v nogo, vendar je šla kroglja pri drugem koncu ven.”

“In Anglež?”

“Kroglja ga je oprasnila po glavi in na levi roki sta mu odrezana dva prsta.”

“Ubogi Lindsay! Pripoveduj nadalje.”

“Ogljar Alo je dobil več prask in ran, vendar je še krepak.”

“Amad el Gandur?”

“Je nepoškodovan, vendar ne govori.”

“In njegov oče, Mohamed Emin?”

“Je mrtev. Alah mu podeli paradiz!”

Halef umolkne kakor tudi jaz. Smrt mojega prijatelja Mohamed Emina me je grozno pretresla. Šele po daljšem presledku vprašam:

“Kaj je z mojim vrancem?”

“Njegove rane so zelo boleče vendar ne nevarne. Ti še ne veš vsega. Ali naj ti pripovedujem?”

“Sedaj ne. Poskusiti hočem, če morem hoditi. Zakaj me niste pustili pri mojih tovariših in me prinesli sem?”

“Ker so te ženske Perzijanca hotele obvezati. Perzijanec mora biti zelo imeniten in bogat mož. Že smo zakurili ogenj; pri ognju dobiš tudi Perzijanca.”

Sicer me je treslo po celem telesu, ko sem vstal, vendar s pomočjo Halefovo je šlo. Nedaleč od mojega ležišča so zakurili velik ogenj; tja me pelje Halef. Nasproti mi pride dolga Angleževa postava.

“Behold, vstali ste od smrti, master! Ste prav imenitno s konja padli, vendar imate trda rebra. Menili smo, da ste mrtvi.”

“Kako je pa z vami? Glavo in roko imate obvezano?”

“Imam prasko ravno na onem mestu, kjer menijo učenjakarji, da so možgani. Šop lasij in kos kosti sem zgubil v boju; je že dobro, yes! Seveda sem zgubil tudi dva prsta; saj jih nisem potreboval!”

Za Angležem se pri ognju dvigne še druga oseba. Bil je mož ponosne postave in krasne rasti. Nosil je krasno, svilen obleko premožnega Perzijanca; za pasom se mu sveti dragoceno orožje. Ko sem bil z Lindsayem gotov, stopi k meni in reče:

“Mi nevahet kjerdem tura — klanjam se ti!”

“Mi šeker kjerdem tura — hvala ti,” odvrnem jaz istotako uljudno.

“Emir, neberd azmai — emir, ti se znaš bojevati!”

“Mir, pahavani — gospod, ti si junak!”

“Puradarem tu — tvoj brat sem!”

“Vafaldarem tu — in jaz tvoj prijatelj!”

Oba si podava roke; nato pa mi Perzijanec uljudno reče:

“Tvoje ime mi je že znano. Imenuj me Hasan Ardšir-mirca ter me smatraj svojim služabnikom!”

Mož se je imenoval “mirca”, kar pomenja v Perziji prine; najbrž je bil zelo imenitna oseba.

“Tudi jaz sem tebi na razpolago,” mu odvrnem.

“Osem mož, ki so moji služabniki, ki sedaj sede pri ognju, bode služilo tudi tebi.”

Perzijanec pokaže na osem postav ki so sedeli v bližini in s spoštovanjem zrlji na svojega gospodarja, nakar me opomni:

“Ti si gospodar tabora. Vsedi se!”

Ne daleč od ognja zapazim truplo Mohamedovo. Pri njem sedi, proti nam s hrbtom obrnjen, njegov sin Amad. Stopim k njemu. Stari Hadedin je bil ustreljen skozi čelo in dolga, krvaveča rana je pobarvala rudeče njegovo snežno belo brado. Poklekнем poleg mrtvega trupla, prevzet globoke srčne bolesi. Po dolgem času pa, ko sem pomiril notranje občutke, položim svojo roko Amadu na rame.

“Amad, jaz tožim in jokam s teboj!”

Amad ne odgovori in se ne gane. Kakor sem se trudil, da ga pripravim do govora, vse je bilo zaman. Vrnem se torej k ognju in se vsedem ob strani Perzijanca. Pri tem bi skoro padel na tla, ker sem se spodtaknil nad ogljarjem, ki je ležal na trebuhu in tiho ječal. Ko ga preiščem, ne dobim sicer nobene rane, vendar je dobil par krepkih udarcev, ki so ga morali precej skeleti.

Tudi Perzijanec ni bil ranjen, tem bolj pa njegovi ljudje; vendar ni niti eden z glasovi ali stokanjem izdal svoje bolečine.

“Emir,” reče Perzijanec, ko se vsedem poleg njega; “prišel si ob pravem času in postal naš rešnik!”

“Veseli me, ker sem tebi pomagal!”

“Sporočiti ti hočem o vsem, kar se je zgodilo.”

“Dovoli mi, da še poprej vprašam po nekterih potrebnih stvareh. Ali so Kurdje pobegnili?”

“Da; poslal sem za njimi dva mojih služabnikov, ki sta adute skrirej opazovala. Bilo jih je več kot štirideset, ko so nas napadli. Vendar imajo vsaj deset mrtvecev, dočim objokujemo mi samo smrt tvojega prijatelja. Kam te vodi pot, emir?”

“Proti pašnikom Hadedinov onstran Tigrida. Bili smo prisiljeni narediti velik ovinek.”

“In mene vodijo opravki proti jugu. Slišal sem, da si bil v Bagdadu.”

“Le kratek čas.”

“Ali ti je znana pot v Bagdad?”

“Ne, vendar jo lahko najdem.”

“Tudi iz Bagdada v Kerbelo?”

“Tudi. Ali si ti namenjen v Kerbelo?”

“Da, ker hočem obiskati Hoseinov grob.”

Ta novica me je zelo zanimala. Perzijanec je bil šint; na tihem sem si želel, da bi zajedno z njim potoval v razvpito Kerbelo, shajališče šiitov.

“In zakaj si se napotil v Kerbelo čez te gore?”

“Da se ognem roparskim Arabcem, ki ob romarskih cestah prežijo na plen.”

“Zato si padel Kurdom v pest. Ali prihajaš iz Kirmanše?”

“Še naprej od Kirmanše. (Kirmanša je precej obsežno mesto v Perziji.) Na tem mestu taborim že od včeraj. Eden mojih služabnikov je šel v gozd in opazil Kurde. Tudi oni so ga opazili in šli za njim, nakar so napadli naš tabor. Med bojem, v katerem bi skoro vsi obležali mrtvi, pride nenadoma sedaj mrtvi starec, ki leži tam na zemlji. Pri priči je ustrelil dva Kurda, nakar je planil nad ostale. Nato je prišel njegov sin, ki še presega po hrabrosti svojega očeta; vendar bi padli vsi, da nam nisi še ti prišel na pomoč s svojimi tovariši. Emir, tvoje je moje življenje in vse, kar imam. Daj, da se ne ločiva kmalu!”

“Želim, da se ne ločiva kmalu. Toda mi imamo mrtveca in poleg tega več ranjencev. Mrtveca moramo pokopati, in radi ran moramo ostati na tem mestu, ker sicer nas pograbi mrzlica.”

“Tudi jaz ostanem v tem kraju, ker so tudi moji služabniki ranjeni.”

Tu, v sredi pogovora se spomnim na Dojana, ktereга še nisem opazil. Vprašam Angleža, kje je pes, vendar mi odgovori, da ga ni videl. Halef je sicer opazil psa v boju, kako je napadal sovražnike, vendar ga je pozneje zgrešil.

Služabniki Perzijanca primestejo k ognju obilo jedil, in kmalu je pripravljena južina. Po kosilu vstanem in se odpravim na pot, da poiščem Dojana; Halef me spremlja. Najprvo se podava h konjem; ubogi vranec je ležal na tleh. Imel je dve precej globoki rani, vendar ga je Halef že skrbno obvezal. V bližini je počivalo več kamel; prežvekovale so, in ker je bilo že precej tema, jih nisem mogel ceniti. Poleg kamel je ležalo breme ali tovari, in takoj v bližini opazim nosilnico, stanovanje obeh žensk, ki so pobegnile, ko sem odprl oči.

“Halef, ti si me videl, ko sem padel s konja. Kaj se je potem zgodilo?”

“Mislim sem, da si mrtev, sidi, in dobil sem grozno moč. Tudi Anglež se je hotel maščevati, in sovražnik je moral odnehati, sicer bi ga bili potolkli do zadnjega. Tudi Perzijanec je hraber mož, kakor tudi njegovi služabniki.”

“Ali ste zaplenili kaj od Kurdov?”

“Orožje in nekaj konj, katerih še nisi opazil radi teme. Mrtvece je pa Perzijanec ukazal vreči v vodo.”

“Ali je bilo tudi kaj ranjenih med Ajimi?”

“Ne vem. Po boju sem preiskal tvojo rano in čutil sem, da tvoje srce še bije. Hotel sem te obvezati, toda Perzijanec ni dovolil. Prenesel te je na mesto, kjer si se prebudil, in ženske, ktere so pobegnile, so ti obvezale rane.”

“In kaj si zvedel o teh ženskah?”

“Ena je soproga in druga sestra Perzijanca. S seboj imajo staro služabnico, ki neprestano sedi pri nosilnici in prežvekuje dateljne.”

“In Perzijanec? Kaj je on?”

“Ne vem; njegovi služabniki ničesar ne povedo; najbrž jim je prepovedano govoriti o svojem gospodu, in mislim — — —”

“Stoj!” ga prekinem. “Poslušaj!”

Oddaljila sva se tako daleč od tabora, da nisva več čula šuma, ki je vladal tam; okoli naju vlada skrivnostna tišina. Pri poslednjih Halefovih besedah se mi zdelo, da čujem znani glas. Oba obstaneva in prisluškujeva. Da, kmalu začujem jezno renčanje, s katerim je moj pes naznanjal, da je ujel sovražnika. Toda zmeri, iz ktere je glas prihajal, nisem mogel pogoditi.

“Dojan!” zakličem na glas. Na ta klic dobim zelo jasen odgovor: prihajal je izza grmovja na pobočju gore. Počasi plezava naprej po gorvedno višje in višje. Da ne zgubim pravega pota, pokličem psa, ki mi je vedno odgovarjal; kmalu ga zapaziva, sklonjenega nad nekim Kurdom. Sklonem se nižje, da opazujem moža. Njegovih obraznih potez nisem mogel spoznati, vendar toplota njegovega telesa mi je pričala, da še živi.

“Dojan, nazaj!”

Pes uboga, in nato zapovem Kurdu, da se dvigne. Mož se res pobere od tal z težkim vzdihljajem, ki mi je pričal, da je prestal grozen, smrtni strah. Moža takoj zaslišim, in odgovori mi, da je Kurd rodu Soran. Ker sem znal, da so Kurdje rodu Soran smrtni sovražniki Bebejev, sem takoj slutil, da mož laže; izdal se je za Sorana, dasi je bil morda Bebe.

Da se prepričam, ga vprašam: “Kako si prišel v tak položaj, če si Kurd rodu Soran?”

“Ti si najbrž tujec v tej deželi,” mi odvrne, “ker vprašuješ tako čudno. Vojniki rodu Soran so bili slavni in hrabri. Stanovali so na jugu Bulbe; njih glavni stan je bil v Hariru, najboljšem kraju celega Kurdistan. Toda Alah jim je odvzel moč ter jo podelil njih sovražnikom. Svojo zadnjo zastavo so prinesli v kraj Sandžiak; tu so prišli Bebeji in jo pomandrali. Bebeji so potolkli naše može in mladeniče, naše žene in deklice odpeljali v sužnost in oropali naše črede. Le nekaj se jih je rešilo, ki so se razkropili po celem Kurdistanu. Med rešenimi sem bil tudi jaz. Stanoval sem tu med skalami; moja žena je mrtva in moji otroci in bratje ubiti; niti konja nimam; ohranil sem si samo nož in puško. Danes sem slišal strele in sem se napotil v dolino, da prisostvujem boju. Zagledal sem svoje sovražnike Bebeje, ter prijel za puško, da se udeležim boja. Skrit za drevesom, sem postreljal več kot enega. Streljal sem jih iz maščevanja, in ker sem hotel dobiti konja. Tu zapazi pes blisk moje puške in me popade, ker je menil, da sem sovražnik. Nož mi je odpadel in puška ni bila naložena. Branil sem se le kratek čas, nato pa me je vrgel na tla. Spoznal sem, da me raztrga, če se premaknem, torej sem ostal miren. Bile so grozne ure.”

Mož je govoril resnico, vendar sem moral biti previden.

“Ali nam hočeš pokazati svoje stanovanje?” ga vprašam.

“Da; naredil sem si kočo iz listja in maha; družega ne boste ničesar videli.”

“Kje je tvoja puška?”

“V bližini mora ležati.”

“Poišči jo!”

Mož odide, da spolne moje povelje, in midva s Halefom gledava za njim.

“Sidi,” zašepeta Halef, “mož bo pobegnil!”

“Da, če je Bebe. Če je pa res Soran, tedaj se vrne, in lahko mu zaupamo.”

Nisva dolgo čakala, ko nama zakliče:

“Pojdita navzdol! Našel sem puško in nož.”

Torej je bil vendar poštenjak.

“Spremljal naju boš v tabor,” mu rečem.

“Rad, gospod! Toda s Perzijancem nemorem govoriti, ker razumem samo kurdsko in arabsko.”

“Ali arabsko in kurdsko dobro govoriš?”

“Da, ker sem dalj časa med njimi prebival.”

Moža sem bil prav vesel, ker mi bo lahko še koristil. Ko ga pripeljem v tabor, se vsi začudijo; največji vtis pa je naredil Kurdiv prihod na Amad el Gandurja, ki se takoj vzbudi iz svojega premišljevanja.

Mladi Hadedin, ki je postal po smrti svojega očeta šejk svojega rodu, je menil, da je Kurd Bebe in že je segel po bodalu za pasom. Položim mu roko na ramo in mu povem, da je tujec sovražnik Bebejev in stoji pod mojim varstvom.

“Sovražnik Bebejev! Ali jih poznaš in veš, kam so se obrnili,” vpraša hlastno soranskega Kurda.

“Poznam jih,” odvrne mož.

“Torej bom še govoril s teboj.”

Po teh besedah se Amad el Gandur zopet vsede poleg trupla svojega očeta. Jaz pa razložim Perzijaneu, kako sem dobil soranskega Kurda, in Perzijanec mu dovoli, da sme ostati v taboru.

Kmalu potem pa se vrnejo služabniki Perzijanca, ki naznanijo, da so jahali Bebeji proti jugu in se potem po nekem ovinku obrnili proti griču Merivan. Bali se nismo torej nikakega napada več, in mirno se podamo k počitku, ko smo določili potrebno stražo.

Predno se vležem, poiščem še Amad el Gandurja, katerega prosim, naj si privošči nekoliko počitka.

“Počitek?” odvrne. “Emir, počitek uživa samo ena oseba, in sicer ta mrtvec pred menoj. Žal, da ne bode počival v grobiščih Hadedinov, v domači grudi, pri svojih otrocih, ki so ga ljubili; ležal bo v tuji zemlji, ki je prekleta po njegovem sinu. Odpotoval je iz svoje domovine, da pripelje mene domov. Meniš, da se podam znova v svojo domovino, ne da bi maščeval smrti svojega očeta? Oba morileca sem videl: onega, ki ga je zbadel s sulico in onega, ki mu je zapodil smrtno kroglo v čelo. Oba sta pobegnila, vendar ju pošljem k satanu v džeheno takoj, ko se naše poti srečajo.”

“Umejem tvojo jezo in znana mi je tvoja bolečina; toda prosim te, da obvaruješ čistost svojih oči. Ti hočeš jahati za Bebeji, da maščuješ smrt svojega očeta. Ali si tudi premislil, kaj nameravaš?”

“Krvno maščevanje mi zapoveduje, da maščujem svojega očeta, in jaz moram ubogati. Ti si kristijan in me ne moreš razumeti, emir.”

Amad molči za trenutek nato pa vpraša:

“Ali me boš spremljal, emir, ko se podam na preganjanje Bebejev?”

Ko mu zanikam, pobesi glavo in reče: “Vedel sem, da je Alah ustvaril zemljo, kjer ni pravega prijateljstva ne hvaležnosti.”

“Ti najbrž prijateljstvo in hvaležnost napačno pojmiš,” mu odvrnem. “Le pomisli nekoliko na preteklost, in priznati moraš, da sem bil pravi prijatelj tvojega očeta, za kar mi moraš biti ti hvaležen. Pripravljen sem, da te spremljam v nevarnosti za svoje lastno življenje v tabor tvojega rodu; toda kot tvoj prijatelj ti odsvetujem, da se podajaš med Bebeje v nevarnost, kjer gotovo pogineš.”

“Jaz ti pa rečem še enkrat: Ti delaš in govoriš kot kristijan. Celo Alah sam želi, da maščujem svojega očeta. Prosim te, da me pustiš samega.”

“Tvojo željo ti rad spolnem, vendar te prosim, da ničesar prej ne začneš, dokler nisi povedal meni.”

Amad se obrne in ničesar ne odgovori. Slutil sem, da je nekaj sklenil pri čemur bi ga najbrž jaz oviral; odločil sem, da ga skrbno opazujem.

Ko se družega jutra prebudim, sedi še vedno na svojem mestu poleg mrtvega očeta; toda pri njem opazim tudi soranskega Kurda; oba sta se živahno pogovarjala. Tudi ostali so se že prebudili; Perzijanec je stal pri nosilnici in se pogovarjal z ženskami.

“Emir, očeta hočem takoj pokopati. Ali mi hočeš pomagati?” me vpraša Amad el Gandur.

“Da. Kje si ga sklenil pokopati?”

“Ta mož mi je pripovedoval, da je zgoraj med skalami neko mesto, ktereга solnce zjutraj obseva, in zvečer, ko se poslavlja od zemlje, ga poljubi s zadnjimi žarki. Ta kraj si hočem ogledati.”

“In jaz te spremljam,” pristavim.

Komaj zapazi Perzijanec, da sem se dvignil, že pride k meni, in ko sliši o našem načrtu, se nam ponudi za spremljevalca. Visoko zgoraj, skoro pri vrhuncu gore, dobimo mogočno skalo; tu sklenemo prirediti grob šejku Hadedinov. V bližini je postavil svojo borno kočo soranski Kurd, in nekoliko vstran je bil precej širok prostor, prav pripraven za taborišče, posebno, ker dobimo po kratkem iskanju tudi studenec v bližini. Takoj sklenemo, da se utaborimo na tem mestu in spravimo vse blago na vrh.

Sicer je šlo težko, vendar po kratkem trudu smo se že udomačili na vrhu gore. Nepoškodovani in manj ranjeni so zbirali kamenje za grob, in drugi so pa prirejali stanovališče za ženske. Ker konji niso mogli prebivati v bližini kamel, določimo za nje posebno mesto. Opoldne je bil tabor že gotov, in vsaka stvar na svojem mestu. Perzijanec je imel s seboj precejšno zalogo tobaka, kave, moke in drugih drobnarij. Divjačine je bilo v gozdu dovolj, da nas radi hrane ni skrbelo.

Grob je bil gotov veliko pozneje. Zgradili smo osem čevljev visok stožec iz veliko odprtino, kjer bi uložili mrtvo truplo ob času večerne molitve mohamedancev. Solnce se je že bližalo zapadu, ko se uvrsti mali sprevod. Prva korakata Alo in soranski Kurd, ki nosita na nosilnici, spleteni iz vej mrtvo truplo velikega šejka; mi drugi sledimo po dva in dva, in Amad el Gandur nas pričakuje ob grobu. Odprtina na grobu je bila obrnjena proti zapadno-jugo zapadu, ravno v smeri proti Mekki, in ko so truplo položili v grob, je bilo njegovo obličje obrnjeno proti onemu kraju, kjer je prerok mohamedancev doživel prikazni in razodetja angeljev.

Amad el Gandur se mi približa bledega obličja in vpraša:

“Emir, ti si sicer kristijan, vendar si bil v svetem mestu in poznaš sveto knjigo. Ali hočeš skazati mrtvecu zadnjo čast in moliti pred njegovim grobom smrtno suro?”

“Prav rad, in tudi suro zapiranja.”

“Torej začnimo!”

Solnce se je pravkar poslavljaljo, in vsi padejo na kolena, da opravijo večerno molitev. Nato se pa vsi dvignemo in sklenemo polkrog okoli groba.

Bil je veličasten prizor. Mrtvec je sedel pokoneu v svojem grobu. Večerna zarja je s škrlatnimi žarki obsevala njegovo blede lice, in rahel vetrč se je igral z njegovo snežno-belo brado.

Tu se obrne Amad el Gandur proti Meki, sklene roke in začne:

“V imenu vsemogočnega Boga! Čast in hvala Bogu, Stvarniku, ki sodi na dan sodbe. Tebi hočemo služiti, in tebe hočemo prositi, da nas vodiš na pravo pot, na pot onih, ki se veselijo tvoje milosti, in ne na pot onih, na ktere si jezen, in ne na pot blodečih!”

Sedaj se dvignem tudi jaz, razprostrem roke in molim petinsedemdeseto suro, naslovljeno “Vstajenje”:

“V imenu vseusmiljenega Boga! Prisegam pri dnevu vstajenja, iz prisegam pri duši, ki se sama obtoži: ali naj človek vrjame, da enkrat ne bo našel svojih kostij? Gotovo, mi zamoremo vrjeti, da sklenemo in najdemo celo najmanjše koščice; toda človek rad taji celo, kar leži pred njim. On vprašuje: Kdaj pride dan vstajenja? Ko oko potemni in zgubi svoj sijaj, mesec ter solnce svojo luč, potem bo človek vpraševal: Kje naj dobim zavetišče? Toda zaman, ker ni kraja rešitve. Vi ljubite sedanje življenje in ne skrbite za bodoče. Nekaj obrazov bo ta dan še svetilo in zrlo svojega Gospoda, drugi bodo pa žalostni, ker jih bodo zadele nadloge. Gotovo! Takemu človeku stopi v smrtni uri duša v grlo, in okoli stoječi govore: Kdo pač prinese čarovno pijačo v njegovo rešitev? Nato je pa prišel čas odpotovanja; nogo položi čez nogo in ta dan ga nesejo pred sodnika, ker ni vrjel in ni molil. Gorje ti, gorje! In zopet gorje, gorje! Morda veruje človek, da mu bodo pustili vso prostost? Ali ni izorano zrnje? Zato ga je ustvaril Bog in naredil iz njega človeka. Ali naj oni, ki je to storil, ne more človeka obuditi k novemu življenju?”

Obrnem se k mrtvecu in rečem:

“Alah il Alah! Samo en Bog je in mi vsi smo njegovi otroci. On nas vodi s svojo roko in nas vse drži za svojo desnico. Naredil nas je svojim bratom in nas poslal na zemljo, da njemu služimo in se v slogi veselimo njegove milosti in usmiljenja. On pusti telesu, da se razvija in duši, da raste, dokler si ne želi nebes. Nato pa pošlje smrtnega angelja, da jo prenese k studencu, iz katerega se pije večno življenje. Prosta je bolečine in nadloge in se ne zmeni za žalost onih, ki žalujejo okoli groba. Tu počiva hadži Mohamed Emin ben Abdül Muterher es Seim ibn Abu Merven Basar es Sohana, hrabri šejk Hadedinov velikega rodu es Šamar. Bil je ljubljeneec Alaha; na njegovem jeziku ni nikdar počivala laž, in iz njegove roke se je razlivala dobrota daleč čez borne koče, v katerih stanuje siromaštvo; bil je junak v boju; bil je prijatelj prijatelju; njegovi sovražniki so se ga bali, in vsi so ga spoštovali, ki so ga poznali. Zato Alah ni pripustil, da se poslovim od nas v samotni svojega šetora, temveč poslal je svojega smrt-

nega angelja, da ga pokliče v boj, v sredino onih, ki smo sedaj zbrani okoli njegovega groba. Prah se spremeni v pepel. Njegovo obličje se obrača proti Mekki, zlati, njegova duša pa stoji pred Vseusmiljenim in gleda krasoto, ki je ne more videti nobeno smrtno oko. Njegovo je življenje, naša pa tolažba, da bomo svoje dni tudi mi stali poleg njega, ko pride enkrat Iza ben Marryam (Jezus), da sodi žive in mrtve.”

Nato pa pristopita Alo in soranski Kurd, da grob zapreta. Že hočem znova začeti z molitvijo, ko mi pomiga Perzijanec. Stopi pred grob in začne moliti dvainšedemdeseto suro:

“V imenu najbolj usmiljenega Boga! Ko se nebesa razčesnejo, zvezde razkropijo, morja pomešajo, in grobovi obrnejo, potem bo vsaki duši znano, kaj je naredila in kaj je opustila. Tako je, in vendar tajijo dan sodbe. Toda nad vami so postavljeni stražniki, ki vse zapišejo, kar vi počenjate. Pravični bodo uživali rajsko sladkost, hudodelci pa peklenske bolečine. Ta dan ena duša ne more drugi pomagati, ker ta dan vlada sam veliki Gospod.”

Odprtina je bila zadelana s kamenjem, in opraviti moramo še sklepno molitev. Tudi to molitev sem sklenil jaz prevzeti, vendar me prehitel Halef. V očeh malega Halefa so se svetile solze, in glas se mu je tresel, ko je začel:

“Moliti hočem!” — Poklekne, sklene roke in reče: “Slišali ste, da smo vsi bratje, in da nas bo Alah vse skupaj zbral na sodnji dan. Solnce je zatonilo, in jutri se znova dvigne; tako se bomo tudi mi zbudili, ko umremo. Alah, pripelji nas k onim, ki so vredni tvoje milosti, in ne loči nas od onih, ktere smo ljubili. Ti si vsemogočen, in lahko uslišiš mojo prošnjo!”

Res čudovit pogreb. Dva kristijana, dva sunita, en šiit so molili pred grobom mohamedancea, ne da bi Mohamed, Alahov prerok nas uničil z bliskom. Kar se mene tiče, se nisem pregrešil proti naukom svoje vere, če sem nad grobom mohamedanca molil v onem jeziku, ktereга je mrtvec v svojem življenju govoril. Halefa bi radi njegovih lepih besed najraje objel. Vedel sem že zdavnej; bil je moslem le po zunanjem, a v resnici je že postal kristijan.

Napravljali smo se, da se poslovimo od groba. Tu potegne Amal el Gandur svoje bodalo iz žepa in izdolbe iz skale ob očetovem grobu majhen kamen.

Vedel sem, kaj to pomeni, in prepričan sem bil, da ga ni človeka na zemlji, ki bi mu preprečil maščevanje. Cel večer ni ničesar jedel ne pil in tudi govoriti ni hotel. Na edino moje vprašanje je odgovoril.

“Znano ti je, da je Mohamed Emin vranca vzela nazaj,” mu rečem. “Sedaj je tvoj.”

“Torej pripada meni pravica, da ga podarim, komur hočem?”

“Brezdvoumno.”

“Podarim ga tebi.”

“Jaz ga ne vzamem.”

“Torej te prisilim, da ga vzameš!”

“In sicer kako?”

“Boš že videl. Lahko noč!”

Obrne se in me pusti stati na mestu. Vedel sem, da je prišel čas, ko moram nanj bolj skrbno paziti. Toda zgodilo se je drugače. Bil je žalosten, otožen večer. Perzijanec se je umaknil v svoj šotor; njegovi ljudje so žičali skupaj, in jaz, Halef in Anglež, smo sedeli ob studencu, kjer smo si hladili skleče rane. Smrt Mohamed Emina je zapustila pri vseh globok vtis. Dasi me je po celem telesu močno žgalo, vendar me je semtertja spretelela mrzlična groza — pojavljali so se znaki mrzlice. Tudi Halef je postal mrzličen.

Noč sem slabo prespal, vendar je moja močna narava premagala mrzlico. Čutil sem vsako kapljico krvi valovati po žilah; napol v spanju, napol bedeč, sem se premetaval na ležišču; govoril sem z vsemi osebnimi, ktere sem videl v domišljiji — dasi sem vedel, da je vse le sanja. Šele proti jutru trdno zaspim in zbudim se šele — zvečer. Toda mesto prijaznih očij perzijanskih deklic zapazim pred seboj zatekli nos Angleža Lindsaya.

“Že po koncu?” me vpraša.

“Najbrž. Kaj? Na zapadu je solnce. Kaj je že večer?”

“Bodite veseli, master! Ladies so za vas skrbele. Poslale so kapljice za rane. Halef jih je vlival v usta. Nato je pa prišla mlajša deklica sama k vam, in vam vlila nekega zdravila med zobe. Ribje olje ni bilo, sem videl!”

“Ktera je pa bila?”

“Prva, druge pa ni bilo. Morebiti pa je bila druga, in je prva ostala v svojem šotoru. Ne vem!”

“Mislil sem, če je bila ona z modrimi ali s črnimi očmi?”

“Očes nisem videl. Zavijajo se kot poštna vreča. Najbrž pa je bila vendar ona z modrimi.”

“In iz česa sklepete, da je bila?”

“Ker ste tudi vi precej modro odnesli svoje pete smrti. Zdi se mi, da se dobro počutite.”

“Seveda. Čutim se krepkega in zdravega.”

“Jaz tudi. Sem vam vzel kapljice ter jih položil na moje rane; sedaj ne čutim več bolečine. Dobre kapljice. Hočete jesti?”

“Če imate kaj. Lačen sem kot volk.”

“Tu! Modra deklica je poslala. Ali pa črna?”

Poleg sebe opazim lep krožnik z mrzlim mesom, kruhom in mnogimi sladkarijami. Poleg krožnika pa je stal lonec za čaj, v katerem pa je bila mesto čaja krepka juha, še skoro gorka.

“Ladies so najbrž znale, da se zbudim, še predno postane juha mrzla.”

“Ta lonec čaka že od poldne na vas. Takoj ko je postala juha mrzla, so ga ladies odnesle in zopet zagrele. Če prav mislim, vas ženske ne gledajo ravno po strani.”

Šele sedaj se natančneje ozrem naokoli. V bližini leži Halef in spi. Sicer pa ne vidim žive duše.

“Kje je Perzijanec?” vprašam.

“Pri ženskah. Danes zjutraj je šel v goro in ustrelil divjo kozo. Vi pijete torej kozjo juho.”

“Če pride iz takih rok, mora pač dišati.”

“Če je le ni stara prismodila!”

“Toda kje je Amad el Gandur?”

“Danes zjutraj je jahal na sprehod.”

Takoj planem kvišku in rečem:

“Torej nas je zapustil, nesrečnež!”

“Yes. Z ogljarjem in soranskim Kurdom.”

Ah, sedaj sem se spomnil, kaj je menil z besedami, da mu je Alah dal sredstvo, da se maščuje. Dobil je dva pomočnika, soranskega Kurda in ogljarja. Vendar mu je pretila velika nesreča. Stavil bi deset proti eni, da nikdar ne pride do svojega rodu. Da bi jahal za njim, je bilo že prepozno. Prvič je odšel že zjutraj, drugič sem bil bolan in tretjič nisem hotel moriti ljudij, kar bi moral, če bi se pridružil Amadu.

“Ali je jahal z vrancem na sprehod?” vprašam Lindsaya.

“Vranca? Ne, Ri je tukaj,” odvrne.

Torej še to! Na ta način me je torej Amad el Gandur prisilil, da v zamem nazaj konja njegovega očeta. Res nisem vedel, ali naj se veselim ali jezim. Vsekakor pa me je Amadova usoda zelo vznemirjala.

“Torej tudi Alo je jahal z njim?” vprašam. “Kdo ga je plačal?”

“Ni hotel ničesar. Me zelo jezi. Nečem, da me ima ogljar za norca.”

“Le potolažite se, Sir. Konja in puško ima, in bogve kaj mu je Hadedin obljubil. Kako dolgo že Halef spi?”

“Tako dolgo kot vi.”

“Spanec je pač najboljšo zdravilo. Vendar sedaj je čas, da preskrbim kaj za prazni želodec.”

Komaj začnem tešiti svojo lakoto, ko pride Perzijanec Hasan Ardšir mirca. Hočem vstati, vendar me prijazno prime za roko in posadi zopet na tla.

“Le sedi, emir, in jej! Kako se počutiš?”

“Hvala, mireca, zelo dobro.”

“Prepričan sem bil, da bo tako. Mrzlica se ne vrne več. Sedaj ti pa moram nekaj sporočiti. Zjutraj je prišel Amad el Gandur k meni. Pripovedoval mi je mnogo o tebi in o sebi, da ste postali neločljivi tovariši. Šel je preganjat Bebeje in me prosil naj ti povem, da je njegova želja, da ga ne preganjate. Upa, da se vrnete k Hadedinom, kjer se zopet snidete. To je naročilo, krega mi je izročil, predno je odpotoval.”

“Hvala, Hasan Ardšir-mireca. Njegov odhod me je zelo užalostil, vendar ga moram prepustiti njegovi usodi.”

“In kam si sedaj namenjen?”

“O tem se moramo še prej dogovoriti. Moj prijatelj in služabnik hadži Halef Omar mora na vsak način domov k Hadedinom, kjer ga žena že težko čaka. In ta emir iz Inglistana ima pri Hadedinih dva služabnika. Mogoče je pa, da jaham še prej v Bagdad. Tam ima Anglež ladijo, s katero se lahko peljemo po Tigridu navzgor do pašnikov Hadedinov.”

“Torej se pogovorite, emir! Če greste v Bagdad, vas prosim, da me vzamete s seboj. Vi ste vsi hrabri vojniki, katerim se moram zahvaliti za svoje življenje in rad bi se vam hvaležnega skazal. Na tem mestu ostanemo, dokler vi lahko brez nevarnosti potujete naprej. Sedaj pa jejte in pijte. Poslati vam hočem še več jedil, ker ste moji gostje”

Perzijanec odide, in čez dve minuti že prinese njegova služkinja dve posodi obloženi z jedili.

“Vzemite, ker vam gospod pošilja!” reče.

“Ali imate ogenj v šotoru?” jo vprašam.

“Da.”

“Torej vam povzročamo preveč skrbij.”

“Nikakor ne, emir, ker smo veseli, če vas smemo gostiti. Za vas moramo skrbeti kot za gospoda samega.”

Hrano smo dobili ravno ob pravem času, ker komaj se služabnica odstrani, že odpre Halef oči in začne zdehati. Začudeno pogleda v krogu na nas in vpraša:

“Mašalah! Solnce je na zapadu! Ali sem se jaz obrnil, ali je pa solnce skočilo s svoje poti!”

Bil je tak kot jaz; nikakor ni mogel razumeti, da je tako dolgo spal. Kako se pa šele začudi, ko mu povem, da je Amad el Gandur zginil.

“Zginil? Zares zginil?” vpraša. “Ne da bi se poslovil? Pri Alahu, to pa ni lepo od njega! Toda kaj storimo mi? Sedaj nisi več obvezan vrniti se v šotore Hadedinov.”

“Nasprotno, prav žene me tja. Meniš, da te hočem zapustiti? Trdno sem prepričan, da ti je že dolgčas po svoji ženi, ktero si pustil doma in po šejku Maleku, ktereга ljubiš.”

“Sidi, oba se dobro počutita in bosta pač čakala, dokler se ne vrnem. Mojo Hano res zelo ljubim, toda ne podam se prej od tebe, dokler se ne vrneš v deželo svojih očetov.”

“Vendar take žrtve ne morem od tebe zahtevati, moj ljubi Halef!”

“Ni moja žrtev temveč tvoja, ker me toliko časa držiš pri sebi. Skleni, kar hočeš! Jaz ti sledim do konca sveta, če me ne zapodiš od sebe.”

Perzijanci so medtem nalovili v reki številno rib, ktere pripravijo za večerjo. Ker sem bil sit, pustim tovariše in stopim do Mohamedovega groba, da opazujem zaton solca.

Ta zapuščeni, tožni grob me je spominjal na skalnati spomenik, ktereга smo postavili džesidskemu svetniku Pir Kameku v dolini Idic. Kdo bi tedaj pri pogrebu slavnega Džesida mislil, da najde tudi Mohamed Emin svoj grob v kurdskih gorah! Bilo mi je tako tesno in žalostno pri srečanju in čutil sem tako praznoto v sebi kot bi z Mohamed Eminom umrl

del mojega bitja. In vendar pravijo, da se ob grobu dobrega človeka nikdar ne sme žalovati; smrt je vendar božja poslanka, ki se nam približa, da nas odpelje navzgor k oaim svetlim višavam, o katerih je Zveličar govoril svojim učencem: 'V biši mojega očeta je mnogo prebivališč, in jaz pojdem tja, da vam preskrbim mesto'. Življenje je boj; živimo, da se bojujemo, in umremo, da zmagamo.

Solnce je že poljubovalo zapad, in poslavljaajoči žarki so ga barvali z gorečimi lučmi, ki so vedno bolj otemnevale. Gozdnate višave pod menojo so jednačile zelenemu morju, čez katerega razprostira tema svoje sence. Vedno bolj se temni; daljina zgine pred mojim očesom; večerna zarja utone, in v kratkem se tudi okolica zavije v črn plašč. Kdo bi hotel s solncem potovati! Tu na zapuščeni višavi se me polasti otožno domotožje, katerega se človek na tujem ne more nikdar znebiti, če ima rodoljubno sree. Jaz v divjih kurdskih gorah, in bogve, kaj počenjajo moji domači v prijazni vasi! Začutil sem se tako samega, da me je skoro popadla groza.

Po ovinkih se vrnem v tabor, kjer so že vsi spali. Kljub pozni uri, sem ležal še dolgo na moji preprogi, ne da bi mogel zatisniti oči. Zbudim se okoli poldneva, in Halef mi pove, da je šel Anglež na lov s Perzijancem. Rana hrabrega hadžija je bila še bolj skleča kot moja, vendar se ni pritoževal; tudi so služabnice Perzijanca dovolj skrbale zanj.

"Kako dolgo ostanemo na tem mestu, sidi?" me vpraša.

"Tako dolgo, da smo izven nevarnosti za naše rane. Kaj si zajutkoval?"

"Različne stvari, katerih niti ne poznam. Perzijanke vedo, kje človeka čevljev v grlu žuli. Alah jih ohrani, dokler jih potrebujemo. Mirea mi je naročil naj zaploskam z rokami ob steno njegovega šotora, kadar se zbudiš!"

"Torej zaploskaj, Halef!"

Halef tleskne z rokami, in takoj se prikaže Perzijanka, ki nam je že včeraj stregla. Prinese nam toliko raznovrstnih jedil, da se vseh še dotakniti nisem mogel.

"Kako se počutiš, emir?" vpraša služkinja. "Tudi danes si zelo dolgo počival; Alahu hvala!"

"Prav dobro, samo lačen sem!" ji odvrnem.

"Tu imaš dovolj jedil, da se poživiš; pij in jej, da ti ne bodo dnevi prehitro seštetili!"

"Hvala ti, cvetlica; pozdravi prebivalke vašega šotora!"

"Sicef ni navada, vendar bom vseeno spolnila tvoje povelje, ker si naš prijatelj in gost!"

Ženska odide, in jaz se spravim nad jedila. Pravkar me hoče Halef nekaj vprašati, ko se starica zopet vrne.

"Emir," reče, "moja zapovednica ti pošilja hrano, ki je zelo dobra proti mrzlici."

[Ko odprem posodo, vidim v njej v svoje največje začudenje kuhane hruške. Halef ni mogel več premagovati svojega okusa.

“Alah il Alah!” zakliče. “Bog bodi hvaljen, ki pusti rasti tako slastna jedila in k temu tako ljubeznive ženske, ki znajo jedila tako okusno pripravljati. Sidi, Perzijanke so ti zelo naklonjene, sicer bi ti ne pošiljale tako krasnih jedil. Kar oženi jih, da bodejo za večno kuhale tebi!”

“Hadži Halef, kar molči, sicer še pozabim, da sem jedila s teboj deliti sklenil.”

Hadži dene vseh deset prstov na obraz, dasi so se mu sline po kuhanih hruškah kar iz ust cedile.

“Alah me obvaruj greha, da te dropam okusa, katerega podeljuje pričujoča jed, sidi! Jaz sem ubogi Arabec, in ti si velik emir. Lahko čakam, dokler mi huriske v paradižu pripravijo enako jed!”

“Pa boš predolgo čakal, Halef! Kar deliva!”

“Sidi, poskušaj me čez moje moči.”

“Kar vsedi se k meni. Jaz bom zavžil kavo, kruh in meso, ti pa se loti kuhanih hrušk in drugih sladkarij.”

“Toda ravno hruške in sladkarije so tebi namenjene, sidi!”

“Saj si vendar moj služabnik in prijatelj, Halef!”

“Najzvestejši služabnik, kar jih je na svetu!”

“Torej ubogaj, če me nečeš razjeziti!”

“Če pa tako strogo zapoveš, tedaj moram ubogati!”

Njegova “pokorščina” je bila kaj hitra; še ni preteklo pet minut, ko so že vse hruške in sladkarije zginile za njegovimi brkami. Vedel sem, da se moj Halef kaj rad malo posladka, torej sem ga s to malenkostjo zelo razveselil.

Tekom časa se oba lovea vrneta z lova in prineseta s seboj obilo plena. Perzijanec me pozdravi z odkritosrčno prijaznostjo, nakar se poda k ženskam; tudi divjačino vzame s seboj. Anglež se pa vsede poleg mene.

“Kaj? Šele sedaj vstali? Vidim na kavi,” začne.

“Spal sem tako dolgo, ker me ni nihče zbudil.”

“Well! Živimo kot v deželi lenuhov. Kako dolgo bo to trajalo, master?”

“Tako dolgo, dokler ne odidemo.”

“Zelo duhovito! In kam pojdemo potem, master?”

“Ali greste z menoj v Bagdad?”

“Meni je vseeno. Samo, da zapustimo te preklicane gore. In kam gremo iz Bagdada?”

“O tem bomo še govorili. Sicer še nisem sklenil, če potujem najprvo v Bagdad.”

“Meni vseeno. Samo stran od tukaj!”

Zatem pa prinese služkinja Perzijancem vjeto perutnino, da jo oskubijo. Tudi gospodar sam se mi približa in mi da skrivno znamenje, da mu sledim. Odidem za njim takoj ven iz tabora. Na nekem senčnatem mestu pod dvema drevesoma, kjer je bilo obilo mahu, se vsede in tudi meni odkazuje prostor. Ko nekaj časa molči, me hipoma vpraša:

“Emir, zaupam ti, torej poslušaj. Jaz sem preganjan, in nikar ne vprašuj, kdo je bil moj oče. Umrl je nasilne smrti, in njegovi prijatelji so tajno šepetali, da je moral umreti, ker je bil na potu nekemu družemu. Jaz, njegov sin, sem pa maščeval njegovo smrt, torej sem moral bežati iz domovine. Še poprej sem pa vse dragocenosti, katere sem v naglici mogel dobiti, naložil na kamele in jih poslal v spremstvu zvestega služabnika čez perzijsko mejo. Nato sem se pa sam podal iz domovine, seveda po drugem potu. Vedel sem, da me bodo preganjali, zato sem preganjalcem zmešal sled, ker sem potoval po divjem Kurdistanu. In sedaj, emir, povej mi, če me hočeš tako dolgo spremljati, dokler so najini poti jednaki? Toda premisli prej, da sem jaz begunec.” Perzijanec umolkne, in jaz odgovorim:

“Hasan Arđšir-mirea, s teboj grem, dokler ti lahko koristim.”

Podal mi roko in reče:

“Hvala, emir! In tvoji tovariši?”

“Gredo z menoj, kamor jaz grem. Ali smem vprašati, katero mesto je tvoj cilj?”

“Hadramaut.”

Hadramaut! Ta beseda me elektrizira. Neznani, nevarni Hadramaut! Brez nadaljnjega premišljevanja vprašam Perzijanca:

“Ali te v tem mestu pričakujejo?”

“Da; v mestu imam prijatelja, kateremu sem po posebnem poslanca že sporočil o mojem prihodu.”

“Ali te smem v Hadramaut spremljati?” ga vprašam.

“Tako daleč, emir? Tolike žrtve ne pričakujem od tebe.”

“Spremljam te le pod tem pogojem, če si z mojim predlogom in spremstvom zadovoljen.”

“Gospod, dobrodošel si mi! Ostani pri nas, dokler se ti zljubi. Le povedati ti moram še, da pred obiskom Hadramauta posetim tudi mesto Kerbelo.”

(K besedi “mirea”. Mirea je perzijska beseda, in pomenja dobesedno “sin gospoda”. Če se stavi ime mirea pred priimek osebe, pomenja častni naslov in izobraženega gospoda. Za priimkom pa pomeni “mirea” prine. To ime imajo navadno perzijski beglerbegi ali poglavarji provincije.)

“Kerbelo? Če se prav spominjam se vrši okoli desetega prihodnjega meseca velikanska romarska slavnost v Kerbeli.”

“Da; mrtvaška karavana je že zdavnaj na potu, in jaz sem se napotil v Kerbelo, da v bližini pokopališča Hoseina pokopljem truplo svojega očeta. Vidiš torej, da ti je skoro nemogoče me spremljati!”

“Zakaj nemogoče? Ker sem kristijan, ki ne sme v Kerbelo? Bil sem že v Meki, dasi je kristijanom prepovedan uhod v mesto.”

“Če te v Kerbeli zasačijo, te fanatični verniki raztrgajo v drobne kosce.”

“Tudi v Meki so me spoznali, toda skrivili mi niso niti lasu.”

“Emir, predrzen mož si! Vem, da moj oče počiva v Alahovih rokah, če je njegovo truplo pokopano v Teheranu ali pa v Kerbeli. Toda moj oče je želel, da bi bil pokopan v Kerbeli, in to slednjo njegovo željo mu hočem spolniti, torej se pridružim mrtvaški karavani. Če ostaneš pri meni, jaz te gotovo ne izdam; tudi moje ženske so molčeče; le služabnikom ne zaupam, in oni bi bili prvi, ki bi te izdali in te umorili.”

“Bodi brez skrbi. Kje dobiš svoje kamele?”

“Ali ti je znan Gadin pri Bagdadu?”

“Perzijsko mesto? Gotovo; mesto Gadin leži ob levem Tigridovem bregu ter je z Bagdadom zvezano po konjski železnici.”

“Torej tam me pričakujejo kamelski poganjači, ki imajo tudi truplo mojega očeta s seboj.”

“Do Gadinu te spremljam torej brez skrbi. Ali si ti varen v Gadinu?”

“Upam. Sicer me preganjajo, vendar paša v Bagdadu me ne bode izročil perzijskim oblastem.”

“Ne zaupaj nobenemu Turku in nobenemu Perzijancu! Bil si toliko previden, da si potoval po Kurdistanu; zakaj si postal naenkrat nepreviden? V Kerbelo prideš lahko, ne da bi se pridružil mrtvaškemu sprevodu.”

“Toda pot mi je neznana.”

“Jaz hočem biti tvoj vodnik.”

“Ali so ti znana pota?”

“Ne, toda prišel bom vseeno tja. Alah mi je podelil dar, da najdem brez vodnika kraje, katerih še ni nikdar prestopila moja noga.”

“Vendar ne morem s teboj, emir, ker moram v Gadin k svojim ljudem.”

“Torej pojdi skrivno tja in ogni se Bagdada in mrtvaške karavane.”

“Gospod, jaz nisem bojazljivec! Ali naj mi mislijo, da se bojim?”

“Dobro, torej si precej predrzen. Me prav veseli, ker sva si jednaka; torej potujeva skupaj.”

“Jaz sem zadovoljen, toda pod enim pogojem. Bogat sem, zelo bogat; vse, kar potrebuješ, moraš vzeti pri meni.”

“Torej sem tvoj služabnik, ki prejme plačilo.”

“Ne; ti si moj gost, moj prijatelj, moj brat, katerega ljubezen mi dovoljuje, da zanj skrbim. Prisegam pri Alahu, da ne jaham s teboj, če ne sprejmeš mojih pogojev.”

“S svojo prisego me siliš, da sprejmem tvoje ponudbe. Poln dobrote in naklonjenosti si napram meni, dasi me ne poznaš!”

“Meniš, da te ne poznam? Ali nas nisi rešil iz rok Bebejev? Ali mi Amad el Gandur o tebi pripovedoval? Midva ostaneva skupaj in za malenkost, ki jo s svojo skrbjo podarim tebi, prejmem od tebe druge zaklade, ki so še več vredni — zaklade duha. Emir, jaz nisem navaden Perzijanec, toda s teboj se tudi ne morem primerjati. Vem, da je v vaši deželi priprošč deček bolj učen kot marsikdo pri nas. Vem, da je naša dežela

prava puščava napram vaši, in da uživa pri vas največji siromak večje pravice kot perzijski vezir v glavnem našem mestu. Znano mi je še mnogo družega in tudi vzrok, zakaj ste vi bolj srečni kot mi. Vi imate matere, imate žene, mi pa ničesar. Dajte nam dobrih mater, in naši otroci se bodo kmalu lahko primerjali z vašimi. Materino sree je zemlja, v kateri poganja jo otroškega duha korenine. Ah, Mohamed, kako te sovražim, ker si našim ženam iztrgal srce in jih naredil sužnje moške pohote; s tem si zdrobil našo moč, okamenil naše srce, opustošil našo deželo in vse one, ki sledijo tvojim naukom, prevaral za resnično srečo!”

Perzijanec je vstal in glasno tožil Alahovega preroka. Sreča, da ga niso slišali njegovi ljudje! Šele po daljšem času se obrne zopet k meni:

“Ali ti je znana pot v Bagdad?”

“Sicer še nikdar nisem jahal po njej, vendar se ne bom zgubil. V dveh smereh lahko jahamo: ena vodi proti Hamrijskemu gorovju proti jugozapadu, druga pa ob reki Djala v Gadin, ki leži v okolici Bagdada.”

“In kako daleč je od tukaj do Gadin?”

“Če jahamo po prvem potu, potrebujemo pet dnij, po drugem smo pa že v štirih dneh tam.”

“Ali vodijo pota po obljudenih pokrajinah?”

“Da, in ravno radi tega so najboljša za nas.”

“Torej vodijo še druga pota v Bagdad?”

“Seveda; toda jahati moramo po pustih krajih, kjer prebivajo samo roparski Arabci.”

“Kterega rodu?”

“Največ Džerbojov in tudi nekaj oddelkov beni Lam.”

“Ali se jih bojiš?”

“Bojim? Ne! Toda previdni izvoli med več potmi vedno najbolj varnega. S seboj imam potni list velikega sultana, katerega spoštujejo v okolici Bagdada in po zapadu reke Djale, nikakor pa ne Arabci, ki se klatijo po pustinjah.”

“In vendar bi jaz raje potoval po neobljudenih krajih, ker sem begunec.”

“Mogoče imaš prav; toda pomisli, da je pot po pustinjah za ženske zelo težavna, ker se nahajamo bač v dobi najhujše vročine.”

“Moje spremljevalke se ne bojijo ne mraza ne vročine, ne lakote ne žeje; bojijo se le, da mene sovražniki ne dohitijo. S seboj imam cevi z vodo in hrane za najmanj osem dnij.”

“In se na svoje ljudi lahko popolnoma zanesesh?”

“Popolnoma, emir!”

“Dobro, torej jahamo po ozemlju Džerbojov; Alah nas bode čuval. Sicer pa takoj, ko pridemo iz tega gorovja, jahamo hitreje. Zjedinila sva se v vseh stvareh; na tem mestu počakamo še toliko časa, dokler se ne zacelijo naše rane.”

“Spolni mi še eno prošnjo,” reče Perzijanec. “Predno sem odpotoval iz svoje domovine, sem se z vsem jako bogato preskrbel. Na daljnih potova-

njih se obleka zelo strga, in ker sem vedel, da ne pridem zlepa do trgovine, sem vzel tudi veliko obleke s seboj. Vaše obleke niso več vredne vašega telesa, torej vas prosim, da vzamete od mene, kar potrebujete, ker imam vsega v izobilju.”

Ta predlog mi je bil kaj dobrodošel, kakor tudi sumljiv. Hasan Ardšir-mirca je imel prav; jaz, Anglež in Halef smo imeli tako raztrgano obleko, da bi nas v večjem mestu takoj zaprli kot potepuhe, vedel sem pa tudi, da Anglež neče ničesar zastonj, in poleg tega mi tudi ni bilo ljubo takoj prvi dan se okoristiti z dobroto Perzijanca. Sicer pa se svoje raztrgane obleke nisem nič kaj sramoval; pravi Arabec moža ne ceni po obleki, temveč po konju, in v tem oziru sem bil prepričan, da sem vzbujal zavist vsakega Arabca. K večjem bi me sin puščave smatral za konjskega tatu, kar je pa po arabskih pojnih častna stvar. Torej odgovorim Perzijancu:

“Hvala za tvojo naklonjenost! Vem, da nam želiš vse dobro, vendar te prosim, da se glede obleke šele v Gadinu dogovorimo. Za Džerboje so naše obleke še dovolj dobre. Mislim, da — — —”

Naenkrat preneham s svojim govorom, ker se mi je zdelo, da je v grmovju med dvema hrastoma nekaj zašumelo.

“Nikar se ne daj motiti, emir; najbrž je bila kaka ptica ali žival, ki se plazi po grmovju in preži za ostanki jedil,” reče mirca.

“V takih zadevah sem zelo natančen; tu mimo se ni plazila žival, temveč človek.”

Z dolgim skokom planem proti grmu in v trenutku že držim za rame moža, ki je pravkar hotel pobegniti. Bil je eden služabnikov Perzijanca.

“Kaj delaš na tem mestu?”

Adut ne odgovori.

“Govori, sicer te prisilim!”

Mož res odpre usta, vendar samo glasno zagrga. Tu pristopi mirca bližje in ko vidi moža, reče:

“Ali je to Saduk? On ne more govoriti, ker je mutast.”

“Toda kaj išče v grmovju za nama?”

“Meni bo povedal, ker razumem njegova znamenja.” In ko se obrne k služabniku, ga vpraša:

“Saduk, kaj iščeš v moji bližini?”

Vprašani odpre roko, v kateri je imel nekaj jagod in zelišč.

“Od kje prihajaš?”

Saduk pokaže proti taboru.

“Ali nisi vedel, da sva midva na tem mestu?”

Sluga zmaje z glavo.

“Ali si slišal, kar sva govorila?”

Zopet isto znamenje.

“Torej pojdi, vendar me nikdar več ne moti!”

Saduk odide in Perzijanec mi reče: “Saduku je stara služabnica naročila naj zbira za njo zelišča in jagode, ki jih potrebuje, da pripravi divjačino. V našo bližino je le slučajno zašel.”

“In poslušal najin razgovor,” pridenem jaz.

“Saj si vendar videl, kako je z glavo zanikal!”

“Jaz mu ne vrjamem.”

“Saduk je zvest!”

“Njegov obraz mi ne ugaja. Ali je bil že mutast rojen?”

“Ne.”

“Kako pa je zgubil dar govornice?”

Mirca se sicer obotavlja z razgovorom, vendar konečno reče:

“Ker nima več jezika.”

“Ah! In prej je lahko govoril? Torej so mu jezik najbrž odrezali?”

“Žal,” odvrne Perzijanec.

■ grozo se domislim strašne kazni, ki je prevladovala v prejšnjih časih; kdor je namreč svojega gospodarja izdal z jezikom, temu so odrezali jezik. Ta nečloveška razvada je posebno udomačena pri orijentalcih.

“Hasan Ardšir,” začnem, “že vidim, da ne govoriš rad o tej stvari; toda Saduk mi na noben način ne ugaja; njemu ne bi mogel zaupati, in njegova navzočnost v teku najinega pogovora se mi zdi celo sumljiva. Sicer nisem radoveden človek, toda v nevarnem položaju premišlujem o vsaki malenkosti. Prosim te torej, da mi poveš, zakaj so Saduku odrezali jezik.”

“Emir, dovolj sem ga že preskusil; Saduk je zvest in zanesljiv. Vendar ti povem, zakaj mu je moj oče odrezal jezik.”

“Tvoj oče? Ah, najbrž bom slišal nekaj zelo važnega!”

“Motiš se, emir! Saduk je bil v svoji mladosti strelec mojega očeta, in kot strelec je prenašal njegova pisma in povelja iz kraja v kraj. Kot strelec in poslanec mojega očeta je veliko občeval v hiši muštaheda (velikega perzijskega duhovna) ter videl tudi njegovo hčer. Ona mu je ugajala, in on je bil lep mož. Skočil je čez zid, ko se je mudila na vrtu in ji govoril o svoji ljubezni. Veliki duhoven pa ga je zasačil in ga ukazal prijeti. Iz ozirov do mojega očeta ga ni hotel izročiti sodnji, ki bi ga obsodila na smrt; vendar veliki duhoven je prisilil mojega očeta, da Saduku odreže jezik.”

“To je hujše kot smrt. Ali je bil Saduk od tedaj vedno pri tvojem očetu?”

“Da. Svoje bolečine je s potrpežljivostjo prenašal, ker je mirnega značaja. Toda zdi se mi, kakor bi se kazni, katero je prejel Saduk, maščevala nad vsemi, ki so jo povzročili.”

“Kaj?”

“Veliki duhoven je zastrupljen umrl; zdravnika, ki je Saduku odrezal jezik, so dobili nekega dne mrtvega v lekarni, in deklica je utonila na vodi, ko je njen čoln zadela v čoln nekega moža, z zakritim obrazom.”

“To je pa kaj čudovito! Ali niso nikdar prijeli omenjenih treh morilcev?”

“Nikdar. Vem, kaj boš mislil, emir; toda vse tvoje sumnje so neopravičene, ker je bil Saduk večkrat bolan, in je ravno ob onih dnevih, ko se je umor dogodil, ležal bolan na postelji.”

“In tudi tvoj oče ni umrl naravne smrti?”

“Bil je napaden, ko je jahal na sprehod. Saduk in neki poročnik sta ga spremljala. Sam Saduk se je rešil — krvavel je iz dveh ran; moj oče in poročnik sta pa bila mrtva.”

“Hm! Ali Saduk ni poznal morilcev?”

“Bilo je tema; enega napadalcev je pa vseeno spoznal in sicer po glasu — bil je največji nasprotnik mojega očeta.”

“In ktereга si ti pozneje umoril?”

“Sodniki so ga sicer oprostili umora toda sedaj je — — — mrtev!”

Po teh besedah pa odide Perzijanec v tabor; jaz pa ostanem še nekaj časa na mestu, kjer sem pravkar slišal toliko čudovitih stvari. Saduk je moral biti popolnoma nedolžen človek, ali pa zelo navihani lopov. Sklenil sem, da ga opazujem. Ko se vrnem v tabor, so baš pripravljali kosilo. Angležu povem, da bi z Perzijancem rad jahal v Kerbelo in Bagdad, in Lindsay je bil takoj zadovoljen, da jaha z menoj po nevarni poti.

Ker so bolečine moje rane popolnoma ponehale, in sem se precej dolgočasil, primem popoldne za puško in v spremstvu Dojana se napotim po gozdu. Sir David Lindsay me je hotel spremljati, vendar sem odklonil njegovo družčino. Po starodavni navadi sem se najprvo hotel prepričati, če sme v taboru varni. Glavna stvar pri tem je, skrbno skrivati svoje sledove in paziti, če so sledovi ali odtisi tujih oseb v bližini. Okrožim torej tabor večkrat zaporedoma, dokler ne pridem navzdol do reke. Tu opazim, da je trava na obrežju precej pohojena. Baš se hočem približati onemu mestu, ko začujem, da se premikajo veje za menoj.

Hitro stopim za prvi grm in se vležem na zemljo. Ne daleč od svojega skrivališča začujem korake — izza grmovja stopi mutasti Perzijanec Saduk, in ko se previdno ozre po okolici, koraka proti označenemu mestu, kjer je bila trava shojena. Ko nekaj časa tepta po travi, se vrne. Predno pride zopet do grmovja, ostro pogleda proti nekemu mestu blizu vode, kjer opazim več grmov, ter hoče mimo mene.

Tu sem ga pa že zgrabil z levico za prsa in mu z desnico pripilil tako zausnico, da se takoj zvrne na tla.

“Izdajalec! Kaj delaš na tem mestu?” zakričim nad njim. Govoriti seveda ni mogel, in glasovi, ki so prihajali iz njegovega grla, so bili bolj izrazi strahu kot začudenosti.

“Ali vidiš puško?” mu rečem. “Če takoj ne spolneš mojega povelja, te na mestu ustrelim. Vzemi svoje pokrivalo, napolni ga z vodo in polij travo, katero si prej poteptal, da se zopet vzravna.”

Saduk se nekoliko obotavlja, toda ko vzamem puško z rame, me uboga, koraka k vodi in polije travo.

“In sedaj z menoj,” mu rečem, ko je bil gotov; “zvedeti hočem, zakaj ti je trava ob vodi toliko na potu!”

Predno se napotiva v tabor, pa opazim na dveh grmih odtrgano bilko; ko odstranim še slednje z grmov, odideva proti taboru.

Moje slutnje me torej niso varale: Saduk je bil izdajalec, dasi sem mu podrobnosti moral šele dokazati. Ko pridemo v tabor, pokličem k sebi Perzijanca.

“Kaj je?” me vpraša. “Zakaj držiš Saduka za obleko?”

“Ker je moj ujetnik. On te hoče uničiti. Tebe preganjajo, in Saduk daje tvojim preganjalcem skrivna znamenja, kje se nahaja naš tabor. Dobil sem ga ob vodi, ko je travo teptal in opazil sem tudi, da je obesil na grme bilke, ki sovražniku naznanjajo, po kateri poti mora prodirati, da pride do našega tabora.”

“Nemogoče!”

“Vendar. Izprašaj mu vest, če ga razumeš!”

Perzijanec res stavi Saduku več vprašanj, vendar dožene iz vseh njegovih znamenj, da Saduk ne ve, zakaj ga sprašujejo.

“Ali vidiš, da je nedolžen, emir,” reče mirca.

“Dobro, torej hočem jaz mesto tebe govoriti,” rečem. “Upam, da te pregovorim in ti dokažem, da je mož izdajalec. Poišči svojo puško in pojdi za menoj. Poprej pa povej svojim ljudem, da bodo moji tovariši vsakega umorili, kdor bo skušal Saduka oprostiti. Z mojimi tovariši se ni šaliti.”

“Ali jahava ali greva peš?”

“Kje ste taborili, predno ste prišli v to okolico?”

“Jahali smo več kot šest ur.”

“Torej danes ne moreva več tja. Idiva peš!”

Perzijanec poišče svojo puško. Halefu in Angležu naročim vse potrebno. Oba zvezeta Saduka in ga posadita v svojo sredo. Bil je v varnih rokah, da sem lahko brez skrbi odšel.

S Perzijancem jo udariva najprvo proti reki. Sredi pota pa prestrašen obstanem, ker na mladem hrastiču opazim znamenje, kot ga je Saduk že prej naredil na grmovju.

“Stoj, mirca, kaj je to?” rečem.

“Trava,” odvrne.

“Ali trava raste na drevesih?”

“Alahu hu! Kdo jo je sem obesil?”

“Saduk. Pojdi dvajset korakov na desno in videl boš drugo znamenje.”

Perzijanec mi sledi, in moja slutnja se je potrdila.

“Toda ali ni bilo znamenje že prej tukaj?” vpraša mirca.

“Ah, Hasan Ardšir, kako dobro, da samo jaz slišim tvoje besede! Ali ne vidiš, da je trava še zelena in sveža? Pojdiva prav navzdol k reki, kjer sem dobil prva znamenja. Izdajalski človek je zaznamoval celo pot, ki vodi k taboru. Tam bi bili napadeni in pobiti prav tako kot tvoj oče, lekarnar, veliki duhoven in njegova hči.”

“Gospod, kaj če govorjš resnico!”

“Na vsak način. Ali si dober pešec in lahko najdeš pot do mesta, kjer ste zadnjič taborili?”

Ko mi potrdi, napotiva se ob reki nazaj po onem potu, po katerem smo prišli, še predno se je vnela bitka z Bebeji. Kmalu pridemo do mesta, kjer smo taborili, predno smo šli na pomoč Perzijancu. Baš je reka precej zavila, ko opazim dve brezi, na katerih je bila koža precej poškodovana.

“V kakšnem redu ste potovali?” vprašam mirco.

“Ženske nosilnice so bile v sredi, in ljudje, razdeljeni v dva oddelka, so šli pred in za nosilnico.”

“Pri katerem oddelku je bil Saduk?”

“Pri ženski nosilnici v sredini. Večkrat pa je zaostal, ker je opazoval cvetlice in zelišča, ki so mu zelo pri sre.”

“Zaostajal je, ker je dajal skrivna znamenja tvojim preganjalcem. On je zelo zvita buča.”

“Kje so znamenja?”

“Tu na brezah; pojdi z menoj!”

Čez četrto uro prideva do mesta, kjer je bila voda skoro trikrat bolj široka in raditega tudi seveda bolj nizka. Lahko poiščeva mesto, kjer skleneva vodo pregaziti. Tu opazi mirca mlado drevesce, kteremu je bil precepljen vrh.

“Morebiti je tudi to skrivno znamenje?” reče mirca smehljaje.

Takoj skrbno pogledam drevo.

“Seveda je znamenje. Le poglej drevesce in radi mene tudi druga drevesa v bližini; poglej si nadalje gorske vrhove v okolici; v tem kraju zamore nastati samo hud zapadni veter; južni, severni in vzhodni veter ne more biti tako močan, da prelomi vrh drevesa. In vendar je prelomljen in sicer v smeri proti zapadu. Ali ni to sumljivo?”

“Seveda, emir!”

“In poglej še bolj natančno drevesce. Drevo je precepil nekdo šele pred kratkim časom. Tudi ni vladal zadnje dni jak vihar, ki bi drevesom morda škodoval. Vrh drevesa kaže proti zapadu, torej proti smeri, v kateri ste vi potovali. Pojdi še naprej!”

“Ali hočeva plavati?”

“Plavati? Zakaj?”

“Ker smo prišli mi tudi čez vodo.”

“Mogoče nam niti plavati ne bo treba, ker je voda zelo nizka. Prepričan sem, da dobiva na istem mestu, kjer ste stopili v vodo, zopet znamenja.”

Obleko povijeva v svitek, katerega deneva na glavo. Voda nam je dosegala kmalu do kolen, kmalu višje. Ko prebrodiva vodo, se mirca takoj prepriča, da sem prav govoril; več odrastkov divje trte je bilo tako zvezanih skupaj, da so tvorili nekak prehod ali portal.

“Ali je imel Saduk čas se muditi s takim delom?” vprašam.

“Da. Spominjam se, da kamele niso hotele v vodo; mnogo truda smo imeli z živalmi. Saduk je ostavil svojega konja na nasprotnem bregu, da je

gnal kamele čez vodo, nato se je pa vrnil sam po konja ter precej časa zaostal.”

“Adut je zelo zvit! Ali mi veruješ, da je on morilec in izdajalec?”

“Emir, na vsak način imaš prav. Toda kakšna znamenja je dajal po ravnini, kjer raste samo trava?”

“Tudi to zvemo kmalu. Od katere strani ste prišli k vodi?”

“Od vzhoda. Tam je — — — ah, emir, kaj je to?”

Perzijanec pokaže proti vzhodu — in ko pogledam tja, zapazim temno črto, ki se je nam približevala.”

“Ali so jezdec?” vpraša mirca.

“Seveda. Hitro čez vodo, ker na tej strani se ne moremo skriti; na drugem bregu je pa dovolj skal in grmovja.”

Hitro se umakneva čez vodo in poišče varen prostorček, kjer se skriva.

“Kdo so neki tuji jezdec?” vpraša mirca.

“Hm! Trgovci ravno niso; počakajva na tem mestu, da pridejo bližje.”

Kmalu pridejo jezdec do vode na nasprotnem bregu. Bili so nama tako blizu, da sva lahko opazovala njih obraze.

“Gorje!” zašepeta Perzijanec, “perzijanski vojaki so!”

“Na turškem ozemlju?” vprašam začuden.

“Saj vendar vidiš, da so oblečeni kot Arabci.”

“Ali so rezervniki ali redni vojaki?”

“Redni. Načelnika poznam, ker je bil moj podložnik.”

“Kaj je načelnik?”

“Susbaši ali stotnik Maktib aga, predrzni sin Ejub kana.”

Načelnik pozorno ogleduje zvite odrastke divje trte; nato spregovori s svojimi vojaki nekaj besed in požene konja v vodo. Ostali mu sledijo.

“Gospod,” zašepeta Perzijanec vznemirjen, “imel si prav. Ljudi je poslala perzijska vlada, da me preganjajo in ulove. Tam vidim tudi poročnika Omrama, ki je strijčnik Saduka. Alah, če naju zalotijo na tem mestu! Tvoj pes naju vendar ne bo izdal?”

“Ne.”

Trideset pregnanjcev sem naštel. Načelnik je bil divje, predrzne postave. Ustavi konja pri brezi in se zasmije.

“Tisoč hudičev!” zakliče. “Pojdi sem, poročnik, in poglej, kako lahko se zanesemo na tvojega strijčnika. Tu je novo znamenje. Šli so ob reki. Naprej!”

Vojaki jahajo mimo naju, ne da bi slutili, kdo je v njih bližini.

“No, mirca, ali si sedaj prepričan?”

“Popolnoma! Toda sedaj ni časa za pogovore; emir, kaj začneva?”

“Začneva? Kaj? Ničesar kot da slediva vojakom.”

Skrivališče zapustiva in slediva vojakom, da nas slednji niso mogli zapaziti. Jahali so počasi, kar je nama bilo baš ugodno, ker sva korakala peš. Čez četrto ure pridejo do taborišča, od kjer je šel Mohamed Emin

Perzijancem na pomoč, kjer so ga potem ubili. Vojaki obstanejo, da preiščejo sledove tabora.

Midva pa se splaziva na desno med grmovje in prodirava hitro naprej. Od tabora sva bila oddaljena deset minut, toda že v petih minutah sva tam; en sam pogled me prepriča, da je vse v redu.

“Bodite mirni, ker se bliža sovražnik!” zapove Perzijanec; nato pa skočiva med grmovjem navzdol po gori; nisva čakala celo minuto, ko se že prikaže sovražnik. Ravno nama nasproti se ustavijo.

“Lep prostor za tabor,” reče poveljnik; “kaj meniš, Omran?”

“Solnce se že bliža zatonu, gospod!” odvrne poročnik.

“Dobro, ostanimo na tem mestu. Vode in trave je dovolj v bližini!”

Tega pa nisem pričakoval. Položaj je bil kaj nevaren za nas. Sicer smo zbrisali za seboj vse sledove, toda na mestu, kjer smo taborili zadnjo noč, je bila zemlja še požgana od ognja, česar nismo mogli zakriti. Sicer pa opazim, da se je trava tam, kjer jo je Saduk poteptal že precej dvignila, dasi je sempatja še kaka bilka povešala glavico.

“Alah il Alah! Kaj naj storiva?” vpraša Hasan.

“Jaz prevzamem stražo na tem mestu; vzemi psa in hiti v tabor, da se pripravijo tovariši na boj. Če začujete glas mojega revolverja, ostanite na svojem mestu; če pa začujete glas moje puške, tedaj sem v nevarnosti in prihitite takoj na pomoč. Hadži Halef Omar naj prinese s seboj tudi mojo težko medvedovko.”

“Toda samega te ne morem pustiti na tem nevarnem mestu.” ugovarja Hasan.

“Tu sem bolj varen kot v taboru. Pojdi, ker me zadržuješ!”

Perzijanec odide s psom in jaz ostanem sam. Da je ostal Perzijanec pri meni, bi me nadlegoval; v nevarnosti bi bil le tedaj, če bi se modri perzijski poveljnik domislil, da mora preiskati grmovje; ker pa poveljnik ni bil indijanski glavar, se kaj tacega tudi domislil ni.

Vojaki razjahajo in spustijo konje na pašo. Živali oddirjajo takoj k vodi in se razkrope na vse strani; najbrž je vsak konj poznal klie svojega gospodarja. Jezdeci pa odlože svoje sulice vse križem po tleh in se udobno uležejo po travi. Le poročnik koraka naokolu po prostoru in pride tudi do mesta, kjer smo mi kurili. Sklone se, da prostor preišče nakar zakliče:

“Grom in strela, kaj je to!”

“Kaj?” vpraša poveljnik in skoči kvišku.

“Tu je bil ogenj. Tu so prenočevali.”

“Kje?”

“Tukaj!”

Poveljnik odhiti k poročniku in potrdi resnico njegove izjave. Nato pa vpraša:

“Ali je bilo tudi na tem mestu znamenje?”

“Dosedaj še nisem nobenega opazil. Najbrž se Saduk ni mogel odstraniti iz tabora. Na tem mestu tudi mi lahko prižgemo ogenj. Vzemite moko in naredite kruh!” —

Ko vidim vojake tako brez skrbi tekati okoli, takoj sprevidim, da se njih ni treba bati. Kmalu narede velikanski ogenj, zmešajo moko in vodo v kašo ali testo, katerega mečkajo med rokami, stiskajo in zvijajo in s koncem sulice drže nad ognjem. To je bil kruh, katerega poženejo še na pol surovega po grlu kot lačni volkovi. Kako bi tem braniteljem domovine šele teknila prava, mesnata kranjska klobasa!

Kruh je bila večerja vojakov.

Ko se stemni, sklepetajo vojaki svoje molitve ter se pomaknejo bližje ognja, da poslušajo pravljice iz “Tisoč in ene noči”, ktere so že tisočkrat slišali. Sprevidim, da sem na tem mestu popolnoma nepotreben, torej odidem proti taboru. V taboru niso prižgali ognja, in vsakdo je sedel na svojem mestu pripravljen na boj. Saduk je še ležal med Angležem in Halefom. Njegove vezi so podvojili in mu tudi v usta potlačili robeč, da ni mogel kričati in nas izdati.

“Kako je emir?” vpraša mirca.

“Dobro,” odvrnem.

“Ali so odšli?”

“Ne.”

“In ti praviš, da je dobro?”

“Ker so perzijski vojaki z njih poveljnikom največji bedaki, kar sem jih še kdaj videl. Če smo ponoči mirni, potujejo jutri naprej, ne da bi slutili, kako blizu njih počivamo. Halef, ali lahko plezaš po gori?”

“Da, sidi!”

“Torej prepustim vojake tebi, ker se na tebe najbolj zanesem. Ti ostaneš spodaj na straži, dokler ne pridem jaz.”

“Kje me boš iskal?”

“Vojaki so prižgali ogenj in ravno nasproti ognja proti našemu taboru stoji velik, mogočen hrast. Pri tem drevesu moraš čakati.”

“Že grem, sidi. Puško pustim v taboru, ker me nadleguje. Moj nož je oster in nabrušen, in če se kdo teh bedakov domisli, korakati proti našemu taboru, bo v peklu vedno mislil na hadži Halef Omarja. Alahi, valahi, talahi, govoril sem!”

Halef odide proti omenjenemu prostoru. Njegov сосед, Anglež, pa me prime za rame.

“Master, kam ste utaknili svojo pamet? Sedim na tleh in ne razumem nobene besedice. Znano mi je samo, da spodaj leži cel kup Perzijancev, toda zakaj mi niste povedali. Iztegnite vendar jezik in povejte, če se bomo topli?”

V kratkem razložim tudi Angležu vse potrebno. Komaj sem z njim gotov že pride Hasan, ki me vpraša:

“Emir, tudi jaz bi vojake rad opazoval!”

“Če lahko neslišno plezaš čez korenine, listje in okoli grmovja?” glasi se moj odgovor.”

“Menim, da sem dovolj previden.”

“Ali si se učil, kako se zdrži kašljanja in dihanja?”

“Nemogoče!”

“Prav lahko je; niti težko ni, kdor je vsemu vajen. Toda vseeno odidem tudi jaz proti taboru vojakov; mogoče lahko kaj slišimo, kar je važno za nas. Če te prime v grlu kašelj ali težko dihanje, položi glavo na zemljo in pokri glavo. Kdor zasleduje svojega sovražnika, ne sme nikdar dihati skozi nos. Kdor hoče v bližini sovražnika kihati, mora kihati z obrazom proti zemlji, in če je noč naj pri tem posnema glas sove. Pravi, izvežbani lovec pa nikdar ne kiha ali kašlja. Pojdi!”

Jaz grem naprej, in Perzijanec za mano. Ker sem že jaz spotoma vse odstranil, ker bi bilo Hasanu na potu, prideva srečno do obširnega grmovja ob parobku gozda, kjer dobiva izvrstno skrivališče. Le dvanajst konjakov od nas je plapolal taboriščni ogenj. Oba častnika sedita prav pri ognju, drugi nekoliko vstran. Tupasem posveti ogenj postavo konja, ki so se v bližini pasli in prosto tekali semtertja.

Hasan Ardšir-mirca ne spregovori nobene besedice; toda po njegovem dihanju sem spoznal, da je zelo razburjen. Pogumen je bil in tudi več orožja, toda nahajal se je trenutno v takem položaju, kot še nikdar v svojem življenju. Tudi meni je trepetalo srce, ko sem v Ameriki prvič zalezoval Sioux Indijance, ki so se podali na vojno pot, da me ulove.

Vojaki so bili prepričani, da so sami v okolici; pogovarjali so se tako glasno, da jih je bilo pol ure daleč slišati. Pravkar, ko dospeva do svojega skrivališča, reče poročnik:

“Ali ga boš živega ujel?”

“Če se ne bo branil, da.”

“In živega pripeljal v Perzijo?”

“Saj nisem norec. Povejte možje, ali ga hočete mrtvega ali živega?”

“Mrtvega!” glasi se v krogu vojakov.

“Na vsak način! Povelje imamo, da ga preganjamo in pripeljamo živega v Perzijo ali pa prinesemo vsaj njegovo glavo. Če ga pripeljamo živega, moramo izročiti vse, kar ima pri sebi. Če pa prinesemo njegovo glavo, nas ne bodo spraševali po njegovem imetju.”

“Izročiti bo moral ves svoj denar in dragocenosti,” pripomni poročnik.

“Da, prekleti sin prekletega generala, je zelo bogat; obložil je deset kamel s svojim premoženjem; dober plen nas pričakuje, katerega bomo delili med seboj.”

“Toda, poveljnik, kaj se zgodi potem, če se je mirca izročil varstvu kakega arabskega šejka ali turškega uradnika?”

“Mene nič ne briga; seveda v tem slučaju ne smemo izdati, da smo Perzijanci, ali razumete? Sicer pa ne bi niti časa imel iskati tujega varstva; jutri ali pojutrašnjem je že v naših rokah. Ko napoči dan, se napo-

timo naprej; znamenja, ktera je pušchal Saduk za seboj, nam bodo tudi naprej služila kot vodnik. Bedak Hasan Ardšir-mirca je prepričan, da Saduk ne more pisati, ker ne more govoriti. Znamenja, ktera nam je Saduk preskrbel, so boljša kot govor. Sedaj pa zaspite, psi, ker počitek ne bo dolg."

Vojaki takoj ubogajo svojega poveljnika in se podajo spat; marsikdo je pač sanjal o zakladih, ki jih dobi pri vjetem Perzijancu. Slišal sem dovolj zanimivih rečij; zvedel sem, da je bil Hasanov oče general in tudi Hasan sam je opravljal najbrž isto službo. Njegovi sovražniki so morali biti pač upljivni, ker so preganjali prejšnjega generala.

Ko se vojaki zavijejo v svoje plašče, zapustiva midva grmovje.

"Emir," reče mirca, "poveljnik in poročnik teh vojakov sta uživala mnogo dobrot od mene. Sedaj pa zahtevati mojo smrt. Oba morata umreti."

"Pusti jih, ker ne zaslužita, da se brigaš za nju; psa sta, ki so ju poslali za teboj; ne jezi se radi njih, temveč radi njih gospodarjev!"

"Umoriti sta me hotela, da se polastita mojih zakladov!"

"Nameravala sta, vendar svojega sklepa ne bosta zvršila. O tem govorimo v našem taboru; pojdi naprej; jaz pridem takoj za teboj."

Le nerad odide mirca. Ko zgine med grmovjem, se splazim k Halefu in mu naročim vse potrebno glede straže. Nato pa v krogu grem okoli tabora in jo udarim proti južni strani. Po preteku dveh minut zlomim vrh mlade breze in ga obrnem proti južni smeri, in čez pet in deset minut ponovim svoje znamenje. Nato se pa vrnem v tabor.

Za vsa znamenja sem porabil skoro pol ure, in mirca je bil že v skrbeh, če se mi je spotoma kaj pripetilo. Tudi Anglež me vpraša:

"Kje se pa potikate, master? Sedim tukaj kot berač ob romarskem potu, katerega nihče ne pogleda; sit sem vsega! Well!"

"Le pomirite se! Kmalu dobite dovolj opravila!"

"Lepo! Dobro! Ali pobijemo adute?"

"Ne; toda sklenil sem, da jih nekoliko povlečemo za nos!"

"Me veseli! Naj dobijo take nosove kot jaz! Yes! Kdo bo adute vlekel za nos?"

"Samo jaz in vi, Sir!"

"Dobro. Kdor sam dela, ima tudi sam zasluge za uspeh. Kdaj se burka začne?"

"Predno se zdani."

"Šele? Boljše je, da nekoliko zaspim, ker imam še čas."

Zavije se v preprogo in kmalu sladko zaspi.

Hasan Ardšir-mirca bi se rad z menoj posvetoval, in iz nosilnice so stopile tri ženske, ki so rajše same poslušale, kot da bi jim pozneje poročala tretja oseba.

"Kje si bil, emir?" vpraša Perzijanec.

"Hotel sem ti pustiti čas, da vse dobro premišliš in se pomiriš. Morda mož ne vprašuje svoje jeze, temveč svojo pamet in razum. Tvoja jeza se je najbrž plegla; povej, kaj si medtem sklenil."

“Vojake bom s svojimi ljudmi napadel in pobil.”

“Trideset vojakov, zdravih in močnih hočeš napasti s svojimi ranjenimi služabniki?”

“Ti in tvoj spremljevalec nam bosta pomagala.”

“Nikakor ne, ker nisem barbar in divjak, temveč kristijan; moja vera mi zapoveduje, da branim svoje življenje, če me kdo napade; sicer pa mi zapoveduje, da spoštujem življenje svojega brata. Sveta knjiga kristijanov zapoveduje: ‘Boga ljubi iz celega srca in cele duše in iz vseh svojih moči, in svojega bližnjega kot samega sebe’. Torej mora biti življenje mojega brata meni tako sveto kot moje.”

“Toda vojaki niso naši bratje temveč sovražniki.”

“Pa vendar so naši bratje. Naše sveto pismo pravi: ‘Ljubite svoje sovražnike, blagoslavlajte one, ki vas proklinjajo’. In jaz se moram ravnati po teh besedah, ker sem kristijan.”

“Toda omenjene besede niso pametne in ne koristne. Če se ravnaš po njih, pogineš v vsaki nevarnosti in v vsakem boju te premagajo.”

“Narobe! V teh besedah je skrita vsa božja modrost. Bil sem v večjih in večih nevarnostih kot marsikdo drugi; toda še danes sem živ, dasi sem se tisočkrat bojeval; Bog me podpira, ker se ravnam po njegovih naukih.”

“Torej mi nečeš pomagati, emir, dasi si moj prijatelj?”

“Tvoj prijatelj sem, kar ti bodem tudi dokazal; toda vprašam te: Hasan Ardšir-mirea ali hočeš postati bojazljiv zavrtni morilec?”

“Nikdar, emir!”

“In vendar hočeš vojake napasti v spanju! Morda jih misliš prej zbuditi, da bode boj pošten? Potem si zgubljen.”

“Gospod, jaz se jih ne bojim!”

“Vem. Povem ti, da bi se sam bojeval proti tridesetim vojakom, če bi se šlo za pravično stvar; moje orožje je več vredno kot ono, ki ga nosijo vsi vojaki skupaj. Toda kdo se drzne trditi, da me lahko smrtno zadene že prva sulica in prva krogla iz puške. Recimo, da pobijem deset, petnajst vojakov; ostane jih še vedno petnajst, ki se borijo proti meni. Vi ste se sami izdali preganjalcem, ki bodo šli za vašim sledom, dokler vas ne pobijejo.”

“Tvoj govor je moder, gospod; toda če milo postopam s svojimi preganjalci, škodujem sam sebi. Jutri ali čez dva dni me dobijo v pest, in kaj se potem zgodi, ti je znano, emir.”

“Kdo pravi, da te dobijo v svojo pest?”

“Na vsak način. Mogoče jih hočeš ti prisiliti, da mirno odidejo po svoji poti?”

“Da, baš to sem nameraval učiniti.”

“Alah il Alah! To je — to je — emir, ne vem, kako bi se izrazil!”

“Imenuj me blaznega, kar si najbrž mislil. Ali ne?”

“Tvojemu govoru ne smem pritrditi, ker te spoštujem. Ali res meniš, da boš moje preganjalce, ki komaj čakajo, da me ubijejo in se polaste mojega premoženja, pregovoril, da mirno odidejo?”

“Prepričan sem, da se mi posreči; toda čuj. Baš sem bil spodaj pri vodi in sem zlomil nekaj drevesnih vrhov. Ko vojaki opazijo moja znamenja, bodo mnenja, da jih je naredil Saduk. Jutri nadaljujejo svojo pot. Jaz jaham pred njimi ter jih bom s znamenji zapeljal na napačno pot. Toda če pred svojim odhodom vendar napadejo naš tabor, se postavite v bran. Slišal bom vaše strele in takoj prihitel na pomoč.”

“Kaj nam koristi, če zgubijo začasno naš sled, katerega pozneje gotovo zopet dobijo?”

“Bodi brez skrbi in zanesi se na mene! Vodil jih bom tako, da ne pridejo nikdar več v našo bližino. Ali imaš pergament s seboj?”

“Da; tudi pri Saduku smo dobili pergament, katerega je porabil že več listov.”

“Porabil ga je, ker je dajal vojakom znamenja. Ali si ga vprašal glede pergamenta?”

“Da, vendar neče ničesar priznati.”

“Mi ne potrebujemo njegovega priznanja. Daj mi njegov pergament in vlesi se k počitku. Kadar bo čas, vas zbudim.”

Ženske zginejo v svoje nosilnice in močje se vležejo k počitku. Saduk je slišal vsako besedico najinega razgovora; videti je bilo kot bi ležal na šivankah. Preiščem njegove vezi in robez pred ustmi; vezi so bile močne, in robez pred ustmi je bil zvezan tako, da je lahko dihal, ne pa govoril.

Zavijem se v svojo preprogo, ne da bi zaspal.

Ko se nekoliko zdani, zbudim Angleža. Tudi Perzijanci se zbude, in mirca pride k meni.

“Ali se podaš na pot, gospod?” vpraša. “Kdaj prideš nazaj?”

“Takoј ko se prepričam, da sem preganjalce zvodil na napačno pot.”

“Lahko se cel dan zamudiš.”

“Seveda.”

“Torej vzemi moko, meso in dateljne s seboj. Kaj naj pa delamo, dokler se ne povrneš?”

“Bodite mirni in ostanite na svojih prostorih. Če se zgodi kaj izvanrednega, vprašaj mojega Halefa za svet, ki ostane v taboru. On je zvest, izveden in pameten mož, na katerega se lahko zašesete.”

Še enkrat skočim k Halefu, da ga o vsem poučim. Ko se vrnem, je bil Lindsay že pripravljen, in tudi precej hrane so naložili k našim sedlom. Poslovimo se kratko in odidemo.

Ker je bila še precejšna tema, je bilo zelo težko konje voditi med grmovjem, ne da bi nas vojaki zapazili. Konečno pa dospeva v dolino, kjer zajahava in oddirjava. V daljavo nisem mogel gledati, ker mi je gosta megla zakrivala pogled. Po četrturni ježi pa prideva do ovinka vode, kjer sem včeraj naredil zadnje znamenje. Na tem mestu razjaham.

“Stop?” vpraša Anglež. “Zakaj?”

“Tu morava počakati, da se prepričamo, če bodo Perzijanci takoj odjahali naprej, ali če bodo prej prostor preiskali in napadli naše tovariše v taboru.”

“Ah! Pametno! Well! Yes! Ali ste vzeli tobak s seboj?”

“Bom pogledal.”

Hasan Ardšir-mirea — ali pa njegova lepa sestra — sta bila zelo previdna, ker poleg jedil dobim tudi majhno zalogo perzijskega tobaka.

“Lepo! Dobro! Zažgati! Krasen adut mirea!” reče master Lindsay.

“Poglejte, megle se že dvigajo in v dveh minutah lahko ugledava vojake. Ogniti se morava za ovinek, ker sicer nas zapazijo vojaki, in naš načrt bi bil izdan.”

Skrijeva se za ostrim ovinkom reke in čakava. Konečno zapazim skozi moj daljnevid, da se vseh trideset vojakov približuje. Takoj zajahava s Angležem. Šele čez deset minut se ustaviva; pri bližnjem drevesu zarežem v neko jelšo globoko zarezo.

“Hm!” mrmra Anglež; “adutje morajo biti zelo zabiti, če ne vidijo, da je bilo znamenje zarejeno šele sedaj.”

“Da, perzijski poveljnik pač ni Lindsay-bej! Poglejte, na tem mestu reka zelo ostro zavija; najbrž teče pri onih gorah tam zopet proti jugu. Lok je najmanj osem milj dolg. Ali ne bi vojake zvodila nekoliko v vodo?”

“Sem zraven, master! Ali nam bodo sledili?”

“Gotovo! Pazite, da ne zmočite žepov, kjer imate hrano.”

“Toda voda je globoka!”

“Tem bolje. Ali se bojite, da utonete?”

“Pshaw, saj me poznate! Toda ali bodo adutje vrjeli, da je šel mirea s svojimi kamelami čez vodo?”

“Boljše je, če poskusiva! Če vrjamejo tej zvijači, bodo drugim tudi.”

Pred vodo zvijem neki grm prav očitno v velik lok in poženem vranca v vodo. Anglež mi sledi. Na drugem bregu odlomim nekaj vršičkov mladih dreves ter jih obrnem proti jugu. Ob bregu je bilo dovolj zelene trave, kar je bilo za naju zelo ugodno, ker se ni poznala voda, ki je kapljala od naju.

Nato pa zapodiva konje naprej. Ko pridejo Perzijanci na to mesto, morajo spoznati, če niso slepi, da sledovi še niso stari niti pol ure. Dve uri jahava vztrajno naravnost v smeri proti jugu po ravnini, skozi ozke doline, čez gole griče in prelaze. Kmalu pa prideva, kakor sem slutil, zopet do reke Djale ter jahava čez vodo zopet na prejšnji breg. Seveda sva na primernih mestih pustila svoja znamenja. Zadovoljen nad sedanjim uspehom, potegnem iz žepa kos pergamenta.

“Ali boste pisali, master?” vpraša Lindsay.

“Da. Znamenja morajo prenehati, in poskusiti hočem, če bo pergament ravno tako upljal kot dosedanje zvijače.”

“Pokažite, kaj pišete!”

“Tu, le pogledjte!”

Podam mu pergament, na katerega sem zapisal nekaj perzijskih besed. Anglež pogleda črke potem pa mene; njegov obraz se raztegne, in njegov nos se sramežljivo obrne na stran.

“Zlodja, kdo bo bral take čečkarije! Kaj ste napisali?”

“Perzijsko je, in se mora brati od desne na levo. Glasi se: Halijah hemver cirn bala — sedaj vedno naprej! Videti hočem, če bodo poslušali moj nasvet!”

Pri nekem grmu potegnem skupaj dve veje in pritrdim pergament, da so ga morali takoj zagledati. Nato pa jahava ob reki naprej, dokler ne prideva do ugodnega skrivališča, kjer skleneva počakati vojake, da se prepričava, če bodo sledili najinemu pozivu. Razjahava, poženeva konje v vodo, sama pa zavžijeva nekoliko jedil, katere sva vzela s seboj. Seveda sva zelo napeto pričakovala, če se bo najina zvijača posrečila.

Čakala sva več kot eno uro, dokler s pomočjo daljnogleda ne zapazim, da se približujejo vojaki, Zadovoljen sam s seboj, zajaham konja; Lindsay mi sledi. Šele malo pred poldnevom naredim drugo znamenje in proti večeru zopet enega na ovinku neke doline, ki se je od reke razprostirala proti zapadu. S tem sva zapeljala Perzijance na desno.

Pri vhodu v dolino skleneva počivati, ker bila sva skoro cel dan na konjih.

Drugega jutra pritrdim ob grmu drug kos pergamenta, kamor sem zapisal, da vodi pot naravnost proti zapadu. Tekom predpoldneva zapustim tretje znamenje, in kos pergamenta, na katerega sem zapisal, da je postal Hasan Ardšir nezaupljiv proti meni (namreč proti Saduku), ker me je zasačil, ko sem delal znamenja. Opoldne in zvečer pustim nekem grmu četrto in zadnji kos pergamenta z naznanilom, da hoče mirca potovati ali v Džumejlo ali v Kifri, in da je postal tako nezaupljiv, da me je premeštil v ospredje svojega oddelka; znamenj torej ne morem več puščati za seboj.

S tem je bila moja naloga rešena. Niti potrebno ni bilo, da se prepričam, če je perzijski poveljnik s svojimi vojaki res jahal tako daleč; iz vsega, kar sem sedaj opazil, sem bil prepričan, da bo sledil mojim znamenjem kot ovca mesarju, ki gre v klavnico.

Po kratkem počitku jo ubereva z Angležem nazaj, in ko se popolnoma stemni, prenočiva v nekem gozdičku; zjutraj odpotujeva naprej in sva bila že opoldne drugega dne zopet v našem taboru.

Še nisva bila pri šotorih, že pridirja nasproti Halef z vzklikom:

“Alahu čast in hvala, sidi, ker si se vrnil! Bili smo zelo v skrbeh, ker si zaostal dva dnij in pol mesto, da bi se vrnil prvi dan. Ali se je morda zgodila nesreča, efendi?”

“Ne, vse je šlo kot navito. Prej nisva mogla vrniti se v tabor, dokler nisva bila popolnoma prepričana, da sva zvodila Perzijance na napačno pot. Kako je v taboru?”

“Dobro, dasi se je nekaj zgodilo, kar se ne bi smelo.”

“Kaj?”

“Saduk je pobegnil.”

“Saduk! Kako je pa pobegnil?”

“Med služabniki Perzijanca mora imeti prijatelja, ki ga je oprostil vezij.”

“Kdaj je zginil?”

“Včeraj zjutraj na vse zgodaj.”

“In vi niste ničesar opazili?”

“Ti si z Angležem odšel, in jaz sem sedel na straži. Perzijanci so pa zapustili tabor eden za drugim, da se prepričajo, kaj počenjajo vojaki. Vojaki so mirno odšli, in ko so se služabniki vrnili v tabor, je ujetnik zginil.”

“Ta je pa huda, zelo huda! Da se je zgodilo dan pozneje, bi bil miren. Posledice prav gotovo ne izostanejo.”

V taboru so me vsi radostno sprejeli. Mirca se mi približa ter mi pove, kako je Saduk pobegnil.

“Misliti moramo na dvoje stvari: Če je Saduk dobil vojake, jih bo takoj pripeljal nazaj. Drugič: mogoče je tudi kje v bližini tabora, da se mašuje. Na vsak način na tem mestu nismo več varni, in ga moramo takoj zapustiti.”

“Kam pa gremo?” vpraša Hasan Ardšir.

“Na drugi breg reke. Ne vrjamem, da bi nas Saduk po dnevu napadel. Sicer bi lahko poskusil, da s psom poiščem njegovo sled, kar bi mi pa vzelo preveč dragocenega časa. Daj povelje svojim ljudem, da odpotujejo in pokaži mi tudi prerezane vezij Saduka. Od sedaj naprej ne pripoveduj svojim služabnikom, kaj nameravaš.”

Mirca odide k nosilnici in se kmalu vrne z vezmi. Ko jih pregledam, prosim Perzijanca, da skliče svoje ljudi.

Na njegovo povelje se zberejo vsi, ne da bi vedeli, za kaj se gre; ko pa pridejo k meni, vidijo vezi pred mojimi nogami.

“Izročite mi svoje nože in bodala!” zapovem.

Ko mi izroče vsi svoje nože, opazujem obraz vsakega posameznega, ne da bi vzbudil pozornost. Ko preiskujem nože, rečem prav neprisiljeno: “Vezi je nekdo prerezal s trirobnim bodalom; storilec hočem takoj prijeti.”

Med vsemi bodali opazim samo dva trirobata, in lastnik enega vido-
ma prebledi. Zajedno opazim, da privzdigne nogo kot bi se pripravil na skok. Radi tega rečem:

“Oni, ki je prerezal vezi, hoče pobegniti; svarim ga, da raje opusti beg, ker potem ga čaka še hujša kazen. Le z odkritim priznanjem se lahko reši.”

Mirca me začudeno pogleda, in tudi tri ženske, ki so gledali pri ženski nosilnici ves prizor, so tajno med seboj šepetale.

Glede storileca sem bil na jasnem. S prstom pokažem na dotičnega in rečem:

“Ta je pravi; primite in držite ga!”

Komaj sem zgovoril slednje besede, že skoči imenovani vstran iz med grmovje. Ostali mu hočejo takoj slediti.

“Stojte!” jim zapovem.

“Emir, ušel bo!” reče mirea.

“Nikakor ne,” odvrnem. “Ali ne vidiš psa pri meni? Dojan, tut onu — zgrabi!”

Pes zdirja za beguncem med grmovje — vsi začujemo glasen krik in lajanje psa.

“Halef, pripelji aduta sem!” zapovem.

Mali hadži uboga z zelo zadovoljnim obrazom.

“Toda emir,” vpraša mirca, “kako si mogel na nožeh spoznati, kdo je storilec?”

“Prav lahko! Ravna klina naredi drugačen urez kot trirobata. In glej, kako so vezi razrezane; klina, ki je rezala, je v sredi poškodovana, ker vezi niso redno rezane temveč kaj nerodno; in med vsemi klinami, ki so jih oddali tvoji ljudje, je ena sama klina poškodovana.”

“Gospod, tvojo modrost moram res občudovati!”

“Tvoje hvale ne zaslužim. Izkušnja me je naučila, da pazim vedno na vsako malenkost.”

“Toda kako si vedel, da hoče pobegniti?”

“Ker sem videl, da je prebledel in dvignil nogo za skok. Kdo ga bode zaslišal ti, ali jaz?”

“Daj ga ti, emir! Tebi ne bo tajil!”

“Torej se naj tvoji ljudje odstranijo, da bo laglje govoril. Daj jim nože nazaj! Toda izdajalca zaslišim le pod tem pogojem, da izrečem tudi sodbo sam, in da me ti ne boš oviral pri izvrstitvi obsodbe.”

Mirea rad ugotovi moji želji.

Halef pripelje aduta, ki je gledal kot stoletni grešnik. S Hasan Ardšir-mireo se vsedeva na zemljo, in ko nekaj časa grešnika ostro gledam v obraz, rečem:

“Od tebe je odvisno, kakšna usoda te bo zadela. Če priznaš odkritosrčno svojo izdajo, lahko pričakuješ milost; če pa tajiš, tedaj se pa pripravi na odhod v pekel.”

“Gospod, vse bom povedal,” odvrne; “toda odstrani prej psa!”

“Pes ostane pri tebi, dokler nismo gotovi. Na moj migljaj te takoj raztrga. In sedaj povej odkritosrčno: Ali si ti razrezal Saduku vezi?”

“Da, jaz sem to storil.”

“Zakaj?”

“Ker sem prisegel.”

“Kdaj?”

“Predno smo odšli na pot.”

“Kako moreš Saduku kaj priseči, ker je mutast in ne more govoriti?”

“Gospod, jaz znam brati!” zatrdi ponosno.

“Torej pripoveduj!”

“Sedel sem s Sadukom sam na dvorišču; tu mi napiše na kos papirja, če ga ljubim. Odgovoril sem ‘da’, ker se mi je smilil. Na dalje mi je napisal na papir, da tudi on mene ljubi ter predlagal je, naj postaneva krvna prijatelja. Jaz sem bil zadovoljen, in prisegla sva pri Alahu in pri preroku, da eden drugega nikdar ne zapusti, in da si hočeva pomagati v vsaki nadlogi in potrebi.”

“Ali govoriš resnico?”

“Lahko ti dokazem, emir, ker imam pri sebi še oni kos pergamenta.”

“Kje?”

“Tu za mojim pasom.”

Pokaži!”

Mož mi izroči listek v roko; bil je sicer zelo umazan, toda pisavo sem še lahko bral. Ko prečita tudi mirca pisavo, nadaljujem:

“Mož, ti si bil zelo nepreviden,” rečem. “Prisegel si človeku, ne da bi se prej prepričal, če ti prisega lahko škoduje.”

“Emir, Saduk je veljal pri vseh za poštenega človeka!”

“Pripoveduj dalje!”

“Nikdar nisem vrjel, da je izdajalec, torej se mi je smilil, ko je bil zvezan v taboru. Spomnil sem se svoje prisege, in mislil sem, da me Alah kaznuje, če ga ne oprostim vezij, ker sem prisegel, da mu pomagam v vsaki nadlogi. Ko so odšli vsi iz tabora, sem prišel k Saduku in mu prerezal vezij.”

“Ali je govoril s teboj?”

“Saj ne more govoriti.”

“Mislim s znamenji in obraznimi potezami.”

“Ne. Samo roko mi je dal in zginil med grmovjem.”

“Proti kateri strani?”

“Tu sem!”

Mož pokaže proti reki.

“Ti si postal svojemu gospodarju nezvest in postal naš izdajalec, da držiš lahkomiiseljno prisego. Ugani, kakšno kazen si zaslužil?”

“Emir, obsodil me boš v smrt.”

“Da, zaslužil si smrt, ker si oprostil morilca ter nas spravil v smrtno nevarnost. Vendar ker si priznal svojo hudobijo, ti dovolim, da prosiš svojega gospoda za milejšo kazen. Ne vrjamem, da si človek, ki greši, ker mu mrzi vsako dobro delo.”

Adut se prične jokati in se vrže pred Hasan Ardšir-mireo na kolena. Bil je grozno prestrašen, ustnice so mu trepetale, da ni mogel spregovoriti besedice. Strogi obraz njegovega gospodarja zadobi milejše poteze.

“Ne govori,” reče; “vem, da me hočeš prositi, vendar ti ne morem pomagati. Vedno sem bil zadovoljen s teboj, toda tvoja usoda ni več v moji roki, ker samo emir more o tebi odločiti. Obrni se k njemu!”

“Gospod, ali si slišal!” jeclja proseči, obrnjen k meni.

“Torej meniš, da mora dober moslem in svojo prisego držati?” ga vprašam,

“Da, emir.”

“Ali bi svojo prisego lahko prelomil?”

“Ne, tudi če bi me usmrtili.”

“Če bi Saduk sedaj skrivno prišel k tebi, ali bi mu pomagal?”

“Ne. Oprostil sem ga in spolnil svojo prisego; sedaj je pa vse dobro.”

“Ali hočeš poravnati svojo napako z ljubeznijo in zvestobo napram svojemu gospodu?”

“Da. Ah, če bi bilo le mogoče!”

“Daj mi svojo roko in prisezi!”

“Prisegam pri Alahu in kuranu, pri kalifih in vseh svetnikih!”

“Dobro je; prost si in boš Hasan Ardšir-mircu še nadalje služil. Toda ne pozabi svoje prisege!”

Mož je bil ginjen veselja, ker se je obsodba tako ugodno zanj zaključila. Tudi mirca je bil z mojim izrekom zadovoljen, vendar se o tem ni sva dalje pogovarjala, ker smo se morali pripraviti na odhod.

ČETRTO POGLAVJE.

V Bagdadu.

Ko smo zapustili sedanje taborišče, smo imeli največ opraviti s kamelami. Neumne živali, vajene le pustinja in gladkih tal, se kar niso moge kretati med skalovjem, drevjem in grmovjem. Prisiljeni smo bili, da kamelam odvezujemo tovore in jih sami znosimo do reke. Tudi čez vodo smo jih le komaj prisilili.

S Halefom sem bil vedno zadnji, da zakrijem za nami vse sledove.

Sicer še nismo nameravali se podati takoj v Bagdad; zapustili smo le kraj, kjer se nismo več čutili varnih, ker bi nas vojaki s pomočjo Saduka lahko napadli. Proti večeru dobimo raztrgano bajto, ki je bila svoje dni najbrž stan kakega Kurda. Z eno steno je bila naslonjena na skalovje, in okoli in okoli hiše je poganjalo bujno grmovje. Tu se odpočijemo in spravimo tudi živali na varno.

Že se je stemnilo, ko smo bili gotovi; ženske so začele pripravljati večerjo, ki nam je zelo teknila. Vsled tridnevnega napora sem bil zelo utrujen ter sem se takoj po večerji podal k počitku. Že sem spal nekaj ur, ko čutim, da me nekdo prime za roko. Stara služabnica stoji pred menoj in mi pomiga, naj ji sledim. Vsi so spali razven nekega Perzijanca, ki je stražil in je sedel med grmovjem, da me ni mogel zapaziti. Starica me pelje proti nosilnici, kjer dobim Hasan Ardšir-mircu.

“Ali imaš kaj važnega za mene?” ga vprašam.

“Za nas je zelo važno, ker se tiče našega potovanja. Premislil sem si glede pota, in zelo bi bil zadovoljen, če si tudi ti moje misli. Oprosti, ker sem te budil iz spanja!”

“Torej povej, kar si sklenil!”

“Ti si bil že v Bagdadu. Ali imaš kaj prijateljev in znancev v mestu?”

“Nekaj oseb pač poznam, vendar jih ne morem imenovati svoje prijatelje.”

“Torej v Bagdadu lahko varno stanuješ?”

“Ne vem, ktere ga bi se bal. Tudi sem v padišahovej senci ter pod konzulovim varstvom.”

“Torej imam prošnjo do tebe. Povedal sem ti že, da me moji ljudje pričakujejo v Gadinu. Zdi se mi, da v Gadinu ne bom varen, torej se obračam na tebe, da ti prevzameš moje opravilo in zadeve.”

“Rad. Kakšno naročilo mi daš s seboj?”

“Kamele, ki jih dobiš v mestu Gadinu so moja last in nosijo kot tovor s seboj vse moje premoženje, ki sem ga mogel rešiti. Ker me pa prenašanje tolikega blaga zelo zadržuje, sem sklenil vse skupaj prodati. Ali bi preskrbel ti prodajo in potem izročil meni denar?”

“Da, če mi toliko zaupaš.”

“Gotovo. S seboj ti dam enega mojih služabnikov, ki te bode pri miru Selim-agi legitimiral. Prodaj vse: tovor in živali, izplačaj ljudi in jih odpusti iz moje službe.”

“Ali ne bo Selim-aga jezen, ker si meni zaupal tako važno stvar? Zvesto ti je služil dolgo časa in srečno pripeljal tvoje blago v Bagdad; torej ima pravico, da mu zaupaš.”

“Nikar ne ugovarjaj, emir, ker vem, kaj delam. On je jedini, ktere ga pridržim v službi; s tem je lahko zadovoljen. Prepričan sem, da bodeš moje naročilo boljše izvršil kot on. Ali dobiš v Bagdadu takoj stanovanje?”

“Stanovanje je dovolj na razpolago.”

“Ne samo svojega premoženja temveč tudi ženske ti zaupam v varstvo. Ali sprejmeš mojo ponudbo?”

“Hasan Ardšir-mirca, spraviš si me v zadrego! Pomisli, da sem mož in kristijan!”

“Nisem te vprašal, če si mož in kristijan; ko si me ti rešil iz rok Bebejev, tudi nisi vprašal, če sem mohamedanec. Skrbeti moram, da pobegnem svojim preganjalcem, ki ne smejo vedeti, kje se nahajam; zato ti zaupam svoje premoženje in ženske. Vem, da boš čast moje žene in sestre Bende čuval kot dragoceno svetinjo.”

“Niti govoril ne bom z njimi niti pogledal jih ne bom. Toda kam se ti podaš ta čas?”

“Dočim se vi mudite v Bagdadu, hočem jaz s Selim-ago obiskati Kerbelo, da pokopljem kosti svojega očeta.”

“Pozabil si, da hočem tudi jaz v Kerbelo.”

“Emir, premisli se; prenevarno je, če greš v Kerbelo! Bil si v Meki, ne da bi te ubili; toda pomisli razliko med Meko in Kerbelo. V Meki so pobožni mohamedanci, v Kerbeli pa fanatiki, ki pri svečanostih Huseina popolnoma zdivjajo ter so tako blazni, da postanejo marsikdaj žrtve celo

pravoverni moslemini. Če bi le eden slutil, da nisi šit, kaj še, da nisi niti moslem, te čaka najgroznejša smrt. Poslušaj moj nasvet in nikar ne pojdi v Kerbelo!”

“Dobro torej! Odločil se bom šele v Bagdadu, kaj naj storim. Toda če grem ali ne, Hasan Ardšir-mirca, radi svojega premoženja in žensk si lahko popolnoma brez skrbi.”

Tako se je najin pogovor končal.

V taboru ostanemo še pet dnij in na pot smo se podali šele tedaj, ko so se nam rane vsem zacelile. Ježa po gorovju je bila sicer nekoliko težavna, vendar mirna, ker nismo vso pot srečali niti enega sovražnika, kar pa je bilo pripisovati bolj naši previdnosti kot miroljubnosti sovražnikov. Tudi po ravnini nismo srečali nobenega sovražnega arabskega rodu.

Štiri ure severovzhodno od Bagdada se pri nekem prekopu ustavimo. Od tu bi moral jahati jaz v Gadin, da prevzamem premoženje Hasana v svoje varstvo. Najprvo uredimo tabor, potem pa mi izroči Hasan priporočilno pismo na njegovega dosedanjega oskrbnika Selim-ago.

“Ali pa bo Selim-aga radovoljno izročil meni tvoje premoženje?” vprašam.

“On te mora ubogati kot bi mu jaz zapovedal. Ti prevzameš vse, kar ima pri sebi, in ko Selima več ne potrebuješ, ga pošlji k meni z možem, ki gre s teboj. Prodaj vse moje stvari za isto ceno kot se tebi ljubi.”

Anglež je opazil vse priprave; takoj pride k meni in vpraša:

“V Bagdad, master?” — Grem z vami!”

Tudi Halef hoče z menoj; vendar ga nisem mogel vzeti s seboj, ker je moral ostati pri taboru, da ga čuva.

Po dveh urah prideva z Angležem do tretjega ovinka reke Tigris, kjer leži mesto Gadin prav ob reki. Poštno cesto, ki vodi naravnost v mesto, in ki je v zvezi s Kjerkukom, Dijarbekirjem in Erbilom, pustiva na desni jahava mimo opekarnice in se prepeljeva čez reko. Skozi prijazne palmov vrte prideva konečno v Gadin, kjer stanujejo skoro izključno šiitski Perzijanci.

Mestó stoji na “svetih tleh”, ker leži v njem pokopan Imam Musa ibn Džafer. Ta slavni mož je potoval v Meko in Medino in sicer v spremstvu slavnega kalifa Harun al Rašida. Pozneje je pa zgubil milost velikega kalifa, ki ga je ukazal zapreti. V ječi je tudi umrl. Toda po njegovi smrti so ga pričeli častiti, in kmalu se je dvignila nad njegovim grobom krasna mošeja, ktere kupola je pozlačena.

Poleg tega pa ima Gadin še neko posebnost in sicer iz zapadne kulture; to je konjska železnica, ki vozi v Bagdad; zgradil jo je guverner Midhat paša, ki je pozneje v Carigradu igral veliko ulogo. Da je ostal Midhat paša na krmilu vlade kot guverner Iraka, bi imela danes Mezopotanija, to je dežela med Tigridom in Evfratom, svojo železnico, ki bi vezala glavna mesta Sirije ter imela zvezo s Carigradom.

Perzijanci, ki stanujejo v Gadinu, so večidel kupci in trgovci, ki prihajajo vsak dan po opravkih v Bagdad. Da dobim med temi ljudmi

Selim-ago, je najboljše, če se podam na karavansko dvorišče, kjer se shajajo vsi trgovci.

Bilo je okoli poldne meseca junija; po ulicah je vladala strašna vročina. V neki ulici srečam moža, ki je nosil bogato, perzijsko obleko; jahal je na belem konju z dragoceno opravo. Midva z Angležem sva bila napram njemu seveda kot dva postopača in klativiteza.

“Ee andša, čepu rast — poberita se, umaknita se na desno!” zakriči mož, ko naju zapazi.

Jahal sem ob strani Angleža, vendar ulica je bila toliko široka, da je še Perzijanec lahko jahal mimo. Kljub temu bi se mu umaknil, da ni tako grdo gledal.

“Saj imaš dovolj prostora,” odvrnem. “Le jahaj naprej!”

Toda mesto, da bi jahal svojo pot, obrne svojega konja počez in reče:

“Svinja sumitska, ali ne veš, kje si! Umakni se, sicer ti pokaže moj bič pravo pot!”

“Le poskusi!”

Mož potegne kamelski bič izza pasa in hoče udariti. Toda zadel ni, ker moj vranec skoči bliskoma mimo njega, pri čemur aduta tako močno udarim po obrazu, da pade s konja. Nato pa hočem jahati mirno naprej; kar začujem za seboj klic služabnika, ki mi ga je dal Hasan Ardšir-mirca seboj:

“Za božjo voljo, to je vendar Selim-aga!”

Takoj se obrnem. Selim-aga je že sedel na konju in potegnil sabljo. Tudi on spozna služabnika svojega gospodarja.

“Arab, ti si!” zakliče. “Kako si prišel v družbo teh nečastnikov, ktere naj Alah prekolne?”

Jaz pa služabniku ne pustim odgovoriti, temveč odvrnem sam:

“Drži jezik za zobmi! Ali se ti imenuješ Selim-aga?”

“Da,” odvrne začuden.

Svojega konja priženem prav poleg njegovega in mu rečem tiho:

“Odposlanec sem Hasana Ardšir-mirce. Pelji me v svoje stanovanje!”

“Ti?” — vpraša začuden in gleda mojo obleko. Nato pa vpraša mojega služabnika: “Ali je res?”

“Da,” odvrne. “Ta efendi je emir Kara ben Nemsî, ki ti bode izročil pismo našega gospoda.”

Še enkrat me aga zaničljivo, ošabno pogleda, potem pa reče:

“Pismo hočem prebrati in potem govoriti s teboj o udarcu. Sledite mi, vendar ne takoj za menoj, ker me vaš pogled žali.”

Ta mož je bil torej zvesti upravitelj Hasanovega premoženja, ki je zapustil svoje mesto kot častnik v perzijski armadi, da služi svojemu gospodarju na tujem, in ki si je pridobil tudi sree Hasanove sestre Bende. Tudi to mi je Hasan razodel, predno sva se ločila. Uboga deklica! Če je bil Selim-aga res kdaj častnik, je moral moža soditi po konju, ne pa po obleki, in v tej zadevi sem ga gotovo nadkriljeval, ker z mojim vranecem se ni mogel nihče primerjati. Sicer pa ni bilo baš pametno od njega, da je

v Gadinu kot perzijski begunec tako mogočno in sijajno nastopal. Tudi za njegov nasvet se ne zmenim, temveč spregovorim z Lindsayem nekaj besed, nakar zajahava vsak s svojim konjem ob njegovo desno in levo stran.

“Pes,” grozi, “umakni se, sicer te pustim bičati!”

“Molči, bedak,” odvrnem mirno, “sicer te še enkrat udarim po nosu. Kdor se postavlja na stroške svojega gospodarja, je lahko nekoliko bolj miren. Dovolj mi torej, da te učim nekoliko uljudnosti.”

Pot nas pelje po ozkih ulicah, dokler ne pridemo do nizkega zida, kjer zapazim vrata, kaj slabo zaklenjena. Neki mož nam odpre. Ko pridemo na dvorišče, opazim večje število kamel, ki so ležale na tleh in zobale hrano. Pri kamelah pa je lenarilo več človeških postav, ki se pa takoj dvignejo, ko zagledajo ago. Kakor sem opazil, si je znal aga pridobiti spoštovanje pri svojih ljudeh.

Svojega konja izroči enemu služabnikov, jaz pa in Anglež pustiva najine živali pri možu, ki je prišel z nama od Hasana. Aga naju pelje nato v podzemsko stanovanje, ki je po leti, ko vlada grozna vročina, zelo prijetno. Po tleh se je razprostirala ena sama, krasna perzijska preproga in po stenah opazim krasne, svilene naslonjače; po stenah je tudi viselo dragoceno orožje in dolge pipe za slučajne goste; na sredi stropa pa je visela navzdol krasna svetilnica.

Po tukajšnih pojmih je bilo skrajno potratno stanovanje, in jaz seveda nisem vrjel, da so vse te reči agova last.

“Salam aalejkum!” pozdravim, ko stopim v sobo.

Tudi Lindsay pozdravi, vendar Selim ničesar ne odvrne. Vsede se na blazino in zaploska z rokami. Takoj se prikaže oseba, kterej aga naroči, da pripravi kavo. Mož se takoj poda na svoje delo, ki mu je šlo kaj počasi od rok, dočim stojiva midva z Lindsayem kot dva bedaka pri vratih. Konečno je bila kava pripravljena, služabnik odide, najbrž samo pred vrata, da posluša, kaj se bo v sobi govorilo. Šele sedaj se spomni aga, da sta dva človeka v sobi. Zažge si pipo in malomarno vpraša:

“Od kod prihajata?”

To vprašanje je bilo odveč, ker mu je že najin služabnik povedal, kdo je naju poslal. Vendar mu odgovorim še precej prijazno:

“Poslanca sva od Hasan Ardšir-miree.”

“Kje je Hasan sedaj?”

“V bližini mesta!”

“Zakaj ni prišel sem?”

“Ker je previden.”

“Kdo sta vidva?”

“Dva Franka.”

“Gjavra! Kaj delata v tej deželi?”

“Potujeva, da ogledava mesta, vasi in ljudi.”

“Sta pač zelo radovedna. Kako sta se seznanila z mireo?”

“Na potu smo se dobili.”

“Vem. Kje?”

“V kurdskih gorah. Dosedaj sem bil v njegovi družbi. S seboj mi je dal pismo.”

“Hasan Ardšir-mirea je bil zelo nepreviden, ker vam je zaupal svoje ime, vam, katerih niti dobro ne pozna. Jaz sem pravovernik, torej ne morem sprejeti pisma iz vajinih rok; poklical bom služabnika, kteremu izročita pismo.”

To je pa bilo že več kot nesramno; vendar rečem mirno:

“Po mojih mislih mirea ni lahkomišljen; raje mu povej sam, kaj misliš o njem.”

“Molči, gjavr! Jaz sem mirea Selim-aga, in delam kot se meni ljubi. Ali poznate vse ljudi, ki so pri Hasanu?”

Ko mu na njegovo vprašanje pritrdim, poizveduje nadalje, koliko žensk ima s seboj.

“Dve gospodarici in eno služabnico,” odvrnem.

“Ali sta videla njune postave?”

“Več kot enkrat!”

“Mirea je zelo nepreviden. Oko nevernika ne sme nikdar videti niti oblačila naše ženske.”

“Povej mirei svoje mnenje!”

“Molči, nesramnež! Tvojega sveta ne potrebujem. Ali si slišal ženske tudi govoriti?”

Adut se je prav nesramno igral z mojo potrpežljivostjo.

“V naši deželi ljudje ne vprašujejo po ženskah drugih ljudi. Ali imate tukaj iste navade?” ga zavrnem.

“Kaj se drzneš?” zakriči nad menoj. “Čuvaj svoj jezik! Sicer pa moram še glede udarca s teboj govoriti, vendar sedaj nimam časa. Daj mi pismo!”

Zopet zaploska z rokami. Sluga pride v sobo, vendar ga niti ne pogledam. Pismo vzamem izza pasa in ga ponudim agi.

“Daj ga služabniku v roke!” zapove aga. “Si me razumel?”

“Dobro, torej odidem! Zdravstvuj, mirea Selim-aga!”

Obrnem se in z menoj tudi Anglež.

“Stojta, počakajta!” zakliče aga, in zapove svojemu slugi: “Ne pusti jih ven!”

Že sem bil pri vratih, ko me prime mož za roke. To mi je bilo pa že preveč. Sir David Lindsay sicer ni razumel mojega pogovora z ago, vendar se mu je radi ostrih besed in radi mojih jeznih obraznih potez dozdevalo, da nisem baš ljubeznivo govoril. Suhega Perzijanca prime za bedra, ga dvigne in vrže po sobi, da prileti baš pred ago, kterega podre na tla.

“Prav naredil, master?” vpraša.

“Yes! Well!”

Aga plane kvišku in potegne sabljo.

“Psi! Tako vam odsekam glave!”

Skrajni čas je že bil, da tudi ago priučim dostojnosti. Stopim torej k njemu, ga udarim na desno roko, da spusti sabljo iz rok ter ga primem za obe rame.

“Selim-aga, najine glave niso zrastle, da bi jih ti sekal; vsedi se in poslušaj moje besede. Tu je pismo in zapovem ti, da ga takoj prebereš!”

Moža posadim na naslonjačo in mu stisnem pismo med prste. Ves zmešan me gleda adut z neumnim pogledom; niti brani se ne, ko mu stisnem pismo v roko. Ko se obrnem, vidim, da je hrabri služabnik že zginil, in ko zaploskam z rokami, se prikaže pri vratih samo njegova glava.

“Pridi v sobo!” mu zapovem.

Mož sicer pride noter, vendar ostane pri vratih pripravljen skočiti vsak trenutek ven.

“Prinesi pipe in kavo! Takoj!”

Začudeno pogleda najprvo mene, potem pa ago, toda jaz ga brez nadaljnjih ceremonij primem za roko in ga tiram na ono mesto, kjer so bile pipe ob steni. Takoj zgrabi adut dve nabasani pipi, jih vtakne nama z Lindsayem v usta in prižge tobak.

“In sedaj kavo! Toda hitro in dobro!”

Mož zgine pri vratih kot kafa.

Z Lindsayem se pa vsedeva na mehke naslonjače, kadiva in čakava, dokler aga bere pismo. Branje mu je šlo kaj počasi od rok; brati je znal gotovo dobro, vendar vsebina pisma ni bila zanj nič kaj ljubezniva, zato prebere pismo trikrat, predno se prepriča, da je res, kar mu piše njegov gospodar.

Aga je bil lep, zelo lep mož; to sem moral priznati. Toda okoli njegovih očí so se že pojavile one sence, ki značijo o leno zapravljenem času v razkošju in razuzdanosti. Ta Selim-aga ni bil mož, ki bi mogel osrečiti Hasanovo sestro, lepo Bendo.

Tu prinese služabnik kavo v krasnih zlatih škudelicah. Mesto dveh posodij jih prinese kar deset, da bi enkrat za vselej opravil. Medtem pa se je najbrž tudi aga zavedel svojega položaja. Temno me pogleda in vpraša:

“Kako se imenuješ?”

“Imenujejo me Kara ben Nemsí.”

“In kako se imenuje tvoj tovariš?”

“David Lindsay-bej.”

“In jaz ti moram vse izročiti?”

“Tako mi je mirca naročil.”

“Toda od mene ne dobiš ničesar.”

“Stori, kar hočeš; zapovedati ti ne morem.”

“Jahaj takoj k mirci in nesi mu moj odgovor na njegovo pismo.”

“Jaz ne grem nikamor.”

“Zakaj ne?”

“Ker od tebe ne sprejem nobenih povelj; ker tudi jaz lahko storim, kar hočem.”

“Dobro! Torej pošljem k mirei poslanca, vendar se ne umaknam prej iz te hiše, dokler ne dobim odgovora od gospodarja.”

“Tvoj poslanec ne bo dobil mirce.”

“Saj je Arabu, ki je prišel s teboj, vendar znano, kje se sedaj nahaja gospodar!”

“Res je.”

“Torej pošljem Araba k mirei.”

“Arab ne bo šel.”

“Zakaj ne?”

“Ker se meni tako zljubi. Hasan Ardšir-mirca me je prosil, da prevzamem njegovo lastnino iz tvojih rok in tebe z Arabom pošljem k njemu. To povelje hočem spoiliti in ničesar družega. Arab se le s teboj vrne k svojemu gospodu.”

“Ali me hočeš menda siliti, kaj naj delam?”

“Hahaha, kaj misliš vendar s siliti! Da sem jaz tebi jednak, bi drugače govoril s teboj; toda jaz sem emir, in ti si navaden aga iz Perzije. Niti uljudnosti se nisi naučil celo življenje. Na cesti se obnašaš kot bi bilo celo mesto tvoje, in tu v svojem stanovanju naju nisi niti pozdravil, niti nama ponudil sedeža, ne tobaka, ne kave; imenoval si naju pse, svinje in nevernike. In kakšen črv si vendar ti proti svojemu gospodu! Z levom se vedno borim; toda črv me ne more motiti; k večjemu ga pogazim, ko se plazi po blatu. Hasan Ardšir-mirca mi je zaupal svoje premoženje; jaz ostanem torej v tej hiši. Stori, kar hočeš!”

“Zatožiti te hočem pri gospodarju!” reče strupeno.

“Jaz ne bom ugovarjal.”

“Premoženja ti ne izročim!”

“Saj tudi potreba ni, ker že sedim v tej sobi in sem vse prevzel.”

“Kar je meni bilo izročeno, se ti ne smeš dotakniti.”

“Dotaknil se bom vsega, kar je bilo izročeno v moje roke. Če mi boš ugovarjal, naznam mirca. Toda sedaj naroči svojim služabnikom, da mi pripravijo dobro večerjo, ker nisem samo gost te hiše, temveč tudi začasni gospodar!”

“Hiša ni moja, ne tvoja!”

“Toda ti si jo najbrž najel na račun Hasana. Le ne obotavljaj se! Če takoj ne zapoveš, da nam pripravijo večerjo, skrbim sam, da se spolne moje povelje.”

Mož pride v zadrego in vstane.

“Kam greš?” ga vprašam.

“Ven, da naročim jed.”

“To storiš lahko v sobi; pokliči služabnika!”

“Mož, ali sem morda tvoj ujetnik?”

“Najbrž. Odrekel si meni pokorščino, dasi je Hasan zapovedal, da me moraš ubogati; torej te ne smem pustiti iz tega prostora, ker sicer si kaj domisliš, kar bi ne bilo v mojo korist.”

“Gospod, saj vendar veš, kdo sem!”

Imenoval me je prvič gospod; naš nastop mu je odvzel precej ošabnosti.

“Znano mi je vse,” odvrnem. “Ti si mirca Selim-aga in ničesar družega.”

“Jaz sem zaupnik in prijatelj mirce. Žrtvoval sem vse, da sledim njemu in rešim njegovo premoženje.”

“To je lepo in hvalevredno od tebe; služabnik mora biti svojemu gospodarju vedno zvest. Spremljal me bodeš k mirci.”

“Da, in sicer takoj!”

“Moj spremljevalec ostane med tem v hiši, in ti moraš skrbeti, da se mu ne pripeti ničesar žalega. O vsem drugem pa določi Hasan Ardšir-mirca.”

Angležu naročim še vse potrebno in bil je zelo zadovoljen, dočim sem se moral podati jaz na solnčno vročino. Ko je aga oddal potrebna povelja služabnikom, stopi na dvorišče, kjer je stal njegov dragoceni beli konj, kterega je kupil šele v Gadinu seveda z denarjem svojega gospodarja.

“Vzemi drugo žival!” mu rečem.

Pogleda me začudeno in vpraša: “Zakaj?”

“Da ne vzbudiš pozornosti. Vzemi konja svojega služabnika!”

Rad ali nerad se uda mojemu povelju. Arab nam sledi. Po dveh urah neprijetne ježe po solnčni vročini pridemo do mesta, kjer se je utaboril Hasan. Bil je zelo začuden, ko me zagleda pred seboj, ago pa sprejme z veliko prijaznostjo.

“Zakaj si se pa vrnil?” me vpraša.

“Vprašaj svojega ago!” odvrnem in pokažem na Selima.

“Torej govori!” reče Hasan agi.

Aga naježi obrvi in vpraša:

“Gospod, ali si ti napisal to pismo?”

“Da; saj ti je vendar znana moja pisava. Zakaj torej vprašuješ?”

“Ker si mi nekaj zapovedal, česar nisem pričakoval in ne zaslužil.”

Ženske so ostale skrite za grmovjem, da so gledale Selima in poslušale razgovor.

“Česa nisi pričakoval?” vpraša Hasan Ardšir.

“Da moram vse, ker sem rešil, izročiti temu tujcu.”

“Ta emir ni tujec, temveč moj prijatelj in brat!”

“Gospod, ali nisem tudi jaz tvoj prijatelj?”

Mirca ostrmi; nato pa kratko odvrne:

“Ti si bil moj služabnik, kateremu sem zaupal; kdaj sem ti pa podelil pravico se imenovati mojega prijatelja?”

“Gospod, zapustil sem domačijo; žrtvoval sem svojo prihodnjost; postal sem begunec; varoval in čuval sem tvoje premoženje: — ali sem delal kot prijatelj ali ne?”

“Delal si kot mora vsak pošten služabnik, kar je bila tudi tvoja dolžnost. Tvoje besede me bolijo; nisem namreč pričakoval, da boš svojo

dolžnost imenoval zasluge. Ali ti nisem v pismu naročil, da moraš emirja prav tako poslušati kot bi ti jaz zapovedal?"

Glas Hasana je postal strog in resen; age se pa poloti zadrega, posebno ko opazi ženske; torej se mora opravičiti:

"Gospod, ta mož me je udaril, ko me je srečal na cesti."

Mirca me pogleda in se zasmeje.

"Selim-aga," reče, "zakaj ga nisi takoj ubil? Zakaj si se dal tako razžaliti! Zakaj te je udaril?"

"Srečala sva se na cesti, in zapovedal sem mu, naj se umakne. On se ni hotel umakniti in me je tako udaril po obrazu, da sem padel s konja."

"Ali je res, emir?" vpraša me mirca.

"Še precej. Jaz ga še nisem poznal, in tudi njegov služabnik ga ni spoznal, ker je imel obličje zakrito. Jahal je na krasnem belem konju, ki je nosil tvojo jezdno opravo; menil sem, da je velik, upljiven gospod. Zapovedal je nama, da se mu umaknemo s pota, dasi je bila cesta dovolj široka, in njegov glas je bil tako zapovedujoč kot bi bil aga sam padisah. Ti me poznaš, mirca; jaz sem zelo rad uljuden, toda zahtevam pa, da so tudi drugi uljudni; ago sem opozoril, da je na ulici dovolj prostora, toda on je zgrabil za svoj bič, me imenoval svinjo in me hotel udariti. Toda že v istem trenutku je padel na tla, zadet od mojega udarca; šele pozneje sem vedel, da je to mož, h kateremu si me poslal. To je vse, kar vem. Govori z ago, in če me potrebuješ, me pokliči."

Šel sem h konjem, kjer dobim tudi Halefa.

Čez pol ure me pokliče Hasan. Na njegovem obrazu opazim poteze velike nezadovoljnosti.

"Emir," reče, "ta ura me je zelo razžalostila. Ali hočeš oprostiti neprevidnemu Selimu?"

"Rad, če ti želiš! Kaj si sklenil?"

"Selim se ne vrne več s teboj."

"To sem tudi pričakoval."

"Tu je seznam vseh stvari, ki sem mu jih izročil. Vse premoženje preceni in ga prodaj; zadovoljen bodem z vsem, kar narediš, ker vem, da se v teh časih zelo težko dobi izvrstnega kupca. Potem pa odpusti vse služabnike in jim daj toliko denarja kot sem zapisal na tem papirju. Denar sem že vtaknil v žep pri sedlu tvojega konja. Kdaj naj odrinem v Kerbelo?"

"Danes je prvi moharem in desetega se prične praznik. Štiri dni potrebuješ iz Bagdada v Kerbelo, in dan poprej moraš biti tam; torej lahko odpotuješ petega tega meseca." (Dejanje se vrši meseca junija).

"Torej naj se še štiri dni skrivam na tem prostoru?"

"Ne. V mestu lahko dobim za tebe kotiček, kjer se lahko skriješ s svojimi služabniki. Le prepusti vso skrb meni. Ali obdržiš vse za sebe, kar imaš sedaj s seboj?"

"Ne, vse se mora prodati."

“Torej mi izroči sedaj vse, česar ne potrebuješ, da vzamem s seboj; določi vsemu blago ceno; mogoče dobim kakega Perzijanca ali Armenca, ki bo vse skupaj kupil.”

“Emir, cena mojega blaga predstavlja veliko premoženje!”

“Brez skrbi! Gledal bom na tvoj dobiček kot bi sam prodajal svoje blago.”

“Zaupam ti. Pojdi, da preiščeva blago, ki ga še imam v taboru.”

Ko odpro zavoje, se mi zablišče pred očmi zakladi in dragocenosti, kot jih še nisem nikdar prej videl. O vsem blagu naredim natančen seznam, in mirca je nato določil ceno, ki je bila zelo nizka vpričo krasnega blaga; vendar je bila določena svota že lepo premoženje, s katerim se je lahko brez skrbi živelo do smrti.

“In kaj narediš s svojimi spremljevalci, mirca?” ga vprašam.

“Obdariti jih hočem in odpustiti takoj, ko dobiš za mene primerno stanovanje.”

“Za koliko oseb?”

“Za mene, ago, za dve ženski in služabnico. Nato si pa najamem še služabnika, ki me ne pozna.”

“Upam, da vse jaz lahko preskrbim. Zapovej, da blago nalože.”

“Koliko kamelskih poganjačev vzameš s seboj?”

“Nobenega. Jaz in Halef zadostujeva.”

“Emir, to ne gre. Ti vendar ne boš gonil kamel.”

“Zakaj ne? Ali naj vzamem s seboj ljudi, ki me bodo v Bagdadu in Gadinu nadlegovali?”

“Stori, kar hočeš, ker vem, da bo prav.”

Služabniki obložijo kamele in zvežejo eno za drugo. Na odhod je bilo vse pripravljeno.

“Sedaj pa mi izroči še pooblastilo, ki me priporoča pri tvojih ljudeh,” prosim mireco.

“Tu, vzemi moj pečatni prstan!”

Tako se je približal čas poslovitve; age ne opazim nikjer in meni se tudi ni ljubilo iskati njegove družčine. Do Gadina smo rabili tri ure, ker so kamele korakale le počasi svojim tovorom.

Služabniki so bili zelo začudeni, ko dospemo z bremenom na dvorišče. Toda takoj skličem vse k sebi, jim pokažem pečatni prstan njih gospodarja in zabičim, da morajo od slej naprej mene poslušati kot prej ago. To poročilo jih navidezno ni kar nič užalostilo.

Od služabnikov zvem, da je lastnik hiše bogat veletrgovec, ki stanuje v zapadnem predmestju mesta Bagdad; nekje v pritličju je bilo že dovolj blaga, katerega je aga pripeljal s seboj; tja ukažem, da prinesejo tudi novo blago, nakar sklenem, da šele jutri vse natančneje pregledam, ker sem bil že preutrujen.

Ko preiščem sedlo, dobim svoto denarja kot je obljubil mirca. Halefu izročim nadzorstvo nad služabniki, sam pa poiščem Angleža.

Ležal je v selamliku, stegnjen kot je bil dolg in širok po mehkih blazinah. Njegov nos se je premikal kot po taktu, in iz široko odprtih ust se je razlegalo gromovito smrčanje.

“Sir David!”

Takoj plane pokoneu in zgrabi za nož.

“Kdo tukaj? Oh! Ah! All right! Ste vi, master?”

“Yes! Kako se pa počutite?”

“Izvrstno, krasno! Je zelo lepo v Gadinu!”

“Poglejte mene, kako se potim! Vročina na prostem je prav strašna!”

“Well! Ulezite se in spijte!”

“Imam še mnogo družih opravkov. Najprvo pa hočem jesti.”

“Samo zaploskajte z rokami, pa bo adut takoj prišel v sobo!”

“Ste že poskusili?”

“Yes! Žal, da satana nisem mogel razumeti! Sem zahteval steak, pa mi prinese čebulo; sem zahteval vino, on mi pa prinese dateljne. Grozno!”

“Torej bom videl, če se meni posreči!”

Zaploskam in takoj se prikaže sluga, ki je prej stregel agi. Najprvo mu povem, da sem sedaj jaz gospodar v hiši.

“Gospod, zapovej, kako naj te imenujem!” reče.

“Mene imenuj emirja, in ta mirea poleg mene je bej. Takoj nama pripravi večerjo.”

“Kaj hočeš jesti, emir?”

“Kar imaš. Ne pozabi sveže vode! Ti si torej načelnik kuhinje?”

“Da, emir. Upam, da boš z menoj zadovoljen.”

“Kako te je aga plačeval?”

“Spisal sem račun kolikor sem potreboval za kuhinjo, in aga me je plačal vsaka dva dneva.”

“Dobro, tako hočem tudi jaz delati. Pojdi!”

V kratkem času se je šibila pred menoj miza najbolj izbranih jedil, kar jih more nuditi Bagdad. Lindsay je začel krepko zajemati.

“Ali ste se znebili aduta, ki se imenuje aga, master?” me vpraša.

“Da; začasno je ostal pri svojem gospodarju. Bojim se, da se kuje proti meni maščevanje.”

“Pshaw! Bojazljivec! Ali veste, kaj narediva po jedi? Peljiva se s konjsko železnico v Bagdad in kupiva novo obleko!”

“Izvrsten načrt, jaz sem zraven. Pri tem lahko takoj poizvem, kar potrebujem glede Hasanovega blaga. Iščem namreč pripravnega trgovca, ki mi bi odkupil vse, kar mi je Hasan izročil.”

“Ah! Oh! Kaj pa je?”

“Krasne stvari, ktere se prodajo za sleparsko ceno, ker se lastniku mudi. Da sem jaz bogat mož, bi vse kupil.”

“Imenujte mi nekaj stvari!”

Vzamem perzijsko pisani cenik, in mu preberem nekaj imen.

“Ah! Oh!” zakliče. “Koliko pa veljajo te stvari?”

Imenujem mu svoto.

“Ali je toliko vredno?”

“Dvakrat več med brati.”

“Well! Dobro! Lepo! Ni treba iskati kupca. Poznam moža, ki vse kupi.”

“Vi? Kdo pa je?”

“David Lindsay je! Yes!”

“Ali je mogoče, Sir? Ah, kako težke skrbi me s tem oprostite! Toda kako je z denarjem, Sir? Mirca hoče imeti denar takoj!”

“Denar? Pshaw! Denar je tukaj! Toliko ima David Lindsay-bej vedno pri sebi!”

“Kakšna sreča! V tem smo se torej zjediniili; sedaj pa pridejo na vrsto še one stvari, katere je aga pripeljal iz Perzije v Gadin.”

“Je veliko?”

“Moram šele pogledati. S seboj imam zapisnik vseh stvari; jutri hočem zavoje odpreti, da cenim blago; šele potem lahko vem, kakšno ceno naj zahtevam.”

“Lepe stvari, kaj ne?”

“Gotovo! Poglejte na primer saracenske verižne oklepe, trije kosi, krasna redkost za vsako zbirko; meči iz lahorskega jekla in še bolj dragoceni kot oni iz Damaska; mnogo steklenic pravega rožnega olja, srebrni in zlati brokati, prave preproge, perzijske odeje iz kermanske volne, celi zavoji najbolj dragocene svile. Vse je tako dragoceno, da je sploh nemogoče kupiti. Kdor bi vse te stvari sedaj kupil in jih pozneje v Evropi prodal, bi naredil lepo premoženje zraven.”

“Premoženje! Ah! Oh! Me nič ne briga premoženje! Kupim vse za sebe!”

“Vse, Sir! Tudi v tem zapisniku imenovane stvari?”

“Yes!”

“Toda, Sir, pomislite vendar na velikansko svoto denarja, katero morate plačati!”

“Velikansko? Za vas, pa ne za David Lindsaya. Ali veste koliko denarja imam?”

“Ne. Po vaših razmerah vas še nisem nikdar spraševal.”

“Torej ne klepetajte preveč! Moje premoženje je veliko, zelo veliko! Yes!”

“Mislim sem že, da ste milijonar, toda tudi milijonar mora premisliti, predno izda tolike svote denarja za blago.”

“Ni dosti! Vredno je vse! Sicer nimam toliko denarja pri sebi, da bi vse naenkrat plačal, vendar poznam ljudi. Bom papirje napisal, podpisal David Lindsay na papir, in dobil mnogo denarja. Well! Bomo jutri blago ogledali!”

“Dobro. Ravnal bom nepristransko, ker ste vi moj prijatelj in tudi mirca je moj prijatelj. Pozval bom sem izvedence, ki bodo blago cenili, nakar se pričneva pogajati.”

“Well! Sedaj pa v mesto, da se preoblečeva!”

“Vzemite čibuk s seboj, Sir! Trg obiščeva kot prava mohamedanca.”

Ko še povem svojemu Halefu, da se vrneva najbrž že pred večerom iz mesta, poiščeva z Lindsayem konjsko železnico, ki je bila pa skoro v predpotopnem stanju. Okna so bila pobita, naslonjači in sedeži so zginili, in voz ste vlekli dve ubogi konjski pari, kterima so pri vsakem koraku zašklepetale vse kosti. Vendar prideva brez nezgode v Bagdad.

Prva pot naju pelje seveda v skladišče oblek, kjer se popolnoma na novo preoblečeva. Lindsay je plačal tudi za mene, ker mu nisem mogel ubraniti. Tudi na Halefa nisva pozabila, ker sem tudi zanj izbral primerno obleko.

“Kam sedaj, master?” vpraša Lindsay.

“Vino, rakijske, kavarna!” odvrnem.

Lindsay se potuljeno posmeje in po kratkem iskanju dobiva kavarano, da se pri škudelici dišeče kave in pri turškem čibuku pustiva obriti in olepšati.

Halefovo obleko je nosil za nama poseben možak, ki se vsede pred vrata kavarne. Na sebi ni imel druge obleke kot nekaj predpasnik okoli života, vendar se je držal kot kralj. Bil je pač prostorojeni Arabec. Zakaj neki je ta puščavski sin postal navaden dninar v Bagdadu? Njegova zunanjost me je tako zanimala, da ga pokličem k sebi in mu velim naj se vsede k moji mizi.

Ko mu podam pipo, ga vprašam:

“Ti nisi Turek, temveč prost Arabec. Ali te smem vprašati, kako si prišel v Bagdad?”

“Na konju in peš,” odvrne.

“Zakaj nosiš tovore drugih ljudi?”

“Ker moram živeti.”

“Zakaj nisi ostal pri svojih bratih v puščavi?”

“Krvno maščevanje me je pregnalo od mojih bratov.”

“Torej te maščevalci preganjajo?”

“Ne, ker sem jaz maščevalec.”

“In tvoj sovražnik je v Bagdadu?”

“Da. V Bagdadu ga čakam že dve leti.”

Torej krvno maščevanje je ponižalo ponosnega Arabca, da je opravljal najnižja dela!”

“Iz ktere dežele si prišel?”

“Gospod, zakaj pa vprašuješ?”

“Ker hodim po vseh islamskih deželah in ker bi rad vedel, če poznam tudi tvojo domovino.”

“Jaz sem iz Kare, kjer se steka reka Montiš z reko Kvirbo.”

“V teh krajih še nisem bil, vendar se morda v kratkem podam tja.”

“Sprejeli te bodo prijazno, če si pravoveren spoznavalec Mohameda.”

“Ali je še kaj rojakov iz tvoje dežele v tem mestu?”

“En sam, ki pa hoče domov.”

“Kdaj zapusti Bagdad?”

“Tako, ko se mi ponudi prilika. Tudi njega je pripeljalo maščevanje v Bagdad.”

“Ali bi naju vodil po svoji deželi kot vodnik?”

“Ne kot vodnik, temveč kot spremljevalec, ki je za vse odgovoren.”

“Morem z njim govoriti?”

“Ne danes in ne jutri, ker je odšel v Dokhalo, in se vrne šele čez nekaj dni. Pridi pojutrašnjem v to kavarno, pa ga pripeljem sem!”

“Dobro, čakati hočem. Ker si že dve leti v mestu, si dobro poznan po ulicah?”

“Vsako hišo poznam, gospod.”

“Ali ti je znana hiša, kjer se hladno in prijetno stanuje, kjer se lahko počiva in izhaja iz hiše, kakor se komu poljubi?”

“Tako hišo poznam.”

“Kje leži?”

“Ne daleč od koč, kjer jaz stanujem, v vrtu palm na južni strani mesta.”

“Kdo je gospodar hiše?”

“Pobožen učenjak, ki samotno živi in ne nadleguje najemnikov.”

“Ali je daleč do hiše?”

“Če najameš osla, si hitro tam.”

“Torej pojdi in naroči tri osle, ker nas boš vodil.”

“Gospod, samo dva osla potrebuješ, ker jaz hočem peš korakati.”

Ni trajalo dolgo, že stojita pred hišo dva osla bele barve, kot se jih dobi mnogo v Bagdadu.

Med tem pogovorom sem se vsedel na posebni stol in poklical brivca, ki naj nekoliko olepša moj obraz. Tudi Anglež je storil isto. Pri britju sva si obrnila hrbte. Moj brivec je bil že gotov, in kmalu zaploska tudi Lindsayev v znamenje, da je izvršil svojo dolžnost. Z Lindsayem se pogledava; toda dočim se Lindsay glasno začudi, se moram jaz na ves glas zasmejati.

“Kaj se pa smejate, master?” me vpraša Anglež.

“Poglejte se vendar v ogledalo!”

“Kako se imenuje ogledalo po turško?”

“Ajna!”

“Well!” in Anglež se obrne proti brivcu: “Ajna please!”

Brivec mu izroči ogledalo in sedaj pa že ni bilo mogoče zadrževati smeha, kdor je pogledal Lindsayev obraz. Mislite si dolg, suh, od solnega zažgan obraz, široka odprta usta, dolg nos, še povečan po grozni buli, in poleg tega pa popolnoma gladko obrta lobanja, na ktere vrhu je ostal samo majhen kosmič las. In poleg tega še grozne obrazne poteze! Celo Arabee se ni mogel zdržati smeha.

“Thunder-storm! Grozno! Nesramno! Satansko!” kriči Sir David.
“Kje je moj revolver? Aduta takoj ustrelim! Zabodem ga skozi telo!”

“Ne razgrejte se preveč, Sir!” ga prosim. “Ubogi brivec ni slutil, da ste Englishman. Misli je, da ste mohamedanec, pa vam je pustil košmič las na glavi.”

“Well! Pravilno! Toda kakšen je obraz! Grozno!”

“Le potolažite se, Sir! Turban bo pokrili glavo, in predno se vrnete v Anglijo, vam že zdavnaj zrastejo novi lasje.”

“Yes! Pravilno! Kaj velja procedura?”

“Jaz bom dal deset pijastrov.”

“Deset pijastrov? Ali ste blazni? Požirek kavine godlje, dva ‘cuga’ iz smrdljive pipe in pokaženje glave — pa hočete plačati deset pijastrov?” (Štirideset centov).

“Pomislite, da sva bila prej kot dva divjaka in kakšna sva sedaj!”

“Yes! Če vas sedaj stara služabnica Perzijančevih žensk zagleda, prične od veselja plesati četvorko! Stran iz te beznice! Toda kam?”

“Stanovanje najeti — v eni izmed vil zunaj mesta; Arabec nas pelje do hiše. Osla že čakata zunaj!”

“Well! Lepo! Naprej!”

Kmalu sva na oslovskih hrbtiščih. Moje noge so se vlačile skoro po tleh, velikanski Lindsay pa je vlekel svoje krake po bagdadskega prahu. S koleni se je skoro tal dotikal. Spredaj pa je korakal in dirjal Arabec ter s palico mahal na desno in levo, če je kdo potnikov hotel nam zastaviti pot. Nato sva sledila midva jahača na oslih kot opice na kameli, zadaj pa oba lastnika oslov, ki sta neusmiljeno ves čas udrihala po oslovskih hrbtiščih. Tako dirjamo po cestah in ulicah, dokler se ceste ne prenehajo in postanejo hiše bolj redke. Pred nekim visokim zidovjem obstanemo in razjahamo. Naš vodnik stopi k vratom in potrka s kamenitim kladivom. Precej časa mine, predno se nam odpre; nato pa se prikaže pri vratih najprvo kroničast nos in za njim star, upadel obraz.

“Kaj želite?” vpraša mož.

“Efendi, dva moža bi s teboj rada govorila?” odgovarja najin vodnik.

Dvoje majhnih očíj se zabode v mene, nato se pa odpro usta, in tresoč glas mi veli.

“Stopi v hišo, toda samo ti!”

“Ta emir gre z menoj,” odvrnem in pokažem na Angleža.

“Toda le v tem slučaju, če je res emir.”

Z Lindsayem stopiva v vežo in vrata za nama se takoj zapro. Suhe starčeve noge so tičale v velikanskih copatah; pelje nas skozi krasen vrt, obsenčen z mnogimi palmami. Pred lepo utico starec obstane.

“Kaj hočete?” vpraša.

“Ali si ti lastnik krasnega vrta in mogoče imaš kaj stanovanj, ktere bi lahko oddal?” ga vprašam.

“Da. Ali bi najeli stanovanje?”

“Mogoče. Sobe moramo prej videti.”

“Torej pojdita! Kje neki imam ključe? Burza s piournami!”

Dočim on išče po žepih svojega kaftana po ključih, sem imel jaz komaj čas se oddahnuti od začudenja, kako more Turek v Bagdadu po poljsko zakleti. Burza s piorunami je vendar poljsko! Konečno pa dobi čudni Turek ključe v najbolj globokem žepu in odpre vrata.

“Vstopita!”

Z lindsayem stopiva v hladno vežo, kjer so vodile stopnjice navzgor. Starec odpre na desni in naju potisne v široko sobo. Sprva sem mislil, da je soba zeleno tapecirana, toda kmalu se prepričam, da vise od stropa navzdol dolge zelene preproge, za katerimi opazim vse polno — knjig. Na veliki mizi zagledam celo sveto pismo, tiskano nekje v Varšavi.

“Sveto pismo!” zakličem v domačem jeziku. “Shakespeare, Montesquieu, Rousseau, Lord Byron! Kako so pa vendar te knjige sem prišle?”

To so bili naslovi nekterih knjig, ki sem zagledal na mizi. Starec pa ostrmi, me debelo pogleda in zakliče:

“Kaj vi govorite nemško?”

“Kakor čujete!”

“Ali ste Nemec?”

“Seveda. In vi?”

“Jaz sem Poljak. In kdo je vaš gospod spremljevalec?”

“Anglež. Moje ime je — — —”

“Prosim, nobenega imena,” me pretrga v govoru. “Predno si povemo imena, se moramo spoznati.”

Mož zaploska po turški navadi z rokami in sicer večkrat zaporedoma; nato pa se prikaže pri vratih postava, ki je bila debela in mastna kot bolj mastne še svoj živ dan nisem videl.

“Alah akbar, že zopet!” zajecelja z ustnicami. “Kaj hočeš, efendi?”

“Kavo in tobak.”

“Za tebe?”

“Za vse.”

“Za vse.”

“Mnogo kave?”

“Poberi se!”

“Valahi, bilahi, talahi, kakšen efendi je vendar to!”

S tem vzdihom odtaca debelo bitje iz sobe.

“Kdo je ta strah?” vprašam nekoliko usiljivo.

Moj sluga in kuhar.”

“Oj, groza!”

“Da, on povžije in popije vse sam. Jaz dobim samo ostanke!”

“To je pa več kot žalostno!”

“Navadil sem se; moj sluga je bil še kot sem bil častnik. Samo leto je mlajši od mene.”

“Vi ste bili častnik?”

“V turški službi.”

“In sedaj v tej hiši sami stanujete?”

“Sam!”

Na obrazu stareca sem čital globoko žalost; mož me je zelo zanimal.

“Ali govorite mogoče tudi angleško?”

“Učil sem se v svoji mladosti.”

“Torej govorimo angleško, da se moj spremljevalec ne bo dolgočasil.”

“Zelo rad! Torej vi ste res prišli radi stanovanja? kdo vam je povedal o moji hiši?”

“Arabez, ki nas je pripeljal do vrat. On je vaš sosed.”

“Jaz ga ne poznam. Ali hočete sobe samo za sebe?”

“Ne. Mi spadamo k potni družbi, ki šteje štiri može, dve ženski in eno služabnico.”

“Štirje može — dve dami — hm! Precej romantično!”

“Saj je tudi. Vse vam razložim takoj, ko si ogledam stanovanje.”

“Ne vem če bo toliko prostora. Toda kava je tukaj!”

Debeluh se zopet prikaže, rdeč kot črešnja po obrazu. Na mizo postavi s težko mujo tri škudelice kave in pipo ter za peščico duhana.”

“Tu,” ječi, “tu je kava za vse.”

Vsedli smo se na naslonjače in mu vzeli kavo iz rok. Njegov gospodar prvi pokusi kavo.

“Diši?” vpraša debeluh.

“Da.”

Anglež poskusi za gospodarjem.

“Diši?” ga vpraša debeluh.

“Fi!”

Lindsay postavi škudelico z brozgo na mizo, dočim se jaz kave niti ne dotaknem.

“Ali ne diši?” vpraša sluga.

“Poskusi jo sam!” odvrnem.

“Mašalah, jaz ne pijem take kave!”

Naš gospodar pa zgrabi za pipo.

“V pipi si pustil pepel!” zmerja služabnika.

“Ker sem sam prej kadil iz nje!” odgovarja sluga.

“Torej bi vaaj osnažil za seboj.”

“Daj jo sem!”

Pipo iztrga gospodarju iz rok, gre pred vrata in strese pepel iz pipe.

“Tu! Sedaj jo lahko nabašes, efendi!”

Starec vzame pipo v roke, toda med basanjem tobaka se menda spomni, da še ničesar nismo jedli. Raditega se odloči, da nam ponudi najboljše, kar ima v hiši.

“Tu je ključ od kleti. Pojdi navzdol!”

“Dobro, efendi! Kaj naj prinesem?”

“Vino.”

“Vino? Alah kerim! Gospod, ali hočeš svojo dušo vragu prodati? Ali hočeš biti preklet za večno v najbolj globoko peklensko brezno? Pij kavo in vodo; kdor pije vino, pa ga zapusti pamet; njega čaka poguba in trpljenje.”

“Efendi, saj meni prizanesi, da te ne vidim v krempljih satana!”

“Molči in poslušaj! V kleti so štiri steklenice; pojdi in prinesi jih!”

“Torej moram ubogati; Alah mi bo prizanesel v svoji milosti; nedolžen sem nad tvojim prekletstvom.”

Nato pa zgine pri vratih.

“Izviren adut!” pripomnim.

“Toda zvest, dasi mojemu živežu ne prizanaša. Le čez vino mu ne pustim gospodariti; ključ mu dam le tedaj, kadar hočem vino sam piti; ko mi prinese steklenico, mi mora ključ takoj zopet izročiti.”

“To je zelo pametno, vendar — — —”

Naprej nisem smel govoriti, ker debeluh je že zopet prisopihal v sobo. V roki prinese tri steklenice. Sklone se, kar mu je pripuščalo njegovo debelo truplo, da položi steklenice pred svojega gospodarja; moral sem se ugrizniti v ustnice, da se nisem na glas zasmel; dve steklenici sta bili popolnoma prazni, tretja pa samo do polovice polna. Njegov gospod ga začuden pogleda.

“Ali je to vino?” vpraša.

“Zadnje tri steklenice.”

“Saj so vendar prazne!”

“Popolnoma prazne!”

“Kdo je spil vino?”

“Jaz, efendi!”

Kaj si nor! V trenutku si spil dve in pol steklenici vina, v tem trenutku, ko si bil v kleti?”

“Sedaj? V tem trenutku? Ah, efendi, saj ni res, jaz sem nedolžen. Vino sem pil včeraj, predvčerajšnjem, predpredvčerajšnjem in še pred predvčerajšnjem; vsak dan en kozarec.”

“Tat, lopov, nesramnež! Kako si vendar prišel vsak dan v klet? Ključ imam po dnevu in po noči pri sebi! Morebiti si ga ukradel ponoči, ko sem spal?”

“Alah il Alah! Oj ta efendi! Jaz sem popolnoma nedolžen!”

“Kako si pa prišel v klet, ko imam vendar ključ vedno pri sebi?”

“Efendi, povej, če sem že kdaj pri tebi vlomil! Klet vendar ni bila zaprta. Kleti nisem nikdar zaprl, kadar si imel vino v njej!”

“Trzaskawica! Dobro, da vem!”

“Gospod, če kolneš v tujem jeziku, ti ničesar ne pomaga! Za tebe in svoje goste imaš še dovolj vina!”

Starec vzame steklenico v roke in pogleda vsebino proti luči.

“Kakšno pa je to vino, he!” vpraša služabnika.

“Efendi, škodovalo ne bode! V steklenici je bilo samo za pol kozarca vina, in ker bi za tri ljudi ne zadostovalo, sem prillil vode!”

“Vode! Tu, tu imaš svojo vodo!”

Gospodar zažene steklenico proti glavi debeluharja; slednji se pa sklone naprej, kot sem pričakoval, da sfrči steklenica proti vratom, kjer

se razbije, da padejo črepinje po tleh in vino, oziroma voda se razlije po sobi. Tu sklene sluga roke in zakriči:

“Za Alahovo voljo, kaj počenjaš, efendi? Najlepša voda, katero bi lahko pili kot vino, je uničena. In poglej črepinje! Pobratil jih moraš sam, ker jaz se ne morem pripogniti k tlom!”

In debeluhar zgine pri vratih.

To je bil prizor, o katerem bi niti sanjati ne mogel. Razmere med gospodarjem in služabnikom so morale imeti svoje vzroke, katerim sem sklenil priti na svetlo.

“Oprostite, gospodje,” reče Poljak; “kaj enacega se nikdar več ne pripeti. Morebiti vam še povem, zakaj sem tako naklonjen svojemu služabniku. Storil mi je velike usluge. Nabašite svoje pipe!”

Ko z Lindsayem prižgeva vsak svojo pipo, reče gospodar:

“Pojdita z menoj, ker vama hočem pokazati stanovanje!”

Pelje nas po stopnjicah v prvo nadstropje. Pokaže nam štiri sobe, vsako s svojimi vratmi; v sobah je bila po sredi velika preproga in ob steni naslanjače. Pod streho sta bila še dva prostora, ki sta se tudi zapirala. Stanovanje mi je ugajalo, torej vprašam za ceno.

“Stanovanja ne oddajam za denar,” mi odvrne starec. “Smatram vas kot svojega rojaka; torej prosim, da ste zajedno z mojimi prijatelji gostje.”

“Vaše nad vse prijazno povabilo kaj rad sprejem, posebno, ker lahko odpotujemo vsako uro. Glavna stvar je, da ne pridemo v dotiko z ljudmi.”

“Tu ste popolnoma varni in skoro pozabljeni od sveta. Koliko časa pa nameravate prebivati v moji hiši?”

“Žal, da ne dolgo; najmanj štiri dni in največ dva tedna. Da me nekoliko bolj razumete, dovolite, da vam povem nekoliko svojih dogodkov.”

“Gotovo, kar vsedimo se. Prijetnejše je tu vzgoraj kot spodaj, in naše pipe tudi še niso vgasnile.”

Ko se vsedemo, mu v kratkem toliko povem o svojih zadnjih dogodkih, kot se mi je zdelo vredno in potrebno. Tudi o svojem znanju z Hasan Ardšir-mireo mu omenim. Starec me je poslušal z največjo pozornostjo, in ko sem končal, plane kvišku in reče:

“Gospod, brez vseh skrbij lahko pridete k meni na stanovanje vsi; nihče vas ne bo nadlegoval ali izdal. Kdaj pridejo tvoji prijatelji?”

“Jutri, ko se zvečeri. Toda še nekaj sem pozabil; s seboj imamo več konj in dve kameli; ali je za vse živali prostora v vaši hiši?”

“Dovolj; dvorišča še niste videli, ki leži za hišo. Dvorišče je pokrito in na njem bodo imele vse živali dovolj prostora. Le nekaj zahtevam, namreč, da za svojo postrežbo sami skrbite.”

“Se razume!”

“Torej smo jedini. Ker ste vi meni zaupali svoje skrivnosti, vam hočem tudi jaz pripovedovati o svojem življenju, vendar ne danes, ker že ste se dvignili, najbrž imate še opravke v mestu; če pridete jutri, pojdite okoli vrtnega zidu; tam dobite široka vrata, kjer vas bodem pričakoval.”

Zelo zadovoljen z uspehom, se z Lindsayem posloviva od starca ter se s svojimi prejšnjimi spremljevalci vrnemo v mesto. — —

Drugega dne se nastanimo v novi hiši: Hasan Arđšir-mirea v ženski obleki, da bi slučajne zasledovalce premotil. Svoje prejšnje služabnike je vse odslovil; pri njem je ostal samo Selim-aga. Mesto perzijanskih služabnikov je sprejel v svojo službo Arabea, ki je nas včeraj vodil.

Bivanje v Bagdadu me je zapletlo v interesanten dogodek, ktereга kljub zanimivosti ne morem pripovedovati na tem mestu; mogoče se mi nudi prilika pozneje. Le pripomniti moram, da sem v Bagdadu srečal osebo, ki je bila za las podobna izdajalskemu Saduku.

Ko sem pričel s Perzijanceem zopet govoriti o potovanju v Kerbelo, sem moral žal zapaziti, da Hasan ni bil zadovoljen z mojim spremstvom. Zameriti mu nisem mogel; bil je šiiit, in njegova vera mu je pod smrtno kaznijo prepovedovala pripeljati nevernika na mesta verskih svetnikov. Edino do Hile je dovolil, da ga spremljam; tam bi se ločili in se pozneje zopet v Bagdadu sešli.

Sprva je hotel tudi ženske pustiti v Bagdadu, toda slednje so tako zelo ugovarjale, da jih je končno vendar vzel s seboj.

S tem mi je bila odvzeta tudi zelo odgovorna naloga, čuvati ženske za časa moževe odsotnosti.

Že sedaj so prihajali mimo Bagdada in v mesto samo, mnogi šiitski potniki, ki so pa takoj odpotovali proti zapadu; toda šele petega muharema, to je junija meseca, smo dobili sporočilo, da se bliža mrtvaška karavana. Takoj poiščemo jaz, Anglež in Halef svoje konje, da uživamo pogled na mrtvaški prizor.

Uživamo? — No uživanje, kakor smo ga pričakovali, je bilo kaj dvomljivo. Šiiit veruje, da pride vsak moslem, ktereга truplo se pokoplje v mestu Kerbeli, takoj v nebesa. Raditega je najbolj goreča želja vsakega, biti pokopan v Kerbeli. Ker pa je transport mrtvih trupel s karavano zelo drag, prepeljavajo samo bogatini trupla v Kerbelo; siromak pa, ki hoče biti pokopan v svetem mestu, se pa poslovi od svoje domačije in se priberači do Kerbele, kjer ob grobu Hasana in Alija pričakuje svoje smrti.

Leto za letom prihaja stotisoče mohamedancev proti Hoseinovemu grobu, a naval je največji ko se bliža deseti moharem, dan smrti Hoseina. Iz iranske kotline prihajajo šiitski Perzijanci, Afgani, Beludži, Indijci i. dr.; od vseh stranij dovažajo mrtvece in celo v čolnih po rekah. Trupla leže večkrat že cele mesece pripravljena za transport v Kerbelo; pot karavane je zelo dolga in dolgočasna; južna vročina žge z grozno močjo po pokrajinah, kjer prenašajo mrtva trupla, in lahko si misli vsakdo na smrad, ki nastane. Mrtveci ležijo v lahkih krstah, ki se češče radi vročine razletijo, ali so pa zaviti v kožna ogrinjala; torej ni čuda, da sledi vsaki mrtvaški karavani nevarna sovražnica človeštva — kuga. Kdor zagleda karavano, se ji umakne, kar se more daleč, le šakal in beduin, prebivalec puščave, se splazita bližje: prvi, ker ga vleče duh smrada, drugega pa se

polasti želja po zakladih, ki jih vozi vsaka karavana s seboj, da jih ob koncu potovanja izroči čuvarjem trupel. Posode, obložene z dijamanti, bisernimi predmeti, krasno orožje in posode, velikanske množine kovanega in nekovanega zlata, neprecenljivi amuleti i. dr., prinašajo vsakega junija v Kerbelo, kjer zginejo v podzemeljskih kletih. Zaklade shranijo navadno v krstah, da jih skrijejo pred poželjivimi Arabci, vendar so prišli slednji tudi tej skrivnosti na dan. Ko napadejo karavano, odprejo kar vse krste, in zaklade gotovo dobijo. Seveda pride do boja med napadaleci in spremljevalci mrtvaške karavane, in grozen prizor nudi bojno pozorišče po boju: zaklane živali, ustreljeni ljudje, razrešena mrtva trupla ter razbite krste kažejo na žalosten prizor. Potnik, katerega privede pot v bližino, se hitro umakne s svojim konjem, da ga ne omami kuga, ki počiva na onakih mestih.

Razumevno je, da mrtvaška karavana na svojem potovanju ne sme blizu človeškega prebivališča. Prej je šla njena pot skozi sredino Bagdada; toda komaj je prišla skozi mesto, že se je dvignila kuga za njo; tisoče mohamedancev je pograbila kuga, in mohamedanci so se le tolažili z besedami, da je njih smrt zapisana v knjigi življenja. V slednjem času se je v tem oziru nekoliko zboljšalo; rodoljubni Midhat paša je prepovedal mrtvaški karavani uhod v mesto; dovolil ji je, da sme samo mimo severnega dela mesta, da se prepelje čez reko Tigris, in baš na tem mestu smo jo tudi mi pričakovali.

Neznanski smrad je prihajal do nas, ko smo se bližali usodnemu mestu. Prvi udeleženci karavane so že prihajali. Baš so se fanatiki pripravljali, da se utabore, predno nadaljujejo svojo pot; v sredino odbranega prostora zasadijo zastavo s perzijskim grbom. Pešci sedijo na tleh; jezdeci so zapustili svoje konje in kamele; toda s krstami obložene mule pa še vedno držijo svoje tovore, v znamenje, da karavana ne bode dolgo počivala. Za krstami se pa vleče nepregledna vrsta ljudij, katerih kar ni hotelo biti konec. Bile so rujave, od solncea obžgane postave, ki so le s težavo sedele na konjih ali kamelah ali pa peš korakale. V njih temnih očeh pa se je svetil divji fanatizem, in ne da bi jih motili številni gledalci, so peli venomer dolgočasno, fanatično romarsko pešem:

“Alah, hesti dšihandar,
Alah, hestem asman pejvend,
Hosein, hesti hun alud,
Hosein, hestem ešk riz!”

Prosto predstavljeno v slovensko:

Alah, ti si gospodaar sveta,
Alah, jaz segam v nebo.
Hosein, oškropljen si s krvjo,
Hosein, jaz prelivam solze.

Vsi trije smo prišli tako blizu spreveda, da so korakali fanatiki prav mimo nas; čim več jih je prihajalo, temvečji je postajal smrad, dasi Halef kmalu zatlači nos. Eden Perzijancev zapazi Halefa in stopi k njemu:

“Pes!” zakliče, “zakaj si zamašil nos?”

Ker Halef perzijskega ni razumel, odgovorim jaz mesto njega:

“Meniš, da dišijo mrtva trupla po jabolkah iz paradiža?”

Perzijanec me zaničljivo pogleda in reče:

“Ali ne veš, kaj pravi kuran? V kuranu se piše, da diše kosti umrlih po ambri, vrtnicah, jasminu, mošusu, vijolicah in jagodah.”

“Te besede niso pisane v kuranu, temveč v Ferid Edin Atars Pend-name; zapomni si! Zakaj so si pa drugi usta in nos zavili v cunje?”

“Drugi, pa ne jaz!”

“Torej se pritožuj čez svoje spremljevalce, in potem pridi k nam. S teboj nečem ničesar več govoriti.”

“Mož, tvoj govor je ponosen! Ti si sunit. Vi ste onesrečili kalifa in njegove sinove. Alah naj vas prekolne v najtemnejšo peklo!”

Mož se obrne z grožnjami od nas, in tako sem bil prepričan o nespravljivem sovraštvu, ki vlada med raznimi sektami mohamedancev. Mož, ki je nas psoval, je bil šiit, in vendar je bil toliko predrzen, da nas je v navzočnosti tisočih sunitov, njegovih največjih sovražnikov, psoval. Kaj bi šele naredili z možem, ki bi se prikazal v Kerbeli, in o katerem bi vedeli, da ni šiit!

Rad bi počakal toliko časa, dokler ne bi odšel ves sprevod mimo nas, vendar previdnost me je gnala naprej. Sklenil sem namreč, da se podam v Kerbelo, če bo šlo vse po sreči; torej ni bilo kar nič priporočljivo se sedaj kazati med šiiti, ker šiiti me pozneje v Kerbeli lahko spoznajo, in takojšnja smrt mi je gotova. Raditega se podamo v stanovanje; Anglež je bil kaj zadovoljen; zatrjeval je, da bi padel kmalu v omedlevico, če bi še nadalje duhal smrad, in tudi sicer junaški Halef je postal slab smradu, ki se je razprostiral iz tabora šiitov.

Ko pridem domov, mi Hasan Ardšir pove, da se ne priklopi karavani, temveč ji sledi šele jutri. Svoje mnenje je povedal tudi Selim-agi, ki je potem takoj odšel iz stanovanja gledat karavano, kakor je povedal svojemu gospodarju.

Ne vem, zakaj se mi je zdel ta pohod age naenkrat sumljiv; da je imel ogledati karavano, sicer ni bilo nič kaj sumljivega; vendar se je pojavila v moji notranjosti temna slutnja. Celo, ko smo se že vsi podali k počitku, se aga še ni vrnil. Tudi Halefa ni bilo od nikoder; po večerji se je šel na vrt sprehajati, in od tedaj ga nisem več videl. Šele proti polnoči začujem lahne korake pred svojimi durmi, in deset minut pozneje, odpre nekdo tiho moja vrata, in neka oseba se je bližala mestu, kjer sem spal.

“Kdo je tu?” vprašam poltiho.

“Jaz, sidi,” čujem Halefov glas. “Vstani, in pojdi z menoj!”

“Kam pa?”

“Tiho! Mogoče nas kdo posluša.”

“Ali naj vzamem orožje s seboj?”

“Le nož in revolverje.”

Zgrabim torej nož in dva revolverja ter se bos napotim za Halefom. Halef stopa naprej k sprednjim vratom, kjer si šele obujem čevlje.

“Kaj zlodja vendar nameravaš, Halef?”

“Le za menoj, efendi! Hiteti morava in med potjo ti lahko vse razložim.”

Halef odpre, nakar zapustiva vrt; vrata samo prisloniva. Sprva sem se čudil, ker me Halef ne pelje proti mestu, temveč proti južnemu predmestju, vendar ne spregovorim besedice, dokler Halef sam ne začne:

“Gospod, oprosti, ker te motim ponoči! Vendar Selim-agi nikakor ne zaupam.”

“Kaj je z njim? Slišal sem ga, ko je prišel v hišo deset minut pred teboj.”

“Daj, da ti povem! Ko smo se vrnili od tabora, kjer smo gledali karavano, in sem pripeljal konje v hlev, sem zagledal na dvorišču debelega služabnika našega gospodarja. Bil je zelo jezen in psoval je kot ‘furman’, če njegova mrha ne teče.”

“Zakaj?”

“Čez Selim-ago. Aga je naročil, naj bodo vrtna vrata odprta, ker pride mogoče pozno domov. Jaz Selim-age kar ne morem videti, saj veš, sidi, ker se tudi vidva ne razumeta. Služabnik gospodarja je gledal za ago in opazil, da je slednji šel proti južni strani mesta. Kaj dela Perzijanec v predmestju? Efendi, oprostil mi bodeš, če sem bil nekoliko radoveden. Vrnil sem se v hišo, povžil svojo večerjo in opravil večerno molitev; toda age nisem mogel pozabiti. Večer je bil krasen, in zvezdice so milo sijale nad zemljo; storil sem torej isto, kot aga; šel sem na sprehod in sicer v isti smeri kot aga. Bil sem popolnoma sam; mislil sem na tebe, šejka Maleka, starega očeta moje žene, na Hano, cvetlico med ženskami, in pri tem niti opazil nisem, da sem se že precej oddaljil od svojega stanovanja. Tu pa zagledam podrto zidovje, čez katerega sem moral preplezati, da sem zopet prišel na prosto. Tako korakam počasi naprej, dokler ne pridem do mesta, kjer opazim obilo dreves in križev. Bilo je pokopališče nevernikov, kristijanov. Križi so se bliščali v luči zvezdic in lune, in korakal sem zelo tiho, ker se duš umrlih ne sme motiti; tu zapazim na grobovih sedeti nekaj človeških postav. Duhovi niso bili, ker so kadili iz čibuka, govorili in se smejali. Tudi možje iz mesta niso bili, ker so bili perzijsko oblečeni; le nekaj Arabcev je bilo med njimi; zadaj za njimi sem pa čul kopitanje konj.”

“Ali si slišal, kaj so možje govorili?”

“Sedeli so precej daleč od mene, vendar sem slišal, da so govorili o velikem plenu, katerega so pričakovali, in da ostanejo samo dve osebi živi. Nadalje sem čul zapovedalen glas, ki je velel ostalim, naj počakajo do jutra na pokopališču, in nato se je nekdo poslovil. Šel je prav blizu mene, in spoznal sem v njem ago. Sledil sem mu do naše hiše; nato sem se pa spomnil, da bi bilo dobro pozvedeti, kdo so možje, s katerimi občuje aga ponoči na pokopališču in poklical sem tebe.”

“Torej misliš, da so mo~~že~~ še na pokopališču?”

“Da, gotovo so tam.”

“Pokopališče, o katerem si govoril, je najbrž angleško. Poznam ga še od tedaj, ko sem bil prvič v Bagdadu; do njega je prav lahko dospeti.”

Počasi korakava do pokopališčenega zidovja, kjer se splaziva skozi odprtino. Pri zidu postavim Halefa za stražo, da mi krije v slučaju nezgode hrbet, sam pa korakam proti cilju. Nobena sapica ni pihljala, in na pokopališču je vladala res grobna tišina. Neopaženo pridem do severnega vhoda; vrata so bila odprta; tiho stopam naprej in kmalu začujem konjsko sopihanje. Hitro se vležem na zemljo in se plazim po vseh štirih naprej.

Čez kratek čas zagledam nekaj belega se svetlikati med grmovjem. Bila so najbrž ogrinjala Arabcev. Splazim se še bližje in naštejem šest postav; Perzijanca nisem opazil; nemogoče, da bi se Halef motil, ki je naštel sedem ljudi. Mogoče so ležali Perzijanci na drugem prostoru, ali so pa zapustili pokopališče. Da se prepričam, kje so Perzijanci, lezem še bolj naprej in pridem prav blizu konj, vendar ne zagledam žive duše. Dasi so postale živali nemirne, ker sem bil v njih bližini, vendar me njih sopihanje ni brigalo; moral sem zvedeti, koliko ljudi je na pokopališču; konj naštejem sedem. Med grobovi vidim šest Arabcev, kje je bil torej sedmi? Pravkar sem hotel še bolj naprej, ko se vrže nad mene neka postava, ki me skoro popolnoma pokrije. To je bil sedmi; stražil je pri konjih. In mož ni bil slabič; ležal je na meni kot Šmarna gora in rjovel iz vseh ust, da bi poklical svoje tovariše.

Ali naj se pričnem tepsti? Ali naj se mirno udam, da mogoče zvem, kaj ljudje nameravajo? Ne, nikakor ne. Planem kvišku in zdrčim zopet na tla; s tem dobim napadalca pod sebe. Vendar hipoma se zopet pobere in hiti proti izhodu. Za njim in za menoj pa začujem korake preganjalcev. K sreči sem imel pri sebi lahno obleko in lahko orožje; ko pridem do odprtine pri zidovju, ustrelim dvakrat iz revolverja seveda v zrak; in ko ustrelji tudi Halef, kmalu zginejo bele postave. Minuto pozneje čujeva, da so zajahali konje in odirjali; nadaljno bivanje na pokopališču jim je najbrž presedalo.

“Kaj so te napadli, sidi?” vpraša Halef.

“Seveda. Bil sem nepreviden. Arabci so bili bolj pametni, kot jaz; razpostavili so stražo, ki me je napadla.”

“Alah kerim! Slaba bi ti predla, da so te zajeli; mo~~že~~ gotovo niso z dobrim namenom obiskali pokopališča. Ali so te Arabci preganjali?”

“Perzijancev, o katerih si govoril, ni bilo več tam. Skoro sva prišla zaman sem, dasi se mi zdi, da so bili na pokopališču preganjalci Hasan Ardšir-mirce.”

“Kako so se pa na pokopališču sešli?”

“Prav lahko, ker so slutili, da potuje Hasan v Bagdad.”

Vrneva se v stanovanje, kjer razložim Hasanu vse, kar sem baš doživel; Hasan se za pripovedovanje ni mnogo brigal. Prepričati se ni dal,

da so njegovi preganjalci že v Bagdadu, in tudi besedam, ktere je Halef slišal, ko je bil na pokopališču, ni vrjel. Vendar ga prosim, da naj bo previden, in si pri paši sprosi močne straže. Vendar mi tudi to prošnjo zavrne.

“Jaz se ne bojim,” reče. “Šiiti ne nameravajo ničesar hudega, ker je med prazniki vsako sovraštvo prepovedano, in tudi Arabci me ne bodo nadlegovali. Do Hile jahaš ti z menoj s svojimi tovariši, in do Kerbele je potem samo en dan potu, na katerem je mnogo tisoč potnikov, da se ni treba bati roparskega napada.”

“Siliti te ne morem, da ubogaš moj nasvet. Ali vzameš s seboj v Kerbelo kaj več svoje lastnine, ali pustiš vse stvari pri meni?”

“Tu ne pustim ničesar. Ali naj tujim rokam zaupam svoje premoženje?”

“Naš gospodar je pameten in pošten mož.”

“Toda stanuje preveč na samem. Voščim ti dober počitek, emir!”

Preostajalo mi ni ničesar družega kot molčati. Vležem se k počitku in šele pozno v jutro se zbudim. Angleža ni bilo v sobi; šel je v mesto in se vrnil s štirimi možmi, od katerih so bili trije oboroženi z lopatami, krampi in drugimi predmeti.

“Kaj zlodja pa nameravate s temi ljudmi?” ga vprašam začuden.

“Hm, delati!” odvrne. “Trije so bivši mornarji iz Anglije, četrti je pa Škotec, ki razume nekoliko arabskega; in bo moj tolmač. Saj ga vendar potrebujem, ker nameravate vi v Kerbelo. Well!”

“Kdo je vam pa ljudi preskrbel, Sir?”

“Vprašal sem na konzulatu.”

“Torej ste bili pri rezidentu, ne da bi meni kaj povedali?”

“Yes, Sir! Dobil sem pisma in tudi denar. Vam nisem ničesar povedal, ker nisem vaš prijatelj.”

“Zakaj ne?”

“Kdor gre v Kerbelo, ne da bi vzel mene s seboj, temu tudi ne povem, kaj jaz nameravam. Well!”

“Toda, Sir, kaj vam je vendar padlo naenkrat v glavo? Če me vi spremljate, se podamo vsi skupaj v nevarnost!”

“Sem vas dolgo časa spremljal brez škode. Zgubil dva prsta — nič ne dene; zato pa imam dvojni nos!”

Anglež se obrne in se pogovarja s svojimi ljudmi. Na vsak način si je hotel ogledati praznik desetega muharema; vendar s seboj ga nisem hotel vzeti, ker bi bilo prenevarno.

PETO POGLAVJE.

Mrtvaška karavana.

Popoldne, ko je največja vročina preminula, se odpravimo, da zapustimo Bagdad. Naprej je jahal vodnik, katerega je najel Hasan Ardšir-mirza. Vodnik je pripeljal s seboj tudi svoje živali, ki so nosile Hasanovo

lastnino. Slednje je bilo kaj neprevidno. Za vodnikom je jahal Hasan Ardšir z Selim-ago pri kameli, ki je nosila obe ženski. Jaz sem jahal s Halefom in sprevod je zaključil Anglež, ki je poveljeval svojim štirim možem, s katerih pomočjo je hotel prisiliti razvaline v Babilonu, da mu izroče svoje starodavne zaklade in leteče zmaje.

Sedanko ježo sem si vse drugače predstavljal. Vse predpriprave niso bile po mojem okusu. Mogoče sem bil sam kriv, vendar mi je postalo kaj težko druge nadzirati. Rana, ki sem jo dobil v zadnji bitki, ni nič kaj dobro vpljivala na moje zdravje, in poleg tega sem moral prestati več skrbij, naporov in razburjenja kot vsi drugi. Telesno sem se čutil zelo slabega, in tudi duh mi je opešal, ne da bi vedel zakaj.

Jahali smo ob reki, da pridemo čez most na onstran reke. Pri mostu nekoliko postojim, da zadnjič pogledam mesto Bagdad, nekdanjo prestolnico slavnega kalifa Harun al Rašida. Ležalo je pred menoj v solnčnem blesku, v vsej svoji krasoti in veličastju, in vendar z vidnimi znaki propada. Ko je bilo mesto Bagdad na vrhuncu svoje slave, ko so vladali najslavnejši kalifi, je bilo v Bagdadu okoli 100.000 mošej, (turških cerkva), okoli 80.000 tržnic, 60.000 kopališč, 12.000 mlinov in čez dva milijona prebivalcev. Kakšen razloček med nekdanjim in današnjim Bagdadom! Nesnaga, prah in razvaline vsepovsod. Celo most, raz kterega sem mesto opazoval, je bil skoro neraben in se le s težavo še dvigal. Mesto imena "mesto zveličanja", "mesto krasote", kakor so Bagdad svoje dni nazivali, zasluži dandanes ime "mesto kuge". Kljub čarobni legi, katero ima mesto še dandanes, vendar je ena tretjina mestnega površja samo pokopališče, kužna polja, mlakuže in podrtine. Kuga se v mestu pojavi vsakih pet ali šest let ter zahteva na tisoče svojih žrtev. Moslem se pa v enakih slučajih ne zmeni mnogo, temveč je udan v voljo božjo, ker je prepričan, da je vse "zapisano v knjigi življenja". "Alah je poslal nadlogo," reče, "zakaj bi se Alahu upirali, ki je tako dober!" Ko je leta 1831 vzbruhnila strašna kuga, je deloval tedanji angleški zastopnik v Bagdadu na vse kriplje, da odredi obsežne zdravstvene naprave; toda proti njemu so se dvignili mohamedanci ki so trdili, da je nastopil proti koranu, in moral je bežati iz mesta. Posledica tega je bila, da je vsak dan umrlo nad tri sto ljudi. Nato je pa sledila grozna katastrofa, ko so se zrušili mestni kanali in več tisoč hiš se je razpadlo v razvaline; ubitih je bilo nekaj nad tisoč ljudi.

Pri takih mislih je tudi mene prešinila groza; skoro se me je polastila mrzlica kljub grozni vročini, ki je pritiskala na zemljo. Stresem se in hitro jaham za tovariši, da zapustim mesto in grozne misli.

Med cestama proti Basri na levo in proti Deiru na desno smo jahali mimo obsežnih opekaren, ob grobnem spomeniku Zobeidov na odprto polje. Da pridemo v Hilo, smo morali prejahati mali polotok, ki se nahaja med reko Evfrat in Tigris. Tu so bili še proti koncu srednjega veka vrtovi za vrtovom; krasne palme so senčile velike pokrajine, duhtele so najlepše cvetlice, rodilo je najbolj žlahtno sadje. Sedaj je pa vse le golo, pusto.

polje brez vode, posejano s peskom. Kazali so brez vode, ker so se posušili vsled turške nemarnosti; dandanes služijo k večjem roparskim Arabcem kot skrivališča. Solnce je še vedno pripekalo z vso silo, in zrak je bil še napolnjen smradu mrtvaške karavane, ki je včeraj šla mimo. Prijel se me je čut kot bi se nahajal v veliki, nikdar zračeni bolnišnici za kužne bolnike. In tega nisem sam občutil, temveč tudi Halef in Anglež, ki je dvigal svoj nos in neprestano pihal okoli sebe. Tupasem smo naleteli na kakega romarja, ki se je podal na pot proti Kerbeli, kjer je želel biti pokopan, ali četo vodnikov, ki so naložili ubogim mulam toliko bremena, da so komaj premikale noge. Ob potu sedi berač; bil je popolnoma nag, le okoli ledja je imel privezan nekak predpasnik. Hotel je izraziti svoje gorje s tem, da je posnemal Hasanovo mučenje; razrezal si je pleča in rame z ostrim nožem in v nos, usta, brado, vrat si je zadril po palec dolge žeblje; na roke in noge si je privezal težke kamene; po vsem telesu je tičalo mnogo šivank in golo teme na glavi si je krvavo razrezal; skozi vsak prst na roki in nogi si je vtaknil lesen, kroničast drožič. Ko se mi približamo, se dvigne in z njim cel roj muh in komarjev, ki so srkali na njegovih ranah. Bil je res grozen pogled.

“Dirigha Alah, vaj Mohamed! Dirigha Hasan, Hosein!” kriči z zopernim glasom in stega krvave roke nasproti.

Videl sem v Indiji spokornike, ki so sami sebe na grozne načine mučili; reveži so se mi smilili; adutu ob potu, ktereга sem moral baš gledati, pa bi prisolil najrajše nekaj gorkih zaušnic, tako se mi je gnjusil. In poleg vsega tega misli fanatični bedak, da je velik svetnik, ki pride po smrti v prva nebesa, ker se toliko muči za svojo vero; prepričan je tudi, da je upravičen do podpore od vsakega, ktereга prosi.

Hasan Ardšir-mirca mu vrže zlat v roke.

“Hasgabag Alah — Bog te blagoslovi!” zakliče adut in stegne roke kot duhovnik.

Tudi Lindsay seže v žep in mu da deset pijastrov.

“Subhalam Alah — usmiljeni Bog!” reče nesramnik že manj uljudno.

Tudi jaz potegnem pijaster iz žepa in mu ga vržem pred noge. Šiitski “svetnik” me najprvo začudeno pogleda, potem pa naredi jezen obraz.

“Azdar — skopuh!” zakliče, nato pa še nesramno in hitro pristavi: “Azdari, pendš azdarani, de azdarani, hezar azdarani, lek azdarani — ti si skopuh, pet-skopuhov, ti si deset skopuhov, ti si sto skopuhov, ti si stotisoč skopuhov!”

Adut potepta moj pijaster, pljune nanj in se razkači, da bi se ga skoro ustrašil.

“Sidi, kaj pomeni azdar?” me vpraša Halef.

“Skopuh!”

“Alah in Alah! In kaj se pravi pray neumnemu človeku po perzizsko?”

“Bisaman!”

“In kako rečeš nesramniku?”

“Džaf!”

Tu se obrne Halef proti adutu, mu stegne roko naproti, si jo obriše ob nogah, kar je veliko zaničevanje med mohamedanci in zakliče: “Bisaman, Džaf, Džaf!”

Po teh besedah pa začne šiitski “svetnik” preklinjati, da smo vsi pognali konje v hitrejši tek.

Zrak se še vedno ni sčistil. Poznali so se še natančno sledovi mrtvaške karavane, in nekaj vstran od pota, po katerem je šla karavana, opazim konjske odtise; iz Bagdada odpošlje namreč vlada vsako leto nekaj konjenikov v pomoč karavani, da jih varuje pred roparskimi napadaji; vendar jahajo konjeniki, kar se da daleč od karavane, da ne duhajo neznošnega smradu, ki prihaja od mrtvih trupelj.

Predlagal sem Hasan Ardšir-mirci naj zapustimo karavansko pot ter v primerni oddaljenosti jahamo vzporedno z njo; vendar Hasan ni poslušal mojega nasveta, ker je trdil, da je velika zasluga romarjev, če jahajo po poti “duha umrlih”. K sreči sem dosegel vsaj toliko, da nismo zvečer prenočili tam, kot karavana, temveč na prostem. Nahajali smo se v nevarni okolici in se od tabora nismo smeli oddaljiti, ker so nam pretili roparski napadi. Predno se podamo k počitku, sklenemo še, da jutri jahamo kar se da hitro, da tako prehitimo karavano, pridemo pred njo v Hilo, in prenočimo pri “babilonskem stolpu”. Tu bi počakal Hasan Ardšir-mirca zopet toliko časa, da pride karavana mimo, nakar bi jahal za njo, dočim bi čakali mi na istem mestu njegovega povratka.

Bil sem zelo truden in v glavi sem čutil skeleče bolečine, dasi še nikdar nisem imel glavobola. Zdelo se mi je kot bi me popadla mrzlica; poskusil sem nekoliko kinoidina, ktereга sem na potovanju poleg drugih potrebnih zdravil vedno nosil s seboj. Kljub utrujenosti nisem mogel dolgo zaspati, in ko sem končno le zaspal, so me preganjale grozne sanje, ki so me vedno zopet vzbudile. Enkrat se mi je zdelo, da čujem konjske stopinje, vendar sem še snival in mislil, da sanjam.

Konečno pa me nemir pred taborom vendar prebudi in skočim kvišku. Dan se je pričel svetlikati. Pogledam proti jutru in opazim točko, ki se je vedno večala. Že v dveh minutah spoznam jezdeca, ki se nam je hitro približeval. Bil je — Selim-aga. Njegov konj je bil spehan in se penil; Selim-age se poloti velika zadrega, ko zagleda mene. Kratko me pozdravi, priveže svojega konja ob šotor in hoče mimo mene.

“Kje si bil?” ga vprašam kratko vendar prijazno.

“Kaj tebe briga!” mi odvrne.

“Pa še precej. Možje, ki potujejo po tako razvpiti okolici kot mi, so dolžni, da odgovarjajo medsebojno.”

“Iskal sem svojega konja.”

“Kje je bil konj?”

“Odtrgal se je in pobegnil.”

Stopim k njegovemu konju in preiščem vezi.

„Vezi so še sedaj cele, torej se konj ni mogel odtrgati.”

„Vozel se je razvozljaj.”

„Hvali Alaha, če ne bo voz, katerega bodo kmalu položili okoli tvojega vratu, tudi bolje držal.”

Po teh besedah ga hočem zapustiti, on pa stopi prav pred mene in reče:

„Kaj praviš? Kaj misliš? Jaz te ne razumem.”

„Torej pomisli nekoliko.”

„Stoj! Tako ne smeš od mene. Povedati mi moraš, kaj si mislil s svojimi besedami.”

„Spomniti sem se hotel na pokopališče Angležev v Bagdadu.”

Mož prebledi, vendar se takoj zopet osrči in vpraša:

„Pokopališče Angležev? Kaj mene briga pokopališče! Jaz nisem Anglež! Toda ti si govoril o vrvi okoli mojega vratu. S teboj nimam ničesar opraviti, vendar povem vse Hasan Ardširju. On te naj podučí, kako moraš z menoj govoriti.”

„Če mu poveš ali ne, meni je vseeno; s teboj bom vedno tako govoril kot zaslužiš!”

Najin glasni pogovor je zbudil vse, ki so še spali. Predpriprave za nadaljno potovanje so bile kmalu gotove. Napotimo se naprej proti Hili. Vso pot je Selim-aga kaj živahno govoril z Hasanom, dokler slednji ne pride k meni.

„Emir, ali dovoliš, da govorim s teboj glede Selim-age?”

„Da.”

„Ti ne maraš zanj, kaj ne?”

„Ne.”

„Pa ga vendar ne bi rad razžalil?”

„Razžalil sem ga, toda ni se zagovarjal; storil mu nisem torej nobene krivice.”

„Ali si mu moral očitati, da bo obešen, ker mu je konj pobegnil?”

„Ne. Toda obešen je lahko oni, ki odhaja iz tabora, da se posvetuje z drugimi ljudmi, ki hočejo napasti tabor.”

„Emir, opazil sem že, da je tvoja duša bolna, in tvoje telo trudno. Radi tega vidi tvoje oko vse črno, in tvoj govor je grenak kot zdravilo. Ozdravel bodeš in spoznal svojo napako, ker sodil si vedno prav, odkar te poznam. Selim mi je bil zvest že mnogo let; on tudi ostane zvest, dokler ga Alah ne pokliče iz tega sveta.”

„In kaj pomeni njegovo plazenje po pokopališču Angležev ob polnočni uri?”

„Na pokopališče je slučajno prišel, kakor mi je pripovedoval. Večer je bil lep in šel je na sprehod, ko je zašel na pokopališče, ne da bi vedel, da so ljudje tam. Bili so mirni potniki, ki so si pripovedovali o roparjih, in pri tem seveda tudi o plenu govorili. Povedal sem ti že, da mene ne moreš pregovoriti s svojimi sumnjami.”

„Ali res vrjameš, da je Selimu danes zjutraj konj pobegnil?”

“Prav nič ne dvojim.”

“In misliš, da je Selim-aga mož, ki more konja v temi uloviti?”

“Zakaj ne?”

“Tudi če je konj zelo daleč dirjal? Žival se je kar penila, ko je Selim prihajal v tabor.”

“Za kazen je konja zelo podil. Prosim te, da sodiš o Selimu boljše kot do sedaj!”

“Prav rad, če se bo tudi on potrudil, da ne bo zahrbten kot do sedaj!”

“Zapovedati mu hočem. Ti pa pomisli, da se človek vedno moti; samo Alah je vsegaveden!”

S tem opominom se konča najina razprava.

Kaj naj storim, ali bolje, kaj sem lahko storil! Prepričan sem bil v dno duše, da Selim nekaj slabega namerava; prepričan sem bil, da je danes ponoči govoril z onimi možmi, ki so bili pred kratkim na pokopališču v Bagdadu. Kako naj mu pa dokažem? Bil sem grozno truden; čutil sem kot bi iz mojih kostij zginil ves mozeg, kot bi bila moja glava velik bobenj, na katerega tolčejo z vso silo; začutil sem, da moč moje volje polagoma zginjeva, da so mi stvari, za katere sem se prej najbolj zanimal, popolnoma brezbrizne. Radi tega tudi nisem odgovoril na zadnje Hasanove besede; samo sklenil sem na tihem, da kolikor mogoče varujem lastno kožo.

Naše živali so drvele z veliko naglico po ravnini. Romarji, katere smo srečavali, so se vedno bolj množili; smrad je postajal vedno bolj neznošen, in že prepoldne opazimo dolgo črto mrtvaške karavane na zapadnem horizontu.

“Jahamo okoli nje?” vprašam.

“Da,” odvrne Hasan in na njegov migljaj se obrne naš vodnik, da se ognemo karavani.

Kmalu smo bili sami na odprtem polju, zrak je postal čistejši; uživali smo ga s pravo slastjo. Hitra ježa bi mi tudi ugajala, da ni bilo ob potu toliko jarkov in grobov. Jahanje čez jarke in gomile mi je povzročalo velike bolečine in vesel sem bil, ko smo okoli poldne razjahali, da počivamo ob največji dnevni vročini.

“Sidi,” reče Halef, ki me je vedno opazoval, “tvoj obraz je siv, in okoli tvojih očíj so kolobarji; ali ti je slabo?”

“Samo glava me boli. Daj mi vode iz cevij in posodo z jesihom!”

“Sidi, kako rad bi imel tvojo bolečino v glavi!”

Dobri Halef! Ni slutil, kaj tudi njega pričakuje. Da ni bil moj Ri tako izvrsten konj, ne bi prestal grozne ježe.

Konečno, pozno popoldne, se pojavi pred nami razvalina el Himar; razvalina je samo nekoliko milj od Hile oddaljena; v slabi pol uri smo že pred mestecem. Skozi vrtove na levem bregu reke Evfrat jahamo v mesto. Hila je znamenita po obilnem mrčesju, ki nadlguje prebivalce, po grozni nesnagi, s katero se prebivalci odlikujejo in po blazni fanatiki prebivalcev. V mestu se mudimo le toliko časa, da zadovoljimo stotine beračev, ki so

sedeli ob potu, nakar jahamo takoj naprej proti podrtinam nekdanjega babilonskega stolpa, ki je oddaljen dobri dve uri proti jugozapadu od Hile.

Solnce se je že pričelo poslavljaljati od zemlje, ko dospemo do razvaline Ibrahim Holil. Razvalina nekdanjega babilonskega stolpa je dandanes kakih petdeset metrov visoka. In ta razvalina je tudi še edini preostanek nekdanjega Babilona, ktereга so nazivali "mater vseh mest". Moral sem se spomniti pesnikovih besed:

"En sam, jedin visok steber,
Nam kaže svoječasno moč;
In ta steber, razbit, razklan,
Se zgrudi lahko vsako noč."

Ob vznožju razvaline sklenemo počivati, in dočim pripravljajo drugi večerjo, se napotim jaz na vrh razvaline, da pregledam okolico. Sam sem bil na vrhu; solnce je baš doseglo zaton, in njegovi žarki so se poslavljaljati od razvalin, nekdanjega velikega mesta.

"Kaj je bil Babilon?"

Mesto Babilon je bilo zgrajeno ob reki Evfrat, ki ga je delila v dva dela; grški zgodovinar Herodot nam pripoveduje, da je merilo mesto v obsegu 480 stadijev, torej skoro šestnajst milj. Okoli in okoli mesta je bil zgrajen gorostasni zid, 50 sežnjev debel in 200 sežnjev visok, pred katerim je bil poleg tega v obrambo mesta še globok jarek in v določenih razdaljah stolpi za vojake. Sto vrat iz čiste kovine je vodilo v to velikansko mesto, in od vsakih teh vrat je vodila cesta vodoravno do drugih, tako da je bil Babilon pravzaprav zidan v četverokotu kot so današnja moderna mesta. Tri ali štiri nadstropja visoke hiše so bile zgrajene iz opeke. Poslopja so imela krasna pročelja; med seboj so bila ločena po vrtovih ali nasadih. Posebno znameniti so bili parki, kjer se je lahko sprehajalo dva milijona prebivalcev mesta Babilon. Tudi ob bregu reke je bil močan zid z mnogimi vratni, ki so pa bila ponoči zaprta. Čez reko je vodil krasen most, 30 čevljev visok in kakor pripovedujejo zgodovinarji en četrt ure dolg. Nad mostom je bila zgrajena streha, katero so pa lahko odkrili. Ko so gradili most, so morali vodo reke Evfrat odvrniti od dotičnega mesta; blizu mesta so skupali 75 čevljev globoko jezero in 12 milj dolgo, kamor je tekla voda, dokler so gradili most. Jezero je ostalo tudi še pozneje, ko je bil most zgrajen; vodo so rabili ob času suše, da so namakali polja. Na vsakem koncu mostu je stala velika palača; obe palači sta bili zvezani po hodniku, ki je peljal pod vodo. Najznamenitejša poslopja v mestu so bila: stara kraljeva palača, v obsegu ene milje, nova palača, obdana s trojnim zidovjem in viseči vrtovi Semiramide. Slednji vrtovi so pokrivali zemeljsko površje 160.000 kvadratnih čevljev; okoli vrtov pa je bil zgrajen 22 čevljev debel zid. Vrtovi, zgrajeni z velikanskimi stroški, so bili pravo čudo. Najznamenitejše poslopje v Babilonu je pa bil babilonski stolp, o katerem nam pripove-

duje sveto pismo 1. Moj. 11. Sveto pismo sicer ne pripoveduje, kako visok je bil stolp; piše le: "kterega vrh se je dotikal neba". Talmudisti so trdili, da je bil stolp 70 milj visok; po orientalskih tradicijah se je dvigal 10.000 sežnjev visoko, zopet po drugih sporočilih 25.000 čevljev; milijon ljudij je dvanajst let zidalo stolp. To je seveda pretirano. Resnica je le, da se je iz sredine Balovega templja dvigal stolp, ki je meril v obsegi tisoč čevljev, in bil ponajveč 800 čevljev visok. Okoli stolpa so vodile stopnjice na vrh. Stolp je imel osem oddelkov; v vsakem oddelku so bile velike obokane dvorane, sobe in hodniki. Najbolj spodaj je bil velikanški kip boga Bala, ki je tehtal tisoč babilonskih talentov, Torej je imel vrednost več milijonov dolarjev. V gorenjem nadstropju je bila zvezdarna, kjer so učenjaki opazovali vreme in zvezde. Perzijski kralj Kserkses je odnesel iz stolpa vse zaklade, ki so bili vredni 6300 zlatih talentov. Poleg pa še pripoveduje orientalska pripovedka, da je bil v poslopju studenec in sicer prav tako globoko pod zemljo kot je bil stolp visok. V tem studencu so priklenjeni zavrženi angelji.

To je bil Babilon. In sedaj — — — —!

Tu na razvalini babilonskega stolpa sem se zamislil v domačijo, v tiho prijazno, domačo sobico, kjer je ležalo pred menoj odprto sveto pismo. Kako rad sem čital prerokbe Jeremija, ki je oznanjeval, pogin mestu. Ob vodah babilonskih, ob bregovih Evfrata so sedeli pregnani sinovi Abrahama; svoje harfe so obesili na drevje in iz oči so jim vrole solze radi storjenih grehov. Bog je pa uslišal njih molitev in videl njih solze. Poslal jim je preroka Jeremija, ki je z gromovitim glasom oznanjeval ljudstvu boljšo bodočnost: To je Gospodova beseda zoper Babilon in Kaldejece: Od polnoči prihaja sem ljudstvo, ki bo njih deželo spremenilo v puščavo; v rokah imajo lok in ščit ter so neusmiljeni in grozoviti; njih krik je kot divjanje morja. Bežite iz Babilona, da lahko rešite svojo dušo, ker po deželi se razlega vojno kričanje in velika beda. Tako govori Gospod: Glej, obiskati hočem babilonskega kralja; dvignite se vsi zoper Babilon; vriskajte okoli mesta. Njegove trdnjave so se udale in zidovje se je podrlo. Le pojdite nad mesto; odprite svoje žitnice, zakoljite vso živino, oblegajte jih in ne pustite nikomur pobegniti. Babilon je bil zoper Gospoda, zatorej naj padejo njih močje in njih vojniki. Meč pride nad Babilon in njegove kneze, čez preroke in mogočnake, čez konje, vozove in čez vse ljudstvo, ki prebiva v mestu Babilonu. Prav kakor je uničil gospod Sodom in Gomoro, tako postane tudi Babilon kup kamenja in njegova zemlja postane puščava." In ko sem stal vrh razvalin nekdanjega tako mogočnega mesta, sem se prepričal, kako grozno resnična je postala Gospodova beseda. S 600.000 pešci, 120.000 konjeniki in 1000 vojnimi vozovi je prišel perzijski kralj Cir in osvojil mesto kljub njegovemu močnemu zidovju in kljub temu, da je bilo za dvajset let preskrbljeno s živežem. Poznejši kralj Darij Histaspij je ukazal, da se podre babilonsko zidovje, in Kserkses je odnesel vse mestne zaklade. Ko je prišel macedonski kralj Aleksander Veliki s svojo vojsko v Babilon, je sprva nameraval sezidati nekdanji

babilonski stolp. Sam je pridobil 10.000 delavcev, ki so odvažali razvaline, vendar se mu njegovo delo ni posrečilo, ker ga je prehitela zgodnja smrt. Od tega časa je velikansko mesto vedno bolj propadalo, da danes ni drugega videti kot kup razvalin, ki celo zgodovinskemu raziskovalcu nudijo težavno polje iskanja. Na desno od stolpa vidim cesto, ki vodi v Kerbelo. Rad bi ostal še nadalje na vrhu razvalin, vendar solnce se je že poslovilo od zemlje, in nastopil je mrak, ki mi je onemogočil nadaljni razgled. Sklenem torej, da se vrnem k tovarišem, ki so med tem že pripravili tabor. Razven Lindsaya in Halefa so se podali že vsi k počitku. Halef je čakal na mene, Lindsay se je pa hotel z menoj pogovoriti glede načrtov v prihodnjih dneh. Angleža kmalu odpravim, nakar se zavijem v svojo preprogo in skušam zaspiti. Kljub utrujenosti ne morem zatisniti očes; sem pa tja sem pač zadremal za minuto, kar me je pa še bolj zmučilo kot pokrepilo. Proti jutru me strese mraz, ki se je menjaval z grozno vročico; neznana bolečina me spreleti po vseh udih, in kljub temi opazim, da se vse okoli mene ziblje. Mislim na mrzlico, ki kmalu prejenja, in vzajemem novo merico zdravila nakar zadremam v nekak omotičen položaj. Ko se zopet prebudim, je bilo že kaj živahno v taboru. V moje veliko začudenje poizvem, da je že devet ura, in baš je prihajala iz daljave mrtvaška karavana. Halef mi ponudi vode in datelnov. Vode sem res nekoliko pil, toda jesti nisem mogel ničesar. Bil sem v položaju, ki je zelo podoben "mačku", ali onemu položaju, v katerem se človek nahaja dan pozneje, ko se je navžil preobilne pijače. Trudil sem se na vso moč, da se tega neprijetnega položaja znebim, kar se mi deloma tudi posreči; celo z Hasanom sem lahko govoril; Hasan je hotel odpotovati, takoj ko odide večji del karavane mimo. Skrbno ga prosim, da se varuje med potjo in da ima svoje orožje vedno pripravljeno. Hasan se je neverjetno smejal in obljubil, da se do 15. ali 16. julija gotovo vrne in sicer na mesto, kjer sedaj. Proti opoldnevu se poslovi. Pri slovesu mi pomiga njegova sestra Benda, ki je že sedela na kameli, naj pridem k njej.

"Emir, vem, da se v kratkem zopet vidimo," reče, "dasi se zelo bojiš. Da te pa pomirim, spolni mi eno prošnjo: — posodi mi svoje bodalo, dokler se ne vrnemo!"

"Bodalo dobiš takoj. Tu je!"

Bil je krasen dvorezen nož, ktere ga mi je dal šejk Esla ben Mahem v dolini stopnje v zahvalo, ker sem mu rešil življenje. Na klini krasnega bodala so hile vrezane besede: "Le po zmagi v nožnico!" Prepričan sem, da se bode hrabra deklica z njim tudi branila, če bode treba.

Ko mi tudi Selim-aga zakliče nekaj kratkih, skoro sovražnih besed v slovo, odjahajo Hasan, obe ženski, služabnica in Selim-aga. Nato pa je bila moja moč pri kraju. Halef je moj položaj že prej kot jaz opazil.

"Sidi, ti vendar omahuješ!" zakliče. "Tvoje obličje je rdeče kot škrlat. Pokaži jezik!"

Jaz storim kot je zahteval.

“Čisto moder je, sidi; prijala se te je huda mrzlica. Vzemi zdravilo in vlezi se!”

Seveda sem se moral vvesti, ker v glavi se mi je tako vrtelo, da nisem mogel več stati. Skrbeti me je pričelo za življenje. Pil sem jesihovo vodo in si ovijal glavo z jesihovimi obkladki.

“Master,” reče Lindsay, “vi pač ne morete z menoj na kraj, kjer bi lahko kopal razvaline?”

“Ne, ne morem.”

“Torej ostanem pri vas.”

“Ni treba. Prijela se me je mrzlica kot večkrat na potovanju; vi lahko greste, kamor vas je volja, vendar ne idite predaleč, ker lahko nalletite na fanatične šiite, nakar vaše življenje ni vredno počenega groša. Med tem časom pa je Halef pri meni.”

Anglež odide s svojimi ljudmi, in jaz zaprem oči. Halef pa sedi poleg mene z otožnim licem. Ne vem, koliko časa sem ležal v pol nezavednem položaju, ko se prebudim radi glasnih korakov v moji bližini in takoj za tem vpraša nekdo z ostrim glasom:

“Kdo ste vi?”

Odprem oči. Pred menoj stojijo trije dobro oboroženi Arabci peš;; konj nisem mogel videti. Bile so divje postave, od katerih nisem nič drugega pričakoval.

“Vi niste šiiti; kateremu rodu pripadate?”

“Mi prihajamo daleč iz Egipta; naš rod se imenuje Muharibe. Zakaj pa vprašuješ?”

“Ti si pač lahko rodu Muharibe; toda ta mož, ki leži na zemlji, je pa Frank. Zakaj ne vstane?”

“Ker je bolan; lotila se ga je mrzlica.”

“Kje so ostali, ki so bili prej pri vas?”

“Odjahali so proti Kerbeli.”

“In kje je drugi Frank?”

“S svojimi ljudmi mora biti nekje v bližini.”

“Čegav je ta vranec?”

“Efendija, ki leži na zemlji.”

“Izročite ga meni, kakor tudi vse vaše orožje!”

Mož stopi k mojemu konju in ga zgrabi za uzdo, kar pa je bilo čudovito sredstvo zoper mojo mrzlico; kot blisk švigнем po koncu in potegnem revolver.

“Stoje, govorite še z menoj prijazno besedo! Kdor se dotakne konja, dobi krogeljo v glavo!”

Mož takoj pusti uzdo in boječe pogleduje moj revolver.

“Saj sem se samo šalil!” odvrne.

“Šali se, s komur se hočeš, samo z nami ne! Kaj hočeš pri nas?”

“Videl sem vas od daleč in mislil, da potrebujete moje pomoči.”

“Kje imate svoje konje?”

“Jih nimamo.”

“Ti lažeš! Na robih tvojega oblačila vidim, da si jahal. Kdo ti je povedal, da sta pri nas dva Franka?”

“Pripovedovali so mi romarji ob potu.”

“Zopet lažeš! Mi nismo nikomur povedali, da smo Franki.”

“Če nam ne veruješ, tedaj pa gremo!”

Možje odidejo s poželjivimi pogledi za našim orožjem in po mojem konju.

“Halef ti si bil zelo nespameten,” rečem. “Pojdi, prepričati se hočeva, če so res odjahali.”

Oba slediva tujcem, vendar zelo počasi, ker zajedno z jezo nad tujci me je zapustila tudi trenutna moč, katero sem dobil med pogovorom z možmi; pred očmi mi je vse plesalo, da sem komaj razločeval posamezne predmete pred seboj.

“Ali jih vidi?” vprašam Halefa, ko prideva ven iz razvalin.

“Da; tam zunaj hitijo proti svojim konjem.”

“Koliko konj je?”

“Trije. Toda ali jih ti ne vidiš, sidi?”

“Ne, ker se mi vse vrti v glavi.”

“Baš so vsi zajahali konje in oddirjali. Stoj! Alah il Alah, tam daleč naprej jih je cela četa vojakov, ki ostale tri može pričakujejo.”

“Arabei?”

“Spoznati jih ne morem, ker je razdalja prevelika.”

“Torej teči v tabor in prinesi moj daljnevid.”

Dočim steče Halef po ukazano, se jaz trudim, da se spomnim, kje sem že enkrat slišal glas Arabca, ki je prej zahteval mojega konja in orožje. Njegov ostrí glas mi je bil poznan. Tu se vrne Halef in mi hoče izročiti daljnevid, toda rdeča megla mi zapre pogled in Halef mora prevzeti opazovanje. Trajalo je precej časa, predno se z daljnevidom spozna, nakar pa glasno zakliče:

“Perzijanci so!”

“Ah! Ali moreš spoznati njih obraze?”

“Ne. Sedaj so se združili in odjahali.”

“Zelo hitro in proti zapadu? Kaj ne?”

Halef potrdi moje besede, nakar vzamem jaz daljnevid v roke. Omotica me je zapustila.

“Halef,” rečem, “Perzijanci so zasledovalci Hasan Ardšir-mirce. Selim-aga je z njimi v zvezi. Ko ga včeraj ponoči ni bilo v taboru, jih je najbrž poiskal in jim izdal, kje taborimo. Poslali so k nam tri odposlance, da se prepričajo, če je Hasan odpotoval, in sedaj hitijo, da ga spotoma napadejo, še predno dospe v Kerbelo.”

“Ah, sidi, grozno! Mi moramo za njimi!”

“Gotovo. Pripravi konje!”

“Ali naj pokličem Angleža?”

“Ne, ker zgubimo preveč časa. Hitro pripelji konje!”

Ko pogledam skozi daljnevid, opazim jezdece jahati proti zapadu. Nato pa potegnem iz bilježnice listič in napišem nanj nekaj vrstic, da sporočim Angležu, kam sem šel. Svetoval sem mu, naj zapusti razvaline babilonskega stolpa in me čaka pri kanalu Anana, ker ga pri razvalinah lahko napadejo. Listič vtaknem med kamenje, da ga je moral Lindsay na prvi pogled opaziti.

Skoro neverjetno je, kakšno moč ima človeški duh nad telesom. Moja omotica je popolnoma zginila, glava je postala mrzla in pogled čist. Kmalu sva z Halefom na romarski poti; dohajala sva zakasnele romarje, ki so se nama psuvajoč umikali; dirjala sva mimo beračev, katerih niti pogledala nisva; — šla sva mimo — ah, tu leži mrtva mula, in pri njej se trudita dva aduta, da zavijeta zasmradelo truplo v kožo. Neznanski smrad je plaval v bližini; popade me tak stud, da se mi upre vsa notranjost.

“Sidi, kakšen pa si!” zakriči Halef in pograbi za uzdo mojejga konja. “Drži se, sicer padeš s konja!”

“Naprej!”

“Ne! Stoj! Tvoje oči so v blodnjah, kakor bi ponorel; saj vendar padaš s konja!”

“Le naprej — — —” da, te dve besedi sem hotel zaklicati, vendar ju nisem več slišal, nisem jih mogel zgovoriti, samo jecljal sem, vendar kljub temu sem konja priganjal k vedno večji naglici. Vendar smrtna gonja na konjih ne traja dolgo, ker kmalu se ustavim sam. V želodec me prime krč in postane mi slabo. Iz ust mi privre slinasta tekočina, in ko čutim, da me pri tem v želodec prav nič ne boli, me popade smrtna groza.

“Halef, jahaj proč od mene. Zapusti me!”

“Zapustiti? Zakaj?” vpraša prestrašen.

“Mene, mene se je prijela — — — kuga!”

“Kuga! Alah il Alah, Alah, huhu, Alah il Alah! Ali je res, sidi?”

“Da. Mislim sem, da je mrzlica; sedaj pa vidim, da imam kugo!”

“Alah il Alah, il Alah, Alah kerim, Alah il Alah, kuga — kuga! Alah il Alah, to je grozno, grozno!”

“Da. Le pojdi in poišči Angleža! On bo skrbel za tebe; dobil ga boš pri babilonskem stolpu ali pa ob kanalu Anana.”

Slednje besede sem le jecljal. Toda mesto, da bi Halef odšel, prime za mojo roko.

“Sidi,” reče, “misliš res, da te bom zapustil?”

“Pojdi v stran od mene!”

“Ne! Alahova kletev naj me požre, če te zapustim! Na tvojih zobeh leži temna rja, in tvoj jezik jeclja. Da, to je kuga; toda jaz se ne bojim. Kdo bode pri mojem sidiju, če trpi? Kdo ga bode blagoslovil, če umrje! Efendi, ah, moj efendi, moja duša plaka, in moje oko joka! Pojdi, sidi, drži se trdno na sedlu; poiskala bodeva kraj, kjer se lahko vlečeš!”

“Ali res hočeš z menoj, moj zvesti Halef?”

“Pri Alahu, gospod! Jaz ne grem od tebe!”

“Ah, Halef, tega ti ne pozabim! Mogoče se še lahko zdržim na sedlu. Pojdi, dirjajva za Perzijanci!”

“Sidi, to ne gre — — —”

“Naprej!”

Konja spodbodem, in Halef mi mora slediti. Kmalu pa moram omejiti hitrost vranca; pred očmi se mi stemni in moram se prepustiti Halefove-mu vodstvu. Vsak korak mojega konja je deloval kot udarec s krampom na mojo glavo; videl nisem nikogar na potu; držal sem le uzdo in dirjal na-prej.

Tu, po dolgem, dolgem času prideva konečno do karavane, in z vso silo napnem oči, da razločim posamezne postave. Brez glasu dirjava mimo mrtvih, smradljivih trupel, vendar med vsemi ljudmi nisem mogel opaziti Hasana s svojim spremstvom.

“Ali jih nisi videl, Halef?” vprašam, ko sva že prehitela karavano.

“Ne.”

“Potem obrni na levo in jahava na nasprotni strani zopet nazaj. Ali vidiš ptiče nad karavano?”

“Da, jastrebi so, gospod!”

“Mrhovine iščejo in dišijo jim trupla. Pazi natančno na vso okolico; meni se vse vrti pred očmi.”

“Toda, če pride do boja, gospod?”

“V tem slučaju bode bode moja duša bolj močna kot telo. Naprej torej!”

Mrtvaška karavana zgine ob naši levici; jahala sva tako hitro kot je Halefov konj mogel teči, dasi sem se le težko držal na sedlu. Tu pokaže Halef z roko navzgor.

“Ali vidiš brkastega jastreba, sidi?”

“Ali se spušča navzdol ali kroži v zraku?”

“Kroži.”

“Jahaj tako, da prideva prav pod njega. Jastreb opazuje kak boj ali pa plen.”

Deset minut premine; čutil sem, da se bližamo odločitvi, in ker danes nisem mogel iz daljine varno streljati, privežem medvedovko ob sedlo in potegnem brzostrelko. Pri tem opazim, kako sem postal slab. Komaj sem premaknil težko medvedovko.

“Sidi, tu ležijo trupla!” zakriči Halef in stegne roke.

“Ali je kaj živih?”

“Ne.”

“Hitro jahaj tja!”

Kmalu dospeva na mesto, in ponudi se nam pogled, katerega nikdar več ne pozabim. Razmetanih po tleh je ležalo par postav. V največjem razburjenju skočim s konja in poklekнем k prvi. Žile so mi burno tolkle in roka se mi je močno tresla, ko potegnem suknjo raz obraz na tleh ležečega moža. Bil je — — — Saduk, muteč, ki nam je v kurdskih gorah pobegnil.

Hitim naprej. Tu leži služabnica, ktero je zadela kroglja iz puške ravno v čelo, in pravkar zakriči prestrašeni Halef:

“Vaj, — gorje, tu leži žena Perzijanca!”

Takoj skočim k njemu. Da, ona je: Džana, Hasanov ponos in njegova sreča. Tudi ona je bila ustreljena, in poleg nje leži, pokrit s prahom in nesnago, njen mož Hasan. Moral se je grozno bojevati, predno so ga potolkli; bil je obrezan na rokah, nogah in po celem obrazu.

Skoro me spopade slabost. Prevzet bolečine zakličem: “Moj Bog, zakaj me ni slušal!”

“Da,” reče Halef s temnim obrazom, “on sam je kriv. Izdajalec je zaupal več kot tebi. Tu leži še eno truplo. Pojdi!”

Daleč vstran od družih trupel opazim žensko postavo; tla okoli nje so bila razteptana s konjskimi kopiti. Bila je Benda, Hasanova sestra.

“Alah inhal el aga; katelahun — Alah prekolni ago; on jo je umoril!”

“Ne, Halef. Ali poznaš bodalo, ki tiči v njenem srce? Jaz sem ga ji moral posoditi. Njena roka še drži ročaj bodala. Aga je hotel odvesti Bendo; tu v pesku se še poznajo sledovi, kjer jo je vlekel; morebiti je tudi njega ranila, nakar je sama sebe zabola, ker ni videla druge rešitve. Hadži Halef Omar, jaz ostanem na tem mestu!”

“Sidi, v teh truplih ni več življenja; vsi so mrtvi; obuditi jih ne moremo več, toda lahko jih maščujemo!”

Odgovoril nisem ničesar. Tu leži ona, “zmagalka”, z zaprtimi očmi in napol odprtimi ustnicami kot bi hotela še v smrtnem trenutku šepetati. Njene krasne trepalnice so za vedno pokrile njene oči; iz njenih ust ni več prihajal čist glas, in mrzlo jeklo je moralo prerezati mlado njeno sree. Ležala je pred menoj, krasna človeška cvetlica, ki je morala v prvem cvetju oveneti. Glava me je neizrečeno pekla; s krvjo napojeno polje je plesalo kot divje pred mojimi očmi; moje roke, s kterimi sem se naslonil na kolena, so zgubile podporo, in padal sem počasi, zelo počasi. Zdelo se mi je kot bi padal nižje in nižje v črn, nedosežen prepad. Vedno nižje, nižje, v neskončno tmino in iz oddaljenosti več milijonov milj začujem Halefov glas:

“Sidi, sidi, zbudi se, da se lahko maščujemo!”

Konečno, po dolgem, dolgem času, začutim, da ne padam več; prišel sem do kraja, kjer sem obtičal, ker sem čutil pod seboj trda tla. Objednem začutim, da me drži dvoje trdnih rok. Potipljem roke, ki me držijo, in pogledam moža, čegar roke sem držal; in dvoje težkih solz pade na moj obraz. Govoriti hočem, vendar le s težavo zajeceljam:

“Halef, ne jokaj!”

“Ah, gospod, mislil sem, da si mrtev, ker se nisi več prebudil. Hamdullah; ti živiš! Dvigni se! Tu so sledovi. Morilecnam moramo slediti ter jih postreljati! Da, pobiti jih moramo kot pse, pri Alahu, pobili jih bomo!”

Jaz pa zmajem z glavo.

„Truden sem. Daj mi preprogo pod glavo.“

„Ali ne moreš več jahati, gospod?“

„Ne.“

„Prosim te, vsaj poskusi!“

Zvesti človek je mislil, da me siloma spravi kvišku, če omenja maščevanje; vendar se mu ne posreči. In ko vidi, da se ne ganem, se vrže na emljo in se tolče po čelu.

„Alah uniči izdajaleca, kterega ne morem dobiti v pest! Alah prekolni tidi kugo, ki je vlezla mojemu sidiju v možko moč. Alah uniči — — — Alah ia Alah il Alah, črv sem, siromak, ki si ne more pomagati. Najbo- e je, če takoj na tem mestu umrem.“

Tu planem jaz po koncu.

„Halef, ali naj jastrebi požro mrtva trupla?“

„Kaj jih hočeš pokopati?“ me vpraša.

„Da.“

„Kje in kako?“

„Kar v pesek jih zagrebeva.“

„Bo težko delo, gospod, vendar hočem pomagati. Samo Saduk, ki je s tihim molčanjem izdal svojega gospodarja, naj ostane za hrano jastrebom. Prej pa hočem še pogledati, če imajo mrtveci kaj vrednosti pri sebi.“

Vse iskanje je bilo zaman; roparji so jim odvzeli vse. Koliko drago- cenostij so roparji vendar odnesli! Čudil sem se, ker so pustili v truplu mrtve Bende bodalo. Morilci se niso drznili dotakniti se mrtvega trupla deklice. Tudi jaz prosim Halefa, da pusti bodalo v sreč. Orožja se ne bi nikdar več dotaknil.

Nato začneva pokopavati; orodja nisva imela drugega kot roke in nože. Kopala sva precej dolgo z nožmi v zemljo, naposled se pa prepri- čava, da dalje kot en čevelj globočine ne gre; zemlja je postala kamenita.

„Naprej ne gre, sidi,“ reče Hale. „Kaj naj storiva?“

„Vrniva se k razvalinam pri babilonskem stolpu; saj so komaj dobre dve uri oddaljene od tega mesta.“

„Valahi, na razvaline niti mislil nisem. Tam je tudi Anglež, ki ima delavce in lopate s seboj.“

„Toda predno se vrneva, ne bo trupel več, ker jih požro jastrebi.“

„Torej jaham jaz sam k razvalinam, in ti me počakaš na tem mestu.“

„Da te med potjo napadejo roparji. Svoj cilj so pri Hasanu dosegli, in sedaj so se napotili najbrž k razvalinam, da se polaste našega orožja in naših konj.“

„Jaz jih zadavim.“

„Ti sam — toliko ljudij?“

„Imaš prav, sidi. In sicer te sploh ne smem zapustiti, ker si bolan.“

„Pojdiva oba.“

„In mrtveci?“

„Položiva jih na konje, midva pa korakava.“

“Preslab si, gospod. Poglej, kako te je kopanje v pesku izmučilo! Noge se ti kar tresejo.”

“Noge se bodo tresle, vendar bom vzdržal na poti. Pojdi!”

Bilo je žalostno in zajedno težavno delo, nalogati konjem trupla na hrbet. Ker nisva imela dovolj jermenja in vrvij, sem moral razrezati mojo laso, ktera me je tako dolgo na vseh potovanjih spremljevala. Mrtvece pritrdiva tako, da je na vsaki strani konja eden visel; nato pa primeva za uzde in se podava na žalostni pot.

Tega pota nikdar ne pozabim. Da ni korakal poleg mene zvesti Halef, bi se spotoma desetkrat zgrudil. Kljub velikemu naporu, da se obdržim kvišku, sem omahoval skoro pri vsakem koraku; vsak četrť ure sem moral počivati. Solnce se je že bližalo zapadu. Mesto da bi konja vodil, sem slo- nel ob njegovi strani, in tako me je nekaj časa vlekel konj, nekaj časa pa me je vodil Halef za roko. Konečno po stoternih mukah, smrtno utru- jen, dospem z Halefom do razvalin. Ali bi mogel kdaj slutiti, da umrjem baš pri teh razvalinah, da se baš pri njih poslovim za vedno od tega življenja!

Bilo je že popolnoma temno. Poiščeva isti prostor, kjer smo včeraj taborili. Od Angleža mi bilo nobenega sledu; tudi lističa ne opazim med kamenjem; najbrž je bral, kar sem napisal in šel takoj proti kanalu Ana- na. Mrtvece položiva na tla, priveževa konje in se vleževa k počitku, ker danes nisem mogel več stati na nogah.

“Vem, da se zopet vidimo,” je rekla Benda. Da, na vsak način jo bo- dem videl. Dasi sem bil truden na smrt in sem napenjal vse živce, da si vsaj nekoliko predočim svoj trenutni položaj, začnem premišljevat i o da- našnjih dogodkih in si očitati, da sem tudi jaz nekoliko kriv grozne mor- ritve. Svoje mnenje bi moral bolj odločno zagovarjati, in če bi bilo treba se s silo ustavljati proti Hasanu. Zakaj nisem pridržal Selim-age v svoji oblasti, ko je Hasan Arđšir-mirca odjahal v Kerbelo. Tega očitanja se še danes ne morem znebiti, dasi je preteklo že mnogo let od omenjenega dogodka.

Preživel sem slabo noč. Videl sem v napol omedlevici tako grozovite slike, da sem večkrat poklical Halefa in ga vprašal, če je resnica ali samo prikazen. Ko se zjutraj zbudim, zapazim po vratu, pod ramama in po prsih velike bule. Nastale so ponoči. Sedaj sem bil popolnoma prepričan, da me je popadla kuga. Za me ni bilo več rešitve in moja usoda je bila zapečaćena. S težavo zbudim Halefa, ki je še počival. Halef se me pre- straši. Prosim ga, naj mi prinese vode, nakar ga pošljem h kanalu, da po- išče Angleža. Tri ure minejo, za mene tri večnosti, a vrne se sam Halef nazaj. Dobil ni drugega kot kramp in v bližini mnogo konjskih sledov; zemlja je bila poteptana, da je bilo lahko misliti na boj, ki se je mo- ral vršiti ob kanalu. Halef je prinesel kramp s seboj; takoj ga spoznam, da je Lindsayev. Ali je bil Anglež napaden? Moj Bog, kaj se godi, jaz sem pa priklenjen na tla!

Moj položaj se je od jutra sem še poslabšal in Halef me ponovno prosi, naj jemljem zdravila. Da, zdravila, toda kakšen kinin, kloroform, salmi-jakov duh, arsenik, arnika, opium in vse druge stvari, ki sem jih nakupil v Bagdadu mi niso koristile. Kaj sem jaz razumel, kakšna sredstva se uporabljajo proti kugi. Vedel sem le, da potrebujem svežega zraka, čiste kože in prostega kopanja. Ker mi je previdnost svetovala, da ne ostanem dolgo pri razvalinah, se začnem s Halefom posvetovati, kam naj se obrneva. Toda, kje dobim vode v bližini. Halefa prosim, naj jaha proti vzhodu in poišče potoček, če je še tako majhen. Zvesti mož je bil takoj pripravljen spolniti mojo željo, vendar se le nerad poslovi od mene; skrbelo ga je preveč, da se mi za časa njegove odsotnosti kaj pripeti. In njegova slutnja ni bila prazna. Halef je bil namreč odšel pred pol ure, ko začujem v bližini kopitanje več konj. Ko se obrnem, zagledam sedem Arabcev, od katerih sta bila dva ranjena. Med njimi opazim tudi one tri, s kterimi sem včeraj govoril. Ko zagledajo trupla se prestrašijo, nakar se tiho med seboj posvetujejo. Nato pa pridejo bližje in me obkolijo.

“No, ali nam hočeš danes izročiti svojega konja in orožje?” vpraša me oni, ki je že včeraj govoril z menoj.

“Da, le vzemite vse,” odvrnem prostodušno in niti ne pogledam za konjem.

“Kje je tvoj tovariš?”

“Kje so pa oni štirje, ktere ste vi včeraj pri kanalu Anana napadli?” vprašam jaz.

“Vse zveš, ko nam izročiš svojega konja in orožje. Vstani in daj mi konja in puške. Toda poglej teh šest pušk! Vse so na tebe namerjene! Če se skušaš braniti, si v trenutku mrtev.”

“Kako naj se vendar branim! Kar zahtevate, vam rad izročim, ker mesto da bi jaz samo enega vas ustrelil, boste vi vsi zgubljeni, kakor hitro se dotaknete mojega konja ali orožja.

Mož se zasmije.

“Puške vendar ne bodo same na nas streljale!”

“Le poskusi! Tu vzemi!”

S težavo vstanem, mu z desnico ponudim najprvo revolverje, z levico pa odprem spreda obleko, da so lahko videli mojo rano in prsa. Takoj potegne Arabec svojo roko nazaj in skoči v največjem strahu k svojemu konju.

“Livahihala — za božjo voljo!” zakliče grozno prestrašen, in skoči kot panter na konja. “Kuga, kuga, smrt, smrt! Bežite verniki od tega prekletega mesta, predno vas dohiti poguba!”

V največji naglici odjaha, njemu pa sledijo vsi tovariši.

Ko zopet mine pol ure, se vrne Halef veselega obraza k meni. Dobil je majhen potoček, ki je pošiljal svoje vodice v reko Evfrat; ob bregu je celo opazil nekoliko grmovja. Povem mu, da so bili pri meni Arabci, in neznansko ga jezilo, ker on ni bil pri meni. Prisegel je, da bi vse postal.

Predno zapustiva razvaline, še pokopljeva mrtvece, kar je bilo zdaj veliko laglje, ker sva imela lopato. Ko so bili vsi v skupnem grobu, poklekne mali hadži Halef in moli smrtno suro.

Nato je pa sledila zopet težavna pot proti vodi. Tam mi Halef uredi počivališče nad nekim grmom, ki mi je služil kot streha, da ni moglo sonce do mene. Nato se pa skopljem v vodi, nakar se vležem na mehko listje, ki je bilo moja postelj. Jezik mi je postal temno-rdeč, v sredini črn; mrzlica me je zdaj stresala, zdaj žgala; Halefa sem videl skozi meglo in poslušal njegov glas kot v spanju. Pri tem so bule vedno bolj naraščale, da proti večeru prosim Halefa, naj jih prereže. Dasi nevarno delo, vendar se Halefu s pomočjo ostrega noža posreči. In da ponoči znova ne padem v omedlevico, prosim Halefa, da me večkrat zbudi in polije z mrzlo vodo. Tako je minila noč še precej mirno; čutil sem se boljšega in Halef odide na lov, da ustrelji kako žival za hrano.

Že v kratkem prinese neko ptico, ktero takoj speče nad ognjem. Jaz sploh jesti nisem mogel, in tudi Halef je sedel žalostno poleg ognja, ne da bi se dotaknil jedi. Samo pes je povžil, kar je dobil. Joj, kako žalosten položaj! Bolan za smrt, brez druge pomoči, prevzet po kužni bolezni. V Hilo ali v drugo mesto se nisem upal; tam bi nas takoj pobili, ker so se baš vršile verske fanatične slavnosti. Kaj bi naredil sam v tej divjini, da nisem imel pri sebi zvestega Halefa, ki je vse poskusil, da mi dokaže svojo ljubezen in zvestobo.

Danes je bill četrti dan bolezni, in slišal sem, da je ta dan odločilen. Proti večeru mrzlica nekoliko pojenja in tudi grozna bolečina po vsem telesu me nekoliko zapusti. Ponoči sem celo dobro zaspal, in ko pokažem drugo dne Halefu jezik, mi z veseljem naznani, da so zginile temne črte. Sedaj sem šele prišel upati na ozdravljenje, vendar se popoldne sam prestrašim, ko prične Halef tožiti o glavobolu, mrzlici, omotici, in bil sem takoj prepričan, da se je Halef od mene nalezal kuge. Videl sem ga, kako je šel proti vodi in omahoval.

“Halef, ti padaš!” zakličem prestrašen.

“Ah, sidi, vse se vrti okoli mene!”

“Ti si bolan! Kuga se te je prijela!”

“Že jo čutim po vseh udih!”

“Bolezni si se od mene nalezal!”

“Alah je hotel tako; bilo je zapisano v knjigi življenja. Umrl bom, ti pa greš k moji ženi Hani in jo boš tolažil.”

“Ne, Nalef, ne boš umrl, ker ti hočem jaz streči.”

“Ti?” reče in zmaje z glavo. “Ti se še sam boriš s smrtjo, ki te neče zapustiti.”

“Moj položaj je že boljši; ti si ostal pri meni v najhujšem položaju in sedaj hočem povrniti tvojo ljubezen.”

“Ah, sidi, kaj sem jaz proti tebi! Pusti me tukaj ležati in umreti.”

Halef je postajal čimdalje slabši; gotovo ga je bolezen že prej napadla, vendar se je premagoval, da je meni stregel; končno je na le

omagal, in ni mogel več dalje. Že nekaj ur pozneje ni mogel več pametno govoriti. Morebiti se ga je bolezen že tedaj prijel, morebiti se je že tedaj okužil, ko smo v Bagdadu gledali sprevoz mrtvaške karavane; ker je imel močno naravo, kuga pri njem ni takoj zbruhnila. Z največjo težavo se spnem kvišku, da Halefu pripravim ležišče. Potreboval sem še sam pomoči, vendar sem njemu stregel. Bili so trenutki, katerih nikdar ne pozabim, dasi je najbolje, če jih tukaj ne omenim.

Tudi Halef je ozdravel, vendar je bil deseti dan potem, ko ga je napadla bolezen, še tako slab, da sem ga moral pri hoji podpirati, in jaz sam svoje velike puške še nisem mogel dvigniti za varen strel. Pravo srečo sva imela, da ni nihče prišel do najinega tabora. Klo se prvič pogledam v vodi, se kar prestrašim svoje lastne postave. Iz vode me je gledala mrtvaška glava, obraščena z gosto brado. Ni čuda, da so nad nami krožili jastrebi in se zbirali v okolici šakali in hijene, ki so čakale na svoj plen. Vendar taboru se zverine niso drznile približati, ker Dojan jih je vedno prepodil.

Ko se čutim nekoliko bolj zdravega, se podam k grobu Perzijancev, ki je bil še nedotaknjen. Prišel sem peš k grobu in sem sedel gotovo eno uro ob grobu in premišljeval pretekle dogodke. Tu zalaja pes, katerega sem vzel s seboj. Ko se ozrem, zapazim četo osmih jezdecev, ki so imeli s seboj sokola in tropo psov. Že so me opazili in prišli bližje.

“Kdo si?” me vpraša mož, ki je bil najbrž načelnik.

“Tujec.”

“Kaj delaš v tem kraju?”

“Žalujem za mrtvimi, ktere sem pokopal.”

In z roko pokažem na grob.

“Ktera bolezen je umorila tvoje znance?”

“Bili so umorjeni.”

“Kdo jih je umoril?”

“Perzijski možje.”

“Ah! Perzijanci in Zobeide Arabci! O tem umoru smo že slišali. Umrili so tudi več mož ob kanalu Anana.”

Jaz se prestrašim, ker ob kanalu ni bil nihče drug kot Lindsay s svojimi delavci.

“Ali gotovo veš, da so bili možje ob kanalu ubiti?”

“Da. Mi spadamo k rodu Šat; spremljali smo romarje v Klerbelo. Romarji so nam med potjo pripovedovali.”

Mož je debelo lagal. Rod Šat stanuje daleč na jugu in se v teh krajih niti pokazati ne sme. In ker so imeli s seboj pse in sokola, so se morali vračati z lova, torej so morali tudi kje v bližini prebivati. Zla slutnja se me polasti, vendar ne izdam možem svojega mnenja.

Tu prižene prejšnji govornik svojega konja prav do mene in reče:

“Glej, glej, kakšno čudno puško imaš! Pokaži jo vendar meni!”

Z roko stegne proti brzostrelki, jaz jo pa umaknem in rečem:

“Ta puška je kaj nevarna onemu, ki je ne zna rabiti.”

“Torej mi pokaži, kako se z njo strelja!”

“Rad, če razjahaš in greš nekoliko z menoj. Nihče na svetu ne odda puške iz rok, če ni prepričan, da puška ni v nevarnosti.”

“Sem z njo! Puška je moja!”

Ponovno stegne roko proti meni in objednem spodbode konja, da me z njim pogazi. Tu pa skoči moj Dojan na moža in ga potegne s konja. Arabee, ki je držal svoje pse na vrvi, jih hipoma spusti in napol divje živali se vržejo na mojega Dojana.

“Pokličite pse nazaj!” zakličem in dvignem puško.

Ker na moj poziv ne pokličejo psov od Dojana, sprožim trikrat, štirikrat; vsak strel je umoril enega psa; pri tem pa nisem pazil na načelnika. Slednji se je pobral in me od zadej napadel. Za brambo sem bil še preslab; na pomoč mu prihite tudi tovariši, ki me popolnoma premagajo. Iz rok mi iztrgajo puško in nož; nato me pa zvežejo in posadijo na velik kamen pri razvalinah.

Medtem se je pa grizel Dojan z ostalimi tremi psi; njegovo kožo so mrcine že popolnoma obgrizle; krvavel je iz večih ran, vendar se je hrabro branil. Tu dvigne eden Arabeev puško in ustrelil psa; Dojan se zvrne na tla, in arabski psi ga raztrgajo na kosce.

Čutil sem, kot bi mi ustrelil najdražjega prijatelja moje duše. Da sem imel svojo navadno moč, bi me nobene vezi ne mogle zadržati pri miru.

“Ali si sam tukaj?” me vpraša načelnik.

“Ne. Še enega tovariša imam,” odvrnem.

“Kje?”

“V bližini.”

“Kaj delata v tem kraju?”

“Spotoma je naju kuga napadla in obležala sva na tem mestu.”

Edino s tem odgovorom sem slutil, da se oprostim neprijetnega položaja. Komaj sem zgovoril slednje besede, že se vsi prestrašeno umaknejo. Le načelnik reče z jeznim glasom:

“Zvit mož si, vendar mene ne boš varal. Kdor sredi pota obleži radi kuge, ne postane nikdar več zdrav.”

“Torej me dobro poglej!” rečem priprosto.

“Tvoj pogled je sicer res kot pogled smrti, vendar ti nimaš kuge, temveč mrzlico. Kje je tvoj tovariš?”

“Leži pri — — — čuj, že prihaja!”

Od daleč sem namreč čul glas, ki je neprestano klical “Ri, Ri, Ri!” Trenutek pozneje vidim mojega Halefa, kako pridivja na mojem konju čez kamenje in razvaline v najhujšem galopu. Levo roko drži na konjskem vratu med ušesi, z desnico pa maha s pištolo.

Vsi Arabei se obrnejo za konjem. Kako je smrtno bolni Halef prišel na konja!

“Dur kavi, Ri — stoj Ri!” zakličem glasno kot morem.

Takoj se ustavi pametna žival.

“Roko stran od ušes, Halef!”

Halef odstrani roko, in Ri obstane pred menoj. Halef pade na tla. Komaj se zave, že vpraša z jeznim glasom:

“Slišal sem strele. Sidi, koga naj ustrelim?”

Pogled na kužnega Halefa je moral Arabce prepričati, da sem govoril resnico.

“Kuga, kuga! Alah nas čuvaj pred njo!” zakličejo.

“Da, kuga je!” zakliče načelnik, ko vrže brzostrelko in nož od sebe in skoči k svojemu konju. “Bežite možje! Vi pa psi, ki imate kugo, pa odidite k vragu!”

Načelnik pomeri na mene in drugi Arabec na Halefa. Oba sprožita hkrati, toda roka prvega ni merila varno, ker jo je razgrizel moj pes, in drugi se je tresel strahu pred kugo; kroglice sfrčijo mimo najinih glav. Tudi Halef je izstrelil svojo puško, toda njegova roka se je tresla kot veja ob vetru; tudi njegova kroglica ni zadela, in ko vzdigne puško, je bil preslab, in Arabci so bili že iz streljne daljine.

“Tam odhajajo! Satan naj jih vjame!” zakliče. “Kaj so ti naredili, sidi?”

Povem mu vse in ga prosim, da mi prereže vrv. Siromak je komaj držal nož v rokah, tako je bil slab.

“Toda, Halef, kako si prišel na konja?” ga vprašam.

“Prav lahko, sidi,” odvrne. “Ležal je na tleh in jaz sem se vlegel na njegov hrbet, nakar sem ga napodil v dir. Ker sem vedel, kje si bil, sem ti takoj hitel na pomoč, ker sem slišal strele. Odmev iz tvoje brzostrelke sega zelo daleč. Tudi si mi razodel skrivnost svojega konja, ki me je po vetrovo prinesel k tebi.”

“Samo prikazal si se, pa so bili vsi prestrašeni. Strah pred kugo je boljši, kot vse orožje. Možje bodo pripovedovali, da sta v bližini dva okuženca, torej se nam nadaljnih napadov ni treba bati, dokler sva v tej okolici.”

“In Dojan? Tam ležijo kosi njegovega trupla.”

“Da.”

“O jacik — o gorje! Gospod, prav tako čutim, kot bi polovico tebe zgubil! Ali je padel v junaškem boju?”

“Da. Ostal bi zmagalec, da ga niso ustrelili. Toda obžalovati moramo še večjo zgubo. Angleža so ob kanalu ustrelili z vsemi njegovimi ljudmi.”

“Angleža? Alah il Alah! Kdo ti je povedal?”

“Načelnik Arabcev. Trdil je, da so mu drugi povedali to movico; najbrž je bil pa sam pri napadu.”

“Torej moramo poiskati njih trupla. Poiščemo jih takoj, ko me zopet držijo noge. Anglež je bil nevernik; toda tebe je rad imel, in zato sem ga tudi jaz ljubil. Gospod, naredi jamo za psa! Naj počiva v bližini Perzijancev, ker je tudi nje varoval. Njegovih ostankov ne sme požreti jastreb ali šakal; nato me pa odpelji iz tega mesta, ker sem tako truden, kot bi me zadela kroglica iz puške.”

S pomočjo lopate skopljem precejšnjo jamo, kamor položim Dojana; njegov grob je bil baš pred grobom Perzijancev, kakor bi jih hotel še po smrti varovati. Nato pa položim Halefa na konja in pobrem orožje, narkar se vrneva k potoku, ne sluteč, da je bila pripovedka o smrti Angleža izmišljena. Gnalo me je iz te okolice, kjer sem v kratkem času pokopal toliko mrtvih — — —.

ŠESTO POGLAVJE.

V Damasku.

“Bodi mi pozdravljen, Damask! Ti vrt evetočih rož, kralj prijetnih duhov, pogled svetlovnega obličja, darovalec vsega veselja in sovražnik vse bede!” Tako pozdravlja potnik Damask, ko stoji ob Kubet en Nasr, kjer se dviguje ponosna mošeja na gori es Salehije.

Raz vrh gore es Salehije se brezdvomno uživa najčarobnejši razgled na celi zemlji. Za hrbtom leže malerične gore Antilibanona, katerih vrhovi se dvigujejo visoko proti nebu in pred katerimi se v dolini razprostira planjava, obdarovana po naravi s čudodelno rodovitnostjo. Tu stoji potnik na zgodovinsko važni zemlji, na kateri je pravljica porodila najčudovitejše dogodke. Proti severu leži džebel Kasium, na kateri je po jutroviski pravljici umoril Kajn svojega brata Abelna. V el Guta je stalo po arabski legendi drevo spoznanja, pod katerim se je storil prvi greh, in v Damasku samem se dviga slavna mošeja Omajadov, in iz stolpa te mošeje se bode po veri mosleminov spustil Krist na zemljo, da sodi žive in mrtve. Tako traja torej zgodovina mesta Damaska, kakor nobenega drugega mesta, od začetka do konca sveta, kakor trdi ponosni prebivalec omenjenega mesta.

Na vsak način je Damask eno najstarejših mest na svetu, vendar se ustanovljenje mesta ne da natanko določiti, ker mohamedanski zgodovini se ne more zaupati, ker je preveč zmešana v svojih poročilih. Sveto pismo Damask večkrat omenja. V onih časih so mesto nazivali tudi Aram Damasek, Kralj David je mesto osvojil ter ga štel med najdražja svoja mesta. Pozneje so nad njim gospodovali Asirei, Babilonci, Perzijanci, Selevcidi, Rimljani in Arabci. Ko se je Savel spreobrnil v Pavla, je bilo mesti v arabski oblasti. “Vstani, in pojdi v ulico, ki se imenuje ravna, in vprašaj v hiši Judeževaj po nekem Savlu iz Tarza; ker glej, on moli!” Tako je govoril Gospod Ananiji. (Ap. zg. 9. 11.) In še danes obstoji ista ulica, katero še vedno imenujejo ravno.

Pogosto, zelo pogosto je bil Damask osvojen in napaden po sovražnikih, toda še vedno se je probudil k nekdanji živahnosti. Najbolj je mesto trpelo pod divjim Timurlingom, ki je svojim divjim četam dovolil deset dnij po ulicah ropati; ko je pa bilo oplenjeno celo mesto, ga je ukazal zažgati. Pod osmansko vlado je mesto skoro zgubilo svojo prvotno veljavo. Iz nekdanjega svetovnega mesta je postalo provincijsko mesto, sedež paše-guvernerja, in vsakdo ve, da te vrste vladarji osiromašijo najbogatej-

ko deželo na svetu. Dandanes cenijo prebivalstvo Damaska na 200.000 ljudi; vendar je bolj verjetno, če jih cenimo na 150.000. Med temi je 30.000 kristijanov in do 5000 čifutov. Noben Turek, niti prebivalci v Kerbeli in Meki niso tako fanatični kot turški Damaščani. Ni še dolgo tega, ko kristijan v Damasku ni smel jahati konja ali kamele; k večjemu osla so mu privoščili; in kdo se ne spomni grozovitega klanja kristijanov v Damasku leta 1860!

Iz Damaska vodi velika karavanska pot v Meko, kamor se pride v 45 dneh. V Bagdad pridejo karavane v 30 do 40 dneh, poštni sel pa jaha na kameli do Bagdada samo 12 dni. Svoje dni je bila pošta iz Bagdada v Štambul grozno draga. Za navadno pismo so morali plačevati po 6 dolarjev, za priporočeno pa celo deset.

Tudi jaz sem prišel iz Bagdada v Damask, toda ne po poštni poti, za kar sem imel svoje vzroke.

Po zadnjih dogodkih sva z Halefom ostala še šest dni ob potoku, dokler se Halefu ni vrnilo zdravje, da sva se lahko napotila nazaj v Bagdad. Poprej sva pa še enkrat skupno preiskala vse sledove ob kanalu Anana, da se prepričava, če je bil Lindsay s svojimi tovariši res umorjen. Našla nisva ničesar. Ko prideva v Bagdad, nama najin prejšni gospodar pove, da ni videl niti Angleža niti njegovih ljudi, torej sva bila prisiljena, da se glede njega oglasi pri angleškem poslaništvu. Takoj so začeli iskati po njem, vendar brez uspeha; naposled se tudi jaz naveličam čakanja in sklenem odpotovati iz Bagdada. Denarja sem imel dovolj, ker sem v razvalinah pri babilonskem stolpu našel dovolj novcev, ne sicer s kopanjem po kamenju in pesku, temveč na drug, zelo zanimiv način. Ko je namreč nekega dne moj Halef spal ob potoku in sem premišljeval o najin nem žalostnem položaju, se spompim besed Mare Durime, ktere je govorila, ko sem se od nje poslovil. Podala mi je amulet z besedami: "Dokler je zaprt, ničesar ne pomaga; kadar pa potrebuješ pomoči, tedaj ga odpri, ru ti kulian ti bode pomagal. Seveda od amuleta nisem pričakoval nobene pomoči; visel je dolgo časa na mojem vratu, ne da bi se brigal zanj; pri spominu na Maro Durime, pa se spomnim tudi na njen amulet; sklenem torej, da ga odprem. Ko razrežem ovoje, kaj mislite dobim v njem — dve angleški bančni noti. Rad priznam, da sem nekako začudeno, vendar ne žalostno gledal denar pred seboj. Pri taki vsebini amuleta je stara Mara Durime res imela prav, ko je rekla, da ničesar ne pomaga, dokler je zaprt. Kako pa je starka prišla do angleškega denarja? No, o tem si nisem razbijal glave; denar je denar, ki pride povsod prav. Najrajše bi jahal v Lican nazaj in se ji zahvalil. Odkar me je zapustil Anglež, sem seveda trpel tudi v denarnih obzirih; njegov "vse plačam sam, plačam dobro", je za mene siromaka precej pomenil; kadar me je Lindsay spremljal na potovanjih, je vselej on plačeval. No, sedaj sem imel denarja dovolj za prvo silo, in s tem se mi je odvalil težak kamen od srca. Tudi Halef se je zelo veselil, ko mu povem, kaj sem dobil v amuletu; da še pove-
šaj njegovo veselje, mu naznanim, da sem sklenil jahati z njim k Hadedi-

nom, njegovim rojakom, prvič radi njega, drugič pa tudi radi Angleževih služabnikov, ki so ostali svoje dni pri Hadedinih.

Ko sva se v Bagdadu dobro okrepčala in preskrbela z vsem potrebnim, odpotujemo; pri gospodarju sva pustila naslov najinega prihodnjega bivališča v slučaju, da se vrne Lindsay. Jahala sva čez Samaro v Tekrit (glej zemljevid azijske Turčije) in sva nato krenila proti zapadu ob reki Tatar, da se ognemo onim arabskim rodovom, s katerimi smo se svoje dni bojevali v dolini stopnjic (glej prvo knjigo, stran 201), ter sva par dni pozneje spotoma srečala dva moža, ki nama povesta, da so se Šamar Arabci preselili v bližino el Deir, da se ognejo večnemu preganjanju mousulskega guvernerja. Po kratki ježi dospeva srečno v el Deir, ne da bi se nama spotoma kaj posebnega pripetilo.

Najin prihod je provzročil žalost in objednem veselje. Amad el Gaudur se še ni vrnil k svojim. Ves rod je bil v največjih skrbah za našo usodo, vendar so vedno upali, da se vrnemo nepoškodovani domov. Sedaj so pa vse njih nade splavale po vodi. Vsi Šamarji so smrt njih vrhovnega šejka neizrečno objokovali in priredili velikansko žalovanje, da počastijo njegov spomin.

Vse drugače pa je bilo z Hano, ki se Halefu takoj vrže v naročje, ko ga zagleda. Halef je bil kar razočaran, ko zagleda svojo ženico, ktere že toliko časa ni videl; njegovo veselje se je pa še povečalo, ko ga vodi Hana zajedno z menoj v šotor, da mu pokaže malega Hadžija, ki je za časa njegove odsotnosti nastopil svoje zemeljsko potovanje.

"In, ali veš, sidi, kakšno ime sem mu dala?" vpraša me Halefova žena.

"No?"

"Imenuje se — po tebi in svojem očetu — Kara ben Halef."

"Pametno si naredila, ti krona žensk in cvetlica med deklicami," zakliče Halef. Moj sin postane junak, kakor je njegov oče, ker njegovo ime je bolj dolgo kot sulica sovražnika. Vsi možki ga bodo častili, vse deklice ga bodo ljubile, in vsi sovražniki bodo bežali, ko se bode v boju zaslišalo ime Kara ben hadži Halef Omar ben hadži Abul Abas ibn hadži Davud al Gosara!"

Seveda je bil tudi šejk Malek grozno vesel, ko nam je stisnil desnico. Pri Hadedinih si je pridobil veliko spoštovanje, in kakor so bile trenutne okoliščine, sem bil prepričan, da mu bodo kmalu poverili dostojanstvo načelnika. V tem slučaju je pa tudi moj Halef lahko računal, da postane sčasoma šejk Šamarjev.

Maleku so se pridružili še številni Arabci, ki so nas prijazno spremljevali po vseh krajih, kjer smo se prvič mudili, in zvečer smo sedeli pred šotori ali pa v šotorih; Halef je pa na vsa usta pripovedoval, kaj sva doživela, in seveda ni nikdar pozabil omeniti da me je vso pot varoval kot oče svojega sina.

Obeh Ircev, ki jih je pustil Anglež pri Hadedinih, ni bilo več v taboru. Za časa njih bivanja sta postala napol divja ter se priučila toliko arab-

ščine, da sta se z ljudmi lahko razumela; ko sta pa slišala, da je njih prejšnji gospodar najbrž mrtev, sta me nujno prosila, naj jih vzamem s seboj, kar sem tudi sklenil storiti.

Določil sem, da potujem v Palestino in od tu po morju v Carigrad ali Štambul. Vendar bi še prej rad ogledal mesto Damask.

Toda Hadedini me niso takoj spustili iz svoje sredine. Halef je pa na vso moč silil, da me spremlja v Damask; te želje mu nisem mogel odbiti, in ker sem ga videl tako srečnega pri svoji družini, sem sklenil, da raje še nekoliko počakam pri Hadedinih; tako se je moje bivanje pri Hadedinih veliko dalj časa vlekel kot sem prvotno nameraval. Teden za tednom je mineval, leto se je bližalo svojemu koncu; sklenem torej za trdno, da odpotujem, in tudi Halef je bil zadovoljen.

Velik del vojšnikov rodu Hadedin nas je spremljal do reke Evfrat, kjer smo se na levem bregu poslovili; Halef le za kratek čas, jaz pa večno. Preskrbel sem se dobro z živežem in z vsem potrebnim. Kmalu nam zginéjo spremljevalci izpred očíj. Teden pozneje pa že zagledamo hauranske višine; dva dnij prej pa sem doživel srečanje, ki je precej upljivalo na moje poznejše dogodke.

Nekega jutra namreč zagledamo pred seboj štiri kamelske jahače, ki so jahali v isti smeri kot mi. Ker hauranskim Beduinom ni zaupati, in bi se rad pridružil omerjenim štirim jahačem, rečem svojim spremljevalcem, da poženejo konje v hitrejši tek. Toda ko nas jahači zapazijo, poženejo tudi oni svoje živali v dir, vendar so naši konji hitreje tekli. Ko tujei pred nami spoznajo, da se jim vseeno vedno bolj približujemo, ustavijo svoje živali ter se umaknejo vstran, da jahamo mi naprej. Bil je star mož s tremi mlajšimi spremljevalci, ki sicer niso bili bogve kako bojviti, vendar dobro oboroženi za vse slučaje.

“Salam,” pozdravim in ustavim konja. “Pustite orožje na svojem mestu, ker nismo roparji.”

“Kdo ste?” vpraša starec.

“Trije Franki iz zapadne dežele, in moj služabnik je miroljuben Arabec.”

Tu se zjasni starčev obraz in takoj me vpraša v slabi francoščini:

“Iz ktere dežele si, gospod?”

“Iz Nemčije.”

“Ah,” reče, “to je zelo miroljubna dežela, kjer ljudje samo kavo pijejo in kajige berejo. Od kod prihajate? Ali ste morda trgovci kot jaz?”

“Ne, jaz potujem po deželah, da spoznam narode. Prihajam iz Bagdada in sem namenjen v Damask.”

“Toda mesto pisalnih stvari nosiš s seboj grozovito orožje.”

“Ker bi se s peresom prav slabo boril proti sovražnikom.”

“Je res,” odvrne mož, ki si je predstavljal pisatelja najbrž z velikanskim peresom in z dvema loncema črnila. “Ali potujemo skupaj?” me vpraša nadalje.

“Rad. Ali greste tudi vi v Damask?”

“Da. Jaz stanujem v Damasku ter se vsako leto podam na pot k južnim Arabcem po kupčiji. Baš sedaj se vračam s potovanja.”

“Torej v božjem imenu, naprej!”

Trgovčevo nezaupanje je popolnoma zginilo. Sprevidel sem, da je pošten, odkritosrčen mož in zvedel sem tudi, da nosi s seboj precejšnjo svoto denarja.

“Tudi s Štambulom sem v živahni kupčijski zvezi. Potujete morda vi v Štambul?”

“Da.”

“Ah, potem mi lahko ponesete tja pismo za mojega brata, za kar bi bil vam zelo hvaležen.”

“Prav rad. Dovolite torej, da vas v Damasku obiščem in pridem po pismo.”

“Le pridite! Tudi moj brat Maflej je trgovec z zelo živahno kupčijo. Mogoče vam lahko kaj pomaga.”

“Maflej? Hm! To ime sem že enkrat slišal!”

“Kje?”

“Hm, čakajte, da nekoliko pomislim, v — — — da, ga že imam! V Egiptu sem se seznanil s sinom nekega carigradskega trgovca, ki se je imenoval Isla ben Maflej.”

“Res? Isla je namreč moj nečak, sin mojega brata.”

“Če je bil res isti Isla!”

“Popišite ga nekoliko!”

“Boljše kot vsak popis je, če vam povem, da je v Egiptu iskal zelo deklico, katero so ugrabili njenim starišem.”

“Je že res! In kako se je imenovala deklica?”

“Zenica.”

“Res je. Kje ste ga videli? Kje vam je pripovedoval o Zenici? Mogoče v Kairo?”

“Ne, temveč na mestu, kjer se je vse to zgodilo. Ali vam je znana vsa dogodka?”

“Da. Po dogodku je namreč prišel k meni v Damask in mi vse pripovedoval. Svoje neveste ne bi nikdar več našel, da mu ni prišel na pomoč neki Kara ben Nems, neki efendi iz — — — ah, Alah il Alah, Alah il Alah, ta efendi je tudi pisal knjige, ki se pozneje berejo! Kako je vaše ime, gospod?”

“V Egiptu in pri Arabcih so me vedno imenovali Kara ben Nems.”

“Hamdulilah, Alahu hvala! Vi ste, vi ste pravi!”

“Vprašajte mojega služabnika, hadži Halefa, ki mi je pomagal rešiti Zenico!”

“Ah, gospod, tu je moja roka! Kakšna sreča! V Damasku morate stanovati pri meni z vsemi svojimi ljudmi. Moja hiša je vaša in vse, kar imam!”

Vse prevzet veselja strese desnico tudi z Halefom in Irci. Halef seveda ni razumel, kaj sva govorila z možem v francoskem jeziku, torej sem mu moral vse pretolmačiti.

“Ali se še spominjaš Isle ben Maflej, hadži Halef?” ga vprašam.

“Da,” odvrne. “Bil je oni mladenič, kteremu smo rešili nevesto iz hiše Abraham-mamurja.”

“In ta mož, kterega smo srečali, je njegov strije.”

“Alahu hvala! Sedaj imam vsaj moža, kteremu lahko pripovedujem, kar sem takrat doživel. Dobro delo ne sme umreti; pripovedovati se mora o njem okoli, da ostane vedno živo.”

“Da, le pripoveduj!” prosi Damaščan.

Sedaj je dobil Halef zopet enkrat priliko, da pokaže zmožnost svojega jezika. Pripovedoval je v najbujnejših barvah orientalskega jezika podrobno vse dogodke, ki smo jih svoje dni doživeli v Egiptu. Seveda je mene proglasil za najslavnejšega zdravnika, samega sebe za največjega junaka na svetu, Islo za najlepšega mladeniča v Štambulu in Zenico za najlepšo rajsko devico. Abrahima je proglasil največjim lopovom na svetu; in ko poskusim, da nekoliko ustavim tek njegovega govora, reče zelo odločno:

“Sidi, tega ti ne razumeš! Jaz vem vse bolje, ker sem bil tedaj tvoj aga z milskim bičem, ki je za tebe vedno skrbel.”

Orientalec je v enakih rečeh nepopoljšljiv, torej sem moral tudi jaz Halefu dovoliti, da je še naprej govoril o svojih junaštvih. Nasprotno pa je Damaščanu Halefovo pripovedovanje zelo ugajalo.

Brez nadaljnih ovir dospemo v predmestje Meidan, od koder pelje velika karavanska pot v Meko, ki je posebno živahna v mesecu velikega romanja. Damask v notranjosti sicer ni tak kot se pričakuje od razgleda, kterega se vživa pred mestom. Sicer je v mestu dovolj krasnih stavb, vendar ulice so večinoma ozke, krive in netlakovane. Cestno in zdravstveno policijo oskrbujejo večinoma psi, kot v vseh orientalskih mestih. Ljudje mečejo namreč ostanke jedil kar na cesto, in psi, ki se klatijo v večjih tropah po ulicah poberejo vse, kar je užitnega.

Kristijani stanujejo v vzhodnem delu mesta. Južno od tega mestnega dela prebivajo čifuti, dočim stanujejo na zapadni strani mohamedanci. Tu so najlepše mestne stavbe: mestni grad, krasna trgovišča in predvsem krasna mošeja Omajdov, v katero žal kristijanom ni dovoljen vhod. Mošeja je 550 čevljev dolga in 150 široka ter stoji na mestu nekdanjega poganskega templja, kterega je vzhodni rimski cesar Teodozij ukazal podreti. V njej imajo tudi skrinjo, kjer je ležala odsekana glava Janeza Krstnika. To skrinjo je našel Halid, osvovitelj mesta Damaska. Omenjeni Halid, kterega imenujejo mohamedanci “meč božji”, je spremenil polovico nekdanje Janezove cerkve v mošejo, posebnost, ki je imela svoj izvanredni vzrok. Armada, ki je oblegala mesto je imela namreč dvojno vrsto vojakov: en oddelek je pod poveljstvom Halida oblegal vzhodno stran mesta, drugi pa pod blagim Abu Obeidom, zahodno stran. Ker se mesto le ni

hotelo udati, je Halid prisegel, da ne prizanese nobenemu prebivalcu. Ko-
nečno je vendar zmagal in ukazal po mesti daviti in moriti. Tu so se pre-
bivalci zapadnjega dela mesta požurili k poveljniku Abu Omeidu in mu
mesto predali pod pogojem, da prizanese prebivalcem. Abu Obeid je pri-
volil željam prebivalcev. Oba vojna oddelka sta se pomikala po "ravni"
cesti v mesto ter sta trčila skupaj pri Janezevej cerkvi. Na Abu Obeidovo
prošnjo je Halil nehal moriti in zapovedal, da se kristijanom ohrani del
cerkve. Tako so približno 150 let molili kristijanje zajedno z mohamedan-
ci v istem tempelnu, dokler ni Velidu, turškemu glavarju, presedala skupna
molitev kristijanov in mohamedancev. Tempel je hotel imeti samo za mo-
hamedance. Sicer je kristijanom ponudil odškodnino, vendar mu niso za-
pali ter se uprli njegovemu predlogu. Prebivalci v mestu so si pripovedo-
vali starodavno pravljico, da postane oni blazen, ki se drzne pregrešiti
nad tem božjim tempelnom. Vendar Velid se ni zmenil za pravljico ter
je celo sam prvi zgrabil za kladivo in razbil altar kristijanov. Nato so pa
vhod v tempel, kjer so kristijanje hodili v notranjščino, zazidali. Cerkev
so spremenili popolnoma v mohamedansko mošejo. Velid je poklical 1200
grških umetnikov v Damask, da okrasijo novo turško cerkev; pravljica
govori, da je nosilo 18 mul račune, ktere je prejel Velid, da je poravnal
stroške za zidavo mošeje. Velid je plačal in zažgal račune, da ne bi nihče
zvedel, koliko je stal okrasek krasne te stavbe. Mokadi, arabski pisatelj,
pripoveduje, da so stene v mošeji do višine 12 čevljev iz marmorja in do
stropa pa prepletene z zlatom.

Prav v bližini te mošeje, je bilo stanovanje mojega potnega tovariša.
Vhod je bil obrnjen proti mali, stranski ulici, v katero zavijem, ker nisem
mogel odbiti njegove gostoljubnosti. Trgovci razjaha, pobere kamen na
tleh in potrka z njim po močnih vratih. Kmalu se vrata odpro in prikaže
se zamorec.

"Alaha, gospod!" zakliče in odpre kar mogoče široko vrata.

Trgovci molči in koraka naprej po hodniku, ko nam je pomagal, naj
mu sledimo. Ireem povem, naj pripeljejo živali na hodnik in jih čuvajo.
S Halefom pa korakava za trgovcem. Nahajali smo se v sredi dolgega in
ozkega dvorišča, obdanega od visokega zidovja. Od treh stranij so vodile
na dvorišče steburnite arkade, obdane s citronami, oranžami in granatami.
Na sredi dvorišča zapazim krasen ribnik. Nad arkadami se je spenjalo
pisano slikano nadstropje, do kterege so vodile s cveticami okrašene
stopnjice; v tej zidavi je bilo mnogo sob s krasnim pohištvom.

Ob vodnjaku počiva skupina žensk na mehkih blazinah. Ko se pribli-
žamo, strahoma zakriče in se v trenutku porazgube po stopnjicah in po
sobah. Ena sama ni zbežala. Sicer je vstala s svojega naslonjača, pride k
trgovcu in mu spoštljivo poljubi roko.

"Alah altunlama senin gelme, baba — Alah pozlati tvoj prihod
oče!" pozdravi.

On pa jo pritisne k sebi in reče prijazno;

“Pojdi k materi in povej ji, da je Alah blagoslovil mojo hišo z dragimi gosti. Peljem jih v selamlík in potem pridem k vam.”

Njegova hči in on, oba sta govorila turško. Mogoče sta prej stanovala dolgo v Štambulu.

Hčerka odide po stopnjicah in mi sledimo, dokler ne pridemo do širokega hodnika, ki je kazal dolgo vrsto vrat. Hišni gospodar odpre eno izmed vrat, in vstopimo v prostrano sobo, ki je dobivala svetlobo od prostega stropa, ki je bil bogato okrašen z mozaikom; na sredi pa se je razprostirala odprtina, pokrita z dragocenim mozaikom. Ob stenah so se vrstile visoke, svilene blazine; v neki duplini tiktaka francoska ura; od stropa navzdol visi krasen lestenee in po stenah, v kolikor niso pokrite z dragocenimi preprogami, vise slike risane v živih barvah. Pred naslonjači stoje majhne, lične mizice s kovinskimi ploščami, na katerih dobimo že nabasane pipe in posodice za kavo; v sredi prostorne sobe pa zagledam — svojim očem nisem vrjel — glasovir, sicer nekoliko srednjeveški, vendar pravi, resnični glasovir. Najraje bi ga takoj odprl in pričel igrati, vendar sem moral čuvati svoje dostojanstvo v tuji hiši.

Komaj smo se vsedli po naslonjačih, že vstopi krasen fantiček s kotličko oglja, da zažge tobak v naših pipah, in dve minuti za njim že drugi, ki prinese v srebrni posodici kave. Gospodar potegne parkrat iz svoje pipe in nas pozdravi kot dobrodošle goste, nakar se opraviči z uljudnimi besedami, da mu oprostimo, ker mora tudi svojece pozdraviti.

Med tem pa smo mi kadili in se pogovarjali, dokler se gospodar ne vrne in pozove, da mu sledimo. Pelje nas v sobo, ki je bila po orientalskih ozirih zelo bogato okrašena; namenjena je bila za mojo spalnico, dočim določijo Halefu prostor takoj zraven mene. Tudi za Irce obljubi gospodar primerno stanovanje. Nato pa se podamo po stopnjicah v pritličje. Tam dobimo vse pripravljeno za kopel, poleg tega pa popolnoma nova oblačila, ktera smo res potrebovali. Dva služabnika sta čakala naših povelj.

To je bila res prava orožentalska gostoljubnost, ktero sem znal ceniti. Ko se skopljemo in oblečemo nove obleke, smo se čutili kot prerajene. Skrbni gospodar nas je že opazil in prihitel po stopnjicah nasproti.

“Gospod,” reče, “veliko srečo si prinesel v našo hišo. Ko sem jim povedal, kdo si, so me vsi prosili, če me smejo obiskati. Ali jim dovoliš?”

“Rad, ker me bo zelo veselila njih družčina.”

“Moja družina pride šele popoldne, ker morajo sedaj vsi pripravljati obed, ktereга niso hoteli prepustiti služabnikom. Ali si že ogledal vse krasote moje sobe. Najbolj dragocena stvar pa je glasovir, ktereга sem kupil od nekega Angleža. Ali naj ti pokažem, kako se igra na tako stvar?”

Na tihem sem se veselil, kako bode mož pokazal svojo umetnost v glasovirju. Da ni znal igrati, sem bil prepričan. Mož odpre glasovir in začne tolči po tipkah, da so se mi lasje pežili po glavi. Glasovir je že mnogo

trpel, ker je bil v nepravih rokah; strune so oddajale vse druge glasove, kot prave. Tudi je bil v notranjosti zamazan in zaprašen.

“Ali hočeš ti igrati?” me vpraša. “Sicer ne sme nihče v hiši odpreti glasovirja, toda ti si moj gost ter smeš položiti svoje prste na umetnino.”

“Pokazal si mi, kako se v Damasku igra,” mu rečem, “jaz ti pa hočem pokazati, kako mi igramo v zapadni deželi. Poprej mi pa dovoli, da glasovir nekoliko popravim.”

“Gospod, pa ga vendar ne boš pokvaril!”

“Ne; lahko ga meni brez skrbi zaupaš!”

Najprvo nategnem strune, nato se pa vsedem na visok stol in začnem piano uglasovati. Ko sliši gospodar kvinte in oktave, zakliče vesel:

“Saj znaš veliko bolje igrati kot jaz!”

“To še ni godba; žicam, ktere vidiš v glasovirju podajem šele pravi glas. Ali ti Anglež ni pokazal, kako se mora igrati na glasovirju?”

“Njegova žena je igrala, toda zdaj je že umrla. Anglež je s pestmi tolkel po glasovirju, kar mu je zelo ugajalo, ker se je neprestano smejal.”

“Torej ti jaz takoj pokažem, kako se na glasovir pravilno igra.”

Svoje dni sem kot dijak večkrat uglazbil glasovirje, da sem si prislužil nekaj centov; torej mi ni bilo težko napeti strune in jim podati pravilne akorde.

Med mojim opraviлом se odpro vrata sobe, in prikažejo se vse ženske, ki sem jih prej videl pri vodnjaku. Tiho šepetanje se začuje med Evinimi hčerkami, ki kar niso mogle dočakati, da pričnem igrati. Konečno sem bil gotov in zaprem oni del glasovirja, ki je pokrival strune; objednem pa zginejo tudi ženske.

“Ali nečeš dalje igrati?” vpraša me gospodar. “Ti si velik umetnik v igranju, in ženske so bile tako očarane, da so najbrž še kosilo pripaile, ker so te poslušale.”

“Saj nisem še ničesar igral, temveč samo popravljal glasovir,” razlagam dobrodušnemu gospodarju; “toda glasovir mora sedaj mirovati; po kosilu pa boste slišali godbo, kot je še niste čuli v svojem življenju.”

“Nekaj žensk je na obisku v mojem haremu. Ali smejo tudi one poslušati glazbo?”

“Na vsak način.”

Radoveden sem bil, kako bode na Turkinje upljal naš domači valček ali polka, vendar sedaj sem moral še mirovati, ker so se ženske pečale z našim kosilom. Toda komaj smo se poživili z jedjo in pijačo, ko me prosi gospodar, če smejo ženske v dvorano. Ko privolim, odide mali dečko, ki je skrbel za kavo, takoj k ženskam, da jih skliče na užitek glazbene umetnosti.

Najprvo pride prava žena Damaščana z dvema hčerkama in dvanajstletnim sinom. Vse ženske so bile gosto zavite v pajčolane; imenovali so mi jih samo po imenu. Ostale štiri ženske so bile prijateljice hišne gospodinje. Vsedejo se na primernem mestu, in tiho šepčejo med seboj; na

vseh obrazih sem čital skrajno nepotrpežljivost, torej se dvignem, da spolnim svojo oblubo.

Neizrečeno zanimivo je bilo gledati obraze vseh poslušalcev, ko zadonijo prvi ubrani akordi iz glasovirja. Vsi se hkrati začudijo.

“Mašalah!” zakliče Halef prestrašen.

“Bana bak — čujte, čujte!” zakriči gospodar in stegne obe roki od sebe.

Ženske se pa zganejo, stezajo roke in kričijo veselja, da skoro vsem odpade pajčolan in sem lahko pogledal vsem v obraz, katerega so sicer skrbno zakrivala.

Po kratki predigri zaigram najbolj “štimani” valček. Moje občinstvo je sprva sedelo kot zadeto od strele. Sam gospodar stoji za mojim hrbtom in strmi v moje prste.

Ko končam, prime moje roke in jih opazuje.

“Ah, gospod, kakšne prste imaš! Tekali so po tipkah kakor mravlje. Kaj takega še svoj živ dan nisem videl.”

“Sidi,” reče Halef, “enako godbo imajo samo v paradižu, kamor pridejo samo izvoljenci Alaha, in kjer stanujejo duhovi izveličanih. Alah il Alah!”

Ženske se niso drznile, da glasno dajo oduška svojemu začudenju; vendar na njih obrazih sem opazil, da so se izvrstno zabavale. Igral sem še dalje celo uro, in poslušalci se kar niso hoteli utruditi.

“Gospod, nikdar nisem vrjel, da počivajo taki glasovi v tej škatlji,” reče gospodar, ko si odpočijem.

“No, še veliko bolj krasnih se lahko sliši,” odvrnem; “samo umeti se mora, kako se jih izvabi ven. Pri nas v zapadni deželi je tisoče žen in mož, ki znajo še desetkrat lepše igrati kot jaz.”

“Tudi ženske?” vpraša začuden.

“Tudi.”

“Torej se bode tudi moja žena naučila, kako se na glasovirju igra in po tem za njo se nauče tudi moje hčerke.”

Dobri mož seveda ni pomislil, koliko težav se nudi osebi v Damasku, predno se nauči igranja na glasovir; sklenem torej, da mu vse razložim; prej ga pa še vprašam:

“Ob godbi na glasovir se lahko tudi pleše. Ali si že kdaj videl ples zapadne dežele?”

“Še nikdar.”

Torej pošlji svojega slugo, ki naj pripelje oba moja spremljevalca. Takoj naj prideta v dvorano.”

“Kaj bosta menda plesala?”

“Da.”

“Kot moža?”

“Običaji zapadne dežele dovoljujejo, da tudi moške plešejo; prepričal se boš, da plešejo zelo lepo.”

Občno začudenje se čuje po dvorani, ko deček odide, da pripelje oba Irea.

“Ali znata plesati?” ju vprašam, ko vstopita.

Oba Irea sta se preoblekla v novo obleko in gotovo sta bila tudi v kopališču. Ko zagledata glasovir, dregneta eden drugega pod rebra.

“High-day, a music chest — hura, godbena škatlja v dvorani!” se smeje Bill s svojim širokim obrazom. “Plesati? Seveda znam plesati! Ali naj kar začneva?”

“Da.”

“V tej obleki?”

“Zakaj ne?”

“Well, torej sezujeva opanke in pleševa v nogavicah.”

“In kaj znata plesati?”

“Vse! Polko, galop, mazurko, valček, štajeriš, škotsko, vse plese zna-va že od mladih let.”

“No, torej zgrnita preproge po tleh in poskusimo, kako gre štajeriš!”

Oba Irea sta dobro privzdigovala podplate ter žela občno odobravanje navzočih žensk. Prepričan sem bil, da bi šle ženske najraje same plesat. Toda končno se mi je pa zdelo vsega dovolj. Ženske se uljudno poslovijo, in tudi gospodar je želel pogledati po svoji trgovini. Jaz sem si pa hotel z Halefom ogledati mesto, nakar gospodar takoj zapove, da osedlajo dva osla, in da nas spremlja njegov služabnik. Zajedno nas prosi, da se kmalu vrnemo domov, ker je na večer povabil nekaj prijateljev v goste.

Na dvorišču zagledam dva bela bagdadska osla za naju, in sivega za služabnika, ki se je bogato preskrbel s pipami in duhanom. Tobak v pipah zažgemo in odjahamo. Z golimi nogami v opankah, s prižganimi čibuki in velikanskimi turbani smo jahali kot turški paše po mestu proti vzhodni strani mesta, kjer prebivajo kristijanje. Že med potjo sem opazil, da hiti večina potnikov proti mestnim vratom sv. Tomaža.

“Nekaj se je zgodilo pri vratih!” rečem proti služabniku, ki je naju z Halefom spremljal.

“Da, efendi, in zelo mnogo,” odvrne. “Danes praznujejo praznik streljanja. Kdor se hoče zabavati, gre pred mesto v šotore in v vrtove, da vidi, kako veselje mu je Alah pripraval.”

“Tudi mi gremo lahko tja, ker še ni pozno. Ali veš, kje streljajo?”

“Da, efendi!”

“Torej jahaj naprej!”

Živali zapodimo v hitrejši tek in kmalu smo izven mesta v Guti, kjer vlada pravo veselo in živahno življenje. Streški praznik v Damasku je praznik vseh veroizpovedanj, ker sem med množico opazil mohamedance, kristijane in čifute.

Na prostem so postavili šotore, v katerih so prodajali cvetlice, sadje in druge jestvine. Plesavci na vrveh, indijski glumači, požiralec ognja, krotilci kač, so zabavali občinstvo; beraški derviši so kradli med množico,

kjer so le mogli; otroci kriče, težaki se prepirajo, konji rezgetajo, psi lajajo in iz raznih šotorov se oglašajo mačja in resna godba, da kar skozi ušesa leti. O streljanju na lok ni bilo govora; sempatja sem res opazil dečka, ki je meril z lokom, vendar se temu ni pripisovalo nobene važnosti. Praznik je bil bolj v zabavo ljudstva kot da bi se urili v streljanju.

Tudi midva z Halefom se prerineva s svojim oslom med množico ter se udeleživa občenega veselja. Pred nekim šotorom razjahava in si naročiva dva kozarca šerbeta, hladilne pijače. Dočim jaz poslušam glazbo, ki je prihajala iz raznih šotorov in opazujem kretnje plesalcev, ki so se vrtili kot divji, je bil Halef zamaknjen v neko skupino ljudi. Naenkrat me dregne pod rebra in pokaže proti izhodu šotora. Ko pogledam tja, opazim moža, o katerem smo zadnje dneve mnogo govorili, in kterega se nisem nadjal videti v Damasku. Njegove lepe, fine, toda v disharmoniji tako neprijetne obrazne poteze, ostre, bodeče oči, ki so izražale veselje, sovraštvo, strastno ljubezen, so mi bile preveč znane, da bi me zmotila polna brada, katero je mož pričel nositi, odkar ga nisem videl. Bil je Davud Arafim, ki se je v svoji hiši ob Nilu imenoval Abraham-mamur. Da, spoznal sem, da je on ropar deklice Zenice.

•Gledal je po navzočih ljudeh, in njegov pogled se vjame tudi z mojim. Natačno sem opazil, kako se je prestrašil, potem se pa hitro obrnil in zginil iz šotora.

“Halef, za njim! Zvedeti morava, kje stanuje!”

Takoj skočim kvišku in Halef za menoj. Ko pridem pred šotor, vidim, kako skoči na nekega osla, s katerim v hipu oddirja, dočim se njegov poganjač obesi za oslov rep in divje kriči za njim; našega služabnika ni bilo nikjer, in ko ga po kratkem iskanju dobiva pri nekem pripovedovalcu, je bilo že prepozno za preganjanje.

To me tako razjezi, da se nemudoma vrnem domov. Takoj, ko sem skrivnostnega človeka zapazil, me je popadla slutnja, da bom imel kmalu z njim opraviti; jezil sem se torej, ker nisem mogel takoj zvedeti, kje stanuje. Tudi Halef je nekaj mrmral v svojo brado, česar pa nisem mogel razumeti.

Nazaj jahamo po istem potu, po katerem smo prišli. Na cesti nas nekdo pokliče. Bil je naš gospodar, ki je stal z nekim mladim možem pred vhomod neke zlatarske trgovine.

“Pojdi z menoj v trgovino, gospod!” me prosi, “potem se pa lahko skupno vrnemo domov.”

Z Halefom torej razjahava, stopimo v trgovino, in mladi mož, ki je spremljal našega gospodarja, naju kar najpristrčnejše pozdravi.

“To je moj sin Šafej ibn Jakub Afara.”

Ah, torej sem imel čast govoriti s sinom našega gospodarja, kateremu je bilo ime Jakub Afara! Ko gospodar pove svojemu sinu tudi naša imena, nadaljuje:

“To je moja zlatarska trgovina, katero upravlja moj sin Šafej z enim pomočnikom. Oprosti, ker naju sedaj ne more spremljati. Ostati mora v trgovini, ker je odšel pomočnik na zabavo pred mestom.”

Ozrem se po trgovini. Bila je sicer majhna in precej temna, toda obložena s tolikimi dragocenimi zlatninami, da se mi je kar bliščalo pred očmi. Iz govora z gospodarjem zvem, da ima v mestu še več bazarjev s krasnimi preprogami in dišavami. Ko popijemo v trgovini škudeličo kave, se napotimo proti domu. Že je bil večer, in še nismo dospeli domov, ko se je popolnoma stemnilo.

Za časa moje odsotnosti so mi okrasili sobo. Od stropa navzdol so obesili krasne košarice polne duhtečih cvetlic, in v vsakem kotu opazim krasno vazo z najlepšimi vrtnicami.

Vležem se na mehke blazine, da se nekoliko spočijem, toda v mislih sem se mudil pri Abraham-mamurju, katerega kar nisem mogel pozabiti. Kaj neki dela v Damasku? Najbrž je že zopet mislil na kako lopovščino. Zakaj je bežal pred menoj, ko sva glede Zenice že vendar v Egiptu obratunala? Kako bi le staknil njegovo stanovanje?

Tako sem mislil in premišljeval in pri tem prisluškoval živahnemu tekanju in vrvenju pred mojo sobo na hodniku. Tu, po dolgem času potrka nekdo na moja vrata in Jakub vstopi.

“Gospod, ali si pripravljen za večerjo?”

“Kakor zapoveš!”

“Torej pojdi! Halef, tvoj spremljevalec je že v dvorani.”

Toda gospodar me ne pelje v sprejemno sobo, kakor sem pričakoval, temveč po dveh hodnikih proti načelni strani hiše, kjer odpre vrata. Bila je velika soba, skoro dvorana. Stotine sveč je krasno razsvetljevalo okrašeni prostor; po zidu je bilo polno svetlih napisov z zlatimi črkami. Na posameznih sedežih je sedelo okoli dvajset gospodov, ki se pri mojem vstopu dvignejo in mi podajo roko, dočim mi gospodar pripoveduje njih imena. Med gosti sta bila dva gospodarjeva sinova in trije pomočniki v trgovini; tudi Halefa opazim na svojem sedežu; vedel se je zelo dostojno, dasi je bil priprost Arabeec.

Pred jedjo nam nažgejo pipe in ponudijo okrepčilne pijače; nato pa prinesejo na mizo večerjo, da so Halefu sline tekle iz ust; kar premagati se ni mogel, da ne bi parkrat zadovoljno potegnil svojih šest kocin, kar je imenoval brado. Poleg mnogo drugih sladkarij so nam predložili tudi indijske fige z mirtami, salato iz Sibh el Belad, neke vrste rdečo korenino, podobno naši pesi, pečeno čebulo, šest vrst rib, in toliko drugih jestvin, da se niti imen ne morem spominjati. Ko smo bili z večerjo gotovi, odnesejo služabniki posode in prinesejo v sobo — glasovir. Proseč pogled iz Jakubovih očíj mi pove, kaj želi, in jaz tudi brez ugovora ugodim tihi njegovi prošnji. Vendar sklenem, da igram samo pod enim pogojem. Prosil sem namreč, da odstranijo preprogo, ki je delila veliko dvorano v dva neenaka dela. Jakub pa me prestrašeno pogleda.

“Zakaj, gospod?” vpraša.

“Ker bo baržunasta preproga ulovila vse glasove, da ne boste slišali mnogo lepega,” odvrnem.

“Toda za pregrinjalom sedijo ženske!”

“Saj imajo pajčolane pred obrazom!”

Šele po dolgem pogovoru s svojimi gosti se da pogovoriti, da odstrani zastor, in tu zagledam okoli trideset žensk, ki so sedele na mehkih blazinah. Tako sem jih zabaval z godbo in petjem skoro celo uro. Vsi gostje so bili skrajno zadovoljni.

Ko sem bil gotov, me pelje Jakub proti malemu zamreženemu oknu, ki je merilo na “ravno ulico”. Kakor je bila ulica široka, opazim glavo pri glavi; ljudje so poslušali igranje in petje. Kaj so neki mohamedanci mislili, ko so me slišali peti! Toda gostje mojega gospodarja me niso smatrali blaznim, ker sem jim “izdal glas svojega grla”, kar sicer pri mohamedancih ni navada. Proti polnoči so se vsi poslovili s stoternimi zadržili, da Jakuba kmalu zopet posetijo. Jakub pa me pelje z največjo ljubeznivostjo proti moji sobi in se je veselil, ko sem njegovemu sinu dovolil, da me spremlja v mojo sobo. Le obžaloval je, da ni navzoč tudi njegov pomočnik.

“Zelo bi se zabaval pri tvoji godbi,” mi reče. “On je zelo navdušen za muziko ter sicer zelo pameten mož. S teboj lahko govori italijansko, francosko in angleško.”

“Kaj je rojen v Damasku ali kje drugje?” vprašam uljudno, da nadaljujem pogovor, ktereга smo začeli.

“Ne,” odvrne Jakub. “Prišel je iz Drinopolja ter je unuk mojega strijca. Ime mu je Afrak ben Hulam; videli ga še nismo nikdar prej; prišel je s pismom svojega očeta in s pismom mojega brata Mafleja iz Štambula, da se dovolj priuči v vseh zlatarskih poslih.”

“Zakaj pa ni bil danes navzoč pri pojedini?” ga vprašam.

“Bil je truden in se je čutil jako slabega,” odvrne gospodarjev sin. “Ko se je vrnil iz zabave, sem mu povedal, da je prišel Kara ben Nemsi ter nas bode danes zvečer zabaval z godbo; rad bi prišel, toda naenkrat je zbolel in bil je bled ko smrt. Vendar je slišal godbo, ker spi blizu sobe, kjer smo mi večerjali.”

Ko se še nekoliko pogovarjamo, mi voščita oče in sin lahko noč ter me zapustita. Tudi jaz se podam k počitku. Kako vse drugače se je spalo na mehkih blazinah, ko pri razvalinah na pesku in mokri travi!

Ko se zjutraj prebudim, začujem slavčka, ki je žvrgolel baš pod mojim oknom. Tudi Halef je bil že na nogah, in ko stopim v njegovo sobo, pije kavo in uživa sladkarije. Ko povžijem tudi jaz svoj zajutrek, odideva skupno na dvorišče, da pri vodnjaku popušiva nekoliko iz čibuka. Poprej pa še pogledam, kako se godi konjem. Stali su na marmorju in pšenični slami ter hlatali dateljne; pritožiti so se imeli toliko kot midva z Halefom.

Ob vodnjaku srečava mladega Šafeja, ki se pa takoj poslovi od naju, ko je še izrekel uljudno prošnjo, da ga posetiva v njegovi trgovini. Mo-

ral je ostati ta dan v prodajalni, ker njegovemu pomočniku še sedaj ni odleglo.

“Gospod, vem, da si hekim — — —” reče gospodarjev sin. (Hekim je zdravnik.)

“Kdo ti je povedal, da sem zdravnik?” ga pretrgam v govoru.

“Ob Nilu si ozdravil obilo bolnikov, kakor nam je Isla pripovedoval. Radi tega sem pomočnika prej prosil, da se posvetuje s teboj, o čemur pa ni hotel ničesar slišati. Povedal mi je, da ga bolezen večkrat prime, vendar že v dveh dneh zopet zgine. Ali hočeš pogledati, kako se počuti?”

“Ne. Ker me on ne želi, tudi jaz ne grem k njemu.”

Ko se mladi mož oddalji, zaslišim tihe glasove na glasovirju; bile so prav nežne roke, ki so poskušale svojo umetnost na glasovirju; kmalu pride k meni k vodnjaku mlad dečko, ki me prosi, naj grem v sprejemno dvorano. V sobi dobim gospodarjevo hčer, ki mi pride proseče nasproti:

“Efendi, oprosti! Ah, kako bi rada še enkrat slišala ono pesmico, ki si jo včeraj igral!”

“Tvoji želji prav rad ugodim!”

Deklica se vsede v kot sobe in nasloni glavo na steno. Jaz sem pa igral ono starodavno, vendar še vedno očarujočo nabožno pesnico: “Pred Bogom pokleknilimo, povzdignimo srce!” Deklica me posluša z zaprtimi očmi in odprtimi ustnicami, da je laglje poslušala tihe, krasne glasove.

“Ali naj še kaj zaigram?” jo vprašam, ko sem bil gotov.

Deklica vstane in se mi približa.

“Ne, efendi, ker nečem, da se glasovi te pesnice zmešajo z drugimi. Kdo sme pri vas peti take pesnice in tako milo igrati?”

“Možje, dečki, ženske in deklice jo pejejo v kristijanskih božjih hišah. In kdor ima družino, poje tudi doma s svojimi otroci.”

“Gospod, kako lepo mora biti pri vas! Vaši duhovniki morajo biti boljši in prijaznejši, ker pejejo tako lepe pesnice skupno z vami; primerjaj z vašimi naše duhovnike, ki trdijo, da Alah ženski ni podelil duše. Alah jih kaznuje in zajedno njih preroka, ker oznanjajo take laži! Hvala, efendi, za tvojo prijaznost!”

Deklica odide iz sobe, in jaz molče gledam zanjo. Da, orijent teži na oproščenju iz tisočletnih, starodavnih vezij! Kdaj pride tudi za njih rešenje! —

Po kratkem premišljevanju zaprem glasovir in poiščem Halefa, da osedla, ker sem hotel v mestu kupiti nekaj potrebnih stvari. Ker se nam ni mudilo, sva jahala zelo počasi po mestu, in zašla celo v čifutski oddelek. Joj, koliko gorja in bede vlada v tem kraju! Razpadle, raztrgane bajte, kjer prebivajo napol nage osebe, so vsakdanja prikazen; otroci se valjajo po blatu in nesnagi.

Na povratku sva jahala mimo zlatarskih prodajalen in pri Šafeju sem se hotel oglasiti; pa kako se začudim, ko dobim prodajalno zaprto. Dva policaja sta stražila pred trgovino. Ko ju povprašam, zakaj stražita mi tako surovo odgovorita, da takoj poberem šila in kopita. Ko pridem

domov, vlada v hiši največje razburjenje. Že pri vratih mi pride Šafej nasproti. Pravkar hoče planiti iz hiše, vendar se ustavi, ko mene zagleda.

“Efendi, ali že veš?” me vpraša.

“Kaj?”

“Da smo pokradeni, grozno pokradeni in ogoljufani!”

“Nobene besedice!”

“Torej ti bode oče vse povedal! Jaz moram naprej!”

“Kam?”

“Alah il Alah, saj sam ne vem!”

Mladenič hoče mimo mene, vendar ga zadržim. Dogodek ga je tako razburil, da ni vedel, kaj dela.

“Ostani v hiši,” ga prosim.

“Pusti me! Jaz moram za njim!”

“Za kom? Za tatom? Kdo pa je tat?”

“Vprašaj očeta!”

Šafej hoče z vso silo mimo mene, vendar ga še enkrat zadržim ter ga prisilim, da gre z menoj. Le z nevoljo ga preprosim, da se poda z menoj po stopnjicah k očetu. Slednjega dobimo v njegovi sobi, baš ko je pregledoval nekaj dobro nahasanih pištol. Ko zagleda svojega sina, ga ježno vpraša:

“Kaj delaš tukaj? Niti minuto potrebnega časa ne smemo zgubiti! Pojdi, hiti! Tudi jaz grem za teboj in lopova ustrelim na mestu, kjer ga dobim.”

Okoli očeta pa stoje člani družine in glasno jokajo, da so razburjenost še bolj povečali. Le s težavo se mi posreči, da jih nekoliko pomirim in prosim Jakuba, da mi vse natančno razloži. Afrak ben Hulam, bolni pomočnik njegovega sina, je potem, ko sva midva s Halefom odjahala iz hiše, zapustil svojo posteljo in šel v prodajalno Šafeja, kjer mu je sporočil, da naj takoj pride k svojemu očetu, ki se trenutno nahaja v velikem mestnem hotelu Asad paša. Šafej je reš odšel iz trgovine, vendar po dolgem iskanju svojega očeta ni dobil. Vsled tega je odšel domov, in kako se je začudil, ko je dobil očeta počivati na vrtu. Jakub je izjavil, da ni ničesar naročil pomočniku. Radi tega se je Šafej, njegov sin vrnil v trgovino, ki je pa bila zaprta. Ko odpre trgovino z drugim ključem, katerega je vedno nosil s seboj, je takoj sprevidel, da so zginile največje vrednosti, in z njimi seveda tudi Afrak ben Hulam, pomočnik. Takoj je hitel k svojemu očetu, poprej je pa še poklical dva policista, ki sta stražila trgovino. Njegovo poročilo je naravno razburilo celo hišo, in ko sva prišla midva z Halefom, je Šafej, gospodarjev sin, baš hotel drveti za tatom, dasi ni vedel, kam se je slednji obrnil. Tudi Jakub je bil pripravljen, da odide na lov, dasi ni nihče vedel, kje naj tatu lovijo.

“Z nepremišljeno naglico si več škodujete kot koristite,” rečem pomirjevalno. “Vsedite se in posvetujemo se po pameti. Nemirni dirjalec ni vedno najboljši konj!”

Moral sem še mnogo govoriti, predno pomirim člane družine, ki me konečno vendar ubogajo.

“Koliko pa vam je tat odnesel?” vprašam najprvo.

“Natanko še ne vem,” odvrne Šafej, “vendar bo najbrž veliko ti-soč pijastrov.”

“In misliš, da je Afrak res tat?”

“Samo on. Sporočilo, s katerim je prišel k meni, je bilo zlagano, in on sam je imel ključ, kjer so bile spravljene največje dragocenosti.”

“Dobro, torej mislimo samo nanj. Ali je bil res vaš sorodnik?”

“Da. Sicer ga še nismo nikdar videli, vendar smo bili obveščeni, da pride; tudi pisma, ki jih je prinesel, so bila prava.

“Ali je bil zlatar, dragotinar?”

“Celo zelo spreten.”

“Ali je poznal vašo družino in vse njene razmere?”

“Da, četudi se je večkrat zmotil.”

“Včeraj je bil pri zabavi pred mestom, in povedal si mi, da je bil zelo bled. Ali je bil že bled, ko je prišel domov, ali je postal bled šele potem, ko si mu povedal, da je Kara ben Nemsu v hiši?”

Šafej prestrašeno pogleda.

“Pri Alahu, kam siliš s svojimi vprašanji, efendi? Bled je postal šele tedaj, ko sem mu omenil tvoje ime.”

“In baš njegova bledost me bo pripravila na njegov sled.”

“Efendi, če je res!”

“Mož se je ustrašil, ko je slišal moje ime; tudi k zabavi ni prišel, ko sem jaz igral na glasovir; rekel je, da je bolan, ker ni mogel iz hiše, ker sem jaz sedel na dvorišču in bi ga moral opaziti, ko bi korakal mimo mene. Halef, ali veš, kdo je Afrak ben Hulam?”

“Kako naj jaz vem!” odvrne hadži.

“Nihče drug kot Davud Arafim, ki se je svoje dnij nazival tudi Abraham-mamur, ki je odvedel Zenico, nevesto štambulskega trgovca. Že včeraj zvečer sem mislil na kaj enakega, vendar je bilo preveč predrzno, da bi bilo resnično. Sedaj sem pa prepričan, da sta Afrak ben Hulam in Abraham-mamur ena in ista oseba.”

Moji poslušalci so kar odreveneli, ko sem jim pripovedoval svoje mnenje; konečno pa mi reče hišni gospodar, Jakub:

“Saj ni mogoče, efendi. Noben mojih sorodnikov se ni nikdar imenoval Davud Arafim ali Abraham-mamur, in tudi nihče ni bil v Egiptu. Torej včeraj si mamurja zopet videl?”

“Da. Pozabil sem vam povedati, ker sem bil preveč zatopljen v godbo. Popiši mi nekoliko obleko tvojega sorodnika, v kateri je včeraj jahal na praznik!”

Jakub mi popiše dozdevnega tatu, kar je mogel na drobno, in spoznal sem, da je bil neznanec pri zabavi sličen s pomočnikom v zlatarjevi hiši. Toda oče in sin nista hotela vrjeti.

“Afrak ben Hulam ni bil nikdar v Egiptu,” zatrjujeta oba, “in kako bi prišel sicer do pisem, ktere je nama izročil, ko je vstopil v službo?”

“O tem sedaj še seveda ne moremo ničesar gotovega trditi; kaj pa je, če je Abraham-mamur pravemu Afraku pisma ukradel in se potem izdal za Afraka?”

“Alah kerim, potem bi ga moral vendar usmrtiti, da bi bil varen svojega življenja!”

“No, vsemu pridemo še na dan; Abraham-mamur je največji lopov; na vsak način ga moramo dobiti v pest. Torej vidite sedaj, da je mirno premišljevanje boljše, kot nespametna naglica. Tat je morda še skrit kje v Damasku, ali pa je z vso hitrostjo pobegnil. Pripraviti se morate za oba slučaja, posebno pa za zadnjega. Kaj storiš, Jakub, če je tat že pobegnil iz Damaska?”

“Da vem, kam je bežal, bi šel za njim, in če tudi je šel na konec sveta.”

“Torej pošlji takoj Šafeja, svojega sina, k policiji. Policija naj zasede vsa mestna vrata in naj pošlje posamne oddelke tudi v predmestje. Poleg tega pa naj pri policiji preskrbi za tebe potni list, ki je veljaven po vsej sultanovi državi; tudi oddelek policistov na konjih naj ti preskrbijo.”

“Efendi, tvoj govor je boljši, kot moja prejšnja jeza. Tvoje oko je bolj ostro kot moje; ali mi hočeš še nadalje pomagati?”

“Da. Pelji me v sobo, kjer je tat stanoval!”

Šafej odide na policijo, in mi ostali se podamo v Afrakovo stanovanje. Takoj se prepričamo, da je odšel s trdnim sklepom, da se nikdar več ne vrne; vendar ne opazimo prav ničesar, kar bi nam izdalo smer, proti kateri je krenil po tatvini.

“Sledove moramo iskati drugje. Mi trije se moramo razdeliti po mestu. Poizvedovati moramo pri vseh mestnih vratih in pri lastnikih oslov, ker si je pri veselici sposodil osla.”

Jakub in Halef z veseljem sprejemata moj predlog, in že dve minuti pozneje, jaham na oslu proti mestnim vratom. Konja nisem hotel jahati, ker sem bil prepričan, da ga bom pozneje boljše rabil. Sicer pa je bilo vse iskanje zaman. Poizvedoval in povpraševal sem na vseh krajih, kjer sem slutil, da dobim kako sled za tatom. Spotoma sem srečal tudi policijsko patruljo, in tri ure pozneje se vrnem ves poten domov. Jakub je bil medtem že parkrat doma, vendar je vedno zopet odšel. Iskal je po severnem delu mesta in prišel tudi v okolico, kjer smo včeraj pri veselici sedeli. Pri vходу nekega šotora je opazil pevko, ki ga je od včeraj spoznala in k sebi poklicala. Opazila je namreč, da smo se včeraj radi mamurja tako hipno poslovlili, in Halefu je povedala, da naj pridem jaz k njej, ker mi lahko pove mnogo zanimivega.

“Toda zakaj ni takoj tebi povedala, Halef?” ga vprašam.

“Sidi, ona ne govori arabsko, in turško tudi meni ne gre od rok; govorila je tako, da je nisem mogel razumeti. Celo ono, kar mi je povedala, sem uganil bolj iz njenih kretenj kot iz govora.”

“Torej jahajva takoj k njej; vzemiva tudi najine konje, ker so osli že trudni.”

Bil je zadnji dan praznika, ki je trajal pet dni.

Ko pridemo do pevskega šotor na veseličnem prostoru, ni bil tako napolnjen kot dan poprej. Godba je uprav nehala igrati, in tako sem z deklico takoj lahko govoril.

“Zakaj ste včeraj tako nenadoma vstali od mize?” me vpraša pevka.

“Ker sem hotel slediti možu, ki se je prikazal pri vhodu v šotor. Hotel sem poizvedeti, kje stanuje.”

“Tega on ni nikomur povedal.”

“Ali ste prepričani?”

“Da. Včeraj je prišel trikrat v šotor. Sedel je poleg nekega Angleža, kteremu tudi ni povedal, kjer stanuje.”

“Je li mamur govoril angleško, ali Anglež arabsko?”

“Govorila sta angleško, in razumela sem vsako besedico. Gentleman ga je najel kot tolmača.”

Nemogoče! Za tolmača v mestu ali na potovanju?”

“Na potovanju.”

“Kam?”

“Tega ne vem; slišala sem samo, da se najprvo ustavita v Salehiji.”

“In kdaj hočeta odpotovati?”

“Takoj ko bode tolmač gotov že neko trgovino, radi ktere je prišel v Damask. Če se ne motim, je govoril o neki kupčiji z olivami.”

To je bilo vse, kar mi je pevka mogla povedati. Zahvalim se ji torej in jo obdarim.

Da tudi Jakub o tem zve, pošljem Halefa domov; jaz pa jaham proti predmestju, od koder vodi pot v Salehijo; skozi to mestee vodi trgovska pot v Bejrut ob Sredozemskem morju.

Ko pridem tja, se je že večerilo. Sicer nisem pričakoval, da izvem kaj posebnega, zlasti, ker se nisem mogel orijentirati po mestu; ko tavam okoli, pa zagledam nekaj onih nesrčnežev, ki so bili izvrženi iz človeške družbe: gobavi. Ležali so precej daleč od ceste in glasno kričali po darovih.

Jaham proti njim, vendar takoj pobegnejo, ker jim je prepovedano se muditi v bližini zdravega človeka. Šele, ko jim zatrdim, da sem iz zapadne dežele, torej se ne bojim njih bolezni, obstanejo.

“Kaj hočeš, gospod,” vpraša eden izmed njih. “Položi svoj dar na zemljo in odstrani se, ker ne smemo čisto v tvojo bližino.”

“Kakšen dar vam je najljubši? Hočete denarja?”

“Ne. Kupiti ne moremo ničesar, ker nihče ne vzame denarja od nas, v mesto pa ne smemo. Daj nam kaj drugega: tobaka, kruha, mesa ali sploh kaj užitnega.”

“Bolnišnice so vse prenapolnjene. Čakati moramo, dokler nam smrt ne pripravi prostora.”

“Rad bi dobil od vas nekaj pojasnila. Če mi dobro odgovorite, dobite jutri zjutraj tobaka za več tednov in še drugih stvari, ki jih potrebujete. Sedaj nimam ničesar s seboj.”

“Kaj naj ti povemo?”

“Kako dolgo se že mudite na tem prostoru?”

“Že več dni.”

“Torej ste pač videli vse ljudi, ki so korakali mimo. Ali jih je bilo mnogo?”

“Ne. Radi praznika je v mesto prihajalo mnogo ljudi; iz mesta je pa prišla samo neka družba z mulami in neki Anglež z dvema spremljevalcema.”

“Kako veste, da je bil Anglež?”

“Angleža se takoj spozna. Bil je oblečen v sivo obleko, imel je na glavi zelo visok klobuk, velik nos in dve modri stekli na njem. Eden njegovih spremljevalcev mu je razložil, kaj hočemo od njega, nakar nam je vrgel nekaj tobaka, kruha in mnogo žveplenk.”

“Popišite mi moža, o katerem menite, da je bil njegov tolmač.”

Možje mi natančno popišejo tolmačevo zunanost, ki se je popolnoma ujemala s popisom Afraka.

“Kam so pa jahali?”

“Ne vemo. Šli so po bejrutski cesti; toda otroci starega Abu Medšaha ti lahko vse povedo, ker jih je starec sam vodil. Starec stanuje v hiši poleg ene palme, ktero lahko vidiš.”

“Hvala! Jutri na vse zgodaj pridem mimo vas in vam prinesem, kar sem obljubil.”

“Ah, gospod, radi tvoje dobrosrčnosti te bo Alah obilo poplačal. Ali bi nam lahko prinesel tudi nekoliko pipic, ktere nam lahko kupiš za mal denar?”

“Vse boste dobili.”

Jaham naprej v Salehijo, kjer zvem od vodnika, da je hotel Anglež v dolino Sebdani. Njega so samo do tja najeli. To je bila zelo previdna kretnja tolmača, ki je hotel zakriti nadaljni sled za seboj. Vendar sem za sedaj vedel dovolj, torej se vrnem v mesto.

Stari trgovec Jakub me je nepotrpežljivo pričakoval. Sicer so bila vsa njegova poizvedovanja zaman, toda Halefovo sporočilo ga je napolnilo z novo nado. Preskrbel si je že potni list in pismo na vse policijske oblasti v pokrajini Damaska; poleg tega je pa čakalo deset policistov na konjih njegovega povelja.

Trgovcu povem vse, kar sem spotoma zvedel. Ker se je že večerilo, sklenem, da še počakam do jutra, predno začnem nadalje poizvedovati. Vendar Jakub se ni strinjal z menoj; hotel je takoj za tatom svoje zlatnine; v mestu dobi izkušenega vodnika, ki je tudi ponoči vodil varno in zanesljivo; nadalje najame tri konje, dva za sebe in služabnika in tre-

tjega za tovor. Ker ni vedel, kam ga pot pelje in koliko časa se ne vrne domov, vzame tudi precejšno svoto denarja s seboj. Slovo je bilo kratko. Mesec se je dvignil na nebu, ko smo jahali po "ravni" cesti proti mestnim vratom; naprej vodnik z lastnikom najetih konj, nato mi, namreč Jakub in njegov služabnik, Halef, jaz in oba Irca, konečno pa oboroženi kavasi ali policisti na konjih. Za stražo pri vratih se niti ne zmenimo; predno zavijemo v Salehijo, jaham proti gobavim, katerim izročim vse, kar sem jim obljubil. Nato pa jahamo v diru naprej. Salehija je bila že za nami; jahali smo po pobočju, ki vodi na vrh Kubet en Nasr, o katerega krasnem razgledu sem že prej omenil. Zgoraj na vrhu se obrnem proti Damasku. Tu je ležalo pod menoj mesto, obsejano po luni, kakor stanovanje duhov in vil. Na desni se je vila cesta iz Hurana, po kateri sem prišel v mesto. Tedaj nisem slutil, da se bom v Damasku tako kratek čas mudil. — Za Kubet en Nasr obrnemo na desno proti džebel Rebah ter pridemo do sotesk Rabu in skozi sotesko do velike vasi Dimar, kjer sklenemo, da se nekoliko odpočijemo.

S pomočjo policistov zbudimo vaškega načelnika in njemu se imamo zahvaliti za sporočilo, da so včeraj pozno popoldne jahali štirje jezdecji skozi vas; med njimi sivo oblečen Anglež z modrimi očali. Obrnili so se proti poti, k vodi v Es Suk, kamor tudi mi zavijemo.

Že se je danilo, ko smo jahali po el Džeide planoti; sledilo je nato več vasij, katerih imena sem že pozabil; v eni izmed vasic smo počivali, da so konji zadobili novih močij.

Prejahali smo že toliko pota, da bi v normalnih razmerah potrebovali ves dan. Če živali še nadalje tako mučimo, nas ne bodo dolgo nosile. Sicer so nam pa prijazni ljudje vedno pripovedovali, da so videli jahati mimo štiri jezdece.

Ko se konji dobro spočijejo, se odpravimo proti Es Suk, ki ni bil daleč, vendar nismo ničesar gotovega zvedeli. Ko smo bili že ven iz vasi, nam pride nasproti posamezni jezdec. Bil je star, belobradat Arabec, ki prijazno pozdravi našega vodnika, ter ga nam predstavi z besedami:

"To je Abu Medšah, vodnik, ki je spremljal Angleža."

"Ti si?" zakliče Jakub. "Kje si se ločil od Angleža in njegovih ljudi?"

"V Sebdani, gospod."

"Koliko mož je bilo pri njem?"

"Dva, tolmač in služabnik."

"Kdo je tolmač?"

"Pravil je, da je prebivalec iz Konije, kar pa ni res. On ne govori kot ljudje v Koniji. On je lažnik in goljuf."

"Zakaj?"

"Ker Angleža goljufa; vse sem opazil, dasi z Angležem nisem mogel govoriti."

"Ali ima mnogo tovara s seboj?"

“Tovor in tovorni konji so Angleževi: tolmač nosi s seboj samo nekaj skatelj, ki se mu zdijo jako dragocene.”

“V kateri hiši so počivali?”

“Nikjer. Mene so v Sebdani plačali, nakar sem se vrnil; oni so pa jahali naprej, dasi so njih konji že omahovali. Ostal sem pri nekem znanecu, da sem se spočil in sedaj se vračam v Damask.”

Mene je posebno zanimal Anglež; vprašam torej vodnika:

“Ali nisi slišal, kako so Angleža klicali po imenu?”

“Tolmač ga je vedno nazival ‘ser’.”

“To ni ime, temveč le naslov in pomeni ‘gospod’. Pomisli vendar. če si slišal kdaj Angleževo ime.”

“Včasih je tolmač poleg Ser pristavil še eno besedo, ki pa ne vem, kako se natančno glasi, Lise ali Linse.”

Jaz se začudim. Ali mogoče! Ne, popolnoma nemogoče je, da bi bil Lindsay v Damasku, vendar vprašam še enkrat:

“Mogoče Lindsay?”

“Da, da, tako se glasi beseda, ravno tako!”

“Opiši mi moža!”

“Imel je sivo obleko, ki je bila nova, in njegov sivi klobuk je bil tako visok, da mi je segal skoro do kolena. Pred očmi je imel modra stekla in v roki je vedno nosil kramp, tudi tedaj, ko je jahal.”

“Ah! In njegov nos?”

“Bil je zelo velik in rdeč. Najbrž se ga je prijelale Alepo-bula. Tudi njegova usta so velika in široka.”

“Ali nisi ničesar opazil na njegovih rokah?”

“Da. Na levi roki mu manjkata dva prsta.”

“On je; Halef, ali si slišal? Anglež še živi!”

“Hamdulillah!” zakliče mali hadži. “Alah je velik in mogočen. On oživi mrtve, kakor se njemu poljubi!”

Jakub ni mogel razumeti, zakaj se z Halefom tako veseliva; ko mu pa vse potrebno razložim, je bil tudi on deležen našega veselja; nato pa urneje poženemo konje. Lopovskega tolmača sem imel na sumu, da pokrade tudi našega mastra Fowling-bula.

Stari vodnik se poslovi, in mi jahamo naprej mimo več vasij, ki so nudile kaj prijazen pogled. Toda kmalu dospemo v bolj puste kraje. Jahali smo čez most čez reko Barada na levi breg, nakar se kmalu pokaže velikanska soteska z navpičnimi skalnatimi stenami. Soteska se imenuje Suk el Barada in vodi do Sebdani, ki je majhno mestece.

Ko je bila soteska za nami in smo že prišli v dolino, ki se razprostira pred Sebdani, smo jahali še mimo par vasij in konečno dospeli izmučeni in zaprašeni v Sebdani. Moj in Halefov konj sta bila dobro zmučena, ostali konji so pa skoro padali po tleh.

Sebdani je pravzaprav velika vas s čednimi hišami in krasnimi vrtovi, dasi leži precej visoko. Prebivalci so večinoma maroniti. Kavasi ali policisti so za nas in sebe kmalu poiskali stanovanje, kjer smo zvedeli,

da je vodnik prenočil v isti hiši. Vaški načelnik pa je poslal sela v prihodnjo vas, in ko se je slednji proti večeru vrnil, je naznanil, da je Anglež s svojim tolmačem prenočil v vasi Šijit ter se zjutraj napotil proti Sorheiru. Kam se je pozneje obrnil, ni bilo nikomur znano.

Komaj se drugo jutro zdani, smo bili že zopet na konjih. Kakor mi je pripovedovala pevka v Damasku, je govoril tolmač o nekaki trgovini z olivami v Bejrutu. Seveda glede trgovine je lagal, vendar je nameraval na vsak način v Bejrut, ker je moral kot Angležev spremljevalec povedati Angležu resnico. Da pa ni jahal po cesti, ki pelje iz Damaska naravnost v Bejrut, je umevno, ker se je bal svojih preganjalcev.

V Šijiti zvemo, da je bil Anglež res v vasi, nakar jahamo proti Sorheiru. Konji naših policistov so bili popolnoma nerabni; naša ježa je bila počasneja vsako uro; na ta način seveda ne bi nikdar dosegli ljudij, ki so jahali osem do devet ur pred nami iz Damaska.

Predlagam torej Jakubu, da jahava z Halefom naprej, dočim naj on s služabniki in policisti počasneje jaha za menoj in Halefom; toda Jakub o tem ni hotel ničesar slišati; služabnikom in policistom ni zaupal. Tolažil sem se le z mislijo, da Lindsay ne bo tako kmalu zapustil okolice Baalbeka, kjer je precej razvalin. Le če se Lindsay spotoma ustavi, ga lahko dohitimo. Le počasi nas je vodila nadaljna pot, ki je bila sicer dokaj neprijazna. Po strmih gorskih klancih smo končno dospeli v Baalbek, nekdanje solčno mesto, kjer so velikanske razvaline. Spotoma pa izjavi eden policistov, da njegov konj ne more več naprej, in vodnik sklene radi tega odpočiti se. Nobena prošnja ni pomagala; za nobeno obljubo se ni dal pregovoriti, da nas pelje naprej. In ker pove tudi Jakub, da so policisti izročeni njemu v varstvo, nam ni preostajalo ničesar drugega, kot se udati vodnikovi volji. K sreči se je vodnik uro pozneje dal pregovoriti, da nas pelje vsaj do bližnje vasice, seveda le proti posebnemu plačilu. Tam zvemo, da je bil v vasi neki Anglež, ki se je s svojim tolmačem prepiral, in malo kasneje je jahal po vasi neki mož, ktereга takoj nagoovorim. Bil je Lindsayev vodnik; vračal se je v Šijit, kjer so ga najeli; do Baalbeka ni niti prišel, ker so ga že prej odslovili.

Po vodnikovem mnenju sta se Anglež in tolmač skregala, in Anglež je bil, kakor je vodnik pripovedoval, zelo previden mož, ki je imel svoje roke vedno na pištolah, ki imajo sicer samo eno cev, vendar se z njimi lahko večkrat strelja. Torej je bil Lindsay v nevarnosti za življenje. Tolmač je bil zmožen, da ga umori, ker umorov je imel že več na duši. Ponoči, ko smo počivali, nisem mogel zaspiti. Skrbelo me je za Lindsayevo usodo. Komaj se zdani, že zbudim vse ljudi; vodnik in policisti so se le proti novemu plačilu dali pregovoriti za nadaljno potovanje. Po kratki ježi se razgrne pred nami dolina Baalbek. Zelo težko je dobiti kje mesto, kjer je toliko razvalin kot baš pri Baalbeku. Nekdanji tempelni so bili svoje dnij posvečeni Baali ali Molohu; razvaline so še iz rimskih časov. Mesto Baalbek samo je bilo v starem veku kaj znamenito, ker je mimo vodila pot iz Palnire v Sidon. Pozneje pa so prišli Mongoli in za njimi Tartarji,

ki so pred seboj in za seboj vse uničili in požgali. Tudi potres leta 1170 je skoro popolnoma razdejal mesto. Na prostoru nekdanjega slavnega mesta leži danes borna vasica, kjer prebivajo divji Arabci, in posadka vojakov, ki je tam nastanjena, še bolj vznemirja okolico.

Iz žepa potegnem svoj daljnogled in pregledam ravnino pred seboj. Žive duše mi v bližini. Kakor sem pozneje zvedel, so si vojaki posadke sami dovolili dopust in Arabci nas menda tudi niso z veseljem pričakovali. Prosim torej načelnika policistov, da preišče s svojimi ljudmi vse razvaline v okolici, če najde morda kje Angležev sled. Vendar se ni hotel udati moji prošnji, ker so se po njegovem mnenju njegovi ljudje prej morali spočiti. Ko sedimo pri razvalinah že kaki dve uri, se ljudem še vedno ni zljubilo vstati. Jakub prosi in prosi in postane konečno surov; tudi jaz sem prosil zlepa in zgrda, vendar vse zaman. Konečno pa izjavi načelnik policistov, da gre s svojimi ljudmi le tedaj naprej, če se mu plača. Že hoče Jakub poseči v svoj žep, vendar mu jaz zabranim.

“Kaj ne, policiste si dobil, da ti pomagajo, da uloviš tatu?” mu rečem.

“Da,” odvrne.

“In koliko jim moraš plačati?”

“Živež in prenočišče, poleg tega pa še vsakemu tri, načelniku pa pet pijastrov na dan.”

“Lepo. Svoje plačilo dobijo, če tebi služijo. Če te pa ne ubogajo, pa ne dobijo ničesar. Pri tem ostane, in če me ne poslušáš, te pustim na tem mestu in jaz grem svojo pot naprej. Ko se pa povrneš v Damask, pa pripoveduj paši, kakšne lenuhe ti je dal na pot.”

“Kaj tebe brigajo moje zadeve!” zarohni načelnik policistov nad menoj.

“Govori bolj uljudno z menoj. Jaz nisem tvoj policist,” mu odvrnem. “Ali hočeš s svojimi ljudmi naprej ali ne?”

Le z nevoljo vstane načelnik in zajaha konja in z njim tudi njegovi tovariši. Ker se je po dolini pretakal potok, sem se takoj domislil, da mora biti Anglež, radi konjev gotovo v bližini potoka. Sklenemo torej, da iščemo vsak na eni strani; Halef z Jakubom proti desni, jaz pa z obema Ircema proti levi strani. Nato pa odjahamo, ko smo se še domenili, da ustrelimo, kdor prvi dobi Angleževo sled. Kmalu pridem do podrtga zidovja, pred katerim opazim jamo. Pred jamo je sedel mož, ki je držal v roki puško. Malo naprej pa zagledam visok, siv cilinder, ki je radovedno gledal iz neke jame. Takoj se obrnem k Ircema, jima izročim konja in povem, da naj me čakata na tem mestu, dokler se ne vrnem. Nato pa odidem naprej proti možu, ki je držal puško. Bil je po turško oblečen, vendar mi zakliče v angleškem jeziku:

“Stop! Sem ne sme nihče!”

“Zakaj ne?” ga vprašam angleško.

“Ah, vi govorite angleško! Ali ste tolmač?”

“Ne. Toda obrnite raje svojo puško kam drugam in ne proti meni, ker sem vaš prijatelj. Ali ni oni mož, ki dela v jami, Sir David Lindsay?”

“Yes!”

“Al ste vi njegov služabnik?”

“Yes!”

“Dobro. Jaz sem Lindsayev prijatelj in bi ga rad presenečil.”

“Kakšna sreča! Pojdite k njemu! Sir David bo zelo vesel!”

Počasi in tiho stopam naprej. Posreči se mi dospeti prav do jame, ne da bi me Lindsay opazil; ko pa pridem do njega, mu vzamem klobuk z glave.

“Damned! Kdo je — — —”

Lindsay se obrne, vendar ne spregovori ničesar, ničesar, samo usta odpre kar mogoče na široko. Da, to je bil njegov dolgi, rdeči nos, ki je tako trpel.

“No, Sir,” ga vprašam, “zakaj niste pri kanalu Anana na mene čakali?”

“Sto hudičev!” zakliče. “Kdo pa ste vi? Saj ste vi vendar mrtvi?”

“Da, toda prikazal sem se vam kot duh. Saj se vendar ne bojite duha dobrega znanca?”

“Ne, ne!”

Po teh besedah skoči iz jame. Streznil se je in me objel z obema rokama.

“Vi živite, master? In Halef?”

“Je tudi z menoj. In še dva druga znanca.”

“Kdo?”

“Bill in Fred, ki sta pri Hadedinih na vaju čakala.”

“Ah! Ah! Nemogoče! Vi ste bili pri Hadedinih?”

“Čez dva meseca.”

“In jaz — well, jaz vas nisem našel!”

“Kdo je pa oni mož, ki drži puško v roki?”

“Moj sluga. V Damasku sem ga dobil. Pojdite, master, vi morate pripovedovati!”

Pelje me k neki odprtini v razvalinah in prinese steklenico in kozarec.

Bil je sherry, pravi sherry!

“Počakajte, Sir, da pokličem še oba Irca!”

Ko pokličem še oba prejšnja Lindsayeva služabnika, se je veselje še pomnožilo. Oba Irca sta veselja jokala, in Lindsay je natezal obraz, da bi zakril, kako zelo ga je ganil ves prizor.

“In kje je vaš tolmač?” vprašam konečno.

“Tolmač? Ah, kaj veste, da imam tolmača?”

“Da. V službo ste ga sprejeli v Damasku, ko se je vršila veselica pred mestom.”

“Čudno! Neumevno! Vi vse veste! Ali ste me slučajno našli, ali ste me iskali?”

“Iskali smo vas. Iz Damaska sem vam že sledimo. Torej kje je vaš tolmač?”

“Stran!”

“Gorje! S svojim tovorom?”

“No. Svoje reči ima še tukaj.”

Z roko pokaže Lindsay na odprtino v zidovju.

“Res? Imenitno. Pripovedujte vendar!”

“Kaj? Pripovedovati? Ne razumem.”

“Pripovedujte mi o vašem tolmaču, katerega preganjamo. Za vse drugo imamo še pozneje dovolj časa.”

“Preganjate? Zakaj?”

“On je tat in star moj sovražnik.”

“Tat? Hm! Najbrž tat zlatnine, kaj ne?”

“Seveda. Ali ste videli ukradeno zlatnino?”

“Yes! Vam vse povem. Aduta sem videl v šotoru pred mestom, ko je bila zabava. Videl je, da sem Englishman in je govoril angleško z menoj. Imel je opraviti s trgovino oliv in je hotel v Bejrut. Jaz pa v Jeruzalem, torej sem ga vzel v službo. Obljubil je, da gre z menoj v Jeruzalem in se potem preko Jafe vrne v Bejrut. Tu je prišel adut in odpotovala sva. Vodnika je najel v Salehiji — — —”

“Vem; s tem vodnikom sem že govoril.”

“Well! Najbrž vas je srečal. Jahali smo torej proti gorovju Antilibanon; že zvečer sem postal pozoren, in zjutraj sem opazil, da ne jahamo proti Jeruzalemu. Pazil sem še nadalje in se pričel kregati. Dobro kregati. Sprva je tajil, pozneje pa je priznal, da hoče najprvo v Baalbek, kjer mi hoče pokazati razvaline in fowling-bulls. Meni je bilo prav, vendar mu vseeno nisem več zaupal. Jahal je vso pot tako hitro kot bi bil na begu. V tej okolici mora biti poznan, ker je jahal naravnost k tej odprtini in rekel, da je dobro prenočišče. Spali smo; zunaj pred razpoklino v zidovju so stali konji. Kakor v sanjah sem čul, da je neki konj zarežgetal in čutil sem tudi, da mi je nekdo zgrabil v žep. Zbudim se; bilo je jutro, in moja denarnica je zginila. Takoj skočim kvišku in zagrabim za puško. Zunanaj opazim, kako dirja tolmač vstran. Pomerim in sprožim. Konj njegov pade na tla. Mož je hotel breme, ki ga je imel s seboj pri sedlu, odnesti, vendar je pobegnil in pustil breme na mestu, ko sem prišel bližje. Ko sem za boje odprl, sem videl v njih samo zlatnino in dragotino.”

“Kaj ste pa vi imeli v denarnici?”

“Ah, oh! Same dragocenosti: obliže, niti za šivanje, šivanke in pečatni vosek. Svoj denar imam kje drugje. Well!”

“No, srečni ste lahko, kakor tudi mož, ki je šel z menoj; njemu je namreč vaš tolmač pokradel zlatnino.”

“Pokličite ga! Takoj mu hočem vse izročiti!”

“Kje pa imate zlatnino?”

“Tu!”

Anglež stopi v luknjo in se vrne z zabojem, katerega odpre. Poleg srajce in turbana opazim v njem samo kartone in listnice. Pokrijem torej vse stvari in dvakrat ustrelim s puško. Takoj za tem začujem drug strel, ki je prihajal iz bližine. Lindsayu in ostalim trem ukažem, da se skrivajo v luknji, da Jakuba tem bolj presenečim. Kmalu pride Halef z Jakubom. Obo zagledata samo mene in zavoj na tleh.

“Ali si ti ustrelil, sidi?” vpraša Halef.

“Da.”

“Torej si kaj našel, kaj ne?”

“Seveda. Jakub, dvigni oni zaboj na zemlji in poglej, kaj je v njem!”

Ko spolne moje povelje in odkrije škatrijo, iz samega veselja prestrašeno zakriči:

“Alah ia Alah, moje stvari!”

“Da, tvoja lastnina je. Preštej, če kaj manjka!”

“Gospod, hitro povej, kje si vse našel?”

“Ne zahvaljuj se meni temveč možu, ki je tu skrit v duplini. Poišči ga vendar Halef!”

Mali hadži stopi v razpoklino in veselo zakriči:

“Alah akbar, Anglež!”

Ko se o najpotrebnejšem pogovorimo, stopim v razpoklino, da si jo v votranjosti ogledam. Znotraj dobim štiri Lindsayeve konje in njegovo lastnino. Ustreljeni konj tolmača je ležal zunaj pokrit s peskom, da mrhovina ni privabila jastrebov v bližino.

Jakub je bil neizrečno srečen, ko je dobil svoje stvari; le neznansko ga je jezilo, ker je tat pobegnil.

“Rad bi plačal nekaj tisoč pijastrov, če bi lopova mogli dobiti v pest. Ali je mogoče, gospod?” me vpraša.

“Jaz na tvojem mestu bi bil zelo vesel, ker sem ukradeno reč zopet dobil.”

“Toda še bolj vesel bi bil, če dobimo tatu.”

“Hm! Mogoče ga lahko dobimo v pest.”

“Kako?”

“Ali misliš morda, da bo tako dragocenost pustil na cedilu, ne da bi se še enkrat povrnil in pogledal, če se je lahko zopet polasti?”

“Čuval se bo priti v našo bližino.”

“Ali ve morda, da smo mi tukaj? Najbrž je iz Baalbeka takoj odpotoval, torej o našem prihodu ne more ničesar slutiti. Povrnil se bo na vsak način, ker je prepričan, da bo z Lindsayem in njegovim služabnikom kmalu gotov, če ju preseneči. In pri tem ga pa mi primemo.”

“Na vsak način. Mi ostanemo tukaj, dokler ga ne ulovimo.”

“Torej ne smemo kazati naših konj in tudi mi se moramo skrivati. Tudi kavasi naj zginejo. Najbolje je, če gredo v vaško vojašnico; veselilo jih bode, ker bodo brez dela. Tudi naše konje lahko spravimo v vas, kjer ostanejo pod nadzorstvom enega naših ljudi.”

„Jaz vse preskrbim. Takoj grem k načelniku ali bolje k kodži baši, ker Baalbek je mesto, in se dogovorim z njim.”

Jakub zajaha in odjaha. Sicer bi najraje sam preskrbel vse, vendar Jakub je imel pri sebi pisma, ki so mu odpirala vsa policijska vrata. Ko stopim ven iz luknje in pogledam po policistih, ni bilo še nikogar videti. Kakor sem prav slutil, so šli vojaki sami v mesto, kjer so v kavarnah zapili, kar so tekom dnij zaslužili ter se hvalili, da hočejo ujeti nevarnega tatu.

Šele sedaj je prišel trenutek, da se z Lindsayem natančneje pogovorim; vsedem se torej k njemu ter mu povem vse zadnje dogodke.

„Jaz sem pa mislil, da ste mrtvi,” odvrne Lindsay, ko sem končal.

„Zakaj?” vprašam.

„Adutje so mi povedali, ki so me ujeli.”

„Torej ste bili ujeti, Sir?”

„Zelo, prav zelo, well!”

„Kdo vas je ujel?”

„Ah! Šel sem z delavci od vas, da kopljem; ko smo se vrnili, nismo nikogar našli, samo vaš listek. Sledili smo vam in prišli do kanala Anana; neumnost, zelo velika neumnost!”

„Ker so vas ujeli?”

„Yes! Taborili smo ob kanalu in spali — — —”

„Ali ni bilo zvečer?”

„Ne, bilo je še po dnevu, sicer bi eden nas čuval in prosti bi bili. Torej mi smo ležali in spali; tu so padli čez nas, ne da bi kaj slutili. Yes! In predno smo se mogli v bran postaviti, smo bili razoroženi in naši žepi spraznjeni.”

„Ali ste imeli veliko denarja pri sebi?”

„Ne, ker sem se hotel vrniti v Bagdad.”

„Kdo so bili adutje, ki so vas ujeli?”

„Arabei. Povedali so, da so rodu Šat.”

„Torej so bili najbrž oni, ki so pozneje med in pred mojo boleznijo bežali.”

„Najbrž. Nekaj dnij so nas skrivali v razvalinah in prav lačni smo bili; nato so pa odjahali in nas vzeli s seboj.”

„Kam?”

„Ne vem. Bilo je samo močvirje in bičevje. Naredili nam niso ničesar, samo denar bi radi imeli, nakar bi nas spustili. Moral sem pisati pismo, ktereга so hoteli nesti v Bagdad in dobiti denar, 20.000 pijastrov. (800 dolarjev.) Pisal sem John Logmanu; toda tako, da adutje niso ničesar dobili. Povedal jim je, naj v treh tednih zopet pridejo, ker nima toliko denarja pri sebi.”

„Toda medtem bi vas lahko že umorili!”

„Ne, ker sem medtem imel srečo. Pripeljali so nas bližje Bagdada, kjer so se skregali s ptujim arabskim plemenom. Vnela se je bitka. Naši Arabci so sicer zmagali, ker so bili v premoči; toda med bojem se je

nam posrečilo pobegniti v Bagdad. Ko bomo imeli čas, vam podrobneje pripovedujem vse dogodke.”

“Ali ste poiskali naše prejšnje stanovanje?”

“Yes! Tam so mi povedali, da ste šli k Hadedinom. Kaj naj storim? Moral sem k vam in k Ireem. Prodal sem parnik, ki je že toliko časa ležal v Bagdadu. Najel sem si potem moža, ki je govoril angleško ter se pridružil poštnemu selu. Bila je hitra ježa. Pri Selamiji smo prekoračili reko Tigris, da vas poiščemo; vendar tam ni bilo Hadedinov. Odšli so v druge kraje, in vi ste bili mrtvi.”

“Kdo vam je povedal, da sem bil jaz mrtev?”

“Arabei rodu Abu Salman so oropali tuje potnike in jih pobili, in takoj sem mislil na vas, ker se je popis ujemal. Ker se pa jaz nisem pustil pobiti, sem sklenil, da potujem v Damask. Tri tedne sem bival v Damasku skoro vedno na cesti. Da ste stanovali pri Evropejcih, bi se že prej dobila. Drugo ste pa že slišali. Ali naj vam še podrobneje povem?”

“Hvala, je že dovolj. Je bila pač nevarna ježa iz Bagdada v Damask — — —”

“Pshow! Ali niste tudi vi isto storili?”

V tem trenutku se prikaže oddelek mož. Obrnili so se proti poti, po kateri smo tudi mi prihajali. Ko pogledam natančneje, spoznam, da so naši — policisti.

Kaj neki nameravajo? Zakaj niso prišli k zidovju, kamor sem jim ukazal? Obe vprašanji ste bili kmalu rešeni, ker iz mesta se vrne Jakub v spremstvu kodže baše, mestnega poveljnika. Slednji je bil častitljiv mož. Čegar zunanost je že zahtevala spoštovanje.

“Salam!” pozdravi, ko se nam pridruži.

“Aalejkum!” odgovorimo.

“Jaz sem kodža baša v Baalbeku ter prihajam k vam, da vas vidim in popušim pipico duhana z vami.”

Poseže za pas in potegne svoj čibuk na dan. Lindsay pa mu podari tobak ter mu ga tudi prižge.

“Dobro došel, efendi,” mu rečem. “Ali nam dovoliš, da se za kratek čas pomudimo na prostoru, kjer ti vladaš?”

“Ostanite tukaj, dokler se vam zljubi, in dovolite, da k vam prisedem. Slišal sem, da ste Franki; bral sem tudi pismo policijskega načelnika iz Damaska, in zato sem prišel sam k vam, da vam naznanim, da hočem vse storiti, kar zahtevate. Ali vam je prav, ker sem poslal kavase v Damask?”

“Nazaj si jih poslal?”

“Da. Slišal sem, da so sedeli v kavarnah in klepetali o vaši zadevi. Ali morete ujeti tatu, če mu je znano, da ste na lovu za njim? In tudi Jakub mi je pripovedoval, da njega in vas niso hoteli poslušati ter so za vsako delo zahtevali še posebej nagrado. Zato sem jih spodil in njih načelniku dal s seboj pismo, katerega mora izročiti svojemu kajmakanu, da jih kaznuje. Veliki gospod, sultan v Štambulu, katerega naj Alah blagoslovi, želi, da vlada red v njegovi deželi, in tudi mi hočemo skrbeti za red.”

To je bil menda prvi pošteni turški uradnik, katerega sem srečal na svojem potovanju.

“Bodite veseli,” reče po kratkem molku, “da niste prišli drugemu kodži baši v roke! Ali veste, kaj bi drugi na mojem mestu storil?”

“Prosimo te, da nam poveš!”

“Zahteval bi zlato in drage kamene za sebe, da odloči, čegavi so. Saj se mora vendar dokazati, da se je tatvina res zvršila, da so najdene stvari res ukradene ter da je oseba, pri kateri ste dragocenosti dobili, res pravi tat. Medtem preteče precej časa, in med tem časom se lahko marsikaj spremeni, tudi zlato in kamenje.”

Mož je imel prav. Jakub si je lahko častital, ker je dobil tako poštenega moža. Kodža baša nas prosi, naj izročimo svoje konje njemu v varstvo ter jih posamič pripeljemo v vas, da ne vzbudimo pozornosti. Tudi nas je svaril pred podzemeljskimi hodniki v razvalinah, ker se človek v njih lahko ponesreči.

Podzemeljski hodniki so za časa egiptovskih napadov bili razupita skrivališča lopovov, in še dandanes se skrivajo tam razni potepuhi, za katere je boljše, če ne pridejo v dotiko z oblasti.

Jakub je svojega konja že prej pustil pri kodži baši. Tudi mi odvzamemo našim živalim sedla in jih posamič odpeljemo v mesto. Mesto je zelo majhno in precej nemarno. Prebivalci se pečajo deloma s svilorejo, deloma so pa znani po svojih izvrstnih konjih in mulah.

Županova hiša je bila najboljša, kar sem jih v mestu opazil, in tudi z hlevom, kamor so prepeljali naše konje, smo bili lahko zadovoljni. Nekaj časa smo sedeli skupaj, nato sem pa jaz odšel k razvalinam, toda ne po onem potu, po katerem sem prišel. Posamnega moža se tat, če se vrne k razvalinam, ne bode ustrašil, torej sem hodil precej brez skrbi med razvalinami kot bi jih hotel opazovati. Med podrtim zidovjem opazim več kač, kameleon me je radovedno pogledoval, in visoko gori v zraku je prežal sokol, ki se je navpik spustil na enega podrtih stebrenikov, kjer je imel najbrž gnezdo.

Stoj, ali ni tam skočila izza zidovja neka postava, hitro in urno kot senca oblaka? Najbrž sem se varal, vendar korakam vseeno proti mestu, kjer sem postavo opazil.

Za podrtim stebrenikom se je odpirala predorna duplina, ki takoj vzbudi mojo pozornost. Rad bi si ogledal podzemeljski hodnik, kjer so svoje dni žrtvovali nešteto siromakov poganskim bogovom. Nekaj korakov v notranjost me ne more pogubiti. Če grem samo tako daleč, dokler sega dnevna luč, mi ne preti nobena nevarnost.

Stopim torej v odprtino in korakam dalje. Hodnik je bil tako širok, da so lahko hodile štiri osebe v eni vrsti; zrak je bil čist in suh. Pri nadaljnjih korakih me skoro popade groza. Kaj, ko bi tudi nad mene prišli služabniki solnčnega boga in me vrgli v ogenj kot žrtev njih poganstvu bogu!

Obrnem se proti izhodu. Kako bolj prijetno je zunaj pri dnevni svetlobi! Pri solnčnem blišču mora — — — stoj, ali ni zašumelo za menoj? Ko se hočem obrniti, pa me nekdo grozno udari na glavo. Spominjam se še, da sem omahnil in z rokami zagrabil proti možu, ki me je udaril; nato pa se je potemnilo okoli mene.

Kako dolgo sem ležal v omedlevici, ne vem. Le počasi sem se zavedal in spominjal, kaj se je z menoj zgodilo. Ležal sem na zemlji; roke in noge so bile zvezane. Kje neki sem? Okoli mene je bilo vse temno in tiho; toda baš pred menoj opazim dvoje plamenčkov, ki so prihajali zdaj bližje, zdaj se zopet oddaljevali. Bilo je dvoje očíj ki so se odpirale in zapirale. In bile so človeške oči.

Kdo je bil mož? Najbrž oni, ki me je udaril. Zakaj me je napadel? Pravkar sem hotel vprašati, ko mož sam spregovori.

“Konečno si se zbudil! Sedaj lahko s teboj govorim!”

Grom in peklo! Njegov glas mi je bil znan. Kdor ga je enkrat slišal, ga ni mogel pozabiti. Človek, ki je sedel v podzemeljskem hodniku nasproti meni, ni bil nihče drug kot Abraham-mamur, ktereга smo hoteli ujeti, tolmač, ki je pokradel Lindsaya, lopov, ki je odpeljal Zenico njenemu očetu, ki je ukradel v Damasku zlatnino. Da me ničesar dobrega ne pričakuje sem vedel; vendar nisem obupal.

“Govori!” mi kratko ukaže. “Ali me poznaš?”

“Da.”

“Ne vrjamem. Kdo ti je povedal, kdo sem jaz?”

“Moja ušesa mi pripovedujejo. Abraham-mamur.”

“Ah, res, poznaš me; toda spoznal me boš še boljše. Pomisli na Egipt!”

“Da.”

“Na Gicelo, ktero ste vi imenovali Zenico, in ktero ste mi odpeljali iz moje hše!”

“Da.”

“Vihar na Nilu me tedaj ni pogubil, ko sem padel v razburkane valove; Alah torej hoče, da se maščujem.”

“Saj sem ti vendar jaz življenje rešil. Alah torej hoče, da se tvojega maščevanja ne bojim.”

“Misliš?” zasika z zobmi. “Zakaj te je izročil v mojo oblast? V Kajiri sem za teboj poizvedoval, vendar te nisem mogel dobiti v pest; tu v Damasku, kjer te nisem pričakoval, sem te pa zapazil — — —”

“In zbežal pred menoj.” mu sežem v besedo. “Abraham-mamur, ali Davud Arafim, ti si bojazljivec!”

“Le zbadaj, škorpion; jaz sem lev, ki te bode razstrgal! Vedel sem, da me bodeš izdal, radi tega sem šel. Vi ste me preganjali in mi ves moj plen odvzeli; jaz pa dobim dragocene kamne zopet v svojo oblast, ker sem tudi mož za to.”

“Le, radi mene, če jih moreš!”

“Da, gotovo. Prinesel jih bodem in tebi pokazal, radi tega te nisem

umiril. Toda umrl boš vseeno, ker si kriv tisočerin bolestim, ktere sem pretrpel. Vzel si mi Gicelo, ki bi iz mene naredila lahko boljšega moža. Ti si me zopet potegnil v blato, iz kterega se nikdar več ne dvignem; prejni tudi ti svojo zasluženo kazen. Umrl boš, toda ne hitro, ne bom te ustrelil s puško ali zaklal z nožem. Umirál boš počasi z milijoni bolečin. Lakota bo razjedla tvoje drobovje in žeja bo spila tvojo dušo, da bo žeje sikala kot kapljica vode, če jo vliješ na ogenj.”

“Tebe se pač ne bojim!”

“Le ne psuj in ne veruj, da mi pobegneš! Da veš, kdo sem jaz, bi okamenel strahu.”

“Kdo si, niti vedeti nečem.”

“Ne? Pa vendar ti povem, da zgubiš vsako upanje na rešitev, da se bo obup polastil tvojega srca. Da, vse boš zvedel, da ti bodo šklepetali zobje groze. Ali veš, kaj je čuvaldar?” (Čuvaldarji so možki morileci, ki mečejo svoje zaklane žrtve v vrečah v vodo.)

“Znano mi je,” mu odvrnem, ker sem slišal mnogo govoriti o čuvaldarjih, ki so zadnje čase posebno v Carigradu počenjali svoje grozovitosti.

“Ali veš tudi, da tvorijo čuvaldarji družino, ktero vlada družinski glavar?”

“Ne.”

“Torej znaj, da sem jaz bil glavar in sem še danes.”

“Bahač!”

“Nikar ne dvomi! Ali nisi videl v Egiptu, kako sem bogat? Kje naj bi sicer vzel bogastva, jaz, izbačnjeni uradnik? Tudi Afraka ben Hulam iz Drinopolja sem v vreči vrgel v vodo, ker je eden mojih ljudij videl obilo denarja pri njem. Ko sem mu izpraznil žepe, sem ga vrgel v vodo in šel z njegovimi pismi v Damask, kjer sem sklenil oropati prodajalno. Tedaj si pa prišel ti, gjavr, in zadovoljiti sem se moral z malim blagom, ker sem moral bežati. Satan naj ti za plačilo odpre najbolj žareče peklo!”

“Toda ukradeno zlatnino si vendar zgubil.”

“Videl boš, da bo kmalu zopet moja. In to bode tudi zadnje, kar boš videl na zemlji. Prepeljal te bom na mesto, od koder se nikdar več ne vrneš. Že iz mladega sem znan v teh krajih, in znani so mi tudi vsi podzemeljski hodniki. Prostor, kjer bo segnjilo tvoje truplo je že izbran. Umrl boš v groznih bolečinah.”

“Tudi Alahu je znan ta prostor!”

“Toda Alah ne bo tebi pomagal, gjavr! Tvoja smrt je zapečaćena!”

“Torej mi povej vsaj, kje se nahaja oni Barud el Amasat, ki je Zenico kot sužinjo tebi prodal?”

“Tega ne zveš nigdar!”

“Ali vidiš, kako se bojiš! Če bi bil prepričan, da umrjem na tem mestu, bi mi gotovo povedal!”

“Toda jaz ne molčim, ker se bojim, da se ti posreči rešitev; tebi se nobena želja več ne bo spolnila. Sedaj pa molči! Počivati hočem, ker bo noč zahtevala novih močij od mene!”

“Spati ne boš mogel, ker ti vest ne bo dala miru.”

“Gjavri imajo vest; pravovernik pa jo zaničuje.”

Iz šumenja njegove obleke spoznam, da se je vlegel. Ali hoče res spati? Nemogoče! Mogoče se je hotel samo igrati z menoj kot deček z žogo!

Opazujem ga kar mogoče ostro. Res je zaprl oči, toda kadar jih je odpel, niso bile trudne in zaspane, temveč razburjene in opazujoče. Saj vendar ni mogel spati, če je pomislil, kako slabo me je zvezal. Noge sem imel zvezane s kosom starega platna in tudi roke le s slabo vrvjo. Z rokami sem prav lahko segal do nog, ker so bile zvezane spredaj. Da, ko bi imel nož pri roki! Toda adut mi je spraznil vse žepe. Kakšna sreča, da sem vzel s seboj samo nož in oba revolverja! Če mi je bilo res namenjeno umreti v teh razvalinah, bi vsaj Halefu ostalo drugo orožje. Toda umreti! Ali sem bil že res tako pri koncu? Ali se ne morem braniti? Ker sem z rokami lahko nekoliko pregibal, ni bilo mogoče, iztrgati mu nož izza pasa. Če se mi to posreči, sem prost. Odkar me je vjel, je preteklo že precej časa, in mož se lahko domisli medtem, da je boljše, če me ustrelji, da bo gotov moje smrti. Premišljam in premišljam. Kaj, če se neslišno sklonim k njemu in mu potegnem nož izza pasa? Ali pa če se vržem na njega in ga z roko zadavim? Ali naj uporabim svoje noge za obrambo? Mogoče ga zadenem v sence, da omedli. Tudi to mi ni ugajalo, ker če ne zadenem njegove desne strani, sem bil zgubljen.

Radi tega poskušam, da se polahkoma vsedem. Niti jedna gubica moje obleke ne sme zašumeti, in zapreti sem moral tudi oči, da iz njih blišča ne spozna, da se dvigujem. Posreči se mi po dolgem, dolgem trudu. Oči odprem napol, da pogledam, kje je in kaj dela moj sovražnik. Tudi on pogleda v mene — in komaj je zaprl trepalnice, že grozno zakriči; s svojim desnim kolenom tišim njegov vrat in z levom njegova prsa. V trenutnem strahu zagrabi z rokami proti vratu, da si ga oprosti neradovoljne teže, in to mi da dovolj časa, da z zvezanimi rokami posežem za njegov pas, kjer je tičal nož. Mož začuti nevarnost, v kateri se nahaja. Z groznim sunkom se me znebi in plane kvišku.

Z vzklikom: “Pes, pobegnili ne bodeš!” skoči proti meni.

Toda doseže me samo s prstom. Vedel sem, da bo trenutek pozneje zgrabil v isti smeri, kjer je prej čutil svoj prst na meni; sklonem se torej in umaknem vstran ter skočim za njegov hrbet. Opomniti moram, da je v podzemeljskem hodniku vladala popolna tema.

“Kaj si pobegnil? Gjavr, kje si? Meni ne uideš!”

Nož sem mu že prej iztrgal; sedaj, ko ni vedel, kje se nahajam, sem lahko razrezal vezi na nogah in rokah; zatem se pa splazim več korakov proč. Posrečilo se mi je, in bil sem prost. Toda kaj sedaj? Najprvo iz njegove bližine, da lahko mirno premišljujem.

Ko odkorakam še nekaj metrov naprej, se naslonim na zid. Kaj naj storim? Ali naj vedno bolj globoko prodiram v hodnik? Kodža baša me je svaril, ker se lahko zgubim. Ali naj napadem aduta in ga prisilim, da me pelje na prosto? Ne. Pri sebi je imel streljno orožje; premagati ga ne bi mogel drugače kot da ga usmrtilim; in njegovega trupla se ne bi mogel posluževati kot vodnika.

Stal sem mirno ob zidu; tudi njega ne slišim nikjer. Kje je? Ali je prihajal k meni ali od mene? Vsak trenutek me lahko zgrabi. Ah kaj, saj podzemeljski hodniki ne morejo biti tako nevarni. Plaziti se pričnem torej mirno naprej in vsak korak pred seboj preiščem. Tako sem prišel že kakih dvesto korakov naprej, ko postane zrak pred menoj bolj vlažen in hladen. Pozornost moram podvojiti. In res, komaj pet korakov naprej zmanjka tal. Vsedem se in tipljem z rokami po tleh. Čez hodnik je bila skopana velika jama, ki je zavzemala vso hodnikovo širino. Najbrž je bil svoje dni na tem mestu vodnjak. Še celo sedaj je bila voda v njem iz česar sem razlagal vlažnost zraka. Kdo ve, kako je vodnjak globok? Kdor je telebnil notri, ne pride nikdar več ven.

Proti tej strani se torej ne morem rešiti, torej se obrnem. Seveda vse početje je bilo skrajno predrzno. Sovražnik je še vedno molčal. Morebiti je prežal še vedno na istem mestu, kjer sem ga pustil, ker je bil prepričan, da na nasprotni strani ne morem pobegniti. Ali pa je hitel proti izhodu, ktereга je zasedel? Vendar mirno na tem mestu ne morem ostati. Vzamem torej nož med zobe, se vlečem na tla in se plazim po vseh štirih naprej, sicer zelo počasi, vendar vztrajno. Naštel sem že preko dvestokrat, odkar sem premaknil koleno, torej sem moral biti že precej blizu mesta, kjer sem prej ujet ležal, ali pa še celo naprej. Za teh dvesto korakov sem gotovo porabil celo uro. Še pol ure mine; zid zgine, vendar hodnik vodi še dalje.

“Kaj je to? Na desni in levi je vogal; torej je hodnik, po katerem sem dosedaj hodil, peljal v drug hodnik, in sicer pravokotno. Mogoče se je hodnik za ovinkom zopet nadaljeval. V tem slučaju sta se oba hodnika na tem mestu križala, in najbrž Abraham-mamur tudi na tem mestu stražil. Poslušam dalj časa, vendar ne morem čuti najmanjšega šuma. Najprvo moram zvedeti, če se hodnik nadaljuje; plazim torej zopet naprej proti desni. Dihal nisem in tudi razburjen nisem bil; potreboval sem hladno-krvnosti in premišljenosti.

Srečno pridem do ovinka in se prepričam, da se hodnik nadaljuje. V kateri smeri naj korakam? Naravnost ali na levo? Zrak je bil v vseh smereh enak; tudi temno je bilo v vseh treh odprtinah. Trenutek premislim. Če se Abraham-mamur nahaja na tem mestu, je najbrž pri oni strani, ki vodi na prosto; če ga pa ni tukaj, tedaj je zasedel izhod. Obrnem se proti levi strani. Po desetih minutah se prepričam, da mamurja ni na tej strani. Sklenem torej, da preiščem še desno stran. Že sem prišel do srede križišča, ko začujem tih, pritajen šum. Nategnem posluh in poslušam dalje. Bilo je tiktakanje žepne ure, ktero mi je Abraham vzel. Torej

na tem mestu tiči, in tu vodi hodnik na prosto. Kako pa naj pridem ven? Ali morem mimo njega?

Da to zvem, se moram prej prepričati. kje pravzaprav stoji Abraham; ali leži, sedi ali stoji. Poskusim torej najdrznejši čin in se mu še bolj približam. Da bi ga zgrabil in se z njim boril. nato nisem smel misliti; gotovo je imel v vsaki roki po en revolver, s katerim me je pričakoval.

Počasi, previdno stezam roke naprej kot polž svoje tipalnike. Tiktanje postaja vedno bolj slišno, in sedaj —pst! — s prstom sem se nečesar dotaknil. Mož je bil neposredno pred menoj; samo roko bi stegnil, pa bi me imel. In v tem nevarnem položaju mine najmanj deset minut, predno se prepričam, da leži Abraham stegnjen po celem hodniku.

Ali naj stopim preko njega? Ali naj ga z zvijačo speljem iz mesta? Zberem si prvo kot boljše. Bilo je sicer bolj nevarno, vendar bolj gotovo. Ko tipljem še dalj časa s prstom okoli, se prepričam, da je Abraham položil eno nogo čez drugo. Počasi se dvignem od tal, stopim prav poleg njega in dvignem nogo. Kaj, če v tem trenutku tudi on vstane! Vendar srečno prestopim s prvo nogo, kakor tudi z drugo nogo čez njega.

Najtežje delo se mi je posrečilo. Naprej sem šel lahko korakoma in ne plezaje po tleh. Čimdalje sem od njega, tem trdnjše lahko korakam. Že v kratkem začutim, da se je zrak spremenil. Kmalu začutim stopajice pod seboj; previdno stopim navzgor; postajalo je svetlejšo in svetlejšo; v kratkem pridem do odprtine, ktero je zakrival velik grm.

Hvala Bogu! Bil sem zopet prost! Toda hiteti sem moral, ker sicer nam adut pobegne iz hodnika. Solnce se je že nagibalo proti zatonu. Hitim torej proti mestu, kjer so me pričakovali tovariši. Ko pridem tja, me burno pozdravijo. Ker so me pogrešili, so me iskali, vendar brez uspeha. Celo kodža baša je prišel s svojimi ljudmi, da pomaga mojim tovarišem. Povem jim na kratko vse, kar sem doživel v podzemeljskem hodniku.

“Alahu hvala! Zopet si pri nas!” zakliče Jakub. “Naprej proti hodniku, da dobimo aduta živega v pest!”

Navzoči takoj zgrabijo po svojem orožju.

“Stojte!” reče kodža baša. “Počakajte. da se jaz vrnem iz mesta in pripeljem še več ljudi s seboj.”

“Saj nas je mož dovolj!” ugovarja Halef.

“Ne,” odvrne kodža baša. “Skrivnostni hodniki pod zemljo imajo svoje tajnosti. Izhodov in uhodov je toliko, da se neznanec zgubi že pri prvem koraku. Najmanj petdeset mož rabimo, ki bodo obkolili razvaline.”

“Nas je devet mož; to je dovolj.” zatrjuje Jakub. “Kaj praviš ti?”

Jakub je vprašal mene. Tudi jaz sem smatral, da je najboljše, če takoj začnemo; istega mnenja je bil Lindsay. Torej sklenemo, da se takoj podamo na delo.

“Toda kako je z razsvetljavo?” vprašam.

“Jaz prinesem sam luč,” reče kodža baša.

“Iz mesta? Bo trajalo predolgo.”

“Ne, prav iz bližine. Tam zgoraj pri onih razvalinah stanuje neki siromak, ki ima več lučij.” Medtem, ko hiti kodža po luči, se mi posvetujemo.

Uhod, kjer sem jaz prišel v hodnik, kakor tudi izhod, najprvo zasledimo. Pri zlatnini in pri naših stvareh mora tudi nekdo stražiti, za kar smo potrebovali tri može. Pri izhodu je zadostovala ena oseba, ker smo tam udrli v notranjost, da tatu prestrižemo beg na prosto; toda pri vходу, kjer sem jaz prišel v hodnik, smo morali postaviti dva moža.

Kako naj sedaj razdelimo posamezne uloge? Jaz sem na vsak način moral v hodnik, in ker je bil Halef dober za plezanje po tleh, si zberem njega kot svojega spremljevalca in kodžo bašo radi njegove uradne osebe. Kot četrti se ponudi Lindsay. Toda njega odbijem, ker sem želel, da ostane pri zlatnini in pri naših stvareh. Vendar se Lindsay ni hotel udati, in je silil toliko časa, dokler ga nisem vzel s seboj. Zunaj ostaneta torej Jakub z Lindsayevim služabnikom. Ob vходу v hodnik postavim oba Irca, Jakuba k zlatnini, ker je bila njegova, in pri izhodu, kjer sem prišel iz ujetništva, postavim Jakobovega služabnika. Za pas utaknem dva revolverja in nož; Billu izročim Henryevo brzustrelko, Fredu medvedovko, nato se pa poda vsak na svoje mesto. V tem je preteklo že najmanj pol ure. Kodža baša in Lindsay sta nosila svetilnice, seveda še ne prižgane, in jaz korakam z Halefom naprej. Spodaj na stopnjicah sezujemo čevlje, nato se pa tiho splazimo naprej.

Halefa peljem za roko. Na eni strani vleče Halef z roko po steni, po drugi pa jaz, da ni mogel nihče skozi. Drug glas ni odmeval po hodniku kot včasih škripanje baševih čevljev. Kmalu pridemo do križišča obeh hodnikov. Tam ukažem Lindsayu in kodži baši, da počakata, dočim se z Halefom vlečeva na tla in plezava dalje. Dogovorila sva se, da hočeva v ak z eno roko Abrahima zgrabit, na kar pokličeva tovariše, da ga razorožijo.

Počasi prideva na mesto, kjer sem stopil preko Abrahima, toda — njega ni bilo več tam. Kaj sedaj? Ali se je skril v drug hodnik? Preiščemo tudi druge, vendar brez uspeha. Vrneva se torej k tovarišema, ki sta naju že težko pričakovala.

“Njega ni več tu,” rečem tiho. “Pojdita nekoliko nazaj in prižgita svetilke?”

“Kaj storite, master?” vpraša Lindsay.

“Vse tri hodnike preiščemo.”

“Brez svetilke?”

“Da. Luč bi nas izdala, ker bi nas on že iz daljine lahko zapazil in streljal na nas.”

“Toda če ga dobite in nas ne bo zraven?”

“Si bom pač sam pomagal.”

Zopet vzamem Halefa s seboj, da preiščeva še ostale hodnike. Nobenega sledu o Abrahamu. Nezačudljiva se vrneva k tovarišem.

Tovariši so z začudenjem poslušali najino pripovedovanje.

“Adut je bil v hodniku, torej še ni mogel ven!” reče Linsay.
“Yes!”

“Mogoče je med tem časom, ko nisem bil notri, zapustil hodnik. Vzemite luči. Pogledati hočemo v vodnjak!”

Vsi štirje korakamo proti vodnjaku. Bil je zelo globok; sem doli se Abraham gotovo ni zatekel. Ko iščemo še dalje po hodniku, pridemo do neke jame, od koder so vodile navzgor nekake stopnjice, ki so pa bile tako visoke, da jih niti z roko nismo mogli doseči.

“Ali gremo navzgor?” reče kodža skoro v strahu.

“Seveda. Edino po tem potu je pobegnil.”

“Toda če bo kje skrit na nas streljal?”

“Torej pojdi ti za menoj in grem jaz prvi. Daj mi luč!”

Stopimo navzgor; naštel sem dvajset stopnjic. Pa vse iskanje je bilo brez uspeha. Niti najmanjšega sledu ne dobimo o pobeglem. Sklenemo torej, da se vrnemo na površje. Ven pridemo na onem mestu, kjer sem postavil oba Irca za stražo. Toda mislite si moje začudenje, ko nikjer ne opazim straže.

“Sidi, najbrž je tat pri tem izhodu pobegnil in oba Irca sta jo udrila za njim,” reče Halef.

“Torej hitimo, mogoče nam še pride v pest!”

Hitro korakamo proti onemu mestu, kjer je bila druga straža; tudi Jakubov služabnik ni bil na svojem mestu.

Odidemo torej proti mestu, kjer smo se pred iskanjem po hodniku posvetovali; tam sedi Angležev služabnik z obema Ircema v živahnem pogovoru. Arabski sluga Jakuba, pa stoji poleg Angležev. Ko pa možje zagledajo nas, nam pridejo vsi nasproti.

“Sir, on je odšel!” kriči Bill že od daleč.

“Kdo?”

“Master Jakub.”

“Kam pa?”

“Za drugim.”

“Za katerim?”

“Ki smo ga hoteli ujeti.”

“Jaz te ne razumem. Mislil sem, da ste ga že prijeli.”

“Mi? Ne. K nam ni prišel. Toda mislili smo, da je telebnil mastru Jakubu v pest, ker smo ga slišali streljati, torej smo hiteli njemu na pomoč.”

“Zakaj je pa streljal?”

“Vprašajte tega!”

Z roko pokaže na Lindsayevega služabnika, in ta nam vse natančno pove, kar se je zgodilo. Z Jakubom je sedel pri vходу v hodnik in mislil, da bomo tatu kmalu prijeli. Tu je za njima nekaj zaropotalo, in ko se ozreta, opazita, da se je podrl kos še ohranjenih razvalin. Mislila sta, da začne padati tudi po njima, pa sta hitro pokazala pete. Ker pa se ostali zid ni premaknil, se vrneta zopet na prejšnje mesto, in glej čudo — iz

razvalin jima pride jezdec nasproti — bil je Abraham-mamur. Prestrašila sta se oba, in to priliko je porabil tat, da je v diru pobegnil. Toda Jakub se kmalu zave, pobere puško na tleh in potegne družega konja iz odprtine; ustrelil je dvakrat za bežečim, vendar brez uspeha. Nato pa je zdirjal na konju za njim.

Skoro nisem mogel vrjeti, kar mi je mož povedal. Klo pa stopim v odprtino, kjer smo imeli konje, in kjer je ležal zavoj z zlatnino, se takoj prepričam, da je resnica. Zginil je zavoj z zlatnino in poleg tega dva konja.

“Oh! Ah! Proč!” kliče Lindsay. “Za njim! Hitro! Yes!”

Anglež pograbi za tretjim konjem, jaz pa njegovo roko.

“Kam pa hočete, Sir?”

“Za adutom!”

“Ali veste, kam je pobegnil?”

No.”

“Torej bodite tako dobri in ostanite tukaj, dokler se Jakub ne vrne. Od njega zvemo vse natančno.”

“Sidi, kaj je to?” reče Halef, ko pobere na tleh košček papirja.

“Kje je ležalo?”

“Pri konju.”

In ko pogledam papir, berem sledeče turške besede: “Din le-dim, hopišit-dim.” (Poslušal sem in vse slišal.) To je bil hud udarec! V hodniku Abraham gotovo ni pisal, ker ni imel časa in prilike; pismo je napisal že prej. Abraham je najbrž kmalu po mojem odhodu poiskal skriven izhod, kjer so se razvaline podrle, in porabil prestraženost obeh stražnikov, da je zginil s konjem in zlatnino. Človek je bil zelo nevaren lopov.

Anglež stoji pri konjih in sedla.

“Vaše delo je preveč,” mu rečem.

“Celo potrebno je!” odvrne.

“Danes mu vendar ne morete slediti.”

“Pa bom vseeno!”

“Ponoči? Ali ne vidite, da se že temni?”

“Ah! Hm! Toda pobegnil bo!”

“Počakajmo, da se Jakub vrne.”

Tu pride kodža baša bližje.

“Efendi dovoli, da tudi jaz nekaj predlagam.”

“Govori!”

“Mož je najbrž pobegnil v gorovje, kjer ga ne morete zajeti. Jaz pa imam dovolj ljudi, kterim je znana vsaka pot med gorovjem in med morjem. Ali naj odpošljem preganjalce za njim?”

“Da, kodža baša, le pošlji jih; poplačali bomo bogato tvoj trud.”

“Kam naj jih pošljem?”

“V morske luke, kjer lahko pobegne na ladijo.”

“Torej v Tripoli, Bejrut, Saido, Zor ali v Ako?”

“Da, v vseh pet mest, ker tat ne bo ostal v deželi. Ali daš poslancem pisma s seboj?”

“Da.”

“Torej se požuri, da spišes pisma; pošlji ljudi sem, da jih plačamo!”

“Kar potrebujejo, dobijo od mene; vi pa meni pozneje plačate. Od vas bi preveč zahtevali.”

Pošteni mož se hitro vrne v mesto. Mi se pa vsedemo na tla in pre-mišljujemo o begu sleparskega tatu. Jezil sem se neizmerno, ker nam je tako lahko pobegnil. Po preteku pol ure se vrne kodža baša s štirimi jez-deci. Preskrbel jih je z denarjem in živežem; vendar podeli Lindsay vsa-kemu še posebej bakšiš, da so bili lahko prav zadovoljni. Nato so pa odjahali.

Šele pozno zvečer začujemo v bližini tek utrujenega konja, in ko po-gledamo v oni smeri, zapazimo Jakuba. Ko pride do nas, skoči s konja in se tiho vsede na tla poleg nas. Nihče ne spregovori besedice, dokler sam ne začne:

“Alah me je zapustil! Zmešal je moj razum.”

“Alah ne zapusti nikdar dobrega človeka,” ga tolažim. “Tat nam pride kmalu v pest. Že smo poslali preganjalce v Tripoli, Bejrut, Saido, Zor in Ako.”

“Hvala! Toda ni bilo potrebno, da me Alah ni zapustil. Saj sem ga vendar že imel.”

“Kje?”

“Na oni strani vasi Džead. V naglici si je zbral slabega konja; jaz pa najboljšega, ki je last angleškega efendija. Prihajal sem mu vedno bližje, dasi je imel veliko prednost med menoj. V diru sva galopirala proti severu in skozi vas Džead. Bil sem že tako blizu njega, da bi ga skoro z roko zgrabil — — —”

“Ali nisi streljal?”

“Nisem mogel, ker ni bila puška nabasana. Jeza mi je podelila dvoj-no moč; hotel sem ga v diru potegniti s konja in vreči na tla. Tu pridemo mimo več orehov ob potu. Tat skoči s konja, prime zavoj in zavije med drevesa. Ker mu na konju nisem mogel slediti, skočim jaz s konja in hi-tim za njim. Podil sem ga precej dolgo; toda on je boljši tekač kot jaz. V ovinku se je vrnil proti mestu, kjer sva oba pustila konje, skoči na Lindsayevega konja in meni pusti slabejšega.”

“Usodno, zelo usodno! Potem ga seveda nisi mogel več dohiteti?”

“Poskušal sem, vendar nisem prišel bližje njega; tudi stemnilo se je že medtem. Alah naj mu spremeni vsak dragocen kamen, ktereга je meni ukradel, v gorje in nesrečo.”

Ubogi mož se mi je res smilil; vdrugič je zgubil svoje imetje, kte-rega je že enkrat strgal tatu iz rok. Meni se je prav dozdevalo, da bode jahal Abraham-mamur proti Tripoli. Ker smo pa mi mogli odpotovati šele zjutraj, je bilo nemogoče ga prej dobiti v roke kot v Tripoli.

Še bolj jezen kot Jakub je bil pa Lindsay. Da mu je lopov ukradel ravno najboljšega konja, ga je jezilo do skrajnosti.

„Jaz ga pustim obesiti, well!“ reče proti meni.

„Onega, ki je ukradel vašega konja?“ vprašam.

„Yes! Koga družega vendar?“

„Torej morate obesiti našega prijatelja Jakuba.“

„Jakuba? Tega? Zakaj?“

„Ker vam je Jakub prvi ukradel konja, in lopov Abraham mu ga je pozneje na begu odvzel.“

„Ah! Oh! Kako vendar? Pripovedujte!“

Povem mu vse, kako je Jakub tatu preganjal. Toda mesto da bi postal miren, se je še bolj razljutil. Tako groznih obraznih potez še nisem nikdar videl pri njem; kar plameni jeze so mu švigali iz oči.

„Torej tako! Grozno! Nesramno! Imel je dobrega konja in ne tatu nlovil? Se pusti za dobrega konja ogoljufati! Grozno!“

Jakub je menda slutil, da se o njem govori, in o ukradenem konju.

„Tako, ko je mogoče, mu kupim družega!“ reče Jakub proti meni.

„Kaj govori?“ vpraša Anglež.

„Kupiti vam hoče družega konja.“

„On! Meni! David Lindsayu? Konja? Vedno boljše! Najprvo sem se jezil, ker je lopov odvedel najboljšega konja; potem sem se jezil, ker ga ni imel, in sedaj me vi jezite, ker mi hočete kupiti novega konja! Siromaška dežela! Grem proč; se peljem v Old England! Tu ni več pametnega človeka!“

Tudi jaz sem bil enakih mislij. Najboljše je, če se vležemo na tla in spočijemo do jutra. Lindsay naprosi kodžo bašo, da mu preskrbi vodnika in dva nova konja; nato se pa vležemo k počitku.

Bilo je kmalu po polnoči, ko se zbudimo radi klica v bližini, kjer opazim kodžo bašo z naročenim vodnikom in dvema konjema. Takoj se dvignemo in pripravimo na pot. Poštenega uradnika Jakub dobro nagradi, nakar zajahamo konje ter se poslovimo. Iz Baalbeka nismo odnesli baš prijetnih spominov.

Že med pripravami za pot je postalo tako svetlo, da smo lahko opazovali predmete v bližini. Po dveurni ježi dospemo v vas Džead. Tu poizvemo, da včeraj ni prenočil noben tujec v vasi, pač pa so videli jahati v smeri proti vasi posamnega jezdeca, ki je šel najbrž v Ain Ata. V slednji vasi pa izvemo, da je bil jezdec res tam in si je najel dobrega vodnika, ki je znal za bližnjico v Tripoli.

Tudi mi najamemo vodnika ter odjahamo. Tako smo potovali proti zapadu in vpraševali v vsaki vasi po tujem jezdecu. Počivali smo le po noči, da smo konjem privoščili nekoliko počitka. Žal mi je bilo, ker si nisem mogel ogledati krasnega Libanona in krasnih cedernih gozdov, radi katerih je Libanon znamenit.

Konečno se zablišči pred nami Sredozemsko morje v vsej svoji krasoti, in spodaj pod vznožjem gorovja na morskem obrežju se pojavi mesto

Tripolis, ktereга imenujejo Arabci Tarablus. Mesto samo leži nekoliko proč od morja; prav ob vodi so pa predmestja, ki so z mestom zvezana po krasnih nasadih in parkih.

Baš, ko smo jahali v mesto, zapazimo, da odhaja iz luke lična ladija. Ali smo morda že prepoznali? Mogoče je Abraham-mamur na krovu? Živali poženemo še v urnejši tek, da pridemo prej do vode. Tam vzamem daljnogled in ga naravnjam na ladijo. Lahko sem spoznal še obrazne poteze onih oseb, ki so gledale proti deželi. Da, tam stoji na krovu on — Abraham-mamur. Jezno udarim z nogo ob tla. Poleg mene stoji umazan turški pomorščak.

“Kakšna ladija je to, ki je baš odplula iz luke?” ga vprašam.

“Mašalah! Jadranka je!” odvrne, in zaničljivo obrne hrbet proti meni.

Nekoliko vstran od pomorščaka zapazim poveljnika luke, ktereга spoznam po njegovih našivih. Tudi njega vprašam po imenu ladije, narkar mi odgovori, da se ladija imenuje “Boutese” ter je jadranka iz Marseille.

“Kam jadra?”

“V Štambul.”

“Ali gre še kaka ladija za njo v Štambul?”

“Nobena več.”

Tu smo torej stali ob morskem obrežju in čakali, kaj naj začnemo. Tat nam je pred nosom popihal iz mesta. Anglež psuje angleško, in oba Irea mu pomagata; Jakub psuje turško in jaz bi mu najraje pomagal, vendar od kletvine nisem pričakoval nobene koristi.

“V Bejrut moramo nemudoma. Tam gotovo dobimo ladijo, ki takoj odplove v Štambul.” svetujem tovarišem.

“Ali res meniš, gospod?” vpraša Jakub.

“Celo prepričan sem.”

“Toda ti si bil namenjen v Jeruzalem!”

“Pozneje imam še dovolj časa. Pred nečem mirovati, dokler ne zvem, da so zlatnina in dragoceno kamenje zopet v tvojih rokah.”

Halef, moj mali hadži me vpraša, če me sme spremljati. Naravno. In da nas Lindsay ne bo pustil same, je bila tudi gotova stvar. Jakub plača dosedanjega vodnika in lastnika izposojenih konj. V mestu si preskrbimo z drugim vodnikom in konji, in drugega jutra se podamo na vse zgodaj na pot.

Ko pridemo v Bejrut, poizvemo, da čaka v luki ameriški škuner, ki odplove proti Štambulu. Takoj se pogovorimo s kapitanom ter vkreamo svoje reči naladijo. Z Bogom, ljubi Libanon! Z Bogom Damask! Le kratek čas sem se mudil pri vas; upam, da se prihodnjič dalj časa pomudim v vaših prijaznih pokrajinah! — — —

SEDMO POGLAVJE.

V Šambulu.

V lepi sobi hotela "de Pest" v Štambulu sedita dva gospoda ter pijeta krepčilno pijačo, katero jim je gospod Totfaluši pravkar natočil v kozarce. Sedita, kadita in se navidez zelo dolgočasita. Njuna zunanost ni bila taka, da bi se lahko reklo: Taka sta, kot bi jih iz škatljice potegnil. Eden izmed njiju je mel dolge, močne škornje, rjave hlače, rjavo suknjo, rjav obraz, zažgan od solnea in rjave, arabske roke. Zunanost drugega je pa bila "sivo pobarvana", razven velike vrtnice na suknji, ki je kazala sramežljivo, zardelo barvo. Pijeta in kadita, in kadita in pijeta ter — molčita. Ali sta se res dolgočasila, ali sta se bavila z mislimi, katerih ni mogoče izraziti? Najbrž je zadnje pravilno, ker naenkrat odpre sivi gospod usta, strese nos in zapre oči; dalj časa se ni mogel zdržati; ena njegovih mislij je morala na dan in sivec res spregovori:

"Master, kaj mislite o orijentalškem vprašanju?"

"Najraje ničesar!" odvrne človek v rjavi obleki.

Sivi gospod, zapre usta in na njegovem obrazu se radi odgovora rjavega gospoda pokažejo znamenja, kot bi sivi gospod pravkar dokončal največjo modroslovno knjigo, vezano v svinjsko usnje.

Sivi gospod je bil Sir David Lindsay, rjavi, no, ta sem bil pa jaz. Ta uvod sem napisal, da bravec spozna, da smo srečno prišli v Štambul (Carigrad).

Tam v luki leži jadranka "Bouteuse". Svoja jadra je zgrnila, in z verigami so jo priklenili ob suho zemljo. Vendar je bila dobra jadranka, ker je rezala svojo pot iz Tripolisa v Štambul tako hitro, da je prišla en cel dan prej v luko Zlatega roga kot naš ameriški škuner.

Ko smo v Štambulu stopili iz ladije, je bila moja prva pot k "Bouteuse". Kapitan me je sprejel s skrajno ljubeznivostjo, ki je lastna Francozom.

"Torej vi bi radi ogledali mojo ladijo?" me vpraša.

"Ne, kapitan; pri vas bi rad poizvedel za ime enega vaših potnikov."

"Pripravljen sem odgovarjati."

"V Tripoli je prišel na vaš krov neki mož — — —"

"En sam, res je."

"Ali smem vprašati pod katerim imenom?"

"Ah, vi ste gotovo policist?"

"Ne, temveč povsem navaden človek; mož, po katerem sprašujem, je v Damasku enemu mojih prijateljev ukradel za več tisoč pijastrov vrednosti. Začeli smo ga takoj preganjati, vendar je bil že na krovu vaše la-

dije, ko smo prišli v Tripoli. Radi tega sem se sedaj obrnil na vas za vašo pomoč.”

Mož si zamišljeno pogladi nagubančeno čelo.

“Obžalujem vašega prijatelja, vendar ne vem, če vam morem koristiti, kakor bi tudi rad.”

“Ali je tujec, ki je prišel na vašo ladijo v Tripoli, takoj zapustil krov, ko ste prišli v luko v Štambulu?”

“Tako. Ah, pravkar se spomnjam, da je poklical na krov nekega težaka, kteremu je izročil zavoj. Težaka bi zopet spoznal, če bi ga videl. Mož, potnik moje ladije, se je pa imenoval Afrak ben Hulam.”

“Je napačno ime.”

“Najbrž. Potrudite se pozneje še enkrat na krov moje ladije. Če srečam onega težaka, ki je pomagal tujemu potniku, pa ga zaslišim glede vaše zadeve.”

In tako sem odšel. Drugi so me čakali na bregu. Jakub je prevzel mesto našega vodnika, da nas pelje k svojemu bratu, ki je imel v Štambulu velikansko trgovino, in o kterega sinu sem že pripovedoval v prvi knjigi tega romana. Niti jaz, niti Lindsay nisva sicer hotela pri njem stanovati, vendar predstaviti sem se moral radi uljudnosti.

Maflej, veletrgovec, je stanoval v Jemi Džami, v bližini nove mošeje; zunanost njegovega stanovanja nikakor ni pričala o njegovem velikanskem bogastvu. Ne da bi naznanili naša imena, nas peljejo v sprejemno sobo, kjer nas kmalu pozdravi hišni gospodar.

Hišni gospodar je bil sprva začuden, ko vidi tako velik obisk v svoji hiši. Ko pa spozna svojega brata Jakuba iz Damaska, popolnoma pozabi turško dostojnost ter mu hiti z razprostrtimi rokami nasproti.

“Mašalah, čudež božji, moj brat! Ali me je Alah res obdaroval s prvim pogledom?”

“Tvoje oči vidijo dobro, brat moj!”

“Torej naj Alah blagoslovi tvoj prihod in prihod tvojih prijateljev v mojo hišo!”

“Da, vsi so moji prijatelji, ki jih vidiš pri meni.”

“Ali si prišel po trgovskih opravilih v Štambul?”

“Ne. Vendar o tem govorimo pozneje. Ali je Isla, sin tvojega srca, doma ali je na potovanju?”

“Doma je. Njegova duša bo vesela, ko zve o tvojem prihodu.”

“Veselil se bo še bolj, ko bo vse zvedel. Pokliči ga v sobo!” (Isla je oni Isla ben Maflej, o kterem smo pripovedovali v prvi knjigi, da je prišel v Egipt iskati svojo ukradeno nevesto Zenico, katero je imel Abraham-mamur v svoji hiši ob Nilu zaprto. Glej prvo knjigo, stran 60.)

Nekaj minut mine, predno se Maflej vrne. S seboj pripelje Islo ben Maflej, in predno stopi v sobo, se skrijem za neko preprogo. Mladi mož objame svojega strijca Jakuba in se ozre po drugih osebah v sobi. Njegov pogled pade na Halefa, kterega takoj spozna.

“Alahu! Hadži Halef Omar-aga, ti si tukaj? Ti si v Štambulu?” zakliče vesel in začuden. “Bodi mi pozdravljen, sluga in prijatelj svojega gospoda! Ali si se že ločil od njega?”

“Ne.”

“Torej je tvoj gospod tudi v Štambulu?”

“Da.”

“Zakaj pa ni prišel s teboj?”

“Poglej nekoliko po sobi!”

Isla se obrne in kmalu priteče tudi meni v naročje.

“Efendi, ti ne veš, kako si me razveselil! Oče, poglej si tega moža! To je Kara bebn Nemsi efendi, o katerem sem ti pripovedoval, kako je rešil mojo Zenico, in to je hadži Halef Omar-aga, njegov prijatelj in služabnik.”

Nato je pa sledil prizor, da je bil celo Lindsay ganjen. Služabniki cele hiše so morali znositi kavo in pipe v sobo. Maflej in njegov sin Isla takoj zapreta svojo trgovino, da se tako znebita vseh opravkov. Kmalu smo sedeli na mehkih naslonjačih, pripovedovali, kadili čibuke in pili kavo.

“Toda kako vendar s prišel skupaj z efendijem, strije?” vpraša Isla ben Maflej.

“Bil je moj gost v Damasku! Dobila sva se med potjo v mesto in postala sva prijatelja.”

“In zakaj nam ne prinašaš pozdravov od Afrak ben Hulama, unuka mojega strijca?”

“Pozdravov ti ne morem izročiti, pač pa važno sporočilo.”

“Sporočilo brez pozdravov? Jaz te ne razumem.”

“K meni je prišel neki Afrak ben Hulam, ki pa ni bil pravi.”

“Alah il Alah! Kako je to mogoče? Saj smo mu pismo dali na pot. Ali ni pisma prinesel k tebi?”

“Da. Vzel sem ga v svojo hišo, kakor ste zahtevali; določil sem mu tudi mesto v svoji trgovini in v svojem srcu, toda postal je nehvaležen in mi ukradel za mnogo tisoč pijastrov dijamantov.”

Maflej in njegov sin nista mogla spregovoriti niti besedice, tako sta se prestrašila. Nato pa skoči stari Maflej s svojega sedeža in reče:

“Motiš se, Jakub! Nihče, po katerem se pretaka naša kri, ni še kradel in ne bo.”

“Imaš prav,” pritruje Jakub. “Oni, ki mi je prinesel tvoje pismo, in ki se je imenoval Afrak ben Hulam, je bil tujec.”

“Misliš, da bi tujcu izročil moje pismo in ga tebi priporočil?”

“Bil je tujec. Prej se je imenoval Davud Arafim, pozneje pa Abraham-mamur, in sedaj — — —”

Tu skoči Isla kvišku.

“Abraham-mamur? Kaj govoriš o njem? Kje je? Kje si ga videl?”

“V moji hiši je bil, pod mojo streho je bival in pri meni spal; zapal sem mu svoje zaklade v milijonski vrednosti, ne da bi slutil, da je on Abraham-mamur naš smrtni sovražnik.”

“Alah kerim! Moja duša bo okamenela!” stoka stari Maflej! “Kakšno nesrečo je povzročilo moje pismo! Toda kako je prišel lopov do mojega pisma, ko mu ga jaz vendar nisem izročil v roke, temveč svojemu strijčniku.”

“Abraham-mamur je pravega Afraka ben Hulam umoril in mu odvil pismo. Ko ga je prebral, je sklenil, da se mesto njega poda k meni in mu sprazni mojo trgovino. Le temu efendiju se moram zahvaliti, da mi ni še več odnesel.”

“In kaj si storil z njim?”

“Pobegnil nam je, in mi smo šli za njim. Včeraj je prišel z neko francosko ladijo v Štambul, mi šele danes zjutraj.”

“Torej se podam takoj k kapitanu francoskega parnika,” reče Isla, in vstane.

“Lahko ostaneš v tej sobi,” rečem. “Jaz sem že bil pri njem; tat je že zapustil ladijo, a kapitan mi je obljubil, da mi bode šel na roko. Povabil me je naj pridem jutri k njemu.”

“Torej ne muči naše duše in povej nam vse, kakor se je zgodilo.”

Jakub se takoj poprime prilike in obširno pripoveduje celo dogodbo, ki je njegovega brata seveda grozno prestrašila. Maflej je hotel takoj k ladijo in k vsem višjim sodnikom; preiskati je hotel ves Štambul za lopovom. Korakati je hotel po Štambulu kot lev, ki pričakuje svojega sovražnika. Tudi Isla je bil zelo razburjen. Jaz pa svetujem, da o vsej stvari za sedaj policiji še ničesar ne povedo; prepričati sem se hotel najprvo sam, če najdem tatovo sled; temu mnenju mi tudi vsi pritrdijo.

Ko hočemo jaz, Halef in Anglež oditi, nas Maflej in njegov sin Isla ne pustita za nobeno ceno. Zahtevala sta, da moramo ves čas našega bivanja v Štambulu ostati pri njih. Da ne bomo moteni, nam ponudi stari Maflej posebno hišico na vrtu, in morali smo se udati njegovi želji, sicer bi ga smrtno razžalili.

Hiša je bila v ozadju vrta; opravljena je bila v bogatem turškem slogu; živeli smo popolnoma ločeni od drugih. Imeli smo čas se dobro spočiti in se pogovoriti, kako bi tatu prišli na sled. To je bila v Carigradu, kjer posameznik v veliki gnječi tako lahko zgine, precej težavna naloga. Preostajalo nam ni ničesar drugega kot kolovratiti po mestu in iskati sledove našega sovražnika. Zdelo se mi je kot bi nas sreča iskala. Že tretji dan pride k nam oni težak, ki je nosil tatov zavoj, in pove, da ga je kapitan jadranske poslal k nam.

Ko ga vprašam, kam je spremljal tujca, mi pove, da je izstopil pred neko hišo v Pera ulici. Težak je trdil, da mu je hiša prav dobro znana, in tudi ponudi se nam, da nas tja spremlja. Seveda ga takoj najamem v svoje službo.

V hiši je stanoval neki agent, ki mi pove, da se prav dobro spominja, da je pred kratkim neki tujec spraševal za stanovanje; šel je z njim in mu pokazal več stanovanj, vendar tujec ni bil zadovoljen; pozneje sta se pa ločila.

To je bilo vse, kar sem zvedel. Zato sem pa spotoma doživel zanimivo srečanje, ki je imelo precej koristij za mene. Stopil sem namreč v neko kavarno, kjer naročim kavo in pipo. Komaj se vsedem, že začujem znan glas poleg sebe, ki pokliče v domačem jeziku:

“Hura, ali je mogoče? Ali ste res vi v Carigradu, ali je kdo drugi?”

Obrnem se proti govorniku in zapazim obrasel obraz, ki se mi je seveda zdel znan, vendar se nisem mogel spomniti, kje sem ga videl.

“Mislite menda mene?” ga vprašam.

“Da, koga vendar družega! Ali me več ne poznate?”

“Seveda bi vas moral poznati, toda prosim vas, da pridete mojemu spominu nekoliko na pomoč.”

“Ali ste pozabili Hamzad al Džerbajo, ki je tam ob Nilu tako lepo prepeval, in ki je — — —”

Hitro ga prekinem v govoru:

“Ah, je že res! Pozdravljeni, rojak! Vsedite se k meni. Ali imate čas?” (Glede Hamzad al Džerbaje glej prvo knjigo, stran 57.)

“Več kot preveč, če ste tako dobri, da plačate kavo za mene. Jaz sem namreč glede denarja popolnoma bankerot.”

Vsede se poleg mene in pogovarjala sva se brez skrbi, ker nas mohamedanci gotovo niso razumeli.

“Torej vi ste bankerot? Zakaj vendar?” ga vprašam. “Pripovedujte vendar, kako se vam je godilo, od kar se nisva videla!”

“Kako se mi je godilo? Slabo! In s tem je vse rečeno. Isla ben Maflej, kteremu sem služil, me je spodil, ker je mislil, da me več ne potrebuje. Tako sem prišel v Aleksandrijo in z nekim Grkom v Kandijo, in od tu kot pomorščak v Štambul.”

“In kaj delate v Štambulu?”

“Posredovalec sem, vodnik po mestu in služabnik za vse, kjer se lahko denar zasluži. Toda žive duše ni v mestu, za ktereга bi jaz mogel posredovati; nihče me neče najeti za delo, in tako kolovratim po ulicah in stradam, da mi želodec žvižga. Mislim, da se boste za mene zavzeli kot rojak, če se še spominjate, da sem vam tudi jaz svoje dni šel na roko.”

“Hočemo videti! Zakaj se niste pa na Isla ben Mafleja obrnili? Saj je vendar v Štambulu.”

“Hvala! O njem nečem ničesar vedeti. Užalil je mojo čast, torej ga nikdar niti videti nečem več.”

“Jaz stanujem v njegovi hiši,” rečem.

“Ah, zelo neprijetno za mene, ker vas ne morem obiskati.”

“Saj ne boste njega obiskali, temveč mene.”

“Če tudi. V njegovo hišo se nikdar več ne podam; če morete, storite kaj družega za mene.”

“Čakajte, takoj mi lahko skazete uslugo. Saj se še vendar spominjate onega Abraham-mamurja, kteremu smo deklico odpeljali?”

“Zelo dobro. Imenuje se pravzaprav Davud Arafim.”

“Sedaj je v Štambulu, in jaz ga iščem po ulicah.”

“Da je v mestu, vem dobro, ker sem ga že videl.”

“Ah! Kje?”

“V Dimitri, kjer sem ga srečal, ne da bi me spoznal.”

Slišal sem, da je Dimitri najbolj razvpit del mesta Carigrada.

“Ali greste večkrat v Dimitri?” vprašam rojaka.

“Gotovo. Saj tam stanujem.”

Vedel sem dovolj. Hamzad al Džerbaja, ali kakor sem ga prej imenoval, brivec iz Kozjega sela, se je udomačil pri Grkih v Dimitriju, kjer stanujejo največji lopovi v Carigradu. Tam so zločini doma kot na primer v New Yorku na Bowery ali pa v Londonu na Blackfriars St. Ponoči je sploh nevarno hoditi po onem mestnem delu, in še po dnevu ne veš, če prideš srečno skozi umazane ulice.

“V Dimitri stanujete?” vprašam zategadelj. “Ali niste nikjer drugje mogli najti prenočišča?”

“Dovolj je stanovanj, toda v Dimitriju je zelo lepo, posebno če ima človek denar, da uživa življenje.”

“Ali ste Abraham-mamurja menda opazovali, ko ste ga srečali? Rad bi namreč zvedel, kje stanuje.”

“Pustil sem ga pri miru, ker sem bil vesel, da me ni opazil. Toda hišo poznam, kjer stanuje in grem lahko tja vprašat.”

“Mogoče bi mi hišo takoj pokazali?”

“Da. zelo rad.”

Plačam torej kavo za njega in sebe; nato pa najamem dva konja in se podam skupno z novim znancem skozi Pero proti Dimitri.

Pravijo, da so Kodanj, Draždane, Neapol in Carigrad štiri najlepša mesta na svetu; prav nobenega povoda nimam nasprotovati tej trditvi. Toda glede Carigrada moram omeniti, da je lep le, če ga vidiš od zunaj.

Takoj pa ko se pride v notranjost mesta, se ne moreš dovolj jeziti radi nesnage, ki vlada po ulicah, ki so krive in umazane, da kar smrdijo. O tlaku po cestah ne more biti govora. Hiše so večinoma lesene; pri vsakem koraku zagledaš umazane, kosmate pse, ki nadomestujejo zdravstveno policijo, in ker so ulice zelo ozke, moraš biti pripravljen vsak trenutek, da te sune kak težak s svojim bremenom, ali te zadene voz, če nisi tako srečen, da se pravočasno umakneš.

Tako prideva konečno v Dimitri. Tu razjaha in izročiva konje njim lastnikom. Najprvo mi pokaže bivši brivec svoje stanovanje v neki napol razpadli koči, ki je bilo bolj podobno kozjem hlevu kot človeškemu prebivališču. Vrata so bila narejena na zelo umeten način; nekaj pol trdega papirja je tvorilo okna; posode ne opazim v stanovanju nobene; le star, razbit vrč je sameval v kotu in pajek je prepredel ob robu svojo mrežo; stara cunjica na tleh je pa bila Hamsadova postelja.

Iz svojega stanovanja me pelje zopet na ulico do neke hiše, ktere zunanost ni obetala ničesar dobrega in ktere notranost je potrdila zunanji vtis. Bila je ena onih grških kavarn in pivnic, v kterih človeško življenje ni vredno počenega groša.

Ne da bi se ozrla po gostih v prvi sobi, me pelje brivec v drugo sobo, kjer so igrali na karte in kadili — opium. Ponudi se mi grozen prizor. Ljudje, prevzeti strasti do opija, so ležali na dolgih, gnjilih blazinah ter strastno vlekli iz pip, kjer se je kadilo strupeno zelišče. Njih roke, noge in glave so se tresle. Mladi in stari, vsi povprek. V kotu se zvija neki propadli derviš, ki je zapustil svoj samostan, da žrtvuje svojo življensko moč pogubnemu opiju.

“Menda tudi vi kadite?” vprašam svojega vodnika.

“Da,” odvrne; “toda še ni dolgo, kar sem začel.”

“Za božjo voljo, tedaj imate morda še čas, da opustite prekleto kajenje opija! Ali ne veste, kako satansko, kako strupeno deluje opij na človeka?”

“Satansko? Hm, najbrž me ne razumete! Nasprotno, človek se počuti v nebesih, ko puši opij. Ali hočete morda poskusiti?”

“Pojdite k vragu! Kaj lahko pijemo v tej beznici?”

“Vino. Jaz bom naročil, drugo je pa vaša stvar.”

Kmalu nama postavijo na mizo slabega grškega vina. Torej v tej hiši prebiva Abraham-mamur. Glede lopova vprašam krčmarja; ker pa iz previdnosti nisem hotel imenovati njegovega imena, in mi ime, kterega si je sedaj pridjal, ni bilo znano, so bila vsa moja poizvedovanja zaman.

Radi tega naročim brivecu, da ostro pogleduje po hiši in mi takoj naznani, če vidi Abrahima. Predno se posloviva, mu izročim nekoliko denarja; še nisem stopil iz beznice, že je sedel pri igralcih, da zgubi denar v hazardni igri, ostanek pa porabi za opij. Slutil sem, da je mož duševno in telesno zgubljen, vendar sem sklenil, da se z vsemi močmi zavzamem za njega; mogoče ga še lahko rešim.

Drugi dan je bil petek, in Isla, ki je imel opraviti v Peri, me povabi, da ga spremljam. Na povratku prideva mimo zamrežene hiše v bližini ruskega poslaništva. Isla obstane in vpraša:

“Efendi, ali si že kdaj videl plesoče dervise?”

“Da, toda ne v Štambulu.”

“Tu je njih samostan, in baš ob tej uri imajo svoje vaje v plesu. Če hočeš, stopiva v samostan.”

Ko pritrdim njegovemu vprašanju, odpre Isla vrata, iz kmalu prideva po širokem hodniku na dvorišče, ki je bilo tlakovano z marmornatimi ploščami. Na levi strani opazim večje pokopališče. Med temnimi cipresami pa se sprehaja številno žensk, in kamor sem pogledal, so se bliščali beli plašči med zelenjem. Turki se zelo radi sprehajajo po prostoru, kjer njih pokojni spe večno spanje.

V sredini dvorišča stoji visoka cipresa. Na dvorišču samem se je pa drenjala množica; Isla me pa pelje najprvo v samostan, da si ogledam njega notranjost.

Derviš je perzijska beseda in pomenja 'siromak'; Arabci jim pa pravijo 'fakirji'. Derviš se imenuje vsak, ki pripada kaki mohamedanski verski družbi. Verskih družb je več, vendar njih člani ne delajo nikakih obljub; obljube čistosti, pokorščine in siromaštva ne poznajo, kakor naši redovniki, kar je sicer sama hlimba.

Turški samostani so večinoma zelo bogati. Menihi so večidel vsi poženjeni in se pečajo z jedjo, pijačo, spanjem, igranjem, kadenjem in lenarjenjem, torej jim sije kaj prijetno življenje. Svoje dni so imeli turški menihi velik upljiv na politiko; toda ta upljiv je dandanes popolnoma zginil; le ljudstvo jih ima še nekoliko v časti. Radi tega so navezani na razne umetnosti, da se ljudstvu priljubijo; zdaj pa zdaj prirejajo javne plesе in izvajajo vsakovrstne umetnosti in čarovnije.

Po pregledu samostana se podava navzdol na dvorišče, kjer je bil v ozadju postavljen paviljon; derviši so že prihajali drug za drugim. Bilo jih je okoli trideset; njim na čelu njih predstojnik. Bil je star, sivobradat mož z dolgim, črnim plaščem; ostali menihi so bili oblečeni v rjave halje kot pri nas frančiškani. Prostor, kjer se je vršil ples, je bil podoben veliki dvorani; počasi in častitljivo korakajo trikrat okoli po dvorani, nakar počenejo na tla, načelnik nasproti vhodu, drugi pa na levi in desni okoli njega. Godba prične igrati grozne melodije, da me je trgalo po ušesih, in k tem so peli neko pesem, da bi lahko "kamenje omehčal in bi ljudje ponoreli", da govorim po pesnikovih besedah.

Po tem uvodu se začno derviši priklanjati deloma proti svojemu načelniku, deloma proti samim sebi. Majali in zibali so se na desno in levo, naprej in nazaj, dvigali telesa, tresli z glavami, mahali z rokami, treskali z nogami, padali po tleh, da je kar odmevalo.

To je bil prvi del čudovite slavnosti, ki je trajala skoro pol ure. Nato pa utihne godba in derviši ostanejo mirni na svojem mestu. Vse skupaj je naredilo na mene utis, kot bi gledal blazne ljudi. Turki so pa vse ceremonije opazovali kaj pobožno ter se po mojem mnenju zelo zabavali.

Zopet prične igrati godba in sicer v hitrejšem teku. Derviši poskočijo, zaženejo rjave kute od sebe, nakar se pokažejo njih bele obleke. Znova se priklonijo proti predstojniku, nakar pričnejo plesati ples, ki je samo njim lašten.

Vse skupaj sicer ni ples, temveč le nekako vrtenje. Vsak derviš obstane na svojem mestu ter se vrti v počasnem teku okoli svoje osi in sicer stoji vedno na eni nogi. Zdaj prekrizajo roke čez prsa, zdaj jih stegnemo daleč od sebe. Godba igra čimdalje hitreje, in tudi derviši se vedno hitreje vrtijo. Konečno se vrtijo že tako hitro, da zaprem oči, sicer bi me popadla še vrtilna bolezen. Ta komedija traja približno pol ure, nakar po-

padajo eden za drugim na tla in prizor je bil gotov. Sklenil sem, da me "plešoči" derviši nikdar več ne vidijo.

Isla se obrne k meni in vpraša: "Efendi, kako ti je ugajalo?"

"Skoro mi je postalo slabo," odvrnem odkrito.

"Imaš prav. Ne vem, če je prerok zapovedal enake plese; tuli ne vem, če so njegovi nauki dobri za vse osmansko ljudstvo."

"In to praviš ti, kot mahamedanee?"

"Efendi," zašepeče, "Zenica, moja žena, je vendar kristijanka."

S tem mi je indirektno priznal, kar ni hotel izraziti z besedami. Zenico je ljubil, in ona mu je najbrž mnogo pripovedovala o kristijanstvu. Dobra žena je hišna duša in nositeljica kulture in božjega blagoslova.

Ko korakava proti izhodu, začutim, da me nekdo potraplje po ramenih. Obstojim in se obrnem; mlad mož stoji pred menoj, katerega takoj spoznam.

"Omar ben Sadek! Ali je mogoče, da si ti v Štambulu?"

"Čast in hvala Alahu, ker mi je podelil milost gledati solnce tvojega obličja! Moja duša je stokrat in stokrat želela po tebi, odkar sva se ločila."

Bil je v resnici Omar, sin Sadeka, ki je mene in Halefa peljal čez šot Džerid, in čegar očeta je ustrelil Abu en Nasr. (Glej prvo knjigo, stran 26.)

"Kako si prišel v Štambul in kaj delaš v tem mestu?" ga vprašam v eni sapi.

"Ali ne vidiš, da sem težak? Stopimo v bližnjo kavarno, sidi, kjer ti hočem vse povedati."

Isla ben Maflej je že slišal o Omarju, ker sem mu jaz še v Egiptu pripovedoval. Tudi on ga prisrčno pozdravi, nakar se podamo v prvo kavarno ob potu.

Tu mi Omar pripoveduje, kako je podil morileca svojega očeta po celem Egiptu, po puščavi, po otoku Cipru, dokler ga usoda ni končno zanesla v Carigrad, kjer trdno upa, da dobi morileca kmalu v svoje roke.

"Sidi, mogoče mesto kmalu zapustim," mi reče Omar. "Alah mi je dovolil najti zelo važno ime."

"Ktero?"

"Ali nisi tedaj v šot Džeridu rekel, da se Abu en Nasr zove pravzaprav Hamd el Amasat?"

"Seveda."

"V Štambulu sem dobil nekega moža, ki se imenuje Ali Manah ben Barud el Amasat."

"Ah! Kdo pa je ta mož?"

"Mlad derviš v samostanu, katerega si baš obiskal. Bil sem tam ter šel k njemu v celico, da z njim govorim in kaj poizvem od njega; tu sem pa tebe zagledal in seveda njega pustil."

"Ali Manah ben Barud el Amasat!" zakliče Isla, skoro na glas, da

sem ga moral posvariti glede ostalih obiskovalcev kavarne. "On je torej sin onega Barud el Amasata, ki je prodal mojo ženo, Zenico. Tako grem k njemu v samostan, da govorim z njim."

"Ti ne greš nikamor," rečem. "Amasat je prav navadno ime. Morebiti ni derviš prav nič v sorodu z onim, katerega ti meniš. Če pa je, tedaj moramo biti zelo previdni. Ali dovoliš meni, da grem jaz v samostan?"

"Da, le pojdi, efendi! Toda takoj! Z Omarjem te hočeva čakati v tej kavarni."

Jaz pa poizvedujem še nadalje:

"Kako si zvedel, Omar, da se derviš imenuje Amasat?"

"Včeraj sem se z njim in še z enim tovarišem peljal v čolnu v Kaik proti Baharive Keui; govorila sta med seboj in med tem pogovorom sem slišal ime Amasat. Bila je že tema; sklenem torej, da grem za njima; oba obstaneta pred zaklenjeno hišo. Ko se vrata nekoliko odpro, vpraša neki glas, kdo hoče v hišo, nakar sta odgovorila 'En Nasr'. Čakati sem moral več ur, predno sta zopet prišla na ulico; medtem je šlo več možkih ven in notri, in vsakdo je zgovoril 'En Nasr'. Ali ni to čudno, sidi?"

"Ali so imeli svetilke s seboj?"

"Ne, dasi ponoči nikdo ne hodi brez svetilke; v bližini tudi ni bilo nobenega kavasa. Nato sem pa šel za obema možkima do samostana derviševe."

"Ali si besedice 'En Nasr' prav razumel?"

"Natančno."

Omarjevo sporočilo me je osupnilo. Nehote se spomnim besed, ki jih je spregovoril Abraham-mamur, ko me je pri razvalinah v Baalbeku napadel takrat je napram meni izjavil, da je glavar morilske bande; seveda mi je priznal le, ker je mislil, da se nikdar več živ ne vrnem izpod zemlje. Če je to res, tedaj je lopovska banda bila razširjena po vsej Turčiji, kar so mi baš pokazali dogodki v Damasku in ob Nilu. V Carigradu je bilo za javno varnost presneto malo preskrbljeno. Skoro vsak dan so dobili v Bosporu trupla umorjenih oseb; lopovi so zažigali na več krajih mesta, in med požarjem so kradli in ropali, kar se je dalo; po mestu so zvečer in ponoči hodili brez lučij, in če so jih stražniki ustavili, so se začeli z njimi pretepati. In kako milostno postopa z njimi turška policija! Nekoč so vjeli celo gnezdo lopovov; sultan pa jih je pregnal samo v Tripolis; čez kratek čas pa se je kapitan iste ladije, ki je peljala zločince v Tripolis, vrnil v Carigrad in povedal, da se je njegova barka razbila na obrežju; svi zločinci, ktere je imel krovu, so utonili. S tem je bila stvar pozabljena. Nekaj dni pozneje pa so se prejšni lopovi že pojavili po carigradskih ulicah, in živemu krstu ni padlo v glavo, prijeti lopovskega kapitana, ki je zločince nalašč spustil na svobodo, ker so ga bogato podkupili.

Omar mi pove, da stanuje dotični derviš v peti celici, če računam od vhoda naprej. Nato se pa podam v samostan. Ne da bi se briga za navzoče, korakam čez dvorišče ter stopim v predvežo. Vrata na hodnik so odprta. Derviši so bili že vsi v svojih celicah. V peti opazim mladega člo-

veka, okolu dvajsetih let; strmel je skozi okno in v rokah je držal rožnivenec z 99 jagodami.

“Salam!” pozdravim z debelim glasom.

“Salam aalejkum!” odvrne. “Kaj želiš?”

“Iz daljne provincije prihajam in nisem več običajem, ki vladajo v tej hiši. Videl sem vaš ples ter bi se vam rad zahvalil za zabavo, katero sem užival. Ali smeš sprejeti dar od mene?”

“Lahko; daj sem!”

“Koliko naj ti podarim?”

“Vsako paro vzamemo.”

“Torej vzemi!”

Izročim mu petdeset pijastrov (nekaj nad dva dolarja), na kar se mi on zahvali:

“Hvala! Ali je denar moj ali ga podariš samostanu?”

“Bodi toliko uljuden in spravi denar za sebe.”

“Torej mi povej svoje ime, da vem, komu se imam zahvaliti.”

“Prerok pravi, da kdor molči, dvakrat da; dovoli mi torej, da molčim in povej mi raje svoje ime, da bom vedel, s katerim pobožnim sinom islama sem imel čast govoriti.”

“Imenujem se Ali Manah ben Barud el Amasat.”

“In kateri kraj je videl tvoje rojstvo?”

“Iskendrije (Skadar) je moje rojstno mesto,” odvrne.

To se je ujemalo. Isla mi je že v Egiptu pripovedoval, da je Barud el Amasat, ki je Zenico ukradel, stanoval v Skadru. Vendar vprašam še dalje:

“Ali živijo člani tvoje družine še vedno v Skadru?”

“Ne,” odvrne.

Dalje nisem smel vpraševati, ker bi mož sicer postal sumljiv; ko se ujudno poslovim, zapustim samostan. V kavarni sta me Omar in Isla že nepotrpežljivo čakala.

“Kaj si zvedel?” vpraša Isla.

“Da je on sin Barud el Amasata, ki je prodal Zenico v sužnjost Abraham-mamurju; torej je Hamd el Amasat, ki se je sicer imenoval Abu en Nasr, njegov strije.”

“Efendi, torej nam mora povedati, kje je njegov oče!”

“Mora? Kako ga hočeš vendar prisiliti?”

“Po sodniku.”

“Torej bo imenoval napačno mesto, ali pa- če bo izdal pravo mesto, opozoril svojega očeta. Ne, mi moramo biti zelo previdni. Najprvo si hočem ogledati hišo, kjer si ga včeraj videl.”

Isla ni preostajalo drugega kot vrniti se domov; še prej pa mi naroči, da mu pozneje pripeljem tudi Omarja v njegovo hišo, kjer mu hoče odkazati stanovanje.

Isla se vrne domov, midva z Omarjem pa se podava proti vodi, kjer najameva čoln, da pristaneva v Ejubu. Od tu korakava peš v Baharive

Keuei, ki je severozapadni del mesta Carigrada. Bila ni pač prijetna hoja po ulicah, polnih blata in vsakovrstne nesnage.

Omar mi pokaže dotično hišo kar mimogrede, da nisva zbudila posebne pozornosti. Bilo je ozko poslopje; vrata pa obita z močnim železjem. Tudi sosedno poslopje je bilo enako zidano. Na vratih je visel kos papirja, na katerem berem — "Arar-im bir kiradšiji — iščem sostanovnika".

Po kratkem premisleku stopim do vrat in primem za kljuko; Omar mi sledi ves začuden. Vrata so bila odprta; po temnem hodniku pa prideva kmalu do drugih vrat, ki so bila tudi odprta; skozi slednja vrata dospeva na dvorišče, ki je bilo sicer ozko, vendar zelo dolgo. Na desni in levi ugledam napol razpadle hleve. Na vrh poslopja so pa vodile trhle stopnjice, katerim bi le v skrajnem slučaju zaupal svoje korake.

Dvorišče je moralo biti večkrat popljavljeno; tupasem se je moralo posušiti; baš sedaj je bilo suho; v sredini blata in nesnage opazim nekak kol zabit v zemljo, in na tem kolu sedi postava, ki bi bila še veliko bolj skrivnostna, da ni pušila iz čibuka. Postava je bila podobna krogli, ki je oblečena v cape; na tej krogli je tičal moder ali radi mene tudi rdeč turban in med kroglo in turbanom, je silil na dan navidezno človeški nos in že prej omenjeni čibuk. Nos ni bil nič krajši kot čibuk.

Ob najinem prihodu se neznano bitje nekoliko premakne, parkrat po nečloveški zakruli in se pripravlja, da se izviije iz kaftana okoli trupa.

"Salam!" pozdravim.

"Sssssss — — mmmmm!" zašumi in zagodrnja v odgovor.

"Ali je ta hiša na prodaj, ali mogoče sprejmeš stanovnike?"

V trenutku skoči postava s kolca, in se razviije v človeški postavi pred menoj.

"Da, da, gotovo, takoj jo oddam v najem! Lepa hiša krasna hiša, krasno stanovanje, celo za pašo prelepo, skoro vse novo! Ali si hočete hišo ogledati, visokost?"

To je vse tako hitro zblebetal kot bi odprl zatvornice pri mliaru. Mož pred menoj je bil gotovo čifut. Bil je majhen, zelo majhen, toda precej debelušast. Mož me je imenoval 'vi'; torej zahteva uljudnost, da jaz njega nazivljam z istim naslovom.

"Ali ste vi lastnik te hiše?"

"Ne, toda visokost je lahko zagotovljena, da nisem siromaški, ubogi — — —"

"Prosim," ga prekinem v njegovem govoru, "odgovarjajte mojim vprašanjem, kar se da na kratko! Čegava je hiša?"

"Bogatega peka Mohamada; on jo je podedoval."

"In kaj delate vi tukaj?"

"Stražiti moram in čakati, če se zglaši kdo, ki bi stanovanje najel."

"In kaj dobite za svoje delo?"

"Vsak dan en pijaster in za pol pijastra kruha."

"Ali kdo stanuje v hiši?"

“Nihče; jaz stanujem v sosednjem poslopju.”

“Koliko najemnine zahteva pek?”

“Za en teden deset pijastrov, kar se mora plačati naprej.”

“Pokažite nam sobe.”

Mož najprvo odpre obe luknji v pritličju; v njej zagledamo samo golazen in blato. Nato pa splezamo navzgor po trhljih stopnjicah, kjer so bile tri sobe ali boljše luknje; o prvi sem menil, da je golobjak, druga kokošnjak in tretja zajčnjak.

“Tu je selamlík, govorilnica, tu je stanovanje in tu harem,” razlaga starec tako veličastno kot bi nam kazal palačo turškega sultana.

“Dobro. In kaj je v poslopih na dvorišču?”

“Ničesar. Poslopja so za konje in služinčad.”

“In kako se vi imenujete?”

“Jaz sem Baruh Šebet ben Baruh Hereb ben Rabi Baruh Micah; kupujem in prodajam brilijante, zlatnino in starino, in če potrebujete vam lahko vsak dan osnažim obleko, počistim sobe in opraviim vsa pota v mestu.”

“Pa imate zelo bojevito ime! Kje pa je zaloga vaših brilijantov in dijamantov?”

“Visokost, pravkar sem vse prodal.”

“Torej pojdite k bogatemu peku Mohamadu in povejte mu, da bom hišo najel kot stanovanje. Tu je deset pijastrov, ktere dobi vsak teden, in tu je še deset pijastrov za vas, da si lahko kupite tobaka.”

“Visokost, hvala!” zakliče radosten; “vam je znano, kako se občuje z možem, ki se peča samo z briljanti! Toda Mohamad me bo vprašal, kdo ste vi. Kaj naj mu odgovorim?”

“Najprvo me ne imenujte visokost! Moja obleka je sicer nova in cela, toda moja edina. Jaz sem ubog pisar, ki je vesel, če najde osebo, za ktero lahko piše; in tu je moj prijatelj, ki si s težkim delom služi svoj živež. Skupaj hočeva stanovati v tej hiši, in morebiti se nam pridruži še kdo, da bomo laglje plačevali stanarino.”

Vse to sem povedal, ker nismo smeli vzbuditi sumnje, radi nevarne hiše v bližini, kjer so se shajali vsi lopovi.

“Kdaj se lahko preselimo v stanovanje?” vprašam.

“Tako, efendi.”

“Torej pridemo še danes, in upam, da bode hiša tedaj odprta.”

“Tako, hitim k peku, nakar vas bom tukaj pričakoval.”

Tako je bila torej pogodba sklenjena, in mi se poslovimo od starega čifuta. Ko pridem domov, povem Isli, njegovemu očetu in strijcu vse, kar nameravam, preseliti se namreč v sosesčino shajališča raznih lopovov, da pridem tem laglje na sled Abraham-mamurju, ki je bil tudi član ali pa celo poglavar raznih morilcev. Tudi Halefa sklenem vzeti s seboj. Sicer se je tudi Lindsay usiljeval, vendar sem ga odklonil, ker bi mi lahko škodoval. Vsled tega se je tako razjezil, da se je odločil preseliti se iz

Maflejevega stanovanja; in res, popoldne je že šel v Pero, evropski del mesta Carigrada.

Ko smo preskrbeli vse potrebno, vzamemo naše orožje in se peljemo v Baharive Keui; konje smo seveda pustili pri Mafleju.

Čifut nas je že pričakoval v hiši. Med časom naše odsotnosti je sobe nekoliko počistil, pri čemur mu je pomagala njegova žena, in veselil se je zelo, ko sem mu izrekel svoje priznanje. Takoj mu naročim naj prinese kruha, kavo, moke, jajca, tobaka in nekaj posode. Ko čifut odide, smo lahko neovirano odložili naše puške in jih spravili na varno. Djali smo jih v ono sobo, kamor razven nas ni smel nihče stopiti.

Baruh se je kmalu vrnil in prinesel zahtevano; medtem se je tudi že stemnilo. Ko se staremu čifutu še priporočim za naslednji dan, se poslovim in odide v svoje stanovanje. Mi pa prižgemo luč in nažgemo svoje pipe. Isla nam je dal s seboj tudi svetilnico, ki nam je prav prišla. Dogovorimo se, da za časa moje odsotnosti pazi Omar pri hišnih vratih na obiskovalce sosednje hiše; Halef pa naj se poda na dvorišče. Obe hiši ste bili med seboj ločeni po ozki steni iz desk, in če se vleže mali hadži v hlevu na nekaj mrve, bi moral gotovo kaj slišati, kar se govori v sosednji hiši. Jaz sam se podam k Baruhu, ker sem obljubil, da pridem k njemu na večerjo. V teku pogovora začnem spraševati Baruha tudi glede soseščine.

“Efendi,” reče Baruh, “sami siromaki stanujejo v bližini. Nekteri so dobri in pošteni, drugi pa zlobni in lopovski. Vi ste pisar in v okolici pač ne boste dobili dela z ljudmi torej ne boste imeli ničesar opraviiti, vendar vas prosim, da se posebno ogiblujete sosedne hiše.”

“Zakaj?”

“Ker je nevarno, če sploh govorimo o njej.”

“Jaz sem zelo molčeč.”

“Vrjamem, vendar bi svoje novo stanovanje takoj zapustili, če bi vam pripovedoval, kaj se godi v tukajšnji okolici.”

“Obljubim vam, da vseeno ostanem v svojem stanovanju, tudi če mi vse poveste. Upam, da smo prijatelji in tudi mislim, da boste napram meni odkritosrčni. Sicer nisem bogat, toda celo siromak je lahko hvalen.”

“Enkrat sem že občutil vašo dobroto ter hočem vrjeti vašim zadržkom. Vsi stanovalci v tej ulici vedo, da se v vaši sosednji hiši ne godi ničesar poštenega, vendar se zategadelj prav nič ne zmenijo; nekdo se je eden izmed prebivalcev v tej ulici splazil v sosednjo hišo, da bi poslušal; ko se družega jutra še ni vrnil, so ga šli njegovi sorodniki iskat; dobili so ga obešenega na nekem brunu v sosednji hiši. Sam se gotovo ni obesil.”

“Torej mislite, da so moji sosede ne samo sumljivi, temveč celo nevarni ljudje?”

“Da. Njih se merate zelo čuvati.”

“Toda poizve se vseeno lahko, kdo stanuje v tej nevarni hiši?”

“Neki Grk s svojo ženo in s svojim otrokom. V hiši imata vino in mnogo lepih, mladih deklic in dečkov, katerih se pa nikdar ne vidi na ulicah. V hišo prihajajo imenitni gospodje in priprosti, prebivalci Štambula in tujei. Igrajo in plešejo, da je veselje; toda meni se zdi, da vsi zopet odidejo iz hiše, ki so prišli. Večkrat ponoči se sliši rožljanje orožja in klee na pomoč, in zjutraj navadno opazimo plavati mrtvo truplo v vodi. Večkrat pride ponoči tudi cela tropa možkih brez svetilnic, toda obloženi z mnogimi bremen. V hiši pa delijo bremena drug drugemu.

“Vi ste rekli, da se nihče ne briga za hišo, vendar vam je vse natančno znano. Ali ste tudi kedaj pri vratih poslušali?”

“Efendi, tega ne smem živi duši povedati, ker sicer sem takoj zgubljen.”

“Tudi meni ne?”

“Vam celo ne, ker bi potem ravno tako naredili kot sem jaz, in drugega jutra bi vas dobil obešene.”

“Morebiti samo pravite, da ste nekaj videli, da bi me ustrašili.”

“Efendi, kakor gotovo tukaj stojim, jaz ne lažem!”

“Mogoče, vendar ste takrat najbrž sanjali!”

To je pomagalo. Mož ni hotel veljati niti za lažnika niti za sanjača in reče zategadelj:

“Povedati vam nečem sicer ničesar, samo prosim vas, da se niti deske niti kola ne dotaknite!”

“Ktere deske?”

“V desni strani vaše sprejemne sobe je ena deska takorekoč samo naslonjena na steno; ker visi samo na gorenjem žeblju, se jo lahko potisne v stran. Za steno je majhen presledek, za katerim je pa takoj stena sosednje hiše; tudi ta stena je iz lesenih desk, katerih ena visi tudi samo na enem žeblju, ker sem jaz drugega izruval. Če potisnete desko v stran, lahko vidite v sobo, kjer ležijo kadilec opija, in poleg tega slišite tudi kako ropotajo s kozarci; lepe mlade deklice pa ležijo na naslonjačih in poleg njih leže imenitni gospodje.”

“Torej ste bili vi zelo neprevidni, ker ste šli gledati skrivnosti tuje hiše. Kaj pa če v sosednji hiši opazijo, da deske niso dobro pritrjene?”

“Videti sem pač hotel, kaj počenjajo v sosednji hiši, in ker drugače ni šlo, sem moral deske odstraniti.”

“In kaj je s kolom, ktere ste omenili?”

“Kol leži v hlevu, ki je naslonjen na sosednjo hišo, ter je tako velik, da se lahko uporabi za lestev, po kateri se spleza navzgor. Tudi stene poslopja na dvorišču so iz lesa. Več desk ima široke razpokline, in če pogledate skozi te luknje vidite več možkih, kako si delijo naropani plen.”

“Toda kakaj vendar niste naznanili, kar ste videli. To je vendar vaša dolžnost?”

“Efendi, moja prva dolžnost je, da skrbim za lastno kožo. Jaz nečem biti obešen.”

“Policija bi vendar ne izdala vašega imena!”

“Gospod, vi najbrž še ne stanujete dolgo v Štambulu. Ko sem pogledal skozi spranje v deskah, sem opazil več imenitnih gospodov; videl sem tudi dervise in policiste. V Štambulu je mnogo visokih uradnikov, katerim sultan ne more dati denarja, ker ga nima; ti uradniki živijo ob tem, kar izsilijo iz drugih. In kaj naj tak uradnik naredi, če ne izsili dovolj? Kdor naznani svojega soseda, pride pred policijskega narednika ali pred navadnega sodnika, ki je sam član lopovske tolpe; in kaj tak človek potem pričakuje, je znano. Zgine navadno za vedno. Jaz vem, kaj počenjajo v oni hiši, in dalje se ne bom več brigal. Samo vam sem povedal in upam, da vam zadostuje moje svarilo.”

Zvedel sem dovolj in nisem več silil v Baruha. Prepričan sem bil, da sem s svojimi tovariši v nevarnosti. Grk, ki stanuje v sosednji hiši, je na vsak način zvedel, da je dobil nove sosede; na vsak način nas je ostro opazoval, da se prepriča, kakšne baže sosedje smo. Med dnevom torej nismo smeli dovolj hoditi po dvorišču, ker bi nas morda kdo slučajno iz one strani opazil, ki nas je že prej videl. Torej je bilo dobro, da sem najel Baruha kot našega služabnika, ker smo mi medtem lahko tičali v sobah.

Mogoče so moji tovariši pustili še luč v sobi. Luč kaj lahko zapazijo v sosednji hiši skozi špranje; mogoče govorita Halef in Omar o naših dogodkih in ju v sosednji hiši poslušajo. Zatorej nisem mogel več strpeti pri čifutu ter sklenem, da se vrnem domov. Poprej pa še naročim Baruhu, kaj naj odgovarja, če ga kdo za nas vpraša. Vsakemu naj pove, da se je v hiši naselil ubog pisar, nek težak in še ubožnejši Arabec. Ker se je naše stanovanje naslanjalo na čifutovo, sem trebal samo z roko potrkati na steno, in moral me je slišati.

Ko pridem do sprednjih vrat v naši hiši, so bila samo prislonjena, in Omarja opazim stražiti na omenjenem mestu. Pove mi, da je že več oseb prišlo v sosednjo hišo. Vsakega so pri vhodu vprašali za neko besedo, in vsak je odgovoril ‘En Nasr’. Prosim ga, naj zapre hišo in gre za menoj v stanovanje. Halefa dobim na dvorišču; on ni ničesar videl ne slišal. Tudi on gre za menoj v sobo, kjer ni še gorela luč, sklenem torej, da še nadalje ostanemo v temi.

Ko jim povem vse, kar sem govoril z Baruhom, preiščem desno steno selamlika; desko, ki se je dala odstraniti kmalu najdem. Potisnem jo torej vstran in posežem z roko naprej. V dalji dveh čevljev začutim steno iz desk sosednje hiše ter tudi desko, ki se je dala odstraniti. Ko potisnem tudi slednjo vstran, zapazim temen prostor. Previdno se splazim zopet nazaj, in ko privlečemo naše preproge v selamlik, t. j. sprejemno sobo, se vlezemo in čujemo, če bomo vjeli kako besedico v sosednji hiši.

Tako smo čakali gotovo dobro uro in se tiho med seboj pomenkovali, ko začujemo v sosednji sobi pogovor. Takoj potisnem desko vstran. Težke korake začujem in objednem stokanje; nato pa zapove možki glas:

“Sem! Tako! Hasan naj se odpravi na pot!” In čez trenotek zopet: “Adut, ali znaš pisati?”

“Da.” odvrne drug glas.

“Ali imaš denar v svoji hiši?”

“Ti zahtevaš denar! Kaj sem vam naredil, da ste me zvabili sem in me zvezali?”

“Storil? Ničesar, prav ničesar! Tvojo listnico, uro in prstane, in tudi tvoje orožje, toda to še ni dovolj. Če ne moreš izročiti, kar zahtevamo, bodo dobili jutri tvoje truplo v vodi.”

“Alah kerim! Koliko zahtevaš?”

“Ti si bogat! Pettisoč pijastrov ni preveč, če plačaš!” (Okoli \$250.)

“Preveč je. ker nimam toliko!”

“Koliko pa imaš doma?”

“Komaj tritisoč.”

“Ali bodo izročili denar našemu poslancu? Ne laži, ker ti prisegam, da je odbila tvoja zadnja ura, če mi ne dobimo denarja.”

“Alah il Alah! Poslali vam bodo denar, če jaz napišem pismo in ga zapečatim s pečatnim prstanom.”

“Prstan ti posodim za ta čas. Razvežite mu roke, da bo lahko pisal.”

Dolgo časa mine, ne da bi slišali kak ropot ali pogovor. Posežem torej znova po deski ter jo odstranim, da lahko pogledam v sosednjo sobo, kjer se je baš vršil omenjeni pogovor. Ravno pred špranjo sedi mož, s hrbtom proti meni obrnjen. Obleka je bila deloma raztrgana kot bi se mož branil proti napadalcem. Pred njim stojijo trije oboroženi adutje. Gledali so, kako je mož na kolenih zapečatil pismo.

Desko položim zopet v naravno lego in poslušam dalje. Čez kratek čas začujem zopet glas: govoril je najbrž gospodar hiše, že prej omenjeni Grk.

“Tako! Zvežite ga in prepeljite v sosednjo sobo. Če ne bo miren, ga kar zabodite z nožem. Slišal si, torej bodi miren!”

Čujem, da odpro neka vrata, nakar postane vse tiho; Omarju in Halefu povem, kar sem videl in slišal.

“Tatovi so!” reče Halef. “Kaj storimo?”

“Ne samo tatovi, temveč tudi roparji!” zasepečem jaz. “Meniš, da bodo moža zopet oprostili? Čakali bodo, dokler ne dobijo tritisoč pijastrov, nakar bodo neznanca ubili.”

“Torej mu moramo pomagati!”

“Seveda. Toda kako?”

“Deske razbijmo in oprostimo ga!”

“Je vse preveč ropota in proti našemu načrtu. Lahko se vname boj, ki nam bo nevaren. in če tudi zmagamo, bodo adutje medtem hišo zapustili in mi lahko gledamo, kje se z njimi zopet srečamo. Boljše bi bilo, če pokličemo policijo; pa kdo ve, kdaj bi našli kakega aduta, ki bi bil pripravljen iti z nami! Najbrž bi še nas zaprli, če bi povedali, da hočemo udreti v hišo. Najboljše je, če izmaknemo še eno desko iz vsake stene. nakar bo luknja tako široka, da se lahko splazimo skozi. Nato prepeljemo ujetega moža v našo sobo in deske postavimo v prejšnjo lego; potem se tudi lahko dalje posvetujemo.”

“Toda klešč nimamo, da žeblje poruvamo iz desk!” reče Halef.

“Seveda ne, toda dobre nože. Glavna stvar je, da nas v sosednji hiši ne slišijo. Takoj pojdimo na delo!”

“Ali pa veš sidi, kje je mož, ki ga imajo ujetega?”

“Da. Nesli so ga skozi sobo, o kateri mi je Baruh pripovedoval, da ležijo gospodje pri deklicah. Nasproti naše stene je druga soba, ktere vrata sem videl; in baš v tej sobi je sedaj jetnik.”

Ko preiščem našo steno, se prepričam, da je vsaka deska spodaj in zgoraj pritrjena z žebljem. Na naši strani smo žeblje prav lahko potegnili iz deske; vtaknil sem med bruno in desko nož ter polagoma odtrgal desko; toda odprtina je bila vseeno premajhna, da bi se splazil mož skozi; odstraniti sem moral še dve deski, kar se mi tudi posreči, ne da bi povzročil pozornost v sosednji hiši. Splazim se iz naše sobe na prostor, ki je delil našo in sosednjo hišo. Tudi pri steni sosednje hiše moram odtrgati tri deske, kar mi je povzročilo obilo truda.

Tako minejo dve uri, in baš sem bil s svojim delom srečno gotov, ko začujem korake. Prihajal je Grk z lučjo. Gospodar odpre vrata nasproti nam, vendar ne vstopi.

Ali ste dobili denar?” vpraša ujetnik.

“Da,” odvrne Grk s kratkim nasmehom.

“Torej me spustite!”

“Sedaj še ne; prost boš šele jutri zjutraj. Povem ti le, da pridejo skozi sobo različni ljudje, ki ne smejo vedeti, da si ti tukaj; seveda k tebi ne bodo prišli, toda tiho moraš biti vseeno. Ker se pa bojim, da nas boš izdal, te bom zvezal in položil pred usta povojo, da ne boš kričal. Če boš tiho, si jutri prost; če pa kričiš, tedaj te vržemo v vodo.”

Ujeti Turek pa še nadalje prosi, naj ga spustijo, ker noče živi duši črhniti o današnjih dogodkih; vendar vse njegove prošnje so bile zaman. Iz njegovega boječega glasu sem posnemal, da mu je pravi Grkov namen prav dobro znan; slutil je, da ne pride nikdar več živ iz te hiše. Gospodar ga zveže in položi pred usta povojo, nakar ga zapusti, ko je še zaklenil vrata za seboj.

In sedaj na delo, predno pridejo ljudje, o katerih je gospodar govoril. Sreča, da sem že prej odstranil vse deske. Nož in revolverje vtaknem k sebi ter se splazim naprej; Omar in Halef mi sicer ne sledita, vendar se postavita v obližju, da mi priskočita na pomoč, če bi bilo treba.

Kmalu sem pri vratih in potegnem zapah nazaj.

“Bodi tiho, ker te hočem oprostiti!” rečem ujetniku in potipljem njegove vezi. Bile so iz vrvij, ktere takoj prerežem ter vtaknem v svoj žep. Tudi povoj mu vzamem izpred ust, ktereга istotako vtaknem v žep.

“Mašalah,” reče mož in hitro skoči kvišku; “kdo si ti, in kako —”

“Tiho!” mu rečem; “pojdi za menoj!”

Potegnem ga iz temnice in zaprem vrata za seboj; kmalu sva v našem stanovanju.

“Hamdulilah, hvala Alahu!” zašepeta Halef. “Prav skrbelo me je za tebe, sidi; vendar se ti je prej posrečilo kot sem mislil.”

Jaz mu ne odgovorim, temveč pritrdim deske zopet v njih naravno lego, da ni mogel na oni strani nihče sumiti, da so bile prej odtrgane.

Zopet začujemo korake. Prinesli so nekega pijanca, ktereга vržejo v sobo, kakor je dolg in širok. Sedaj sem bil prepričan, da ne pride nihče več blizu. Svojima tovarišem rečem torej naj mi sledita v drugo sobo, kjer prižgemo luč in si ogledamo našega rešenega gosta.

Bil je srednje postave, blizu petdesetih let in precej inteligentnih obraznih potez.

“Dobrodošel!” ga pozdravim. “Slučajno smo videli in slišali vse, kar so v sosednji hiši s teboj počenjali; takoj smo sklenili, da te rešimo.”

“Torej vi niste lopovi!” vpraša nezaupno.

“Ne.”

“Vedel sem, da me živega ne bodo več spustili iz luknje, in menil sem da si prišel, da mi odrežeš glavo. Kdo ste vi?”

“Jaz sem Frank in ta dva sta moja prijatelja, prosta Arabca iz Sahare. Ta mož, Omar ben Sadek, živi v krvnem sovraštvu z nekim možem, ki občuje v tej hiši; radi tega smo si najeli takoj poleg stanovanje, da prebivalce laglje opazujemo. V hišo smo se preselili šele danes, vendar je Alah hotel, da takoj prvi večer preprečimo umor. Ali smemo zvedeti, kdo si ti?”

Mož temno pogleda pred se; nato pa strese z glavo in reče: “Bolje je, če molčim. Moje ime je znano mnogim ter ga nečem mešati v to zadevo. Ti si tujec in lahko se ti bom zahvalil, če tudi ne zveš mojega imena.”

“Tvojo željo spoštujem in te prosim zajedno, da ne govoriš o hvali. Ali si spoznal ktereга izmed mož v sosednji hiši?”

“Ne. Mnogo gostov je v hiši in še mnogo več ljudi, ki niso gostje. Preklete beznico ukažem še to uro preiskati do zadnjega kota.”

“Ali se ti bode posrečilo? Sicer sem prepričan, da Grk pred jutrom ne zve, da si ti rešen; policija ga bode torej popolnoma presenečila. Toda slišal sem, da hodi mnogo policijskih uradnikov v to hišo, torej ne vem, če bo imela tvoja policijska preiskava kaj uspeha!”

“Policija?” vpraša Turek zaničujoče. “Res, v neki sobi te luknje sem opazil sedeti več policistov; poznam jih vse, vendar oni mene niso videli. Ne, k policiji ne grem. Vedi, efendi, da sem jaz visok častnik, ktereга redu, je postranska stvar. Od tu se podam naravnost v vojašnico,

kjer pokličem na noge svoje vojake ter na kratko obračunam z lopovi v tej hiši!”

To mi je bilo ljubo in neljubo objednem. Če častnik udere s svojimi vojaki v hišo, se kaj lahko zgodi, da baš onih ne bo notri, ktere mi iščemo; raztepli se bodo na vse kraje, in mi jih moramo znova iskati. Vendar se častniku nisem mogel ustavljati; le prosim ga: “Torej mi spolni vsaj eno prošnjo; pokaži mi vse ljudi, ktere boš polovil. Rad bi vedel, če so poleg ljudje, ktere jaz iščem.”

“Videl boš vse!”

“Dovolj mi še eno opazko! Kdor hoče priti v lopovsko hišo, mora povedati besedo ‘En Nasr’, ker sicer ga ne spustijo notri. Mogoče ti bode ta besedica še koristila.”

“Ah, to je torej beseda, ktero je izgovoril moj vodnik, ki me je pripeljal v hišo! Toda,” nadaljuje s sumljivim glasom, “kje si ti zvedel za to besedo?”

Ker je na ta način govoril z menoj, je bil najbrž zelo visok častnik. Odvrnem mu mirno:

“Omar ben Sadek je poslušal pri vratih in zvedel za besedo. Poslušaj me še nekoliko. Najboljše je, če svoje vojake primerno razdeliš. Polovica vojakov pride lahko v hišo skozi glavna vrata, če spregovorijo omenjeno besedico; druga polovica se pa lahko skriva v moji sobi in udere med lopove skozi steno. Vendar prvi vojaki ne smejo prej v hišo, dokler ni druga polovica vojakov že skrita v moji sobi, ker sicer stražnik, ki stoji pri vratih, lahko zakriči in tako podeli lopovom čas, da pobegnejo.”

“Že vidim, da si pošten ter bom ubogal tvoj nasvet. Ali imaš kak turban pri sebi? Lopovi so mi mojega vzeli, za kar jim pošteno plačam.”

“Posodim ti mojega; tudi moje pištole ti posodim, da ne boš brez orožja.”

“Hvala ti, Frank! Kar je tvojega, dobiš vse nazaj. Bodite tiho in čujte; najkasneje v eni uri se zopet vrnem.”

Spremljam ga do vrat, nakar zgine v ulici.

“Sidi,” vpraša me Omar, ko se vrnem v sobo, “ali bodo Abu en Nasrja, če ga ulovijo v hiši, izročili meni? On je morilec mojega očeta.”

“Ne vem.”

“Moje maščevanje to zahteva!”

“Častnik najbrž ne bo dovolil.”

“Torej vem, kaj mi je storiti. Ali se še spominjaš prisege, ktero sem presegel na šot Džeridu na onem mestu, kjer je bil ustreljen moj oče? (Glej prvo knjigo, stran 27.) Glej, do danes se nisem obril, niti se nisem nasmejal od onega dneva. Sovražnik in morilec mojega očeta, ki je danes tako blizu mene, mi ne uide.”

Omar odide v selamluk in se vsede pred deske. Gorje Abu en Nasrju, če pride maščevalcu v pest!

V sobi ugasnem luč in sledim z Halefom Omarju. V sobi sosednje hiše je moralo biti več oseb. Tako sedimo mirno in molče skoro tri četrt

ure, ko se podam po stopnjicah navzdol, da pričakujem častnika. Skoro je že minula ura, odkar je častnik odšel, ko zapazim na ulici dolgo vrsto temnih postav. Častnik jih je že prej o vsem poučil. Dočim ostane oddelek vojakov na ulici, koraka drugi oddelek naravnost proti naši hiši, njim na čelu častnik, sicer še vedno v prejšnji obleki, vendar dobro oborožen.

“Ah, ti si nas že pričakoval!” zašepeta. “Tu imaš svoje pištole in svoj turban!”

Pištole in turban je nosil za njim eden njegovih častnikov, katerega spoznam po obleki, da je stotnik. Dočim jaz odpeljem vojake po stopnjicah proti moji sobi, ki je mejila na sosednjo hišo, ostane častnik pri vratih. Vojakov, ki so šli v mojo sobo, je bilo trideset. Kljub slabim stopnjicam, so se vojaki brez ropota zbrali v sobi. Konečno pride tudi častnik.

“Užgi luč!” reče.

“Ali si spodaj vrata za seboj zaklenil?” ga vprašam.

“Potegnil sem zapah preko vrat.”

“In postavil stražo k vratom?”

“Stražo?” se zasmaja. “Zakaj?”

“Povedal sem ti že, da šele od danes prebivam v tej hiši; torej mi niso še znane vse okoliščine te hiše; mogoče se lopovi, katere hočeš poloviti, zberejo na našem dvorišču in pobegnejo skozi naša vrata na ulico.”

“Le bodi brez skrbi,” reče; “vse se bode v redu zvršilo.”

Ko prižgem luč, jo postavi častnik poleg desk in zapove, da začnemo z delom. Sprednji vojaki dvignejo puške, da podero steno s puškinimi kopiti. To je bila največja neumnost, ker, predno pride prvi vojak v sosednjo sobo, so bili lopovi že zdavnej na varnem. Vendar, kar se je zgodilo, nisem mogel več preprečiti. Častnik je na čelu svojih vojakov že udril v sosednjo hišo. Jaz sem pa sprva mislil, da se sam podam na stražo pred spodnja vrata, vendar se tudi domislim, da nisem človek, ki bi popravljaj napake drugih. Uderem jo torej takoj za častnikom v lopovsko hišo. V prvi sobi dobimo pet ali šest popolnoma pijanih ljudi. Preko njih trupelj poskačemo v sosednjo sobo, v kateri vidimo, da beži baš zadnja oseba pri vratih ven. Mi jim sledimo.

Tudi od spodaj sem je prihajal strašanski krik: prvi oddelek vojakov je pri vratih udril v hišo. Soba, v katero zdaj pridemo, je imela dvoje vrat. Ko odpremo prva, vidimo prostor, ki ni imel izhoda; bil je napolnjen z mladimi deklicami in dečki, ki so kleče prosili usmiljenja.

“Stražo k vratim!” rjove častnik.

Častnik skoči k drugim vratom in jaz za njim. Tu se zaletiva v Omarja, ki je prišel od sosednje strani.

“Njega ni zgoraj!” divja Omar. “Jaz moram navzdol!”

Krvno maščevanje ga je popolnoma podivjalo.

“Kdo je zgoraj?” vpraša častnik.

“Več kot dvajset adutov, vendar nobenega ne ponzam.”

Omar nas potisne na stran in divja naprej. Mi pa bežimo skozi več sob, ki so bile vse razsvetljene. Napad je prišel tako nepričakovano, da so strahu pozabili ugasniti luči. Pozneje sem zvedel, da je straža lopovskih adutov, takoj ko je zagledala vojake, ustrelila z revolverjem in zginila po temnem hodniku. V naši sobi tega strela nismo slišali, ker so vojaki s puškami razbijali leseno steno. Hišni prebivalci so radi strela seveda takoj nabrusili pete, da poiščejo zavetja. Radi tega tudi pri našem napadu nismo dobili živega knsta v roke. Konečno dospemo do vrat zadnje sobe. Lopovi so se od znotraj zabarikadirali. Dočim se vojaki trudijo, da razbijajo vrata s puškinimi kopiti, začujemo tudi znotraj glasno pokanje. Vrata so bila zelo močna ter se niso takoj udala vojaškemu pritisku; zatoorej hitim skozi vse sobe nazaj v naš prostor, da prinesem s seboj svojo veliko, težko medvedovko, katero sem v naglici pozabil v svoji sobi.

Ko se s puško vrnem, so vrata še vedno stala.

“Stran!” zapovem ljudem. “Pustite mene blizu!”

Moja medvedovka je bila seveda druge vrste razbijalec zidovja kot lahke puške sultanovih vojakov. Že pri prvem udarcu prebijem vrata; še trije krepki udarei, in vrata se poderejo z velikanskim ropotom na tla. Toda v istem trenutku nas pozdravi iz notranjosti sobe najmanj deset strelav. Več vojakov se zgrudi, le jaz sem ostal nepoškodovan, ker sem stal ob strani, ko sem razbijal vrata.

“Sidi, na pomoč, hitro, urno!” začujem kljub velikanskemu ropotu Halefov glas iz dvorišča.

Mali hadži je bil najbrž v veliki nevarnosti za svoje življenje. Seveda moram takoj k njemu. Kot hudournik bežim skozi sobe v naše stanovanje in po stopnjicah navzdol na dvorišče. Že začujem drugi, še bolj silni Halefov glas, ki je prihajal iz nekega poslopja na dvorišču. Takoj namerim puško proti steni in dobro udriham po starih deskah.

“Le hrabro se drži Halef! Jaz pridem takoj k tebi!” mu zakličem.

“Hitro, sidi, jaz ga že imam!” zakriči Halef.

Stare gnjile deske se kmalu udajo; v prostoru je vladala egiptovska tema, vendar izproženi strelji kmalu nekoliko razsvetlijo okolico; začujejo se divje kletve. Tu ni bilo časa se obotavljati. Brez odlašanja skočim v sredo med lopove.

“Halef, kje si?” zakličem.

“Tu pri vratih!”

Res! Hrabri hadži si je zapomnil moje besede, in mesto, da bi šel za nami v sosednjo hišo, je hitel k vratom za stražo. Adutje iz sosednje hiše so prebili tenko steno in planili na naše dvorišče. Polovica jih je bila že spodaj, ko sem razbil vrata. Hoteli so pobegniti skozi naša vrata na prosto, kjer se jim je pa Halef postavil krepko v bran. Strelji, katere sem slišal, so bili nanj merjeni; če je bil zadet, še nisem mogel videti, vendar je še stal pri vratih in se branil s kopitom svoje puške.

Res nekaj čudovitega je ponočni boj. Človeški živci delujejo z dvojno močjo; človek vidi, kar bi sicer nikdar ne opazil, in neki posebni nagon

daje človeku ob enakih prilikah dvojno bistroumnost. Kopito moje puške kmalu oprosti Halefa nevarnosti; vidim, kako njegovi napadalci padajo pod njegovimi udarci.

“Koga pa vendar imaš, Halef?” ga vprašam v sredi boja.

“Abrahim-mamurja.”

“Njega? Kje vendar?”

“Pri mojih nogah! Pobil sem ga s puško na tla!”

“Konečno! Živijo!”

Peščica ljudi, ki se je še branila, se je kmalu razkropila na vse strani. Za nje se ne zmenim, temveč se sklonem navzdol, kjer je moral ležati Abrahim-mamur.

“Ah, Halef, saj ni on!”

“Ni, sidi? Nemogoče! Pri blisku strela iz puške sem ga razločno videl!”

“Torej je pobegnil, in ti si mesto Abrahima nekega družega držal. Kje neki je pravi lopov?”

Dvignem se in pogledam po dvorišču. Tu vidim begunce kako plezajo čez neki plot proti Baruhovemu dvorišču. Tudi Halef opazi isto.

“Za njimi, sidi!” zakliče. “On je med njimi!”

“Gotovo! Toda na ta način ga ne dobimo v roke. Saj mora pri naših spretnjih vratih mimo iti!”

Iz Baruhove hiše prihiti več postav; bilo jih je pet ali šest. Sedmi, ki jim je sledil in naju ni zapazil, zakliče:

“Stojte! Ostanite skupaj!”

To je on! To je bil njegov glas, oni glas, s katerim je v oni noči ob Nilu klical svoje ljudi. Tudi Halef ga spozna in neprevidno zakriči:

“On je, sidi! Za njim!”

Abrahim ga začuje in zbeži, ne da bi pogledal nazaj; midva z Halefom pa drviva za njim. Da nam pobegne, zavije okoli več vogalov ter v različne temne, ozke ulice; pa za kakih petnajst korakov je bil vedno pred menoj in Halefom. Ko sem hitel v hlev, sem se najbrž kje spodtaknil, radi tega nisem mogel tako urno teči kot po navadi. Abrahim-mamur je bil dober tekač, in Halefu je že skoro jela pohajati sapa.

“Stoj, sidi, in ustreli ga,” sopiha.

Seveda ustrelil bi lopova lahko, vendar nisem hotel. Drugi so imeli večjo pravico do njega, torej sem ga hotel živega dobiti v pest. Lov traja vedno dalje. Tu se odpre ulica, po kateri smo dirjali, in pred nami se prikaže morje.

“Na desno, Halef!” zakličem.

Halef uboga, in jaz skočim na levo. Tako priženeva begunca med naju in vodo. Za trenutek postoji Abrahim-mamur, da se ozre za nama, nato pa skoči v morje in zgine nad vodnim površjem.

“O gorje!” zakliče Halef. “Vendar pobegnil nam ne bode!”

Halef nameri puško, da ustreli, če se prikaže iz vode.

“Ne streljaj,” mu svetujem. “Saj se še ves treseš! Jaz skočim za njim v vodo!”

“Sidi, če moram paziti na tega lopova, se ne tresem!” odgovori Halef.

Tu se prikaže glava plavajočega nad valovi — strel zadoni — krik se začuje iz vode in glava zgine takoj za tem v morskem valovju.

“Zadel sem ga!” zakliče hadži. “Mrtev je. Ali vidi, sidi, da se nisem tresel!”

Ob vodi čakava še pet minut, vendar Abraham-mamur se ne prikaže več na površje, torej sva bila prepričana, da je bil strel dobro merjen. Vrneva se na pozorišče vojnega prizora.

Medtem se je tam mnogo spremenilo. Na ulici je bilo precej svetlo, ker radi streljanja in velikanskega ropota so se prebudili stanovalci iz spanja in prišli s svetilnicami v rokah pogledat, kaj se godi. Oddelek vojakov straži tri hiše, dočim iščejo še drugi skrite lopove ali pa jih čuvajo one, ktere so vjeli in zvezali. Ujeli so vsakega, ki so ga dobili v hiši pri Grku. Gospodar sam je bil med bojem ustreljen. Njegovo ženo pa opazim pri dečkih in deklicah, ki so bile vse zvezane. Celo pijane ljudi so uklenili. Med viharnim bojem se je skoro vsem vrnila zavest. Nekaj vojakov je bilo ustreljenih, nekaj ranjenih, in tudi moj hrabri Halef ni odnesel zdravih peta. Ubodel ga je nekdo z nožem v roko. Pravzaprav so bili ujeti le štirje lopovi, o kateri se je gotovo vedelo, da so člani roparske tolpe. Šest so jih vojaki ustrelili, dočim se je drugim posrečilo pobegniti. Omar, ki se je najbolj odlikoval, je pa slonel malomarno in jezno ob stopnjicah; Abu en Nasrja ni dobil, nakar se za boj sploh ni več brigal.

Stari Baruh je že odšel spat, ko se je pričelo streljanje. Takoj za tem so vojaki ulomili tudi njegova vrata, in starec se je iz strahu zaklenil v najbolj skrivno sobo. Šele sedaj se prikaže in vije roke radi dogodkov, ki so se baš odigrali. Konečno so zvezali vse ujetnike drug ob drugega in častnik dovoli vojakom, da smejo hišo Grka opleniti. Tega si vojaki ne pustijo dvakrat veleti; v teku desetih minut odnesejo vojaki vse, kar ni bilo pretežko ali prenerodno za transport.

Medtem pa jaz poiščem stotnika, katerega sem že poprej omenil, da ga povprašam po častniku, ki je poveljeval vojakom.

“Zunaj pred hišo stoji,” glasi se odgovor.

To sem že sam vedel; gnalo me je, da zvem nekaj več o možu. Sprva sem ga zelo spoštoval; toda ko je bil gotov, se za mene ni niti zmenil ni, torej sem tudi jaz sklenil, da opustim svojo prejšno uljudnost napram njemu.

“Ktero stopinjo ima kot častnik?” vprašam stotnika.

“Ne vprašuj,” mi odvrne slednji precej robato. “Prepovedal je o tem govoriti.”

In baš radi tega sem moral zvedeti njegov karakter pri vojaštvu. Neki vojak je še stikal po Baruhovem dvorišču. Bil je zelo slabe volje, ker ni ničesar našel. Takoj se podam k njemu.

“Ti pa gotovo nisi nič plena dobil?” ga vprašam.

“Ničesar,” zamrmra jezno.

“Če mi odgovoriš na vprašanje, ki ti ga stavim, pa dobiš od mene nekaj denarja.”

“Ktero vprašanje?”

“Kakšno stopinjo častništva uživa oni častnik, ki vas je pripeljal sem?”

“On njem ne smemo govoriti, toda on se tudi na mene ni spomnil. Ali mi daš dvajset pijastrov, če ti povem?”

“Prav rad.”

“On je polkovnik in se imenuje — —”

Vojak mi imenuje ime moža, ki je pozneje igral veliko ulogo pri turški politiki in je bil znan vsem diplomatičnim krogom. On ni sicer rojen Turek, vendar s svojimi zmožnostmi se je povzpел na visoko stopinjo turškega uradništva.

Vojaku plačam, kar sem obljubil in se podam na ulico. Polkovnik stoji baš pri vratih ter me ne more prezreti, torej vpraša:

“Ali so vsi Franki tako boječi kot ti? Kje si bil medtem, ko smo se mi bojevali?”

Kakšno vprašanje! Najrajše bi mu prisolil zaušnico.

“Tudi mi smo se bojevali,” mu odvrnem prostodušno; “seveda le z onimi, ktere si ti pustil pobegniti. Previden mož vedno misli, kako bi popravil napake drugih.”

“Kdo je meni pobegnil?” zagrmí nad menoj.

“Skoro vsi. Ker nisi takoj poslušal mojega sveta in postavil pred vrata stražo, meni in mojemu služabniku nikakor ni bilo mogoče zadržati vse lopove, ki so se zbrali na našem dvorišči in pobegnili. Kaj se zgodi z ujetniki?”

“Alahu je znano! Kje boš jutri stanoval?”

“Najbrž tukaj.”

“Tukaj ne bodeš več stanoval.”

Zakaj ne?”

“Boš kmalu videl zakaj ne. Torej kje te dobim jutri?”

“Pri trgovcu Mafleju, ki stanuje v bližini Jeni Džamija.”

“Poslal bom svojega poslanca k tebi.”

Po teh besedah se brez pozdrava obrne od mene in da vojakom znamenje. Ujetnike obkolijo in spreved se začne pomikati naprej. Jaz se pa vrnem na naše dvorišče in tu seveda opazim, zakaj jutri v tej hiši ne bom mogel več prebivati. Prijazni častnik je ukazal Grkovo hišo zažgati in ogenj je že lizal posamezne prostore. Pač prav na turški način iztrebiti iz zemlje lopovsko gnezdo! Hitro se podam po stopnjicah navzgor v našo sobo, da odnesem puške in druge stvari, ktere smo imeli zgoraj. Zunaj nastane pravo satansko vpitje in kričanje ket je vedno navada v Carigradu, kadar gori. Nihče ne misli na gašenje temveč samo na beg; ker si hiše

večjidel lesene, zgori pri vsakem požarju več hiš, predno začnejo ognjegasci z resnim delom.

Maj stari Baruh je zgubil ves svojo govor radi groznih dogodkov, in njegova žena se kar ni drznila premakniti s svojega mesta. Njih malenkostno premičino izvadimo iz stanovanja na prosto in starcu še obljubim, da mu preskrbim pri Mafleju prijazen sprejem. Nekaj težakov tudi dobimo kmalu, in tako zapustimo hišo, kjer nismo stanovali niti en dan, dasi smo plačali najemnino za cel teden naprej. Stari pek pa na podrtiji ni zgubil milijonov.

Ob pozni nočni uri so bila vrata Maflejevega stanovanja seveda zaprta. Ko pa potrkamo, nam kmalu odpro. Zberejo se člani vse družine; bili so zelo razočarani, ko jim povem, kako se je končalo naše podjetje. Seveda bi vsakdo raje videl, da bi bil Abraham-mamur v njih oblasti, vendar so bili konečno tudi zadovoljni, ko jim zatrdno povem, da je utonil v morju. Starega Baruha sprejme hišni gospodar kaj prijazno in obljubi, da hoče skrbeti zanj.

Ko se že hočemo podati v našo vrtno hišico, pa stopi mladi Isla vselega obraza k meni in reče:

“Efendi, danes ko te ni bilo pri nas, smo dobili kaj vesel obisk. Uganila, kdo je prišel k nam?”

“Kdo le more uganiti! Povej mi raje! Ali sem osebo jaz že videl?”

“Videl še nisi osebe, toda o njej sem ti že pripovedoval. Poklicati jo hočem in potem uganila, kdo je.”

Bil sem precej radoveden, kdo je novi gost, ker so mu morale biti znane vse naše razmere. Čez kratek čas stopi Isla v mojo sobo z nekim starim možem, katerega seveda še nikdar nisem videl. Nosil je navadno turško obleko in na sebi ni imel ničesar, iz česar bi sklepal kdo je. Njegove obrazne poteze so bile predrzne in ostre, toda gube, ki so razorale njegov obraz in dolga siva, snežnobela brada mi je pričala, da je starec prestal dovolj gorja.

“To je mož, efendi,” reče Isla. “Sedaj pa uganila!”

“Ne morem!”

“In vendar boš uganila.” In ko se Isla obrne k staremu možu, mu reče: “Govori vendar v svojem maternem jeziku z njim!”

Stari mož se mi prikloni in reče v čisti srbščini:

“Sluga pokoran, visoko poštovani — udani služabnik, zelo spoštovani gospod.”

Ta prijazni hrvatski ali srbski pozdrav me pripelje na pravo sled. Takoj ponudim starčku roko in rečem:

“Evo, oče Ožko, dobro mi došli — pozdravljeni očka Ožko!”

Bil je res Ožko, oče Zenice, ki je bil zelo vesel, ker se je spoznal z menoj. Seveda o spanju sedaj ni bilo govora, ker sem moral poizvedeti, kako se je njemu godilo, odkar so mu odvedli hčerko.

Ko je Zenica, njegova hčerka, zginila iz očetovske hiše, starec ni imel več miru. Blodil je po celem orijentu, da bi dobil njeno sled. Prav

po črnogorsko je prisegel, da se ne vrne prej v domačo hišo, dokler ne najde ukradene hčerke. Ker v Mali Aziji ni ničesar izvedel od nje, je bil prisiljen vrniti se v Štambul. Kdo popiše njegovo veselje, ko dobi v hiši Mašleja svojo Zenico že poročeno z možem, kteremu jo je obljubil. Zvedel je za vso nudobijo in želel si je maščevanja. Bil je odločen, da poišče der-
viša Ali Manaha, kterega je hotel prisiliti, da mu izda sedanje bivališče njegovega očeta, ki je ukradel njegovo hčerko. Le s težavo sem ga prego-
voril, da sem to težko nalogo že jaz prevzel.

Šele potem se vležemo k počitku, in spal bi gotovo do opoldne dru-
gega dne, da me niso zbudili že precej zgodaj zjutraj. Prišel je neki člo-
vek, ki je trdil, da ga je poslal krčmar one gostilne, kjer sem včeraj go-
voril z brivcem iz Kozjega sela, znanim Hamzad al Džerbajem.

“In kaj hoče Hamzad al Džerbaja?” vprašam človeka, ki me je
prišel iskat.

“Ne vem,” mi odvrne. “Jaz stanujem v bližini, in krčmar je prišel
k meni, in me prosil, naj pripeljem tebe v krčmo.”

“Torej mu povej, da takoj pridem.”

Pet minut pozneje sem bil z Omarjem že na potu. Halefa nisem hotel
mučiti, ker je imel ranjeno nogo. Sam pa tudi nisem hotel iti, ker po
beznicah enake vrste človek ni nikdar varen življenja. Ko pridemo do
krčme, nas je gostilničar že pri vratih pričakoval. Pozdravi me zelo
ponižno in reče:

“Efendi, ali nisi ti oni Frank, ki je bil pred kratkim z Hamzad al
Džerbajo pri meni?”

“Da.”

“On hoče s teboj govoriti.”

“Kje pa je?”

“Zgoraj leži. Tvoj spremljevalec naj stopi v krčmo ta čas!”

Besede: ‘Zgoraj leži’ — so pričale, da je oseba bolna ali pa ranjena.
Dočim stopi Omar v krčmo, se podava z gospodarjem po stopnjicah nav-
zgor. Še pred vratmi me krčmar vstavi in reče:

“Gospod, nikar se ne vstraši, če je mož bolan!”

“Kaj mu pa je?”

“Ah, samo nekdo ga je vbodel v roko!”

“In kdo ga je vbodel?”

“Neki tujec, ki še ni bil nikdar pri meni.”

“Zakaj?”

“Sedela sta skupaj v krčmi in se zelo živahno pogovarjala; nato pa
sta se spravila k igri, in ko je bilo čas plačati, ni imel tvoj prijatelj de-
narja. Igralec sta se skregala in potegnila nože; tvoj znanec je bil pijan
in tujec ga je lahko ranil.”

“Ali je rana nevarna?”

“Ne, ker ni bil takoj mrtev!”

Torej po krčmarjevem mnenju je rana samo tedaj nevarna, če človek
na mestu izdahne dušo!

“Pa si vendar dal zapreti lopova, ki je mojega prijatelja zabodel z nožem?”

“Kako le?” odvrne krčmar v zadregi. “Tvoj prijatelj ni imel denarja in je prvi potegnil nož.”

“Toda moža vsaj poznaš?”

“Povedal sem ti že, da ga še nikdar ni bilo pri nas.”

“Ali si poslal po zdravnika?”

“Da. Takoj sem poklical slavnega zdravnika, ki je ranjence obvezal rano. Saj mi boš vendar plačal, kar sem imel stroškov za zdravnika in kar je bolnik meni dolžan? Tujeu sem moral plačati celo oni denar, ki ga je tvoj prijatelj zgubil pri igri.”

“Prej si hočem še premisliti. Pelji me k njemu!”

“Stopi pri teh vratih notri. Jaz imam še zdolaj mnogo posla.”

Ko stopim v sobo, dobim briveca ležati na borni slamnici. Bil je preplega in smrtno-bledega obraza. Takoj spoznam, da je njegova rana zelo nevarna.

“Hvala, ker ste prišli,” reče brivec težko in počasi.

“Ali smete govoriti?” ga vprašam.

“Škodovati mi ne more več. Z menoj je pri kraju.”

“Le pogum! Kaj vam je rekel zdravnik?”

“On je mazač.”

“Prepeljati vas hočem v Pero. Ali imate potni list svoje države?”

“Ne. Za Franka se nisem hotel nikdar izdati.”

“Kdo je bil mož, s katerim ste se kregali?”

“On? Ali ne veste? Saj sem ga za vas iskal! Bil je Abraham-mamur!”

Jaz skočim kvišku ko slišim to ime.

“Nemoguče, saj je vendar mrtev!”

“Mrtev? Želel bi, da je!”

“Pripovedujte vendar!” ga prosim.

“Bil sem pozno zvečer v krčmi; tu pride on, čisto moker, kar mu je kapljala od obleke. Spoznal sem ga takoj, on pa mene ne. Šel sem k njemu ter sva dolgo pila, nakar se spraviva k igri; jaz sem zgubil. Bil sem pijan in sem mu v pijanosti najbrž izdal, da ga poznam ter moram povedati vam, kje se nahaja; ker nisem imel denarja, da bi plačal zgubo, se pričneva prepirati; hotel sem vam storiti uslugo ter potegnil nož, da ga zabodem; on pa je bil hitrejši. To je vse!”

“Nečem vas grajati, ker ničesar ne pomaga. Ali niste opazili, če je Abraham-mamur poznan s krčmarjem?”

“Navidez sta oba dobra znanca; krčmar mu je dal suho obleko, ne da bi ga Abraham-mamur prosil.”

“Ali hočete, da vas dam prepeljati v Pero, v evropski del mesta?”

“Izkazali bi mi veliko uslugo.”

“Dajte mi nekoliko pijače in nikar me ne pozabite!”

Govoril je le s težavo in v presledkih; pravkar zatisne oči, ker ga je najbrž spomin zapustil. Jaz pa se podam navzdol krčmarju, naročim za bolnika hladilne pijače in obljubim, da vse plačam, kar je prav. Nato pa z Omarjem odjahava. Podam se najprvo na konzulat bolnikove domače dežele, kjer mi konzulov tajnik prijazno obljubi, da bode skrbel za ranjenca; po odhodu iz konzulata pa poiščem dobrega zdravnika in naročim Omarju, da ga spremlja k bolniku; bil sem pomirjen, ker je bilo za ranjenca vse preskrbljeno.

Ko pridem domov, poiščem najprvo Islo, da mu povem, da Abraham-mamur ponoči ni bil ustreljen, temveč da še živi. Isla je bil baš zaposlen pri svojih računih v svoji pisarni. Pred njim je ležalo več odprtih knjig. Moja novica ga ni nič kaj razveselila. O brivcu pa se je izjavil, da ga je spodil iz službe, ker mu je večkrat kradel.

Med pogovorom se zagledam v odprto knjigo pred njim. Bila je najbrž računska knjiga, ktere vsebina me seveda ni zanimala. Naenkrat pa kakor slučajno zagledam v knjigi neko ime, ki takoj vzbudi mojo pozornost. Hitro položim svojo roko na knjigo, da bi Isla lista v knjigi ne obrnil. Bilo je ime 'Henry Galingré, Skadar'.

"Galingré v Skadru?" vprašam. "To ime me neizrecno zanima. Ali si morda z Galingréjem v Skradru v trgovski zvezi?"

"Da. On je Francoz iz Marsilje in eden mojih založnikov."

"Iz Marsilje na Francoskem! Krasno! Imenitno! Ali si ga že videl ali govoril z njim?"

"Že večkrat. On je bil pri meni in tudi jaz sem ga že večkrat obiskal."

"Ali veš kaj o njegovi usodi ali pa o usodi njegove družine?"

"Poizvedel sem po njem, predno sem sklenil z njim kupčijo in tudi pozneje mi je sam mnogo pripovedoval."

"Kaj veš o njem?"

"Imel je majhno trgovino v Marsilji, ki mu pa ni ugajala; šel je najprvo v Štambul in pozneje v Drinopolje, kjer sem ga spoznal. Skoro eno leto pa že stanuje v Skadru, kjer je eden najbolj premožnih mož."

"In njegovi sorodniki?"

"Imel je enega brata, kteremu v Marsilji tudi ni ugajalo. Šel je v Algier in pozneje v Blido, kjer je imel toliko srečo, da je njegov brat poslal k njemu svojega sina, da se priuči trgovine. Ta sin se je oženil z neko deklico iz Marsilje ter se čez več let vrnil k svojemu očetu v Drinopolje, kjer je prevzel trgovino. Nekoč je moral v Blido k svojemu strijeu, da se z njim pogovori radi večje trgovine, in baš ob onem času, ko je bil v Blidi, je bil njegov strije umorjen in oropan svoje blagajne. Sumili so umora nekega armenskega prodajalca, in mladi Galingré se je napotil za njim, ker je bil mnenja, da ga policija ne išče dovolj marljivo. Vrnil se ni nikdar več, ker so tudi njega najbrž umorili. Njegov oče je postal dedič svojega brata, ki je bil umorjen, ter je s tem podvojil svoje premoženje, toda

še danes se joka po svojem sinu ter bi ne vem koliko plačal, če bi mu prišel kdo na sled. To je vse, kar ti morem povedati.”

“No, dobro, jaz mu takoj lahko pokažem sled za njegovim sinom!”

“Ti?” vpraša Isla strme.

“Da. Zakaj si toliko časa molčal! Že v Egiptu sem ti pripovedoval, da je Abu en Nasr, katerega Omar išče, v Vadi Tarfaui umoril nekega Francoza, katerega stvari sem mu jaz potem odvzel. Ali ti nisem povedal, da se Francoz imenuje Paul Galingré?” (Glej prvo knjigo, stran 8.)

“Imena mi nisi povedal!”

“Še danes nosim na svojem prstu prstan, ki je bil njegov; ostale stvari sem, žal, zgubil, ko se je moj konj pri ježi čez šot Džerid udrl v solnato maso.”

“Efendi, ali nečeš takoj sporočiti staremu možu to novico?”

“Gotovo!”

“Ali mu boš pisal?”

“Še ne vem. Če mu pišem, bi ga sporočilo preveč zadelo. Ko potujem v svojo domovino, se ustavim morda tudi v Skadru.”

Po tem pogovoru poiščem Halefa, ki sprva ni hotel vrjeti, da njegov strel ni zadell Abrahim-mamurja; končno pa vendar prizna in reče:

“Sidi, mogoče se je pa moja roka tedaj vseeno tresla!”

“Gotovo!”

“Toda človek je vendar zakričal in zginil pod vodo. Njegove glave nismo več videli.”

“To je storil iz gotovih vzrokov; najbrž je dober plavalec. Moj ljubi hadži Halef Omar, midva sva bila prava noreca. Ali res misliš, da more človek kateri je bil v glavo smrtno zadet, še kričati?”

“Ne vem,” odvrne, “ker me še nikdo ni ustrelil v glavo. Če se pa kdaj zgodi, da bodo streljali tudi v mojo glavo, kar naj Alah radi moje ljube Hane prepreči, bom poskusil, če morem zakričati. Toda, sidi, misliš, da najdemo njegovo sled?”

“Upam!”

“Po krčmarju?”

“Ali nam pove krčmar, ali pa derviš, ker tudi slednji pozna Abrahim-mamurja. Še danes hočem govoriti z njim.”

Še smo govorili, ko pride v sobo črni sluga Mafleja ter mi pove, da je prišel neki častnik, ki hoče z menoj govoriti.

“Kaj je častnik?” ga vprašam.

“Stotnik.”

“Pripelji ga v mojo sobo.”

Ni se mi zdelo vredno podati se radi surovega moža v glavno hišo; grem torej v svojo vzprejemno sobo v vrtni hišici in vzamem s seboj tudi Halefa, kateremu povem, kakšen obisk nas čaka.

“Sidi,” reče Halef, “stotnik je bil včeraj kaj surov napram tebi. Ali boš ti uljuden?”

“Da.”

“Ti najbrž misliš, da se mora sramovati? Dobro, torej bodem tudi jaz zelo uljuden z njim. Dovolj, da ga sprejemem, predno pride k tebi, kot tvoj služabnik.”

Halef stopi pred vrata na hodnik, in jaz se vsedem na divan ter prižgem lulo. Čez nekaj minut pa že začujem korake in takoj za tem glas malega hadžija, ki vpraša črnega slugo:

“Kam hočeš?”

“Tega ago moram odpeljati k tujemu efendiju.”

“K emirju iz Frankistana misliš menda? Lahko se takoj obrneš, ker moraš si misliti, da se k emirju ne pride tako kot k čevljarju ali krojaču. Emir, ktereга mi je Alah podaril kot svojega gospodarja, je navajen, da se z njim občuje le z največjo uljudnostjo.”

“Kje je tvoj gospod?” začujem sedaj surov stotnikov glas.

“Dovolj, visokost, da tebe prej vprašam, kdo si!”

“Kaj tebe briga!”

“Toda jaz ne vem, če se mojemu gospodu zljubi tebe sprejeti. On je zelo strog gospod in jaz se ne smem drzniti, da spustim k njemu človeka, ne da bi ga prej vprašal za dovoljenje.”

Prokleti Halef, kako je znal izvrševati svoj posel! V duhu sem si predstavljal njegov prijazni-ponižni obraz napram jeznim potezam surovega častnika, ki je bil poslan od svojega predpostavljeneга, torej se ni smel vrniti, ne da bi z menoj govoril. Častnik odvrne Halefu:

“Ali je tvoj gospod res tako velik emir? Taki ljudje stanujejo drugje, pa ne v brlogih kot smo vas včeraj videli.”

“Tam je stanoval le, ker mu je ugajalo. Ker mu je bilo dolgčas, je sklenil da si enkrat ogleda, kako zabavno je, če šestdeset hrabrih vojakov napade in zveže dvajset mladih dečkov in deklic, starejše pa pusti pobegniti. To mu je zelo ugajalo, in sedaj sedi na svojem divanu ter spi, torej ga jaz ne morem motiti.”

“Ti si ranjen. Ali nisi bil včeraj tudi zraven?”

“Da. Jaz sem bil, ki sem pri vratih stražil. Toda že vidim, da bi rad tudi z menoj govoril. Dovolj, visokost, da ti ponudim sedež!”

“Stoj, človek! Meni se zdi, da govoriš resno! Povej svojemu gospodu, da bi rad z njim govoril!”

“In če me vpraša, kdo si?”

“Torej mu povej, da sem stotnik, ki je bil včeraj z vojniki pri lo-povski hiši.”

“Dobro, prositi hočem svojega gospoda, da te razveseli s svojo do-broto in te spusti v svojo sobo.

Halef stopi v mojo sobo in zapre vrata za seboj. Njegov obraz je kar žarel veselja.

“Ali naj se vsede poleg tebe?” vpraša tiho.

“Ne. Položi naslonjač nasproti mene prav blizu vrat toda zelo uljud-no; po tem pa prinesi kavo in pipe.”

“Tudi tebi kavo?”

“Ne, ker ne pijem z njim.”

Halef odpre vrata in spremi stotnika v sobo. Slednji se le lahko prikloni in vpraša:

“Prišel sem da včerajšnjo obljubo — — —”

Naenkrat umolkne, ker sem zamahnil z roko, da ga nečem poslušati. Pričakoval sem od njega uljudnega pozdrava, ne pa takih besed.

Stotnik stoji pri vratih. Halef mu prinese naslonjačo in mu jo položi prav pred noge, nakar odide iz sobe. Bil je res smešen prizor opazovati stotnikove poteze na obrazu, v katerih je bilo čitati začudenje, odpor, sramoto in ogorčenje. Konečno se vendar uda v svojo usodo in se vsede. Premagati se je moral zelo, ker se je on kot mohamedanec vsedel v navzočnosti kristijana pri vratih. Ne traja dolgo, že prinese Halef kavo in pipo. Stotnik vzame nekoliko kave in si pusti našgati pipo, nakar se je obravnava lahko začela.

“Sin moj,” začnem z očetovskim glasom, ktere besede so se sicer kaj čudno glasile, ker stotnik ni bil starejši kot jaz; “sin moj, svetujem ti, da si zapomniš, kar ti rečejo moja usta. Kdor pride na obisk k olikanemu možu, mora pozdraviti, sicer se misli o njem, da je mutast ali pa nevreden. Tudi se ne sme takoj začeti govoriti, temveč se mora čakati, dokler hišni gospodar ne da znamenja. Kdor sodi drugega, ne da bi ga prej spoznal, se bode mnogokrat zmotil, nakar se bode kesal, ker bo osramočen. Vzemi si moje besede k sreči! In sedaj mi lahko poveš, s kakšno prošnjo prihajaš k meni.”

Mož je spustil pipo iz ust in strme zrl v mene. Naenkrat pa blekne:

“K tebi nisem prišel s prošnjo, temveč s poveljem.”

“Povelje? Jaz v celem Štambulu ne poznam človeka, ktereга povelje bi moral poslušati. Ti najbrž meniš, da si ti dobil povelje od svojih višjih, da prideš k meni, ker si podložnik, jaz pa prost človek. Kdo te pošilja k meni?”

“Mož, ki nam je včeraj poveljeval.”

“Polkovnik — — —”

Poleg tega še pristavim ime polkovnika, ktereга sem včeraj zvedel od vojaka. Stotnik se prestraši in zakliče:

“Ti poznaš njega in njegovo ime?”

“Kakor si slišal. Ali kaj želi od mene?”

“On ti zapoveduje, da ne govoriš, in o včerašnjih dogodkih popolnoma molčiš!”

“Enkrat sem ti že povedal, da meni ne more nihče zapovedovati. Povej svojemu polkovniku, da objavim vse dogodke v prihodnji številki štambulskega dnevnika! Ker tvojih povelj nečem poslušati, je najin razgovor s tem končan.”

Vstanem in odidem v sosednjo sobo. Stotnik pa vsled samega strmeja pozabi na govorico in na odhod, in šele čez nekaj minut pride Halef in mi pove, da je častnik odšel s krepkimi kletvami na jeziku.

Bil sem prepričan, da pride polkovnik sam k meni; vendar dolžan nisem bil, da ostanem doma; pripravim se torej na odhod. Namenil sem se v samostan dervišev, kjer sem hotel govoriti z Ali Manahom. Kakor včeraj, sedi tudi danes v svoji celici in moli. Ko začuje moj pozdrav, me pogleda; iz njegovega pogleda spoznam, da mu moj prihod nikakor ni prijeten.

“Salam!” se zahvali na moj pozdrav. “Morebiti si mi zopet prinesel darilo?”

“Ne vem še. Kako naj te imenujem Ali Manah ben Barud el Amasat ali en Nesr?”

Z naglim skokom je derviš pri meni ter boječe reče:

“Pst! Molči na tem mestu!” zašepeta. “Pojdi ven na pokopališče; v kratkem času pridem za teboj!”

Takoj uganem, da je igra za mene dobljena; seveda sem se moral pripraviti na nekaj diplomatične izvežbanosti, če se nisem hotel izdati. Zapustim torej samostan in korakam čez dvorišče na pokopališče, ki je mejilo na samostan dervišev.

Tu so počivali derviši na stotine. Naplesali so se, in sedaj leži kamen nad njihovimi glavami. Njih komedija je izigrana. Kako neki se jim godi na onem svetu!

Še nisem bil daleč med grobovi, ko pride derviš za menoj. Ne zmenivši se za mene, koraka navidez zatopljen v molitev mimo mene ter se ustavi v nekem skritem kotičku. Jaz mu sledim.

“Kakšno sporočilo mi prinašaš?” me vpraša.

“Najprvo te moram spoznati. Ali se lahko zanesem na tebe?”

“Vprašaj usto, ker me dobro pozna.”

“Kje je sedaj usta?”

“V Dimitriju pri Grku Koletis. Do včeraj smo se shajali v Baharive Keui, toda zalotili so nas in pregnali ter celo hišo zažgali. Usto bi skoro ustrelili; le s plavanjem se mu je posrečilo rešiti.”

Iz teh besed sem seveda posnel, da je Abraham-mamur načelnik lopovov in rokovnjačev. Toda derviš je v pogovoru imenoval še drugo ime, kterega sem se še spominjal iz preteklih dogodkov. Ali se ni oni Grk, kterega smo zajeli po zmagi Hadedinov v dolini stopnjic, imenoval Koletis? Poizvedujem torej še nadalje:

“Ali smo pri Koletisu varni?”

“Popolnoma. Ali veš, kje stanuje?”

“Ne. Jaz sem šele pred kratkim prišel v Štambul.”

“Od kod?”

“Iz Damaska, kjer sem govoril tudi z usto.”

“Da, usta je bil pred kratkim v Damasku, vendar njegovo delo se mu ni popolnoma posrečilo. Neki frankovski emir ga je poznal, in je moral bežati.”

“Vem, usta je hotel bogatemu Jakubu odnesti del njegove zlatnine in dragega kamenja. Ali je zlatnino že prodal?”

“Ne.”

“Ali veš gotovo?”

“Prav gotovo, ker jaz in moj oče sva njegova zaupnika.”

“Prišel sem k tebi, da se radi zlatnine s teboj pogovorim. Zvedel sem za gotovega moža, ki bo vse kupil. Ali ima usta zlatnino pri sebi?”

“Skril ga je v galateskum stolpu na varen prostorček. Morebiti prideš prepozno, ker je Koletisov brat tudi zvedel za nekega moža, ki pride še danes, da kupi ukradeno zlatnino.”

Ta novica me je neprijetno dirnola, ker preostajalo mi je samo malo časa, da pridem do zlatnine, ki je bila ukradena Jakubu iz Damaska. Vendar svojih skrbij ne izdam in vprašam nadalje:

“Kje je Barud el Amasat, tvoj oče? Tudi njemu prinašam važno sporočilo.”

“Ali si zvest?” me vpraša derviš pomišljujoče.

“Poskusi!”

“Moj oče je v Edrene (Drinopolje), pri trgovcu Hulamu.”

Vidno se zopet prestrašim, ker rokovnjači so najbrž mislili na novo hudobijo, vendar zopet hitro zberem svoje misli.

“Vem,” odvrnem zaupno. “Hulam je sorodnik onega Jakuba iz Damaska, kjer je bila ukradena zlatnina.”

“Že vidim, da ti je vse znano. Lahko ti popolnoma zaupam.”

“Torej mi še povej, kje je trenutno tvoj strije Hamd el Amasat?”

“Kaj tudi njega poznaš?” vpraša začudeno.

“Zelo dobro. Bil je v Sahari in v Egiptu.”

Derviševo začudenje vedno bolj narašča. Prišel me je smatrati zelo uglednim članom njegove rokovnjaške tolpe, ker me vpraša:

“Torej si ti najbrž usta iz Damaska?” (Usta se je imenoval poglavar rokovnjaške, organizirane tolpe, o kateri bomo pozneje še več čitali.)

“Ne vprašuj, temveč odgovarjaj,” mu odvrnem.

“Moj strije Hamd el Amasat je sedaj v Skadru, kjer prebiva pri nekem francoskem trgovcu po imenu Galino ali Galine.”

“Galingré si hotel reči.”

“Gospod, tebi je pa res vse znano!” zakliče derviš.

“Da. Toda še nekaj mi povej; kako se imenuje usta v Štambulu sedaj; prej se je imenoval Abraham-mamur.”

“Imenuje se Abd el Mirata, rodом iz Konije. Ime je moral spreminiti, ker so mu na sledu.”

“Hvala. V kratkem boš še več o meni slišal.”

Na slednje moje besede odgovori z globokim poklonom, ki mi je pričal, da se mi je posrečilo derviša prevariti. Sedaj pa ne smem več gubiti niti trenutka, ker sicer so vse moje poizvedbe zaman. Ne da bi jahal domov k Mafleju, se podam naravnost v mestni oddelek Dimitri, da poizvem za krmo Koletisa. Spotoma se oglasim tudi v krmi, kjer je ležal Hamd el Džerbaja. Tu poizvem, da so ga že prenesli v bolnišnico. Ker kr-

marja ni bilo doma, vprašam njegovo ženo, kje je gostilna Koletis. Njegova žena me začudeno pogleda in reče:

“Koletis? Tako se vendar moj mož imenuje!”

“Ah! Tega nisem vedel. Ali ni pri vas neki mož iz Konije, ki se imenuje Abd el Mirata?”

“Da, on stanuje pri nas.”

“Kje je sedaj?”

“Odšel je na sprehod proti galatskemu stolpu.”

“Sam?”

“Z bratom mojega moža.”

Izborno! Najbrž sta šla po dragotine in zlatnino! Jaz moram za njim. Od krčmarice še poizvem, da sta odšla šele pred kratkim časom. Tudi poizvem, da je bil pred njima tudi Omar v krčmi in je takoj za obema odšel. Maščevalec je bil torej takoj za morilcem. Zajaham konja in dirjam proti Galati. V temnih ulicah tega mestnega dela kar mrgoli vojakov, mornarjev, krošnjarjev in barantačev, težakov, usiljivih čifutov in drugih oseb, da se človek le težko premika po ulicah med toliko gnječo.

Gnječa pa postane še večja, ko se približam galatskemu stolpu. Primeriti se je moralo nekaj izvanrednega, ker množica se je drenjala in prerivala kot na sodnji dan. Oddam torej konja lastniku, ki je hodil za menoj, mu plačam in stopim bližje, da poizvem o vzroku ljudske vznjivosti. Neki Turčin, ki se je baš izvil iz gnječe, mi razloži:

“Dva sta šla na galerijo na stolpu in sta padla na tla; sedaj pa ležita z razbitimi glavami na tleh.”

Tu me pograbi strah. Omar je šel za obema možema; kaj če se je zgodila nesreča?

Drenjam se torej z vso silo in surovostjo naprej; seveda sem dobil tudi jaz marsikteri sunek in udarec med rebra ali po glavi, vendar že v kratkem sem popolnoma v ospredju, kjer opazim na tleh dvoje razbitih trupel, katerih pogled je bil grozen. Galerija galatskega stolpa je visoka kakih 140 čevljev, in lahko si mislite, kako se pobije človek, ki pade iz take višočine! Omarja ni med njimi, kar opazim na prvi pogled. Obraz enega je bil nepoškodovan, in takoj spoznam v njem onega Aleksandra Koletisa, ki smo ga ujeli pri Hadedinih in je pozneje pobegnil. (Glej prvo knjigo, stran 205.) Toda kdo je drugi? Njega ni bilo mogoče spoznati. Prestati je moral grozno smrt, kakor mi je pripovedoval nekdo izmed množice, ki je bil priča vsega prizora. Med padcem se mu je namreč posrečilo poprijeti se nekega klina v stolpu; toda komaj se je držal minuto, je že padel na tla. Nehote pogledam njegove roke. Ah, čez roko opazim urez z nožem; mož se ni ponesrečil, temveč nekdo ga je sunil s stolpove galerije. Kje je Omar? Pridrenjam se torej do stolpa; bakiš, ki ga podam stražniku, mi podeli dovoljenje, da vstopim. V vsej naglici drvim po stopnjicah do petega nadstropja, kjer se nahaja kavarna. V kavarni je samo natak, a nobenega gosta. Hitim še naprej do galerije; po kratkem pregledu opazim na tleh več kapljic krvi. Predno sta bili trupli vr-

ženi navzdol, se je tu vršil boj. Boj v taki višočini, in sicer, kakor sem slutil, dva proti enemu! Grozno! Ne da se zamudim v kavarni, stopim zopet navzdol ter hitim domov. Prvega srečam starega Jakuba, katerega obraz se je svetil samega zadovoljstva. Objame me in reče:

“Emir, veseli se z menoj; ukradena zlatnina mi je vrnjena!”

“Nemogoče!” odvrnem.

“In vendar je res.”

“In kje si jo dobil?”

“Tvoj prijatelj Omar mi jo je prinesel.”

“Kje jo je on dobil?”

“Ne vem. Izročil mi je zavoj, nakar je odšel v svojo sobo v vrtni hiši, kjer se je zaprl. Odpreti neče nikomur.”

Pri vratih vrtné hišice stoji Halef. Ko me zagleda, stopi k meni in mi zašepeče na uho:

“Sidi, kaj se je zgodlo? Omar ben Sadek je prišel domov ves krvav. Sedaj si pa rane izpira.”

“Srečal se je z Abraham-mamurjem in ga je vrgel iz galatskega stolpa.”

“Mašalah, ali je res?”

“Samo slutim, vendar bo najbrž res. Seveda o tem ne smemo govoriti. Molči tudi ti!”

Odidem proti Omarjevim vratom, potrkam in povem svoje ime. Omar takoj odpre in pusti tudi Halefa v sobo. Ne da bi ga vprašal, začne pripovedovati, kaj se je zgodilo.

Bil je v Koletisovi krčmi, kamor je spremlil zdravnika k ranjencu ter je v krčmi opazil tudi Abraham-mamurja v pogovoru z Aleksandrom Koletis, ne da bi ju spoznal. Slučajno je slišal nekaj besed njih pogovora in postal pozoren. Vstal je in odšel ven, toda vrnil se je skozi druga vrata v sosednjo sobo, kjer je ob steni prisluškoval nadaljnemu pogovoru. Govorila sta o dragocenostih iz Damaska, katere hočeta dobiti v stolpu, kjer je bil eden Abrahamovih ljudi stražnik. Omarju sem že pripovedoval o tatvini v Damasku; ko je pa slišal sedaj v krčmi pogovor o tej tatvini, je takoj pravilno slutil, da ima tatu pred seboj. Nadaljni pogovor ga je prepričal, da je njegova slutnja resnična, ker je Abraham tudi pripovedoval, kako je včeraj skočil v morje, da se reši preganjalcev. Ko je bil pogovor dokončan, se je vrnil nazaj v njih sobo in sklenil, da oba lopova zasleduje. In res, ko sta odšla iz krčme, jima je tajno sledil. V pritličju stolpa sta se dalj časa zamudila, nato pa se podala po stopnjicah. Omar za njima. V kavarni sta Abraham-mamur in Aleksander Koletis spila vsak čašico kave, nakar sta se podala na galerijo, kamor jima je sledil tudi Omar, nakar sta ga zagledala.

“Kaj iščeš tukaj?” ga vpraša Abraham-mamur. “Ali nisi bil pravkar v Koletisovi krčmi?”

“Kaj tebe briga!” odvrne Omar.

“Kaj naju hočeš morda izdati, pes!” je zasikal Abraham.

Ta psovka je Omarja neizrečeno razžalila, ker se je spomnil, da je svoboden Arabec in polastila se ga je ogromna jeza.

“Da, poslušal sem vajin razgovor!” reče odkritosrčno. “Ti si Abraham-mamur, dekličji ropar in tat zlatnine, katerega brlog smo včeraj razdžali. Maščevanje je blizu. Pozdravljam te od emirja iz Frankistana, ki ti je Gicelo odvzel in te pregnal iz Damaska. Tvoja ura je prišla!”

Abraham je skoro okamenel; to priliko je Omar porabil in ga bliskoma vrgel raz galerijo. Koletis pa je zakričal in potegnil bodalo. Borila sta se samo en trenutek. Omar je dobil lahek sunljaj na vrat in to ga je še bolj razburilo; tudi Koletisa je v kratkem zagnal čez ograjo galerije. Tu je opazil Omar, da se je Abraham z eno roko poprijel nekega klina ob stolpu; takoj je pristopil k njemu in mu odrezal roko, da je truplo padlo iz višočine na tla.

To vse se je zgodilo tako hitro, da se ne more povedati. Omar je v naglici pobral še zlatnino, katero sta lopova prinesla na vrh stolpa in pobegnil. Dasi se je okoli obeh trupelj namah nabralo številno ljudij, vendar je srečno odnesel pete.

Vse to je pripovedoval s tako priprostim glasom kot bi ubil muho, ki ga nadleguje. Tudi mene vsa zadeva ni mnogo brigala; Omarju zavežem rane, potem ga pa vzamem s seboj k Mafleju in Jakubu, ki, ko tudi njim pove ves dogodek, takoj odhite na lice mesta. Vrneta se šele čez dalj časa in sporočita, da so trupli prenesli v pritličje stolpa. Nihče ne pozna mrtvecev in tudi oba trgovca nista izdala, da jima je sploh kaj znano o vsem dogodku.

Eden izmed glavnih rokovnjačev, katere smo zasledovali, je torej prejel zaslužen kaznen. Preostajala sta nam še oba Amazata, katerih eden je ugrabil in prodal Zenico v sužnjost Abrahamu in drugi umoril francoskega trgovca v puščavi ter ustrelil Omarjevega očeta.

“Alahu je znano, če nam pridejo kdaj v roke!” reče stari Maflej.

“Vam zadostuje samo Barud el Amasat, ki je ugrabil in prodal deklico; drugi vam ni storil ničesar žalega. Če mi obljubite, da ga izročite sodniku, tedaj ga vam izročim.”

Slednje besede vzbudijo novo začudenje. Vpraševali so me, vendar ostanem trden, dokler mi ne obljubijo, kar sem zahteval. Nato pa jim povem, kar sem se pogovarjal z dervišem v samostanu.

Komaj sem končal, že plane Jakub kvišku in vzklikne:

“Alah kerim! Meni se dozdeva, kaj lopovi nameravajo. Sklenili so, da uničijo vso našo družino, ker je Isla Abrahamu odvzel Zenico. Najprvo so hoteli mene popolnoma okraštiti, ker se jim ni posrečilo; sedaj so obrnili svojo pozornost na naše sorodnike v Drinopolju, nakar pride morda Maflej v Štambul na vrsto. Pri njegovem založniku Galingréju v Skadru so že začeli. Takoj moramo pisati ter svariti Hulama v Drinopolju in Galingréja v Skadru.”

“Pisati?” reče Isla. “Pismo ne pomaga dosti; sami moramo jahati v Drinopolje in sicer takoj, da dobimo Barud el Amacata v pest. Efendi, ali greš z menoj?”

“Da,” odvrnem. “V Drinopolje grem rad, ker je ob potu v mojo domovino.”

“Zakaj se ti tako mudi domov?”

“Ker sem že dalj časa na potovanju, kakor sem sklenil.”

“In kdaj odpotujemo?” vpraša Isla, kteremu se je neznanosko mudilo.

“Takoj!” odvrne Ožko, oče Zenice. “Kar strpeti ne morem, dokler ne dobim roparja svoje hčerke v pest.”

“Jaz pa mislim, da se moramo še nekoliko poprej pripraviti,” pripomnim. “Če odpotujemo jutri na vse zgodaj, je še dovolj časa. Jahamo ali se peljemo?”

“Jahamo!” reče Maflej.

“In kdo gre na pot?”

“Jaz, jaz, jaz, jaz!” kričijo vsi hkrati.

Torej vsi so hoteli potovati. Po daljšem pogovoru odločimo, da se sledeči vdeležijo ekspedicije v Drinopolje: Šafej in Jakub, ki z Barudom pravzaprav ni imel ničesar opraviti, vendar je hotel v Drinopolju obiskati svoje sorodnike; Isla, ki je na vsak način hotel dobiti v pest roparja svoje žene; Ožko, ki je hotel maščevati svojo hčer; ki je bil namenjen iz Drinopolja v Skadar, da obračuni z Hamd el Amasatom, morilcem svojega očeta in bratom Barud el Amasata; jaz, ker sem bil namenjen domov. Med vsemi je bil samo Halef tih; ko ga vprašam, kaj namerava, odvrne:

“Sidi, ali misliš, da te pustim samega? Alah me je pripeljal k tebi, in jaz ostanem pri tebi.”

“Toda misli na Hano, cvetlico med ženskami! Vedno dalje greš od nje!”

“Molči! Ti veš, da delam vedno, kar sem sklenil storiti. Jaz grem s teboj!”

“Toda enkrat se morava ločiti!”

“Gospod, ta čas pride kmalu in Alahu je znano, če se na zemlji še kdaj vidiva. Prej se ne ločim od tebe kot drugi in dokler nisem prepričan, da si zapustil to deželo.”

Po teh besedah pa Halef vstane in odide iz sobe, da se izogne vsem nadaljnim ugovorom; prisiljen sem bil torej, da ga vzamem s seboj.

Posebnih priprav za na pot nisem imel. Le z Halefom osedlam konje, in bila sva gotova. Le eno dolžnost sem še imel; obiskati sem moral še Lindsaya, da mu sporočim, kar nameravam. Ko stopim v njegovo stanovanje, se je baš vrnil iz sprehoda. Pozdravi me pol prijazno, pol jezno in reče:

“Welcome! Slab adut! Kaj hočete pri meni, he?”

“Sir, prišel sem, da vam naznanim da ne stanujem več v Baharive Keni.”

“Ne več? Ah! Lepo! Pridite k meni, master!”

“Hvala! Jutri zjutraj zapustim Štambul. Greste z menoj ali ne?”

“Zapustiti? Ah! Oh! Slaba burka! Yes!”

“Ni šala, temveč resnica!”

“Torej res? Zakaj tako hitro? Saj ste komaj sem prišli!”

“Vem, vendar gotovi dogodki me vlečejo iz mesta.”

Povem mu natančno, zakaj smo sklenili tako brzo odpotovati.

Ko sem bil s poročilom gotov, Lindsay zadovoljno pokima in reče:

Lepo! Dobro, da je Abraham ubit! Well! Bi šel rad z vami, pa sem že obljubil.”

“Kako?”

“Sem bil na konzulatu, kjer sem dobil tudi nekega Lindsaya, pa ni David. On hoče v Jeruzalem in me je prosil, naj grem z njim. Škoda, da vi ne greste z nami! Yes! Hočem danes zvečer Mafleja obiskati, da se poslovimo.”

“Baš to sem vam hotel povedati. V teku nekaj mesecev smo doživeli toliko dogodkov, da smo postali res odkritosrčni prijatelji, in baš to nas veže drugega na drugega. Postal sem vaš prijatelj, in ločitev mi je zelo težka, vendar se moramo udati neizprosni usodi; ostane nam še vedno upanje, da se še enkrat vidimo.”

“Yes! Oh! Ah! Well! Svidenje! Miserable ločitev! Mi kar nič ne ugaja!” reče z negotovim glasom, dočim miri z eno roko svoj nos, z drugo pa sega proti očesu. “Toda pri tem sem se spomnil: “Kaj bo s konjem?”

“S katerim?”

“Z vašim — Rijem!”

“Kaj bo? Jaz ga bom jahal.”

“Hm! Vedno? Ali ga vzamete s seboj domov?”

“Ne vem.”

“Prodajte ga, Sir! Dobite lep denar! Premislite! Če ga sedaj še potrebujete, ga pripeljite pozneje na Angleško. Jaz ne mešetarim, temveč plačam, kar zahtevate! Well!”

Pogovor o mojem konju mi kar nič ni ugajal. Kaj naj jaz kot pisatelj storim s konjem? Ali ga naj prodam? Kot darilo šejka Hadedinov? In kakšnega gospodarja bi moj Ri dobil! Ne; obdržati konja nisem mogel, toda prodati ga tudi nisem hotel. Dobri živali, ki me je nosila skozi toliko nevarnosti sem bil dolžan preskrbeti gospodarja, ki jo bode razumel. Ri ni smel poginiti na severu; določil sem, da mu preskrbim bivaње na južnih pašnikih, v taborišču junaških Hadedinov.

Ker je Lindsay obljubil, da me zvečer obiše, se poslovim. Spotoma se oglasim na konzulatu, kjer poizvem, da je brivec iz Kozjega sela, Hamzad el Džerbaja v bolnišnici umrl. Škoda za mladeniča, ker je bil sicer nadarjen, vendar ni znal uporabiti svojih zmožnostij. Baš ko stopam po stopnicah iz konzulata, prijahata mimo dva turška častnika. Jaz

se sicer ne zmenim za njiju in že hočem zaviti proti domu, ko me eden častnikov vstavi in zakliče:

“Mašalah! Ali je res? Emir!”

Ali veljajo te besede meni? Obrnem se proti jezdecema. Eden častnikov je bil oni polkovnik, katerega poslanca sem zjutraj tako prijazno sprejel, in drugi tudi polkovnik, je bil oni pobočnik, katerega sem pri Džesidih ob potoku ujel in ga pozneje izpustil. (Glej prvo knjigo, stran 287.)

Stopim torej k njemu in mu živahno stresem desnico, neizrečno vesel, ker sem se srečal s starim znancom.

“Salam, efendi!” pozdravim. “Ali se še spominjaš besedij, katere sem ti povedal, ko sva se ločila?”

“Kaj si rekel?”

“Rekel sem: Želim, da te prihodnjič vidim kot polkovnika! In Alah je splnil mojo željo. Iz nasir agasija si postal zapovednik celega polka.”

“In veš, komu se imam zahvaliti za svojo čast?”

“Ne.”

“Tebi, emir. Džesidi so se pri sultanu pritožili, in namestnik v Mosulu je bil z mnogimi drugimi uradniki kaznovan. Prišel je anadoli kazi askeri (vrhovni sodnik azijske Turčije) in uvedel preiskavo; njegova sodba je bila pravična, in ker sem se tedaj radi Džesidov za tebe nekoliko zavzel, so me povišali. Dovolj mi, da te pri priliki obiščem!”

“Dobrodošel si mi vsako minuto. Toda, žal, je danes zadnji dan mojega bivanja v Štambul. Jutri zjutraj odpotujem.”

“Izidi?”

“Proti zapadu. Bil sem v orijentu, kjer sem obiskal raznovrstne narode, da spoznam njih navade in običaje; na zapadu bom lahko pripovedoval, kakšen sem bil sprejet, in kako raznovrstne dogodke sem doživel, kako malo se nekateri ljudje uljudni.”

Slednje besede sem govoril nekam hudomušno proti spremljevalcu mojega prijatelja; najbrž je začutil skrivno očitjanje, ker takoj spregovori:

“Danes sem zopet k tebi poslal svojega častnika, vendar tebe ni bilo doma. Ali dovoliš, da jaz pridem k tebi?”

Jaz pa mirzlo odvrnem:

“Sprejel te bodem, daš imam zelo malo časa.”

“Kdaj?”

“Čez eno uro; pozneje pa ne več.”

“Alah akbar!” zakliče Nasir, “tudi vidva se poznata? Dobro, torej prideva skupaj!”

Nasir mi prisrčno seže v roke, polkovnik pa nekam prisiljeno.

Ko pridem domov in povem Halefu, koga sem srečal, je bil tudi on vesel z menoj. Takoj začne čistiti pipe in pripravljati kavo. Ura še ni minila, ko stopita oba častnika v mojo sobo. Sprejeli smo ju prisrčno in dobro pogostili. Pogovor se je seveda vršil o naših dogodkih pri hudičevih oboževalcih. Nasirju tudi povem, da sem v Amadiji videl makredša, kte-

rega so vojaki srečno pripeljali v Mosul, nakar je zginil. Anadohi kazi askeri je dobro vedel, v katerem zaporu tiči.

Ko pride čas ločitve, spomni me polkovnik, ki je včeraj vodil vojake, da je čas, da se tudi glede njegove zadeve poravnava.

“Emir,” vpraša, “slišal sem, da pride jutri nekaj v časopis. Ali se ne more tega preprečiti?”

Jaz pa zmajem z rameni in odvrnem počasi in s povdarkom:

“Ti si moj gost, in navajen sem, da skazujem vsem gostom enako čast; toda dovoli mi, da sem odkritosrčen. Kar sem jaz storil, sem storil kot kristijan in človek, torej ne zahtevam nobenega plačila, vendar bi moral ti vsaj vpoštevati mojo zaslugo, ker sem te rešil iz rok rokovnjačev. Toda ti si ravnal z menoj kot s svojim vojakom in zjutraj si celo poslal k meni svojega stotnika, ki mi je hotel nekaj ukazovati. Jaz nisem nava-jen, da se z menoj ravna kot z možem, ki obiskuje grške beznice, da se zabava; mislim, da sem včeraj več kot svojo dolžnost opravil, in če si pripravljen mi spolniti eno željo, tedaj pozabim vse, kar se je pripetilo.”

“Povej mi svojo željo!”

“Za svojo rešitev se moraš pravzaprav nekemu čifutu zahvaliti. On je stanoval poleg mene in me opozoril na odprtino v zidovju, skozi katero sem te rešil smrti. Ti si beznico ukazal zažgati, in pri tem je tudi čifut zgubil vse svoje premoženje. Če hočeš ubozemu možu podariti majhno odškodnino, pozabim jaz na vse.”

Polkovnik je bil osramočen. Le po daljšem prigovarjanju se uda v moje željo in plača Baruhu, ki je stanoval v moji bližini svoto tisoč pi-jastrov (50 dolarjev), vsled česar je bil stari čifut od veselja kar iz sebe. Po kratkih besedah uljudnosti pa se poslovimo. Z nasirjem odkritosrčno, polkovnik, katerega sem z besedami ugnal v kozji rog, pa nekam klaverno in skoro jezno.

Zvečer smo bili vsi združeni; gospodar, stari Maflej, je priredil po-jedino za slovo, ktere se je tudi Zenica udeležila; prišla je k mizi z od-kritim obrazom, kar ji je njen mož, Isla, rad dovolil, ker je bila kri-stijanka.

Konečno se poslovi tudi Lindsay, ki je prišel k večerji. Velikanska bula je že zapustila njegov nos, da se je lahko v Londonu prikazal. Ko je odšel, sem ga še spremljal proti njegovemu stanovanju. Tam od-maši še steklenico najboljšega vina in mi zatrdi, da me ljubi kot svo-jega brata.

“Sem z vami popolnoma zadovoljen,” reče. “Samo nekaj me jezi.”

“Kaj pa takega?”

“Sem se z vami potikal vsepovsod, pa fowling-bulla nisem našel. Je sitna stvar! Me jezi! Yes!”

“Mislim, da jih imate tudi na Angleškem precej, katerih ne potrebuje-te šele izkopati. Saj tam je dovolj John-fowling-bullov.”

“Ali velja to meni?”

“Se mi niti ne sanja, Sir!”

“Ali ste se radi konja premislili?”

“Da, jaz ga namreč ne prodam.”

“Torej ga obdržite. Toda na Angleško pridete vseeno; jaz sem v dveh mesecih doma. Razumete! In sedaj še nekaj! Vi ste bili moj vodnik, in plačal vam še nisem ničesar. Tu, **vzemite!**”

Čez mizo mi porine malo denarnico, kjer je bilo gotovo najmanj 10.000 pijastrov.

“Ne bodite neumni, Sir!” mu rečem. “Jahal sem z vami kot vaš prijatelj in tovariš, ne pa kot vaš služabnik, katerega plačate!”

“Toda, master, mislim, da — — —”

“Mislite, kar hočete, toda ne tega, da jaz vzamem denar od vas,” ga pretrgam. “Zdravstvujte!”

“Ali ne vzamete listnice s seboj?”

“Z Bogom, farewell, Sir!”

Objamem ga in hitim proti vratom, ne da bi se zmenil za njegove klice.

O slovesu drugega jutra lahko molčim. Ko se je solnce na vzhodu dvigalo, smo že skoro prišli do Čatalše, skozi katero mesto pelje cesta čez Indigis in Vizo v Drinopolje. — — —

OSMO POGLAVJE.

V Drinopolju.

Drinopolje, katero mesto nazivljejo Turki Edrene, ki je znano tudi pod imenom Adrianopol, po rimskem cesarju Hadrijanu, je za Štambulom ali Carigradom najimenitnejše mesto osmanskega cesarstva. Tu so imeli svojo prestolnico turški vladarji od sultana Murada I. do Mohameda II., ki je leta 1453 osvojil Carigrad ter prestavil svojo prestolnico iz Drinopolja v Carigrad. Toda še pozneje je stanovalo v Drinopolju več sultanov.

Med 40 mestnimi mošejami je najbolj znamenita ‘Selinje’, katero je postavil sultan Selim drugi. Mošeja ‘Selinje’ je še večja kot Aja Sofija v Carigradu. Mogočna stavba naredi na opazovalca res velikanski utis. Ob času mohamedanskih svečanostij meseca ramazana gori v mošiji 12 tisoč svetilk.

Prišli smo od Kirkilisarja ter že od daleč zapazili vitke minarete ponosne mošeje. Od daleč nudi mesto Drinopolje res krasen pogled; toda takoj ko pride tujec v notranjost mesta, se zgubi vsa lepota kakor pri vseh orijentalških mestih.

Hulam, kteremu je veljal naš obisk, je stanoval v bližini Uč Šerifeli, mošeje sultana Murada. Ulica, po kateri smo jahali, je bila kaj živahno naseljena; kmalu se ustavimo pred mogočnim zidovjem, pred katerim opazim težka vrata.

Isla, ki je bil že večkrat pri Hulamu, stopi k vratom in potrka s kladivom. Pri luknji v vratih se pokaže bradat obraz.

“Ali me še pozna, Monahem?” vpraša mladi Carigrajčan. “Odpri vendar!”

“Mašalah, Alah dela čudeže!” začujemo glas od znotraj. “Ali si res ti, gospod? Pridi hitro notri!”

Vrata se odpro na stečaj, in mi jahamo po široki poti proti precejšnjemu dvorišču, ki je bilo obdano od galerij velikega poslopja. Vse je kazalo na neizmerno bogastvo. Tudi število prihitelih služabnikov je potrjevalo moje mnenje.

“Kje je gospodar?” vpraša Isla nekega moža, ki se približa z veliko spoštljivostjo, in ki je bil, kakor sem pozneje zvedel, hišni oskrbnik.

“V delavni sobi pri svojih knjigah.”

“Pelji te može v sprejemno sobo, in skrbi, da se jim dobro postreže. Tudi za konje preskrbi dobro stajo.”

Nato pa prime Isla starega Jakuba za ramo in odkoraka z njim proti delavni sobi Hulama. Nas druge pa odpeljejo v sprejemno sobo, ki je bila že skoro jednaka dvorani. Kljub prahu, ki je tičal na naših oblekah, se vsedemo po svilenih in baržunastih naslonjačih in vsak dobi takoj pipo in kavo v srebrnih posodicah. Gospodar je moral biti res neznansko bogat, ker vse posode, ki sem jih opazil v rokah služabnikov, so bile zlate ali pa srebrne.

Komaj povzijemo kavo, že prideta Isla in Jakub s hišnim gospodarjem. Slednji je bil kaj častitljive postave in s svojo dolgo, belo brado je jednačil pokojnemu Mohamedu Eminu. Tak vtis je naredil na nas, da smo nehote vstali s svojih sedežev, dasi hišni običaji tega niso zahtevali.

“Salam aalejkum!” pozdravi hišni gospodar in sklene obe roki kot za blagoslov. “Dobrodošli v moji hiši in mislite, da je vaša!”

Nato pa gre k vsakemu ter strese prav prisrčno vsem desnico, na kar se vsede poleg nas. Tudi njim prinesejo pipe in kave; potem pa da gospodar znamenje, in služabniki odidejo. Isla nas predstavi. Mene gospodar najdalj opazuje; nato pa mi zopet poda desnico, katero drži celo minuto v moji roki.

“Ti morda še ne veš, da te poznam, efendi,” reče. “Isla mi je mnogo o tebi pripovedoval. On te ljubi, in tudi jaz sem te imel rad, dasi se nisva še nikdar videla.”

“Gospod, tvoje besede mi lajšajo dušo,” odvrnem. “Ne nahajamo se v puščavi pri gostoljubnih Arabcih, torej človek ni vedno gotov, da ga povsod prijazno sprejmejo.”

“Da, gostoljubnost naših očetov, prava gostoljubnost, zginja leto za letom, zginja iz mest in se prikazuje v puščavah. V velikem mestu se čuti tujec bolj zapuščenega kot v Sahari; ali morda ne govorim resnice?”

“Alah je vsepovsod, kjer človek vanj veruje. On prebiva v mestih, in svoje oko ima obrnjeno na puste in puščave; on čuva nad vodami in šumi po skrivnostnih gozdih; on deluje v notranjosti zemlje in v visokem ozračju; on vlada bliščečega metuljčka in jasno solace; slišiš v veselju radovanja in v klicih bolesti; njegovo oko se blišči v solzi veselja in od-

seva iz kapljice, ki porosi obličje žalostnega. Bil sem v mestih, kjer prebivajo milijoni, in bil sem v puščavi, kjer ni človeškega prebivališča, toda nikdar se nisem bal, da sem sam, ker sem vedno znal, da me čuva božja roka.”

“Efendi, kristijan si, toda pobožen mož; vreden si, da postaneš moslem, in častim te kot bi bile tvoje besede prerokove. Isla mi je povedal, da ste prišli z namenom, da me obvarujete težke zgube. Govori ti za druge!”

“Ali ti Isla še ničesar ni povedal?”

“Ne, ker sem moral hiteti, da vas pozdravim.”

“Torej mi povej, če je bil zadnje čase kak tujec pri tebi?”

“Da, tu stanuje neki tujec, pobožen mož iz Konije, ki pa sedaj ni v Drinopolju. Odjahal je proti Hadži Bergas.”

“Iz Konije? Kako se pa imenuje?”

“Abd el Mirata. Obiskal je grobišče slavnega svetnika Mirata, da spolni neko obljubo, zato si je pridjal ime služabnika Mirata.”

“Zakaj pa stanuje pri tebi?”

“Ker sem ga sam povabil k sebi. V Brusi hoče postaviti velik bazar ter bo v ta namen tukaj veliko blaga kupil.”

“Ali stanuje še drug tujec z njim?”

“Ne.”

“Kdaj se Abd el Mirata vrne?”

“Danes zvečer.”

“Torej postane danes zvečer naš ujetnik.”

“Alah kerim! Kaj govoriš! Pobožni moslem je mož po Alahovi volji! zakaj ga hočete ujeti?”

“Ker je goljuf in še veliko slabši kot goljuf. Opazil je, da si pobožen Alahov služabnik, torej je sam pričel hliniti pobožnost, da te prevara. On ni nihče drug kot oni mož, ki je odpeljal Zenico, ženo Isle. Naj ti vse drugo Isla sam pove!”

Hulam se prestraši, in Isla pripoveduje. Tudi ko Isla konča svojo pripoved, stari Hulam še ni hotel vrjeti, da ima opraviti z lopovom.

“Poglejte ga sami in govorite z njim,” reče, “in prepričali se bode, da ste se pri osebi zmotili.”

“Saj z njim ni treba niti govoriti,” pristavi Ožko; “samo da ga vidimo, pa takoj vemo, kdo je; tudi Isla ga dobro pozna.”

“Niti videti niti govoriti ni treba z njim,” dodenem jaz. “Jaz sem prepričan, da je Barud el Amasat. Tudi Abraham-mamur, ki je sedaj mrtev, se je nekač časa nazival Abd el Mirata, in prepričan sem, da se tako nazivlje tudi Barud el Amasat.”

Toda moj gost je vendar lahko pravi Abd el Mirata!” ugovarja Hulam.

“Seveda je mogoče, toda ne vrjetno. Do danes zvečer moramo torej počakati.”

S tem je bil pogovor končan. Od dolgega potovanja smo bili seveda zelo trudni. Ko se skopljemo, dobimo vsak novo obleko po starem, patrijarhalnem običaju in vsak svojo odkazano sobo. Nato se pa zberemo pri večerji, ki je odgovarjala hišnemu bogastvu. Le z nepotrpežljivostjo smo čakali večera; medtem smo se zabavali s pogovori in z igro šah; ven se nismo upali, ker je bilo mogoče, da Abd el Mirata ni šel v Hadži Bergas ter se nahaja kje v mestu, kjer bi nas lahko opazil in pravočasno odnesel pete. Najbrž je imel v mestu svoje zaveznike, katerim je šel naznaniti kako važno novico.

Konečno se stemni, in vsi se podamo v sobo k Isli, da ostanemo skupaj. Hulam nam je obljubil, da bo večerjal s svojim gostom v sprejemni sobi, in tako smo sklenili, da ga med večerjo Isla in Ožko presenečita, dočim bi mi, ostali trije, skrbeli, da ne pobegne. Past je bila torej dobro nastavljena, in miš tudi ne daleč od pasti. Mačke smo pa mi predstavljali.

Še dve uri mineta, predno začujemo konjsko kopitanje na dvorišču, in četrť ure pozneje nam služabnik Hulama naznani, da sedi gospodar s svojim gostom v sprejemni sobi in večerja. Mi se podamo navzdol.

Vrata na dvorišču so bila zaklenjena, in stražnik je dobil navodila, da ne spusti žive duše iz hiše. S tihimi koraki se bližamo sprejemni sobi ter se utaborimo na obeh straneh visokih stebrenikov. Slišali smo lahko vsako besedo, ki sta jo Hulam in Abd el Mirata govorila. Hulam, ki je strogo pazil, je vendar začutil naš prihod, in obrnil pogovor na drug predmet. Govoriti je začel o Carigradu in pri tej priložnosti vprašal:

“Ali si bil večkrat v Štambulu?”

“Večkrat,” odvrne vprašani.

“Torej ti je mesto precej znano?”

“Da.”

“Ali ti je menda znan mestni del, ki se imenuje Baharive Keni?”

“Mislim, da sem čul o njem. Ali ne leži blizu zaliva Zatega roga?”

“Da. Pred kratkim se je tam nekaj čudovitega zgodilo. Zajeli so namreč veliko roparsko in rokovnjaško tolpo.”

“Alah il Alah!” zakliče mož navidez prestrašeno. “Kako se je pa to zgodilo?”

“Rokovnjači so imeli hišo, kamor so imeli samo oni pristop, ki so pri vratih imenovali besedico ‘en Nasr’, in — — —”

“Ali je mogoče!” pretrga ga gost.

Iz teh besedic sem spoznal, da je mož tisti, ki ga iščemo, ker njegove besedice so donele kot strah onega, ki se je sam udeležil dejanja. Poleg tega pa mi še Ožko zašepeta na uho:

“On je! Njegov obraz prav lahko razložim.”

“To besedo je pa nekdo slišal,” nadaljuje Hulam proti svojemu gostu, “in je s pomočjo te besede prišel v hišo.”

Hulam pripoveduje nato ves dogodek, in njegov gost ga pozorno poslušá. Slednji vpraša, ko je Hulam svojo pripoved končal, s trepetajočim glasom:

“In ali je bil usta res ustreljen?”

“Usta? Kdo je to? Kdo se tako imenuje? Te besede še nisem nikdar slišal?”

“Mislil sem načelnika, katerega si imenoval Abraham-mamurja.”

Z besedo ‘usta’ se je mož izdal. Tudi Hulam je moral zdaj biti prepričan, s kom ima opraviti; vendar se še ne izda, temveč odvrne mirno:

“Ne, ustreljen ni bil; samo hlinil se je kot bi bil zadet od krogelje. Toda drugega dne je vendar dobil svoje plačilo. Nekdo ga je vrgel z galerije galatskega stolpa na tla.”

“Res? Grozno! Pa je bil gotovo takoj mrtev?”

“Da, on in Grk Koletis, ki je bil tudi vržen iz visočine stolpa na zemljo.”

“Koletis? Ia vaj! Kdo ju je vrgel na zemljo?”

“Neki Arabec iz Tunisa, iz okolice šot Džerid, ki živi v krvnem maščevanju z nekim Hamd el Amasatom. Ta Amasat je v Blidi umoril nekega francoskega trgovca, njegovega nečaka ustrelil in pozneje ustrelil tudi očeta imenovanega Arabca. Sedaj ga pa sin išče.”

“Alah kerim! Kako hudobni ljudje so na zemlji! To prihaja od tega, ker nihče več ne veruje v preroka in njegove nauke! Ali bo Arabec dobil Hamd el Amasata?”

“Je že za njegovim sledom. Ta morilec ima brata, ki se imenuje Barud el Amasat, in ki je tudi veliki lopov. (Barud el Amasat je bil Abd el Mirata, kateremu je Hulam vse to pripovedoval.) Odpeljal je hčer svojega prijatelja in jo prodal kot sužinjo. Toda iz rok onega, kateremu so jo prodali, je bila oteta. Njen mučitelj ni bil nihče drug nego oni Abraham-mamur, in Isla ben Maflej, moj sorodnik, jo je vzel za ženo. Isla je sedaj na potu, da zaloti roparja svoje žene in ga kaznuje.”

Med tem pogovorom je postajal gost vedno bolj boječ; slast do jedij mu je popolnoma prešla in skoro nepremično je zrl v pripovedovalca.

“Ali ga bo dobil?” vpraša.

“Gotovo! On ni sam. Ožko, oče uropane deklice, je pri njem, nadalje imenovani frankovski zdravnik, (mislil je mene), ki je Zenico oprostil, njegov služabnik in tudi oni Arabec, ki je treščil Abraham-mamurja s stolpa.”

“Torej so najbrž že našli njegovo sled?”

“Da, celo ime, katerega sedaj nosi, jim je že znano.”

“Res? Kako se pa imenuje?”

“Abd el Mirata. Tudi usta v Štambulu se je tako imenoval.”

“To je vendar moje ime!” vzklikne gost začudeno.

“Seveda. Alahu je znano, zakaj si je lopov nadjal tako ime. Prejel bo za to dvojno kazen.”

“Toda kako so vendar zvedeli za njegovo ime?”

“Takoj ti povem. Barud el Amasat ima v samostanu plesočih dervišev v Štambulu sina. K njemu se je podal frankovski zdravnik ter se je izdal, da tudi on pripada k tajni družbi ‘en Nasr’. Mladi človek se je dal

preslepiti in povedal mu je njegovo ime in tudi omenil, da se Barud el Amasat nahaja v Skadru pri nekem francoskem trgovcu, z imenom Galiagré."

Sedaj se pa gost ni mogel dalje premagovati. Vstane s svojega sedeža in se opraviči:

"Gospod, vse, kar si mi pripovedoval, je tako grozno, da ne morem več jesti. Od ježe sem zelo utrujen. Dovolj torej, da se podam k počitku."

Tudi Hulam se dvigne.

"Vrjamem, da ne moreš jesti. O komur se tako govori, temu teče že voda v grlo."

"O komur se tako govori, praviš? Jaz te ne razumem! Pa vendar ne misliš, da sem jaz oni lopov, ker imam isto ime?"

"Ne mislim, temveč prepričan sem, ti lopov!"

Tu se mož zravna pred njim in zakliče:

"Lopova me imenuješ! Ne izreci več te besede, sicer — — —!"

"Sicer — kaj se bo vendar zgodilo?" oglaš se za njim drug glas. Isla je skočil v sobo proti lopovu.

"Isla ben Maflej!" zakliče mož grozno prestrašen.

"Da, Isla ben Maflej, ki te pozna, in ktereга ne moreš prevarati. In ozri se vendar nekoliko; tu stoji še nekdo, ki bi rad s teboj govoril!"

Mož se obrne proti drugi strani, in pred njim stoji Ožko. Takoj sprevidi, da je zgubljen, če se ne reši s hitrim begom.

"Sam satan vas je pripeljal sem! Odlazite v džeheno!"

S tem vzklikom sune Isla vstran in hoče pobegniti. Že je prišel do stebrenikov; tu pa mu stopi Halef nasproti in mu nastavi nogo; Barud el Amasat pade na tla. Seveda ga takoj zgrabimo in pripeljemo nazaj v sprejemno sobo.

Mož je bil bojzaljivec. Mirno se pusti zvezati in posaditi na tla.

"Gospod, ali še veruješ na njegovo pobožnost?" vpraša Halef hišnega gospodarja. "Pokrasti te je hotel in pobegniti."

"Imate prav," odvrne gospodar. "Kaj se zgodi z njim?"

Tu vzdigne Ožko roko nad ujetnikom in reče:

"On je odpeljal mojo hčer ter mene izpeljal iz domačije, da jo z žalostjo in jezo iščem po svetu. On pripada meni, ker tako hočejo postavte Črnogore."

Tu pa stopim jaz pred njega.

"Te postavte veljajo samo v Črnigori, ne pa v Drinopolju. Vi ste obljubili da izročite ujetnika sodniku, in mislim, da boste držali svojo besedo."

"Efendi, sodnike te dežele poznamo," ugovarja Črnogorec. "Podkupiti se bodo pustili in ujetniku dali priliko, da pobegne. Jaz ga zahtevam za sebe!"

"Kaj storiš z njim, če ga izročimo tebi?" ga vpraša hišni gospodar. Vprašani potegne svoje bodalo izza pasa in odvrne:

"Umr! bo na tem jeklu!"

“Tega jaz ne prepustim, ker ni pretil nobene krvi.”

“V Štambulu se je družil z morilei.”

“In baš radi tega ga ne smeš umoriti. Ali naj ostane njegov sin brez kazni? Ali naj nam vsi pobegnejo, ki pripadajo rokovnjaški tolpi. In pobegnili nam bodo, če nam sedanji ujetnik ne izda njih imen in bivališč.”

“Kdo pa mi svedoči, da prejme lopov res svojo kazen?”

“Jaz! Mož, ki se imenuje Hulam, ni zadnji med prebivalci Drinopolja. Še ta trenutek se podam k sodniku, da odvede tega moža in ga zapre, in prisegam ti pri Alahu in preroku, da bo sodnik spolnil svojo dolžnost!”

“Torej naredi, kar hočeš!” odvrne Ožko skoro ježno. “Toda povem ti, da te bom držal za tvojo prisego, dokler ne bo lopov prijel zaslužene kazni!”

Barud el Amasata zapremo v posebno sobo, in Ožko se kar ni dal pogovoriti, da zapusti jetnika; zaprli smo ga torej z njim vred. Hulam pa se poda k sodniku, dočim smo mi čakali njegovega povratka. Ko se vrne, pride z njim več kavasov, ki naj bi odpeljali jetnika. Ko slednji zgine s policisti, smo se lahko podali k počitku v prepričanju, da smo našega gospodarja obvarovali težke zgube ter se rešili nevarnega lopova.

Sodnik ali kadija v enakih zadevah ne odlašajo dolgo z obravnavo, torej sklenemo, da ostanemo v Drinopolju in počakamo obsodbe. Imeli smo tudi čas si mesto ogledati.

Drugega jutra se podamo v mesto in si ogledamo različne mošeje in znamenitejša poslopja. Tudi smo si najeli čoln in se peljali po divni reki Marici, ob kateri stoji Drinopolje. Opoldne se vrnemo domov, kjer nas je že čakalo povabilo, da se udeležimo kadijeve obravnave. Okoli tretje ure popoldne se podamo k sodniku.

Ker je bilo zasliševanje javno, se je zbrala velika množica ljudi. Vsak izmed nas je moral svojo izpovedati, in ujetnik je poslušal. Ko smo že vsi govorili, vpraša kadija ujetnika:

“Slišal si, kar so možje povedali. Ali je res ali ne?”

Vprašani ne odgovorijo; kadiji čaka minuto, nato pa nadaljuje:

“Ti torej ne moreš govoriti, da zavrneš obtožbo navzočih mož, torej si vsega kriv, česar so te obdolžili. Ker si član rokovnjaške tolpe, ki je grešila v Štambulu, te moram poslati v Štambul; tam zveš tudi svojo kazen za deklji rop; ker si se pa drznil misliti o hudobijah tudi v Drinopolju, prejmeš tudi v Drinopolju svojo kazen; ukazal bom, da ti naložijo sto udarcev po golih podplatih. In to se zgodi takoj!”

Modri kadija pomiga kavasom, ki so stali v bližini in zapove: “Prinesite desko in palice!”

Dva kavasa odideta, da prineseta, kar je kadija ukazal.

Razven uradnikov in nas se je nabrala številna množica, da prisostvuje obravnavi in obsodbi. V tem trenutku pa se pojavi med množico neki nemir, ki je bil sicer brez pomena, vendar ostri opazovalec ga je mo-

ral takoj opaziti. Neki mož je silil sicer počasi, toda vedno dosledneje naprej. Kmalu ga opazim. Bil je dolg in suhljat, oblečen kot Bolgar, kar pa gotovo ni bil. Njegov dolgi vrat, jastrebov nos, ozek obraz, vse je pričalo, da je mož Armenec. Zakaj sili mož naprej? Ali je bil tako radoveden, ali je silil proti vzpredju iz posebnega namena? Sklenem torej, da ga natančno opazujem.

Kavasi se vrnejo. Eden izmed njih prinese one osodepolne palice, ki so pri bastonadi neobhodno potrebne; drugi pa desko, kamor privežejo delinkventa. Na zadnjem delu deske je posebna priprava, ki drži noge kvišku, da se laglje bije po njih s palicami.

“Slecite mu obleko in sezuajte mu čevlje!” zapove kadija.

Kavasi pristopijo bližje, da spolnejo povelje. Tu se obsojenec spomni, da zna govoriti.

“Stojte!” zakliče. “Jaz se ne dam pretepati!”

Kadija naježi obrvi.

“Ne?” vpraša. “Kdo mi hoče prepovedati, da ti naložim bastonado?”

“Jaz!”

“Pes! Ali se drzneš tako nesramno z menojo govoriti? Ali naj ti jih nasolim dvesto?”

“Niti enega udarca ne dobim! Ti si pač različno zvedel in vprašal; kar je pa najbolj potrebno, si pozabil. Ali si menda vprašal, kdo in kaj sem jaz?”

“Mi ni treba znati! Ti si morilec, tat in lopov. To zadostuje.”

“Dosedaj še ničesar nisem priznal. Toda mene tepsti vseeno nimaš pravice.”

“Zakaj ne?”

“Ker nisem moslem, temveč kristijan.”

Med temi besedami je obsojenec opazil tujca, ki se je prerinil do vzpredja. Seveda se je slednji čuval izdati, da je v morebitni zvezi z obsojencem. Vendar vsa njegova postava in pogledi so kazali, kakor bi obsojenec prigovaljal, naj ne obupa.

Tudi kadija je bil navidez začuden nad obsojenčevim izrazom.

“Kaj, gjavr si?” vpraša. “Morebiti celo Frank?”

“Ne, jaz sem Armenec.”

“Torej vendar podanik padišaha, kteremu naj Alah podeli tisoč življenj. Torej te smem vendar preteptati!”

“Motiš se,” odvrne Armenec, dočim se trudi kaj oblastno govoriti. “Jaz ne spadam pod sultanovo oblast niti pod patrijarha. Po rodu sem Armenec; toda postal sem angleški kristijan ter sem nastavljen kot tolmač pri angleškem poslanstvu. V tem trenutku sem angleški podanik ter te opozarjam na odgovornost, ktero si naložiš, če ukažeš preteptati angleškega podanika!”

Kadija se začudi. Sklenil je, da povsem ugodi uglednemu trgovcu Hulamu iz Drinopolja, sedaj pa pride Armenec s takimi dokazi na dan!

“Ali lahko dokažeš?” vpraša kadija.

“Da.”

“Torej dokaži!”

“Vprašaj pri angleškem poslaništvu v Štambul!”

“Ne jaz, temveč ti moraš dokazati!”

“Saj ne morem, ker sem ujet!”

“Torej pošljem poslanca v Štambul. Toda če si me nalagal, dobiš mesto sto, dvesto udarcev po podplatih!”

“Povedal sem resnico. Toda tudi v slučaju, da ni resnica, kar sem povedal, me ne smeš tepsti ali me inače obsoditi. Ti si kadija; jaz pa zahtevam, da se me obsodi pred vrhovnim sodiščem.”

“Jaz sem tvoj vrhovni sodnik.”

“Ni res. Soditi me morajo sodnije petih mest. (Posebne vrste sodnija v Turčiji.) In če me zasliši samo en sodnik, mora imeti pri sebi muftija, naiba, ajak naiba in baš kiatiba.” (Kadija je sodnik, mufti je državni pravnik, naib je njegov namestnik, ajak naib civilni poročnik in baš kiatib sodnji pisar.)

Sedaj je bilo pa tudi kadiju dovolj. Jeze mu zaplamte oči in srdito zakriči proti lopovu:

“Človek, tebi so znane vse postave, in vendar si jih prekršil. Skrbel bom, da se tvoja kazen potroji.”

“Stori, kar hočeš, samo glej, da se ti bode tudi posrečilo. V imeu angleškega poslanika protestiram proti udarcem, ktere si meni namenil!”

Kadija pogleda v zadregi drugega za drugim in reče:

“Postava me sili, da poslušam njegove besede. Toda ne veruj, da se s tem tvoj položaj zboljša. Ti si morilec in zapadel si svojo glavo. Odpelji-te ga v ječo in stražite ga desetkrat strožje kot druge ujetnike!”

Armenca odpeljejo; predno zgine med vratni pogleda zmagozno tujega moža v dvorani, ki odvrne njegov pogled, ne da bi — razven mene — kdo opazil ta pogled.

Ali naj kadijo opozorim na tega moža? Kaj mi koristi? Kadija ga ne bi mogel obsoditi, ker tujcu nisem imel kaj očitati. Sicer pa kadiji kar nič nisem zaupal, da bi bil kos tem premetenim ljudem. Radi tega sklenem, da tujca sam tajno opazujem.

Obravnava je bila končana, in poslušalci se pričnejo razhajati. Kadija stopi k Hulamu, da se opraviči, in Ožko, Črnogorec, se obrne ježno proti meni:

“Ali ti nisem povedal, efendi, da se bo tako končalo?”

“Tega jaz sam nisem pričakoval,” odvrnem. “Jaz sicer nisem sodnik ali državni pravnik, toda v tem slučaju, bi sam enako postopal.”

“Sodnik mora v Štambul vprašati, če je lopov govoril resnico ali ne?”

“Da.”

“In kako dolgo bo to trajalo?”

“Moramo pač čakati!”

“In če je res angleški podanik?”

“Prejme vseeno svojo kazen.”

“In če ni?”

“Torej je sodnika nalagal, in sodnik bo že skrbel, da se lopov ostro kaznuje. Sicer pa jaz sam prav ničesar ne verujem lopovu.”

“Mogoče je. Zakaj pa bi sicer tako nesramno lagal?”

“Najprvo, da uide udareem po podplatih, in drugič, da dobi čas. Kadiji moramo naročiti, da jetnika kar najstrožje čuva. Prepričan sem, da bo vse poskusil, da uide iz zavora.”

“Efendi, ali hočeš govoriti s kadijem?”

“Le dajte vi, ker jaz nimam časa. Podati se moram urno na pot, o čemur vam že pozneje povem. Pri Hulamu se zopet vidimo.”

Tujec, ktereга sem opazil med obravnavo, je že zapustil sodnjo dvorano. Ker sem hotel zvedeti, kdo in kaj je, hitim za njim. Počasi in premišljujoče koraka po ulicah, in sledil sem mu že gotovo deset minut, ko se tujec naenkrat obrne in me zagleda. Ker sem pri obravnavi mnogo govoril, me je tujec moral opaziti in spoznati. Pogleda me ostro, vendar koraka zopet naprej in zavije v ozko ulico. Sklenem torej, da ga še nadalje zasledujem; navidez hodim kot bi se ne zmenil za ničesar na svetu, kot človek, ki se spreha iz samega dolgega časa po ulicah.

Prišel je že menda do polovice ulice, ko se že drugič obrne; ker me zagleda že drugič, se mu je zadelo gotovo čudno. Tako korakava po ulicah, cestah in stezah, in mož sempatja pogleda nazaj. Dejstvo, da se me je bal, je še povečalo v meni sumnjo, da nima nič dobrega na vesti.

To je najbrž tudi sam sprevidel. Ko spet zavije v ozko ulico, in pridem jaz pol minute za njim, stoji pri vogalu. Pogleda me z jeznimi očmi in vpraša:

“Ali mi slediš?”

Jaz pa obstojim pred njim, ga natančno opazujem in odvrnem:

“Kaj tebe briga, kje jaz hodim!”

“In še precej! Ti hodiš po istem potu kot jaz!”

“Dobro za tebe, če je res; pot, po katerem jaz hodim, je pošten in odkrit.”

“Morebiti hočeš reči, da moj ni?”

“Tvojih potov ne poznam in sploh nečem ničesar s teboj opraviti imeti!”

“Upam,” odvrne zaničevalno; “odslej naprej korakaj pred menoj.”

“Meni vseeno,” odvrnem.

Jaz korakam naprej, ne da bi se za tujcem ozrl, toda moje uho se ni dalo preslepiti. Čul sem njegove korake za menoj, ki pa polagoma utihnejo. Ko jih nič več ne slišim, se hitro obrnem in tečem nazaj. Pravilno! Adut je bežal in pravkar zavil v neko ulico. Hitim torej za njim, vendar tako, da me ne more opaziti, in pravkar pridem v drugo ulico, ko on zavije v tretjo. Ko pridem tudi jaz tja, opazim, da zavije proti čaršiji Ali paše.

Čaršija pomeni bazar. Mož je namreč mislil, da bodem med množico zgubil njegov sled, če mu še sledim. Meni je pa baš množica prav prišla, ker sem se med njo lahko pomešal, ne da bi me on opazil. In to se je tudi zgodilo. Vedno sem bil za njim, dasi je smer svoje hoje najmanj desetkrat spremenil. Konečno — prišla sva baš do bazarja za obleko — koraka naravnost proti karavanseraju in vstopi. Tu mi ni mogel pobegniti, ker sem bil prepričan, da ima karavanseraj samo ena vrata. Sedaj je pa nastalo vprašanje, če neznanec tukaj stanuje, ali je iz drugega vzroka obiskal karavanseraj. Najbrž je bilo zadnje pravilno. Opazim ga namreč za vratmi, kako gleda na pot pred seboj. Tu se nečesa domislim. Hitro stopim k bližnjemu trgovcu z obleko.

“Salam aalejkum!”

“Aalejkum!” odvrne mož prijazno.

“Ali imaš modro sukno za turban?”

“Da, efendi!”

“In morebiti plašč?”

“Kolikor jih hočeš!”

“Meni se zelo mudi. Oboje si hočem samo posoditi a ne kupiti. Hitro mi daj turban in plašč. Tu je moja ura in tu je moje orožje; poleg tega ti dam pa še 500 pijastrov, kar bo menda dovolj, da boš veroval, da se vrnem.”

Trgovec me začudeno pogleda. Kaj enacega menda še ni nikdar doživel.

“Efendi, zakaj se ti pa tako mudi?” vpraša.

Da me ne bo še nadalje zadrževal, mu kratko odvrnem:

“Ker preganjam nekega moža, ki me pozna, ki me pa ne sme poznati,” odvrnem. “Hitro, sicer mi uide!”

“Alah il Alah! Ti si menda gizli aramdši (skrivni policist)?” vpraša.

“Ne vprašuj, temveč hiti!” mu zapovem. “Ali ne veš, da zahteva padišah od tebe pomoči, če se mora uloviti nevarnega lopova?”

Trgovec je bil sedaj trdno prepričan, da sem preoblečen kavas. Takoj odložim svojo suknjo in on mi vrže plašč okoli telesa in v eni sekundi si posadim nov turban na glavo. Ko mu omenjene predmete izročim, stopim pred vrata karavanseraja in čakam.

Armenca nisem spustil iz pogleda. Še je stal za vratmi in prežal. Trgovec opazi, kam je obrnjen moj pogled in vpraša:

“Efendi, ali menda opazuješ moža, ki stoji pri vratih?”

“Da.”

“Saj je šel baš pred trenutkom mimo mojega bazarja.”

“Seveda.”

“In me prijazno pozdravil.”

“Tega nisem opazil. Torej si ti njegov znanec?”

“Da. Kupoval sem obleke od njega. Ti torej misliš, da je zločinec?”

“Bom kmalu zvedel. Kako se imenuje?”

“Ti si služabnik padišaha, in zatorej hočem biti pošten. Povej, kaj hočeš vedeti?”

“Ali so bile obleke, ktere si ti kupil od njega, nove?”

“Ne.”

“On torej ni krojač?”

“Ne. Imel sem velikansko škodo. Obleke so bile sicer zelo poceni, toda vse so mi vzeli, ker se je dognalo, da so bile pokradene onim ljudem, ki so bili na cesti napadeni.”

“Ali človeka, ki ti je obleke prodal niso kaznovali?”

“V tem mestu je tuj in ga niso mogli najti. In ko se je zopet prikazal, so ga zaprli, vendar so ga spustili radi njegovega denarja.”

“Kdo je on?”

“Oblači se kot Bolgar, vendar je Armenec z imenom Manah el Barša.”

“Ali veš, kje stanuje?”

“On pobira davke v Skoplju. Mnogo Armencev je vzelo v najem pobiranje davkov.”

“In kje se sedaj nahaja?”

“Če je v Drinopolju, stanuje sedaj tu, sedaj tam, najbolj pogosto pa pri bolgarski krčmi Doksati.”

“In kje je ta krčma?”

“Takoј zraven hiše grškega metropolita.”

Tudi ta hiša mi je bila neznana, vendar nisem smel pokazati, da sem tako zelo neznan v mestu. Sicer pa pride Armenec baš v tem trenutku iz seraja, nakar se po kratkem pozdravu poslovim od trgovca.

Bil je pač srečen slučaj, da sem naletel na človeka, ki je Manah el Baršo poznal. Kdo ve, kako dolgo bi moral iskati in povpraševati, predno bi zvedel kdo pravzaprav je skrivnostni tujec!

Armenec se spotoma sicer še parkrat obrne nazaj, toda v meni seveda ni spoznal onega moža, ki mu je vso pot sledil, ker sem bil preoblečen. Torej skrivati se ni bilo treba. Sicer pa ne koraka dolgo, temveč kmalu vstopi v neko hišo, ki je bila gostilna. ..

V bližini je postavil svojo pečico prodajalec kostanjev. Pri njem kupim pet kostanjev in vprašam:

“Ali veš kdo stanuje v veliki hiši na tvoji levici?”

“Grški metropolit, efendi!”

“In kdo stanuje zraven?”

“Neki bolgarski krčmar. Imenuje se Doksati. Morebiti hočeš pri njem stanovati? On ni drag, in udobno se stanuje pri njem!”

“Ne. Hvala za pojasnilo!”

Zvedel sem dovolj. Skrbeti smo le morali, da nam ujetnik ne pobe-
gne. V kaki zvezi je slednji z Manah el Baršo pa tudi ne bo težko poizve-
deti. Ko si natančno zapomnim bolgarsko krčmo, da bi jo celo v temi lah-
ko dobil, se vrnem proti hiši Hulama. Čakali so že dolgo na mene. Konec

obravnavo je bil vsem neljub in tudi razumeti niso mogli, zakaj sem tako nanagloma odšel.

“Sidi,” reče moj mali hadži Halef Omar, “povem ti, da me je zelo skrbelo radi tebe.”

“Skrbelo radi mene? Zakaj?”

“Zakaj? Tako vprašuješ?” reče začudeno. “Ali še vedno ne veš, da sem tvoj prijatelj in čuvaj?”

“Seveda vem, moj dobri Halef!”

“No, torej mi moraš kot prijatelj povedati, kam greš in kot svojega čuvarja me moraš celo s seboj vzeti.”

“Saj te nisem potreboval.”

“Ne potreboval?” vpraša Halef in energično potegne svojih šest kocin, ktere je imenoval brada. “V Sahari si me potreboval, v Egiptu, ob Tigridu, pri zlodjevih oboževalcih, pri razvalinah, katerih imena se celo ne spominjam, v Štambulu in po drugih krajih; tukaj pa me ne moreš rabiti? Tega ne vrjamem. Ali ne veš, da je v tem mestu prav tako nevarno kot v Sahari ali pa v dolini stopnje, kjer si se bojeval s toliko sovražniki?”

“Zakaj?”

“Ker tukaj svojih sovražnikov radi velike množice ljudij niti videti ne moreš. Morda meniš, da ne vem, da si se odstranil radi nekega skrivnega sovražnika?”

“Kako pa veš?”

“Ker vedno sledim tvojim očem in vidim, kam ti gledaš.”

“In kam so gledale moje oči?”

“Pri kadiji so opazile nekega Bolgara, ki pa ni Bolgar. Kjo se je slednji odstranil, si šel tudi ti za njim.”

“Res, Halef, pravilno si me opazoval,” rečem.

“Sidi,” reče ponosno, “ali še veš, ko sva jahala čez puščavo v Algiru in zalezovala sledove morilcev?”

“Da, še se spominjam.”

“Tedaj sem se tebi smejal, ker si trdil, da lahko v pesku bereš. Tedaj sem bil še grozno neumen, dasi nisem hotel priznati.”

“In od tedaj si se že precej od mene naučil, kaj ne?”

Halefa se poloti zadrega. Naravnost ni hotel priznati, da se je čuvaj naučil od čuvanega, česar pa vendar ni mogel zanikati. Radi tega odvrne prav diplomatično:

“Učila sva drug drugega, sidi. Kar si ti znal, sem se jaz od tebe naučil, in kar sem jaz vedel, si ti prevzel od mene. Na ta način sva postala oba bolj pametna, tako pametna, da je naju Alah in prerok vesel. Da si ti pravoverni moslem in ne kristijan, bi bilo to veselje še tisočkrat večje.”

“Kar si baš povedal, je zelo dvomljivo in se mora prej preskusiti. Takoj danes hočemo videti, če si res tako pameten kot misliš!”

Njegove majhne oči me skoro grozeče pogledajo.

“Sidi,” reče, “ali me hočeš razžaliti? Bil sem tvoj zvest služabnik, odkar te poznam. Čuval sem te pri vseh dušnih in telesnih nevarnostih. Tvoj prijatelj in svetovalec sem, in ljubim te tako, da kar ne vem, kdo ima večji prostor v mojem sreču, ti ali moja Hana, cvetlica vseh cvetlic. S teboj sem trpel glad in žejo, mraz in vročino; s teboj in za tebe sem se bojeval; noben sovražnik ni videl mojega hrbta, ker bi bila za mene sramota, če bi te zapustil. In sedaj hočeš vedeti, če sem pameten! Za vse moje dobrote imaš sedaj samo žaljenja. Sidi, da si me sunil z nogo, bi me ne bolelo tako kot tvoje besede!”

Dobri človek je govoril resno. V njegovih očeh opazim nekaj se svetlikati kot solzo. Seveda nisem nameraval ga žaliti; zato položim svojo roko na njegove rame in odvrnem:

“Tako pa nisem mislil, moj dobri Halef! Povedati sem le hotel, da imaš baš sedaj priliko svoj razum in bistro pamet pokazati.”

Te besede mu takoj povrnejo dobro voljo.

“Pokaži mi priliko, sidi,” reče, “in videl boš, da sem vreden tvojega zaupanja!”

“Gre se za onega moža, katerega sem med obravnavo opazil. Zdi se mi — — —”

“Da je znanec ujetnika, kaj ne,” prekine me Halef, da mi dokaže, da je uganil moje misli.

“Na vsak način,” odvrnem.

“Morebiti misli neznanec ujetniku na kak način pomagati iz zapor!”

“O tem kar nič ne dvomim. Barud el Amasat se more rešiti samo z begom. Kidor ga hoče rešiti, mu mora za to podati tudi potrebna sredstva. Tujec ga je v sodnji dvorani pomirjevalno pogledoval, kar gotovo ni brez pomena.”

“Ti si gotovo šel za njim, da poizveš, kje stanuje?” vpraša Halef.

“Da. Tudi za njegovo ime sem poizvedel.”

“Kako se imenuje?”

“Manah el Barša, ki je po poklicu zakupnik davkov v Skoplju ter stanuje pri krčmarju Doksati.”

“V' Alah! Že slutim, kako naj pokažem svojo zvitost.”

“Ali si res uganil?”

“Da. Manah el Baršo moram čuvati.”

“Pravilno!”

“In to se more zgoditi le v tem slučaju, če stanujem pri krčmarju Doksati.”

“Tako je. Ti jahaš v krčmo takoj, ko se stemai. Jaz grem s teboj, da ti hišo pokažem.”

Tu stopi v sobo Ožko, Črnogorec, in reče:

“Tudi jaz bom čuval, gospod!”

“Ah! Kje?”

“Pred zaporom, kjer je ujetnik.”

“Meniš, da je potrebno?”

“Je vseeno, če je potrebno ali ne. On je prodal mojo hčer kot sužnjo ter mi povzročil veliko gorja. On je zapadel mojemu maščevanju. Ti si kristijan. Rekel si, da je maščevanje v božjih rokah, in spolnil sem ti željo ter izročil Barud el Amasata sodišču. Če se sodišču odtegne, tedaj moram jaz skrbeti, da se meni ne bo. Sedaj vas zapustim in vam takoj naznam, če sem kaj važnega opazil.”

Tudi Halef zbere svoje reči in zajaha konja. Delal se je navidez kot bi šele sedaj prišel v Drinopolje. Jaz ga peš spremljam skoro do krčme in čakam, dokler ne zgine pri vratih. Nato se pa vrnem v bazar, da zamenjam sposojeno obleko.

Ko pridem v Hulamovo hišo, je že nastala tema. Hulam predlaga, da obiščemo kopališče, kjer nas bodo podvomili z dobro kavo in sladkarijami; tudi zabave ne bo primanjkovalo. Hulamov predlog je bil enoglasno sprejet.

O turških kopališčih se je že toliko pisalo, da bi bila vsaka beseda odveč. Ko zapustimo kopališče, je vladala zunaj že popolna tema, in večer je bil tako lep, da sklenemo nekoliko se sprehajati. Zapustimo torej mesto ter korakamo ob bregu reke Arde, ki se zliva v Marico. Pozno proti noči se vračamo proti domu. Bilo je okoli enajste, toda še precej svetlo. Še nismo dospeli do mesta, ko nam pridejo nasproti trije jezdeci; dva sta jahala belce, tretji pa črnega konja. Ne da bi se zmenili za nas, jahajo mimo. Pri tem je eden jezdecev nekaj omenil proti svojemu tovarišu. Ker sem besede slišal, se takoj ustavim.

“Kaj je?” vpraša Isla. “Ali jih poznaš?”

“Ne; toda glas se mi zdi znan.”

“Najbrž se motiš, sidi. Glasovi so drug drugemu podobni.”

“To je res, in edino to me pomirja. Sicer bi stavil, da je bil glas Barud el Amasata.”

“Torej bi moral pobegniti iz zapora!”

“Seveda. Toda njegov beg je skoro nemogoč.”

Neki notranji glas mi je pripovedoval, da se ne motim. Požurim torej svoje korake, da pridemo prej v mesto. Ko pridemo domov, nas že pričakuje Ožko pred vratmi.

“Konečno, konečno!” zakliče. “Pričakoval sem vas z bolečinami. Zdi se mi, da se je nekaj zgodilo.”

“Kaj?” vprašam napeto.

“Ko je bilo temno, sem ležal pred vratmi zapora. Tu pride neki človek, ki ukaže, da se mu vrata odpro. Res je vstopil v ječo in prišel kmalu z dvema drugima iz zaporov.”

“Ali si ktereга spoznal?”

“Ne; toda, ko so se oddaljili, je eden izmed njih vzkliknil: ‘To se je pred posrečilo kot smo slutili’. Te besede so vzbudile mojo sumnjo, torej sem se napotil za neznanci, vendar jih nisem mogel več opaziti.”

“In potem?”

“Potem sem šel domov, da vam povem, kar se je zgodilo. Toda vas ni bilo doma in zaman sem vas skoro dve uri čakal.”

“Dobro! Takoj se hočemo sami prepričati. Hulam naj gre z menoj; ostali pa naj počakajo v hiši.”

Z Hulamom hitim proti ulici, kjer je tuji meznanec iz sodišča stanoval pri bolgarskem krčmarju. Vrata so bila še odprta in z Hulamom takoj vstopiva. V prvi sobi dobim služabnika, kteremu takoj naročim, da pokliče krčmarja.

Doksati je bil majhen, star možiček z grškim obrazom. Globoko se prikloni in vpraša, kaj želim.

“Ali je prišel danes zvečer k vam neki gost?” ga vprašam.

“Več gospodov.” odvrne.

“Jaz mislim nekega malega moža, ki je prijahal.”

“Ta je še tukaj. On ima brado, ki je tako tenka kot kokošji rep.”

“Ti govoriš zelo neuljudno; vendar bo že pravi, kterega iščem. Kje je sedaj?”

“V svoji sobi.”

“Pelji me k njemu!”

“Takoj, gospod!”

Krčmar koraka naprej na dvorišče in zavije potem na vegaste stopnjice. Ob svitu večih leščerb zapazim zgoraj nekaj vrat. Krčmar odpre prva vrata; prikaže se mi majhna sobica, v kateri je brlela medla svetilka.

“Ali stanuje tukaj?” vprašam.

“Da.”

“Toda saj ga ni v sobi!”

“Alahu je znano, kje je!”

“Kje ima svojega konja?”

“V hlevu.”

“Ali je bil danes zvečer spodaj pri drugih gostih?”

“Da. Potem pa je stal dolgo časa pri vratih.”

“Razven njega iščem še drugega moža z imenom Manah el Barša. Ali ga poznaš?”

“Zakaj ne! Saj je danes pri meni stanoval.”

“Je stanoval. Torej ni več pri tebi?”

“Ne, ker je odpotoval.”

“Sam?”

“Ne, temveč z dvema prijateljima.”

“Ali so jahali?”

“Da.”

“Na kakšnih konjih?”

“Dva belca sem videl in enega črnega konja.”

“In kam so jahali?”

“Rekli so, da gredo proti Filipovem in proti Sofiji.”

“Ali poznaš oba prijatelja Manah el Barše?”

“Ne. Manah el Barša je odšel iz gostilne in se vrnil z njima.”

“Ali je tri konje s seboj pripeljal?”

“Ne, temveč le črnega. Belce je danes zvečer kupil.”

Sedaj sem bil prepričan, da me moje uho prej ni motilo. Barud el Amasat je s pomočjo Manah el Barše pobegnil iz zapora. Kdo pa je bila tretja oseba? Morebiti paznik zapora, ki je vsled bega ujetnika tudi sam moral pobegniti? Krčmarja vprašam še nadalje:

“Ali je mož, po katerem sem te najprvo vprašal, sledil trem neznancom?”

“Ne.”

“Ali veš gotovo?”

“Natančno; stal sem pri vratih, ko so odjahali.”

“Pelji nas k njegovemu konju!”

Čez dvorišče nas pelje proti nizkemu poslopju. Duh, ki je prihajal od poslopja mi je izdajal, da je slednje hlev. Krčmar odpre vrata. Takoj začujem konjsko hrkanje.

“Ali ne gori v hlevu luč?” vprašam krčmarja.

“Nekdo jo je ugasnil,” odvrne.

“Ali je prej gorela?”

“Da.”

“Ali so bili konji Manah el Barše tudi v tem hlevu?”

“Da. Jaz nisem bil zraven, ko jih je dovedel iz hleva.”

“Torej prižgimo luč!”

Iz žepa potegnem žveplenko in kmalu zabrli leščerba, ki je visela na zidu. Takoj spoznam Halefovega konja in zraven na tleh nekaj v vrečo zavitega. Ko prerežem vrečo, zagledam v njej — mojega malega hadži Halef Omarja. Takoj skoči kvišku, zapreti z obema pestmi in zakliče:

“Alah il Alah! Sidi, kje so psi, ki so me napadli, sinovi psov in unuki pasjih sinov, ki so me zvezali in posadili v vrečo?”

“To moraš vendar ti vedeti!” odvrnem.

“Jaz? Jaz naj vem? Kako naj vem, ko sem bil zvezan kot sveti kur'an, ki visi v Damasku priklenjen na sedmih verigah!”

“Zakaj si se pa pustil zvezati?”

Halef me neverjetno začudeno pogleda.

“Ti me še vprašuješ? Ti, ki si mi naročil, naj grem sem, da — — —”

“Da dokažeš, kako si pameten,” ga prekinem. “No, svojo modrost si kaj slavno dokazal!”

“Sidi, nikar me ne žali! Da si bil zraven, bi me gotovo opravičil.”

“Mogoče, vendar ni dosti vrjetno. Ali veš, da je Manah el Barša pobegnil?”

“Da. Sataa naj ga požre in zadavi.”

“In Barud el Amasat z njim?”

“Da. Peklo naj ga razseka in razpili!”

“In da si ti vsega kriv?”

“Ne, tega ne vem; to ni res!”

“Torej pripoveduj vendar!”

“Takoj! Ko sem prišel k krčmarju Doksati, ki stoji sedaj poleg mene in odpira usta, ko bi bil sam satan, ki naj požre Manah el Baršo, tedaj sem slišal, da ima slednji tri konje, ker je zvečer kupil dva belca. Opazoval sem ga in videl, da je zapustil hišo.”

“Ali si slutil, kaj namerava?”

“Da, sidi.”

“Zakaj mu pa nisi sledil?”

“Mislim sem, da bo šel proti zaporom, kjer je vendar Ožko stražil.”

“Hm, to je bilo seveda pravilno!”

Po glasu malega moža sem spoznal, da mu je po teh besedah precej odleglo. Kmalu nadaljuje s pripovedovanjem:

“Slutil sem, da hoče oprostiti ujetnike; toda vedel sem tudi, da potrebuje konje. Na vsak način je moral priti nazaj v hlev, zato sem se tam skrila, da ga presenečim.”

“Skril? To ni bilo baš potrebno. Tekel bi na policijo in pripeljal nekaj policistov, kar bi bilo najbolj pametno.”

“Ah, sidi, kar je najbolj pametno ni vedno najbolj lepo, in jaz sem si v duhu predstavljal, kako bom lopove sam polovil.”

“In sedaj moramo trpeti.”

“Alah nam jih zopet pripelje v roke! Torej čakal sem. Ko so prišli, so bili trije. Vprašali so me, kaj iščem v hlevu; toda komaj me je Barud el Amasat zagledal, me je že spoznal. Saj sem vendar pri sodnji obravnavi nastopil kot priča proti njemu. Nastal je pretep. Branil sem se, kar se je dalo. Barudu sem celo obleko razstrgal, toda končno so me le premagali.”

“Zakaj pa svojega orožja nisi rabil?”

“Sidi, šest rok me je držalo, in jaz imam samo dve roki. Da mi je Alah podelil deset rok, bi s štirimi lahko streljal na hudiče. Končno so me vrgli na tla, me potlačili v vrečo in zvezali. Tu sem ležal, dokler nisi prišel, da si me oprosti. Tako se je zgodilo!”

“Gerje, hadži Halef Omar! Gorje!”

“Sidi, tudi jaz bi lahko klical: vaj, vaj! Toda vse klicanje nam nič ne pomaga. Pobegnili so! Da smo v puščavi, bi lahko našli njih sledove; v velikem Drinopolju pa je kaj enakega nemogoče.”

“Jaz že imam njih sled. Jaz vem, kam so se podali.”

“Hamdulillah! Čast Alahu, ki ti je podelil toliko pameti, da — —”

“Ktere imaš ti vsaj danes premalo!” ga prekinem. “Moževa sled ni mož sam. Toda posveti vendar na tla! Kaj leži tukaj?”

Halef se pripogne in dvigne neko cunjo. Pogleda jo in reče:

“To je kos obleke, katero sem raztrgal Barud el Amasatu. Tu visi še njegov žep.”

“Ali je kaj notri?”

Halef poseže v žep in reče:

“Kos papirja. Tu je.”

Papir pogledam ob svetlobi svetilke in ga odprem. Bilo je majhno, zapečaten pisemce. Pisano je bilo v arabskih pismenkah in tako majhno, da mi je bilo nemogoče brati. Vtaknem ga torej v žep.

Kar razumeti nisem mogel, ker so sovražniki Halefa pustili nož in revolverje. Njegovo puško pa sem prej v njegovi sobi opazil.

“Ali je tudi Manah el Barša imel pri tebi svojo sobo?” vprašam krčmarja, ki je z začudenjem poslušal, kar smo se pogovarjali.

“Da,” odvrne.

“Ali je bil večkrat pri tebi?”

“Da.”

“Torej ga dobro poznaš?”

“Da. On se imenuje tako kot si ga ti imenoval; on pobira davke v Skoplju.”

“Kje pa stanuje?”

“V Skoplju. Toda doma skoro nikdar ni; ker ima veliko okrajev v najemu za davke, mora mnogo potovati.”

“Pelji nas v sobo, kjer je stanoval.”

Krčmar ugodi moji želji; vendar v rokovnjaški sobi ne dobim ničesar, kar bi me pripeljalo na sled za lopovom. Halefa pošljem s konjem vred domov; pobitega obraza se poda na pot in preklinja, da se je kar kadilo. Z Hulamom pa se napotiva proti sodnikovej hiši. Dosedaj ni govoril nobene besedice; šele ko sva bila sama, se mu razveže jezik.

“Ketir, ketir, — to je preveč, preveč! Kdo bi kaj takega mislil! Da nismo šli v kopališče in bi ostali doma, bi nas Ožko dobil v pravem času in beg se ne bi posrečil.”

“Pomisliti moramo, da se je tako moralo zgoditi!”

“In kaj hočemo pri kadiji? More- li on položaj spremeniti?”

“O begu mu moramo poročati in le z njegovo pomočjo lahko doženemo, če je jetnik res pobegnil iz zaporov.”

“Toda kadija že najbrž spi!”

“Torej ga zbudimo.”

“Če bo hotel vstati!”

“On mora!”

Seveda je kadija že počival, in moral sem se pošteno zadreti nad služabnikom, predno se je drznil zbuditi svojega gospodarja. Kadi nas prav neprijazno sprejme in vpraša česa želimo.

“Barud el Amasata smo izročili v tvoje roke,” odvrnem, seveda ne preveč uljudno. “Ali si tudi poskrbel, da se jetnika dobro straži?”

“Ali si prišel, da me vprašuješ enake stvari?”

“Slišal bi rad tvoj odgovor!”

“Ujetnika dobro stražijo. Lahko se podaste domov.”

“Ne, mi ne moremo domov, pač pa je ujetnik šel.”

“On? Kdo?”

“Ujetnik.”

“Alah akbar. Bog je velik in te lahko razume; jaz te ne morem.”

“Torej govorim bolj razločno: Barud el Amasat je pobegnil.”

Kadija poskoči iz postelje in se vzravna pred nami.

“Kaj praviš?” reče. “Pobegnil je?”

“Da.”

“Kje si pa zvedel?”

“Spotoma smo ga srečali.”

“Il Alah! Zakaj ga pa niste držali?”

“Ker ga nismo poznali.”

“In kako veste, da je bil on?”

“Zvedeli smo šele pozneje. Oprostil ga je neki davkar Manah el Barša.”

“Manah el Barša? On je bil prej davkar, sedaj ni več, ker živi v gorah.”

Stanuje v gorah, pomeni, da je moral pobegniti. Radi tega vprašam:

“Ali ga nisi opazil tekom sodnje obravnave?”

“Ne. Kako ga pa poznaš?”

“Stanoval je pri Bolgarju Doksati, kupil tri konje in odjahal z ujetnikom.”

“In kdo je bil tretji človek, ki je bil z njimi?”

“Ne vem. Vendar slutim, da jetniški paznik.”

V kratkem mu vse povem, kar se je zgodilo. Kadija si pripaše sabljo, pokliče deset policistov in se poda v ječo.

Nadzornik ječ ni bil malo začuden, ko pride ob tako pozni uri sam kadija v zapore.

“Pelji nas k ujetniku, ki se imenuje Barud el Amasat!” zapove kadija.

Uradnik uboga in se ne prestraši malo, ko dobi ječo prazno. Oni paznik, ki je imel nalog posebej čuvati jetnika, pa je tudi pobegnil.

Jeza kadije se kar ne da popisati. Psoval in kričal je v takih izrazih, da slovenski jezik nima enakih besed. Naposled je ukazal, da se takoj zapre vrhovnega nadzornika ječ v ono celico, iz ktere je Barud el Amasat pobegnil. Le s tem sem potolažil sodnika, ker sem mu obljubil, da hitimo drugega dne za pobeglim; kadi obljubi, da nam da nekaj policistov na pot z zapornimi povelji. Nato pa zapustimo ječo in si prižgemo zunaj na cesti svetilke, brez katerih ponoči ni varno hoditi po cestah, ker te ima sicer kmalu policija pod ključem.

Nismo bili še daleč in baš smo zavili okoli nekega vogala, ko treščimo skupaj z nekim možem, kateremu se je navidez strašno mudilo.

“Pozor!”

“To besedo bi lahko prej izustil!” mu odvrnem.

“Oprosti, oprosti!” se zagovarja. “Meni se grozno mudi in poleg tega mi je še svetilka ugasnila med potjo. Ali jo morda lahko ob tvoji prižgem?”

“Le. Kar prižgi!”

Ko si prižge leščerho, pa pripoveduje nadalje;

“Mudi se mi, ker moram poiskati zdravnika, brivea ali pa lekarnarja. Pri nas je nanagloma zbolel neki gost, ki govori samo nemško, da ga nihče ne razume.”

Mene je stvar pričela zanimati. Tujec, nezmožen turškega jezika, je naenkrat zbolel med Turki. Ali ni moja dolžnost, da pogledam za bolnikom. Vprašam torej moža:

“Iz ktere dežele pa je?”

“Iz Bavaristana.” (Bavarsko.)

Torej Bavarec! Na laž in prevaro nisem mislil. Vprašujem torej še nadalje:

“Kakšno bolezen ima bolnik?”

“Mrzlico v živcih.”

V tem trenutku se nisem domislil, kolika nesmisel je bila v tem odgovoru. Mislil sem le, kako bi rojaku pomagal.

“Kaj pa je bolnik?” vprašam.

“Ne vem. Prišel je k mojemu gospodu, ki prodaja tobak.”

“Ali stanujete daleč?”

“Ne.”

“Torej me pelji v hišo!”

“Ali si zdravnik ali lekarnar?”

“Ne; toda, ker je moj rojak bolan, ga hočem videti; mogoče mu lahko pomagam.”

“Iniš Alah — Bog daj! Pojdi za menoj!”

Moj spremljevalec hoče tudi z menoj; ko mu pa odločno odsvetujem, vzame mojo svetilko in se napoti proti domu.

Tujec me ne vodi dolgo; že čez nekaj minut prideva do vrat, na ktera potrka. Kmalu nama odpro, in jaz sem stal še na cesti, ko slišim vprašanje:

“Hekim buldun mi — ali si dobil lekarnarja?”

“Ne, toda nekega rojaka!”

“Torej bo lahko naš tolmač, ker bolnega gosta ne moremo razumeti.”

Po teh besedah stopim v teman hodnik, ki je vodil proti nekemu dvorišču. Svetilka v roki mojega vodnika je svetila komaj tri korake daleč. Niti slutil nisem, da mi preti nevarnost, ter se neznansko začudim, ko slišim v temi zapovedajoč glas:

“Onu tutin! Gerče dir — zgrabite ga! On je pravi!”

V istem trenutku ugasne svetilka in mene zgrabi močne pesti kar od štirih strani. Seveda nisem niti za trenutek pomišljal, če so se menda zmotili v moji osebi. Če bi glasno zaklical na pomoč, bi bilo brez uspeha. Vreči moram torej napadalce od sebe in po hodniku steči nazaj k vratom. Postavim se torej prav široko, stegnem kar mogoče daleč roke od sebe in jih zopet potegnem nazaj. S tem sem se rešil dveh adutov; toda več tamnih postav me je še držalo spredaj in zadaj, in opa otresena aduta se tudi kmalu obesita na mene.

S tem sem se prepričal, da se niso zmotili v moji osebi; napad je veljal meni. Na cesti so prežali za menoj in me zvalili v volčji brlog.

Pričnem torej otepati okoli sebe kot divji, mislil sem, da mi prsa počijo, pa — vse zaman. Bilo jih je preveč. Kmalu me poderejo na tla, in dasi sem še suval z rokami in nogami, vendar čutim, kako me povezujejo z močnimi vrvmi.

Bil sem ujet in zvezan.

Zakaj nisem kričal na pomoč? Da si rešim vsaj življenje, če že ne prostosti. Za kožo mi še ni šlo ker bi me lahko takoj ustrelili ali pa zabodli. Toda bojeval sem se divje; tudi moji nasprotniki so pihali kot mačke. Za pasom sem imel nož in revolver, kar so mi pa v prvem trenutku iztrgali. Do orožja sploh nisem mogel, ker me je takoj pograbilo štiri-najst močnih pestij.

Sedaj so pa adutje kleli in psovali okoli mene v vseh mogočih izrazih, in taka tema je vladala v prostoru, kjer smo se topli, da niti ped daleč nisem mogel videti.

“Hacir — gotovo?” vpraša neki glas.

“Evet — da!”

“Peljite ga notri!”

Nekdo me prime za vrat in drugi za noge. Sicer sem telo in kolena še lahko pregibal, vendar se nisem več branil, ker bi s tem le svoj položaj poslabšal.

Po hoji opazim, da me nesejo skozi dve sobi v tretjo, kjer me enostavno na tla vržejo. Nosači odidejo. Kmalu pa stopita dva moža v ječo, eden s precejšnjo leščerbo v roki.

“Ali me pozna?” vpraša prvi.

Postavil se je tako, da je svit luči padal na njegov obraz. Mislite si moje veselo začudenje, ko spoznam v njem — Ali Manah ben Barud Amasata, sina pobeglega ujetnika, derviša, s katerim sem v Štambulu v samostanu govoril.

Jaz ne odgovorim. Derviš pa me sune z nogo in ponovno vpraša:

“Vprašam, če me še poznaš?”

Ker mi molčanje ne koristi ničesar, in ker moram zvedeti, kaj z menoj nameravajo, sklenem, da odgovarjam.

“Da,” odvrnem.

“Lažnik! Ti nisi bil nasir!”

“Saj tudi nisem rekel, da sem!”

“Gotovo!”

“Ne. Kaj nameravate z menoj?”

“Umoriti te hočemo!”

“Radi mene!” odvrnem s prezirljivim glasom.

“Le nikar se ne hlini, da ne ljubiš življenja. Ti si gjavr, kristijan, in kristijanski psi ne znajo umreti, ker nimajo kurana, preroka in paradiža!”

Po teh besedah me ponovno brene z nogo. Da sem imel prosto eno samo roko, bi hinavskega derviša naučil še vse drugačne plesne kot jih je plesal v Štambulu.

“Kaj morem, če me umorite?” odvrnem. “Prav tako mirno bom umrl, kakor mirno prenašam sedaj tvoje bree. Kristijan ni nikdar tako nesramen, da bi breal in psoval zvezanega človeka. Odvzemi mi vezi, in kmalu hočeva videti, čegav prerok je bolj mogočen in čegav paradiž je lepši.”

“Pes! Le nikar ne grozi, sicer se spoznaš še pred jutrom s smrtjo.”

“Torej me pusti v miru in poberi se!”

“Ne, jaz moram s teboj govoriti. Mogoče si tako dober in boš celo nekoliko kadil z menoj?”

No, mladič se je znal kaj slabo norčevati. Moral bi se jeziti, da ni bil ves položaj tako smešen.

“Da si dober plesavec, sem že v Štambulu videl; da si pa tudi dober za ulogo Pavlihe, pa nisem vedel, ker plesavcem navadno manjka pameti. Če hočeš res govoriti z menoj, tedaj pomisli, s kom govoriš. Povem ti, da bodem le tedaj govoril s teboj, če spoštuješ mojo brado, kakor ti je Alah zapovedal.”

S temi besedami sem ga hotel nalašč razžaliti. Turki namreč menijo, da je ples dervišev svet, torej se iz plesa ne sme norčevati. Torej derviša nisem mogel bolj razžaliti kot da sem mu oponašal njegov ples in mu celo dejal, da plesavci nimajo pameti. Pripravil sem se torej natihoma na nove bree, vendar sem bil začuden, ko me sprva samo ježno pogleda, potem se pa mirno vsede poleg mene.

“Da si ti moslem, tedaj bi te že znal kaznovati,” reče derviš; “toda kristijan pravega vernika ne more nikdar razžaliti. Kako naj vendar žaba onesnaži solnce? Toda nekaj bi vseeno rad zvedel od tebe. Jaz bom vprašal, in ti boš odgovarjal.”

“Ali nisi ti oni frankovski zdravnik, ki je preprečil v Damasku načrte našega uste?”

“Da.”

“In pozneje si se z ustom v Štambulu srečal?”

“Da.”

“In ti si nanj streljal, ko je skočil v vodo?”

“Ne jaz, temveč moj služabnik.”

“Ali si usto še enkrat pozneje videl?”

“Da.”

“Kje?”

“Pred galatskim stolpom, kjer je ležal kot mrtvo truplo.”

“Torej je vendar res, kar mi je ta mož povedal?” In po teh besedah pokaže na svojega spremljevalca.

“Ali nisi sam vedel, da je usta mrtev?” ga vprašam.

“Ne. Usta je naenkrat zginil. Koletisa so našli mrtvega in poleg njega še truplo nekega moža, katerega ni nikdo spoznal, ker je bilo preveč razbito.”

“Bil je usta.”

“In vi ste ga treščili iz stolpa?”

“Kje si pa to slišal?”

“Mož, ki je prišel z menoj, mi je povedal. Mené so poklicali k mojemu očetu. Poiskal sem ga pri Hulamu, ne da bi povedal, kdo sem, in zvedel sem, da ste ga vi med tem že ujeli. Rešen je bil brez moje pomoči. Ta mož tukaj je njegov služabnik in je z njim zajedno pri Hulamu stanoval. Sedaj si v naši oblasti. Kaj meniš, da s teboj naredimo? Lizali te ne bomo, o tem si lahko prepričan!”

Slednje besede bi mi sicer lahko dale mnogo misliti, vendar ne pomišljam temveč kratko odvrnem:

“Za svoje življenje se ne bojim. Umorili me ne boste.”

“Zakaj neki ne? Saj si vendar v naši oblasti!”

“Če me umorite, pa ne dobite odškodnine, katero bi vam sicer plačal v denarju.”

Njegove oči se zablišče. Zadel sem v njegovo slabo stran. Če plačam denar, me še vedno lahko umore. Torej me vpraša:

“Koliko hočeš plačati?”

“Ne vem, kako visoko me ceniš.”

“Vreden nisi več kot škorpion ali gad. Oba sta strupena, in kdor ju zagleda, ju umori. Tvoje življenje ni vredno niti počenega groša. Toda nam si provzročil obilo gorja in sitnosti, torej te bomo kaznovali s tem, da nam plačaš odškodnino.”

Aha, kako je vendar jasno povedal: moja odškodnina bi bila samo kazen, in ko bi denar plačal, bi me vseeno umorili. Vendar med tem dobim obilo časa za beg, in odvrnem torej z resnim glasom:

“Primerjaš me s strupenim mrčesjem. Ali je to uljudnost, katero sem zahteval od tebe? Umorite me; jaz ne bom ugovarjal. Jaz ne plačam niti enega pijastra, če ne govoriš bolj uljudno z menoj!”

“Naj se zgodi po tvoji volji; toda čim bolj uljudnejši bodemo s teboj, temvečjo svoto bomo zahtevali.”

“Imenuj jo!”

“Ali si bogat?”

“S teboj se ne grem menjati!”

“Torej čakaj!”

Mož vstane in odide. Njegov tovariš pa ostane pri meni in molči ves čas. V sosednji sobi sem sicer slišal razne glasove, vendar nisem mogel umeti nobene besedice. Skoro pol ure mine, predno se adut vrne. Ko vstopi, se ne vsede, temveč stoji vpraša:

“Ali plačaš 50.000 pijastrov?” (Dvatisoč dolarjev.)

“To je precej!”

Braniti sem se moral nekoliko. Ali Manah pa nepotrpežljivo cepetne z nogo in reče:

“Niti pare manj! Ali plačaš? Odgovori takoj, ker časa nimamo preveč!”

“Dobro, torej plačam!”

“Kje imaš denar?”

“Pri sebi gotovo ne. Vi ste mi že itak spraznili vse moje žepe. Denarja tudi nimam v Drinopolju.”

“Kako nam pa hočeš torej plačati?”

“Napišem vam nakaznico v Štambul.”

“Na koga?”

“Na perzijskega konzula.”

“Na perzijskega konzula?” vpraša adut presenečen. “Njemu naj nakaznico pokažemo, da nam spleča denar?”

“Da.”

“Ali bo plačal?”

“Misliš, da zastopnik perzijskega šaha nima denarja?”

“Pa še precej; toda ali bo pripravljen za tebe plačati odškodnino?”

“Prav rad, ker dobro ve, da mu bo vse povrnjeno, kar bo za mene plačal.”

Lagal se nisem, ker sem dobro vedel, da bo Perzijanec mene in donalca mojega pisma smatral blaznim. Sinu perzijskega šaha se ni niti sanjalo, da sanja po svetu tak škripač kot sem jaz.

“Če si tako gotov, da dobiš denar, torej napiši nakaznico,” reče derviš.

“Kam? Kje? Morebiti na steno?”

“Kar potrebuješ, ti že prinesemo in tudi roke ti razvežemo ta čas.”

Slednje zagotovilo me zelo razveseli. Roke proste! S tem si lahko zadobim svojo prostost. Derviša bi lahko zgrabil in ga toliko časa tiščal za vrat, dokler bi me ne spustil iz zavora.

Vendar enake misli sem kmalu opustil. Derviš je bil zelo previden adut. Ker mi ni zaupal, se je vrnil s štirimi tovariši v moj zapor, ki so bili vsi močno oboroženi. Postavijo se ob mojo levo in desno stran.

Ko mi razvežejo roke, dobim pero, črnilo in kos pergamenta, nakar začnem pisati:

“Mojemu bratu Abbas Jezub Haman-mirci, žarku perzijskega solnca, ki sveti sedaj v Štambulu.

“Plačaj za mene, tvojega nevrednega prijatelja, prinašalcu tega pisma takoj 50.000 pijastrov. Moj blagajnik ti jih plača nazaj, kadar hočeš! Ne vprašaj prinašalca, kdo je, odkod prihaja, in kam gre. Jaz sem senca tvoje svetlobe.

Hadži Kara ben Nemsî.”

Podpisal sem se s tem imenom, ker so me v Turčiji povsod tako imenovali. Ko na pišem še naslov na ovitek, izročim oboje dervišu, ki glasno prebere, kar sem zapisal, in na obrazih vseh sem opazil prijetno zadovoljstvo, ker so pričakovali 50.000 pijastrov. Na tistem sem si pa predstavljal obraz, katerega bo naredil perzijski poslanik v Štambulu, ko mu prinese pismo od mene z zahtevo, naj plača na moj račun 50.000 pijastrov, dasi perzijski poslanik ni niti slutil, da jaz živim na svetu. Gorje donalcu mojega pisma!

Derviš pa zadovoljno pokima in reče:

“Dobro je! Dobro, da si pisal, naj poslanik donalca pisma ne vprašuje, kdo je. Sedaj mu pa zvežite roke. Kiradši že čaka!”

Adutje me zopet zvežejo, nakar zapuste moj prostor, in jaz ostanem sam v temini.

Najprvo preskusim svoje vezi. Kmalu se prepričam, da se jih ne morem znebiti. Pričnem torej delovati z duhom in ne z rokami.

Kako je prišel derviš iz Štambula v Drinopolje? Najbrž so lopovi zopet nameravali izvesti kak hudoben načrt, o katerem nisem niti slutil.

In kje se pravzaprav nahajam? Kdo so ti ljudje? Po njih obraznih potezah sem sodil, da morajo biti Arnavtje. In derviš je tudi omenil, da kiradši že čaka. Kiradšiji so balkanski vozniki ki prevozijo med letom ves Balkan, kakor so svoje dni, ko še ni bilo železnice, vozili po Slovenskem vozniki blago iz kraja v kraj. Kiradši je balkanski ekspres; on je povsod in nikjer; on pozna vse; on zna odgovoriti na vsako vprašanje. Kjer se ustavi s svojim vozom, povsod je dobrodošel, in ljudje se zberejo okoli njega, da poizvedo za različne novice.

Tem balkanskim voznikom zaupajo ljudje cela premoženja, ne da bi od njih zahtevali varščine. Edino njih jamstvo je poštenost. Vrnejo se se šele čez več mesecev, včasih čez več let; toda vrnejo se prav gotovo in prinesejo denar. Če je oče spotoma umrl, prevzame njegov posel sin ali vnuk ali pa zet.

Ta poštenost balkanskih kiradšijev je prešla že v pregovor. Le žal, da se je dandanes že marsikaj spremenilo. Med stare, poštene voznike so se urinili novinci, ki so začeli zlorabljati njih poštenost. Navadno si nadejejo taki novinci ime kakega starega kiradšija, ljudje jim izročijo obilo blaga, s katerim pa navadno za vedno zginejo.

Tak voznik je torej tudi nas čakal! Ali me nameravajo mogoče prepekljati iz mesta? Tu v mestu sem še upal na rešitev. Če do zjutraj ne pridem k Hulamu, bodo moji prijatelji gotovo spravili na noge celo mesto, da me poiščejo. Če sem se spomnil na prijatelje, ki se doma čudijo, kje se mudim, toliko časa, bi same jeze raztrgal vezi; le žal, da so bile premočne.

Nekaj ur prej sem oštel Halefa, ker je bil tako nepreviden, da se je dal ujeti; toda jaz sem se ujel še v veliko bolj neumne zanjke. Preostajalo mi ni drugega kot potrpežljivo čakati in porabiti vsako priliko za beg.

Tu, v moj zapor pridejo zopet štirje adutje. Ne da bi bleknili, mi zavežejo usta z debelo cunjo; potem pa me zavijo v neko staro preprogo, da nisem mogel gibati. Nato pa me dvignejo in vlečejo proč. Kam, seveda nisem mogel vedeti.

Sapa mi je uhajala. Cunja okoli ust je smrdela po česnu in vseh mogočih gnjilobah. Iskal sem zraka — zaman. Tako se najbrž počuti oni, ki ga živega zakopljejo, ko padajo prve lopate prsti na njegovo rakev. Adutje je niti mislili niso, da se lahko kmalu zadušim.

Možje se po kratki hoji ustavijo. Pod seboj začutim trda tla. Nekam so me položili, vendar kam? Nato pa se mi zazdi, kot bi začutil škripanje in premikanje koles. Da, ležal sem na vozu; peljali so me torej iz Drinopolja, proč od mojih tovarišev.

Posameznih udov nisem mogel premikati; pač pa sem lahko stegnil noge; s premikanjem slednjih se preproga, v katero sem bil zavit, razvije.

Sedaj šele sem vdihoval nekoliko zraka in vprašal sem se, če je moj položaj res tako nevaren in obupen.

Kakor sem tudi napenjal ušesa, vendar nisem slišal nikogar govoriti. Niti dognati nisem mogel, če me čuva posameznik ali več ljudi. Premetavam se na desno in na levo. Voz sicer ni bil velik, in zaletel sem se vedno na mehko, kar mi je pričalo, da ležim na slami ali senu.

Po več poizkusih se prepričam, da ležim z glavo proti koncu voza. Kaj če skočim z voza. Predno zapazijo moj beg, se privalim lahko že daleč, daleč.

Skrčim torej noge in se zaženem proti koncu voza. Tu pa naletim na trdo odporo; moj trud je bil zastonj. Opustiti sem moral vse nade.

Nato pa mine precej časa, ki se mi je zdel cela večnost. Tu, končno, naposled, začutim, da se premikajo človeške roke okoli mene. Nekdo odviije preprogo, v katero sem bil zavit. Prepričam se, da ležim globoko v slami, da se že skoro dan svita, in nad menoj se prikaže obraz služabnika Barud el Amasata.

“Če mi obljubiš, da molčiš, ti vzamem cunjo izpred ust,” reče.

Seveda z največjim veseljem takoj pomigam z glavo. Odveže mi torej usta in — hvala Bogu — svež zrak začutim v pljučih. Čutil sem, kot bi prišel iz pekla v nebesa.

“Ali si lačen?” me vpraša.

“Ne.”

“Žejen?”

“Ne.”

“Dobil boš jed in pijačo, in ne bomo te mučili, če boš molčal in ne skušal pobegniti. Če si pa nepokoren, te moram umoriti.”

Obraz nad menoj zgine. Lahko sem se vsedel, ker me preproga ni več ovirala. Nahajal sem se v ozkem, toda zelo dolgem vozu; ravno pred menoj sloni moj služabnik kot stražar, in spredaj sedite dve osebi. Eden izmed njiju je bil najbrž kiradši, voznik. Sicer o njem nisem videl drugega kot kožuh in širokokrajni klobuk; vendar je bil v tem trenutku mož v debelem kožuhu velike važnosti za mene. Mogoče je voznik stare šole, pošten in zanesljiv in ne v zvezi z lopovi, ki so me ujeli. Čakati moram ugodnega trenutka. Naslonim se torej na vozovo stran in skrbno opazujem voznika.

Po dolgem, dolgem času se slednji obrne proti meni. Nekaj časa me nepremično zre, nato pa pomigne z levim očesom in pomiga z glavo.

Njegov pogled sem takoj razumel. Ker je pomigal z levim očesom, sem sklepal, naj pazim na levo stran voza. Mogoče je tam kaj koristnega za mene.

Pogledam torej proti oni strani, vendar ne opazim ničesar drugega kot dolgo vrv, ki je bila pritrdjena na vrhu voza in ktere konec je bil skrit med slamo. Vrv je bila napeta, torej je moralo nekaj viseti na njej. Ali me je voznik opozoril na to vrv?

Naredim se, kot bi mi sedanje ležišče ne ugajalo in se prerizem na drugo stran. Privalim se prav k omenjeni vrvi, in kdo popiše moje veselje, ko dobim med slamo — nož. Pošteni voznik je namenil nož meni. V prihodnjem trenutku ga že imam v rokah in ga vtaknem v svoje škornje. Ko me nihče ne opazuje, si prerežem vezi, in nihče ni opazil, da sem rešen. Drznem se torej nekoliko ven pogledati. Tu ob levi strani voza jaha — Ali Manah ben Barud el Amasat, derviš iz Štambula. Slutil sem, da jaha nekdo tudi ob drugi, desni strani voza.

Moj načrt je hitro narejen. Moji spremljevalci so bili najbrž vsi oboženi z puškami. Ogniti se moram torej boju in se zanesti na zvižajo. Pomaknem se torej zopet proti koncu voza in skrijem roke pod senom. Skrit pod senom, začnem vrtati luknjo v voz, ki je bila kmalu dovolj velika, da sem lahko skočil z voza. Sempatja je tudi moj stražnik zvedavo pogledal na mene. K sreči je pa stari voz tako ropotal in škripal po kamentih cesti, da ni nihče slišal mojega vrtanja.

Čakam torej, dokler stražnik ne obrne očesa od mene, nato pa urno skočim z voza in — bil sem zopet prost. Sedaj pa, kako naj dobim konja v oblast.

Nahajali smo se na zelo slabem potu; na obeh straneh je bil obširen gozd. Na levi strani voza jaha derviš, in na desni neka druga oseba, ktere nisem mogel spoznati. Dervišev konj je bil sicer bolj majhne rasti, vendar, kakor sem opazil, zelo čvrst in krepak. Kaj bi dal v tem trenutku, če bi mogel priti do konja! In ali ne more en konj dveh oseb nositi?

Slednja misel me elektrizira. Najprvo sem bil jaz ujetnik derviša, sedaj pa lahko on postane moj.

Nož vzamem med zobe. Nihče ni niti slutil, kaj se godi za njih hrbtom. Kakor opazim ima derviš noge le lahno v stremenih. Udarec na njegov tilnik bi zadostoval, da bi zgubil nadzorstvo nad konjem. Za mene je bila glavna stvar, da se čvrsto držim na konju, da me slednji ne vrže na tla. Nekaj hitrih korakov in za konjem sem. Zaženem se z vso močjo in že v prihodnjem trenutku sedim za jezdecem na konju. Konj je bil vsled nečadnega sunka sprva kakor okamenel, radi česar nekoliko postoji. Ta trenutek mi je zadostoval. Krepak udarec in derviš se nagne naprej ter objednem povleče noge iz stremen. Pograbim ga hitro za vrat in vržem s sedla, na katerega se sam usedem. In to se je zgodilo baš v pravem trenutku, ker se sedaj prične tudi konj spenjati in breati. Še imam časa, da s prosto roko zgrabim za uzde, nakar sem bil gospodar položaja. Konja obrnem, seveda proti strani, od ktere smo prišli.

Pot kmalu zavije. Pred ovinkom se še enkrat ozrem. Mojega bega ni nihče zapazil; voz še vedno mirno ropota naprej svojo pot in drugi jezdec jaha mirno poleg. To je bilo le mogoče, ker se je med menoj in drugim jezdecem nahajal voz, da me jezdec ni mogel opaziti; i menda mu ni niti v glavo padlo, da bi se ozrl nazaj, ker je bil prepričan, da ležim zvezan na vozu.

Rad bi bil priča prizoru, kako se bodo ljudje začudili, ko bodo dognali, da sta njih načelnik in ujetnik zajedno spazila. Niti tovarno ne bi bi-

to za mene, če bi se kje skril in tega trenutka počakal; vendar nisem hotel skušati sreče, ki mi je bila dosedaj mila, in spomnil sem se tudi mojih prijateljev, ki so se s skrbmi čakali mojega povratka.

Rad bi tega položim derviša povprek preko sebe in napodim konja k večji naglici.

Ali Manah, derviš, je bil vsled mojega napada tako presenečen, da je celo pozabil zakričati. Nato sem pa stisnil njegov vrat tako trdo, da sploh ni mogel ziniti. Le neslišno grgranje, slično onemu utopljenca, je prihajalo iz njegovih ust. Ležal je pred-menoj kot mrtev.

Konj je razvijal tako naglico, da se nisem bal, da bi me dotekli, če bi me preganjali. Vendar se tudi boja ne bi ustrašil, ker sem imel pri sebi strelno orožje. Ali Manah je imel namreč pri sebi dvojce pištol, ktere sem seveda utaknil za svoj pas.

Med ježo preiščem njegove žepe. Tu najdem svojo uro, ktero mi je odvzel in tudi mojo denarnico, ki je pa bila dokaj težja, kot prej, ko je bila še v mojem žepu. Najbrž je derviš svoj denar utaknil v mojo listnico, ker je bil prepričan, da bode za vedno njegova. Ob strani njegovega sedla dobim tudi precejšno torbo, in v njej precej živeža; tako sem bil z vsem preskrbljen.

Gozd preneha in pred seboj zagledam veliko ravnino; tupasem je bilo tudi več polj posejanih s koruzo. Ko se čez nekaj časa ozrem, zapazim za seboj jezdeca, ki dirja z vso močjo proti meni. Najbrž je bil oni, ki je jahal ob drugi strani voza. Moj beg so torej zapazili in sklenili, da me preganjajo.

Dasi je moj konj moral nositi dvojno breme, vendar je dirjal tako urno, da me preganjalec ni mogel dohiteti. In ko pridem kmalu do bolj obljudene ceste, se nisem več bal. In res opazim, da mož za menoj vedno bolj zaostaja in konečno zgine.

Sedaj šele ustavim svojega konja in razjaham. Derviša položim na tla in ga preiščem. Srce mu tolče pravilno in tudi dihal je v rednih presledkih.

“Ali Manah, nikar se ne skrivaj!” mu rečem. “Vem, da si popolnoma pri zavesti. Odpri oči!”

Sprva je bil seveda v nezavednem položaju, iz katerega se je pa pozneje prebudil, vendar se še vedno delal mrtvega, da se izogne mojim vprašanjem in premišljuje, kaj mu je storiti. Kljub mojim besedam ne odpre oči.

“Dobro!” rečem. “Če si res mrtev, se hočem prepričati. Zabosti ti hočem nož v srce!”

Toda komaj čuti ojstrino noža na svojih prsih, odpre oči, kar se da široko in zakriči:

“Aaj vaj! Stoj! Ali me hočeš res umoriti!”

“Živega ne zabodem rad. Mrtvecu pa nekaj železa v srcu prav nič ne škoduje. Če nečeš biti umorjen, ne pritajuj se, temveč govori!”

Dosedaj je ležal stegajen na tleh; sedaj se pa vzravna in vsede. Jaz pa nadaljujem:

“Povej mi vendar, Ali Manah, kam si me hotel peljati?”

“Na varen prostor,” odvrne.

“To je zelo sumljivo. Kdo naj bo varen? Jaz pred vami ali vi pred menoj?”

“Zgodilo se ne bi ničesar, efendi. Prepeljati smo te hoteli v kraj, kjer ne bi mogel pobegniti. Moj oče bi moral dobiti časa, da pobegne. Nato bi te pa proti odkupnini izpustili.”

“Zelo ljubeznivo od vas. Kam ste me pa hoteli peljati?”

“V neki stolp v gorah.”

“V stolp? Vi ste bili torej mnenja, da tvoj oče laglje pobegne, če sem jaz na varnem?”

“Da, efendi.”

“Zukaj?”

“Ker bi ti sicer prišel na sled, kam se je skril.”

“Saj nisem vsegaveđen.”

“Tvoj hadži je pripovedoval, da najdeš vse sledove.”

“Hm! Kako naj bi v Drinopolju dobil sled tvojega očeta?”

“Ne vem.”

“Torej, Ali Manah, povedati ti hočem, da sled že imam. Tvoj oče je rjetniškim paznikom in z Manah el Baršo jahal ob reki Vardar proti zapadu. Imeli so dva bela konja in temnega.

Videl sem mu, kako se je prestrašil.

“Motiš se!” reče. “Zelo se motiš!”

“Pa se ne. Upam, da v kratkem še več zvem. Kje imaš listek, katerega ste mi vzeli?”

“Kakšen listek?”

“Ti sam si ga potegnil meni iz žepa. Upam, da ga imaš še pri sebi.”

“Ne, vrget sem ga proč. Saj ni bilo ničesar važnega na njem!”

“Meni se pa zdi, da mora biti zelo važen. Hočem ga torej poiskati. Pokaži mi svoje žepa!”

Adut vstane, da bi navidez laglje preiskal njegove žepa; v trenutku pa, ko posežem po njegovem žepu, skoči nazaj proti konju. Kaj enacega sem tudi pričakoval. Komaj dvigne nogo v stremena, ga že zgrabim in vržem na tla.

“Leži na tleh, sicer ti zapodim krogeljo v glavo!” grozim. “Spreten si menda dovolj za samostan plešočih dervišev v Štambulu, meni pa ne pobegneš!”

Preiščem njegove žepa, vendar ne dobim ničesar. Tudi pri sedlu zaman iščem po omenjenem listku. Pogledam še v listnico. Poleg nekaj zlatnikov, ki jih je pridjal derviš v mojo mošnjo, zagledam v njej tudi pogrešani listek s skrivno pisavo, katere nisem mogel raztolmačiti. Bil sem zadovoljen. Časa nisem imel, da bi razvozlal pisavo na listku; vtaknem ga torej v žep in rečem:

“Upam, da skrivajo pisane vrstice na listku precej zanimivosti. Tebi je seveda znano, kam je pobegnil tvoj oče?”

“Tega ne vem, efendi.”

“Kaj tacega mi vendar ne bodeš zatrjeval.”

“On je že odšel, ko sem prišel včeraj v Drinopolje.”

“Toda vsekako si zvedel, kam je namenjen. Vsekako jezdi v Iskandarije, kjer ga pričakuje njegov brat Hamd el Amasat, ki je tvoj stric.”

Ko sem to govoril, sem se vedel, kakor da bi ga ne opazoval natančno. Na njegovem obrazu se pojavi zadovoljnost. Njegov oče toraj ni krenil v Iskandarije.

“Mogoče,” dejal je, “toda tega ne vem. Sedaj pa, efendi povej, kaj nameravaš z menoj!”

“Kaj neki misliš?”

“Dovolil mi bodeš, da jezdim dalje.”

“Ah, to pa ni slabo! Ti toraj nečeš iti, temveč jezdeti.”

“Konj je vendar moja last!”

“In ti si moja last, toraj je tudi konj moj. Povem ti toraj, da te ne izpustim.”

“Toda ti si si prost, in jaz ti nisem ničesar žalega storil.”

“Toraj nič? Spremljal me bodeš v Drinopolje, in sicer v hišo, v katero ste me včeraj zvečer zvabili; radoveden sem namreč, kedo tam stanuje. Naravno, da gre tudi kadija z nami.”

“Efendi, tega ti ne storiš! Slišal sem, da si kristijan in da je Iza ben Marjam, ki je vaš zveličar, vam zapovedal: Ljubite vaše sovražnike!”

“Ti toraj priznaš, da si moj sovražnik?”

“Jaz nisem bil tvoj, temveč ti si bil moj sovražnik; upam, da si dober kristjan in da spoštuješ zapovedi tvojega Boga.”

“To bodem storil!”

“Čemu me pa ne izpustiš, efendi?”

“Baš radi tega, ker spoštujem te zapovedi, Ali Manah. Jaz te namreč tako ljubim, da se ne morem od tebe ločiti.”

“Ti se norčuješ! Plačam ti odkupnino!”

“Si li bogat?”

“Ne jaz, toda moj oče bode kmalo.”

“On si bode svoje bogastvo nakradel in naropal in takega denarja se sploh nečem dotakniti!”

“Dal ti bodem drug denar. Dobil bodeš tvoje novce!”

“Moj denar? Imaš ti moj denar?”

“Ne, toda sel je že odšel, da prinese iz Štambula denar, katerega bi nam ti plačal za svoje osvobojenje. Ako me izpustiš, potem dobiš denar, kakor hitro ga prinese sel.”

“Oh, Ali Manah ben Barud el Amasat, ti si tvojo pamet v Štambulu zaplesal! Vaš sel ne dobi niti jednega pijastra, kajti imena, katerega sem vam imenoval, sploh ni v Štambulu, in Perzijanec, katerega bode sel morda obiskal, me niti ne pozna!”

“Efendi, ti si nas toraj varal? Mi bi toraj ne dobili denarja?”

“Ne.”

“Potem bi bil ti zgubljen.”

“To sem vedel. Toda zgubljen bi bil tudi potem, ako bi vi dobili denar. V ostalem se vas pa nisem zelo bal, in da sem imel prav, sem ti že dokazal: — sedaj sem prost.”

“Ti me toraj nameravaš povesti seboj v Drinopolje kot ujetnika?”

“Da.”

“Daj mi denar, katerega sem dejal v tvojo mošnjo!”

“Čemu?”

“Ker je moj in ga potrebujem. Vsekako moram jesti in piti tudi ako sem v ječi.”

“Tebi morajo dati, kar potrebuješ; slaščice ti seveda ne bodo dali. V ostalem pa plesajočemu dervišu nikakor mnogo ne škoduje, ako mora malo stradati!”

“Ti me hočeš toraj okrasti?”

“Ne. Le poglej me. Ko sem se pred vami branil, ste mi raztrgali obleko in sedaj si moram kupiti drugo. To si ti zakrivil in vsled tega zamorem ne da bi izvršil kako tatvino, prilastiti tvoj denar. Toda tega ne bom storil, kajti denar izročim kadiji. Toda sme li imeti derviš tudi denar? Jaz namreč mislim, da je vse ono, kar dobi, last njegovega reda!”

“Jaz nisem več derviš, kajti bil sem le za nekaj časa v samostanu.”

“Vsekako iz poslovnih ozirrov! Toda to me ni briga, ker morava oditi. Daj mi tvoje roke!”

Pri tem vzamem iz sedla vrvico, kojo sem že preje opazil.

“Efendi, kaj nameravaš?” vpraša me ves prestrašen.

“Privezati te hočem za roke k sedlu.”

“Tega ne smeš! Ti si kristjan in jaz sem pristaš preroka. Ti nisi kavas in radi tega nimaš pravice postopati z menoj kot z jetnikom!”

“Ne brani se, Ali Manah. Tu je vrv. Ako mi takoj ne prožiš roke, te udarim po glavi, da se zopet onesvestiš. Nikakor ne dovoljujem, da bi mi ti predpisoval, kako naj s teboj postopam.”

To je delovalo. V ostalem je pa bil ta pseudoderviš brez vsake srčnosti in podjetnosti. Pomoli mi toraj obe roki in na to ga zvežem. Potem ga pritrdim k sedlu in zajašim.

“Kaj nameravaš s konjem?”

“Izročim ga kadiji. Dalje!”

Takoj na to odrineva dalje. Nikakor nisem mislil, da se bom zamogel tako kmalo vrniti v Drinopolje in poleg tega še na tako čuden način.

Kmalo prideva na glavno cesto, ki je ona, ki vodi v znani karavanski seraj Mustafa paša. Tu srečava mnogo ljudi. Vse nas gleda začudeno, kajti vsakdo se je nama čudil, ne da bi kedo smatral umestnim z nama tudi jedno besedico spregovoriti.

Čim se bolj bližava mestu, tem živahnejša postaja cesta. Takoj v jednej prvej mestnih ulic ugledam dva kavasa. Ko jima v kratko opišem položaj, ju pozovem, da me spremljata, kar sta tudi takoj storila. Nameral sem najpreje jezdit k Hulamu, da pred vsem pomirim svoje prijatelje. S pomočjo policije kmalo najdem pravo smer.

Na nekej ulici, po kateri jezdimo, opazim med mnogimi ljudmi moža, ki z vsemi znaki strahu obstane, ko opazi Ali Manaha. Takoj na to pa odide.

Pozna li mojega jetnika? Najraje bi poslal za njim kakega kavasa, da ga prime. Kaj, ako bi ta človek ostale posvaril? Toda na podlagi praznega sumnjičenja in domnevanja, vendar ne smem odvzeti svobode človeku, ki je morda popolnoma nedolžen. Jaz kristjan, potujem vendar po mohamedanski deželi.

Prišedši k Hulamovej hiši, potrkam na vrata. Ključar pogleda skozi luknjo in veselja zakriči, ko me vgleда.

“Hamdulillah! Ti si efendi!”

“Da, odpri, Malhem!”

“Tako, tako! Bili smo v velikem strahu radi tebe, kajti mislili smo, da se ti je pripetila kaka nesreča. Sedaj pa vidim, da je vse dobro!”

“Kje je hadži Halef Omar?”

“V selamliku. Tam so vsi zbrani in žalujejo za teboj.”

“Alargha — pazite!” zakriči jeden izmed obeh kavasov. “Ali si ti morda Kara ben Nemsī, efendi?”

“Da, tako se imenujem.”

“Pe ne gize! — kako lepo je to! Zaslužili smo toraj tristo pijastrov.”

“Kakih tristo pijastrov?”

“Odposlali so naju, da tebe išče. Kedor najde tvoj sled, dobi to svoto.”

“Hm! Pravzaprav sem vaju jaz našel. Toda denar bodeta dobila. Pojdita z menoj v hišo!”

Tristo pijastrov je približno petnajst dolarjev. Toliko so me toraj cenili! Na to sem lahko ponosen. Čuvaj je vrata na stečaj odprl. Ko ugleda derviša napravi skrajno čuden obraz, kajti derviša dosedaj ni mogel videti. Jedva, da se začuje na dvorišču peket konjskih kopit, že pride vse krog nas.

Prvi pride moj mali hadži Halef Omar. On skoči samo z jednim skokom po vseh stopnjicah, kar je v popolnem protislovju z orijentalnim dostojanstvom, prime za mojo desnico in kriči:

“Alah il Alah! Ti si? Ali si ti v resnici, sidi?”

“Da, jaz sem, dragi moj Halef. Pusti mi, da razjašim!”

“In ti si prijezdil? Bil si izven mesta?”

“Da, imel sem veliko smolo, toda tudi obilo sreče.”

Tudi drugi mi prožijo desnice. Sredi veselih klicov se pa začuje glas začudenja. Zakričal je Isla.

“Kaj je to, efendi?” me vpraša. “Koga si dovedel, to je vendar derviš Ali Manah!”

Dosedaj se je pazilo le name, ne pa na derviša, toda Islov vsklik je opozoril navzoče na jetnika. Šele sedaj uvidijo, da je zvezan.

“Ali Manah? Sin beguna?” vpraša Hulam.

“Da,” odvrnem, on je moj jetnik, pojdite notri, da vam pripovedujem.”

Odidemo v selamlík, kamor povedemo tudi jetnika, toda nismo se še vsedli, ko se vrata ponovno odpro. Prišel je kadija, ki se ravno tako čudi, kakor veseli, ko me ugleda.

“Efendi, ti živiš? Ti si tukaj? Alahu bodi hvala! Mislili smo, da si zgubljen, dasiravno sem te dal iskati. Kje si pa bil?”

“Vsedi se k nam, takoj bodeš vse zvedel.”

“Poslušal bodem kaj imaš povedati; kako se veselim, da se ti ni nič žalega pripetilo!”

Jetnik se vsede v kot in kraj njega počepi mali Halef. Mali hadži je dobro vedel, kaj mu je storiti, ne da bi mu jaz kaj dejal.

Potem sem pričel pripovedovati in medtem sem moral večkrat prenehati, kajti vsakdo me je imel kaj vprašati. Jediní Halef je ostal miren, in končno vzklikne:

“Molčite močje! Sedaj ne smemo govoriti, temveč početi kaj drugega!”

Kadija grdo pogleda Halefa, kakor da bi ga hotel posvariti, toda končno ga vendar vpraša:

“Kaj pa misliš, da bi bilo najboljše storiti?”

“Ali Manaha je treba takoj zaslišati, potem pa poiskati hišo, v kateri so mojega sidijs napadli; tudi treba zasledovati voz, na katerem so ga nameravala peljati v karaul.”

“Imaš prav! Takoj bodem poslal begunovega sina v ječo in ga potem zaslišal.”

“Čemu ga pa ne zaslišiš takoj tukaj?” vprašam sodnika. “Jaz bi namreč najrajše takoj pričel z zasledovanjem njegovega očeta, kajti zgubili smo itak že obilo časa. Radi tega je dobro, da se že preje ve, kako se glase njegovi odgovori.”

“Ker tako želiš, se bode to tudi zgodilo!”

Sodnik postane silno resen in vpraša jetnika:

“Ime ti je Ali Manah ben Barud el Amasat?”

“Da.”

“Potem je tvojemu očetu ime Barud el Amasat?”

“Da.”

“Jeli to oni človek, ki nam je ušel?”

“O tem ničesar ne vem.”

“Ti skušaš tajiti? Ukazal bodem dati ti bastonado! Poznaš prejšnjega davkarja Manah el Baršo?”

“Ne.”

“Ti si včeraj zvečer dal tega efendija izvabiti v neko hišo, da ga tam vjamete?”

“Ne.”

“Pes, ne laži, efendi je sam pripovedoval!”

“On se moti.”

“Toda ti si ga vendar zvezal in danes zjutraj odpeljal z vozom.”

“Tudi to ni resnično! Jezdel sem po cesti in došel voz. Tu sem govoril s kradšijem, ki je bil lastnik voza. Tu sem dobil hud udarec, da sem se

onesvestil, in ko sem se zopet zavedal, sem bil jetnik tega človeka, kteremu nisem nič žalega storil.”

“Tvoj jezik je poln laži; toda laži ne bodo poboljšale tvoje stvari, pač pa poslabšale! Mi vemo, da si nasr.”

“Jaz ne vem, kaj je to.”

“V samostanu dervišev si vendar o tem z efendijem govoril.”

“Jaz nisem nikdar bil v kakem samostanu dervišev.”

Jetnik je brezdvomno mislil, da se bode rešil, ako vse zanikuje in vsled tega je kadija jezno odgovoril:

“Pri Alahu, dobil boš bastonado, ako še nadaljuješ s pritajevanjem resnice! Ali, morda si kak podanik Angležev, kakor tvoj oče?”

“Jaz nimam očeta, ki bi bil podanik Angležev. Pripomnim, da je Barud el Amasat, o katerem govorite, povsem drug mož, kakor moj oče, čegar ime si je krivično prilastil.”

“Kaj pa si pravzaprav, ako nisi derviš?”

“Jaz sem šajiad es semek (ribič), in sem na potovanju.”

“Od kje prihajaš?”

“Iz Inade pri morju.”

“Kam si namenjen?”

“Potujem v Sofijo, da obiščem sorodnike. V Drinopolju nisem bil niti jedno samo uro. V mesto sem prišel po noči in sem jezdil skozi mesto zopet na drugem koncu na prosto. Kasneje sem došel voz.”

“Ti nisi ribič, temveč lažnjivec. Zamoreš li dokazati, da bivaš v Inadi?”

“Pošlji tje, in povedali ti bodo, da sem govoril resnico.”

Vsled te drznosti se je sodnik nepopisno razjezil. Obrne se proti Isli in ga vpraša:

“Isla ben Maflej, si li tega človeka v resnici videl v samostanu dervišev v Štambulu?”

“Da,” glasi se odgovor. “On je, to ti prisežem pri prorokovej brađi in pri bradah mojih očetov.”

“In ti, Kara ben Nems, ti si ga tudi tam videl?”

“Da, tam sem celo z njim govoril.”

“In trdiš, da je to oni derviš?”

“On je. Še včeraj zvečer in tudi že danes mi je to priznal. On misli, da se bode rešil z lažjo.”

“Njegova nesreča bode tem večja. Kako pa naj njemu dokažemo, da se vi ne motite?”

To je bilo čudno vprašanje!

“Ali ni on, ki mora dokazati, da se mi ne motimo?” glasil se je moj odgovor.

“To je prav! Toda v tem slučaju moram poslati v Inado!”

“Dovoli mi samo jedno vprašanje!”

“Govori!”

“Videl si morda oni listek, kterega smo našli včeraj v handžijevem hlevu, jeli?”

“Da, efendi.”

“Bi li ga zopet spoznal?”

“Prav gotovo.”

“Je li ta?”

Pri teh besedah vzamem iz žepa listek in ga pokažem kadiji, kateri ga zatančno ogleduje in reče:

“Da, ta je. Čemu vprašaš?”

“Tako bodeš izvedel! Hadži Halef Omar, poznaš mojo denarnico?”

“Baš tako, kakor svojo,” odvrne mali.

Je li ta?”

“Da, ta je.”

Sedaj sem bil zagotovljen, da vjamem derviša in vsled tega ga vprašam:

“Ali Manah, povej mi, čegav je ta denar, ki je v tej denarnici?”

“To je m.... — denar je vsekako tvoj, ako je denarnica v resnici tvoja.”

Le malo je manjkalo, da se ni zagovoril; toda še medtem, ko je govoril, je spoznal nastavljeno mu past.

“Ti toraj ne zahtevaš tega denarja?”

“S tem denarjem nimam kaj opraviti.”

Kadija zmaja z glavo.

“Efendi,” reče kadija, “ako ga jaz ne vjamem, se to tudi tebi ne posreči. Radi tega ga bodem dal zapreti in potem ga prisilim, da pripozna.”

“Toda toliko časa ne moremo tukaj čakati. Odvedimo ga v hišo, kjer se me napadli. Stanovniki bodo morali pripoznati, da je to oni mož, za katerega ga imamo.”

“Prav imaš. Vse bomo vjeli! Ali Manah, v kateri ulici je ona hiša?”

“Jaz je ne poznam,” odvrne jetnik, “še nikdar nisem bil v Drinopolju!”

“Efendi, njegove laži postajajo vedno večje! Bi li ti sam našel ono hišo?”

“Prav gotovo, kajti dobro sem si jo zapomnil.”

“Potem pa pojdimo. Poslal bodem po kavase, ki nam bodo sledili in polovili vse ljudi, ki se mude v hiši. Toda tvoj prijatelj Hulam je ponudil tristo pijastrov in ta dva kavasa sta te našla. Dobita li denar, efendi?”

“Da, dal jima bodem denar takoj.”

Vzamem denarnico iz žepa; toda Hulam me prime za roko in reče, kakor da bi bil razžaljen:

“Stoj, efendi! Ti gost moje hiše. Hočeš li osramotiti mojo čast, da mi ne dopustiš storiti ono, kar sem obečal?”

Končno uvidim, da mu moram to prepustiti. On vzame svojo denarnico, in že hoče vročiti denar obema kavasoma, ki sta stala pri vходу, ko mu pomoli sam kadija svojo roko.

“Stoj,” veli kadija, “jaz sem predpostavljeni teh policijskih uradnikov v Drinopolju. Povej mi efendi, so li te v resnici našli?”

Obeh kavasov nisem hotel pripraviti ob njun denar, in vsled tega rečem:

“Da, ona sta me našla.”

“Tvoje besede so zelo modre, toda povej mi tudi, bi li te našla, ako bi ju jaz pustil doma, mesto da bi ju poslal za teboj?”

“Hm, potem bi me seveda ne našla.”

“Komu se imaš toraj pravzaprav zahvaliti, da sta te ugledala?”

Prisiljen sem bil slediti njegovej logiki; v ostalem bi pa nam ne bilo v prid, ako bi se mu zamerili in vsled tega odgovorim tako, kakor je pričakoval:

“Pravzaprav tebi.”

On mi prijazno pokima in nadaljuje z izpraševanjem:

“Čegavi so toraj ti pijastri, efendi?”

“Samo tvoji.”

“Toraj naj jih Hulam meni plača! Nikomur se ne sme goditi krivica, in tudi kadija mora gledati na to, da pride do svoje pravice.”

On dobi denar in ga spravi, medtem, ko oba policaja začudeno gledata. Vsled tega skušam priti neopaženo do njih, vzamem dva zlatnika iz denarnice in dam vsakemu po enega. To se je moralo po tajno zgoditi, ker inace je bilo pričakovati, da bi sodnik ponovno sodil o pravičnosti.

Kavasa sta bila zelo srečna vsled tega daru, dočim ta izdatek meni ni škodoval, kajti dal sem jima od denrja, ki je bil last Ali Manaha.

Sedaj pošlje kadija po policaje, ki kmalo pridejo. Predno pa odidemo, mi da kadija znamenje, naj pridem k njemu. Bil sem zelo radoveden, kaj mi ima tako zaupnega povedati.

“Efendi,” reče kadija, “si li tvoje stvari povsem gotov, namreč, da je on derviš iz Štambula?”

“Popolnoma!” mu odvrnem.

“Je li bil poleg, ko so tebe vjeli?”

“Da, on je celo določil odkupnino, ktero bi imel jaz plačati.”

“In on ti je odvzel, kar si imel v svojih žepih?”

“Da.”

“Tudi tvojo denarnico?”

“Da.”

Sedaj se mi je pričelo svitati, kaj on namerava. Ko sem pripovedoval o svojem dogodku, sem pošteno povedal, da sem našel v denarnici več denarja, kakor sem ga imel preje. Ta denar si je hotel prilastiti. Kadija ga je hotel zapleniti! In vsled tega je kar najprijaznejše pričel izpraševati:

“Danes je imel denar v svojem žepu?”

“Da, jaz sem mu ga odvzel.”

“In v denarnici je bilo več denarja, kakor poprej?”

“V njej je bil zlat denar, kterega nisem jaz dejal notri. To je res.”

“Potem mi bodeš priznal, da ta denar ni tvoj!”

“Čegav pa?”

“Njegov, efendi.”

“Tega ne zapopadem. Iz kakih razlogov pa naj bi dal svoj denar v mojo denarnico?”

“Ker se mu je tvoja denarnica bolj dopadla, kakor njegova. Toda nihče ne sme obdržati ono, kar ni njegovo!”

“Ti imaš prav, toda misliš li, da sem si kaj pridržal, kar bi ne bilo moje?”

“Naravno! One zlatnike, ktere je dejal v denarnico.”

“Valahi! Ali si slišal iz njegovih lastnih ust, da je dejal denar v mojo denarnico?”

“On laže.”

“To se mora dokazati. Jaz o denarju ničesar ne vem.”

“Toda dejal si vendar sam, da oni denar ni bil preje v tvojej denarnici!”

“To tudi priznam. Toda nihče ne ve, kako je prišel denar v denarnico; ker je pa sedaj v njej, je toraj moj.”

“Tega ne smem pripoznati in dovoliti. Denar mora vzeti oblast, da ga potem izroči pravemu lastniku.”

“Povej mi preje, čegava je voda, ki dežuje po noči na tvoje dvorišče?”

“Čemu to vprašanje?”

“Ali oblast pride po vodo, da jo potem vrne pravemu lastniku? Preko noči je deževalo v mojo denarnico. Voda je toraj moja, kajti jedini, čegar je zamogel biti denar, se mu je odpovedal.”

“Sedaj vidim, da si Frank, ki ne pozna zakonov te dežele.”

“Mogoče je temu tako; vsled tega se pa ravnam po svojih lastnih zakonih. Kadija, denar pridržim jaz in ti ga ne dobiš!”

Pri teh besedah se okrenem in on niti ne skuša, da bi me pregovoril. Nikakor pa nisem nameraval denar pridržati, kajti z njim zamorem vse-kako kaj koristnejšega ukreniti, nego, da bi ga dal v žep uradnika, ki je brez dna.

Potem odidemo. Kavasi dobe povelje, da nam morajo od daleč slediti, da ne bode stvar sumljiva.

Končno pridemo do vogala, kjer smo se včeraj zvečer z možem sestali. Tudi Hulam se je tega dobro spominjal. Od tu naprej sem pa moral jaz voditi družbo. Nikakor mi ni bilo težavno najti hišo. Vrata so bila zaprta. Mi potrkamo, toda nihče ne pride, da bi nam odprl.

“Oni se boje,” pripomni kadija. “Videli so nas in sedaj so se poskrili.”

“Tega ne verjamem,” mu odvrnem. “Gotovo sem srečal kakega izmed teh ljudi, ko sem z Ali Manahom jezdil po mestu. Ta je videl, da je derviš vjet, in da se je načrt ponesrečil. Vsled tega je ostale pravočasno posvaril, in oni so bežali.”

“Potem moramo s silo udreti!”

Ljudje na ulici so se pričeli zbirati, da vidijo, kaj se bode zgodilo. Kadija je svojim kavasom ukazal množico razgnati in potem smo vrata jednostavno razbili.

Dolgi in ozki mostovž takoj spoznam. Policaji se takoj porazdele po vseh prostorih v hiši, toda kljub temu ne najdejo v poslopju niti jednega človeka. Razni znaki pa kažejo na to, da so stanovniki v naglosti zbežali.

Poiščem tudi oni prostor, kjer sem ležal, ko sem bil vjet. Ko se vrnem na dvorišče, je kadija ponovno pričel zasliševati Ali Manaha, ki je pa sedaj mnogo bolj samozavestno nastopal in odgovarjal, kakor preje. Mogoče se je bal, da ga stanovniki hiše ne izdajo, toda ta strah je sedaj ravno tako zginol, kakor oni ljudje, ktere smo tukaj pričakovali. Tu moram ponoviti vsa svoja prejšnja izpovedanja; sodniku pokažem tudi prostor, na kterem je Ali Manah kraj mene sedel, kakor tudi ono mesto na dvorišču, kjer sem se boril proti premoči mojih napadalcev.

“In ti te hiše v resnici ne poznaš?” vpraša kadija.

“Jaz je ne poznam,” odvrne Ali.

“Nisi bil še nikdar tukaj?”

“Nikdar v življenju.”

Sedaj se okrene sodnik proti meni:

“Efendi, tako ne more nihče lagati in tajiti! Vsled tega se mi vsiljuje prepričanje, da se ti motiš.”

“Potem se moti tudi Isla, ki ga je videl v Štambulu.”

“Ali ni to mogoče, kajti mnogo ljudi na svetu si je podobnih. Ta ribič iz Inade je morda nedolžen!”

“Hočeš z menoj stopiti malo na stran, kadija?”

“Čemu?”

“Rad bi ti nekaj dejal, kar drugim ni treba slišati.”

Kadi zmaya z glavo in reče:

“Ti ljudje lahko slišijo vse, kar mi imaš povedati, efendi.”

“Želiš toraj, da slišijo ljudje besede, ki zate niso dovoljne?”

Končno se vendar premisli in reče strogim glasom:

“Ti ne bodeš spregovoril niti jedne besedice, ktere bi jaz ne hotel slišati; vendar pa hočem biti milostljiv in hočem tvojo prošnjo vslišati. Pojdi in govori!”

Kadija se odstrani za par korakov in jaz mu sledim.

“Od kod pa prihaja to, kadija, da sedaj govoriš z menoj na povsem drugačen način, kakor preje? Kako prideš do tega, da si sedaj uverjen, da je ta človek nedolžen, dasiravno si bil še malo preje prepričan, da je on pravi zločinec?”

“Uvidel sem, da se motiš.”

“Ne,” odvrnem mu tihim glasom. “Ti nisi uvidel, da se jaz motim, temveč, da si se ti zmotil!”

“V čem naj se jaz zmotim? Ali mar naj se motim glede tega ribiča?”

“Ne, temveč glede mene. Ti misliš, da si bodeš prilastil mojo denarnico. Ker pa sedaj veš, da tega ne moreš doseči, smatraš zločinca nedolžnim.”

“Efendi!”

“Kadija!”

Pri tem napravi zelo hud obraz in reče:

“Ali ne veš, da te zamorem radi te žalitve poslati v ječo?”

“Tega ne bodeš storil! Jaz sem gost te dežele in njenega vladarja; ti z menoj ne moreš razpolagati. Povem ti pa, da bode Ali Manah vse pri-
znan, ako postopaš tako, kakor da bi ga dal pretepesti. Jaz ti ne delam ni-
kacih predpisov, vendar bi pa doma rad pripovedoval, da so sodniki padi-
šaha pravični ljudje.”

“To smo tudi in to ti bodem takoj dokazal!”

Sodnik odide zopet k ostalim in vpraša jetnika:

“Poznaš handjijo Doksata v tukajšnjem mestu?”

Jetnik spremeni barvo in odgovori dokaj omahljivo:

“Ne; saj vendar še nisem nikdar bil v Drinopolju!”

“In on tudi tebe ne pozna?”

“Kje neki naj bi me videl?”

“On lažer!” pripomnim jaz. “Kadija, ti si moral videti na njem, da
laže, in vsled tega zahtevam, da se ga predstavi Doksatiju, da ga — stojte!
Za božjo voljo nazaj!”

Medten, ko sem govoril, sem slučajno pogledal kviško. Bili smo na
malem dvorišču, ki je bilo kroginkrog obdano z hišami. Tam, kamor sem
pogledal, stoji neke vrste lesena ograja, skozi katero sta moleli dve puški
naravnost proti nam: jedna je merila naravnost name in druga na jetnika.
Takoј skočim v stran pri vhodu, da se tam zavarujem. V tem trenutku
počita dva strela in istodobno se zasliši glasen krik.

“Alah ia Alah! Ma una! Moj Bog, moj Bog, pomagajte!”

Tako je zakričal jeden izmed kavasov in padel.

Jedna kroglja je bila brezdvomno namenjena meni. Ako bi počila
strela le za trenotek preje, bil bi ubit, kajti strelec je že sprožil, ko sem
odskočil. S streljanjem ni zamogel prenehati in tako je pogodila kroglja
kavasa v glavo, ker je stal baš za menoj.

Druga kroglja je pogodila svoj cilj, kajti Ali Manah je ležal mrtev
na zemlji.

Več nisem videl, kajti par trenotkov kasneje sem bil že na drugi stra-
ni dvorišča. Male lesene stopnice so tu vodile navzgor proti leseni ograji,
kjer so počili strela.

“Navzgor, sidi! Tudi jaz prihajam!”

To je bil glas mojega malega in hrabrega hadžija, ki mi je takoj sle-
dil. Po stopnicah pridem na mali mastovž, ki je vodil v male sobice, ktere
so bolj služile ime luknje. Mostovž je vodil naravnost proti omenjeni ogra-
i. Tu še diši po smodniku, toda nikjer ni kakega človeka. Z Halefom pre-
išem vse sobice, ki so pa bile tudi prazne. Streljala sta dva lopova, kajti
videl sem natančno dve puški.

Sedaj zaslišim onstran poslopja hitre korake. Stena je bila lesena in
v njej ugledam malo razpokljino, skozi katero pogledam. Pravilno! Po dvo-
rišču hitita dva moža, oborožena z dolgimi turškimi puškami.

Jaz pohitim na mostovž in zakričim na dvorišče:

“Hitro na prosto, kadija! Morilci beže skozi sosedno hišo!”

“To ni mogoče,” zakriči sodni.

“Saj sem ju videl! Hitro, hitro!”

Sodnik se okrene proti svojim ljudem in reče:

“Poglejte, ako se efendi ne moti!”

Dva kavasa odideta počasi. Meni je bilo naposled prav vse jedno, sta li napadalca prijeta ali ne, in vsled tega odidem zopet na dvorišče. Ko pridem doli, me vpraša kadija:

“Efendi, si li ti hekim?”

Orijentalci so namreč mnenja, da je vsak tujec zdravnik, ali vrtnar. Modri kadija je bil ravno takega mnenja.

Ker nisem hotel dolgo govoriti, mu pritrdim.

“Prosim te, poglej, sta li ta dva popolnoma ustreljena!”

O Ali Manahu ni bilo dvoma, kajti krogla mu je prišla v jedno sence in je prišla zopet skozi drugo na prosto. Kavas je bil ustreljen v čelo, toda živel je še, dasiravno sem takoj videl, da mora vsaki trenotek umreti.

“Moj oče, moj oče!” plakal je drugi kavas, ki je pokleknil kraj ustreljenega.

“Čemu plakaš!” reče kadija. “To je njegov kizmet, tako je bilo zapisano v knjigi, in Alah ve, kaj počne.”

Sedaj se vrneto onadva kavasa, ki sta počasi sledila napadalcema.

“Ima li ta efendi prav?”

“Da.”

“Sta videla morilce?”

“Videla sva jih.”

“Čemu jih pa nista prijela?”

“Bila sta že nekoliko oddaljena.”

“Čemu jima nista sledila?”

“Ker nisva smela, kajti ti nama nisi to ukazal. Ti si nama samo ukazal, naj pogledava, se li ta efendi ne moti.”

“Vidva sta lena psa! Takoj pojдите vsi za njima in glejte, ako ju zamorete vjeti!”

Sedaj odidejo vsi kavasi in teko. Prepričan sem pa bil, da bodo s tekom prenehali, kakor hitro se dovolj oddaljijo od hiše.

“Alah akbar — Bog je velik!” mrmral je Halef. “Onadva psa sta hotela tebe ustreliti in sedaj zamoreta uiti!”

“Pusti ju, dragi Halef, kajti tu se ne izplača za take lopove storiti tudi samo jeden korak.”

“Toda ako bi te krogla pogodila?”

“Potem bi bila zgubljena, kajti ti bi jima ne pustil uteči.”

Kadija je imel posla s truplom jetnika in ni reče:

“Ali morda veš, efendi, čemu so ga ustrelili?”

“Naravno, mislili so, da jih bode izdal. On ni bil trdnega značaja in od njega bi lahko vse izvedeli.”

“Dobil je svojo plačo! Toda čemu so streljali na tega?”

“Oni niso streljali na tega, kajti kroglja je bila meni namenjena. Samo radi tega, ker sem še pravočasno odskočil, me niso ustrelili. Vsled tega je pa kroglja pogodila moža, ki je stal za menoj.”

“Potem kakem so se ti hoteli osvetiti.”

“Vsekako. Kaj se zgodi s truplom?”

Jaz se nečem z njim omadeževati. Ta človek je dobil svojo plačo in radi tega ga bodem dal pokopati. To je namreč vse, kar se zamore sedaj z njim zgoditi. Njegov konj je še pri Hulamu, toda poslal bom ponj.”

“In njegov oče? Naj li ta uide?”

“Ali ga nameravaš še zasledovati, efendi?”

“Naravno!”

“Kedaj?”

“Potem nas ne bodeš več potreboval?”

“Ne. Ti lahko odpotuješ.”

“Potem bomo v dveh urah že na potu.”

“Alah bodi z vami in naj vam dodeli, da se vam lov posreči.”

“Da, Alah naj pomaga; toda kljub temu se ne odrečem tvoje pomoči.”

“Jaz naj vam pomagam? Kako si ti to domišljaš?”

“Ali mi nisi obljubil, da mi daš zaporno povelje in šest kavasov?”

“Da, oni bi čakali ob jutranjej zarji pred Hulamovimi vratmi. Toda zvedel sem še preje, da si ponesrečil. Rabiš vseh šest kavasov?”

“Ne, trije bodo zadostovali.”

“Ti pridejo k tebi tekom dveh ur. Toda bodeš tudi ti držal besedo, kojo si mi dal?”

“Držal jo bodem tako, kakor ti tvojo.”

“Potem zdravstvuj! Alah naj te ohrani zdravega, da prideš zdrav in živ v deželo tvojih očetov!”

Pri te besedah odide. Odkar sem se branil izročiti mu denar, je postal povsem drugačen. Tudi njegovi podložniki so zginoli. Le sin kleči še kraj svojega ustreljenega očeta in glasno jadikuje za njim. Ranjenec ima le še par ur živeti. Jaz vzamem denarnico, preštejem denar, ki je bil last Ali Manaha, in ga dam kavasu. Kljub žalosti, me začudeno pogleda in vpraša:

“Naj li bode to moje, efendi?”

“Da, to je tvoje. Pokoplji s tem tvojega očeta, toda ne povej o tem kadiju.”

“Hvala ti, efendi! Tvoja dobrota mi prinaša balzam v rano, kojo mi je poslal Alah. Moj oče se je moral odzvati njegovemu klicu. Jaz sem siromak. Sedaj pa bodem lahko dal postaviti na njegov grob kamen s turbanom, da zamorejo obiskovalci mezarkana (pokopališča) videti, da tu leži verni sin proroka.”

Tako sem jaz, ki sem kristjan, nevede pomagal mrtvemu muzlomanu do nadgrobnega spomenika. Radoveden sem, bi se li denar umorjenega Ali Manaha porabil v boljšo svrho, ako bi ga izročil kadiju? —

Še nismo prišli do Hulaeve hiše, ko ugledamo dva kavasa, ki sta vodila Ali Manahovega konja.

Tako se je toraj zgodilo ono, o čemur smo še včeraj zvečer mislili, da je nemogoče. Vprašal sem: "Ali naj Ali Manah ne bode kaznovan?" Pravici ni bilo potreba, da bi ga iskala v Štambul, kajti sam jej je prišel v roke. Vsled tega dogodka smo pa zgubili seveda celo koposindne in vsled tega nam ni kazalo kaj drugega, da zamujeno zobjet popravimo z hitrim potovanjem.

Doma smo se posvetovali. Najpreje vpraša Hulam, kake vrste so bili oni ljudje, ki so zahajali v hišo, v kateri je bil derviš ustreljen. On je bil mnenja, da so bili v zvezi s takozvanimi nasri v Carigradu. To je bilo najbrže pravilno, toda pred vsem sem jih držal za ljudi, katerim pravijo prebivalci na Balkanu, "da so šli v gorovje".

Šele sedaj sem imel čas baviti se z listkom, katerega še vedno nisem raztolmačil.

"Znaš li čitati te vrstice, efendi?" vpraša Isla.

Mučil sem se na vso moč, toda na njegovo vprašanje sem moral odgovoriti z "ne". Listek gre iz roke v roko, toda vse je bilo zaman, kajti nihče ga ni znal brati. Posamezne črke so bile dokaj jasno napisane, toda tvorile so besede, ki so bile meni in ostalim popolnoma tuje.

Čital sem posamezne najkrajše besede skupaj — toda imele niso smisla. Pri tem se pa izkaže moj mali Halef za najpametnejšega med nami.

"Efendi," reče Halef, "Od koga je ta listek?"

"Vsekako prihaja od Hamd el Amazata."

"Ta mož ima vsekako dovolj razloga, da ostane ono, kar napiše, tajno. Ali ne misliš, da je ta pisava tajna?"

"Hm! Morda imaš prav. Hamd el Amazat je moral vsekako uvaževati, da zamore listek priti v napačne roke. Pisanje ni tajno; toda, kakor se mi dozdeva so črke napačno postavljene. "Za ila ni"; tega ne razumem. "Al", to je beseda, toda ne orijentalška in "nak" — ah, ako se čita narobe, potem je to "kan"!"

"Mogoče je pisano vse narobe!" reče Hulam. "Čital si "ila". Ako se to čita narobe, potem dobimo besedo "ali".."

"Pravilno!" odvrnem. "To je ime toda zajedno tudi srbska beseda, ki pomenja slovensko "ali". "Ni" se čita narobe "in"; to je rumunsko in pomenja "zelo"."

"Čitaj vse tri vrstice od leve na desno, mesto da čitaš od desne na levo!", reče Isla.

To storim, toda vzelo mi je precej časa, predno se mi posreči črke razpostaviti tako, da so nastale besede in da se je čital stavek:

"In pripe beste la karanorman kan ali za panajir menelikde."

To je bila vsekako mešanica rumunskega, srbskega in turškega jezika in se glasi v slovenščini:

"Zelo hitro poročilo v karanorman kanu; toda po sejmu v Meneliku."

"To je pravilno; to mora biti pravilno!" vzklikne Hulam. "V par dnevih je sejm v Meneliku."

"In Karanorman kan?" vprašam jaz. "Kedo pozna ta kraj?"

Nihče ga ne pozna. Beseda bi pomenjala v slovenskem jeziku "hiša v črnem gozdu". Kraj je bil toraj vsekako majhen in je bil v gozdu, oziroma v temnem gozdu. Toda v kateri pokrajini?

Bavili smo se z mnogimi predlogi, da bi pronašli ta kraj ali hišo, toda ni eden predlog nas ni vodil do zaželenega cilja.

Kočno predlagam prijateljem: "Ne mučimo se sedaj preveč; glavna stvar je, da je treba poročilo prinesiti v Karanorman kan šele po sejmu v Meneliku. Beseda "za" pomenja "v" ali pa slovenski "za". Iz tega sklepam, da mora oni, ki bi prejel poročilo, najprije obiskati sejm, in šele potem iti v Karanorman kan. In pot, po kateri so odjezdili oni trije jezdecji včeraj po noči, vodi gotovo v Menelik, ne?"

"Da," odvrne Hulam, "ti imaš prav, efendi. Barud el Amazat je odšel v Menelik. Tam ga prav gotovo najdemo."

"Ne gubimo toraj po nepotrebnem časa in podajmo se kakor hitro mogoče na pot. Potrebno pa bode poslati tudi posebnega sela v Iskendrije (Skadar) k Henri Galingrēju, da ga posvarimo pred pretečo mu nevarnostjo."

"To oskrbim jaz. Toda predno odidete, morate pri meni obedovati."

V kratkih besedah naj navedem, da smo bili v dveh urah pripravljeni na pot in zbrani na dvorišču. Bili smo štirje: Ožko, Omar, Halef in jaz." Vsi drugi so morali ostati v Drinopolju.

"Efendi," reče Isla, "za koliko časa se poslavljáš?"

"Tega ne vem. Ako lopove kmalo dobimo, se vrnem, da dovedem Barud el Amazata v Drinopolje. Ako jih pa ne dobimo, potem je tudi mogoče, da se nikdar več ne vidimo."

"Tega naj Alah ne dopusti! In ako se sedaj podaš v tvojo domovino, se moraš zopet vrniti v Štambul, da vidimo tvoje obličje. Tvojega hadži Halef Omarja, nam pa že sedaj pošlješ nazaj."

"Jaz grem tje, kamor se poda moj efendi!", odvrne Halef, "jaz se le tedaj ločim od njega, ako me zapodi od sebe."

Sedaj pridejo na dvorišče oni trije kavasi, ktere nam je poslal kadija. Le težavno sem se vzdržal smeha, ko jih vgleдам. Sedeli so na konjih, kterih nijeden ni bil vreden sto pijastrov. Vsi so pa bili oboroženi do glave, dasiravno so kljub temu povsem miroljubno izgledali.

Jeden prijezdi do mene, me zvedavo pogleda in povpraša:

"Efendi, ali si ti Kara ben Nemsî?"

"Da."

"Dobil sem povelje, da se pri tebi javimo. Jaz sem namreč kavasbaši."

Bil je toraj poveljnik kavasov.

"Si prinesel seboj zaporno povelje?"

"Da, efendi?"

"Znate dobro jezdit?"

"Jezdimo kakor sam vrag in tebi bode težavno nas dohajati."

"To me veseli. Ali vam je kadija naznanil, koliko dobite svaki dan?"

“Da. Za vsako osebo moraš plačati vsaki dan deset pijastrov. Evo ti pisma.”

Naznanilo se je v reznici glasilo tako, da mora vsak kavas dobiti po deset pijastrov na dan. To je pa bilo povsem drugače, kakor se je kadija z menoj dogovoril! Pravzaprav bi mu moral poslati one tri junake, ki je zdiho, kakor vrag, nazaj, toda že prvi pogled na nje me je podučil, da mi ne bode treba večno jim dajati plačo. Kavas-baši je sedel na konju, kakor netopir na strehi in tudi ostala dva sta bila njemu jednaka.

“Ali so vam znane vaše dolžnosti?” jih vprašam.

“Naravno!” odvrne mi vodja naših trabantov. “Mi moramo vjeti tri lopove, katerih vam ni mogoče vjeti, nakar vas moramo z njimi zajedno transportirati v Drinopolje.”

To je bilo zelo čudno povedano, vendar pa moram izjaviti, da so mi bili vsi trije po volji. Že v naprej sem vedel, da bomo imeli na poti obilo smeha. Halef se je pa zelo jezil, ker se je kadija upal nam poslati tako spremstvo.

Potem se je pričelo poslavljanje, kar se je vršilo po slikovitem orientalskem načinu, toda s popolno iskrenostjo. Mi nismo vedeli, se li še kedaj vidimo ali ne, in radi tega je bilo slovo negotovo, oziroma ne baš težko za vse življenje in tudi ne površno in lahko le za kratko dobo.

Resnica je, ostavil sem drage prijatelje, toda najdražji, moj hadži, je ostal pri meni; to je omililo ono žalost, ktere se ne more nihče izogniti, kadar se poslavlja.

Mislil sem, da bomo ostavili Drinopolje v smeri proti Filibe; sedaj je pa prišlo drugače in odrinili smo proti zapadu ob Ardi napram večjim naporom in nevarnostim, kakor smo si predstavljali. — — —

Konec tretje knjige.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJI (17U) (17UNICA)

00000461149

